UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 16 25 03 10 003 7

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

DT Nuri, Mehmed, binbası
238 Trablus garb
T8N8

2109

13/204

طرابلس غرب

Nūrī, Meḥmed, binbaşı

بلاد بها نيطت على تمائمي
واول شيء مس جلدي ترابها .

Ṭrāblus ġarb

اثر

طرابلس غرب فرقهٔ عسكريه‌سی
پیاده بیکباشیلرندن
محمد نوری

طرابلس غرب مبعوثی
محمود ناجی

١ ولايتك احوال جغرافيه ، زراعيه ، صناعيه وتجاريه‌سی —
٢ ولايتك تقسيمات اداريه‌سی — ٣ ولايتك احوال تاريخيه‌سی —
: ولايتك هنترلاند وحدود مسائلی .

ترجمان حقيقت مطبعه‌سی

١٣٣٠

LIBRARY
JUN 30 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

DT
238
T8 N8

مرحوم رجب پاشانك معزز خاطره سنه

مقدمه

طرابلس غرب ولایتنك احوال جغرافیه، اقتصادیه وتاریخیه‌سندن باحث اولان بو اثر عاجزانه‌مزی، ایتالیانك حقوقشکنانه تجاوزی اوزرینه طرابلس غرب احوالیله شو صره‌ده اهتمام ایدن محترم وطنداشلرمه برخدمت ناچیزانه اولمق اوزره تقدیمه مسارعت ایلیورم .

بو اثری ، ولایتمز حقنده السنهٔ مختلفه اوزرینه یازیلان برچوق آثارك تدقیق وتتبعی نتیجه‌سنده بوندن بش سنه اول اغابکم نوری افندیله برلکده تألیفه موفق اوله‌رق ، برصورتنی اولوقت طرابلس غرب والی وقوماندانلغنده بولونمش اولان مرحوم رجب پاشایه تقدیم ایتمش وانجق بعض اسبابدن دولایی شمدی‌یه قدر طبعنه موفق اوله‌مامشیدق .

طرابلس غرب حادثه‌سنك اثنای ظهورنده بونك مسوده‌سی طرابلسده قالمش وانجق بوکونلرده کتیرته بیلمش اولدیغم ایچون حالت اصلیه‌سنی هیچ تغییر ایتمکسزین وقسم اعظمنك تألیفنده بویوك همت ومساعیسی سبق ایدن میدان حربده‌کی قارداشمك مساعده‌سنی استحصاله لزوم کورمکسزین یالکز هنرلانده متعلق بحثی علاوه ایدرك طبع ونشرینی تنسیب ایتدم . مقصد ، طرابلس غرب ولایتنك عائلهٔ عثمانیه ایچنده شمدی‌یه قدر مجهول قالان موقع قیمتدارینی عرض وایضاح ایتمك اولدیغندن بوکا موفق اولدیغمز تقدیرده وطنمزه قارشی مدیون اولدیغمز خدماتدن برینی ایفا ایتمش بولنمق تسلیسیله کندیمزی بختیار عد ایدرز . ومن الله التوفیق .

بشکطاش ، مارت ۳۲۸ — طرابلس غرب مبعوثی

م ناجی

مندرجات

برنجی فصل

ولایتك احوال جغرافیه ، زراعیه ، صناعیه وتجاریه‌سی .

موقع وحدود ــ مساحه ونفوس ــ سواحل وساحللرده‌کی آثار عتیقه ــ جبال ــ انهار ــ اقلیم ــ نباتات ــ زراعت ــ اسقا ــ حیوانات ــ معادن ــ مملحه‌لر ــ صنعت ــ تجارت ــ مراسی ــ کومروك ــ تجارت داخلیه ــ اکیال و اوزان محلیه ــ مهم برملاحظه : طرابلس عربك قیمت حقیقیه‌سی ــ طوبروق لیمانی ــ طرابلس صحرا شمندوفری ــ حکومت واهالی .

ایکنجی فصل

ولایتك تقسیمات اداریه‌سی

تقسیمات ملکیه :

طرابلس سنجاغی — طرابلس شهری، تاجورا ، جانزور، جفاره ناحیه‌لری ، نواحیٔ اربعه، زاویه، عجیلات ، زواره ، ترهونه ، اورفله، غریان ، عزیزیه ، نژاد قضالری .

خمس سنجاغی — خمس قصبه‌سی، طابیه، تاورغه مدیریتی مسلاته، ظلتین ، مصراطه، سرت قضالری .

جبل سنجاغی — یفرن قصبه‌سی، حوض ، مزده زنتان ، ککله ناحیه‌لری غدامس، نالوت ، فساطو قضالری .

فزان سنجاغی — مرزق قصبه‌سی ، احوال عمومیهٔ لوا ، غات قصبه‌سی .

ولایتك عمومی خریطه‌سی ، ولایتك برسنه‌لك واردات ومصارفاتی ــ مرکز بادیه‌سنك برسنه‌لك بودجه‌سی .

اوچنجی فصل

ولایتك احوال تاریخیه‌سی

۱

سکنهٔ قدیمه واهالیٔ حاضره

سکنهٔ عتیقه یاخود لیبیلر ـ بربرلر ـ عربلر ـ ترکلر ـ یهودیلر ـ اوروپالیلر ـ السنه واخلاق ـ مذهب ـ داخل ولایتده‌کی تبعهٔ اجنبیه .

۲

قرون اولی

فنیکه ، قارطاجنه ، روما‌لیلر زماننده طرابلس غرب .

اسکی لیبیا ـ اویا ـ لیپتیس مانیا ـ صابراتا ـ جیداموس ـ فازانیا ممالکی .

۳

قرون وسطی

عربلر و طرابلس غرب

خلفای راشدین زماننده طرابلس غربك اسلاملر طرفندن صورت ضبط واداره‌سی ـ بنی امیه زماننده طرابلس ـ عباسیلر دورنده طرابلس ـ بنی الاغلب دورنده طرابلس ـ فاطمیلر عهدنده طرابلس ـ طرابلسده بنی خزرون حکومتی ـ طرابلسده ایکی عصر الیمك صورت گذرانی : بنی سلیم و بنی هلال قبائلنك تجاوزاتی ـ قحط وقولرا آفتی ، سیچلیا حکومتنك تجاوزی ـ موحدین دورنده طرابلس ـ قاره‌قوش وابن غانیه مسئله‌سی ـ بنی حفص دوری ـ طرابلسده بنی عمار حکومتی ـ اسپانیوللر وطرابلس .

٤

قرون اخیره

دولت علیهٔ عثمانیه وطرابلس غرب .

طرابلس غربك عثمانلیلر طرفندن صورت ضبطی ـ مراد اغانك تاجورا بکلکی ـ دورغود پاشانك والیلکی ـ یحیی پاشا ـ مصطفی پاشا ـ محمد پاشا ـ جعفر بك ـ سلیمان دایی ـ شریف پاشا ـ رمضان دایی ـ استطراد : ینکیچریلر وطرابلس غرب ـ

ساقزلی محمد پاشا ـ ساقزلی عثمان پاشا ـ عثمان دایی ـ بالی چاوش ـ مصطفی پهلوان ـ مصرلی اوغلی ابراهیم دایی ـ موره‌لی ابراهیم ـ ابراهیم چلبی ـ استانکویلی مصطفی ـ وکیلخرج عثمان دایی ـ محمد دایی ـ ابازه حسن بك ـ ترزی ابراهیم ـ ارناوود خلیل پاشا ـ محمد پاشا ـ خلیل بك ـ طرابلسده قره‌مانلیلر حکومتی : قره‌مانلی احمد پاشا ـ قره‌مانلی محمد پاشا ـ قره‌مانلی علی پاشا ـ جزائرلی علی پاشا ـ قره‌مانلی احمد بك ـ قره‌مانلی یوسف پاشا ـ قره‌مانلی علی پاشا ـ طرابلس غربك یکیدن دولت عثمانیه طرفندن استیلا واداره‌سی: مصطفی نجیب پاشا ـ محمد رائف پاشا ـ طاهر پاشا ـ چشمه‌لی حسن پاشا ـ عشقر علی پاشا ـ محمد امین پاشا ـ محمد راغب پاشا ـ حاجی احمد عزت پاشا ـ مصطفی پاشا ـ عثمان پاشا ـ طرابلس غرب ایالتنك ولایته تحویلی : محمود ندیم پاشا ـ علی رضا پاشا ـ محمد حالت پاشا ـ محمد رشید پاشا ـ علی رضا پاشانك ایکنجی دفعه والیلکی ـ سامح پاشا ـ مشیر مصطفی عاصم پاشا ـ مشیر مصطفی پاشا ، علی کمالی پاشا ـ محمد صبری پاشا ـ محمود جلال‌الدین پاشا ـ دفعهٔ ثانیه احمد عزت پاشا ـ محمد نظیف پاشا ـ احمد راسم پاشا ـ نامق پاشا ـ هاشم پاشا ـ مرحوم حافظ پاشا ـ مرحوم حسن حسنی افندی .

دردنجی فصل

هنترلاند و حدود مسائلی

طرابلس غرب هنترلاندی ـ غات ، از قرتوارق ، تیبور شاده قضالرینك تشکیلاتی ـ تماسه‌نین ، برکت ، جانت مواقعی ـ توارقلر ـ ازقر توارقلری ـ هققار توارقلری ـ تیبولر ـ تیبورشاده وتیبوکاوزا مسائلی ـ طرابلس هنترلاندنده فرانسه ـ طرابلس و تونس حدود مسائلی ـ جانت ائتلافی ـ طرابلس هنترلاندنده انکلتره ..

برنجی فصل

ولایتك احوال جغرافیه، زراعیه ، صناعیه وتجاریه‌سی

موقع وحدود — مساحه ونفوس — سواحل وساحللرده‌کی آثار عتیقه — جبال — انهار — اقلیم — نباتات — زراعت — اسقا — حیوانات — معادن — ت‍محجر — صنعت — تجارت — مراسی — کومروك — تجارت داخلیه — اکیال واوزان محلیه — مهم برملاحظه: طرابلس غربك قیمت حقیقه‌سی — طوبروق لیمانی طرابلس — صحرا شمندوفری — حکومت واهالی .

٨

برنجی فصل

موقع وحدود — طرابلس غرب ولایتیله بنغازی مستقل متصرفلغی افریقای شمالیده‌واقعدر. بوایکی خطه شمالاً آق دکیز، غرباً تونس ایالتی، شرقاً مصر خدیویتی و جنوباً صحرای کبیر ایله محاطدر . موقع جغرافیلری اعتباریله هرایکی مملکت تونس ایالتی حدودی اوزرنده‌واقع « رأس‌اجیر » ایله شرقده کائن (سلوم) کورفزی ارهسنده بوتوب تقریباً [١٨٠٠] کیلومترهلك برساحهٔ نوشین تشکیل ایدر . اسان جغرافیله جدود غرنویچ شهری مبدأ اعتبار اولندیغنه کوره ٣٣,١١٠ ایله ٢٢,٣٥ عرض شمالی و ٨.٢٨ ایله ٢٥,١٣.٤٠ طول شرقی ارهسنده محصوردر . دیمککه واضح وعمومی برتعریف ایله بو قطعه اجیر برونی ایله سلوم کورفزی وتومو طاغلری ایله نهایتلنمش اولور . مع مافیه شوکیفیت احاطه‌یی دها شمول‌لی اولمق اوزره تعریف وایضاح ایتمك یکده فائده‌دن خالی اولمیه‌جقدر . شویله که ولایت ، غربده کائن اجیر برونندن اعتباراً جزایر صحراسنه توجه ایچون جنوبه دوغری برنصف دائره شکلنده دونه‌رك وادی‌المقطع بونی تعقیب ایتدکدن صوکرا « سمیدا » دن کچوب جنوب غربیده « بئرتینن » ده برچیقندی پیدا ایدر . بورادن اعتباراً حدودحس اولنه‌جق درجه‌ده جنوب جهتلرینه‌دوغری انحنا ایدرك « غدامس » ك غربندن مروروجنوب

طرابلس غرب ولایتك نفوس محررەسی

اسامی قضا	عمومی یکون	یکون ذکور	یکون اناث	اسلام ذکور	اسلام اناث	موسوی ذکور	موسوی اناث	روم ذکور	روم اناث	ارمنی ذکور	ارمنی اناث	قتولیك ذکور	قتولیك اناث	کلدانی ذکور	کلدانی اناث	لاتین ذکور	لاتین اناث
	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر	نفر
مرکز سنجاغی	٢٩٦٦٣	١٤٨١٦	١٤٨٤٧	١٠٣٢٣	١٠٣٧٥	٤٢٩٨	٤٣١٨	١٢١	١١٤	٦٣	٣٠	٤	٣	٣	٣	٤	٤
زازور ناحیەسی	٦٠٨٢	٣١٥٥	٢٩٢٧	٣١٠٤	٢٨٧١	٤١	٥٦										
تاجوره «	٦٩٥٨	٣٧٣٣	٣٢٢٥	٣٦٠٦	٣١٦٠	١٢٧	٦٥										
جنزاره «	١١٩٧٤	٦٣٥١	٥٦٢٣	٦٣٥١	٥٦٢٣												
نواحی اربعه قضاسی	٥٢٥٠٥	٢٩٩٢٠	٢٢٥٨٥	٢٩٣٩٧	٢٢٠٧١	٥٢٣	٥١٤										
زاویه «	٢٨٨٤٧	١٥٢٢٢	١٣٦٢٥	١٤٩٨٥	١٣٣٤٤	٢٣٧	٢٨١										
عجیلات «	١٥٠٨٢	٧٦٧١	٧٤١١	٧٦٧١	٧٤١١												
زیواره «	٩٢٤٩	٥١١٣	٤١٣٦	٥١١٣	٤١٣٦												
نزاد «	١٣٠٩٦	٦٨٧٤	٦٢٢٢	٦٨٧٤	٦٢٢٢												
غریان «	٢٩٠٠٣	١٥٤٣٣	١٣٥٧٠	١٥٢٠٩	١٣٣٤٣	٢٢٤	٢٢٧										
ترهونه «	٥٠٦٠٨	٢٨٦٠٦	٢٢٠٠٢	٢٨٦٠٦	٢٢٠٠٢												
اورفله «	١٦٦٢٦	٩١٨٦	٧٤٤٠	٩١٨٦	٧٤٤٠												
عزیزیه «	١٦٨٩٩	٩٢٨٧	٧٦١٢	٩٢٨٧	٧٦١٢												
خمس سنجاغی مرکز	١٠٨١٠	٥٥٨٣	٥٢٢٧	٥٢٧١	٤٩٨٩	٣٠٤	٢٢٤	٦	١١	٠	٠	٢	٣				
ساحل ناحیەسی	١٦٤٩١	٨٣٨٤	٨١٠٧	٨٣٨٤	٨١٠٧												
تاورغه «	٦٩٧٥	٣٥٨٢	٣٣٩٣	٣٥٨٢	٣٣٩٣												
مسلاته قضاسی	١٥٦٤٧	٨٢٤١	٧٤٠٦	٧٩٧٠	٧١٢١	٢٧١	٢٨٥										
ظلیتن «	٣٨٠٤٢	٢٠١٦٨	١٧٨٧٤	١٩٨٦٢	١٧٥٣٦	٣٠٦	٣٣٨										
مصراته «	٣٩٠٧٩	٢٠٦٠٦	١٨٤٧٣	٢٠٢٦٢	١٨١١٩	٣٤٤	٣٥٤										
سرت «	١٣٦٧٥	٧٢٧٨	٦٣٩٧	٧٢٠٠	٦٣٦٨	٧٨	٢٩										
جبل غربی سنجاغی	١٨٢٢٢	٩٥٧٦	٨٧٤٦	٩١٠٨	٨٢٩٣	٤٦٨	٤٥٣										
ککله ناحیەسی	١٤٧٧٥	٧٥٨٠	٧١٩٥	٧٥٨٠	٧١٩٥												
مزده «	٤٠٥٧	٢٢٠٨	١٨٤٩	٢٢٠٨	١٨٤٩												
حوض «	٦٨٣١	٣٧٠٠	٣١٣١	٣٧٠٠	٣١٣١												
فساطو قضاسی	١٧٧٠٣	٩٥٥٣	٨١٥٠	٩٥٤٨	٨١٤٥	٥	٥										
زنتان ناحیەسی	٥٨٠٩	٣١٧٢	٢٦٣٧	٣١٧٢	٢٦٣٧												
نالوت قضاسی	١٤٣٢١	٧٧٣٨	٦٥٨٣	٧٧٢٧	٦٥٨٣	١١	٠										
غدامس «	٦٣٠٨	٢٩٩٣	٣٣١٥	٢٩٩٣	٣٣١٥												
یکون	٥١٥٤٣٧	٢٧٥٧٢٩	٢٣٩٧٠٨	٢٦٨٢٨٩	٢٣٢٢٩١	٧٢٢٧	٧١٤٩	١٢٧	١٢٥	٦٣	٣٠	٦	٦	٣	٣	٤	٤

بعدالتحریر نفوس ادارەسنجه اجرا ایدیلن یوقلامه نتیجەسنده تبین ایدن ولایتك نفوس عمومیەسی

اسامی ملل	یکون عمومی	یکون		اثنای تحریرده قید ایدیلنلر			بعدالتحریر بعده صورتیله قید ایدیلن نفوس			بعدالتحریر تولد صورتیله قید ایدیلن نفوس			وفیات		
		ذکور	اناث	یکون	ذکور	اناث	یکون	ذکور	اناث	یکون	ذکور	اناث	یکون	ذکور	اناث
اسلام	٥١٥٦١٢	٢٧٦٧٣٣	٢٣٨٨٧٩	٤٩٨٦٠١	٢٦٧٠١٤	٢٣١٥٨٧	٥٥٩٩	٢٩٩٤	٢٦٠٥	٥٤٨٧	٣٠٥٥	٢٤٣٢	٥٩٢٥	٣٣٧٠	٢٥٥٥
موسوی	١٤٨٢١	٧٤١١	٧٤١٠	١٤٠٩٤	٧٠٦٦	٧٠٢٨	٣٣٢	١٢٨	٢٠٤	٢٤٨	١٣١	١١٧	١٤٧	٨٦	٦١
روم	٣٥٥	١٨٣	١٧٢	٣٢٧	١٧٢	١٥٥	٢٠	٦	١٤	٨	٥	٣	٢	٢	٠
ارمنی	٩٦	٦٧	٢٩	٩٥	٦٦	٢٩	١	١	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠
قتولیك	٢٧	١٤	١٣	٢٥	١٣	١٢	٢	١	١	٠	٠	٠	٠	٠	٠
کلدانی	٦	٣	٣	٦	٣	٣	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠
لاتین	٨	٤	٤	٨	٤	٤	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠
یکون	٥٣٠٩٢٥	٢٨٤٤١٥	٢٤٦٥١٠	٥١٣١٥٦	٢٧٤٦٣٨	٢٣٨٥١٨	٥٩٥٤	٣١٣٠	٢٨٢٤	٥٧٤٣	٣١٩١	٢٥٥٢	٦٠٧٤	٣٤٥٨	٢٦١٦

ملاحظات

بیان	یکون	ذکور	اناث
	٥٣٠٩٢٥	٢٨٤٤١٥	٢٤٦٥١٠
	٦٠٧٤	٣٤٥٨	٢٦١٦
	٥٢٤٨٥١	٢٨٠٩٥٧	٢٤٣٨٩٤

ولايت

موقع وحدود —
جبال — انهار — اقليم
محلحه‌لر — صنعت — ت
واوزان محليه — مهم
ليانى طرابلس — صحر

موقع و حدود

شماليده‌واقعدر. بوايكى
و جنوباً صحراى كبير ا
ايالتى حدودى اوزرند
بو نوب تقريباً [١٨٠٠
جدود غربنوبنج شهر
شمالى و ٨.٢٨ ايله ٤٠
وعمومى برتعريف ا
ايله نهايتلنمش اولور
وايضاح ايلك يكده ف
برونندن اعتباراً جز
شكلنده دونه‌رك وادى
غربيده « بئرتين » د
دز جه‌ده جنوب جهت

یولنی دوغریجه تعقیب ایله « الحسی » منبعنه واصل اولور. بومحلده ایسه غرب جنوبی وجنوب جهتلرینی دولاشدقدن صوکرا (غات) واحه‌سنه بالمواصله جنوبنده واقع « تومو » سلسلهٔ جبالنی تماس ایدر . ولایتك حدود شرقیه‌سی ایسه سلوم کورفزندن باشلایه‌رق « جغبوب » واحه‌سنك غرب جهتنی تشکیل ایدن خط تعقیب واولا جنوبنده واقع (اوجله ـ جالو) قضاسنی ؛ بعده خیمه‌نشین اهالی ایله مسکون صحرای مدیدی کچدکدن صوکرا « تومو » سلسله‌سیله عقدهٔ التصاق وارتباطی حاصل اولور . تعریفات آنفه‌دن اکلاشیلیورکه طرابلس ایله بنغازی، جغرافی برقطعه اولمایوب سیاسی واداره‌وی براولکه‌دن عبارتدر .

مساحه ونفوس — طرابلس غربك نفوس ومساحهٔ سطحیه‌سی حقنده مختلف روایات واردر . آتیده‌کی ارقام ، بعض مشاهیرك بوبابده‌کی تخمینلرینی کوستریر :

نفوس	مساحه کیلومتره مربعی	
١,٠٠٠,٠٠٠		روانف (١٨٧١)
١,٥٠٠,٠٠٠	١,٢١٣,٤٠٠	بهم و واغنر
	٩٦٢,٠٠٠	مینوتیالی
١,٠٠٠,٠٠٠	١,٠٣٣,٠٠٠	المانا قده غوته [١٨٩٢]
٨٠٠,٠٠٠	٧٩٩,٤٠٠	« « ١٨٩٤
١,٠٠٠,٠٠٠	١,٠٣٣,٤٠٠	« « ١٩٠٠

یالکز بنغازی سنجاغنك شرقدن غربه امتدادایدن طولی [٦٠٠] کیلومتره اولوب شمالدن جنوبه قادار اوزانان قسمی ایسه [٨٠٠] کیلومتره اولدوغی آیریجه تخمین اولنمقده‌در .

ساحل — طرابلس غربك ساحللری عموميتله آلچق، متين ليمانلری‌ده بولنماديغی ايچون اكثر يرلری غيری معموردر. اك يوكسك نقطه‌سی مصراطه برونی اولوب سطح بحردن [٣٨] متره يوكسكلكده‌در. جون الكبريت نامی الان سرت كورفزی سواحلنده بولنان مياه راكده بورالرينك جيادت هواسنی اخلال ايتديكی كبی قوم تپه‌لری وقيالقلری طولاييسيله‌ده عموميتله آز مسكوندر. قيالقلی وآلچق اولان بوسواحلده سيرسفائن پك صعوبتليدر. بوراره سفينه‌لر، برميل اوزاقلقده، اون بش ويكرمی متره درينلكده تمكن اندازاولورلر. طرابلس ساحلنده كوچك سفائنك بيله تحصن وتعميرينه صالح هيچ برليمان موجود دكلدر. مركز ولايتك اب دريادهكی موقعی بالنسبه حائز قيمت ورجحاندر. بويرك ثلثانی ذاتاً يدقادرهٔ خلقت بنا وترصين ايتديكندن بوكونكی حالی بيله برمرسای طبيعی مثابه‌سنده‌در. جزئی مصارفله ليمان حالنه قلب وافراغی برامر آساندر.

تونس حدودندن منتهای شرقده واقع (فارغ) واديسنه قدرامتداد ايدن طرابلس ساحلنده اوچ فنار موجوددر. برنجيسی نفس طرابلسده بياض ومنكسف شعله‌لی اولوب بحره ٣٨ متره‌لق برارتفاعدن نشراشعه ايدر. ايكنجيسی خمسك ثابت وبياض شعله‌لی فناریكه ١٦ ميلدن مرئيدر. اوچنجيسیده مسراطه برونده دريايه قرق ايكی متره‌لق برارتفاعدن منكسف وبياض لونده شعله‌ريز اولور.

سواحلده‌كی آثار عتيقه — اشبو ساحلده اليوم غنودهٔ خاك نسيان اولمش برچوق اماكن تاريخيه واركه، ردای مستوريتلری التندن آره صره كوستردكاری آثار بدايع نما ايله حجت معموريتلرينی طانتديرمش اولدقلرندن اونلری بوراده ياد وتذكارله تاريخه مديون اولديغمز وجيبهٔ حرمت وتكريمی ايفا ايتمش اوله‌جغز:

٣٣,١٥ عرض شماليده واقع اولوب ولايته حد فاصل اوله‌رق كوستردكمز نقطه‌ده « بحيرة البيبان » نامی الان ٣٠ كيلومتره طول و١٥ كيلومتره عرض و ٣ :٧ متره عمقنده بركول موجوددركه بحر سفيددن طار وقومسال برقول ايله آيريلير. بوكول، قدمای جغرافيوندن (سيللاس) ك تاريكيا Taricheia ياخود ستـرابون Strabon ك زوقی Zuchi ناميله طانتديرديغی كول اولمسی وارد خاطردر. سترابونك بوكا دائر قيد ايتديكی معلوماتده كولك چوره‌سنی (٧٤) كيلومتره محيطنده كوستروب

وقتیله قیرمزی بویا وطوزلی بالیق اخراجاتیله بنام عین اسمده برشهرك مذكور كول ساحلنده مبنی اولدیغی بیلدیریيور. سیاح شهیر « بارث » كولك كنارینه یقین عربلرك (المدینه) تسمیه ایتدكلری خرابه‌ده یونتمه منتظم طاشلرله بنا اولنمش لیمان انقاضنی مشاهده ایتمشدر كه سویه مرتفعه‌لری كولك وقتیله پك عمیق اولدوغنی تسلیم ایتدیرر. كولك شرق طرفنده امتداد ایدن اراضی عمومیتله منحط ومحصولداردر. دكزه دوغری چیقنتی حاصل ایدن « رأس المكابس » نام برونك احداث ایتدیكی قوی ؛ بطلمیوسك پیزوندون Pisindon اسمنده‌كی قدیم لیمانی، پوتینجریانا Peutingeriana تقویم وقایعنك پیزیدا مونیچیپوم Pisid amunicipium ی ومنزل بمنزل ضبط وقایعله سیاحت ایدن آنتینون Antinon ك فیزیدا ویكوس Fisida vicus ی اولمق لازم كله‌جكی سویلنیور. رأس المكابسدن ابو عجیله دنیلان عجیلاته قدر اولان اراضی جبسیدر.

« سعید بن صالح » نام زیارتگاه بارته كوره قدیم لوقری Locri قلعه‌سیدر. زواره ناحیه‌سنی كچدكدن صوكرا ساحل كناری بر طاقم بطاقلقلردن متشكل اولدوغنی كوریرز كه ایچری طرفلره توجه ایدن قسمده متعدد خورمالقلر ولطیف بر مرعا مصادف نظرمز اولور. « قصر العلائقه » نام محل جواری قدیم آدامونم AdOmmonem قریه‌سنك اساسی اوزرنده معروف، وبین الاهالی ملیته یاداولنان دوزاووه دخی Mélita نام قدیمدن مستعار اولوب شهرك بعض انقاضی بوكون بیله مرئیدر.

رومادن كچن نصف النهار دائره‌سی اوزرنده واقع زواره شرقیه واسكی طرابلس اسملریله موسوم یراسكی ساباراتا Sebratha شهر شهیریدر. غایت لطیف اووه‌ده مبنی اولان بو بلده فنیكه‌لیلرك تأسیس كرده‌سی اولوب « حنطه پازاری » دیمك اولان سابارت Sabrath كلمه‌سندن مشتقدر. ساباترا Sabratha وابروتونون Abrotonon دخی دینیلیردی. بو كونكی انقاضی قیمت تاریخیه‌یی حائز اولوب تدقیق و تتبعه جدیردر. رومالیلرك یدتحكمنه كچدیكی زمانلرده وسپازیانو. Vespasiano ایله ازدواج ایدن فلاویاد ومتیللانك مهد آرای ظهوری اولمش ایدی. تخریبی قرون وسطاده عربلر طرفندن اولدوغی مظنون ؛ وپك خراب بر حالده اولان لیمانی انجق ۱۰۰ طونیلاتولق سفائنه مرسا اوله‌بیله‌جك درجه‌ده كوچوكدر. بورادن طرابلسه قدر منتهی ساحل بطاقلق اولوب جابجا یونان قدیم و رومایه متعلق بعض آثاره تصادف اولونور.

جدایم نام نخلزار ، اسکی پونتوس Pontos وزاویه ایسه قدیم آساریا Assaria اولدوغی متفق علیهدر . بورالری غرس و انباته و علی الخصوص توتون زرعنه پك الویریشلیدر .

مرکز ولایت اولان طرابلس شهری فنیکه لیلرك بر مستعمره سی ایدی. ملقارت Mélcart نامنه ویات Vaiat اسمیله بنا وتأسیس اولنمشیدی رومالیلر بواسمی تحریف ایده رك اوئه یا Oea دیمشردی . عربلر ایسه بر وقتده (بناره) تسمیه ایتمشلرسه ده اخیراً خطه نك نام عمومیسنی بالاضافه « طرابلس » دیمشلردی .

تاجوره ناحیه سنی بکیکه ی Becchey اسکی ابروتونون Abr t mon ظن ایتمش ، حالبوکه بعض محققینه کوره بوشهرك «زوارة الشرقیه» اولمسی لازمکله جکی آنفاً یازلمش ایدی (سیلاس)ك تعریفات مضبوطه سنه کوره ابروتون شهری لبده دن ٧٠ میللك بر مسافه ده واقع اولدوغی قبول اولنورسه تاجوره نك یالکز ٥٩ میللك بر یرده اولمسی کندیسنك ابروتون شهری اولمایه جغی واضحاً آکلاشیلیر. بوندن باشقه تواریخ عتیقه ده ابروتونك لیمانی محکی ایدی . تاجوره نك ایسه بوکون بوکا دلالت ایدر هیچ برشیئی یوقدر. بطلمیوس دخی ابروتون شهرینی طرابلسك نام قدیمی اولان اوئه آ Oea نك غربنده یاد وتذکار ایتمشیدی .

تاجوره دن صوکرا ساحل قوم تلال متحرکه سنه موازی کیدوب قومدره سی دیمك اولان وادی الرمله قدر کوچوك برقوی یاپار . بوقوم بیغینلری ارقه سنده (جومار) و (حسان) کوچوك یایلالری واردرکه ارقه لری قسماً مزروعدر. (وادی المسید) برمنبعدن الدیغی براق ، طاتلی صوبی دکیزه اساله ایدر .

بودره جکك اغزنده قدیم (وینولادون) شهری بولوندیغنی بارت ظن وتخمین ایدییور . برآز اوته ده الحمرا برونه قدر کیدن ساحل قیالق وکیرتیلی ، چیقنتیلی اولماسندن اوفق کمیلرك بارنمسنه مساعد برطاقم قویلر تولید ایتمش وچوغنك اطرافنده روما دورینه عائداسکی حصار ، قله کبی آثار عتیقه موجوددر . بوراده احتمالکه (کوینتلیانا) مبنی ایدی . خمسك برچاریك ساعت شرقنده لبده خرابه سی اولانجه حشمت وعظمتیله عرض دیدار ایدر لپتیس مانیا Leptis maniaوصوکره دن نه آپولیس Néapolis دیه شهر جدید نقبیله توسیم اولونان بلدهٔ مخنده افریقانك اعاظم بلدانندن ایدی . ایلك دفعه اوله رق صیدا فنیکه لیلری طرفندن تأسس ایتدی .

موقع مستثناسیله ، ایشلك لیمانیله ، وهردرلو ترقیات صناعیه وتجاریه‌سیله عمومه غبطه بخش اولمش وعصرلرجه قرطاجنه‌لیلرك داغ درونی قالمش ایدی .

مرکز ولایتك بومنبت حوالیده بنا اولونمامسنه بکه‌ی تأسفخوان اوله‌جق درجه‌ده تحسرینی قید ایدیور . ابده عظمت ماضیه‌یه نشان اولوب فنیکه‌لیلرك لایموت براثر مرفتیدر . ابده‌لیلر برچوق وقتلرهم دملری اولان قارطاجنه‌لیلرك زمام تحکمنده زبون قالدی . قبل المیلاد ۲۰۲ تاریخنده وقوعبولان زاما محاربه‌سنده نومیدیا حکمدارى ماقسیسینك دخی یدغصبنه کچدی . فقط ماقسیسی‌نك طورونی یوغورطه زماننده‌ایدیلان محاربه‌ده ابده روما لیلرك حمایه‌سنه کچمش و ایمپراطور سپتیم سه‌وه‌ر Septime Sevére روما مستعمرات شهیره‌سی صیره‌سنه ادخال ایتمشیدی ابده‌ده تولد ایدن بوایمپراطور زماننده همشهرلرینه روما جنسیتنی احساس ایده‌رك جمله‌سنك استجلاب قلوبنه مظهر اولمشدی . سه‌پتیم سه‌وه‌ر مکافاةً ابده‌یی تکالیف حکومتدن معاف طوتدی ؛ حقشناس ابده‌لیلرده بوامتیاز ثمینه تشکراً وجیبهٔ صداقت اولمق اوزره هرسنه ایمپراطوره کلیتلی زیت اهدا ایدرلردی . کوندریلان زیتك کرچه کمیتی مجهولسه‌ده ایمپراطورك وفاتنده ایتالیا سکنه‌سنه توزیع اولونان بویاغ بش سنه‌لك اداره‌یی تأمین ایتمش ایمش ! !

میلادك دردنجی عصرنده ابده هرنقدر آوستریانیلر طرفندن تخریب اولنمش ایسه‌ده عصر خامسده شرق ایمپراطورلرندن عرب مورخلرینك [دقیانوس] تسمیه ایتدکلری ژوستیانو طرفندن تکرار اعمار ایدلمش وکندیسیله اخلافی زماننده ابده مرکز ولایت اولمشیدی . [۱]

اخیراً عربلر طرفندن کاملاً تخریب اولوندیغی مروی ایسه‌ده میلادك ۳۷۰ سنه‌سنه‌قدر اشعهٔ فیوضاتی مستنیر اولوب بعده لیبی قبائلندن بری طرفندن محو ونابود ایدلدیکی دها زیاده مظنوندر . بعض مؤرخینه کوره رومالیلر طرفندن اندلسدن مطرود واندالل تخریب ایتمش دییور . ابنده‌اوله متین برلیمان واردیکه قارطاجنه‌لیلر بونك متانت واهمیت موقعیه‌سنی چکه‌میه‌رك هرنقدر تخریب ایتمشلرسه‌ده رومالیلر زماننده تکرار تعمیر اولنه‌رق کسب شهرت ایتمش وبو یوزدن ابده‌یه منافع عظیمه‌یی

---

[۱] بوکونکی کونده خمس اهالیسنجه (ابده) نك بانیسی (دقیانوس) دی‌یه اعتقاد ایدلمسی بوندن ایلری کلمشدر .

تأمین و تکفل ایتمشیدی. بوکون بو اعجاز نما لیمانك بیوك تودهلر حالندهکی انقاضی تماشا کرانه اشکریز غم و قسوت اولسه کرکدر.

الیوم ابدهده بولونان آثار بالیه میاننده برکلیسا آولیسی برطاق ظفر کمری. آنفی تیاترو صهریجلری کوریلیور. هیکللر و کتابهلردنده برچوق آبدهلر منظوردر. طرابلسدن کلنلره ابدهدن اك اول کورونن شی دوقوز متره طولندهکی حیرت نما دیرکلر. دها ایلرده شهرك قپوسی عرض اندام ایدر. بونك قومدن یوقاریکی قسمی اون بش مترهیه بالغدر. قپونك براز اوتهسنده درت قوسلی، تمامی مرمر طاشدن معمول برمعبد کورونور. ابده وادیسنك ساحل یسارندهیعنی ساحل وزاویةالفرجانی طرفلرنده ابده سوزینك اود طاشندن مصنوع انقاضی مستبان اولدوغی کبی قومدر ایچنده دیرکلر، هیکللر ارهصره میدانه چیقیور. هیکللر میاننده امالآلهات «ژونونی» نك بویوك مقیاسدهبرهیکلی واردرکه باشی برانکلیز قپودانی طرفندن آشیرلمشیدی. برپاشا طرفندن انکلترهیه اهدا اولنوب ویندسورهمنقول قرق دیرهكك بقیهسی اولان مینافام اوچ دیرهك، الیوم ساحل بحرده موجود طوریور. اوندردنجی لوئی زماننده ابدهدنیدی کوزل دیرك انهرق مشارالیهك سراینده رکز ایتدیرلمشدی. سنیفی Sinophis نهرینك صویولی حالا مرئیدر. شهر عتیقك جنوب طرفندهبرطاقم تلال ترابیه موجوددرکه سمید Smith ه کوره بونلر جبالدن آقهجق سیلابلری توقیفه مخصوص صنعی اولهرق انشا اولوندیغی مظنون. ابوالتواریخ هرودوتك ویردیکی معلوماته کوره جبال متجاورهدن اخذ منبع ایدن سنیفوس Cinphus یاخود سینیپس Cinpis نامرندهکی ابده وادیسی دریایه ٢٠٠ ستاد اولان ٣٧ کیلومترهلك برمسافهدن اقوب کلیوردی حالبوکه بوکونکی کونده بو تلال انجق ساحلدن ٧ : ٨ کیلومترهلك بربعدده واقعدرلر. ظلیتنه مرسااولان کوچوك قویده مرمردن مصنوع برطاقم دیرهك پارچهلری وبوکا نظایر ازمنهٔ عتیقهیه عائد بعض آثار مشاهده اولنور. بو آبدهلر بطلمیوسك فکرنجه سیسترنائه Sisternae شهرینکدر. واقعا بومملکتی دالاسلا Della c lla دها اوتهده یعنی شرقده تصور ایتمشیدی. ظلیتنك ١٥ کیلومتره شرقندهبرطاقم محال مستحکمه بقیهلری اولدوغی کبی دها اوتهده قدیم تیتالیتا Titalita لیمانی واردر. شیمدیکی مسراطهنك محلیءعتیق «توباقتی» Tubacti شهری احضار ایتدی. «راس مسراطه» یاخود عرب سیاحی ادریسینك «قانان» دیدیکی برون ٣٠ : ٤٠ متره قدر سطح بحردن مرتفع

وبوروندن بطلميوسك « كفالاس پروم » ناميله توصيف ايتديكی محل اولدوغی شبهه‌سزدر . بتون بو حوالی غايت مبذول ومحصولدار اولوب قوهٔ ناميه‌سی فوق‌الحد ثمره بخشدر . مصراطه‌ده‌كی رأس بوشعيفه ، بطلميوسك (ترايارارو‌م) ی ايدی . وسيدی خلف‌اه دينيلان زيارتكاهده آسپيس شهری مظنوندر . مهاد حسان ياخود جورف حسان دنيلان ير قرون وسطی رجالندن باش قوماندان حسان بن النعمانك اردوكاهی ايدی .

بوشعيفه بروننده « بی » واديسی منبعنه قدر كچن ساحل قوملق وبطاقلقدر . زعفرانك شرقنده « بوساعر » نام اب دريا‌ده مربع الشكل ، اولدقجه بويوك طاشلردن مصنوع ، يازيری آشنمش مجهول الأصل برطاقم ابده‌لره وقبه‌نی برقلعه‌يه تصادف اولنور . بو ، دلاسلايه كوره سترابونك تعريف‌كرده‌سی اولان اوقرانيا Ocragna شهری اولمق اغلب احتمالدر . و بوقلعه‌لر بطلميوسلرك زمانده سرانائق ايله قرطاجنه‌ليلرك خط فاصلی ايدی .

شرقه دوغری اوچ ساعتلك بريره كيدلدكده قاراقس Carax خرابه‌لری كوزيلير . بو ، قرطاجنه‌ليلرك شراب مبادله ايتدكلری چارشو وپازار ايدی . برآز دها اوته‌ده دلاسلانك ياد ايتديكی تهنوا خرابه‌سی نظره چارپار . اليوم عربلرك « سرت » ومدينة السلطان ديدكلری موقعده اسكی شينا Scina بلده‌سی قائم ايدی . روما ايمپراطورلری دورنده خاندان قراليته منسوب اسرائيلی برمستعمره اولوب اولدقجه مزهر ومنور اشمهٔ مدنيته معكس ايدی . قرون وسطی عرب جغرافيونی بوره سورت Sort ياخود سرت Cirt ديردی ؛ پارلاق ماضيسنه بوكونكی انقاضی شاهددر . مع التأسف ليمانی دفين خاك ورمالدر . جغرافئ شهير ابو الفدا سرتی شويله توصيف ايده‌يور :

« شهر جسيم ، برديوارله محاط وبرحمام وبرجامعی وار ايدی ؛ بری جنوبده بری شمالده واوبری دكز جهتنده كشاده اولمق اوزره اوچ قپويه مالك ايدی . واسع صهرنجلری ، طاتلی صو قويولری ، خورمالقلری ، بنچه‌لری وارايدی . اهاليسی لطيف چهره‌لی ايدی . فقط اونلرله يالكز بيع وشرا ايشلرنده عقد روابط مخادنت ممكن ايدی . دادوستادلری مقطوع برقيئاته تابع ايدی . ديللری بربری ، عربی ،

فارسی عبرانیدن باشقه بر شیدی اغلب احتماله کوره عبرانیدن محرف محله مخصوص بر لهجهٔ قدیمه ایدی » .

هویجه یاخود ال عجمه نام موقعده ایقوندا Liconda مدینهٔ قدیمه‌سنه عائدحصار انقاضی وار . رأس بن جوادده واقع توده‌لر بکمکدیك فکرنجه الابنیانك بقیهٔ حجاری ایمش . یهودیه موقعی اسمندنده اکله‌شیله‌جنی اوزره ایمپراطورلق زماننده هجرت وفرار ایدن طوائف یهوده مسکن اولمشیدی؛ اون قدر طاتی قویولره مالکدر .

١٩ نجی طول دائره‌سی اوزرنده کائن مختار موقعی بو کون ولایت ایله بنغازی اره‌سنده حدود اولدیغی کبی زمان سالفده دخی قرطاجنه‌لیلر ایله سراناقلیلر اره‌سنده (و مؤخراً ایمپراطورلق دورنده سرانائق ایله افریقای ایالتی بیننده) حد فاصل طانمش ایدی .

جبل‌الدده بارتك ظن ایتدیکی اوتومالا شهری مروی . بورادن اعتباراً ساحل قایالق، قوملق، بطاقلق اولوب یلان وبوکا بکزر حشراتدن باشقه هیچ بر ذی حیاته وطن دکل ایمش کبی اشجارونباتات، بشر وحیواناتدن هیچ براثره تصادف اولونماز .

قرون وسطی عرب جغرافیونی بوحوالی‌یه منهوشه دیرلردی . خرافات واساطیر اولینده چوجقلرك تدهش ایتدیکی فلاکت نمون اولان غول وجن مغاره‌سی یعنی « لامیا » نام مخیله بوراسنی مکان صایمشلر ایدی .

« بریقه » ده قدمانك قوزینتبون دیه یاد ایتدکلری محلده اسمی یوقاروده کچن اوتومالا شهری مبنی اولدیغنی قبول ایتمك دها موافق کبی کورینیور زیرا بوکونکی یرلیلر بیله بویره (مالا) دیمکده‌درلر . الحاصل سرت جهتی بقاع عتیقه‌دن اولوب قوملغندن، سکنه‌سزلکندن، حشراتندن ، وعلی الخصوص زهرلی یلانلرندن بحثده مؤرخین قدیمه هپ اتفاق ایتمشلردی. مشهورلوقانو وداتی‌لربیله نثراً، نظماً بوزمینده خامه‌ران بحث وتوصیف اولمشلر ایدی. سرتك بعض یرلری مستثنا طوتلدیغی حالده سائر یرلرینك وخامت موقعیه‌سی یوزندن سکنایه غیر صالح اولمقله برابر الی یومنا هذا مهجور ومتروك قالدیغنك سبب وحکمتی سهولتله تسلیم اولنور .

جبال -- طرابلس غربده تونس ، جزائر، فاسده‌کی اطلاس سلسله‌سی قدر ممتد ویوکسک طاغلر مفقوددر . بوراده ١٣٠٠ مترەلك ارتفاعی آشان هیچ بر طاغ بولونماز. بونك ایچوندرکه بورالرده اورمانلر، میاه جاریه یوق . طرابلسك باشلیجه جبالی شونلردر : (نفوسه) [٩١٢ م] ، (یفرن) [م ٧٠٠] (غریان) [٨٥٢ م] . بونلر بربرینی تعقیباً همان برخط اوزرنده ، ساحلدن ٨٠ ، ١٠٠ کیلومتره بعد ومسافه‌ده ساحله موازی اوله‌رق کیدر و٦٠٠ ، ٧٠٠ مترەلك برارتفاعدن بحر واووه‌یه حاکم اولور .

بو سلسله‌نك قسم غربیسی (دویرات) طاغلری نامنی آلیر . وتونس طاغلریله برلشه‌رك اطلاس سلسله‌لرینه قدر کیدر، قاویشیر . شرقده غریان طاغلری ایکی‌یه چتاللانیر، شمالیسی ترهونه، مسلاطه جبالی نامنی آله‌رق خمسه دوغری یووارلانیر ؛ دیکری جوزالکبریت طرفلرینه امتداد ایدر .

سرت کورفزینك تخمیناً ٣٥٠ کیلو متره جنوبنده ٢٩ نجی عرض شمالیسنده (جبال هاروج) سلسله‌سنه تصادف اولونور . بو سلسله‌نك جهت غربیه‌سی سیاه طاغلر (جبال السود) نامنی آلدیغی کبی جهت شرقیه‌سیده (شرق طاغلری) ایله بنام اولور . سلسلهٔ مذکوره غربدن شرقه طوغری اوزانه‌رق جبل شرقی ، جبل هاروج‌الأسود، جبل‌المرایاناملریله مسما اولور. وسویهٔ ارتفاعلری کیتدکجه الچاله‌رق نهایت (ابو نعیم) ایله (جبانه) واحه‌لری اره‌سنده کائن قوملی اووه‌ده کتله‌لری غائب اولور .

بالاده کوستریلن بوایکی سللهٔ جبالیه بربرینه موازی براستقامتده امتداد ایدرلر وغریان طاغلرندن‌جنوبه دوغری تفرع ایدن (مزده)، (اغن) ، (غاریا) ، شعباتی کاه انحطاط وکاه ترفع ایده‌رك جبال السودده بربرلریله برلشیرلر .

طرابلس غرب جبالنك الك یوکسك ذروه‌لیلری ایشته بورالرده تصادف اولنوب (ناب‌الدروج) تپه‌سی ١٣٠٠ و(غورم‌الفریسه) ٩٠٠ متره مرتفعدر .

عصر سابقده بورالره سیاحت ایدن ارباب فنك رهکذارلرینه تصادف ایدن ترهونه-غریان جبالنك اشکال مخصوصه‌سی حسبیله « جبال وولقانیه » ایله توسیم ایتدکلری کبی غریانده کائن (تقوت) طاغی‌ده « ٩١٠ متره یوکسکلکنده ، اسکیدن سونمش بر جبل آتش فشان» دیه تعریف ایتمشلردی .

هاروج سلسلهٔ جبالیه‌سنده معادن مذابه‌یه شبیه رسوب و سائره کورمشلردرکه اسکی برفوران برکانینك محصولی کبی عموماً قبول ایتمشلر وبونلر بروقت بحر سفیدك حدود طبیعهٔ جنوبیه‌سنی تعیین ایدن وولقانلر اولدیغنه احتمال ویرمشلر ایدی. غربان طاغلرینی جبال‌السود ایله برلشدیرن سلسلهٔ جبالیه، حمادة‌الحمرانك منتهای شرقیسنی تشکیل ایدر. (حمادة‌الحمرا) طاشلق بر صحرای وسیعدرکه حیات، صو، خضارتدن قطعیاً محروم. بونی (سریر) دنیلان اراضیدن تمییز ایدن شی، طاشلرینك بویوك حجمده اولمسیدر. (حماة‌الحمرا) شرقدن غربه ٥٠٠ و شمالدن جنوبه تخمیناً ٢٠٠ کیلو مترەلك بریر اشغال ایدر. جبل الشرقینك جنوبنده (حمادة افقعه) وار؛ اقصای جنوبیسی (هاروج الأسود) له موازی اولان (هاروج الأبیض) تپه‌لرینی تشکیل ایدر.

∴

فزاز اراضیسی قوملق و طاشلق اولوب بر طاقم وادی و واحلری احتوا ایدر؛ سرت ایسه مدید برصحرا ودها طوغریسی فسیح بردریای ریك اولوب ساحله یقین یرلرنده برقاچ واحه یایلالره تصادف اولونور. مینو تیلانك فکرینه کوره سرت صحراسنك طبیعت ملحیه‌سی جهتیله صحرای کبیر کبی بونك‌ده اسکیدن دکز ایله مستور اولدیغنی شبهه کتیره‌جك هیچ براثر احتمال ویرمیور.

طرابلسك بر چوق یرلرنده جفاره نامی تحتنده معروف قوملقلر، هامیلتونك ظننجه دکزدن متحصل اولدوغنه اطمئنان کتیریلیور. بوده دکزك قره‌یه براستیلاسی نتیجه‌سنده افریقای شمالینك تحت‌البحر مستور قالمسندن منبعث اولمق لازم کلیور. (ئه‌یزه‌ر) ەکوره شمال دکزنده‌کی جمودیه‌لرك چارچابق اریمه‌سی، افریقای شمالینك دکز التنده بر چوق زمانلر اورتیلی قالمسندن ناشی ایمش! افریقای شمالی، ردای مائیسنی آتوبده کسوهٔ ذات الرماله بورینه‌لیدنبری خط استوانك حار روز کارلری شمالك جامد کتله‌لرینه تقرب ایتمش وبالطبع انحلالنی تعجیل ایتمشدر دیور. بعض ارباب فن بو نظریه‌یی یکده قناعت بخش بولمایور. بونلرك معاینات دقیقه‌لری نتیجه‌سنده قومله طوزك تحلیلنده میاه عذبه‌یه مخصوص حیوانات مستحاثه‌یه تصادف اولوندیغی اثبات ایدلدی، دیمککه بوقوملرك پوشیدهٔ دریاایله مستوریتی ظنی باطلدر.

انهار - بورالرده طاغلرك پك يوكسك اولماماسى، هوانك حرارت ويبوستنك آشورى مرتبه‌ده اولماسى طرابلس غربى عربستان وعجمستان كبى انهاردن محروم براقدى ؛ موسم باراننده بر چوق مياه‌جاريه حاصل اولورسه‌ده صيفك شدت حرارتى بونلرى پك چابق قوروته‌رق صو يرينه برطاقم اوت وچاتى قائم اولور .

خطوط تقسيم مياه ؛ جبل دويرات ، نفوسه ، غريان ، مزده ، اغن ، قورم الفرس، جبال‌السودا ، شرقيه ، هاروج اسودده بولونوب منطقهٔ ذات‌المباهى باشليجه ايكى مائله‌يه(ورسان) تقسيم ايدر . شمالى سطح مائلده صولر آق دكز ايله سرت كورفزينه دوكيلير . جنوب مائلسنده ايسه مياه جاريه صحرانك قوملقلرى ايچنده نهان اولور . بوايكنجى قسمك صولرى بالنسبه آز ومحدوددر .

دكزه منصب اولان دره‌لرك باشليجه‌لرى شونلردر :

تونس حدودنده‌كى (السقساو) ، (المقطع) ؛ نفوسه طاغلرينك (رجبان) و(جادو) مواقعى اره‌سنده‌اخذموقع ايدن (البيضا) ؛ (تارغلات)؛ خمس وطرابلس آره‌سنده بولنوب يكانه اوله‌رق ماء جارى اطلاقنه شايان اولان (وادى‌المسيد) ؛ جبال نفوسه‌دن باشلايه‌رق اورفله اراضيسندن كچن (سوف‌الجين) ؛ بووادينك شمال قسمى (سوف‌الجين) و ديكرى (سيغر) اولمق اوزره ايكى تابعدن متشكل اولوب مزده‌نك تقريبا ٢٥ كيلومتره غربنده‌بربرينه ملاقى اولورلر . حماده‌نك حدود شماليه‌سندن ابتدا ايدن (وادى‌زمزم)؛ اوزونلغيله‌شهرتشعار اولان (وادى‌البى)كه مجراى شماليسى (وادى‌الرتم) ؛ جنوبيسى (وادى‌السيل) نامنى آلير . (وادى . الهراوه)؛ (وادى‌الشيخه)؛(وادى‌فرس)؛(وادى‌ثمود)؛(القطار)؛(وادى‌الفارغ)در . مائلهٔ جنوبيه‌ده‌كيلر دها آز شايان اهميت اولوب جمله‌سيده صحرايه منجر اولور . بونلردن فزان واحلرنده بولنان واديلر :

(وادى‌الشاطى) ؛ [٣٠٠ كيلومتره] (وادى‌الشرقى) ؛ (وادى‌الغربى) ؛ (وادى‌اليال) ؛ (وادى عتبه) دن عبارتدر .

اقليم — افريقاى شمالى ممالكى ايچنده اڭ صيجاق ير ، بالنسبه اڭ جنوبيلرى اولان مصروطرابلسدر . همجوارلرى اولان تونس ، جزاير ، فاس مملكتلرى اطلاس طاغلرى سايه‌سنده صحرانڭ سموم ناريه‌سندن بر درجه‌يه قدر توقى ايتمشلردر . طرابلسك ارتفاعى ١٠٠٠ متره‌يى نچه‌ميان طاغلرى ايسه بوزفير آتشينه قارشى مقاومتده پك ضعيف قالير . مع مافيه طرابلس هواسى على العموم قورووصاغلامدر . يالڭز جون الكبريت وفزانڭ بعض يرلرنده بولنان باطاقلقلر اوراليڭ هواسنى وخيم ومضرالصحه بر حاله قويمقده‌در .

طرابلسك اقليم نقطهٔ نظرندن ايكى‌يه تفريقى ايجاب ايدر : بريسى ممالك ساحليه‌كه هواسى بالنسبه بحرسفيد بلداننه بكزه‌ر . ديكرى داخلى ، يعنى صحراوى مملكتلردركه صحرانڭ هوا و اقليمنه معادل . ولايتك هر طرفنده رصدخانه‌لر بولونمادينى اجلدن درجات حرارتك حساب وسطيسى يكده معين دكلسه‌ده طرابلسده‌كى علائم جويه رصدخانه‌سى مديرى ژوزف آيرانك «طرابلس واقليمى» نامنده‌كى اثرنده(٩٥ـ١٨٩٣) سنه‌لرينه عائدشهور اوزرينه حساب متوسط ياپيله‌رق آتيده‌كى نتايج دسترس اولوندى :

مارت، نيسان، مايس، حزيران ، تموز ، اغستوس،ايلول،تشرين اول،تشرين ثانى

١٦,٧ ٢١,٩ ٢٣ ٢٨,٨ ٢٧,٢ ٢٧,٥ ٢٧,٢ ٢٤,٥ ١٩,٨

كانون اول ، كانون ثانى ، شباط .

١٣,٥ ١٢,٦ ١٥

بو حساباته كوره سنه‌نڭ حرارت وسطيه‌سى ٢١,٥ درجه .

بو حساب خارجنده اوله‌رق ميزان الحراره‌نڭ يازين ٣٦ دن يوقارو ، قيشين اون درجه‌دن اشاغى ايندىكى نادراً كورولور . قبله‌لر بالطبع خارج حسابدر .

بورالرده كيجه‌لر پك صغوق اولور . چونكه انبساط نتيجه‌سى اوله‌رق متحصل اولان جريانلر شمالك بارد روزكارنى بحر سفيد حوضه‌سندن امرار ايده‌رك بوراله پك نمناك بر حالده واريور . مومى اليه «آيرا» سنه‌نڭ مختلف آيلرنده اعظم واصغر اولمق اوزره ضبط ايتديكى درجاتى كوسترەلم :

حد اعظم	حد اصغر	شهور	حد اعظم	حد اصغر	شهور
٣٥,٢	٤,٦	مارت	٤٠	١٧,٥	ايلول
٣٨,٤	٨	نيسان	٣٥,٦	١٤	تشرين اول
٣٨,٢	١٠,٥	مايس	٣١,٥	٩,٧	تشرين ثانى
٤٢,٣	١٤	حزيران	٢٢,٣	٤,٥	كانون اول
٣٨,٥	١٦,٩	تموز	٢٦,٣	٢,٤	كانون ثانى
٣٩,٤	١٨	اغستوس	٢٧,٥	٥,٥	شباط

طرابلسده روزكارلر بيوك بر اطرادسزلقله توالى وتعاقب ايدر. بوكا بناءً دركه هوانك غريب اولان تبدلاتى جهتيله سنه‌يى ايكى بويوك دوره تقسيم ايده‌بيلرز: معتدل، حار.

تشرين ثانيدن حزيرانه قدر معتدل، حزيراندن تشرين اوله قدرده حار.

١٩٠٢ سنه‌سنده برنجينك حد اعظمى ٢٨,٦، اصغرى ٤,٥، ايكنجينك اعظمى ٣٤، اصغرى ١٣ سانتيغراد درجه‌سى ايدى.

قيشين طولو وقارنادراً كورولديكى كبى سيس ده خفيف كچر. ياغمور، على العاده تشرين ثانيدن نيسان غايه‌سنه قدر دوام ايدر. ياغمورى حاصل ايدن روزكارلر صورت عموميه‌ده اوله‌رق شمال وغرب شمالى روزكارلريدر.

يازين قبله يعنى اهالينك كبلى ديدكارى جنوب روزكارلرى دهشتله اسر. بوكا دائر سياحيندن (هايمان) نك تعريفى دها وضوح وشموليدر:

« مصرده « خمسين » سچلياده « شيروققو » ديلان بو روزكار حلول ايتديمى غروب شام آلودڭ صفوت زيباسنده زرين برطاقم اوزون اوزون سحائب ذنب الهره‌لر باشلار. صباحلين كونش صولغون، بخارى، غبارى بر هاله ايله محاط اولور؛ بردرجه‌كه شمس تابان افق اوزرنده يوكسلدكجه اوهواى مشبوع ده كثافتنى آرتديرر. نهايت سما؛ سونوك، صاريمتراق بر نقاب يكنسقه بورونور. واولوقت اشعهٔ آفتاب رنكسز، محرق برحالده التندن كورونور. بوزمانده‌دركه اورتالغه بررنك غم آكين مستولى اولور. بتون اشجار قوراقلقدن اغصانى آتار؛ حيوانلر، سوق طبيعيله تقربنى حس ايتدكارى بوصرصر جحيمدن كنديلرينى آغاج وچاليلرك سايه‌لرنده كيزلرلر. يالكز كرتنكله‌لرله ييلانلر جهنم نمون اولان بو بوناتيجى حرارتدن خوشلانيرلرمش

کی دایکلرندن آقین آقین چیقه‌رق یره سرپیلیرلر . ایلك ساعتلرده کسیك وفاصله‌لی روزکارلرك وزانی باشلار . صوکره‌دن عنف وشدتنی کیتدکجه آرتدیره‌رق صانکه صحرانك دریای ریك امواج عصبیه ومتهیجه‌سنده جنکلشان بیچاره‌کانك فریاد یأس وماتمی آکدیرر . برساعتور لهیب دارك فمندن چیقار کبی حس اولنان بوهوای سوزان اینجه تراب وقوم دانه‌لرینی برلکده طاشیه‌رق . بوتون هکبه‌لرك ، غایتله محفوظ اولان پنجره‌لرك وحتی جیبده طاشینلان ساعتلرك ایچنه قدر صوقولور ! »

سنه‌ده اوچ ، درت کون دوام ایدن بوروزکار زماننده ترمومتره ٤٠ و ٤٢ درجه‌یی بولور . مع‌مافیه بوحرارت فوق‌العاده خورمایی یتیشدیرمکه سبب اولدیغی کبی میقروبلریده اتلافه کفایتی اولدیغندن برمدت موقته ایچون مفید عد ایتمك ضروریدر . قبله‌لر مایس وبعضاًده نیسان آینده کوریلیر . بعضاً ٣ بعضاً ٩ وبك مستثنا زمانلرده ١٢ و ١٥ کون اسدیکی اولور . قبله روزکارلرندن بام بشقه اوله‌رق پك مزعج برحالده بورا وفیرطنه‌لرله اسن شرق شمالی روزکارلری وارکه تموز ، شباط ، مارت آیلرنده مشهود اولور .

سرت طرابلسه نسبتله دها صیجاقدر . هله طاورغه ، هیشه کبی برچوق یرلری وارکه باطاقلقلری جهتیله هوالری پك وخیم ومضردر .

فزان ایسه بونلردن‌دها حار ویابسدر . بو ، فزانك صحرا ایله مناسبتندن‌وده‌کزله اولان بعدیتندن ایلری کلیور . فزانده‌ده هوا غیر مطرد اولوب قیشده شمال روزکارلرینك برودتی‌حکمران‌اولدیغی‌کبی یازده‌صحرادن هبوب‌ایدن قبله‌روزکارلرندن یرلری آتش فشاندر . (لیون) ه کوره یازده مرزقك حرارت وسطیه‌سی ٣٢,٥ والك زیاده‌سی ٤٥ درجه‌در . (روانف) فزانده کیجه‌لرك ٤ درجه‌یه تنزل‌ایتدیکی‌زمانلرده کوندوزلری ٢٤ اولدیغنی قید ایدییور . سیاحیندن بری‌ایکی دفعه‌ده ٤٤ درجه‌لك برحرارت ممیته‌یی کورمش ! هله جنوب روزکارلری اسدیکی وقتلرده حرارتك سانتیغراد درجاتجه ٥٠ درجه‌یی بولدیغی واقعدر . حماده وقوم صحرالرنده سانتیغراد کولکه‌ده ٥٠ وکونشده ٧٠ ودها زیاده‌سنه ترفع ایتدیکی بعض سیاحتنامه‌لرده کورولمش ایسه‌ده بوارقامی احتیاطله قبول ایتمك دها زیاده مصیبدر .

فزانده قیشین میزان‌الحراره طرابلسدن زیاده اینر . بعضاً تحت‌الصفره قدر تنزل ایتدیکی کبی چوق کره‌ده ٦ و٥ درجه‌لری آره‌سنده قالدیغی کورولدی . سیاحیندن

برقاچی بوراده قارك نزولنی مشاهده ایتمش وبعض کیجه‌لرده صولرك انجماد ایتدیکنی اهالیٔ محلیه‌دن ایشتمشدر . فزانده میاه راسیه ویاغمورلر پك نادر . فزان وحوالیسنده یاغمورلرك فقدانی : جنوب روز کارلرینك فوق العاده قوراقلغندن ، دکزله میاه راسیه‌نك بعدیتندن وبورایه اسن شمال روز کارینك کافی مقدارده بخارله غیرمشبوع اولمسندن رطوبتنك هاروج و جبال السودا طاغلری طرفندن نشف اولونمسندن ایلری کلیور . مع مافیه فزانلیلر نزول بارانه پکده خواهشکر اولمازلر زیرا یاغمور طوزلی الچیدن معمول أولرینی ییقار. مدار تعیشلری اولان خورمایی بوزار. فزانده یاغمورلر اواخر شتا ایله ابتدای ربیعده آز برصورتده کلیر . فزان قویولری ۳ و ٤ مترودن صو نبعان ایتدیردیکی جهتیله اهالینك صویه احتیاجی یوق کبیدر .

فزانده سمانك رنك کبودیسی ، صفوت وکشایشی یوقدر . کوك ، ابنی برلونده وصاریمتراق بلوطلرله مستور اولور. بو، افقك یاغمورله تمیزلنمیان طوزلرینك کثافتنه احتمال ویریلیور . عبث دکلیدرکه بعض غرب رسامانی صحاریٔ حاره‌یی کورمدکلری حالده سماسنی کلکونی حمرتلرله بویارلارلر !

بورالرده قبله روز کارلری پك دهشت آوردر .

فزان هواسی صحته آز نافعدر . بر اوروپالی فزانك مدید ویابس صیجاقلرینه، کیجه کوندوز تحول ایدن غیر مطرد هواسنه پك قولای الیشه‌ماز . فزانك « حفره » دنیلان طوزلی باطاقلقلری اودرجه وخیمدرکه یالکز ییانجیلر دکل یرلیلر بیله حماسندن پك آز قورتیلرلر .

نباتات — طرابلسده میشه ، قره‌میشه ، دیش‌بوداق کبی اشجار جسیمه اندر ایسه‌ده اردج ، سندروس ، مرسین ، دفنه کبی متوسط وصغیرالقامه اغاجلر یوق دکلدر . میوه دار اغاجلردن خورما ، انجیر ، بادم ، نار ، زیتون ، خروب، شفتالی ، اریك ، واشجار ذات اللیفدن حلفه ؛ بویا حاصل ایدن شجر ونباتدن حنا (قنا) ، اصبور یعنی زعفران کاذب ، کوك بویا (فوه) ، زعفران ، چوید ، قره‌موق ، ترمنتین ، شجر زیتیدنده ، خشخاش، طلح ، خارشوف ، وشیح نام

روحلی نباتات موجوددر . مع التأسف خارشوف دوه‌لره یدیرلمکده اولوب استفاده اولنمادیغی کبی سنه غامبیانك نامدار ضمغنه معادل محصول الده ایلنان طلحه‌لردن تمتع وتجارت یوانی یرلیلر هنوز ادراك ایده‌مه‌مشدر . هله غربانك زعفرانی دنیانك الڭ نفیس محصولاتندندر .

خورما — اشعار ، ادیان ، وکتب عتیقه‌ده یادجمیلی دائما حرمتلرله اوقونان خورما آغاجلری ولایت یرلیلرینك یگانهٔ غدا ونفقه‌سی اولوب ثروت محلیه نقطهٔ نظرندن برنجی موقعی حائزدر . ٣ : ٤ متره اوزوننغنده ٤٠ : ٦٠ دالی محتوی اولان بو آغاجلر ٢٠ وحتی ٢٥ متره‌لك بر ارتفاعه قدر یوكسه‌لیرلر .

بونلر قومسال ونملی اولان یرلرده نبت ایدوب شمسك آتشین صیجاقلرینه قارشی ثبات معند كوسترررلر . خورمالرك موقع جغرافیسی نصف كرهٔ شمالینك بتون منطقهٔ حاره‌سی ، محیط اطلاسیدن محیط هندی‌یه قدر اوزانان آفریقاسواحلی و ١٥ ایله ٣٥ درجه آراسنده‌كی خطوط متوازیه آره‌سنده‌كی یرلردر .

خورما آغاجلری بشنجی سنه‌لرندن اعتباراً میوه ویرمكه باشلایوب ٣٠ و ٨٠ سنه‌یه قدر دور تكامللرینی محافظه ایده‌رك بوسندن اعتباراً آغاجلرك فیض و انماسی تدریجاً آزالیرسه‌ده ایكی عصر قدر معمر اولورلر .

برخورماآغاجی سنه‌ده ٨٠ : ١٠٠ كیلوقدر خورما ویرر . واقعا كمیت محصول كیفیت نخل وموقعه كوره‌دكیشیر . طرابلسده‌اولان نخیلك اجناسی قراوزه (crause) كوره ٣٤ نوع اولوب غات جهتلرنده ایسه ٤٩ شكله كوره تعدد ایدر .

برخورما آغاجنك واردات متوسطه‌سی ١٤ : ١٥ فرانق راده‌سنده حساب اولوندیغنه كوره بر هكتومتره‌لك اراضی داخلنده مغروس یوز خورمانك حاصلاتی ١٤٠٠ : ١٥٠٠ فرانق ایدر . مع مافیه بو نخل مفیدك هانكی قسمی نافع دكل ؟ خورماسیله میلیونلرله انسان متعیش ؛ چكردكنی حیوانات یر ؛ كوده‌سی اولرده مكملاً دیرك وسقف اولور . بصره كورفزنده آغاجندن قایق ، كمی یاپیلیر ؛ داللرندن باستون امال اولنور . یاپراغندن زنبیل ، سپت . شاپقه ، حصیراوریلیر ! خورمانك برده‌لذیذیكمزی، اطیف« لكبی » نامنده‌ایچكیسی وار . مامولی(mamoli) یه كوره برخورما آغاجندن ایكی آی ظرفنده (٣٢٠) فرانقلق ١٢٠٠ قیه لكبی استحصالی ممكن ایمش . فقط بو آغاجلردن لكبی چیقارلمق قضیه‌سی بر منفعت دكل ،

مضرت تولید ایدر . زیرا لکبی نخلك عصارهٔ حیاتندن باشقه برشی دکلدر . اونی اسراف ایتمك شجره‌نك حیاتنی قصدایلمك دیمکدر. حکومت سنیه خورماله بویوزدن مستولی اوله‌جق آفت وعارضه‌نك اوکنی آلمق ایچون لکبی چیقاریلان بهر آغاجدن (١٥٠) غروش رسم آلمقده‌در . لکبی چیقاریلان آغاجلر اوچر سنه‌لك برر دورهٔ توقفه محتاجدرلرکه یکیدن میوه ویرمکه امکانلری اولسون !

مصر وممالك شاهانه‌یه سنه‌ده تقریباً ١٢٠,٠٠٠ فرانقلق ١٠,٠٠٠ کنتال خورما اخراج اولونیور . یالکز ایتالیایه طونیلاتوسی ٦٠ فرانقدن چقاریلان خورما چکرده‌کی ولایته سنوی ١٥٠٠٠ فرانقلق اخراجات بخش وتأمین ایتمکده‌در .

حلفه محصولات محلیه‌نك ایکنجی درجه اهمیتلیسی (حلفه) دنیلان اوتدر.

بو ، فصیلهٔ نجیلیه‌دن بر حشیش اولوب اسکیدنبری (spartum lygeum) نامیله معروف ایدی . خدایی نابت یتیشیر ، وجزائر ، تونس ، طرابلس وحتی اسپانیا ویونانستانك جنوب یرلرنده بولونور . بونك خیطی الشکل یاپراقلرینك طولی تقریباً برمتره قدر اولوب عرضی ایسه بربوچوق میلیمتره‌یی تجاوز ایتمز . خصیصهٔ یکانه‌سی نه‌درجه حرارته معروض اولورسه اولسون مقاومت ایدر ، وهروقت وزمانده اتواسی سهل اولور . کچ تنبت ایدر ، واون ایکی سنه کچمدکجه محصول ویرمز . قدما عندنده بونك هیچ مثابه‌سنده اهمیتی وار ایدی . وعادتا یالکز ایپ ، سپت اعمالنده قوللانیلیردی. لیورپولده‌پری بوری (perry burry) تجارتخانه‌سی ایلك دفعه اوله‌رق حلفه‌دن کاغد اعمالنه موفق اولدی .

١٨٨٨ سنه‌سنده ولایت اوروپایه ٤٦٠٠٠ طونیلاته‌لق حلفه اخراج ایتمشیدی . حالبوکه شو اون سنه‌لرده اخراجات مذکوره‌یه ضعف وانحطاط مستولی اولوب انجق ٣٥ ، ٣٩ بیك طونیلاته قدر چیقاریلیور. تدنئ واقع اسباب آتیه‌دن ناشیدر:

«١» اسوچك تلبیب اشجار صنعتی ، «٢» جزایر واسپانیا حلفه‌کاهلرینك دمیر یوللرله مربوطیتندن کثرت وسهولتله حلفه اخراج کیفیتی ، «٣» ولایت یرلیلرینك نباتی کوکندن قلع صورتیله افساد واضراره سببیت ویرمه‌لری خصوصاتیدرکه بالطبع دوام رقابته میدان وامکان براقمامشدر .

اسکیدن پك یقین مسافه‌ده بیچیلان حلفه‌لر بوکون مرکزدن کونلرله بعید

مسافاتده واقع يفرين ، ككله ، ترهونه ، اورفله اراضيسنده آراشديريليور . حلفه‌نك اك نفيس انواعى ساحلدن بعيد مسافاتده واقع اولانلريدر .

بوكون مركز ولايتده درت ، خمسده اوچ بخارلى تضييق ماكنه‌لرى موجود اولوب بهرى يومى ۲۴۰ باليه ترتيب ايدر . برباليه ۲۰۰ كيلوغرام ثقلتى حائزدر . بوندن باشقه ظلتيننده ال ايله چوريلير ٤ دولاب موجود ايسه‌ده بهرى انجق ٤٠ باليه احضار ايده‌بيلير .

طرابلس حلفه‌لرى انكلتره‌يه كوندريلير . حلفه داد وستادىله متوغل اوروپالى تجارلرك بهر باليه‌ده‌كى تمتع صافيسى ۱ : ۲ فرانقدر .

حلفه قابا كاغد اولمقدن باشقه حيواناته اعلا يم اولور . زمان اقتطافى مارتدن تشرين ثانى غايه‌سنه قدر دوام ايدر . برنارد ، وبرونيئاليتى‌يه كوره [٨٦٠٧٥،١٨٧٠] سنه‌لرنده قيمت وكميت حلفه مقادير آتيه‌دن عبارتدر :

٤٠٠٠٠	فرانق	قيمت	۱۰۲۲	طونيلاته	۱۸۷۰
۲,۳۷۲,٦٨٠	»	»	۳۳٥۹۰	»	۱۸۷٥
۳,۷٥۰,۰۰۰	»	»		»	۱۸۸٦

(۲) نومرولى مربوط جدوله مراجعت

مساعدته و
حلقه‌نك ال
بوكو
اولوب بهر
بوندن باشـ
بابه احضار
طرابل
تجارلرك بهر
حلقه
تشرين ثانى
سنه‌لرنده قيـ

٠
٦٨٠,
٠٠٠,
(٢)

زیتون — زیتون آغاجلری بوراده کثیر ایسه‌ده روما‌لیلرك زماننده‌کی مقداره نظراً نسبت قبول ایتمز بردرجه‌ده دوندر . مسلاطه ، اورفله ، جبل غریان، فساطو، نالوت زیتونلکلری مشهوردر . وقتیله ترهونه اراضیسنده بیله‌پك چوق زیتونلکلر بولندیغی مروی ایدیسه‌ده بوکون بوکا دائر هیچ برشی مشهود دکلدر . ولایتك هرطرفی بوشجرهٔ مبارکه‌یی یتیشدیرمکه صالح ؛ مع التأسف زیتون اعمال وادخار صنعتی هنوز بین الاهالی تعلم و تعمم اولونه‌مامشدر . حساب متوسط اوزره سنه‌ده ٥٤ : ٦٠ بیك کنتال زیتون حاصل اولوب استخراج اولونان زیت ایسه ١١ : ١٣ بیك کنتالی کچمز . بومقدار سکنهٔ محلیه‌یه کوره لاشی اولمسندن هرسنه کرید وتونسدن کلیتلی مقدارده زیتون یاغی ادخال اولونمقده‌در . ولایتك زیتون کوسبه‌سی مقبولدر ، هرسنه ایتالیا وتونسه طونیلاتوسی ٢٤ : ٢٧ فرانقدن ٢٥٠٠ طونیلاتو قدر اخراجات اولیور . بوکوسبه ؛ محال مذکوره چندره‌لرندن تکرار کچیریله‌رك ١/٨ نسبتنده زیت استحصال اولونور .

اوزوم — خمس ، جفاره ، مسلاطه ، ترهونه ، جبلده پك چوق اوزوم یتیشیور . ذاتا ولایتك همان هرطرفی باغ یتیشدیرمکه مساعد ایکن اهالی هنوز بوسمت فیاضه توجیه کد همت ایتمامشدر . ولایته جوار اولان تونس وجزایرك اسباب ترقیٔ ثروت و سامانی بومحصول کزین اولدیغی شبهه کتیره‌جك یرقالمادی . ولایتمزده سنه‌ده انجق اون ایکی بیك طونیلاتو استحصال اولونمقده اولوب بونك تقریباً ١٢٠٠ طونیلاتوسی شراب اعمالنده مستهلکدر . یرلی شرابلرینك طعمی خوش واسپرتوسی ١٥ : ١٧ درجه بیننده متحول .

پورتقال — ولایتك محصولات مهمه‌سندن بریده پورتقال و لیموندر . انجق بونلرك ایجابات طبیعیه‌لرندنمیدر نه‌در طول مدت محافظه اولنه‌مدقلریچون خارجه پك چوق مقدارده چیقاریله‌مامقده‌در . سنه‌ده یالکز مالطه وتونسه ٦٧٢٠٠ فرانق راددسنده‌پورتقال صاتیلیور . طرونج دنیلان آجی پورتقالك قبوغی انکلتره‌و آلمانیاده مظهر رغبت اولدوغندن سنه‌ده ٦٠٠٠ فرانغه مقابل ١٥٠٠٠ طونیلاتواق قابوق کوندریلیور . مهم فوائد تأمین ایده‌جك اولان بو قابوقلردن زیت اخراجی صنعتنه هنوز ولایتچه تشبث وتوسل اولونمادی .

حنا — (قینه) حزیراندن تشرین ثانی‌یه قدر کچن آیلرده طوپلانیر. سنوی ١١٫٨٥٠ طونیلاتو قدر محصول اونورکه ٩٠٠٠ کنتسالی تونس، جزایر و فاسه کوندریلیر. ١٠٠ کیلوسی ٣٥ فرانق سعر ایله بین‌التجار تداول ایدر.

جداری — جداری دنیلان کوك بویا مصراطه، اورفله و مزده جهتلرنده بولونوب هرسنه مصره (١٢٠٠٠) کنتال راده‌سنده اخراج اولونور. کنتالی ١٦ فرانق قیئاتله تجارانه صاتیلیر.

توتون — مضغه دنیلان آغز توتونی مرکز ولایتك یقینلرنده وتقریباً (٣٠٠) هکتارلك اراضی داخلنده یتیشدیرلمکده‌در. محصول ٣٠٠ : ٣٥٠ کنتال اولوب رژی اداره‌سی کندی حسابنه کنتالی ٧٠ : ٨٠ فرانقلق برقیمتله اشترا ایدر.

زراعت — ولایتك ٩٧١٫٥٦٠ کیلومتره تربیعنده‌کی اراضیسنك ٥٨٢٫٧٣٠ کیلومتره‌لك یری قوملق، طاشلق، قیالق اولمسندن غیر مزروعدر. ٣٨٨٫٦٢٠ کیلومتره‌لك محلی ایسه قابل زرع اولوب بونك ٢١٠٫٠٠٠ کیلومتره مربعی فزان جهتلرینی احاطه ایدرك قابلیت زرعیه‌سنه رغماً انجق ٥٥٥٦ قدری لوالك واحه‌لرینی یعنی خورمالقلرینی تشکیل ایتمکده‌در. حسابات آنفه‌یی ایضاحاً دیه‌بیلیرزکه ولایتك یالکز ٥٨٢٩٣ کیلومتره مربعی حقیقتاً مزروع و ٣٣٠٫٣٢٧ لك مقداری ایسه تماماً مهجور ومتروکدر.

ندرت مزروعات: قلت نفوس، نقصانیٔ همت، عدم میاه، غیر موجودیت وسائط کبی اسبابدن منبعثدر. زراع بتون‌سنه نزول غیث ورحمته مترقب ودعاخوان قالوب شو صورتله حصول نفع وبرکته بر توکل دیندارانه ایله دائما صابر وناظر یاشامقده‌در. زمان باران تشرین اول ایله نیسان اراسی‌که بووقتك ایلك ایلرنده کثرت سیلاندن میاه غزیره تکون ایدرسه‌ده شهور اخیره‌ده صولر تدریجاً تناقص وندنی ایدر.

احصائیات محلیه‌نك تأميناتنه نظراً نسبت فیض وبرکت $\frac{4}{1}$ قدردر. یعنی اون کوتویله دورت ای‌سنه اصابت ایدییور.

یاغمور صولری یری اسقا واروا ایدر اتمز یادکزه منصب ویاخود قعر ریکده نهان اولور . بو صولری برکه حالنده بر آز زمان ایچون اولسون دوردیرمق، جبال وتلال ایچنده صهریج مثالی توقیف ایتمك ومقصد عمومی ایله سیاناً اراضیٔ متجاوره ومتلا حقه‌یه ایصال ایلك ایچون صو بندلری انشا اولونمامشمی ؟ بو لازمه‌یی قدما دها اعلا تقدیر ایتمشلردی . بو کون بقاع ولایتك هرهانکی بر جهتنه‌احالهٔ نظردقت ایدلسه برطاقم سدلرك آثارینه تصادف اولونور . بونلر شبهه‌سز مقصد ونیته معزیاده خادم ایدی. رومانك بر وقت ذخیره انباری اولمش اولان بو یرك عصارهٔ حیاتیه‌سی بو درجه قوروییوب قدیدکبی یابس ومیت اوله‌جغنی کیم دوشونمش ایدی ؟ ! دونکی ترهونه اراضیسنده یوز بیکلرجه زیتون اغاجلرینی خبر ویرن تاریخ عتیقك شو حقیقتنی بر مشجره دکل ، بر تك اغاچ اولسون دلیل و اثبات اوله‌جق بر اماره قالمشمی ؟

ایشته بتون بو مسئولیت تخریت و تدمیر ، سیلاب بلا کبی بورالره آقوب کلان، وسحائب جراد کبی هرطرفه ظلام واضمحلال بخش ایتمش اولان « واندال » قوم مفسده راجع وبو زوال فنافشان‌صرف اثرخسار وضررلریدر . بو قوم، جنسه ریقو Genserico نامنده خونخوار بررئیسك قیادتی‌التنده اجرای تخریبات ایتمشدی. زوالالی سکنهٔ مدنیت دیده اولوقت سواحلی براقوب دها ایچریلره نقل مکانه مضطرقالمشدی. غدامس، غات، فزان جهتلرنده مشهود علائم عمران‌صوك نتایج کدومساعیلری‌ایدی !

ولایت باشلیجه دورت منطقهٔ زراعیه‌یه منقسمدر :

۱ ساحل ؛ ۲ ساحل ایله جبل آره‌سی ؛ ۳ و ٤ جبلك جهات جنوبیه‌سی ؛ ٥ فزان منطقه‌سی .

۱ ساحل منطقه‌سی ، بو اراضی تشکلاتی‌اعتباریله قوملقله محاذی ومربوط کلس، صوان ، چاقماق طاشی مخلوطندن برطبقه‌در . سویهٔ مائیه ۳ : ۳۰ متره منحط .

۲ ساحل وجبل اره‌سی منطقه‌سی ؛ کلسی عناصر سائره‌یه غالب عین جنسدن بر یر ؛ صویی دها درینده اولوب مغروسات ومعموراتی بالنسبه دوندر .

۳ جبلك جهت جنوبیه‌سی منطقه‌سی ؛ طینی جنسندن اولوب طوپراغی بالطبع دها صیقی وزیاده متیندر . بورالرده پك چوق آبار ومنابعه تصادف اولونور . هر نوع اشجار غرسنه وبالخاصه زیتون یتشدیرمکه صالحدر .

٤ غدامس، درج ، سناون، مزده ، بو نجیم واحه‌لرینك احتوا ایتدیکی اراضی ؛ بحر سفید كاربانلرینك چاد کوننه طوغری کذرکاه اتخاذ ایتدکاری محللر . زیتونلك ، خورمالق ، باغاق اولمغه پك مستعد .

٥ فزان منطقه‌سی ؛ بوراسی سطح بحردن ٢٠٠ : ٧٠٠ متره‌یه یوکسلان طاسلدن مرکب بر یایلا اولوب قویو ومنبعلردن محروم ایسه‌ده‌یاغمور زماننده قوتلی سیللر حاصل اولور . وجابجا دورغون بحیره‌لره تصادف اولونور .

حبوبات — ولایتده شعیر زرعی برنجی درجه‌ده مرغوب اولمسنه کوره حبوبات تقریباً $\frac{3}{4}$ شعیر و $\frac{1}{4}$ حنطه‌نسبتنده زرع اولونور. سکنه‌نك : ٩٢-سی اربه ایله تعیش ویالکز اجنبیلرله ساحلك بر قسم یرلیسی بغدای أکل ایدر . ولایت اربه‌سی انفس شعیردن صاییلیر. هرسنه فضله‌سی انکلتره وآلمانیایه کوندریلیر. محال وسنینه کوره درجهٔ فیض ونمو متخالف ایسه‌ده تخمك ٢٠ مثلنه بالغ اولان محصول اعلا صاییلیر . واقعا قطیس ، مطراطه ، غریان واورفله‌نك بعض مواقعی بره قرق وحتی یوز نسبتنده حبوبات آلدیغی نادردکلدر .

تخمك ٧ : ٨ مثلی آلندیغی وقتلر انجق مصارف ومشاق واقعه‌یی قورور. عموم ولایت تخملق اولمق اوزره (٣٥٠٠٠٠) هکتولیتره‌لك حبوباته محتاج و١٤٥,٠٠٠ لیتره‌لك استهلاکه مفتقردر . (٥٠٠,٠٠٠) هکتولیتره‌لك مقدارك اقتطافی حالنده محصول برکتلی و (٧٥٠٠٠٠) هکتولیتره‌یه بالغ اولدوغی زمان فوق العاده عد اولنور.

١٨٦٢ دن ١٩٠٢ تاریخنه قدر حبوباتدن فرانق حسابیله وقوعبولان ادخالات و اخراجات جدولی .

طرابلسدن اخراجات

حنطه	شعیر	یکون
١٤.٧٩١.٩٠٠	١١.٨٩٢٠٠٠	٢٦.٦٨٣٩٠٠

طرابلسه ادخالات

حنطه	شعیر	دقیق ٨٨١ ده	یکون
١٣,٠٧٨,٢٥٠	٢٢,٦٥١,٥٥٠	١٧٠٢٠٢٥,٠٠٠	٥٣,٤٥٤,٨٠٠

اسقا — نباتات وحبوبات محلیه‌نك یاغمور وعادی عرب قویولری صولریله بقای نوع وحیات ایتدیكی یوقاروده ذكر اولونمشیدی . فقط یالكز بو ایكی واسطه‌نك حصول مقصده بكده كافل اوله‌مدقلری تجارب عدیده‌سیله ثابت اولدی . یعنی قویو صولرینك بطائت وقلت میاهنه بارانك اره صیره وقوعبولمقده اولان كیفیت انحباسی منضم اولونجه محصولاتك بالطبع صورت كافیه‌ده امر ارواسی ممكن اوله‌میه جغی بدیهی بر شیدر .

مثلا : جزایرده « سیدی بن راشد » دنیلان محل اسباب آنفه‌دن مكمل بر قوراقلغه دوچار اولمش وزوال تامی تقرب ایتمش ایدی . « ارتیزیه‌ن » قویولری سایه‌سنده خرابیتنك اوكی آلنمش وعمران وآبادانیسی امثالنه غبطه‌بخشا اوله‌جق مرتبه‌ده ظاهر ونمایان اولمشیدی . كذا « غیر » نامیله معروف یر ؛ ١٨٥٦ سنه‌لرندن اقدم یالكز ٢٥ قریه ؛ ٦٧٧٢ سكنه ؛ ٣٥٩,٣٠٠ خورما ٤٠,٠٠٠ اشجار سائره‌یه مالك اولوب عادی عرب قویه‌لری وبعض منابع صولریله صولاتیله‌رق دقیقه‌ده تقریباً ٥٢,٧٦٧ لیتره صو استحصال ایدیلیور وعموم ثروت محلیه ١,٦٥٤,٠٠٠ فرانق تقدیر اولونیوردی. ١٨٨٠ سنه‌لرنده ، محل مذكورده ٦٨ قدر آبارنافوریه تأسس ایتدیكی وقت واحه ١٢,٨٢٧ نفوسلی ، ٥١٧,٥٦٣ خورما و ٩٠,٠٠٠ اشجار سائره‌لی ، ٢٦ كویه مالك اولمش ودقیقه‌ده ١٧٧,٦٨٣ لیتره‌لك صو تحصل ایده‌رك بتون اراضی ٥,٥٤٩,٠٠٠ فرانقلق سعر وقیمتی احراز ایلمشدر!

بر ارتیزیه‌ن قویوسی ١٦٧٠ ، حالبوكه معلوم عرب قویوسی انجق ١٤٠ لیتره صو اساله ایدر ؛ مهندس شهیر (ژوس)ه كوره بر خورما اغاجی ایی وزیاده میوه ویره بیلمك ایچون دقیقه‌ده بر ثلث لیتره صویه محتاجدر . یاریم لیتره ایله دها زیاده كسب ضخامت وانتما ایدر .

بر ارتواز قویوسی ٣ : ٤ بیك خورما اغاجنك حیاتنه خادم اولدوغنه وبهر خورمانك الك اشاغی سنوی ٧ فرانق ایراد كتیردیكنه نظراً بهر بئرفوار ٢١ : ٢٨ بیك فرانقلق كار وثروتی اعطا وتأمینده تردد ایتمیه‌جكی اربابنجه مبرهن وموئید بر قضیه‌در . بو قویولرك مملكتمزده بركون اوله‌جق تطبیقلرنده فیافیٔ دلخراش بیوست بررخوشهٔ سبزین ایله ترویج نكاه ایده‌جكدر! آمریقانك (ووت سوكت) موقعنده

(٢٣٦) متره درینلکده بو یولده بر قویو قازدیریلارق ٥ ٪ متره تخننده اولان بوغور ثانیه‌ده (٣٨٠) لیتره صو انفجار ایتدیرمکده ایمش !!

ولایتمزده قویولره یل دکرمنلرینك تطبیق اولونمادیغی جالب تعجبدر. بورالرده اکثریتله هبوب ایدن رزکارلرك ساعتده ١١ کیلومترهلك ساعتلری مقصدی تأمین ایده‌بیله‌جکی بعض ارباب فن طرفندن ادعا وتوصیه اولنیور .

حیوانات — طرابلس ولایتنده ارسلان ، قاپلان کبی حیوانات مفترسه یوقدر. واقعا بنغازی جهتلرینك نام قدیمی اولان (لیبی = Libia) مسبعه معناسنده اولوب اورالرده وقتیله ارسلان وحتی فیلك بیله بولندیغی مروی ایسه‌ده ولایتك هرطرفنده اخیراً اشجارك دوچار اولدیغی عارضهٔ الیمه یوزندن یرتیجی حیوانلره ملاذ وپناه قالمادیغندن بوکون اثرلری بیله کورولمامکده‌در . ولایتك جسیم الجثه حیواناتی : صیرتلان ، ایی ، چقال ، جیلان ، ودان‌دن عبارتدر .

طیور — قارتال ، شاهین ، آتمجه ، یبانی کوکرجین ، ککلك ، قره‌وان چوقجه بولونور .

هوام — افعی ، ییلان ، بوینوزلی ییلان ، عقرب ، عقربان، کرتنکله وکرتنکله‌نك بر نوع جسیمی اولان ورل ، ولایتك هوام ورتلاتی جمله‌سندندر .

آری یالکز درنه جهتلرنده بولونوب (جبل اخضرده) نفیس بال وبال مومی حاصل ایتمکده‌در .

اسماك — اوروپای جنوبیه‌ده یتیشن بالقلرك همان هرنوعی طرابلس ساحلنده موجود ایسه‌ده صیدماهی کیفیتی بوکون واسع بر مقیاس اشغال ایتمامکده‌در. بالعکس سونکر صیدی یونانلی واطه‌لی رومار طرفندن کثرتله واقعدر . ١٨٨١ سنه‌سنده یالکز بنغازی جهتلرندن مستخرج سونکر ٢٥٠,٠٠٠ فرانق قیمتنده ایدی . بوتون سواحل ولایتده سنوی چیقاریلان سونکرلر ٧٥٠,٠٠٠ فرانقه بالغ اولدوغی اربابنجه معلوم ومضبوطدر .

موسم صید : نیسان غایه‌سندن آغستوس غایه‌سنه قدر اولوب ، صیادین باشلیجه اوچ هیئتده ساحلمزه کلیرلر :

١ سقاقاندن دینلان آتله مجهز اولانلردرکه حکومته بر قایق ایچون ٣٢ عثمانی لیراسنی اعطایه مکلفدرلر .

٢ آلتمز اوله‌رق دکزه طالان غطاسلر ، بونلرده سکز لیرا ویرر .

٣ قاماق دینلان زیبقینلرله سونکر چیقارانلرکه یالکز دورت لیرای عثمانی رسمنه تابعدر . هرسنه ساحلمزده تقریباً ٥٠٠ قایق اجرای صید وتجارت ایدر .

دواب ومواشی — ولایتك اوروپایه‌صیغیر ، قویون ، کچی اخراجاتی سنه‌دن سنه‌یه ارتمقده‌در . ١٩٠٢ سنه‌سنده (٢٩٠٠٠٠٠) فرانقلق (٤٣٣٥) رأس بقر چیقارلدیغی کبی (٨٧٦٧٨) فرانق قیمتنده (٤٨٧١) رأس غنم اخراج اولوندی . مرکز ولایتده‌اینك ٩٠ ، بوزاغی ٥٠ ، قویون ١٨ ، کچی ١٢ ، قوزی ٩ ، فرانق سعر وقیمتله فروخت اولونور .

د . ه — بوتون ولایتده (٣٠٠:٢٠٠) بیك دوه تخمین اولنمقده اولوب قسم اعظمی اورفله ، جبل ، بونجیم ، سوکنه حوالیسندهدر .

بهری ٨٠ : ١٢٠ فرانق فیئاتله بنغازی ومصر جهتلرنده صاتیلیر .

بارکیر — یرلی آتلر بربر جنسندن اولوب صغیرالجثه‌در . اریه ، صمان ، یشیل اوتله متعیش . ولایتده بر آت نادراً ٥٠٠ فرانقلق قیمتی کچر . قاعدةً ١٥٠ : ٢٠٠ فرانق بیننده بیع اولنور . ١٩٠٢ سنه‌سنده (٢٦٨) قدر بارکیر تونسه سوق اولوندی . طرابلسده موجود خیول ١٠٠٠٠٠ راده‌سنده تقدیر اولونه‌رق چوغی ترهونه . ورشفانه ، اورفله ، رحیبات جهتلرنده بولونور .

مرکب — نفس مرکز ، ظلیتن ، جفاره ، مصراطه ، خمس ، زاویه جهتلرنده کثرتله موجوددر . سعر وسطیسی ٤٠ فرانق اولوب خارجه برای تجارت سوق اولونماز .

طاووق و یومورطه — ولایتك هر طرفنده طاووق مبذولسه‌ده‌قاز ، اوردك یوقدر . ١٩٠٢ سنه‌سنده مالطه‌یه ١٦٠٠٠ فرانقلق طاووق کوندرلمش وینه سنهٔ مذکوره‌ده مالطه ، مارسلیا ، ایتالیایه کوندریلان یومورطه ، بهری ٦٠ کیلولق ٥٢١٥ صندق درونده موضوع ٣١٠٠٠٠٠ فرانقه بالغ اولدوغی اقتصادی بر اثردن مقتبسدر .

بیلدیرجین — موسم مخصوصنده ولایت سواحلنه بولوطلر تشکیل ایده‌جك صورتده یوز بیکلرجه بیلدیرجین کلیر . ١٩٠ سنه‌سنده طوتیلان حسابه کوره یالکز جانلی اوله‌رق مارسلیا ، مالطه‌یه ٨٥٠٠٠٠ بیلدیرجین کوندرلدیکی متحققدر .

ساده یاغی — کیلوسی تقریباً ١،٦٥ فرانقدر. ١٩٠٢ سنه‌سنده مصرودرسعادته ٦٧٣ کنتال راده‌سنده روغن ساده اخراج اولوندی .

یوك — احتیاج محلی‌یی انجق سد ایده‌بیله‌جك درجه‌ده مستحصلدر. ١٩٠٢ ده ٢٩٥١ کنتال یوك حاصل اوله‌رق بونك یالکز ٩٠٠ کنتالی فرانسه‌یه کوندرلمشیدی. بهر قنطاری ٨٠ فرانق قیمتله صاتیلیر .

داخل ولایتده حیوانات دریلرندن یاپیلن تجارتك یكونی زیرده‌كی جدولده مندرجدر :

اسامی	محصولات سنویه			مستهلکات محلیه			اخراجات			اخراج اولنان محال
	دوزینه حالنده مقادر	کیلوغرام اوله‌رق وزنی	فرانق اوله‌رق قیمتی	دوزینه حالنده مقادر	کیلو غرام اوله‌رق وزنی	فرانق اوله‌رق قیمتی	دوزینه حالنده مقادر	کیلوغرام اوله‌رق وزنی	فرانق اوله‌رق قیمتی	
کچی دریسی	۱۴۰۰۰	۱۹۷۰۰۰	۳۵۰۰۰۰	۳۰۰۰	۵۴۰۰۰	دوزینه‌سی ۳۶ فرانقدن ۱۰۸۰۰۰	۱۱۰۰۰	۱۴۳۰۰۰	دوزینه‌سی ۲۲ فرانقدن ۲۴۲۰۰۰	امریقا ـ فرانسه
قوزی دریسی	۱۰۰۰۰	۰۰	۱۸۰۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۱۰۰۰۰	۰۰	۱۸۰۰۰۰	قرانسه ـ المانیا ـ ایتالیا
قویون دریسی	۳۵۰۰	۶۶۰۰۰	۶۳۰۰۰	۲۰۰۰	۳۶۰۰۰	۳۶۰۰۰	۱۵۰۰	۳۰۰۰۰	۲۷۰۰۰	کذا ـ کذا ـ کذا
صیغیر کاوسله‌سی مثلی	۵۴۱	۳۵۰۰۰	۴۳۰۰۰	۳۳۴	۲۰۰۰۰	۲۵۰۰۰	۲۰۷	۱۵۰۰۰	۱۸۰۰۰	دوات علیه ـ یونانستان
دوه کاوسله‌سی	۲۵۰	۴۵۰۰۰	۲۷۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۲۵۰	۴۵۰۰۰	۲۷۰۰۰	کذا کذا
کچی قیلی توبی	۰۰	۱۵۰۰۰	۱۲۰۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۱۵۰۰۰	۱۲۰۰۰	فرانسه ـ تونس ـ المانیا
کمیك	۰۰	۲۵۰۰۰۰	۱۷۵۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۰۰	۲۵۰۰۰۰	طونیلاوسی ۷۰ فرانق ۱۷۰۵۰۰	فرانسه ـ ایتالیا ـ
یکون	۲۸۲۹۱	۶۰۸۰۰۰	۶۹۲۵۰۰	۵۳۳۴	۱۱۰۰۰۰	۱۶۹۹۵۷	۲۲۹۵۷	۲۹۸۰۰۰	۵۲۳۵۰۰	

معادن — سرت کورفزنده کلیتلی کبریت ودمیر معادنی بولونور . مرکز ولایتدن فزان سنجاغنه کیدن یول اوزرنده ومحال مختلفه‌ده قورشون، قلای، چینقو، دمیر ، کوموش ، آلتون معادنی موجود اولدیغنی بعض مهرهٔ سیاحین طرفندن اخبار اولونیورسه‌ده هنوز مرتبهٔ ثبوت وصحته ایصال ایدیله‌مامشدر . (شککشوك) دنیالان محالك بعض آثار خانه‌سنده کوموش وجیوه معدنلری کورولدیکنی یرلیلری سویلیکده‌در . کچکله‌ده ۱۳۱۷ سنه‌سنده اولاد عمران قبیله‌سی جوارنده ، کومور وجیویدن باشقه آلتون بنکلرینه مشابه ضیای شمسده غایت واضح زرین شعاعلر حاصل ایدر آغر معدن پارچه‌لرینی برطاقم قبائللر آره‌سندن چیقاریله‌رق والئ مرحوم حافظ پاشایه تقدیم اولنمشیدی . لدی‌المعاینه مصرفی تمتعندن فضله اوله‌جق درجه‌ده مخلوط اولدیغی جوهر آشنایان بعض اهل خبره‌نك اقناعی اوزرینه مظهر رغبت واعتبار اولمامشیدی ! بنغازی وجنزور ودها پك چوق یرلرده انشاآت ایچون بولنلمغه مساعد غایت نفیس طاش ومرمر اوجاقلری بولونور . ذاتاً عین شحات وابده‌ده مشهود اعجاز نما آبده‌لرك یرلی مرمر وطاشلردن مصنوع اولدوغنه‌شبهه‌یوقدر .

مملحه‌لر — ساحلك برچوق یرلرنده زنکین مملحه‌لر موجود. بنغازی مملحه‌سی سنوی ۶۵۰۰۰۰ فرانقلق ایرادی کتیره‌جك درجه‌ده قیمتدار اولدیغی معلومدر ، بریغه مملحه‌سی ۵۰۰ کیلومترهلك بر ساحهٔ وسیعه‌یی اشغال ایدر . بریغه‌دن پك بعید اولمایان (ماقابس) طوزله‌سی قرون وسطاده ونديك جمهوریتی طرفندن امتیازله استیجار اولنه‌رق کمیجیلری طرفندن دنیانك هر طرفنه طوز چیقاریلیردی. بوکون مهجور ومتروکدر. فزاندن اوته‌ده ایچری طرفلرده دها زنکین طوز معادنی وارمش .

نطرون — فزان، سوکنه‌ده کثرتله بولونوب (مضغه) دینلان یرلی توتونلرینك اعمالنده‌قوللانیلیر. قنطاری تقریباً ۲۴ فرانق قیمتله صاتیلیر. ۱۹۰۱ ده مرکزولایتده (۵۹۰) قنطار صاتلمشیدی .

صنعت — صنایع محلیهٔ ولایت باشلیجه ٥ صنف اوزرینه تقسیم اولونور :

١ طوقوماجیلق ؛ ٢ حصیرجیلق ؛ ٣ دباغت ؛ ٤ صابونجیلق ؛ ٥ صنایع مختلفهٔ سائره.

(١) طوقوماجیلق : منسوجات محلیه ژاقار اصولنده ، افقی مکینات استعمالیله یاپیلیر . محل اعمال مرکز ولایتله مسراطه قضاسیدر . بوتون ولایتده منسوجات قطنیه ایچون ١٦٧٠ ؛ یوك نسجی ایچون ٣٢٠ ؛ وانساج حریره ایچونده ١٢٥ دستگاه موجوددر .

منسوجات قطنیه : یرلی قادینلر ایچین مختلف رنکده «ردا» نامیله منسوج لباس احتوا ایدر . بهر عدد ١٫٤٠ × ٣٫٧٠ متره طولنده یاپیلەرق تقریباً ١٫٢٨٢ کیلو وزننده و ٣٫٥٠ : ٥ فرانق قیمتنده صاتیلیر . بر سنەده تقریباً ٧٠٠٠٠٠٠ فرانقلق ٢٣٠٤ کنتال ١٨٠٠٠٠٠ عدد اوریلیر . بونك قسم اعظمی ولایت اهالیسی استعمال ایدرسەده بر مقداری بنغازی سنجاغنه کوندریلیر .

بو صنفه مقتضی پاموق ایپلك جنس ولوننه کوره ممالك مختلفەدن تقریباً آتیدەکی مقداره کوره ورود ایدر :

٥٠٠٠٠	فرانق	٣٧٥	کنتال	لون طبیعیده ایپلك	ایتالیادن
٣٤٥٠٠٠	»	١٥٧٩	»	»	انکلترەدن
١٢٥٠٠٠	»	٣٨٢	»	رنکلی	»
٥٠٠٠٠	»	١٦٠	»	قرمزی رنکلی »	اوستریادن

بهر ردا عائلەیه تخمیناً ١٫٢٠ فرانقه مال اولور .

یوك منسوجاتی : طرابلس ومسراطه معمولاتی اولمق اوزره ایکی‌یه آیریلیر :

طرابلس معمولاتی : یرلی ارککلرك کیدیکی « احرام » اورتندیکی « فراشیه » ویا « بطانیه » در . احرام بویی ١٫٤٠ × ٤٫٦٠ وزنی ٢ کیلو ؛ بهاسی ٨ : ١٢ فرانقدر . معمولات سنویەسی تقریباً ١٤٦ کنتال آغرلغنده ٧٠٠٠٠ فرانق قیمتنده (٧٣٠٠) دانەدر

بطانیه وفراشیەلر ١٫٩٠ × ٧٫٤٠ متره اوزونلغنده ٥٫٥ کیلو وزننده ٢٥ : ٣٠ قیمتنده صاتیلیر . سنەده ٩٠٠٠٠ فرانقلق ؛ ٢٥٠ کنتال آغرلغنده ٥٠٠٠ بطانیه یاپیلیر .

کرك احرام وکرکسه بطانیەیه لازم اولەجق یوك ولایت داخلنده متدارکدر .

مسراطه معمولاتی : احرامك بر نوع دیکری اولان « عبا » ؛ کلیم ؛ وکلیمدن

بو يوك ، آغر اولان مارقوم دنيلان انواعی احتوا ايدر . عبالر قاعدةً احراملردن بويوك ، آغير وفيئاتلی صاتيلير . سنه‌ده (٥٠٠٠٠٠) فرانقلقدن زياده (٣٣٠٠٠) قدر عبا ياپيلوب چوغی ولايت داخلنده قوللانيلير ـ ده تقريباً (١٣٠٠٠) عددی (٢٠٠٠٠٠) فرانق قيمتله بنغازی ، مصر ، تونس جهتلرنده فروخت اولنور .

مارقوم : كرك يرك . وكركسه ديوارك رطوبتندن محافظهٔ نفس ايچون يرده وديوارده اصيلی اوله‌رق استعمال ايديلير. بعضاً ده غطامقامنده يورغان كبی قوللانيلير . بو نوع يرلی خاليلر مختلف جسامتده ياپيلير . سنه‌ده بنغازی ومصر طرفلرينه سوق اولنان مارقوملر ٢١٠٠٠٠ فرانقلق (٣٣٠٠) قدردر .

كليم : بنغازی ومصر جهتلرينه سوق اولنان كليملر ١٥٠٠ كيلو وزننده تقريباً ١٣٠٠ فرانقلق قدر .

منسوجات حريريه : يرلی مسلم واسرائيلی قادينلره مخصوص اولمق اوزره ايپكدن ردالر ياپيلير ؛ بونلر بعضاً ده صيرمه ايله ده مزين اولور . سنه‌ده ٢٥٠٠٠٠ فرانق قيمتله تقريباً ١٣٠٠٠ دانه ياپيلير . بونلر ايچين لازم اوله جق حرير آتيده كوستريلان بلاددن مقادير محرره اوزره كلير :

ايتاليادن	كيلو	٥٨٤٠	فرانق	٦٠٠٠٠
فرانسه‌دن	«	٣٠٠٠	«	٩٠٠٠٠
كريددن	«	٢٠٠٠	«	٦٠٠٠٠
ممالك عثمانيه‌دن	«	١٢٠٠	«	٣٦٠٠٠
انكلتره‌دن	«	٨٢٠	«	١٦٤٠

٢ حصيرجيلق : بعض مياه راكده‌ده يتيشن سازلرله اعمال اولونه‌رق بر قسمی كنديلر ايپلرله باغلانانلر وقسم آخری حلفه ايپلرله ربط اولونانلر اولمق اوزره ايكی يه منقسمدر . سنه‌ده تقريباً ٢٤٠٠٠٠ فرانقلقدن زياده حصير اعمال اولنه‌رق خارجه‌ده سوق وفروخت اولونور .

٣ دباغت : قسم عظيمی لوازم ضروريهٔ محليه ايچين دباغت اولونان دريلر اولوب سنه‌ده ٢٤٠٠٠٠ فرانقلقدن زياده ٧٢٠٠٠ راده‌سنده دری دبغ اولونور .

٤ صابونجيلق : مركز ولايتده دورت صابون فابريقه‌سی موجود اولوب سنه‌ده تقريباً ١٨٠ طنيلاتولق ٩٠٠٠٠ فرانق قيمتنده صابون اصناع ايديلير .

٥ صنایع سائرهٔ مختلفه : آلتون ، کموش وفیل دیشی معمولاتی اولمق اوزره اوچ قسمدر .

آلتون معمولاتی : بیله‌زیك ، دبالج ، خلخال دنیلان تزیینات نسائیه‌دن عبارتدر. بهر مثقالی ١٥ فرانق قیمتنده سنه‌ده تقریباً ٤٠٠٠ مثقال زرین مصنوعات محلیه اولور.

کوموش معمولاتی : درجهٔ اعمالاتی فیض واتمای محلی نسبتنده تزاید ویا تناقص ایدر . ١٩٠٢ سنه‌سنده تقریباً ٥٠٠٠ کیلو وزننده . ٤٧٠٠٠٠ فرانق قیمتنده مزینات یاپیلمش . بو کبی سوسلره مقتضی کوموش کرچه فرانسه‌دن چوق حالنده کلیرسه‌ده آوستریانك عتیق ماریاته‌رەزا ریاللرینی بوزوب ایستنیلان شکلده زینت یاپمق دها مرجحدر .

فیل دیشی معمولاتی : فیل دیشندن جزئی مقدارده یاپیلان شیلر شایان قید وتذکار اولمیه‌جق درجه‌ده قلیلدر .

اعمالات ایچین ممالك اجنبیه‌دن کلوب قاریشان موادك بالغ اولدیغی قیمت	قیمت محصولات		جنس مصنوعات
٥٧٠٠٠٠	٧٠٠٠٠٠	فرانق	منسوجات قطنیه
٠٠	٨٨٣٠٠٠	«	یوك منسوجاتی
٢٦٠٦٤٠	٣٤٠٠٠٠	«	منسوجات حریریه
٠٠	٢٤٠٠٠٠	«	حصیرجلق
٠٠	٢٤٠٠٠٠	«	دباغت
٦٤٢٠٠	٩٠٠٠٠	«	صابونجیلق
٢٧٢٠٠٠	٤٧٠٠٠٠	«	کوموش معمولاتی
٠٠	٦٠٠٠٠	«	آلتون «
١،١٦٦،٨٤٠	٣،٠٢٣،٠٠٠	فرانق	یکونـــ

تجارت — بلاد مشهوره‌دن بك چوق سمسارلر موجود اولوب شدید وفعال بر رقابت ایچنده اوروپا مالی ادخال ایدلمکده‌در . قربیت واعونیتی جهتیله ایتالیان مالی ممالک سائره اموال وامتعه‌سنی باصدیره‌جق درجه‌ده‌ده اول ومرغوبدر . دورت سنه ظرفنده حاصل اولان ادخالات مقداری مملکتك تجارت نقطهٔ نظرندن اهمیتی حقنده برفکر اجمالی ویرر .

۹،٦٦۲۰۰۰۰	التون اوله‌رق فرانق	۱۸۹۹
۱۲،٤۷۰۰۰۰۰	» »	۱۹۰۰
۸،۸۷۱۰۰۰۰	» »	۱۹۰۱
۸،۰۸۰۰۰۰۰	» »	۱۹۰۲

شو مقادیرك مفرداتی بروجه زیر گوستریلیر :

امتعه واشیا	۱۸۹۹	۱۹۰۰	۱۹۰۱	۱۹۰۲
پترول غازی	۵۵۰۰۰	۷۲۰۰۰	۹۰۰۰۰	٤٤۰۰۰
اسپرتو	۱۵۰۰۰۰	۸۵۰۰۰	۹۵۰۰۰	٦۲۰۰۰
شراب ومسکرات سائره	٤۰۰۰۰	۳٤۰۰۰	۳۲۰۰۰	۳۸۰۰۰
قهوه	۲۸۵۰۰۰	۲۲۵۰۰۰	۱٦۵۰۰۰	۱۳۵۰۰۰
شکر	۵۲۰۰۰۰	۵۸۰۰۰۰	٦٤۵۰۰۰	۷۱۰۰۰۰
چای	۲۵۰۰۰۰	۲۹۰۰۰۰	۳۳۰۰۰۰	٤۱۵۰۰۰
بهارات	۲۹۵۰۰۰	۱۷۵۰۰۰	۱۷۵۰۰۰	۱۲۵۰۰۰
توتون	۷۹۰۰۰۰	۸۱۰۰۰۰	۵٤۱۰۰۰	۵۲٦۰۰۰
اجزای طبیه وکمیویه	٦٦۰۰۰	٦۲۰۰۰	۵۸۰۰۰	۵۵۰۰۰
کبریت	۵۵۰۰۰	٤۸۰۰۰	٦۲۰۰۰	٤۸۰۰۰
صابون	۱۵۸۰۰۰	۱۳٦۰۰۰	۱۷۵۰۰۰	۱٦۲۰۰۰
عطریات	۳۵۰۰۰	۲۸۰۰۰	۲۵۰۰۰	۲۱۰۰۰
بویا	۷٤۰۰۰	٦۲۰۰۰	۵۵۰۰۰	۲۸۰۰۰
ایپ وخلاط	۱۹۲۰۰۰	۱۰۵۰۰۰	۸۸۰۰۰	۵۲۰۰۰
صیرمه شرید وغیطان	۵۵۰۰۰	۲۲۰۰۰	۲۰۰۰۰	۱۸۰۰۰
پاموق منسوجاتی ایچون ایپلك	۲،۳۱۰۰۰۰	۳،۱۲۰۰۰۰	۲،۲۲۰۰۰۰	۱،۹۱۸۰۰۰
یوك ومنسوجاتی	۳٤۰۰۰۰	۲۸۵۰۰۰	۲٤۰۰۰۰	۱٤۲۰۰۰

امتعه واشیا	١٨٩٩	١٩٠٠	١٩٠١	١٩٠٢
حاضر ملبوسات	٤٢٠٠٠	٣٥٠٠٠	٣٢٠٠٠	٣٥٠٠٠
حریر وایپکه متعلق	٢٤٥٠٠٠	١٣٠٠٠٠	١٠٥٠٠٠	٨٨٠٠٠
محروقات ایچون اودون وکمور	٢١٥٠٠٠	٢٠٤٠٠٠	١٨٨٠٠٠	٢٠٣٠٠٠
انشاآت ایچون اخشاب	٢٣٢٠٠٠	١٩٥٠٠٠	١١٨٠٠٠	١٠٤٠٠٠
اشیای بیتیه	٣٤٠٠٠	٣٦٠٠٠	٤٠٠٠٠	٤٨٠٠٠
کاغد	٥٠٠٠٠	٤٢٠٠٠	٣٨٠٠٠	٩٥٠٠٠
مشین وکوسله	١٣٨٠٠٠	١٢٥٠٠٠	١١٥٠٠٠	١٠٢٠٠٠
دمیر وآکا متعلق	٣٦٢٠٠٠	٣١٥٠٠٠	٢٦٠٠٠٠	٢٢٥٠٠٠
معادن ومتعلقاتی	٩٥٠٠٠	٧٥٠٠٠	٦٥٠٠٠	٥٨٠٠٠
چبوق حالنده کوموش	١١٨٠٠٠	١١٠٠٠	٣٧٠٠٠	١٥١٠٠٠
پورسلین وآوانیسی	٣٨٠٠٠	٤٤٠٠٠	٤٢٠٠٠	٤٥٠٠٠
حبوبات	٠٠	٥٩٢٠٠٠	٠٠	٠٠
دقیق وایرمیك	١،٠٧٥٠٠٠	٣، ٤٠٠٠٠	١،٣٢٠٠٠٠	٩٣٠٠٠٠
پرنج (ارز)	٢٣٠٠٠٠	٢٦٥٠٠٠	٢٢٠٠٠٠	٤١٢٠٠٠
قورودلمش سبزه	١٧٢٠٠٠	١٩٥٠٠٠	١٩٠٠٠٠	١٤٢٠٠٠
قرمزی بیبر	٠٠	٠٠	٤٥٠٠٠	٦٢٠٠٠
موم	٢٤٥٠٠٠	٢٣٠٠٠٠	١٤٥٠٠٠	٩٥٠٠٠
چرچیلك	٥٨٠٠٠	٤٥٠٠٠	٤٨٠٠٠	٤٥٠٠٠
اشیای سائره	٥١٤٠٠٠	٤٨٤٠٠٠	٧٦٥٠٠٠	٦٦٠٠٠٠
یکون فرانق	٩,٦٢٠,٠٠٠	١٢٠٤٧٠٠٠٠	٨٠٨٧١٠٠٠	٨،٠٠٨٠٠٠٠

جنس ادخالاتك مورديه نظراً تفريق و تقسيمی

امتعه‌نك مورديله نسبتی	جنس اشيا
روسیه	پترول غازی
اوستریا	اسپرتو
ایتالیا ـ فرانسه ـ دولت علیه	مسكرات
$\frac{3}{4}$ ایتالیا ـ $\frac{1}{4}$ فرانسه	قهوه
$\frac{2}{3}$ اوستریا ـ $\frac{1}{3}$ ـ المانیا، مصر	شكر
$\frac{4}{5}$ انكلتره ـ $\frac{1}{5}$ المانیا. فرانسه	چای
ایتالیا ـ فرانسه ـ اوستریا ـ المانیا ـ انكلتره	عطریات
دولت علیه	تو تون
ایتالیا ـ فرانسه ـ المانیا ـ انكلتره	اجزای كیمویه وطبیه
$\frac{7}{8}$ بلچیقا ـ $\frac{1}{8}$ ایتالیا	كبریت
فرانسه ـ تونس ـ ایتالیا	صابون
المانیا ـ فرانسه ـ ایتالیا	عطریات
$\frac{7}{8}$ انكلتره ـ $\frac{1}{8}$ ایتالیا ، بلچیقا	بویا
ایتالیا ـ فرانسه ـ انكلتره ـ المانیا	ایپ
فرانسه	ضیرمه شرید وسائره
انكلتره ـ ایتالیا ـ اوستریا ـ المانیا ـ بلچیقا	پاموق منسوجاتیچون ایپلك
انكلتره ـ اوستریا ـ المانیا ـ بلچیقا ـ ایتالیا	یوك ومنسوجاتی
اوستریا	حاضر البسه
فرانسه ـ ایتالیا ـ المانیا	حریر ومتعلقاتی
دولت علیه	محروقات اودونیله كوموری
اوستریا ـ ایتالیا	انشاآت اخشابی
ایتالیا ـ فرانسه ـ دولت علیه	اشیای بیتیه
اوستریا ـ ایتالیا	كاغد
فرانسه	معدن و توسله
بلچیقا ـ انكلتره ـ المانیا ـ اوستریا ـ ایتالیا	دمیر ومتعلقاتی

جنس دخالاتك ردینه نظراً تفریق و تقسیمی

امتعه‌نك نوردیله نسبتی	جنس اشیا
المانیا ـ ایتالیا ـ انكلتره ـ دولت علیه	معدن ومتعلقاتی
فرانسه	كوموش
ایتالیا ـ فرانسه ـ المانیا ـ اوستریا	پورسلین ومتعلقاتی
بلچیقا ـ ایتالیا ـ اوستریا	جام
$\frac{3}{4}$ ایتالیا ـ $\frac{1}{4}$ فرانسه	دقیق وایرمیك
مصر ـ دولت علیه ـ اوستریا ـ ایتالیا	پرنج (ارز)
فرانسه ـ دولت علیه ـ مصر ـ اوستریا	قورودلمش سبزه
تونس	قرمزی بیبر
بلچیقا ـ فلمنك ـ انكلتره ـ فرانسه	موم
عموم ممالك مختلفه‌دن	چرچیلك
كذا	اشیای سائره

بلاد مذكوره‌نك درت سنه ظرفنده ادخالات مقادیری

ممالك	١٨٩٩	١٩٠٠	١٩٠١	١٩٠٢
اوستریا	١,٢٥٠,٠٠٠	١,٦٠٠,٠٠٠	١,٤٥٠,٠٠٠	١,٣٨٠,٠٠٠
بلچیقا	٧٧٥,٠٠٠	٣٣٠,٠٠٠	٢٥٠,٠٠٠	٢٠٠,٠٠٠
فرانسه وتونس	١,٦٨٠,٠٠٠	٢,٤٥٠,٠٠٠	١,٢٠٠,٠٠٠	٩٨٠,٠٠٠
المانیا	٥٢٠,٠٠٠	٤٨٠,٩٠٠	٤١٠,٠٠٠	٤٠٠,٠٠٠
انكلتره	٣,٢٥٠,٠٠٠	٣,٩٥٠,٠٠٠	٢,٨٠٠,٠٠٠	٢,٤٥٠,٠٠٠
ایتالیا	٩٢٠,٠٠٠	٢,٣٥٠,٠٠٠	١,٣٠٠,٠٠٠	١,٤٥١,٧٥٠
دولت علیه	١,٢٠٠,٠٠٠	٩٠٠,٠٠٠	١,١٠٠,٠٠٠	٩٨٨,٠٠٠
ممالك سائره	٥٢٠,٠٠٠	٤١٠,٠٠٠	٣٦١,٠٠٠	٢٠٩,٠٠٠
یكون ــــــ	٩,٦٧٥,٠٠٠	١٢,٤٧٠,٠٠٠	٨,٨٧١,٠٠٠	٨,٠٠٨,٠٠٠

ولایتك صوك درت سنه ظرفنده‌كی اخراجاتی سنین سائره‌یه مقیاس قریب اوله‌بیله‌جك درجه‌ده واضحدر :

١٨٩٩	التون اوله‌رق فرانق	١٠،٢٧٥،٠٠٠
١٩٠٠	« «	١٠،٠٤٥،٠٠٠
١٩٠١	« «	٨،٢٩٢،٠٠٠
١٩٠٢	« «	٧،٤٣٦،٠٠٠

اخراجات مذكوره‌نك سنین آنفه‌ده‌كی جنس ومقدارینی كوستریر جدول :

امتعه	١٨٩٩	١٩٠٠	١٩٠١	١٩٠٢
زیت یاغی	١٨٥٠٠٠	٤٢٠٠٠	٥٥٠٠٠	٤٥٠٠٠
قیرمزی بیبر	٨٠٠٠٠	٥٥٠٠٠	٥٥٠٠٠	چیقارلامشدر
چیچك صویی	٤٥٠٠٠	٣٠٠٠٠	٣٥٠٠٠	٢٦٠٠٠
نطرون	٢٣٠٠٠٠	٥٥٠٠٠	٤١٠٠٠	٢١٠٠٠
حنا (قینه)	٣٠٥٠٠٠	٢٤٥٠٠٠	٢٧٠٠٠٠	٢٦٠٠٠٠
جداری (كوك بویا)	٤٥٠٠٠	١٧٠٠٠٠	١٩٥٠٠٠	١٨٥٠٠٠
حلفه	٢،٤١٠٠٠٠	٢،٤٨٠٠٠٠	١،٨٩٠٠٠٠	٢،٢٢٥٠٠٠
منسوجات قطنیه	٩٥٠٠٠	٩٠٠٠٠	٩٥٠٠٠	١٢٣٠٠٠
یوك	١٥٠٠٠٠	١٠٥٠٠٠	١١٥٠٠٠	٧٢٠٠٠
یوك منسوجاتی	٢٢٥٠٠٠	٢٣٥٠٠٠	٢٦٥٠٠٠	٣٤٢٠٠٠
حصیر	٢٣٥٠٠٠	٢٦٠٠٠٠	٢٩٥٠٠٠	٢٢٠٠٠٠
سودان دریسی	٩٨٠٠٠٠	٩٧٠٠٠٠	٥٧٠٠٠٠	٥٤٦٠٠٠
ولایت دریلری	٥٠٠٠٠٠	٤٩٠٠٠٠	٤٠٠٠٠٠	٤٩٤٠٠٠
مصنوع كوموش	٢٢٥٠٠٠	١٧٠٠٠٠	١٨٥٠٠٠	٢٠٢٠٠٠
اسكی كوموش	١٢٠٠٠	٣٤٠٠٠	١٢٢٠٠٠	١٨٠٠٠
شعیر	٤٨٥٠٠٠	٠٠	٦١٣٠٠٠	٠
پورتقال	١٢٨٠٠٠	١٥٥٠٠٠	١٩٥٠٠٠	١٢٤٠٠٠
خورما	١٢٠٠٠٠	١٤٥٠٠٠	١٥٠٠٠٠	١٢٠٠٠٠
كوسبه	٣٧٠٠٠	٤٠٠٠٠	٤٥٠٠٠	٦٢٠٠٠
جانلی حیوانات	٣٢٥٠٠٠	٤١٠٠٠٠	٥٧٥٠٠٠	٩٧٧١٠٠

امتعه	١٨٩٩	١٩٠٠	١٩٠١	١٩٠٢
طاووق وسائر آو	٣٦٠٠٠	٣٧٠٠٠	٥١٠٠٠	٣٦٠٠٠
ساده یاغی	٩٢٠٠٠	٧٠٠٠٠	٨٥٠٠٠	١١٢٠٠٠
یومورطه	٢٥٥٠٠٠	٢٣٠٠٠٠	٢٠٥٠٠٠	٣١٠٠٠٠
سونکر	١٬٤١٠٠٠٠	١٬٩٤٠٠٠٠	٩٣٥٠٠٠	٦٣٠٩٠٠
دوه قوشی تویی	١٬٤٥٠٠٠٠	١٬٣٦٠٠٠٠	٧١٠٠٠٠	٥١٥٬٠٠٠
فیل دیشی	١٠٥٠٠٠	١٤٥٠٠٠	٥٢٠٠٠	١٤٨٠٠٠
اشیای مختلفه	١٠٠٠٠٠	١٧٥٠٠٠	١٠٥٠٠٠	١٢٢٠٠٠
یکون	١٠٬٢٧٥٠٠٠	١٠٬٤٥٠٠٠٠	٨٬٢٩٢٠٠٠	٧٬٤٣٦٥٠٠

اخراجات ولایتك مخرجیله جنسی

کوندریلان محال	جنس امتعه
دولت علیه	زیت
«	چیچك صویی
تونس ـ جزایر	نطرون
تونس ـ جزایر ـ دولت علیه ـ مصر	حنا (قنه)
مصر	کوك بویا
انکلتره	حلفه
بنغازی	منسوجات قطنیه
فرانسه	یوك
بنغازی	یوك منسوجاتی
دولت علیه	حصیر
امریقای شمالی جهه رینه	سودان دریسی
جماهر امریقا، فرانسه، یونانستان، المانیا ایتالیا	ولایت دریسی
مصر ـ تونس	مصنوع کوموش
فرانسه	اسکی کوموش
مالطه ـ دولت علیه	خورما
ایتالیا فرانسه	کوسبه
مالطه	جانلی حیوانات
مالطه ـ فرانسه ـ ایتالیا	طاووق و آو
دولت علیه	ساده یاغی
مالطه ـ فرانسه ـ تونس ـ ایتالیا	یومورطه
یونستان ـ فرانسه ـ ایتالیا ـ دولت علیه	سونکر
فرانسه ـ انکلتره	دوه قوشی تویی
انکلتره . المانیا	فیل دیشی

اخراجات ولایتك مقادیرینه کوره اخراج اولونان محاله تفریق وتقسیمی

١٩٠٢	١٩٠١	اشیای محلیه‌نك سوق اولوندیغی محال
٣٤٦٠٠٠	٣٤٩٠٠٠	آلتون اوله‌رق فرانق مصر
١،٠٢٢٤٠٠	١،٣٥١٥٠٠	« فرانسه
١٥٠٠٠٠	١١٥٠٠٠	« المانیا
٤٨١٠٠٠	٧١٤٠٠٠	« یونانستان
٣،٢١٣٧٠٠	٣،٦١٥٠٠٠	« انکلتره
٢٤٩٣٠٠	٢٠١٥٠٠	« ایتالیا
٧٨٠٠٠٠	٧٤٠٠٠٠	« امریقا جمهوریتی
١،١٠٠٠٠٠	١،١٢٥٠٠٠	« دولت علیه
٩٤١٠٠	٩١١٠٠	« ممالك سائره
٧،٤٣٦٥٠٠	٨،٢٩٢٠٠٠	یکون

١٨٩٩ : ١٩٠٢ سنه لرينه قدر دورت سنه نك ادخالات واخراجات مقايسه سى :

يكون	اخراجات	ادخالات	سنه
١٩٠٨٩٥٠٠٠	١٠٠٢٧٥٠٠٠	٩،٦٢٠٠٠٠	١٨٩٩
٢٢،٩٢٠٠٠٠	١٠،٤٥٠٠٠٠٠	١٢٠٤٧٠٠٠٠	١٩٠٠
١٧،١٣٦٠٠٠	٨،٢٩٢٠٠٠	٨٠٨٧١٠٠٠	١٩٠١
١٥،٥١٦٥٠٠	٧،٤٣٦٥٠٠	٨٠٠٨٠٠٠٠	١٩٠٢

١٩٠١ : ١٩٠٢ سنه لرينه قدر ولايته اسلاميه ي يوقاروده كچن ممالك ارده سنده وقوعه كلان ادخالات واخراجات مقايسه سى :

١٩٠٢ سنه سى يكون	١٩٠٢ سنه سى فرانق	١٩٠١ سنه سى يكون	١٩٠١ سنه سى فرانق		ممالك
١٠٠٠٢٤٠٠	٩٨٠٠٠٠	٢،٥٤١٥٠٠	١٠٢٠٠٠٠٠	ادخالات	فرانسه وتونس
	١،٠٢٢٤٠٠		١٠٣٤١٥٠٠	اخراجات	
٥٥٠٠٠٠	٤٠٠٠٠٠	٥٢٥٠٠٠	٤١٠٠٠٠	ادخالات	المانيا
	١٥٠٠٠٠		١١٥٠٠٠	اخراجات	
٥٠٦٦٣٧٠٠	٢،٤٥٠٠٠٠	٦٠٤١٥٠٠٠	٢،٨٠٠٠٠٠	ادخالات	انكلتره
	٣،٢١٢٧٠٠		٣،٦١٥٠٠٠	اخراجات	
١،٧٠٠٠٥٠	١،٤٥٠٧٥٠	١,٥٠١,٥٠٠	١،٣٠٠٠٠٠	ادخالات	ايتاليا
	٢٤٩٣٠٠		٢٠١٠٥٠٠	اخراجات	
٢؛٠٨٨٣٠٠	٩٨٨ ٣٠٠	٢٠٢٢٥٠٠٠	١،١٠٠٠٠٠	ادخالات	دولت عليه
	١،١٠٠،٠٠٠		١،١٢٥٠٠٠	اخراجات	
٣,٥١١،٠٥٠	١٠٨٠٩٩٥٠	٣٠٩٥٥٠٠٠	٢،٠٦١٠٠٠	ادخالات	ممالك سائره
	١،٧٠١،١٠٠		١،٨٩٤٠٠٠	اخراجات	
١٥٥١٦٥٠٠		١٧١٦٣٠٠٠			

مراسی . — باشلیجه بش مرسی موجود :

(١) زواره مرساسی : مرکز ولایتك ٥٨ میل غربنده کائن اولوب کوچوك ساحل کمیلریله بالق قایقلرینك رسن بند اولدوغی بر یرکه مدخلی شرقه متوجهدر . سفائن جسیمه ٨ : ١٠ متره عمقده لنکر انداز اولور .

(٢) طرابلس لیمانی : آغزی شمال شرقی یه متوجه وطبیعی قایالقلرله همان قوشادلمش مینایه شبیه برمأوادر . مدخلی تقریباً ٥٠٠ متره اتساعنده اولوب قعرنده موجود قایالقلردن وعلی الخصوص جزئی عمیق اولان بعض محللرندن تحفظ ایچین قلاغوزلرله کیرلمك مجبوریتی واردر . بومحذور سببیله‌درکه سفائن جسیمه انجق یدی متره‌لك عمقه قدر صوقولورلر .

(٣) خمس مرساسی : مرکز ولایتك ٦٠ میل شرقنده واقع وفمی شمال شرقی یه متوجهدر .

(٤) ظلتین مرساسی : دیی‌قومسال برقوی‌در ؛ کمیلر ساحلدن انجق ١٠٠٠ : ٢٠٠٠ متره اوزاقده دمیرلر . ایکی متره ارتفاعنده اولان قایقلر ایچین امین بر ملجأدر .

(٥) مسراطه مرساسی : قصراحمد وبوشعیفه برونلری اره‌سنده نصف دائره شکلنده عادتا ١٤٠٠ متره‌قدر داخله دوغری منحنیدر .

١٨٦٢ دن ١٩٠٢ سنه‌سنه‌قدر طرابلسه کلوب کیدن کمیلرك عددیله حجم استیعابیلرینی کوستر جدول :

سنه	سفائن وارده		سفائن عازمه	
	عدد	طونیلاتو	عدد	طونیلاتو
١٨٦٢ — ١٨٧١	١٤٢٧	١٢٠٣٣٥	١٣٦٩	١٠٤٢٦٩
١٨٧٢ — ١٨٨١	٧٦٥٢	١٬١٨٩٦٤٤	٧٢٧٣	١٬٠٧٢٢٠٧
١٨٨٢ — ١٨٩١	٨٧٨٥	٢٬٧٥٣١٠٥	٧٤٠١	٢٬٥٥٠٢٤٨
١٨٩٢ — ١٩٠١	٧٨١٠	٢٬٢٤٦٧٩٦	٧٥٨٣	٢٬١٤٣٣٥٨
١٩٠٢	٧٥٧	٢٩٢٬١٢٤	٧٣٨	٢٬٦٨٠٠٤
یکون	٢٦٬٤٣١	٦٬٦٠٢٠٢٤	٢٤٬٣٦٣	٦٬٢٣٨٠٨٦

کومروك . — مرکز ولایت کومروکیله، وارداتنه نظراً ایکنجی درجه‌ده بولونان مسراطه واوچنجی درجه‌ده خمس وظلتین کومروکلرینك وارداتی حقنده شو یولده برفکر عمومی اعطا ایده‌بیلرز :

مسراطه کومروکی وارداتی	ظلتین کومروکی وارداتی	خمس کومروکی وارداتی	مرکز ولایت وارداتی	سنین مالیه	
مقداری غیر معلومدر	مقداری غیر معلومدر	مقداری غیر معلومدر	٦١٧٧٩٧	فرانق	١٣١٣
»	»	»	٦٨٦٠٥٧	»	١٣١٤
»	»	»	٦٧٤٠٠٠	»	١٣١٥
»	»	»	٦٤٣٣١٧	»	١٣١٦
»	»	»	٧١٦٥٤٤	»	١٣١٧
٣٤٠٠٠	٢٦٥٠	٧٩٥٢	٦٣٧١٦٩	»	١٣١٨
٣٤٠٠٠	٢٦٥٠	٧٩٥٢	٣٩٧٤،٨٨٤	» یکون	

تجارت داخلیه . — داخلی تجارتدن مقصد ولایتك سودان ایله اولان دادوستدیدر. ازمنهٔ قدیمه‌دنبری طرابلس دوه قوشی تویی تجارتیله بنام ایدی . یارم عصر اوله کلنجه‌یه‌قدر «دوه‌قوشی» (جبل) ه حاکم تلال اوزرنده تعیش ایدردی ؛ صوکره‌دن حیوانات مذکوره ترك مسکن ایده‌رك افریقای وسطی اورمانلرینی کندیلرینه وطن ثانی ایدنمشلردر . ایشته بوسببه‌درکه طرابلسلیلر افریقانك نعامه‌کاه صایلان محللرینه شد رحل ایده‌رك تجارت قدیمه‌لرینی محافظه‌یه غیرت ایتمشلر . ١٨٧٢ تاریخندن ١٨٨١ سنه‌سنه‌قدر ولایتك داخلده اولان تجارتی پك فعال وشعشعه‌پاش ایدی . وقتا که افریقا سواحل مختلفه‌سی داخل ایله برچوق طرق جدیده پیدا ایتدی ودوه‌قوشینك اوروپا بلاد مشهوره‌سنده تأنیسنه موفقیت حاصل اولدی ؛ طرابلسلیلرك انتفاع ومتجری کرکی کبی آزالمش وبلکه بوکون انعدامنی موجب اوله‌جق برچوق اسباب دخی میدانه چیقمشدر . فرانسه وانکلتره‌نك آتیده تفصیل اولونه‌جغی وجهله

ولايت هنترلاندينه واقع اولان تجاوزلری طرابلس ـ سودان تجارتنك تناقصنه باعث اسبابك جملەسندندر .

طرابلسليلر باشليجه اوچ خطی تعقيباً ايچريلره كيدرلر :

(١) سودان وسطیده كائن (كانو) و(سافاتو) يه كيدن يول ؛

(٢) بورنو كذركاهی ؛

(٣) واداي طريقی .

سودان وسطی خطی : بو طريقك اخذ وعطاسی عادتا غدامسليلرك اياديسنه مودوعدر . بونلر خلقةً تجار يارادلمش ، شرائط محليه ايله استيناس حاصل ايتمش جدأ ذكی ، لسان آشنا ، غيوردرلر ؛ غدامس ، غات ، آير ، زيندرقصباتندن وتوارغليلرك (آزغر) و (هوغغار) قبائلی آرەسندن بالمرور (كانو) و (ساقاطو) يه كيدرلر .

١٨٩٧ سنەسنده بو طريق اوزرندن سودانه كيدن قافله (٥٠٠٠٠٠) فرانقلق اشيا كتورەرك (كانم) ده (٨٠٠٠٠٠) فرانق قيمتنده امتعهٔ محليه ايله مبادله ايتمشيدی .

انكليزلر (نيژر) حواليسنده تمركز ايدەيدنبری طرابلسليلرك بو حواليدەكی اليش ويريشی پك تناقص ايتدی . بو كون انكليزلرك (وست افريقان ـ لاينه) قومپانيەسنه منسوب (Elder Dempot T C°) نام ليورپول سير سفائن شركتی (لاغوس) دن نيژر وبورنويه كوچوك واپورلر ايشلتەرك تجارت محليەيی زير ايديسنه آلدی . امتعهٔ تجاريه واپورلرله نهردن كچيريلەرك (لوقوجا) يه كتيريلير . بورادنده (ووزيزی) طريقی بالتعقيب (ساريا) ده بری سودان مراكزندن (كانو) ديكری بورنوده كائن (كوكه) يه سوق اولنمق اوزره ايكی‌يه آيريلير .

ليورپولدن (لوقوجا) يه قدر نقل اولنان اشيای تجاريه طونيلاتوسی يالكز ١٢٥ فرانغه بالغ اولوب ايصالی ايچنده ٢٠ كونلكدن فضله بر زمان اقتضا ايتمزكن عين مقصده تبعيتاً طرابلسدن محل مذكوره كيدن قافله ٨ : ٩ ماهلق مشاق سفريه ومهالك اقليميه‌يه معروض قالير وبر طونيلاتولق اشيا كنديلرينه (٦٠٠) فرانقه مال اولور !

انكلترەنك شو آرەلق ساقاطو ، كانو ، كوكا قصباتنی لوقوجايه شمندوفرله ربط ايتمك حقندەكی نياتی قوەدن فعله چيقارسه بالطبع ولايتك شو خط اوزرندەكی تجارتی عقيم وغير مثمر قالەجغی بی اشتباهدر .

(٢) بورنو کذرکاهی : مرزقدن باشلایه‌رق (ته‌جهری) ، (کاوار) واحه‌سنك مرکزی (بیلما)، وچادکولی کنارنده مبنی (اوجیغمی) و (کوکا)یه قدر امتداد ایدر . بو خط افریقه‌ای مرکزی‌یه کیدن طرقك اقصر واسهلی اولوب قافله‌لر التی آی ایچنده کیدوب دونرلر، اثنای راهده قوافل برطاقم خورماقلردن وصولاق یرلردن کچدیکی ایچین بالنسبه تعب ومشقتی آزدر .

(رابح‌زبیر) نام شریرك کوکه وبورنو جهتلرینه مستولی اولمسندن طرابلس تجارانی بر چوق ضرر وخساره اوغرامشلر وحتی بو یوزدن تجارتدن بیله فراغت ایتمشلرکن اخیراً شورالرده واقع اولان انکلیز وفرانسز استقراری جهتیله بر درجه‌یه قدر راحت وامنیت حاصل اولمش وطریق کما کان فعالیت تجاریه‌سنی اعاده ایله‌مشدر . ١٩٠١ سنه‌سنك ایلولنده طرابلسدن ٢٠٠٠٠ فرانقلق سرمایه ایله کیدن قافله سالماً وتعرضدن مصون بر حالده (کوکه) یه قدر واصل اولدی .

(٣) واداى طریقی : بنغازیدن حرکت اولونه‌رق اولا (کفره)اراضیسندن، بعده (تیبستی) صحراسندن کچیلیر . بو یول اوزرنده مدت سیاحت ٨ : ١٢ ماه بیننده مواسمه کوره مبتدلدر. تاجرلر طرق سائره‌ده اولدوغی کبی بورالرده مختلف محللرده دوه دکیشدیرمك امکان وسهولتندن محروم اولوب بالذات اشترا ایتدکاری دوه‌لرله اشیالرینی نقل وتحمیل ایدرلر .

قطب زمان استاذ رشادت مند سنوسی حضرتلرینك همات هدایت پروانه‌سیله بورالرده سکون تام حکمفرما اولوب بلاتهلکه کوچوك قافله‌لر بیله آمدوشد ایدر . انکلیزلرك خرطوم جهتندن داخله دوغری تمدیدینه متعازم اولدقلری ره‌آهنین بو خطك امر تجارتنی دخی عقامت وسکته‌یه اوغراته‌جغی شبهه‌سزدر .

ولایتك سودان مراکزندن جلب ایتدیکی اشیا باشلیجه شونلردن عبارتدر :

سودان کچیسی دریسی ؛ فیل‌دیشی ؛ دوه‌قوشی‌توبی .

١ کچی دریسی : یرنده صاری وقیرمزی لونده دباغت اولونور ومجلا بر حالده ولایته کوندریلیر . سنه‌ده‌تقریباً ٦٠٠٠٠٠ فرانق‌قیمتنده (١٣) بیك کیلو وزننده دری آمریقانك نویورق وفیلادلفیا شهرلرینه کوندریلیر .

٢ فیل‌دیشی : اسباب آنفه‌دن‌ناشی بوکون کلیتلی مقدارده فیل‌دیشی نیژر وکینه کورفزندن اوروپایه اخراج اولوندیغندن ولایتك بو نقطهٔ نظردن اولان اخراجاتی قلت وندرته اوغرامشدر .

٣ دوه‌قوشی تویی : انکلیزلرك قاپ برونده کلیتلی مقدارده دوه‌قوشی بسله‌مه‌لری وعلی‌الخصوص فرانسه‌نك بعض مراکزنده مذکورقوشك تأنیسنه‌قدر صرف اولونان سعی وغیرت سایه‌سنده اوروپا تجارلری استغنا حاصل ایده‌رك آز مقدارده ولایتدن قوش تویی اخراجاتنه سببیت ویرمشدر . سنین مختلفه‌یه کوره شو اوچ قلمك مقدار اخراجاتی بروجه زیر کوستریلیر :

یکون	دوه‌قوشی تویی	دری	فیل دیشی	سنین مختلفه
٨,٠٠٠٠٠٠	٣,٠٠٠٠٠٠	٠٠	٥,٠٠٠٠٠٠	فرانق ١٨٦٢ - ١٨٧١
٤٠,٠٠٠٠٠٠	٣٠,٠٠٠٠٠٠	١,٥٠٠٠٠٠	٩,٠٠٠٠٠٠	« ١٨٧٢ - ١٨٨١
٣٧,٠٠٠٠٠٠	٢٥,٠٠٠٠٠٠	٧,٥٠٠٠٠٠	٤,٥٠٠٠٠٠	« ١٨٨٢ - ١٨٩٢
٢٤,٠٠٠٠٠٠	١٤,٥٠٠٠٠٠	٦,٧٥٠٠٠٠	٣,٥٠٠٠٠٠	« ١٨٨٢ - ١٩٠١
١١٠٢٥٠٠٠٠	٧٢,٥٠٠٠٠٠	١٥,٧٥٠٠٠٠	٢٢,٠٠٠٠٠٠	یکون

فراعنه زماندن بری طرابلس زنجی اسراسی بیعیله مشتهر ایدی . بوسببله‌درکه مرکز ولایت برآره‌لق « بازاربشر » نامیله‌یادوتوسیم اولونمشدی . برنارد Bernarde‌ه کوره منع اسارت اوزرینه سنین اخیره‌ده ایدیلن استرقاق تجارتی سکز میلیوندن ایکی میلیون فرانغه‌قدر تدنی وانحطاط ایله‌مشدر. بوکون ایسه حکومت سنیه‌نك تدابیر انسانیتکارانه‌سی سایه‌سنده بومذموم تجارتدن هیچ اثرقالمامشدر .

ولایت اسباب عدیده‌دن ناشی تجارتی کیتدکجه تناقص ایتدیکی یوقاروده‌سویلنمشیدی. مینوتیللی‌یه کوره عموم تجارت ولایت ١٨٨٠ سنه‌سنده ٢٧ میلیون فرانق قیمتنده ایکن ١٨٩٨ ده‌انجق «١٨» میلیونه‌بالغ اوله‌بیلمش‌ایدی . دنیله‌بیلیرکه ولایتك یالکز تجارت داخلیه‌سی بالنسبه‌حالنی محافظه ایده‌بیلیر وبلکه‌ده مستقبلده‌پارلاق نتایجه‌دسترس اولور .

اکیال واوزان محلیه

اکیال واوزان — اندازه = ٠,٦٧ متره } طول ایچون
ذراع = ٠,٤٦ «

جدوله	٩	«	مربعی	} تربیع ایچون
جابیه	٩٠٠	«	«	

×

اوزان : قنطار = ٥١,٢٨ کیلو

اوقه = ١,٢٨٢ «

وقیه = ٣٢ غرام = ١٠ درهم .

مثقال = ٢٤ خروب =

$6\frac{2}{3}$ مثقال = ١ وقیه .

*
* *

مایعات ایچون : غراف = ٢ کیلو غرام

جره = ١٢,١٨٠ کیلو غرام = $9\frac{1}{2}$ اوقه

حبوبات ایچون : شعیره کوره مارطه = ١١,٥٣٨ کیلوغرام = ٩ اوقه

حنطه‌یه « = ١٦ « « = ١٣:١٢ اوقه

مهم بر ملاحظه

طرابلس‌غربه قیمتسز دینلره

بعض سیاحین واساتذهٔ جغرافیا ؛ طرابلس اقلیمی حقنده ناصواب ومضاد فکرلر ویرمش اولدقلرندن طرابلس غرب قطعه‌سی بالخاصه عثمانلیلرجه اوته‌دنبری آتشین بر اقلیمه ، وحشی خلقه ، سـوزان بر قومساله ، چیلاق بر اراضی‌یه علم قالدی . تفصیلات متقدمه‌دن‌ده‌بو فکر باطلدن پك معصوم اولدیغی نمایان اولان طرابلس‌غربك قیمت حقیقیه‌سـنه دائر بو ملاحظه ایله محترم قارئلریمزك قناعتنی بر کره دها تأییده چالیشمغی بر وظیفهٔ وطنپروری عد ایدرز .

معلومدرکه طرابلس اوچ فسیح قطعه‌دن متشکلدر. برنجیسی نفس طرابلسدرکه مرکزی ینه‌بو نامله‌یاد اولنور. ایکنجیسی بنغازی‌که‌مرکزی بنغازی، اوچنجیسی‌ده فزان اولوب مقری (مرزق) شهریدر .

تونسدن اعتباراً مصره قدر اوزانان ساحل ولایت ایکی بیك کیلومتره امتدادندهدر. مساحهٔ سطحیهسی بر میلیون کیلومتره مربعیاولوب اناطولی قطعهسنك ایکی مثلنه مساوی دیمکدر. نفوسی دخی بر ملیوندر. بو حسابه کوره برکیلومترهلك یرده بر تك آدم ساکندر.

طرابلس قطعهسی ساحل بحردن آز مرتفع و [جبال السوده] دنیلان سلسلهدن مفرز ومحصور بر اووهدر. بنغازی اراضیسی شمالاً اق دکز، جنوباً لیبی چولیله محاط بر یایلادر. فزان ایسه تیبستینك مقابل یماجلرینهقدر اوزانیر ومتعدد واحهلر احتوا ایدر.

طرابلس غربك وسطی درجهٔ حرارتی اوتوزیکچمیور. فی الحقیقه [حفره] دینیلن واحهده وتعبیر واضحیله دوه یوریشیله یکرمی کونده واصل اولنهبیلهجك محالده حرارتك برآز یوکسلدیکی واقعدر. طرابلسه کلمیان محرریندن [رهقلوس] ساحل ولایتی اوستی اچیق بر حمامه بکزهتمشسهده لب دریاده بو درجه بر حرارت اصلا کورولمامشدر. فی الواقع قبلی نامیله معروف بادصحراوی بوناتجیجی برسخونت عرض ایدرسهده وجودده مترشح ومتقاطر رطوبتی رفع وازالهیه خدمت ایتدیکی ایچون موافق الصحهدر. [آریه] نام متفننك داخل مملکتده تأسیس ایتدیکی رصد خانه نتایج جویهسنه کوره ساحلده متوسط درجهٔ حرارت ۲۰ : ۲۲ ارهسندده کذران ایدر. ساحلدن اون بش کون ایچرده واقع یرلرده حرارتك انجق اوتوز درجهیه یوکسلدیکی (روالفس) تأیید ایدییور.

اقلیم اعتباریله طرابلس بری ساحل، دیکری داخل اولمق اوزره ایکی منطقهیه آیریلیر. ساحل منطقهسی تمامیله اوروپای جنوبی هواسنه معادلدر. بونك الك بارز ادلهسی موجود نباتات واشجاریدر. ۲۰ : ۳۰ کیلویه واران قاربوزلری نقدر عجیب ولذیذدر! اوزوم اسمهلری اعتنای مخصوصله باقلدیغی حالده ٥ : ٦ کیلو ثقلتنده چوق کره صالقملر نظره مصادف اولور. محلی شرابلرینك لون، طعم وکمیت کثولیهسی مارسلیا نککنه بکزر. زیتون اغاجلری وفیرزیت وزیتون ویرر. خورمالر، اهراملر وجوده کتیرهجك قدر چوق. انجیر اغاجلری پك مبذولدر. پورتقاللر، لیمونلر، ماندالینهلر، خروبلر، المالر، نارلر، ارمودلر، شفتالیلر، موزلر، قایسیلر مهم بر مخرج اولهجق قدر چوقدر. بونلرك ایام نشو وانمالری اوروپای

جنوبیدن ایکی ماه اقدم اولور . سبزه‌لرك هرنوعی دخی نادر دکلدر . رژینك رقابت ونمانعتی اولماسه پك چوق توتون یتشدیریلیر . فقط توتون زراعی بوراده مصادره وجزای نقدی‌یه معروض اولوب خارجه چیقارمه‌لری فرض وتقدیر اولنسه بیله کیلو باشنه کمروکه اوچ غروش ویرمك مجبوریتی وارکه بوسببدن اهالی بالمجبوریه رژی‌یه فروختله قناعت ایدر . اوروپای جنوبیده مصروف همماتك پك دونده برسمی ایله بوراده پك بول لیمون وپورتقال یتشدیرلدیکی محلاتك جلائل خصال فیضنه بشقه کوزل برنمونه اولور . حیوانات جهتندن ولایت اولدقجه زنکیندر . صو چکمك چفت سورمك خصوصاتنده مستعمل اینکلر وفرت اوزره سود اعطا ایدرسه‌ده اهالی هنوز پینیر یاپمق صنعتنی تعلم ایتامشلردر . مع مافیه یاغلری طباخت ایچون پك نفیسدر . بهر قویون ۲ : ٤ کیلو رقیق ومقبول یوك ویرر . کچیلرکی بعض منسوجات محلیه ایچون دایانقلی بر متاعدر . صیغیر واینك لحمی صورة عمومیه‌ده لذیذدر . دریلری وعلی‌الخصوص دوه‌نککی پك صاغلام ویوموشاقدر .

بنغازینك باشلیجه ثروتی زراعتدر . بورالرینك عمرانی روماللرك زماننده‌ده دنیانك اك ایی محصولاتلی اراضیسندن اولدیغی بیلنیوردی . قدمای مؤرخین بو حوالی‌یه «جمهوریتك روحی ، سلطنتك کوهربی‌مثالی » دییه توصیف ایدرلرمش . فی‌الحقیقه رومانك سنه‌لرجه ذخیره انباری اولمش ایدی . بوکونکی کونده مشهود بعض آثار بالیه انقاضی تحت‌التراب نامعدود جداولك موجودیتندن نشان ویرییور . اشجار ونباتاتی چوق ایسه‌ده طرابلس قدر کثیر دکلدر . بنغازی طوپراغنده کثرت اوزره بولنمقده اولان فوسفات، محصولاتك کثرت وفیضنی تأمین ایدییور . شعیر وحنطه محصولی ٦٠ : ۸۰ نسبتنده نمایان اولمقده‌در . اعمال یدوینك قبل‌التاریخکی صورت وشکل اوزره کذران ایتمسندن بوخطه پك آزشیدن مستفیددر . تشرین اولده بردوه ویا بارکیره قوشیلی غیرمنتظم اغاج نهایتنه مربوط صپان یری انجق اون سانتیمتره‌قدر چیزمکله اجرای حراثت اولنور ! اکیلن تخم چوق دفعه طیور وعصافیره مأکل اولوب هباء منثوراً کیدر . یرك شرائط نامیهٔ اساسیه‌سی محلات‌دیکر جهتندن خصب وبرکتنی تلافی ایتدیریر .

آتشین وقومسال بریر دییه طرابلسی توصیف ایدنلر، طرابلس لیماننه کلیر کلمز جابجا کوردکلری خضارت زمردین آسا ، ظنون سابقه‌لرینی درحال خاطرلرندن طرد

واحایه‌مجبور قالیرلر . فی‌الحقیقه صحرا، فیافیٔ بی‌انتهاسیله موجود . انجق اوقدر ساحلدن بعیدکه یتیشه‌بیلمك ایچون بارکیرله اون ایکی کونلك بر مسافه‌نك طی واقتحامی لازم .. بوچولك بویله‌مرده، کفن‌پوش قالمسی ابنای بشرك عائلات واهالندن ایلری کلمشدر .

ولایتك شعیر محصولی لوندره‌نك بیره فابریقه‌لرینه مهم برمخرجدر . سنه‌ده برقاچ واپور لیمانی زیارت ایدرك بوقیمتلی محصول اوروپایه کوندریلیر . بنغازی اراضیسنده شاب وفوسفات ومرمر جنسندن اوله‌رق مختلف معادن‌واردر . زراعت بحثنده ذکر ایدلدیکی وجهله مزرعهٔ ولایت ٣٨٨٦٢٠ کیلو متره مربعنده بالتخمین بونك ٥٨٢٩٣ کیلو متره‌لك یری دوغریدن‌دوغری‌یه مزروع و٣٢٠٣٢٧ کیلومتره‌لك قسمك قابلیت زرعیه‌سنه رغماً اهالی طرفندن علی‌حاله متروك‌ومعطل براغلمشدر . صویك فقدانی، تشبثات‌واقداماتك نقصانی، اهالینك‌رخاوت وعطالتی، حکومت‌محلیه‌نك اهال وبیقیدیسی ولایتی عاقر بر درکه‌ده براقدیرمشدر . صویك ندرتنه قارشو الك نافع ومفید چاره شودر :

رومالیلرك زماننده مبنی اولوب بوکون آثاری دلالتیله اوته‌ده‌بریده منظوربعض سدودك تعمیر وترمیمی حالنده یاغمور صولرندن زراعتك پك چوق استفاده ایده‌جکی بیاندن مستغنی برحقیقتدر .

قعرزمیندن استحصال‌اولونان صولر قویولر واسطه‌سیله‌درکه پك ابتدائی براصول دیمکدر . فرانسزلرك جزائرك منتهای جنوبیسنده الغولیه نام محلده بیلباشی (لامی) طرفندن تطبیق اولونان آرتزیه‌ن قویولری سایه‌سنده دقیقه‌ده (١٥٠٠) لیتره صو استحصال واساله اولوندیغی کورلمشدر . اینك ویا بارکیرله وبرچوق مزاحم ومشاق اقتحامیله عرب قویولرندن طرز عادیله آلنان آزمقدارده‌کی صویك شو آبارنافوریه‌یه نظراً نه‌درجه کریده وبو یوزدن زراعت محلیه‌نك نه مرتبه‌ده محدود قالدیغی واضحاً آکلاشیلیر .

*
* *

طرابلس تجارتنك ادخالات واخراجاتی ٣٠ : ٤٠ ملیون فرانق قیمتنده تقدیر اولنمقده‌در . ادخالاتك الك باشلیجه‌سی پاموق منسوجاتیدر . بوقسم ادخالات الك‌زیاده انکلتره‌دن کلمکده‌در . انکلتره‌نك طرابلس شهرنده عظیم پاموق منسوجات دپولری

موجود اولوب فيل ديشى، دوه‌قوشى تويى، سودان ميشه‌سنى واتتون طوزيله مبادله اولنيور . پاموق منسوجاتندن صوكره ولايته مهم اوله‌رق ادخال اولونان اشيادن برى‌ده شكر وچايدر . بونلرده اك زياده فرانسه واوستريادن ورود ايتمكده‌در. شو اره‌لق ايديلن حساباته كوره سنين اخيره‌ده بو ايكى قلم ادخالاتى ماضى‌يه نسبتله اون‌مثلى آرتمشدر . چونكه بوكون افقر فقرادن اولان بريرينى مع التأسف كالى مقدارده چاى ايچمكه مألوف ومنهمكدر. دقيق ، موبيليه وسائر اشياى حريريه وزينته متعلق شيلر اكثريا ايتاليادن ادخال اولنمقده‌در .

طرابلس سودان تجارتيله‌ده شهرتشعاردر . واداى، بورنو، سوقوطو وباغرميدن كليتلى مقدارده قوش تويى كلير . بونك اركك ويا ديشى، اهلى ويا وحشى اولمسنه كوره قيمتى متفاوتدر . بو نوع اشيا منحصراً انكلتره‌يه سوق اولنور . فيل ديشى دخى انكلتره‌يه كيدر . يالكز سودان مشين دريلرى آمريقاى شماليه‌يه كوندريلير . حلفه دنيلن اوت ولايتك ديكر بر منبع اهم ثروتيدر . سنوى انكلتره‌يه ٢,٥٠٠,٠٠٠ فرانقلق حلفه چيقار . سونكر صيدى ايسه سنه‌ده (٥٠٠,٠٠٠) ايله (١,٠٠٠,٠٠٠) فرانق بوليور سه‌ده ١٩٠٠ سنه‌سنده (١,٩٤٠,٠٠٠) راده‌سنى بولديغى معلومدر .

طرابلسك دستكاه صنايعى پك فقيرانه برشى اولوب حلفه تضييقنه مخصوص درت بخارلى ماكينه وينه درت اون فابريقه‌سيله بر بوزخانه‌دن عبارتدر . ظلمتين وخمسه‌ده آيريجه حلفه ايچون ايكيشر بخارلى ماكينه‌لرى وار . طرابلس داخلنده صرف اولنمق اوزره اركككلرك ملبوساتى نامنه (احرام) دنيلن يوك ونسا ايچون (ردا) اسميله معروف رنكلى پاموق برنوع لباس نسجنه يارار كارقديم كارخانه‌لر واردر . بيله‌زيك، كوپه، قوشاق اعماننده كموش واتتوندن قبا طرزده مصنوع مزينات وفيل ديشندن يلبازه صاپى، آغزلق وسائره يهوديلر طرفندن اعمال و فروخت اولنور .

ولايتك توافرسامان قضيه‌سى صنايعدن زياده زراعتك ترقيسنده آرانمليدر . زيرا بو مملكتك يكانه غناسى انجق بو اوله جقدر .

جبل غربانده نفيس وبياض ، پنبه لونده مرمر ؛ جبلده قورشون . كبريتيت رصاص، انتيموان، دمير ؛ فزانده ومرزق يولى اوستنده التون، مسلاته وترهونه‌ده انتراسيت، پوتاس، نفت، سوده ؛ بنغازى اطرافنده اخيراً كشف اولونان قورشوندن ماعدا دمير، مسلاته واورفله‌ده كليتلى كبريت معادننه تصادف اولنور . بنغازينك بريقه

دیدیلن محلنده موجود کبریت عادتا درت کونلك مسافه‌دن زیاد، بریری اشغال ایدر. بورادن اخراج اولنه‌جق کبریت بلدان سائره‌نککنه شدتلی بر ضربه القا ایده‌جکنه شبهه اولنماملیدر.

طرابلس لیمانی قسماً طبیعی قایالقله محاط، غربدن شرقه دوغری بر نصف دائره شکلنده اولوب بوقایالقلرك بر قسمی دکز تسویه‌سنده وبر قسمی دریا آلتنده‌در. دریا آلتنده مشاهده اولونان قیالقلر انجق یدی، سکز مترو زیرده واقع‌درکه لیمانك آز برزمان ظرفنده ویك جزئی برمصارفله بتون آقدکزك اك محتشم لیمانلریله اجرای رقابتی مسلم برمیناء اوله‌بیله‌جکی بی اشتباهدر. بنغازی لیمانی ایسه انجق کوچك حجمده‌کی سفائن دخولنه مساعددر. بونکده توسیع وتعمیقی بر امر مشکل دکلدر.

طوبروق لیمانی

یونانیلر زماننده (سره‌نائیق) دینیلان بوکونکی بنغازی اراضیسنده بلاتائه‌آ، اردانافسه‌س، منه‌لاوس، پروموتتوریوم، زه‌فیرون، دافیوم کبی عمراندیده ومزهر اسکی بلدان انقاضنك احتوا ایتدیکی [مارماریقا] قطعه‌سنك موجودیت حاضرینه نظراً لوای مذکورك اك آز فیضداری کبی تلقی اولونمقده ایسه‌ده عالم وسیاح شهیر قامپاریونك تأمیناتنجه بورانك (وادی دفنه)سی بتون بنغازینك اك محصوللی دره‌لرندن اولمق لازم کله‌جکی کبی طوبروق جوارینك‌ده عدم کفایت میاهنه رغماً اك وافر استحصالاته‌لر وعدو تأمین ایده‌بیله‌جك بر ساحهٔ ثمینه‌در. مع‌مافیه قطعه‌نك اصل مهم عضو قیمتداری، اك مهاب برمرصاد حاکمیت‌کاریسی [طوبروق] نامیله مشتهر طبیعی ومؤتمن مرساسیدر. طاشدن، مزعج‌قومسالالردن عاری‌ولان بویر، دکرلی مرعاسیله‌ده بنام‌درکه اسکندریه‌یه سنوی ١٤,٠٠٠ راده‌سنده مواشی واغنام سوق وفروخت ایتدیکی متحقق.

طوبروق ۳ ,٤ ,۳۲ عرضده و ۳۰ ,٥٩ ,۲۳ طولده کائن اولوب آق دکز حوضه‌سنك اك کوزل لیمانلرندندر. شرق جنوبی‌یه متوجه تقریباً درت کیلومتره‌قدر اوزانان برشبه جزیره‌دن متشکل اولمقله برابر اطرافی برطاقم قوم تلالیله محفوظ ومحاطدر. برطرفدن مارماریقه ساحله، دیکر جهتدن جنوبه‌متوجه یارماطه آره‌سنده محصور قالان لیمان یالکز جنوب شرقی روزکارلرینه کشاده‌درکه بحرسفیدده بوشرائط

کرانهایی جامع لیمانلر پك معدود ومحدوددر . مدخل واسع ، قعر عمیق و بونکله برابر طاشلق وقیالقدن کلیاً آزاده . لیمانك غرب شمالدن جنوب شرقی یه دوغری درت کیلومترو طول و بر بوچوق کیلومتره عرضی واردر . دیپ اوقادار درینکه سفائن جسیمه بیله بلا تهلکه ساحله تقرب ایده بیلیر . مقیاس العمقلرله ایدیلن اسقاندیللرده ساحلده التی ومرسانك اوچ ربعی احتوا ایدن مختلف محالنده اون ایکی مترهلق درینلك بولوندی. ۱۸۲۱ سنه‌سنده سمیت و۱۸٦۱ده میللارد طرفندن تکرار ایدیلن مختلف اسقاندیل وتجاربده طوبروغك لیمانی اسکندریه وسیرا کوزه لیمانلرندن اهمیتجه دون قالمدیغی اکلاشیلدی . زیرا شو ایکی لیمانك عمق وسطیلری ۱۱ : ۱۷ مترهیی آشامقده‌در .

تجارب موثقه‌یه کوره هراوچ لیمانك میل بحری اوزره وسعت حقیقیه‌سی شو یولده آکلاشلدی :

	طولی	عرضی	
اسکندریه غرب جنوبی یه کشاده	۲,۳	۰,۷	
طوبروق شرق جنوبی یه »	۱,۸۵	۰,٦۵	میل بحری
سیرا کوزه شرقه »	۱,٤۵	۰,۸	

شوانیفورتك فکرینه کوره قیمت حربیه‌سی بوکون محسود دائم اولان [بیزرت] لیمانی بحرسفید ساحلنده انجق طوبروق میناسی مستثناسنه شبیه وعدیل اوله‌بیلور . «انزییو» ، «بونا» مرسیسی ایسه‌در جه‌ثالثه‌ده‌دلر . اسکندریه‌یه‌کلنجه غرب آقینتیلرینه پناه اولدیغندن لیمانه دخول کیفیتی هر وقت دوچار صعوبت واشکال اولیور . رأس الملاح جنوبنده واقع (بوردیه) و(بومبا) قویلری شرق روزکارلرینه قارشی مقاومتلری ازلوندیغندن خارج مقایسه دیمکدر .

مارماریقه شبه جزیره‌سنك برزخنده برقاچ قوم تپه‌سی کوریلیرکه بونلرك برنده قدیم [انتی پیرغوس] قلعه‌سنك انقاضی ظن اولنیور . لیمانی جهت جنوبیه‌دن سد و بند ایدن یایلا اوزرنده سلت‌کاری [تومولوس] دینیلن آبدهٔ عبادت موجود اولدیغی کبی بونك اطرافنده جابجا موضوع کسمه جسیم طاشلقلر وقتیله فنارقله‌سنه محل اولدقلری محتملدر . ذاتاً شوتودهٔ تراب حال حاضریله فنار مشابه‌سنده ملاحظه‌یه نما اولیور .

سیاح شهیر [بارت] ه کوره (طوبروق) قدیم (انتی پیرغوس) شهرندن بشقه برشی دکل . یونانیلر زماننده بورادن لیبیه کلیتلی امتعهٔ تجاریه سوق اولونه‌رق

کرانهایی جامع لیمانلـ
طاشلق وقیاالقدن کلیـ
کیلومترو طولوبرو
بیله بلا تهلکه ساحله
التی ومرسانك اوچر
١٨٢١ سنه‌سنده سه‌یـ
وتجاربده طوبروغك
اکلاشیلدی . زیرا نـ
تجارب موثوقه‌یه
یولده آکلاشلدی :

اسکندریه غرب
طوبروق شرق
سیرا کوزه

شوایضورتك فـ
لیمانی بحرسفید ساحلنـ
«الزئیو»، «بونا»مراسـ
پناه اولدیغندن لیمانه د
جنوبنده‌واقع (بوردیه
خارج مقایسه دیمکدر...
مارماریقه شبه جز
قدیم [انتی‌پیرغوس]
ایدن یایلا اوزرنده سـ
بونك اطرافنده جابجا
محتملدر . ذاتاً شوتودـ
سـیاح شهیر [د
بشقه برشی دکل . بو

یرلی خام اموال ایله مبادله ایدیلیردی . بوکونکی یونانیلرایسه شو خالی، ایصسز یرلرده هرنوع قچاق مال چیقاریور ! طوبروق اسپارطه قراللرندن [جهز یلااو] نك مرقدی اولمقله‌ده شهرتشماردر . بتون شو عنعنات تاریخیه طوبروغك ادوارعتیقه‌ده‌کی اهمیتنی شارح ومفسردر . [شوانیفورت] شوموقعك سوقالجیش وتجارت نقطهٔ نظرندن اهمیتنه پك بیوك اعتماد وامنیت بسلیور .

ناپولیونك مصری استیلاسنده بوراسنی اس‌الحرکات اتخاذ ایتدیکی تاریخده مروی اولوب (برینديزی) واسکندریه‌اره‌سنده ممتد یولك ثلثینده واقع اولمسندن منزل نقطه‌سی اتخاذینه‌ده پك الویریشلی اولدیغی واسکندریه‌دن طوبروغه بردمیر یول ایله ربطی حالنده هند وسته‌سنك یکرمی درت ساعتلك بربعدی قصر واقتصاد ایدلمش اوله جغی واضحاً اکلاشلدی . بحرسفید حوضه‌سنده مبارزات تفوق وتحکم خصوصنده برسمی محموم ومتوالی ایله صرف عنایات ایدن ملتلر موقعك نزاکت واهمیتنه پك محترص انظار وآمالی موجهدر . بوکون مسلم ومثبت قضایادندر که طوبروق مالطه قدر حائز اهمیتدر ، انکلتره حکومتی برآره‌لق مالطیزلرك ۱۲۸۰ سنهٔ مالیه‌سنده اورالرده ایدیمکه تشبث ایتدکاری اراضی مسئله‌سنی اورته‌یه سوره‌رك بولیمانه وضع ید ایتمك ایستمش ایدی ایسه‌ده باب عالیجه بو تشبث محق برصورتده ابطال ایدلمشیدی .

آق دکزده فرمانفرمای صولت اوله جق بر ملته طوبروق سلاحدر، ممسکدر، استناددر .

کریدك منتهای جنوبیسنده‌کی لینیوس بورونی طوبروقدن انجق ۱۷۰ میل بحری اوزاقده کائن . یونانستانك ماتاپان بورنی ایسه ۲۷۶ ، اسکندریه وردوس ۳۱۲، اسپارتونتو ، سیرا کوزه ، مالطه ؛ سلانیك ، قبریسده کائن قاماغوسته ۵٤۰ ؛ برینديزی ، استانبول ٦۱۵ میل اوته‌ده‌در. بوتون بو ارقام طوبروقك برمحیط عمرانه عادتا برمحراق کبی جواریتله دال ومثبتدر .

جهانك اك بنام لیمانلرندن اولمغه مستعد اولان طوبروق تجارتکاه عالمك عقدهٔ بی مثال مستثناسی اولان سویشدن یالکز قرق میل اوته‌ده بولنمسیده اهمیتنی دوبالا ایدییور.

طوبروق جسامتی نه اولورسه اولسون هرنوع سفائن حربیه‌یه ملجأ وپناه اوله بیله جکندن آیریجه بر قیمت حربیه ایله ده ممتاز، اون ایکی متره‌لق عمق عمومیسی کمیلرك سربستجه حرکتنه ومانوره‌سنه مساعددر .

طوبروق زمان سالفده اولدیغی کبی بوکونکی کونده‌ده دارفور ، وادای وتعبیر عمومیسیله جنوبی نیل سواحلنك، تیبستی واجانغا جهتلرینك مخرج طبیعیسی اولمغه احرادر . طوبروغك تحکیمی حانده شرقی آق دکز حوضه‌سنه، باب‌المندب‌وسویشدن کذران ایدن هند یوانه حاکمیتی هروقت تأمین وبخش‌ایدر . ودنیله‌بیلیرکه طوبروق کریدن آشاغی قالمیه‌جق درجه‌ده حربی واقتصادی برقوت واهمیتی حائزدر . موقعه شین ویره‌ن جهت یالکز صوسزلق بلیه‌سیدرکه ماضی بونی صهرنجلرله تلافی ایتمش؛ حال ، آرتیزیه‌ن قویولریله افاضه ایتمایدر .

طرابلس – صحرا شمندوفری

آق دکز ساحلندن افریقای داخلیه‌یه کیدن طریقلرك الك قیصه‌سی شبهه‌سز طرابلس غرب ولایتی داخلنده آرانمالیدر . بو حقیقت تافیلکه‌لیلر زماننده بیله تفهم وتفرس اولنمشیدی . سیاحین مشهوره‌دن روافس « طرابلسه مالك اولان دولت، سودانه حاکمدر » دیمشدرکه بو سوز جداً معقول ودوراندیشانه‌در !

ملل متمدنه‌دن انکلیزلر یکرمی سنه اول سیدره کورفزندن بداء ایله بربریله متسلسل حاندقلری متوالی اودیه‌یی براشدیره‌رك واونلره آق دکز صوینی آقیته‌رق کمیلرله تا سودانه قدر کیتمکی دوشونمشلر وفرانسزلرده عینی فکری قابس کورفزندن بداء ایتدیره‌رك منوال محرر طرزنده تعقیب ایتمك ایسته‌مشلرسه‌ده بالآخره بو ایکی فکرك خیال خام اولدیغنه ذاهب اوله‌رق هر ایکی ملت شبو امل حقیقت جدادن فراغت ایله‌مشلردر . طرابلس سودانك جداً کلیدی ، مفتاحیدر . چونکه سودانه کیدن طریقلرك الك اقصری اوزرنده کائندر . طرابلس ـ سودان خطی افریقای شمالینك هر هانکی نقطه‌سندن داخله تمدید اونه‌جق خطوط سائره‌یه نسبتله ٦٠٠ : ٧٠٠ کیلومتره قیصه‌در . برویناتو، جانو کبی متفکر سیاحلر تأمین ایده‌یورلرکه معروف خطوط متصله میاننده طول مسافه‌دن ، شدائد حرارتدن، مزاحم رمالدن ، اندیشهٔ تعدی وهراسدن الك مصون جهت؛ طرابلس ـ سودان یولیدر . بونکله برابر بو رهکذار الك معمور والك زیاده مسکون اولانیدر . زیرا اوزرنده منزل نقاطی اتخاذینه الویریشلی تام ٩٩ واحه یعنی قریه موجود ، سائر یرلرده ایسه بو رجحان مفقوددر .

واقعا انكليزلر شرقدن (قوردوفان) و (دارفور) طريقنى احيا ايده‌رك بر ممر تجارى شكلنه قويمقده جهد ايتمكده ايسه‌لرده بو يول هم پك صاپا ومعوج وهمده مهديلرك تجاوزات متواليه‌سنه هروقت معروض قالير. فرانسزلر ايسه تونس ويا جزاير جهتلرنده دفعاتله بر طريق سالم تحريسى عزمنه سالك اولمشلرسه‌ده بوزالرى بردرياى ريك دينله جك قدر قومسال وافزون اولمه‌سندن وهوغغار توارقلرينى تأهيل واستيناس ايتمك قضيه‌سنك‌ده پك دشوار ومستبعد بر تشبث اوله‌جغندن پكده مؤمن بر وعد تأمين ايتمه‌مكده‌در .

طرابلس ـ سودان خطنك شو محاذيرى دافع ومرغوب فوائدى جامع اولمسى ١٨٧٠ سنه‌سندن برو بر نسبت متزايده ايله آرتان تجارتيله مؤيد ومبرهندر . سنهٔ مذكوره‌ده تجارت ٤٠٠٠٠٠ فرانق راده‌سنده ايكن على التدريج ميليو نلره بالغ اولديغى كورلمشدر. واقعا شو اره‌لقده اخذوعطانك دوچار عقدهٔ تأخر اولديغى غير منكردر. فقط بونى شرائط استثنائيهٔ محليه‌ده دكل، اغيارك مكايد سياسيه‌لرنده، اچدقلرى مجاريده ارامق ضروريدر .

طرابلسدن سودانه كيدن يوللرك باشليجه‌لرى شونلردر :

١ طرابلس ـ غدامس ـ تومبوقطو

٢ طرابلس ـ غات ـ ازغين ـ سودان (حوسه)

٣ طرابلس ـ مرزق ـ بيلما ـ بورنو .

٤ طرابلس ـ مرزق ـ تيبستى ـ اوجانغا ـ واداى

٥ بنغازى ـ اوجله ـ كوفره ـ اوجانغا ـ واداى

مقتصد ومتفكر شهير (لوروابوليو) يه كوره طرابلسدن صحراو سودانه دوغرى تمديد اولنه‌جق خطك طولى (٢٧٠٠) كيلو متره‌يى كچميه‌جكدر . بو خطك (١٥٠٠) كيلومتره‌لق محلى حقيقةً صودن عارى اولوب [ارته‌زيه‌ن] قويولرينه مفتقر قاله‌جقسه‌ده ديكر قسمى كافى درجه‌ده صولاق ايمش. [فلاتترس] ؛ [فورو ـ لامى] نامنده‌كى متفنن فرانسز سياحلرينك مشاهدات ومطالعاتنه نظراً صحرانك پك چوق اقسامنده سهولتله تحت الارض صو اخراجى هر وقت ممكن ايمش !

(لوروا) نك تخمينه نظراً بهر كيلو متره‌نك مصارفى ٦٠ : ٧٠ بيك فرانغى

تجاوز ایده‌میه‌جك، و ینه‌ مومی الیهك افادات و تأمیناتنه کوره کینه کورفزندن [نیژه‌ر] نهری واسطه‌سیله [چاد] کولنه دوغری تعقیب اوله‌جق خط تجاری طرابلس - سودان نککه هیچ بر وقت رقیب اوله‌میه‌جق ایمش . زیرا بحر محیط اطلاسی‌یه استناد ایدن طریق پك اوزون، پك کلفتلی وزحمتلی اولدیغی کبی مضراصحه نواحیسی، شدید حرارتی یالکز اوروپالیلر ایچون دکل، یرلیلر ایچون بیله براقلیم مدهشت حکمنده‌در .

*
* *

ولایتمزده دمیر، عادی یوللرینك بولنه‌ماسی یوزوندن محصولاتنك داخله‌و داخلك باکر، خام استحصاله‌سنك ولایتمزه دخول ومبادله کیفیتی محدود بردائره‌ده براقوب توافر ایده‌مه‌مکده‌در . بونکله برابر قوافل واسطه‌سیله ورود ایدن امتعه حقنده بر فکر ایدینمك ایچون ۱۸۹۲، ۱۹۰۱ سنهٔ میلادیه‌لرنده واقع منقولاته بر عطف نظر کفایت ایدر .

یکون	دوه‌قوشی تویی	دری	فیل دیشی
۲٤,۰۰۰,۰۰۰	١٤,٥۰۰,۰۰۰	٦,٧٥۰,۰۰۰	٣,٥۰۰,۰۰۰ فرانق

۱۸۸۱ سنه‌سنده فرانسزلرك کومروك رسوماتیله سربستیٔ تجارت موقعه‌یی خللدار ایتمدکلری زمانده ولایتمزده سودان تجارتی (٤۰,۰۰۰,۰۰۰) فرانقه رسیده اولدیغی کورلمشدر . یالکز ۱۸۹۷ سنه‌سنده غات ، آیردن کانو وساقاطویه کیدن برقافله ٥۰۰,۰۰۰ فرانقلق امتعه کوتوروب کانم ده ۸۰۰,۰۰۰ قیمتنده خام اشیای محلیه ایله مبادله‌یه موفق اولمشیدی .

غربیدرکه انکلیزلرك (لاغوس) دن (نیژه‌ر) ه بورنویه ، نهرلردن امرار صورتیله (لوقوجا) (ووزیزی) طریقی اوزرنده (کوکه) یه قدر نقل اولنان اشیای تجاریه‌نك طونیلاتوسی یالکز ۱۲٥ فرانقه بالغ اولوب ایصالی ایچونده ۲۰ کونلکدن فضله برزمان صرف اولونمادیغی حالده طرابلسدن محال مذکوره‌یه سفائن دریای ریك اولان دوه‌لرله، ۸ : ۹ ماه ظرفنده طونیلاتوسی ٦۰۰ فرانقه بالغ اولان حمولاته سکته ایراث ایده‌مه‌مکده‌در . اسبابی یوقاروده سویلندیکی اوزره امنیتسزلك، وبواودیه‌نك مضرالصحه وحمای ممیته‌لره مقر اولمسندندر . بز طرابلسلیلر شمدیلك حکومتدن نه صحرای کبیری بربحر محیط حالنه قلب ایده‌جك برپروژه، ونه‌ده شبکات حدیدیه ایله‌ده اوبنیهٔ قدیدیه‌یه اوعیهٔ حیویه بخش ایده‌جك خطوط حیاتیه ایسترز ؛ ساده‌جه خطلك استحصال

امنیه‌سنی بکلرز . وبو امل، یالکز طریقك هجینله متحرك ترصد مفرزه‌لریله امکان بولور ، دیرز .

حکومت و اهالی

تفصیلات مبسوطه‌دن واضحاً اکلاشیلیورکه طرابلس غربك افقی اوزرنده باران زرنثار اوله جق سحائب فیضناك اقتصادیه پك چوق ومهمدر . حالبوکه کوریلیورکه اکلیل عثمانینك افریقاقطعه‌سنده‌کی بو اك ثمین طاشی شیمدی‌یه قدر سونوك وعادتا غیر مرئی قالدی . حکومت بوراده شمدی‌یه قدر نه یاپمشدر ؟ هیچ برشی !

داخل ولایتده عمران ، اقتصاد ، معارف نامنه هنوز کافی مؤسساتی اولمیان حکومتمزك شکل اداریسی عادتا جبایت اموال ایچین بر فرقه اقامه‌سیله توظیفندن عبارت ظن اولنور . بورایه کلن والیلر ، متصرفلر ، قائممقاملر اکثریا مدت مأموریتلرینی تحصیل اموال ونصب مأمورین ایله کچیررلردی ؛ او درجه ولایتك احتیاجات حقیقیه‌سنه هیچ باقامشلردی . اکثریتله‌ده اهالینك قلبنده الیم جریحه‌لر براقوب چکیلیرلردی . . .

بر طالب فن تاریخ بر کون استاذینه شویله بر سؤال توجیه ایدر :

بویوك رومانه ایله بو واسع ملکی ایدندی ؟ معلم بو جوابی ویرر :

درت عنصرله : قان ، صو ، دمیر ، طاش ! قانله تناسل وحرب ایتدی . صو ایله مملکتی فیضناك یاپدی . دمیرله صبان، سلاح ایدندی . طاشله مبانی و اثر براقدی .

پك موجز ومعنیدار اولان بوسوز، حیفا که هنوز سامعهٔ اطلاعمزده منعکس بولمادی . شدائد محرومیت وتصاعدات مرزغیه‌دن بیکلرجه قیرلمقده اولان ولایت خلقنك بر قانون تصالبله نسلنك اصلاح وتدابیر صحت وعمرانپرورانه ایله اولادینك توفیر کبی نعمتلره ادراکی دها پك چوق زمان تأخر ایده جکمیدر ؟ بوکون نفوس ولایتك ٪ ۳۰ ی قالمدی . آجلقدن اولمینلری ، تدارك معیشت ایچون دیار آخره هجرت ایتمکده وعادتا یالکز اقل قلیل ولایتده ثابت قالمقده‌در . نسغ حیاتی تماماً قورویان

ولایتك اسكیدن قالمه محدود وناقص آبارینه هنوز صنعی اولەرق هیچ بر وسائط میاهیه ضم وعلاوه اولونمدی .

صاپانلریمز وعموماً ادوات زراعیەمز دوز آدم یادكاری اولوب قارن دویورماز ، مشقتدن قورتارمز . كویاكه حكومت چادر قورمش ، یقینده شدرحیله عازم اولمش كبی تشبثات نافعه و اقتصادیه نامنه درده شفا ویرەجك اثر براقەسی شویله دورسون . مبانیٔ مبرمهٔ سكناسی بیله حد كفایەده دكلدر . حالبوكه بویله قیمتدار بر مملكت ایچنده ، حكومت سنیەنك هر درلو اوامرینه صوك درجه صادق ومطیع وعندالایجاب مادی ، معنوی فدا كارلقدن چكنمیەجكی محقق اولان بر خلق ایله حكومت نەلر یاپماز ! وحشی دییەتوصیف ایدیلن اهالیٔ ولایت ، فی‌الواقع معارفسزلكدن ، حسن‌اداره وتمدین ایدلمدكلرندن الیوم پك جاهل وعاطل بر حالده‌درلر . بونكله برابر بونلری یقیندن طانیانلر ، ایچلرنده آز چوق بولونوب‌ده احوال روحیەلرینی تدقیق ایتمش اولانلر بو خلقك نقدر زكی ، مونس ، ترقیاته مستعد وخواهشكر اولدقلرینی اكلامقده هیچ كوجلك چكمزلر .

بوكون ولایت ایچنده مأموریت ایفا ایدنلرك ولایت حقنده حسیاتی سؤال اولنورسه : قوزی كبی اهالی ، غایت مونس وفقط پك فقیر ! دیر . آه اوت قوزی كبی حكومت مأمورلری النده چویرلمكده‌در ، فقط ایشته پك فقیر ! اونلرك سویهٔ اجتماعیەلرینی ترقی ایتدیرەجك ، سفا ت حاضرەلرندن قورتارەجق منورالفكر ، متشبث مأموریندن محروم قالدقلری ایچون ایشته حالا سفیل وفقیر !

تاریخ فصلنده ، دولت عثمانیه وطرابلس بحثنده اهالیٔ ولایتك معین بر مدت ظرفنده اولمق اوزره فی‌الحقیقه مأمورین محلیه‌یه قارشی بعض قیام آثاری كوریله‌جكدر . فقط بونلر قسماً حكومت سنیەنك ایلك اوان استیلاسنه مصادف اولمقله برابر بعض مأموریمزك ادارەسزلكی یوزندن واقع اولدیغی ایچون بونی هیچ بر كیمسه شایان مؤاخذه كورەمز . مرحوم دورغود پاشا ، بورالره كلدیكی وقت اهالیدن كوردیكی حمیت وحسن قبول نتیجەسی دكلیدركه قوجه پاشانك غرور و اعتمادینی جلب ایله مالطه سفرینه بیله جرأت ایتدیرمش ؟

یوسف پاشانك بونلری حسن اداره ایتدیكی ایلك اوان مأموریتنده اوروپا

حكوماتنك بعضلرینی کندینه خراجکذار براقەرق بحر سفیدك عادتا حاکم مستقلی کسلمامشمیدی ؟

طرابلس اهالیسنك قیمتنی بحق تقدیر ایدنلردن والی مصطفی عاصم پاشا، بویله جسور وصادق خلق ایله سودانك ضبط واستیلاسنه قالقیشمامشمیدی ؟

اهالیٔ ولایتی حقیله طانیمغه موفق اولان حافظ پاشا مرحومله الیوم مقام ولایتی اشغال بیورمقده اولان رجب پاشا حضرتلری اسلافلرینك زماننده ایفا ایدیله‌میان برچوق اجراآت نافعه وتشبثات مهمه سزلدیسزجه و اهالینك فوق‌العاده ممنونیت ورغبتیله ایفا ایتمامشلرمیدر ؟

حکومت سنیه افریقای شمالیده یتیم کبی طوران بوقطعه‌یه طوغریسی فوق‌العاده اهتمام ایتملی و اونك اعمار وترقیسی ایچون صرف ایده‌جکی مبالغی هیچ استکثار ایتمامل‌ی. حکومت سنیه بو ولایته ایفا ایده‌جکی خدمت نسبتنده‌درکه مجاوری اولدیغی هم جنس وهم دین ممالکك حاکملری اولان و الیوم سیاست عالم اوزرنده تأثیرلری قابل انکار اولمیان فرانسه وانکلتره‌نك ترکیایه قارشی دائما دوست ورعایتکار قالملرینی تأمین اوله‌بیله‌جکی هیچ شبهه اولنمامليدر . . .

ایکنجی فصل

ولایتك تقسیمات اداریه‌سی

تقسیمات ملکیه :

طرابلس سنجاغی	طرابلس شهری ؛ تاجورا ، جانزور ، جفاره ناحیه‌لری. نواحی اربعه ، زاویه ، عجیلات ، زواره ، ترهونه ، اورفله ، غریان ، عزیزیه ، نژاد قضالری .
خمس سنجاغی	خمس قصبه‌سی ، طابیه ، تاورغه مدیریتلری . مسلاته ، ظلتین ، مصراطه ، سرت قضالری .
جبل سنجاغی	یفرن قصبه‌سی ، حوض ، مزده ، زنتان ، ککله ناحیه‌لری ، غدامس ، نالوت ، فساطو قضالری .
فزان سنجاغی	مرزق قصبه‌سی ، احوال عمومیه لوا ، غات قصبه‌سی .

طرابلس غرب ولایتی ، مرکز سنجاغیله برابر درت لوا ، یکرمی قضا وتقریباً یکرمی ناحیه‌دن مرکبدر .

مرکز ولایت لب دریاده واقع « طرابلس غرب » شهریدر . موقع جغرافیسی ، آقدکز کنارنده ، کوچوك بربورون اوزرنده ۳۲ درجه ۵۳ دقیقه ، ٤٠ ثانیه عرض شمالیده ومبدا طول پارس اعتباریله ۱۸ ,۵۱ ,۱۰ طول شرقیده کائن اولوب یارم آی شکلنده‌کی لیمانی واسع ایسه‌ده یازوقیش موسملرنده واپور وکمی بارینه‌دیره بیلمك ایچین تطهیر وتوسیعه محتاجدر . مرسانك همان برثلثی جابجا گاه مرئی وگاه غیرمرئی قیالقلر تشکیل ایتدیکندن لیمان حائنه قلب وافراغی پك چوق مصارفاته مفتقر دکلدر .

شهر ، پایتختك ١٦٠٠ کیلو مترو غرب جنوبیسنده واقع وبر سور ایله محاط اولوب مقدما درت قپو ایله اتصالات خارجیه‌سی تحدید وتأمین اولنمشسه ده یوماً فیوم برعالم مدنیت ومعموریته داخل وسائك اولان مرکز ولایتك بوقپولره لزوم واحتیاجی کورلمیه‌رك اخیراً جمله‌سی هدم ایتدیرلمشدر . طرابلس غرب شهری هجرتدن بیك اوچیوز سنه‌اول فنیکه‌لیلرطرفندن مبنی اولدوغی متحقق ایسه‌ده بانیسی شیمدی‌یه‌قدر پردهٔ غیب وارتیاب ایچنده نهان قالدی .

فنیکه‌لیلر « وایات » Vaiât وروماليلر ایسه بالتحریف « اوئه‌یا » Oea نامیله یاد ایتدکلری کبی یونانیلر اساساً بوساحلده طرابلس ، ابده، سابراته (شیمدیکی زواغه خرابه‌سی) کبی اوچ شهردن باشقه مملکتی بولونمادیغنی اعلاماً طرابلسه بلاد ثلاثه معناسنه اولان تریپولی Tripoli دیمشلر وعربلر ایسه بر وقت کیم بیلیر نه کبی اشتقاق وتخصیص معناسیله بوکا (بناره) اسمنی ویرمشلردر .

بحرسفیدده ملاح وتجار صنایعیله کچینه‌رك بین‌الاقوام تمیز ایدن فنیکه‌لیلر سبته بوغازندن معاودتلرنده بوموقعی بالتقدیر شهر بناسنه الویریشلی اولدیغنی اکلامشلر وبوصورتله ثروت، صنایع ، کمیجیلرك مربیسی اولان Melcart یعنی (ملك‌الارض) نام معبود اعظمیلرینه نسبتاً تأسیس ایله‌مشلردر .

دیمککه شهر پك اسکی بر انقاض تاریخ اوزرینه مبنی .

حکومت قوناغی اسپانیا قرالی بشنجی شال زماننده اسپانیوللر طرفندن انشا اولوندی . مبانیٔ مملکت طراز مختلفه‌ده کوریلیر ؛ عصر حاضرك اشکال معلاسندن پك چوق خانه ومؤسسه‌لر موجود اولدیغی کبی اك ابتدائی مساکندن زنجیلرك اوطوردیغی قلبه‌لرده آز دکلدر . بومیانده حضرت عمر بن العاصك زمان فتحده بنا ایتدیردکلری جامعشریف اوزرینه مؤسس احمد پاشا وکورجی جامعشریفلری کبی عرب معمارانك حیرت افزا صنایع ودهائتلرندن نمونه‌لر واردر .

مارق اوره‌ل Marc aurel ه‌نشانهٔ حشمت‌واعتلا اوله‌رق جیل‌عوامك ۱٤٦ نجی سنه‌سندن بری مبنی برطاق ظفر حالا مرئیدر .

مملکتك شرقنده قیالق ومرتفع بر یرنده شهرك قدیم بر مزاری وارکه وقتیله بورالرده انکلتره قونسلوسلغنده بولنمش‌اولان موسیو « وارینغتون » طرفندن ایدیلان تحریات وکشفیات نتیجه‌سنده پك مهم وثائق استحصال اولونمشیدی .

شهرك، «منشیه» دینلن خارج بلداهالیسیله ۷۰۰۰۰ راده‌سنده نفوسی صایلمقده‌در.

مؤسسات علمیهٔ عثمانیه :

مرکز ولایتده لیلی بررشدیهٔ عسکریه، نهاری براعدادیٔ ملکی، اناثه مخصوص برابتدائی وبررشدی مکتبلری موجود اولدیغی کبی آیریجه بر مکتب صنایع وبرده معارف نظارت جلیله‌سی آلتنده خصوصی اداره اولنان « مکتب عرفان » نام مؤسسه موجوددر . بونلردن باشقه برده «دارالمعلمین» واردر . بونلرك عقائد دینیه،ریاضیه،

تورکجه، عربجه، فارسیجه، فرانسزجه، جغرافیا، تاریخ، رسم‌ودروس اشیادن عبارت تدریسات پروغراملری بربرینه شبیه ایسه‌ده مکتب عرفان، داخل ولایتده موجود مکاتب اجنبیه‌یه تفوق ورقابت فکریله تأسیس اولوندیغندن تدریساتی دها واسع برمقیاسده طوتلمشدر .

داخل ولایتده بولنان اجنبی مکتبلری فرانسز، ایتالیان، اسرائیلی مکاتبندن عبارتدر :

فرانسز مکتبلری : بری ذکور ودیکری اناثه مخصوص اوله‌رق ایکی مکتب واردر . ذکوره تخصیص اولونان فرانسز مکتبی « فره‌ر سنتماری » دینیلان طائفهٔ رهبان طرفندن اداره اولونیور . قیز مکتبی‌ایسه « سوردوش جوزف » نام‌راهبه‌لرك تأسیس‌کرده‌سیدر . هرایکی مؤسسه‌یه قتولیك هیئت مخصوصه‌سی طرفندن سنوی وریلان ١٨٠٠٠ فرانقله اداره‌اولونمقده‌در . بونلرك‌تدریساتی فرانسزجه،ایتالیانجه، انکلیزجه لسانلریله منطق، جغرافیا، تاریخ وحساب درسلریدر . قیز مکتبنده فضله اوله‌رق ال ایشلری وموسیقی تعلیم اولونور .

ایتالیان مکتبلری : بنغازی وخمسدن باشقه داخل مرکز ولایته ظهره دنیلان خارج بلده‌ده موجود ایتالیان مؤسسات علمیه‌سی شونلردر :

ملجأ صبیان ؛ اناثه مخصوص ابتدائی مکتبی ؛ ذکور ایچین مکتب ابتدائی ؛ علوم وتجارت مدرسه‌سی ؛ دارالأیتام وقیش کیجه‌لرنده اصنافه مخصوص کیجه مکتبی .

بومکتبلرده تعلیم‌ایتدیریلن‌مواد فرانسز مکتبنده اوقوتدیریلان دروسی ایسه‌ده فضله‌اوله‌رق عربجه، عبرانجه، رومجه کوستریلیور . بومکتبلرایتالیا‌حکومتی معرفتیله کشاد اولنوب مقتدر برهیئت معلمه طرفندن اداره اولونیور .

بوندن باشقه ٢٠٠٠ جلددن‌زیاده کتبی‌حاوی Dante Alighiere نامنده برکتبخانه وبرده آثار جویه‌یی‌ترصد ایچین موزه ورصدخانه موجوددر . دارالایتام بلا فرق هرملت وتابعیته کشاده اولوب سنه‌ده اون بش چوجق مجاناً قید وقبول اولنور . دیکرلر ایچون شهری‌اجرت اوله‌رق اون بش فرانق اعطاسی مجبوریدر .

اسرائیلی مکتبی : پارسده متأسس « اتحاد عمومیٔ اسرائیلی » جماعتی طرفندن

طرابلسده بولنديريلان « اليانس اسرائيليت » مكتبي ذكورواناثي شامل اولمق اوزره ايكي دائره‌يه منقسمدر . پروغراملري عبرانيجه ، عربجه ، فرانسزجه، ايتاليانجه اساتلريله بني اسرائيل تاريخ وعقائدي، جغرافيا، حساب، اصول دفتري، ال ايشلري كبي موادن عبارتدر .

بومكتب ، طلابنه سنه‌ده برايكي دفعه البسه، آياق قابي ومحتاجيننه برده پاره ويرديكي كبي علي‌الاعلي شهادتنامه‌سني حائز اولانلري پارس وتونسه اكمال تحصيل ايچين كوندرير .

جمعيتك بومكتبلره تخصيص ايتديكي سنوي بودجه ١٦٥٠٠ فرانقي متجاوزدر .

مركز ولايتده‌كي مكاتب عثمانيه ايله معلمين وشاكرداني :

معلمين	عدد شاكردان		مكاتب مختلفه
	خارجي	داخلي	
٣	١٣٢	٠٠	ذكوره مخصوص مكتب ابتدائي
٣	١٦٠	٠٠	اناثه » » »
٦	٧٠	٠٠	مكتب اعدادي
٢	٢٠	٠٠	دارالمعلمين
١٠	٨٠	٧٠	مكتب رشديهٔ عسكري
٤	٠٠	٦٥	مكتب صنايع
١٤	٤٩٠		مدارس سائره
٧	١٠٠		مكتب عرفان
٤٩	١٠٥٢	١٣٥	يكون

فرانسز مکتبلری موجودی :	ذکور مکتبی	اناث مکتبی
	٨٠	٧٠
الیانس مکتبلری »	٦٥	٦٠

١٩٠٠ : ١٩٠٣ سنه‌سنه‌قدر ایتالیان مکاتبی حقنده استاتستیق :

مکاتب مختلفه	١٩٠٠ : ١٩٠١	١٩٠١ : ١٩٠٢	١٩٠٢ : ١٩٠٣
ملجأ صبیان	١٧٨	٢٦٤	٢٥٨
اناث مکتبی	٣٢٢	٣٠٢	٣١٠
ذکور »	١٦٠	١٨٨	٢٣١
کیجه مکتبی	١٣٩	١٦٦	١٧٥
تجارت »	٤١	٤٣	٤٦

مرکز ولایت ملحقاتی :

نواحی : تاجوره ، جانزور ، جفاره

قضالر : نواحی اربعه ، زاویه ، عجیلات ، زواره ، ترهونه ، اورفله ، غریان . عزیزیه ، نژاد .

تاجوره ناحیه‌سی : مرکز ولایتك اوچ ساعت شرقنده واقع ودکزه قریب برکول ایله ساحل بحردن آیرلمشدر. بو ناحیه قدیم ابروتونون Abrtonon شهرینك انقاضی اوزرینه مبنی درکه کثرت اشجار متنوعه‌سیله وعلی الخصوص ناریله شهرتشعاردر. (٤٨) قبه‌لی « جامع الکبیر » نامیله بنام لطیف الشکل برجامعشریفی موجوداولوب بعض مؤرخینه کوره شو بنا وقتیله روما‌لیلر طرفندن انشا اولوندیغی مذکوردر . بعض وقایع وحادثات تاریخیه‌یه ساحه ومقر اولدیغی قسم تاریخیده ذکر اولندیغندن بوراده تفصیلی زائد کورولمشدر .

جانزور ناحیه‌سی : مرکز ولایتك جنوب غربیسنده تقریباً اوچ ساعت مسافه‌ده کائندر . روما‌لیلر زماننده‌بری جیادت آب وهواسیله مشهور اولدیغندی اسلاف

زمانده تبدیل هوا محلی عد اولونوردی . هرنوع اشجار واثماری موجود اولوب قاوون وقارپوزی پك لذیذ وجسیمدر . متعدد میاهله اسقا اولنور پك چوق لطیف باغچه‌لری وار . درونده آثار عتیقه نوعندن کوریلن قدیم برقصر عرب محصول صناعتی اولوب « قره‌قوش »ك تحصن واتجاسیله معروفدر.[۱] سیدی صالح وسیدی عریفی کبی مظنهٔ کرام بوراده مدفوندر .

جفاره ناحیه‌سی — مرکز ولایتك اون ساعت شرقنده بولنان بو ناحیه دوز براووه‌ده کائندر . سیاح شهیر بارته کوره اوینولادون Oinoladon برجیله قدیم « کوینتیلانا » Qointilana شهرینك تودهٔ انقاضی بورالرده بولونور . وادی‌المسید چاتی صورت دائمه‌ده بورادن اقارکه ایکی واسع‌قوملق آره‌سنده زمردین برخضارت پیدا ایدر . خورما وبراز زیتون اغاجلرندن باشقه هیچ براشجاری اولمادیغی کبی حکومت دائره‌سیله برخان واوچ درت دکاندن ماعدا‌مبانیسی‌دخی یوقدر .

نواحیٔ اربعه قضاسی : ساحل ، منشیه ، علاونه ، رقیعات نام درت ناحیه‌دن مرکب ومرکزولایتدن بربچق‌ساعت‌مسافه‌ده کائن (هانی) دنیلان یرده قائمدر .

عزیزیه قضاسی — هنوز متشکل اولدیغندن‌قیمت‌تجاریه وعمرانیه‌یی‌یکده حائز دکلدر . مرکزی [کدوه] نام‌موقعدر. مرکزولایته سکزساعت‌بعدمسافه‌سی‌واردر .

زاویه قضاسی — مرکزولایتك اون ساعتلك جنوب غربیسنده بولنور . نام قدیمی « آسساریا » « Assaria » اولوب خورماقلرله زبانزددر . بوکون مکمل برحکومت قوناغیله دانیشن برمکتب ابتدائیسی وظریف برحمامی ایله معروفدر . التی یوزی متجاوز یهودیلرله مسکون (حاره) دنیلان محله‌سنده پك چوق دکاکین وبیوت واردر . بروقت « غومه » نام شقینك معسکری بوراده تحشد ایتدیکی کبی قرارکاهی اولمقله‌ده طانیلمشدی.

عجیلات قضاسی — مرکزولایتك‌غربنده وزاویه‌دن بش‌ساعتلك اوته‌ده‌ساحل بحره قریب قوملق بریرده متأسسدر . نام عتیقی « سابارتا » « Sabarta » یاخود « ساباترا » Sabathra اولوب [ابروتونون] دخی دنیلمشدی . عربلر بو اسمی

[۱] الیوم اهالیٔ محلیه بوکا [قرقاریش] نامنی وبرمکده‌درلر .

تحریف ایده‌رك [سبره] نامیله یاد ایدرلردی . [۲] بولمنت کلمات فینیکیه‌دن اولوب ـ حنطه بازاری ـ دیمکدر . موقع جغرافیسی [روما] شهرندن کچن دائرهٔ نصف‌النهاره مصادفدر . وجه تسمیه‌سندنده آکلاشیله‌جغی اوزره قرون قدیمه‌ده ذخیره اخراجاتیله بنامدی . بوکون انقاض حالنده مشهود واسع لیمانی موقعك ثروت وعماری حقنده کافی برفکر ایضاح واجمال ایدر . رومالیلرك زیر اداره‌سنه کچدیکی زمان « فلاویا دومیتیلا » [Flavia Domitilla] نك مهدآرای ظهوری اولمشدرکه مشارالیه « وسپازیانو » [Vispasiano] ایله بوراده عقد رشتهٔ ازدواج ایلمشیدی . تخریبی قرون وسطی‌ده عربلر طرفندن اولدیغی مضنوندر .

زواره‌قضاسی ـ محیلاتك التی ساعتلك غربنده ساحل بحرده کائندر . قوی حالنده‌کی صغیر لیمانته هرسنه جربه اطه‌سندن ومرکز ولایتدن یوزلرجه کمی کله‌رك حبوبات وسائره اخراج وادخال اولنور . داخل طرفرنده واقع تونس قبائلنه شکر ، چای ، منسوجات قطنیه وسائره کبی امتعه سوق اولندیغی ایچون مملکتك تجارت واهمیتی کوندن کونه تزاید ایتمکده‌در . « آد امونم » Ad Cmmonom و « Melita » کبی بلدان عتیقه‌نك انقاضی بورالرده بولونیور .

سواحلنده پك چوق مقادیرده بالق وسونکر صید اولنور ، انجیر واوزومی دخی کثیر ولذیذدر . غربنده واقع مملحه‌سی واسع وزنکیندر . فره دنیلان موقعی مکمل برطبیعی لیمان اولوب تعمیقه محتاجدر .

اهالیسی اباضی‌المذهب اولوب عربجه‌دن ماعدا بربریجه دخی تکلم ایدرلر .

ترهونه‌قضاسی ـ مرکز ولایتك اون بش ساعتلك جنوبنده بولنور ؛ اهالیسی کاملاً خیمه‌نشیندر . مرکزی [ابیرات] دنیلان موقعدر . اراضیسی برکانی اولدیغی پك بارز وجلی اولوب وسطی اوله‌رق ۳۰۰ متره‌لك بر سویه‌ده مرتفعدر . اوته‌سنده بریسنده مشهود خرابه‌لرله پك چوق سدلری مملکتك وقتیله پك معمور ومحصولدار اولدیغی‌شبهه براقمیور سه‌ده بوکون هر نوع اشجاردن وخضارتدن محرومدر . اهالی ، مواشی رعی وتملك ایدر ویردن حلفه قویاره‌رق صاتمقله تجارت ایلر .

---

[۲] خرابه‌نك بولوندیغی محله اهالی محلیه طرفندن (زواغه) نامی ویرلمکده‌در .

کثرتله باران یاغدیغی زمانلرده پك چوق اربه وعلی‌الخصوص الك زیاده اوله‌رق حنطه‌زرع اولنور. غربدن شرقه‌دوغری‌امتداد ایدن‌ایکی سلسلهٔ جبال « جبل‌مزید » نامنی آلیور‌که قدمایه معبد اولدیغی مظنوندر. بو طاغلر تماشا کرانه حشمت وعظمت عرض ایدر وذروه‌لرنده دائما اوفه‌جق بر بنا مرئی اولور. بو کبی معابدك الك‌واضحی « هنشیرستاره » دنیلان یرده کورینانیدر. ینه بوراده عرب اصولی اوزره مبنی اوچنجی عصر میلادی‌یه مخصوص بر قلعه انقاضی وار.

(وادی‌حمام) قربنده‌کی اوودده بازالتدن متشکل تومسکلر وپك چوق آثار و والقانیه نمایان اولور. « مادر » اووه‌سی الك فیضناك ومحصولدار یرلردن اولدیغی متعدد خرابه‌لرندن مستدلدر. بوراده دوزت کوشه‌لی ایکی ستونك موضوع اولدیغی بر قاعده اطرافنده ۰٫۶۰م عرض و۳٫۱۲م ارتفاع وبربرندن ۰٫۴۸م مسافه ایله اون اوچ طاشدن متتوج بر محل وار. دها بو کبی منتظم پك چوق معابده‌متعلق آبده‌لر بولنور. « قصردوغه » دنیلان یرده بر رومالینك مزاری موجود. مسلاطه یولی اوزرنده ایکی قضانك حدودینه قریب جبل مزیدك شرق قسمنده بر طاقم ستونلر وارکه بونلرك بری اوزرنده قباجه محکوك بر جانور رسمی کوریلیر. بورالرده سیاح شهیر « بارت » التی دانه « قروملق » دنیلان وبر بویوك طاشك اطرفنده دائره‌وی‌دیزلمش طاشلردن عبارت بولنان معابد قدیمه کوردیکی کبی تقریباً التمش آدیم ضلعنده یونتمه طاشلردن مصنوع بر رومالی عبادتکاهنه تصادف ایتدی.

« بارت » ك بو قضانك همان هرطرفنده کوردیکی بو آثار تعبد « ستونهنجه » Stonenhenge و « اوه‌بوری » Avebury کبی معابد یری اولدیغی شبهه‌نندیره‌جك هیچ بر احتمال براقیور. بو آثارك طبقیسی هندستانده، نیلیغریده، قفتاسیه‌ده، روسیای جنوبیده، عربستانك ساحل جنوبیسنده، صومالیده کورلمشدر.

(دنیس Dennis) بونلر کبی ایتالیاده واقع اترورییه‌ده تصادف ایتدی. اصنام قدما هپ دیرکلردن یاخود طاشلردن و اکثریتله مدور یاپیلیردیکه قوت فاطرهٔ طبیعتك تمثالندن کنایه ایدی. واقعا بونلرك بعضیلرینده مربع اولوردی. دیکیلی، ایاقده قائم ایکی ستوندن‌عبارت بولوندیریلان آبده‌لرقدرت الهیه‌یه‌علم اولدیغی کبی چاقل‌طاشیله دوشه‌لی ایکی دیرك اوزرینه افقی کچیریلمن بر اوچنجی دیرکدن متشکل پت؛ کائناتك استقرار ابدیسیله لایتغیرلکنی تشخیص ایدر. بربرلرك [حامل ومحافظ] معناسنه

كلان « امون Amun نام معبودلری بوظن واعتقاده نه‌قدر شبیهدر !! بوصورتله استنتاجات عقلیه‌مزله حکم ایده‌بیلرزکه انوام کانك قروملقلرینی معلن ایکی ستون اردسنده پك طار اوله‌رق ترك اولنان مسافه ، بشریت قربانلرینك کفارت‌واستغفار ذنونلری آنجق ضیق طرق ومسالکه داخل وسالك اولملریله حصول یافته اوله جغنی مفسردر . هله اوستونلرده کوریلن دایکلر قربان قانلرینه کیرزکاه دیمك دکلی ؟ !

« شرشاره » دنیلان شلاله سکز متروللك بر ارتفاعدن ، جبسی بر قایادن آقار وطاغك مائله‌سنی تعقیباً جریان ایده‌رك نهایت « وادی‌الرمل » قوملقلرنده صویی غائب اولور . شرشاره جهتنده ینه پك چوق آثار عتیقه‌یه دال تودهٔ احجار وار . بونته طاشلردن مصنوع‌واسع برنا وارکه صرف رومالیلره عائددر . « ابوطویل » نام محلده دخی کسمه طاشلردن مصنوع بعض مبانی انقاضی و اوچنجی عصر میلادی‌یه عائد ایکی رومالی مزار بولنور . « علی بن صالح » نام مرابط زیارتکاهنده ۱۳,۶۰ متره مربعنده بر قلعه‌انقاضی کوریلیرکه قباجه بعض تزییناتی‌وقباره‌، برموکب رسمنی حاویدر . (قصرداوون) جهتنده‌کی قدیمکاری علائمدها زیاده‌جاب‌دقتدر . الحاصل قدیم بر معموریت دور مذهبنی ادراك ایتمش اولان بو قضا الیوم واسع بر زراعت طارله‌سندن باشقه بر شیئی دکلدر . اعماری وهله شکسته اولان صو بندلرینك تعمیر واصلاحی جداً لازمدر .

حکومت قوناغی پك دلنیشین اولوب معاتأسف اطرافنده پك آز مساکن ومبانی واردر .

غریان قضاسی — مرکز ولایتك یکرمی درت‌ساعتلك جنوبنده واقعدر . پك وافر مقدارده ریتونلك وانجیرلکلریله بنامدر . امریقالی لیونك افاده‌سنه کوره غریانده یتیشن زعفران قدر نفیس دنیانك هیچ‌برطرفنده بولونماز . اوزوم ، نار ، آیوه وسائره کبی فوا که جهتندن پك زنکیندر . اهالیسی زمین التنده « داموس » [لاتینجه‌نك دومیس لفظندن غلط اوله‌جق] تعبیر اولنان مغاره‌لرده ساکن اولوب غایت مونس وتمانه مستعددر . متعدد کویلری اولوب بو قریه‌لرك احتوا ایتدیکی مبانی پك سفیلانه‌در .

قضا مرکزی افریقای وسطی‌یه کیدن یول اوزرنده طریقه‌حاکم « ٥٢٠ » متره‌لك [بوغیلان] دنیلان بر یایلا اوزرنده مبنیدر ؛ اطرافی بتون زیتونلك اولوب موقعی جداً دلکشادر .

جنوبده « وادی رومانا » یه متوجه « تقوت » طاغی من‌القدیم سونمش بر برکان هیئتی عرض ایدر . (ام‌النخل) ده اضلاعی ٢٦ متره‌لك برمربع اوزرنده‌مبنی رومالیلره عائد برمزار وار . اودیه‌سی پك فیاض محصولات ویرمکله مشتهر . توئیشه Toësche تپه‌سی ٧٢٠ متره ارتفاعنده اولوب جوارینك اك یوکسك بر نقطه‌سنی تشکیل ایدر . طوائف اساسی پك دلبر اولوب ارککلریدخی بین‌الاهالی حسن اندام ووجهلریله معروفدر . قابلیت فیاضیه وانماسنه رغماً بورالرده‌قهوه ، پاموق وسائره یتشدیرلمدیکنه نه‌قدر تأسف اولنسه سزادر .

اورفله قضاسی — مرکز ولایتك جنوبنده واقع اولوب دورت کونلك مسافه‌ده کائندر . مرکزی « بنی‌ولید » نامیله معروفدر . غریانك منتهای شرقندن باشلایه‌رق وادی بن ولیده منتهی اولان [وادی‌دینار] متعدد و بر قسمی اولدقجه بللی رومایه عائد خرابه‌زارلر موجوددر . قوم وطوپراغك ستر ایتدیکی متعدد صهرنجلرك ولو بردانه‌سندن بوکون استفاده اولنه‌مامقده‌در. قصر، وادینك جهت یسارنده بولنور . بن ولید وادیسی بیکارجه جسیم زیتون آغاجلرینك بخش ایتدیکی لطیف خضارتله تماشاکرانه پك دلربا بر منظره عرض ایدر . بووادیده [٢٧] قدر قویو بولنور . وادینك یماجلری ١٣٠ : ١٥٠ متره‌لك راقمده‌در . قویولر پك درین یردن وعادتا ٤٠ متره‌لك عمقدن صو اخراج ایدر .

قضا اهالیسنك بر قسمی وادینك ایکی طرفنده مبنی ویران کویلرده ساکن اولورسه‌ده قسم اعظمی بعض اودیه واووه‌لرده خیمه‌نشین برحالده‌در .

اورفله‌نك باشلیجه وادیلرندن معدود اولان « سوف‌الجین » وادیسی ولایتك اك جسیم واك منبت بر دره‌سی اولوب زنتانك جنوب جهتندن باشلایه‌رق بویوك سبخه یعنی طاوورغه‌یه قدر امتداد ایده‌رك [٤٠٠] کیلومتره‌لق بر اوزونلق پیدا ایدر . اورفله وادیلرینك کثرتی وبناءً علیه طوپراغنك فیض ونماسیله مشتهردر . بعض وادیلرده اکیلن بر مارطه‌نك ١٠٠ مارطه‌قدر حاصلات

ویردیکی نادر دکلدر . اهالی حنطه‌دن زیاده آرپه اکر . قضانك سوریلر حالنده‌کی دوه‌لری نامعدود دینه‌جك بر کثرتده‌در .

بونجیم : ۱۸٤۳ سنهٔ میلادیه‌سنده‌والی محمدپاشا طرفندن « آثار مجیدیه » نامیله تأسیس اولنان بوناحیه قدیم (بوئین) [Boin] شهرینك انقاضی اوزرنده مبنیدر . بوکون بر ادارهٔ ملکیه تشکیلاتنه‌تابع اولمایوب اورفله‌لی بعض قبائل طرفندن مسکوندر . اراضیسی منحط وقوملق اولوب انسان کندیسنی ساحل کنارنده بولونیور فرض ایدر . صووی بك یقین مسافه‌دن اخراج ایدر . متعدد قویولری واردر . بورالرده بر قاچ خورما اغاجی موجود ایسه‌ده موقع حقیقهٔ نخلزار اولمغه شایاندر .

بوراده‌طولی ۲۰۰ عرضی ۱۵۰ آدیم‌وسعتنده‌متوازی‌الاضلاع بر شکلده‌روما کاری بر بنا موجود اولوب همان هرجبهه‌سی مختلف برطرز معماریده مبنیدر . هرجبهه‌ده کمرلی بر قپو وهرکوشه‌ده بر مدور قله موجود . جبهه‌لرك اوچی قومده عادتا کومولیدر . جبههٔ شمالیه‌ده میلادك ۲۰۱ نجی سنه سنده ایمپراطور سپتیم سه‌وەر نامنه محکوك شو کتابه‌یه تصادف اولنور :

Imp . Coes . L . Ceptimis . Severo .
pio . Pertinaci . Aug . Troptu III ,
Imp . - Cesippet - V - Ri - .
IIII . ET . Septimio . Cae .
Aug . O . Anicio . Fausto . Log .
Augnstorum . Consulari -
- Ipo . III . Aug . Pu -

دیکر قپولر اوزرنده‌ده برچوق یازیلر محرر ایسه‌ده اوقوناماز بردرجه‌ده تغیراته اوغرامشدر .

نزاد قضاسی — صیمان، نوائل قبائل خلقنك سکنا ایتدکاری بو قضا، رجب پاشانك انهاسیله اخیراً احداث اولنمشدر . مرکز ولایتك اوتوزیدی ساعتلك جنوب غربیسنده واقع اولوب مرکزی (جوش) نام موقعدر .

٢ خمس سنجاغی

خمس سنجاغی : غرباً طرابلس، جنوباً فزان، شرقاً بنغازی مستقل متصرفلغیله محاطدر. مرکزلوا خمس اولوب مرکز ولایتدن ١٢٠ کیلو مترهلك مسافهدهواقعدر . هواسی لطیف، صویی لذیذ اولان بوقصبه کوچوك وغلبه‌لغی آز ایسه‌ده کوندن کونه تعظم وتکثر ایتمکده‌در . هرسنه متعدد واپورلر کله‌رك خمسدن حلفه نقل ایدرلر . حلفه‌یی بند وبالیه ایتمکه مخصوص بخارله ایشلر اوچ فابریقه‌سی موجوددر . مرکز لواده مکمل برحکومت قوناغی ایله لطیف برخسته‌خانه‌بنا اولونمشدر . بر رشدیٔ ملکی ایله بر ایتالیان مکتبی لوانك مؤسسات علمیه‌سنی تشکیل ایدر . لوانك «ساحل الحامید» دینیلان یرده یوز بیکلرجه خورما اغاجی موجود اولدوغی کبی « سیلین » نامیله معروف بر کوینده چاوش اوزومنه قریب اوزوم بولنور . زیتون اشجاری وارسه‌ده چوق دکلدر .

طابیه (ساحل) مدیریتی — لوایه تابع برناحیه اولوب « ساحل الحامید » قبائلنك مرکزیدر. مرکزلوانك اوچ ساعتلك شرقنده‌در . بوراالرده حلفه تضییقنه‌یارار وال ایله دوندیریلیر برقاچ دولاب موجوددر . سنه‌ده برقاچ دفعه‌ده بورایه‌ده واپوراوغرایه‌رق اوروپایه حلفه کوندریلیر .

لبده خرابه‌سی : فصل اولده ، ساحل ولایت بحثنده تفصیلاتی کوستریلن بو خرابه‌گاه بعض مؤرخینه کوره فراعنهٔ مصریه حکومت اخیره‌سنك یکرمی بشنجی سلاله‌سنی تشکیل ایدن حکمدار « ایپامتیس » لك اوغلی [نیخوا] نك فنیکه‌ایلردن مرکب اوله‌رق تدارك ایله جبل طارقه دوغری کوندردیکی قوه بحریه‌سی عودتله هجرتدن ١٢٣٤ سنه اول بوطرفه چیقوب [لپتیس] نامیله نامیله بنا وتأسیس اولونمشیدی . یونانیلر ، تونس جهتلرنده مبنی اولان دیکر ابده‌دن تفریق ایچین بوکا بویوك لبده معناسنه اولان « لپتیس مانیا » [Leptis magna] دیمشلردی . تفصیلات سائره‌سی سالفاذکر اولندیغندن تکرارندن صرف نظر ایدلمشدر .

خمس سنجاغی مسلاطه ، ظلتین ، مصراطه ، سرت قضالریله تاورغه ناحیه‌سنه منقسمدر .

مسلاطه قضاسی — مرکزلوادن دورت ساعتلك برمسافهٔ غربیه‌ده واقع اولوب قایالق وطاشلق تلال اوزرنده مبنیدر . یوز بیکلرجه زیتون آغاجنه مقر اولان بو محل ، ولایتك مواقع لطیفه‌سندن معدوددر . اهالیسی چالیشقانلقلریله متمیز . بوراده اسپانیوللرك اون التنجی عصر میلادی اوائلنده انشا ایتدکلری مثلث‌الشکل بر بنا وارکه اضلاعی ۱۱۸، ۱۵۸، ۱۶۰ خطوه‌در . (سامن بن حمادن) نام عبادتکاهده غیر منتظم ایری طاشلردن مصنوع بر آولی وارکه‌درونی اصول معماریهٔ ایونی طرزنده دیکلمش طاشلرله مجهزدر . بونك بر کیلو متره شرقنده واقع قصر قرقر ۷۷ خطوه مربعنده بر انقاض اولوب بعض قبا محکوکاتی محتویدر . بو قضاده ملحقات سائره‌دن بالنسبه زیاده یهودی موجود اولوب قضانك رواج تجاریسنی فعال بر حاله قویمشلردر .

ظلتین قضاسی — مرکزلوانك سکز ساعتلك شرقنده وساحل بحرده کائندر . قدیم سیسترنائه Cisternaé شهرینك انقاضی اوزرینه مؤسس اولوب ۱۵ قدر کویی شاملدر . بو قضا ولایتك الك منبت ومحصولدار مواقعندن معدود اولدیغندن کوندن کونه ترقی واعماراتی نمایان اولیور . مرکز قضاجوارنده غایت لذیذ برصویی محتوی ایکی منبع وارکه عادتا صغیر بر کول تشکیل ایدرلر . مبانی مملکت قیرمزی طوپراقدن ومسقفاتی دخی خورما کوتوکلرندن یاپلمش ، بونکله برابر ولایتك الك مکمل بر حکومت قوناغی بوراده کوریلیر . شهرتی بلاد اسلامیه‌نك کافه‌سنه منتشر « سیدی عبدالسلام » حضرتلری بوراده مدفون اولوب هریردن زیارتنه شتاب اولنور . بو قضاده دخی حلقه تجارتی فعال اولوب ایکی بخارلی ماکنه‌سی واردر .

بین القدما « تیتالیتا » Titalita . نامیله معروف مرسای قدیم ظلتیندن ۲۵ کیلو متره شرقده واقعدر .

مصراطه قضاسی — مرکز ولایتدن ۱۹۰ کیلومترهلك بعدده وساحل دریاده کائندر . مرکز ولایتدن صکره ولایتك الك معمور والك رواجلی وغلبه‌لقلی بر شهردر .

هفته‌ده ایکی دفعه واپورلر اوغرایه‌رق مالطه، بنغازی ، اسکندریه ایله فعال اخذ وعطاسی واردر . مکمل بر حکومت قوناغی‌ایله لطیف مبانیٔ سائره‌سی زینت‌سازدر . بو قضانك اهمیت موقعیه‌سی قدیمدن بری معروف اولوب بروقت بوراده « توباقتی » Tubacti شهری قائم ایدی . لیمانی پك منتظم دکلسه‌ده جزئی مصرفله استکمالی ممکندر . لطیف ومحصولدار بغچه‌لری پك چوقدر . منسوجات محلیه‌سی مملکتك تزاید ثروت وعمارینی ضامندر . تفصیلات تاریخیه‌سی آنفاً ساحل قسمنده یازلدیغندن بوراده ترك ایدییورز .

سرت قضاسی — مرکز لوادن ١٠ مرحله یعنی اون کون اوزاقده اولوب صولری چوق وسطح زمینه قریب بر قضادر . تفصیلات تاریخیه‌سی مع فضله قسم مخصوصنده کوسترلدیکندن اطنابی موجب اولماماق ایچین تکرار سردی‌زائد کورولدی . هنوز ترقی واعماره یوز طوتدیغندن ثمراتی لایقیله تلافی اولونمامشدر .

طاورغه ناحیه‌سی — بطاقلق اولوب پك وافر خورما وسازلریله معروف . منابع کثیره‌سی دخی نادر اولمایوب اساله‌سی جداً جالب اهمیت بر کیفیتدر . مرکز لوانك اون بش ساعت شرقنده‌در .

---

٣ جبل سنجاغی

جبل سنجاغی — شرقاً طرابلس ، شمالاً تونس حدودی ، غرباً وغرب جنوبیدن صحرای کبیر ، جنوب شرقیدنده فزان اراضیسیله محدوددر . ملحقاتی شونلردر :

غدامس ، نالوت ، فساطو ، قضالریله حوض ، مزده ، زنتان ، ککله نواحیسیدر .

یفرین — جبل سنجاغنك مرکزی « یفرین » قصبه‌سی اولوب مرکز ولایتك

٦

اوتوز اوچ ساعت جنوب غربیسنده واقعدر . کلس وبازالت طبیعتنده‌کی اراضی اوزرنده ٧١٠ متره‌لك بر ارتفاعده‌در . یقریننده زیتون، انجیر، اوزوم کثرتله یتیشیر . بوراسی دخی آثار عتیقه‌سیله شهرتشماردر . « بارت » ٨٠٠ مترو ارتفاعنده بر قایا اوزرنده (٦) مترو طول و ٥،٨٠م عرض و ١٢م ارتفاعده ایکنجی عصر میلادی‌یه مخصوص بر بنا کوردی. مع التأسف بانیسی حقنده معلومات ایدینه‌مه‌مشدر . پك اینی ایشلنمش ستون باشلریله مزین بوبرده هیکل استخراجی قریب الاحتمالدر .

آقار صولری وخضارتیله مشتهر « رومیه » نام محلده آتیده‌کی کتابه‌یی حامل برقله کوریلیر .

D M S
I V lia Favs
Tina Vixit
Rpaa N N X X V III
M X I D X V I V . . . . ion
Raivs . . . . lib .

جبل سنجاغنك ترقیات وتجارتی اماکن سائره‌یه نسبتله پك کری قالدی . اهالیسی دخی تمدنجه سائر ولایت خلقنه نسبةً پك اشاغی بر سویه‌ده‌در .

زنتان وحوض ناحیه‌لری — هنوز تشکیل اولنوب فیض وترقی دوره‌سنه داخل اولمادقلرندن اهالیسی خیمه نشیندر . یالکز زنتان ناحیه‌سنك مهم وادیلری وارکه حراثت وزراعته فوق الحد کفایتی وار. بوناحیه اهالیسی زمین آلتنده ساکن اولور .

نالوت قضاسی — اهمیت سیاسیه‌سی زیاده مواقعدن بریدر . مرکز لوانك یکرمی یدی ساعت غرب جنوبیسنده‌در . کثرت مواشی وحیواناتِ سائره‌یه مالك اولوب زراعی برقصبه‌در . اهالیسنك بر قسمی یر آلتنده‌کی داموسلرده اسکان ایدرسه‌ده برقسمی چادر آلتنده وقتکذار اولور . اهالیسی اکثریتله اباضی المذهبدر .

فساطو قضاسی — زیتون مشجره‌لکلری وخصب وبرکته مستعد وادیلریله ثروت وغناسی مشهور بر قضادر . جبل نفوسه اوزرنده متوطن اولان بو قضانك مرکزی « جادو » بلده‌سیدر . مرکز لوانك اون ساعت غربنده‌در . نالوت کبی بوقضانکده یرلی‌اهالیسی اباضی مذهبه سالك ایسه‌ده رجبان ، اولادالحاج وسائره کبی مواقع خلقی عرب اولوب سنیدرلر .

کسکله ناحیه‌سی — پك چوق زیتونلکلریله معروف اولوب قطیس دینلان برقسم اراضیسنك قوهٔ انباتیه‌سی فوق‌الحد زیاده‌در . اصابعه دینلان یرنده پك‌چوق حیوانات ومواشی رعی‌ایدر ، بوراده پك‌چوق‌مقدارده‌انجیریتیشیر ایسه‌ده مع‌التأسف مواقع سائرهٔ ولایتده اولدیغی کبی بونك قوروتیلوب ادخاری کیفیتی تعلم وتعمیم اولونمامشدر . حکومت سنیه‌نك ظل ظلیل معدلتنه الك صوك داخل اولان‌بو ناحیه ، نفاق وقیام متعددیله سوادصحاینی واردر . رابطه‌الغربیه اسمیله بنام برقریه‌سنده (١٦) مترو طول و (١٠) متره عرضنده طبیعی برصو حوضی واردر . مرکز لوایه درت ساعت اوزاقده‌در .

غدامس قضاسی — طرابلسك ٤٩٥ کیلو متره غرب جنوبیسنده‌در . تعبیر جغرافیله ٣٠,٧,٤٨ عرض شمالیله ٦,٥٧ طول شرقیده واقعدر . هرطرفدن چول ایله محاط ، اوکی ، بویی بر بوچوق کیلومتره‌لك منبت بر واحك اوزرنده‌در .

سوقاقلری کمرله مستور ؛ آیدینلق ویره‌جك باجالری‌ده آزدر . قصبه درونده ٣٠ درجهٔ حرارتده‌بول‌نبعان ایدر منبع‌موجوددرکه رومالیلر زماندن‌قالمه برحوضه دوکیلیر . بوندن باشقه‌صویی‌یکرمی متره‌دن چیقار.٧:٨قویوواردر.قصبه‌نك بولندیغی موقعی ٦ کیلو متره محیط دائره‌سی اولان بر سور احاطه ایدر ؛ پك شایان اهمیت دکلسه‌ده روز کارلرك سوروکله‌دیکی قوملردن باغچه‌لری محافظه ایدر . اهالیسی مالکی المذهب وبونکله برابر خوارج عبادیه‌دن قالمه بعض اعتقاداتی وار . همان عمومی تجارتله اشتغال ایدر .

غدامس موقعنك اهميت تجاريه‌سی هیچ برزمان انکار اولنه‌ماز . سودان ايله بحرسفيد آره‌سنده ائ ايشلك بر بندر ديمكدر . هله ١٧٠ كيلو متره اوته‌ده‌كی « سناون » موقعی سودان ايچريلرينه بری قابسدن ديكری طرابلسدن كيدن ايكی طريقك نقطهٔ ملتقاسنی تشكيل ايتديكی ايچين نه‌قدر اهميت ويرلسه آزدر .

غدامسدن ايكی يول آيريليركه بری طريق غربی اولوب «تمسه‌نين» ، «تيديكلت» ، « توات » وبورادنده غرب شمالی‌يه باتوجه « تافيلت » واحه‌سنی كچدكدن صكره فاس اراضيسنه وياخود جنوبه كيديلرك « طومبوقطو » و نيژه‌ر » خواليسنه داخل اولنور . ايكنجيسی طريق شرقی اولوب [حماده] سلسلهٔ جبالی تماس ايتدكدن صكره « نه‌دين » و « غات » وبورادنده « تينتللوست » يوليله [حوصه] ياخود (بورنو) يه كيريلير . بو طريق فزاندن بيلما واسطه‌سيله بورنويه كيدن يولدن اقصر اولديغی جهتله‌ده باشقه‌جه حائز اهميتدر . جزاردن « عين صالح » طريقيله اولجه سودانه كيدن قوافل بيله بالمجبوريه غدامسدن آمد وشده باشلامشلردر .

غدامسك اهميتنی تقدير ايدن اوروپاليلرك بوحواليده صيق صيق سياحتلری كوريليور: ايلك دفعه اوله‌رق ١٨٢٦ده Laing ، وبعده صره‌سيله ١٨٤٥ده Dichardson ، ١٨٤٩ده Dichson ، ١٨٥٦ ده Bonnenain ، ١٨٦٠ ده Duveirier ، ١٨٦٢ ده Mircher ، ١٨٦٥ ده Bohlfs ، ١٨٧٥ ده Largean ، ١٨٩٣ ده Fourcan غدامسه كلوب كيتمشلردر . غدامسده‌پك اسكی زمانلرده اوزون بر آقارصويی مرويسه‌ده بوكون بو آقارصو مختلف نامارله ياداونان واديلردن عبارت اولوب برقاچ آی مستثنا اولديغی حالده همان صورت دائمه‌ده قوراق بر حالده‌درلر . موقع يعنی غدامس ياي‌لاسی بعضلرينه كوره ٣٥١ وبعضلرينه كوره (٤٢٣) متره يوكسكدر .

غدامس واحه‌سی شرقدن غربه ١٦٠٠ متره وشمالدن جنوبه‌ده ١٥٠٠ متره امتدادنده‌در . مزروع يری يالكز ٧٥ هكتارلق شو قدرجق بر اراضيده [٦٣٠٠٠] خورما و اشجار سائره واردر .

غدامس جوارنده بعض مغاره‌لره تصادف اولنيوركه قرون وسطی عرب جغرافيونندن (البكری)نك ظننجه بر بتان حاكمه‌سی « الكاهنه »نك اسرايی حبس و احراق ايتديكی بر اولمق لازمكلييور .

سياح [دووه‌يريه] بورالرده مصر اصول صناعتنجه معمول بعض ديركار

کورمش وبونده یونانیجه و اکلاشیلمیان دیکر بر لسان حروفاتنی محکوك بولمشدر . بو مجهول اشکال حروف غدامسك سکنهٔ قدیمه‌سی اولان (غارامانت) Garamantesلرك اولمق وارد خاطردر .

هر حالده غدامس بلدان عتیقه‌دن اولوب (کیداموس) Cydamus نامیله بنام ومن القدیم سودان وبحرسفیدله تجارتی معروف ایدی .

ینه بوراده دیوار خارجنده [الکساندرسه‌وهر] Alessandre Cevero زمانه‌عائد لاتینجه یازیلره تصادف اولندی .

شهرك جنوب غربیسنده آزغرتوارغلیلرینك ساکن اولدقلری یرلرده بر طاقم آبده‌لر بولوندی . بونلر غارامانتیلرك مزارلرینه دلالت ایدییور . بو جوارلرده روما لیلرك مزارلرندن دخی بر قاچ دانه‌سنه [دووه‌یریه] تصادف ایتمش .

غدامسك سودانله اولان تجارتی دورت میلیونلق ادخالات وینه اوقدر اقده اخراجاتدن عبارتدر .

سوداندن جلب اولنان امتعه : التون طوزی ؛ فیل دیشی ؛ صفران ؛ ضمغ وسائره‌در . ادخالاتدن حکومت عثمانیه هیچ بر نوع کومروك المامقده ایسه‌ده قضانك سنوی ویرکوسی ۲۵۰,۰۰۰ فرانق راده‌سنده‌در .

غدامسلیلر مدنی ، مونس ، امنیتلی ، اطاعتلی آدملردر .

مزده ناحیه‌سی — پك چوق خورمالقلریله اربه زراعتنه صالح اودیه‌سی مشهوردر . بطلیوسك « موستی قومه » [Mustikome] نامیله تعریف ایتدیکی شهر قدیم بو ناحیه‌ده اولدیغی بعض ارباب تاریخجه مظنوندر .

جبل بوغرانك ۳۸۵ متره‌لق بر ارتفاعنده بنا اولوندی . بو ناحیه بری « مزده الفوقیه » ودیکری « مزده اللوطیه » ناملرنده ایکی قسمه منقسم اولوب بربرندن مسافه‌لری ٤۰۰ خطوه‌در . برنجیسنده (۱۰۰) ایکنجیسنده (٤۰) قدر خورما اغاجی دیکلمشدر .

موقع بری غدامسه ، دیکری فزانه آیریلان ایکی یولك عقدهٔ تلاقیسی اولدیغی ایچین تجارةً پك مهمدر . بوراده حائز اهمیت پك چوق آثار عتیقه کوریلوب اغلبی دیانت مسیحیه‌یه تخصیص اولونمش کنایسه‌دن عبارت اولدیغی محتملدر . بونلرك تقسیمات داخلیه‌سی کلیسا بناسنی آندیرمقده هیچ بر شك وتردد براقمامقده اولدیغندن اون ایکنجی عصر میلادی‌یه مخصوص خرستیانلغه عائد روما مبانیسی اولدیغی سیاح

شهیر «بارت» بیان ایتمشـدر . یرلیلر بونلری تونس وطرابلسـده میلادی ۱۳۲۳ دن ۱۳۹۹ سنه‌سنه قدر حکمران اولان [بنی‌عامر]ه نسبت و اسناد ایتمکده‌درلر .

وادی طلحه ، ومنشیه‌ده صرف روما آثارینه عائد مزین ستونلی مقابر کوریلیر . هله بومبانینك برنده کنج بر قادین هیکلی موجود اولوب کندیسـنی محـافظ ایکی وحشی حیوان مرسومدر . ینه دیکر بر خرابه کاهده بر آدمله ایکی قادین هیکلی وبرنده‌ده پك قدیم بر صنعته دال یالکز بر قادین تمثالی واردر.

بوندن باشقه اهرامی‌الشکل ودها سـائر انواعده غایت قیمتدار تزییناتی محتوی بقیهٔ انقاض بولنور . قریه‌الغربیه نام محلده بری پك مرتفع ودیکر ایکیسی‌دها منحط اولمق اوزره اوچ کمرلی برخرابه‌زار وار. مرکز کمرنده شو کتابه‌یه تصادف اولنور:

Pro. Afr. ilI.

(مشهور افریقـا ایالتی) معناسـنه اولان [Provincia Africa Illustris] جمله‌سـنه دلالت ایدر . بو ، بر طـاق ظفر اوله‌جقکه کیم بیلیر هـانکه ظفر وغلبه‌یی معلندر . عرب طرز معماریسـنده مدور اوله‌رق مبنی جسیم قلعه‌ده مرکز شهرك قربیتنی اشعار ایدر :

Ala Sociorum و Vexillatio و Borgus

لاتینجه کلمات محکوکدر. الحاصل بوناحیه‌نك قیمت تاریخه‌سی جدیر تقدیر بردرجه‌ده‌در.

---

٤ فزان سنجاغی

فزان سنجاغی — هر طرفدن چول ایله محاط وچوللرله بربرلرندن آیریلمش بر طاقم وادی و واحه‌لردن عبارت بولندیغندن حدودی تماميله معین اولمایوب مدار سرطانك اوته‌سـنه و ۸ درجه طول شرقیدن ۱٦ طول شرقی‌یه قدر ممتد اولور . مرکزی اولان (مرزق) قصبه‌سی غدامسـك ٦٥٠ کیلو متره جنوب شرقیسنده ومرکز ولایتدن ٧٧٠ کیلو متره جنوبده‌در . فزانك شمالنده (الحماده‌الحمرا) اسمیله غربدن شرقه طاشـلق وقورو بر طاغ ممتد اولوب ، بونك اوستی ۲۲۰ کیلومترو راده‌لرنده بر وسعتده‌در. بونك شرقنده (الحماده السوداء) اسـمیله دیکر بر صرپ

طاغلر ممتد اولوب فزانك شمال شرقی طرفنده دخی « هاروج » اسمیله شمالدن جنوبه بر طاغ اوزانیرکه بونك قسم شمالیسی برکانی وسیاه اولوب « هاروج اسود » وقسم جنوبیسی کلسی وبیاض اولوب « هاروج ابیض » دنیلیر . مختلف استقامتلرده صحرا کبی بر طاقم قورو وادیلر اولدیغی کبی بعضیلرنده رطوبت اثرلری بولنمغله بر طاقملری مسکون وبر طاقملری خیمه نشین اهالی یه جولانگاهدر . فزانك باشلیجه مسکون یرلری اوچ طاقم واحلردن عبارتدر :

برنجیسی و اك اهمیتلیسی شمدیکی مرکزیله قدیماً مرکز بولنمش اولان (جرمه) وسائر قصبه لر بونده بولنور . « الوادی الغربی » و « الوادی الشرقی » اسمیله معروف ایکی اوزون وادی قابل سکنی یرلریدر .

ایکنجیسی شمال شرقی جهتنده کائن (حفره) بقعه سی اولوب (سوکنه) و (زله) قصبه لرینی حاویدر .

اوچنجیسی منتهای جنوبیده واقعدر . بونلردن باشقه (غات) موقع مهم تجاریسی وار .

فزان مرتفع بر یر اولوب سطح بحردن ١٠٠ : ٧٥٠ متره ارتفاعنده متموجدر . اهالیسنك باشلیجه غداسی اریه وخورما اولوب اراضیسی بر مقدار داری وبر آز حنطه ویرر .

بعض یرلری بطاقلق وبر قسمی پك قوراقلقدر . اهالیسنك پك آزی خالص عرب یا بربر ویا زنجی اولوب اکثری مخلوطدر . خیمه نشینلری خالص عرب وبعضلری بربر یعنی توارق طائفه سندندر .

ملحقاتی — تیبستی ، غات ، ازقر ، سوکنه ، شاطی قضالریله ، زله ، زویله ، سبهه ، سمنو ، هون ، قطرون وسائره اسملرله بنام بر قاچ ناحیه دن عبارتدر .

باشلیجه قضالری شونلردر : سوکنه ، غات ، شاطی و [آزغر] ایله تیبستی در .

∴

فزان اسکیدن بری معلوم اولوب میلاددن ٤٥٠ سنه اول تاریخ مشهورینی یازمش اولان (هرودوت) فزان مرکز قدیمی اولان « غارامه » Garama یعنی (جرمه) قصبه سندن وبوکا نسبتله (غارامانت) تسمیه ایتدیکی فزانلیلردن بحث ایدر ، و (پلین)

[Plin] « غارامه شهر شهیری » تعبیریله یاد ایدر. رومالیلر فزانی ضبط ایدوب خطه یه (فزانیا) [Phasania] نامنی ویره‌رك مذكور جرمه‌ده وطرابلس غربدن بو شهره كیدن طویق اوزرنده الیوم باقی بر طاقم آثار براقمشلردر. من القدیم خورما وطوز تجارتیله مشهردر . رومالیلر مملكتلرینی جنوبده كائن بربر قبائلندن محافظه ایچون قوتلرینی بورالره میلاددن ۱۹ سنه اول كوندرمشلردی .

عن اصل قادیقسلی اولوب روما خدمت وتابعیتی قبول ایتمش اولان «قورنه‌لیو بالبو» [Cornelio Balbo] افریقایه قونسلوس تعیین اولنه‌رق غدامسی ضبط ایتدكدن صوكره سنهٔ مذكوره‌ده غاراماتیلرك ممالكنه مظفراً داخل اولمش وبو صورتله ایلك دفعه اوله‌رق بو كبی رومالی اولمیانلره (طاق ظفر) ركزیله شرف قدر وحیثیتی دوبالا ایدلمشیدی . بو ذات غدامس طریقیله « حماده‌الحمره » دن كچه‌رك بورالره كلمشیدی . رومالیلرك بو حوالی‌یه فزانیا دیملری مشهور باربار « فزان » [Fezzan]ه نسبت وتوریه‌لرندن ناشیدر .

فزان ٤٥ سال هجریسنده (عبقه‌بن نافع) حضرتلری طرفندن فتح ایدلمشدر .

اونجی عصردن اعتباراً اون ایكنجی عصر میلادی‌یه‌قدر فزان «هواره» بربرلرینك النده قالمش ایسه‌ده بالآخره (قانم) پادشاهی ضبط ایده‌رك اون دوردنجی عصره‌قدر بو سلاله‌نك حوزهٔ تصرفنده بولنمش ایدی . اخیراً مغربلی « اولاد محمد » عائله‌سنك نفوذ وتحكمی آلتنده عصرلرجه محكوم اولدی . ان نهایت قره‌مانلی یوسف پاشانك زمان اداره‌سنده یعنی اون دوقوزنجی عصر میلادینك قسم اولنده « محمدالمكنی » نامنده برینك قومانداسی آلتنده غریاندن عسكر كوندریله‌رك فزان ضبط ومتولیسی قتل اولوندی . [۱۸۱۱م]

قره‌مانلیلرك ادوار ظلم و اعتسافنده فزان یكرمی سنه‌قدر زبون یاشادی .

« عبدالجلیل » نامنده‌كی شقی دخی بورالره ایادیٔ تسلطنی اوزاته‌رق سربازانه بر جرئتله بر مدت مستولی اولمش ایسه‌ده اولوقت ایالت دوغریدن دوغری‌یه سلطنت عادلهٔ عثمانیه طرفندن اداره وتصرف اولونمقده اولدیغندن درحال كوندریلن قوت طرفندن شقیٔ بدخواه « البغله » نام محلده مغلوب ایدیله‌رك عساكر نصرتمأثر عثمانیه مظفراً فزانه داخل اولمشلردی .

فزان نفوسی حقنده هنوز صحیح بر معلومات ایدینیله‌مامشدر . سیاح هورنمان

Hornemann (۷۰٬۰۰۰) ؛ ریشاردسون Richardson (۲۶۰۰۰) ؛ ووجل Vogel (۵٤٬۰۰۰) ناختیغال Nachtiigal (٤۳٬۰۰۰) ؛ رولف Rolfs ایسه شمال و احاندن جبلی اسوده قدر (۲۰۰٬۰۰۰) اهالی تخمین وتقدیر ایتمشلردر.

فزانده لطرون، جبس، وسائر بعض معادنه تصادف اولوندی . موقعك اهمیت سیاسیه و اقتصادیه‌سی سودانه کسدیرمه یول اولمقدن عبارتدر. مرزق اسرابیعی زمانلرده پك یوکسك قیمت تجاریه‌یی حائزدی. [۱۸۵۰] سنهٔ میلادیه‌سنده نفس مرزق پازارنده (۳) میلیون فرانقلق اسرابیع وشرایی واقع اولمشدی .

سیاح شهیر (Vogel)ه کوره سوداله سنوی اوله‌رق فزانده ایدیلن تجارت (۱,۵) میلیون فرانقدن دون دکل ایمش .

داخل لواده موجود عموم خورما اشجارینك مقداریله قیمت تخمنه‌سی وفزانك بر سنه‌لك مرتباتنك مقداری : (۱)

فزان سنجاغنك مرتبات عالیه‌سی غروش پاره	قیمت تخمنه‌سی	عدد اشجار	برسنه‌لك حاصلاتنك اثمانی	مقدار حاصلات فیزانی کیله
۹٤۹٬۳۲۶٬۲۱	۹۶۰۰٬۰۰۰	۸۰۰٬۰۰۰	۲٬٤۰۰٬۰۰۰	۱٬۶۰۰٬۰۰۰

غات قصبه‌سی — مرزقك ۳۹۵ کیلومتره غرب جنوبیسنده، غدامسدن ۵۸۲ کیلومتره مسافه‌ده‌در. ۲٤٬۳۷ عرض شمالی و ۷٬۵۷٬۳ طول شرقیده اولوب اهالیسی (۸۰۰۰) راده‌سنده تخمین اولنمقده‌در. قصبه عتیق بر سور ایله محاط اولوب برقاچ جامعه مالکدر. آیریجه عتیق برده قلعه‌سی معروفدر . بویوك بر تجارتکاه اولوب سنه‌ده بر کره قوریلیر ثمین و مهم پنایری واردر . شهر (۷۰۰) مترهلك بر تپه‌نك شمال غربی اتکنده واقع اولوب بر قسمی سور ایچنده بر قسمی‌ده خارجده کائندر . غات واحه‌سنك صولری پك بول اولوب بر ایکی قولاچ قازیلنجه صو چیقار . غاتك ۱۰ کیلو متره جنوبنده واقع (برکه) قصبه‌سی صویك ، اشجار ونباتاتك کثرتیله جالب نظر ویك فرحفزا بر یردر . غات سودالك وتعبیر عمومیله افریقای وسطانك جسیم ومهم بر مخزن تجاریسی اولوب سودان وطومبوقطو ایله طرابلس غرب آره‌سنده ایشله‌ین کاربانلرك ممری اوزرنده بولندیغندن افریقای وسطادن طرابلس

---

(۱) بر قید رسمیدن مستخرجدر.

اسکله‌سنه ایندیریلن مواد تجاریه ابتدا غاته جمع و بو یردن افریقای وسطایه کیان اوروپا امتعه‌سی غاتدن همان هر طرفه توزیع و ارسال اولنور . اهالیسی اکثریتله توارکلی اولوب تجارتله وقتکذاردر .

١٢٩٢ سنهٔ هجریسنده موقعك سیاست وتجارت نقطهٔ نظرندن اهمیت ونزاکتنی تقدیر ایتمش اولان والئ ولایت مصطفی عاصم پاشا بالذات بو حوالی‌یه کیده‌رك ضبط وتملکله ولایته ضم و اضافه بیورمشلردی .

غاته‌کی اقاقوس سلسلهٔ جبالیه‌سی ٧٨٠ متره‌ارتفاعنده اولوب من القدیم سونمش جبال بركانیه‌دن عد اولونمقده‌در . [١]

روماليلر زماننده غات اوپیدوم‌دی‌راپسا [Oppidum de Rapsa] نامیله عسکری وتجاری بر منزل نقطه‌سی ایدی .

---

[١] بین‌التوارق (Idinen) نامنی الان (جبل جنون) بو الرده‌در .

طرابلس غرب ولایتنك ویركو واغنامدن مرتبات سنویه‌سی

طرابلس سنجاغی مرتباتی

			جمعاً یكونـــ	
٢١	١٩٨٤٥٧٦	ویركودن		
١٤	٣٢٥٨٦	اغنامدن		
٣٥	٢.٠١٧ر١٦٢		٣٥	٢٠١٧١٦٢

ترهونه، اورفله، جفاره خمس لواسنه تابع ایدیلر.

خمس سنجاغی مرتباتی

٢٩	٣٠٠٤٠٤٦	ویركودن		
٢٧	٤٢٤١٤	اغنامدن		
١٦	٣٠٤٦٤٦١		١٦	٣٠٤٦٤٦١

جبل سنجاغی مرتباتی

١١	١٣٤٢٢٦٢	ویركودن		
١٠	٢٧١٢٨	اغنامدن		
٢١	١٣٦٩٣٩٠		٢١	١٣٦٩٣٩٠

فزان سنجاغی مرتباتی

١٨	٦٩٦٥١٧	ویركودن		
١٥	٧٨٩٦	اغنامدن		
٣٣	٧٠٤٤١٣		٣٣	٧٠٤٤١٣
جمعاً یكون			٢٥	٧١٣٧٣٢٨

طرابلسك ٢٨٦ سنه‌سی ودیكر قضالرك ٢٨٨ سنه‌سی الویهٔ ملحقه‌نك ترتیبات قید دفترلرندن النمشدر. واواتاریخده طرابلسه ملحق اولان اورفله، ترهونه قضالریله جفاره ناحیه‌سی خمس سنجاغنه ملحق بولنمشدر.

تسویه‌نك كیفیت توزیعی

صائم	جنسی	عدد
١	نفر	١
١	دوه	١
١	اینك	٢
١	قویون	١٠
١	كچی	٢٠

ولايتك ٣٢٣ سنه‌سی واردانی

٣٢٣ واردانی	
غروش	
٩١٠٤٨٨٠	املاك وعقار ویرکوسی
٧٩٧٧٠	تمتع ویرکوسی
٢٤١٧٤٨	بدل عسکری
٤٧٨٤٢٨	اغنام رسومی
٨٥٣٥٨٩	مقطوعاً احاله اولنان اعشار
١٠٤٣٨٢٦٩	امانةً اداره اولنان اعشار
١٤٨٠٠	املاك میریه ایجاری
١٥٩٢٦٦	رسوم متنوعه
٧٨٦٢٤	املاك وطاپو خرجی
١٤٧٨٧٤	محاکم خرجی
٤٦٨٢١٩	حاصلات متفرقه
٢٢٠٦٥٣٦٧	یکون تحصیلات

ولايتك ۳۲۳ سنه‌سی مصارفاتی

اسامیٔ دوائر	بارادهٔ سنیه مخصص اولان
مصارف محلیه	
شرعیه	٤٣٩٧٤٤
داخلیه	١٦٥٦٣٨٦
عدلیه	٥٠٢٣٠٢
مالیه،ویرکو اماتنی، ذاتیه	١٥١٤٠٠٠
متقاعدین وایتام‌وارامل	٢٧٤٢١٥
دفتر خاقانی	١٠٥٠٠٠
یکون	٤٩٩٠٤٤٧
حوالات	
خزینهٔ خاصه	٣٤٢٠
حربیه	١٢٢١٩٣٢٥
بحریه	٢٦٤٠٠٠
طوپخانه	٥٠٢١٤١
ژاندارمه	١٤٦٨٧٣٣
پولیس	١٩٨٤٣٥
صحیه	٣٦٠٠
حوالات متفرقه	٤٢٠٠
یکون	١٤٦٦٣٨٥٤
جملهٔ یکون	١٩٦٥٤٢٩٨

ولايتك ٣٢٣ سنه‌سی نهايتنه قدر قيداً متبين بقايای عموميه‌سی

٤٤٢٠٦٣١٧	٣٠٠ سنه‌سندن ٣٢١ سنه‌سنه قدر بقايای عموميه‌سی
٢٣٢٢٥٩٩	٣٢٢ سنه‌سی « «
٢٦٢٦١١٥	٣٢٣ سنه‌سی « «
٤٩٢٥٤٠٣١	

مركز بلديه‌سنك ٣٢٣ سنه‌سی واردات ومصارفاتی

وارداتی		مصارفاتی	
٨٩٣٠٠٠	رسوم	١٨٥٨٣٩	مأمورين
٤١٠٠٠	املاك	٣٠٠٠٠	قرمانليلره
٦٠٠٠	قصابخانه	٣٢١٣٦	خسته مأمورينی
١٠٠٠	ارضيه رسمی	٦١٥٠٦	بلديه خدمه وسائره‌سنه
١٠٠٠٠	قونطوراتو	٤٤٣٥٢	محتاجين
١٦٠٠	جزای نقدی	٣٥٨٠٠	توأم ولقيط
١٥٠٠	ابنيه رخصتيه‌سی	٣٠٧٨٣٥	مصارف مقننه وغير مقننه (١)
٨٠٠٠	كرا وبيوك عربه‌لرندن	١٠٩٧٥٥	انشاآت وتعميرات
٢٥٠٠٠	اجزاخانه		
٦٤٠٠٨	بقايا		
١٠٥١١٠٨	يكون	٨٠٧٣٢٣	يكون

(١) بونلره خسته خانه ايچون (٧٥٠٠٠) غروش داخلدر .

اچنجی فصل

ولایتك احوال تاریخیه‌سی

١

سکنهٔ قدیمه واهالیٔ حاضره

سکنهٔ عتیقه یاخود لیبیلر ـ بربرلر ـ عربلر ـ ترکلر ـ یهودیلر ـ اوروپالیلر ـ السنه واخلاق ـ داخل ولایتده تبعهٔ اجنبیه .

سکنهٔ عتیقه یاخود لیبیلر — سائر یرلرده اولدیغی کبی طرابلس سکنهٔ عتیقه‌سنك احوالی دخی زمانك پردهٔ نسیان وکتمانیله مستور بولونیور .

مع مافیه آفریقای شمالی ، ازمنهٔ قبل التاریخیه‌ده‌ده شبهه‌سز مسکون ایدی. زیرا جوفنده کورولمش اولان تراشیده چاقمق طاشلری، قدم واولینی حقنده بازر نشانه‌لر ایدی . هله تونسك جنوبنده ارکه ئولوجیستلر طرفندن یاپیلان تدقیقات موشکافانه‌ده کمیکلر ، مرقدلر ، وصواندن معمول آلات و سلاحلر بولنمشدیکه بتون بو صناعت بطون دیده، قدیم برقوم مجهولك حیات وموجودیتنی مفسردر .

تلك آثار ناتدل علینا.فانظر وابعد نا الی الآثار

طرابلسده و حتی صحراده (مونومان میغالیتیك) دنیلان آثار معضله‌لر یعنی محراب شکلنده اوزون اوزون قایالر menhir کلت اقوامنك تفکرکاهی صاییلان ایری ایری افقی طاشلر ، dolmen وجنوبی فرانسه‌نك آثار ماضیه‌سی جمله‌سندن جسیم طاش اطرافنده صره‌واری حجاره‌لر ، cromlech زمان قدیم مزار طاشلرینك اوزرینده یاپیلان تودهٔ ترابلر ، tumuls بولونمشدرکه هپ بو کتله‌لر طاش ویرنج دروندەکی موجودیت ماضیه‌لرینی مخطر اولمازمی ؟

ارکه‌ئولوجیست (وه‌یجه‌ربه‌ر) شو وثائق مثبته اوزرینه بنای فکر ایده‌رك صحرانك عهد صوانیده مسکون اولوب بالآخره اورالرده وقوعه کلان تحولات

ارضیه واقلیمیه نتیجه‌سنده بلیهٔ انجلا باش کوسترمسیله بالجبوریه اهالی سمت شماله دوغری هجرته مجبور اولدیغنی ادعا ایله‌مشدر .

بو قوم نه طرفدن وناصل کلدی ؟ بونی ایکی قیاس متضاد ایچنده کورورز : بعضیلری کهوارهٔ بشر اولان اسیادن کلوب افریقانک شمالنه اسکان ایتمش وبورادنده اوروپای جنوبی‌یه کچمش دییور ، وغالیا واسپانیاده‌کی مشهور اثارک افریقای شمالیده کیلرله عین صنعت وعین سویهٔ ایجاد وبدعت اولدوغنه امین اوله‌رق نظریه‌سنی تقویه‌یه چالیشیور . باشقه‌لری اسیادن اوروپایه مهاجرتدن صوکرا افریقایه کلوب توطن ایدلمشدر دییور . وتشکلات قدیمه وتنوعات جلدیه وسائره نظریه‌سنی اورته‌یه قویه‌رق سکنهٔ اصلیه‌نك بای حل آسیادن اوروپایه وبورادنده افریقایه کچدیکنی ادعا ایده‌یور ؛ یوقسه قومرال صاچلی ، ماوی کوزلی اوروپالیلرك هیچ بر وقت افریقادن کلمه اولمیه جغنی ذکر ایده‌یور . حالبوکه اسپانیا وغالیاده‌کی آثار میغالیتیکیه‌نك افریقانککیلرندن دها آز قابا یاپلمش اولمسندن بالطبع دها آز متأخر اولملری لازم کله جکنی استدلال طریقیله حکم ایدنلر حجتلرینی دها شایان اعتماد بولویور .

(مارتن) ایسه کلت اقوامی تاریخلك غیر معلوم ومضبوط بر دورنده افریقایه کلوب بورادنده اوروپایه کچه‌رك تمرکز ایتمش وبالآخره آریانیلرله اختلاط ایلدیکله میدان ترقیده قارداشلری اولان افریقالیلردن زیاده سالك اولدقرینی مقنع بر صورتده تأمین ایده‌یور .

علی کل التقدیرین کرك اوروپانك وکرکسه افریقانك اقوام ابتدائیه‌سی عین منشأدن یعنی اسیادن متصلب اولدوغی آکلاشیلیور .

پك اسکی برزماندن بری طرابلسك بولوندیغی ساحه اهالیسنه (لیبیلر) دنیردی .

(لیبی) بیکباشی رنل (Rennel) ه کوره افریقالی ائونك زماننده طرابلس اراضیسنده ساکن اولان لواته Levataقبیله‌سندن مسما اولدوغنی یازییور . هرودوت ، لیبیا Libia افریقالی بر قادینك اسمندن مستعاردر ، دییور . بعضیلرینه کوره‌ده صوسزلق بر اراضیدن کنایهً عربجه لوب Lubدن معرب اولدیغنی ادعا ایدییور ؛ بر طاقی ایسه فنیکه‌لیلرله عبرانیلرجه دیشی ارسلان معناسنده اولوب بورالرده اولجه برچوق نسبه‌لر بولندیغی ایچون لیبیا Libia دنیلمش دییورلر هرودوت ، لیبیلری شو یولده تعریف وتقسیم ایدییور :

اسبیستی Asbisti (کیرنده) ، Aschisi (برقه وبنغازی جهتنده) Bacali باقالی (توقره‌ده) ، Nasamoni (سرت کورفزینك ساحل شرقیسنده) Garamanti (فزانده) Maci ماسی (سرت کورفزینك ساحل غربیسنده) Lisilli (صحرایه طوغری هجرتلری اثناسنده قوم اتنده بوغولمش ایمش!) Zintani زنتانی، Loatafagi لواتاغاجی ، Macli ماقلی ، ونهایت Ausinsi آوسنسیلردر .

بو قبائلك مشهورلری فزانده بولنمش غاراماتی ، وسرت اقوام ابتدائیه‌سی اولان ناساموتی ، ایله مرکز ولایت خلقی اولا لواتا فاجیلردر .

*

* *

بربرلر : دها صکره بو قوم (بربر) نام عمومیسی تحتنده یاد اولندیغنی کوریلیر. بربر لفظی لسان عربده اختلاط اصوات دیمکدر. ملوك تبابعه‌دن افریقش ابن قیس بن صیفی نام حکمدارك مغربی استیلاسنده بوحوالیده تصادف ایتدیکی بو قومی مختلف لهجه‌لرله تکلم ایدر کورنجه تعجب ایده‌رك «ما اکثر بربر تکم» دیمش واو زماندن بربر لفظی بو قومه علم اولمشدر. افریقا ودها دوعریسی عربلرك افریقیه دیه یاد ایتدکلری خطه دخی بو حکمدارك اسمندن مستعار اولمش!! بربرلر بلندقامه ، قوی بنیه ، تناسب اعضالریله معروفدر ؛ عضلاتی قوی ایسه‌ده عربلر قدر چویك دکلدرلر ؛ اسمر بکزلی ؛ قره‌کوزلی ، دوغری برونلی ، بیاض چهره‌لی ، صیق صاچلی ، کثیف قاشلی اولورلر. حیات سربازانه‌یه ، فعالیت بر اندازانه‌یه میال ؛ واوجاق وعائله‌لرینه وفارکا ومحبدرلر. اکثریسی راستکو ایسه‌ده دینده اوقدر متعصب دکلدرلر .

بربرلرك احوالنی بحق تعریف ایدن مؤرخ شهیر ابن خلدوندر . مشارالیه طرابلس بربرلرنی دورت بویوك فرقه‌یه افراز ایدر :
لواته ، هواره ؛ نفوسه ، زناته .

لواته بو قومك مسکنی برقه (بنغازی) ایسه‌ده مواسمه کوره دائما جوال ومتحول ایدی . مصرده ، جزایرده بونلردن پك بویوك بر قسم وار ایدی . الیوم مسلاته وتاورغه‌ده دخی (لواته) نامیله برر قبیله موجوددر. بو قومك وقبیله شعباتی بونلردی : نفزاوه ، سدراته ، بنوسماده ، بنوالمکی ، بنو زاید وسائره‌در. بربر

علمای انسابنه کوره لواته‌لیلرك مهد قدیمی (بنی حمیر) نام عرب قبیله‌سی ایمش !

هواره — بو قبیله اهالیسی طرابلسك تیبستی صحراسنه قدر ممتد ایدی. الك ایلری کلنلری ایسه وطرابلسده بولونوردی. هواره‌نك باشلیجه فروعاتی بونلردر :

بنونبه ، اوریغ ، مغرا ، زمور ، کباو ، سوای ، ورجین ، منداسه ، مارملیله وسطط (فساطو) ، ورفل (اورفله) ، واسیل ، مسراته ، غریاز ، تاورغه ، سیلین زکاره ، مسلاته ، مجبریس ، هراعه ، ترعون [ترهونه] ، شتاته ، نداوه ، هیزونه . بونلردن باشقه (بنی الخطاب) نامیله فزانك مقر اداره‌سی اولمش اولان (زویله) ده حکومت سورن عائله هواره‌دن ایدی . تیبستی وحوالیسنده‌ده ونیفن ، قیصرون ، زمامنه ، حکاره (هوقفار) ناملریله متعدد فرقه‌لر واردی . تونس وعلی‌الخصوص جزایرده هواره‌دن برچوق اقسام بولونوردی . هواره‌لیلر پك‌مدنی اولمدیلرکه الیوم کویلیلرك شهرلیلره «عرب هواره» دیملری بو نکته‌دن ناشی اولسه کرکدر .

نفوسه : — همنامی اولان نفوسه طاغنده ساکن ایدیلر . ازمنهٔ قدیمه‌ده صبره وفنیکه‌جه سابراتا دنیلان شهر قدیم ، بو قومك مساکننندن ایدی . (بنی ضرا) وبنی لو بو جمله‌دن اولوب جمله‌سنه بردن (برابالبتر) دنیردی .

زناته — بو قومك وطن اصلیسی افریقیه (تونس) حوالیسنده ایسه‌ده قبائلنك باشلیجه‌لری اولان (بنی یفرن) ، یضلیتن ، زواوه ، زواغه ، بنی دمر ، غماطه بنی ورشفانه ، زواره ، هراطیل ، بنی مغرا ، بنی باذین ، بنی توجین طرابلس ومسلاته جهتلرنده ایدیلر . الیوم بقایاسی موجوددر . فزان وصحراده بنهاجه‌نك بعض اقسامیله دخی متحداً یاشارلردی . لمطه ، کزوله ، لمتونه ، رغاوه ، مسوفه ، تریکه‌لر بو قبائلك باشلیجه‌لرندندر . بربر نسابینی بو قبیله‌یی عمالقه ویاخود تبابعه کبی عرب قبائلندن متشعب اولدیغنی زعم ایدرلر .

بربرلر مجوسی الآصل ایسه‌لرده تابع اولدقلری حکومات عظیمه‌نك دینیله متدین اولمق عادتلری ایدی .

عربلر — عصر خامسده مدینه وطائف جهتلرندن سوق اولنان بنی سلیم ، و بنی هلال نام ایکی بویوك عرب قبیله‌سی بربرلرله اختلاط واتصالری

نتیجه‌سنده عرب ـ بربر خلیطه‌سی وجوده کلمشیدی. بربرلربو عربلرله‌اولان ائتلاف وآمیزشلرنده قیافت، عادات ولسانلرینی غائب ایده‌رك تام عرب کسلمشـلردی، او درجه‌که جنسیتلرینی دخی اونوتمغه چالیشه‌رق هواره وزناته‌لیلر کندیلرینی یمنك بنی حمیر قبائلندن برینی عده قدر ایلری کیتمشلردی.

جزیرةالعربدن مهاجرت ایدن بو ایکی عرب قبیله‌سندن طرابلسه کلان قبیـله بنی سلیم ایدی؛ بوندن مفرز ومتشعب اقسامی ابن‌خلدون بروجه زیر تعریف‌ایدر:

بنی سلیم اساساً دورت قسمدر: عوف؛ ذیاب؛ زغب؛ هبیب.

زغب — بن‌ناصر، بن جفاف، بن قیس، بن‌بهنه، بن‌سلیم
عوف — بن بهنه بن سلیم
ذیاب — بن مالك بن بهنه بن سلیم
هبیب — بن بهنه بن سلیم

سلاله‌لرندندر..

عوف قبیله‌سندن (علاقه) قبیله‌سی تحیلاته‌ددر. (ذیاب) دن اولان احمد قبیله‌سی توره‌یوب قابسدن برقه‌یه قدر یایلمشدر.

بنی ذیاب باشلیجه اوچ بطندر: الصهب؛ الخرجه؛ المحامیددر.

(الصهب) الحمادیه، والعوامر قسملرینه آیریلر.

(الخرجه) آل سلیماندن بر بطن که‌وقتیله مسلاته‌ده ایدیلر. (الأصابعه) قبیله‌سی التی پارمقلی بر ذاتدن متصلب اولوب قسم عائدی مجهولدر. کـکله‌ده ساکن.

بنی ذیابك بنوجابر قسمندن (النوائل) قبیله‌سی (اولادسنان) و(اولاد وشاح) اولمق اوزره ایکی‌یه آیریلر.

بنی وشاحدن (المحامید) [قابس ونفوسه‌ده]؛ (بنو رحاب)؛
(اولاد سباع)؛ (الجباره) [برقه‌ده]، (اولاد معرف) [ترهونه‌ده]؛
(اولاد راشد) [جبل نفوسه‌ده]؛ (اولاد علی) [برقه‌ده]؛
ینه بنی وشاحدن (الجواری) [طرابلس]؛ (بنوصابر)؛
(بنی مرغم)؛ (بنی علی) [ترهونه‌ده]نده (التمایم) [سرت‌ده]؛
(اولاد قاید) (الجواربه)؛ (العمور) قبیله‌لری معروفدر.
ینه بنی ذیابدن (آل سلیمان) [قبله وغریان]؛ الزواید [سرت].

(العبادله) (الحسون) [مصراته] ؛ قبیله‌لری تشعب ایدر . آل سلیمان دخی (اولادنصر)؛ و (اولادحامد) قسملرینه آیریلر .

بونلرك قارداشلری صاییلان (اولاد سالم) [مصراته ، مسلاطه] (العلاونه) ؛ [طرابلس]؛ (اولاد مرزوق) . (الآحامد) [خمس]؛ (العمائم) [ظلتین] ؛ قسملرینه آیریلوب (براهمه) ایله (اولاد غیث) [ظلتین] ایسه عمائمدن نازلدر .

اولاد سالم : (بنی معلا) ؛ (المرازیق) ؛ (بنو غلبون) ؛ (اولاد سنان) شعباتنه منقسمدر .

بنی زغب : قسمندن (بنوقره) [برقه] ؛ (الغره) قبائلی حاصل اولدی ؛ (الندوه) ؛ (السوالم) ؛ (الفوافله) [طرابلس] وینه بو سلاله‌دن اوله‌رق (البرکات) ؛ (البلابیش) ؛ (البشره) ؛ (الحوته) ؛ (اولادسلام) [برقه‌وعقبهٔ کبیره] ایله (اولادمقدم) ؛ (لبید)؛ و (اولادالرکیه) و (اولادقاید) قبیله‌لری‌طانیلیور .

ینه (بنی زغب) دن (ریاح) قبیله‌سی وارکه فزان و سوکنه جهترنده بولنور .

(اولاد شبل) ؛ (اولاد سباع) قبائلی بوفصیله‌دن اولوب جبل‌نفوسه جهتلرنده متوطن اولدوغی کبی (الحطمان) و (المقارحه) بوزمره‌دن اوله‌رق فزان‌جهتلرنده متحشددر .

بنی هیب : قسمندن دخی عقبه طرفلرنده ساکن (بنی حمید) ؛ و (بنی احمد) (بنی محارب) : (آل‌جعفر) ؛ (آل زید) ، (بنی فزاره)؛ (بنی‌شمال)، قبیله‌لری معروف ایسه‌ده ابن خلدونه کوره (فزاره) شعبه‌سی هواره‌یه اسناد ونسبت ایدلمشدر .

سکنهٔ حاضره هپ بو عرب - بربر عرقندن‌متصلب اولوب بربرندن تفریقلری غیر قابلدر . قیافت ، عادات ولسانلری الیوم جزیرةالعرب ، شام ومصرده‌کیلردن بکده فرقی بولنماسندن بونلری بربردن زیاده عرب ویاخود ابن خلدونك دیدیکی کبی (عرب مستعجمه) نامیله یاد ایتمك مناسبدر . الیوم بورالرده خالص اوله‌رق بربر ویا عرب عنصرینی بولمق امر محالدر . شو قدرکه وقتیله عربلرك تضییقندن هجرتله طاغلره ، صحرالره التجا ایدن و الیوم فزان، غدامس وصحرالرده مسکون بولونان اقوام ایله جبل غربی سنجاغنك بعض قبائلی فی‌الحقیقه اوز بربر جنسی اولدقلری غیر منکردر. تکلم ایتدکلری لسان دخی بربریجه‌دن باشقه بر شیئی دکلدر . بربرلرك

اك بارز علامت مخصوصه‌لری طول ونحافت قامه‌در . طاغلرده ، صحرا و واحاتنده یاشارلر . عربلر ایسه قصیرالقامه اولدوغی کبی زیاده عصبی اولورلر . ساحل ومعمور یرلرده امرار وقت ایدرلر .

زنجیلر — سودان وبالخاصه احسادن وقتیله رقیق سورتیله کثیرتیله‌رك عربلرله اولان اختلاط و انتسابلری نتایجنده صاچ ورنکلرندن باشقه بتون هویت ذاتیه‌لرینی ترك ایتمشلردر . بونلر اکثریتله شهر وقصبه اطرافنده ، کابه‌لر ایچنده وقتکذار اولورلر .

ترکلر — بین الاهالی قور اوغلی (قره قول اوغلی) نامنی آلان یرلی ترکلر عثمانلی قوم نجیبنك بو حوالی‌یی ضبط ایتدیکی صیره‌ده عسکر صیفتیله کلانلرك اولاد واحفادیدر . یرلی قاریلرله ازدواجلرندن یرلری تورك اولادی حاصل اولدی . قول اوغلیلر میاننده عن اصل چرکس ، ارناوود ، لاز ، کورد اقوامیده بولنوردی . قول اوغلیلر خدمات سابقه‌لرینه مکافاةً ویرکودن معاف ایدیلر . خدمات دولتده ژاندارمه صفتیله سائر اهالیدن تمیز ایتمشلرسه‌ده کچن ٣١٧ سنه‌سنده مرحوم حافظ پاشا زماننده بو امتیازلری رفع اولنمش وشمدیکی حالده سائر اهالیدن هیچ بر فرقلری قالمامشدر .

یهودیلر — بیت المقدسك تخریبی اوزرینه بنی اسرائیلك اك زیاده هجرت ایتدیکی بر کریانیق (بنغازی) ایدی . واقعا ایمپراطور آوغوستو زماننده‌ن بری بوراره هجرت ایدنلری وار ایدی . هله ایمپراطور (ترایان) زماننده بنغازیده بونلر اودرجه کثرتلی ایدیلرکه اظهار ایتدکلری اختلال اوزرینه بنغازی وروما-لیلردن ایکی یوز بیك نفوسك اتلافنه قدر جسارت ایده‌بیلمشلر ایدی ! سرتده یهودیلره خاصی بر قاچ کوی وارایدی . از جمله مدینة السلطان ایله مختار ارەسنده کائن یر ، الیوم (یهودیه) نامنی حائز اولوب بوده اسکیدن اوراده بولنان یهودیلره منسوبیتندن باشقه بر شی دکلدر . الیوم طرابلس ، بنغازی ، درنه ، جبل غریان ، مسلاته‌ده پك چوق یرلی یهودیلر واردر . بونلر ، حاره دیدکلری محله داخلنده اقامت ایدرلر و تجارت وحتی فلاحتله مشغول اولورلر .

اوروپالیلر — فرانسز قونت ماتوسیوسك سیاحتنامه‌سنده بیان ایتدیکنه کوره ولایتك اهالیٔ محلیه‌سی انچنده برچوق اوروپاوی الاصل یرلرده وارمش ! بونلر قورصانلق زماننده طرابلس کمیجیلری طرفندن اغتنام اولنان اوروپا صنعتکارلری اولوب ولایتك بر چوق کبار عائله‌لری بو بولده اسیر ایدیلن اوروپالیلرك انسالندن ایمش . . .

لسان — بوراده اك متعمم لسان عرب دیلیدر . محالك زبان عربیسی السنهٔ عربیهٔ سائره کبی الفاظ اجنبیه وتحریفات غریبه ایله مخلوط وبناءً علیه فصاحت قرشیه‌سی مفقود ایسه‌ده شام ، بغداد ، مصر ، تونس اسانلرندن فصیح ومنقحدر . اثنای تکلمده یرلی عربلرلسان بربره عائد بعض لغات قاریشدیررلرسه‌ده کتابتده عموماً قاعدهٔ فصاحته رعایت ایدرلر .

جبل غربی ، غدامس ، فزان جهتلرنده بربریجه تکلم ایدنلر چوقدر . عربجه وبربریجه‌دن صکره عثمانلی لسانی متعممدر .

سائر السنهٔ اجنبیه میاننده بورالرده منتشر لسان ایتالیانجه ودها صکره فرانسزجه‌در . بوایکی لسانه اهالیٔ محلیه‌دن یالکز یهودیلر طرفندن رغبت اولونیور .

اخلاق — الیوم اهالیٔ ولایت ذکا وقابلیت وامر معاشده اقدام وغیرت ومقام خلافته میل وصداقت وحکومته فرط انقیاد واطاعته وصلابت دینیه ایله متصفدرلر . بینلرنده جنسیت احتراصاتی قطعیاً موجود اولمیوب جمله‌سی عثمانلیقله مفتخر ومباهیدر . علما وفضلالرینه رعایت واحترامات عظیمه‌ده بولونه‌رق بدویت ومدنیتلری بولوندقلری مواقعه کوره مختلفدر . ساحل جهتنده یشایانلری نسبةً دها زکی ومتمدندرلر .

مذهب — عربلرك دینی ، دین مبین اسلامدر . ایام فتحده بربرلر ، اون ایکی دفعه اسلامیتدن ارتدادلری واقع اولمشسه‌ده «موسی بن نصیر» زماننده بری بورالرده دین اسلام ترسخ ایتمشدر . یالکز جبل وزواره جهتلرنده «اباضیه» مذهبی متعممدر . بومذهب هجرتك ۱۲۳ نجی سنه‌سنده بورالره انتشار ایتمش وبالعموم طرابلس بربرلری طرفندن قبول اولونمشیدی . زمانمزده بومذهبله اشتهار ایدن یالکز جبل وزواره قضاسنك اهالیسی

كورولیور. ابن خلدون، جبل علمای اباضیه سنك دهاوذ كاسنی اسان حیرتله تقدیر ایتمشیدی. عربلر عموماً سنی ومذهب مالکی‌یه تابعدر. مذهب مالکی «بنی زیری» دورنده (المعزبن بادیس) طرفندن واقع اجبار اوزرینه تقلید ایدلمشیدی. و عادتا افریقای شمالی اسلامی طرفندن عموماً قبول اولونمشیدی.

ولایت طرائقنك اك مشهوری (طریقت سنوسیه) ایسه‌ده بو طریقتك حکم ونفوذی اك زیاده ممالك داخلیه ایله سرت وبنغازی جهتلریدر. سائر طرق صالحیه‌دن برچوق طریقتلر واردر. دین اسلامدن صوکرا موسوی ودها صوکره (خارجدن کلوبده توطن ایدن مالطیزو بعض عثمانلی روملر بیننده اولمق اوزره) قاتولیك واقلیتده اورتودوقس دینلری منتشردر.

داخل ولایتده‌کی تبعهٔ اجنبیه

ولایت داخلنده‌کی ملل اجنبیه تقریباً آتیده‌کی جنس وعدددن عبارتدر:

٧٩	فلمنك تبعه‌سی		٢٣٥٠	انکلیز تبعه‌سی	
١٠٠	اسپانیا	«	٤٤	اوستریا	«
١	المانیا	«	٥٥	یونان	«
٦٢٠	ایتالیا	«	٥٨٠	فرانسز	«
			٣٨٢٩	یکون	

٢

قرون اولى

فنيكه ـ قارطاجنه ـ روما وبيزانسليلر زماننده طرابلس غرب .
اسكى ليبيا ـ اويا ـ ليپتيس ـ سابراتا ـ چيداموس ـ فازانيا ممالكى

ليبيا — افريقاى شماليده كائن وبيزا جيوم Rizacium [تونس]، سيرتيقا Cyrtica [كوچوك سرت دنيلان قابس كورفزندن بويوك سرت يعنى جون الكبريب كورفزينه قدر اولان قطعه] ، كيريانيق Cirenaica [بنغازى]، غاراماتى Garamantie [فزان] ممالكنى محتوى قطعه‌يه قدماى جغرافيون (ليبيا) نامنى ويررلردى .

متأخرين ، تونسى خارجده براقه‌رق بو نامى شيمديكى طرابلس غرب Tripolitaine ولايتنه اطلاق وتخصيص ايتمشلردر .

قدما ، افريقانك كنديلرنجه معلوم اولان ممالكنه‌ده (ليبيا) نام عموميسنى ويره‌رك اوروپا ، اسيا ، ليبياديه قطعات ارضى تقسيم ايدرلردى. چونكه افريقانك شمالندن باشقه بوقطعه‌نك وسيعه‌دن هيچ بر شيئى بيلمازلردى .

افريقاى شمالى ممالكنك بعضلرينه ماوريتانيا [فاس] ، نوميديا ، [جزاير] كبى خصوصى اسملرله تعريف ايتدكلرى حالده طرابلس قطعه‌سنه خاص بر نام ويرمامشلر وبونى يالكز (ليبيا) اسميله افهام ايتمشلردى. ديمك اوليوركه ليبيانك ايكى معناسى واردر .

عمومى بر معنا ايله بتون افريقايه وخصوصى بر تعبير ايله‌ده طرابلس غرب ولايتنه شامل ايدى. ايمپراطور (آدريان) زماننده طرابلس غربه (بحرى ليبيا) ، قسطنطين وقتنده (ليبيا) ناميله يالكز طرابلسك جانب شرقيسنه دينلمشدى . بوكونه قدرده صحراى كبيرك قسم شرقيسنه (ليبى صحراسى) دنيلمكده‌در . بعض مصنفين (ليبياى فوقانى) توصيفيله [سرنائيق]ى و (ليبياى تحتانى) توصيفيله‌ده [مرمريقايى] مراد ايتمشدى .

ایمپراطورلق دورنده بر آره‌لق طرابلس سوبونتانا Subventana اسمیله‌ده تلقیب اولونمشیدی .

جیل عامك اوچنجی عصرنده روماليلر ، تونس حدودندن مختار موقعنه قدرکی بلاد ساحلیه‌یه تریپولیته‌ن Tripolitaine نامنی ویرمشلردی . بو علم بلاد ثلثه دیمکدرکه او زمانلرده شهرتکیر آفاق اولان شو اوچ شهر شهیرك اسم مجموعنی بیلدیریبوردی :

اویا aea [طرابلس]؛ سابراتا Sabratha [صبره ، یعنی شمدیکی عجیلات]،لپتیس Leptis [لبده، شمدیکی خمس].

*
* *

تاریخ ، طرابلس غربده الك اول اجرای حکم ایدن فنیکه‌لیلر اولدیغنی کوستردی . بونلر ، طرابلس غربده لپتی Lpti [لبده] ، وایات Vai-ât [طرابلس] ، وفنیکه‌جه حنطه بازاری معناسنی مفید اولان سابراته ، Sabratha [صبره یعنی عجیلات] نام شهرلری انشا ایتمشلر ایدیکه (تریپولیس) یعنی بلاد ثلثه وجه تسمیه‌سی بوندن ایلری کلمشیدی . بو اوچ شهر موقع تجاریلریله اوزمانلرده لیبیا ساحلنك الك بنام مملکتلرندن ایدی .

یونانیلر ولایتك جهت شرقیه‌سنه مستولی اوله‌رق بر طاقم مستعمره‌لر بنا ایله‌مشلردی . (کیره‌نه) بوملت ساعیه‌نك بر کزیدهٔ تأسیسی ایدی . بنغازی جهتلرینك کیرانائیق ایله یاد اولنمسی بو شهرك اسمندن ایلرو کلمشدر .

روما ایمپراطورلرندن (متعظم تارکن) زماننده سقوط ایدن فنیکه حکومتنه قرطاجنه خلف اولمش وبتون بو یرلری قرطاجنه‌لیلر استیلا ایلمشیدی . بو مملکت قرطاجنه ایچین پك مهم ومسعود ایدی . چونکه بووسیله‌ایله افریقانك داخلی تجارتنه‌ده واضع الید اولدی . طرابلسك تجارت داخلیه‌سنه اوچ یولدن کیدیلردی :

١ نجیسی تاقاپی Tacapi [قابس]دن سیداموس Cidamus [غدامس]ه ،
٢ نجیسی وایات Vaiàt [طرابلس]دن غاراماتی Garamanti [فزان]ه ،
٣ نجیسی لپتی Lepti [لبده، خمس]دن تیبستی صحراسنه کیدن طریقلردر .

بو اوچنجی خط الك ایشلك والك امنیتلی ایدی .

قرطاجنه تاجرلری داخلی افریقادن فیل دیشی ، التون ، دوه قوشی تویی ،

قیمتدار طاشلر ، دری ، آبانوس ، اسیر جلب ایدرلردی . ساحلدنده قرمزی بویا ، سونکر ، طوزلی بالق چیقارتیرلر. ومحلك کندیر ، زیتون وشرابندن خیلی استفاده‌لر اولنوردی . (زاما) محاربه‌سنده قرطاجنه‌نك مغلوبیتیله طرابلس غرب قطعه‌سی روماليلرك النه کچمش وآفریقا ولایتی نامیله تسمیه اولنمشسه‌ده بالآخره بو عنوان تبدیل اولنه‌رق ساده‌جه تریپولیته‌ن « طرابلس ولایتی » اسمیله اداره ایتمشلردی .

او دورلرده طرابلس غرب ولایتی پك معمور ایدی . یالکز (طرابلس) شهری ویرکو اوله‌رق سنه‌ده رومایه اون بیك کنتال زیت یاغی کوندرردی .

رومالیلر سالف الذکر بلاد ثلاثه‌نك اسامئ قدیمه‌سنی تغییر ایده‌رك (اپتی)یه لپتیس مانیا Leptis mania ، وایاته اویا Oea ، سابراتویه Sabratho یه صابراتا Sabratha دیمشلردی .

میلاددن ١٩ سنه اقدم قونسلوس (لوچیو قورنیلیو بالبو) قوماندا‌سنده‌سوق اولنان روما عسکری فازانیا (فزان) وسیداموس (غدامس) جهتلرینی ضبط ایتمش ورومایه مظفراً عودتنده شرافت خدمتنی تجلیل واعزازاً نامنه طاق ظفرلر رکز اولنمشیدی .

سنتیمیو قلاقو ، ماترنو ، سوتونیو پاولینولر زماننده . میلادك اوتوز یدنجی سنه‌سنده رومالیلر سودانه قدر نفوذلرینی توسیع ایتمشلردی . بو تاریخلرده ایدیکه ساحل ایله داخل جهات اره‌سنده پك‌چوق بلدان تأسیس اولوندی. ولیپتیس ، اویا ، سابراتاشهرلری مختاریت اداره‌یی احراز ایلمشلردر. هله ابده شهری(سپتیم‌سه‌وه‌ر)ك مهد ومسقطی اولمسنه رعایةً تکالیفدن بیله معاف طوتلدی .

رومالیلرك بو ایام شوکتنده عبرانیلر دخی (لیبی) ساحلنك بر چوق نقاطنده امتیازات مخصوصه داخلنده حکمران اولمشلردر .

عصر رابعده انحطاط ایدن روما حکومتی سببیله طرابلس غربده اختلاللر رونما اولمشیدی . داخلده‌کی بربرلر، اختیارلامش اولان حکومتك ضعفندن بالاستفاده آیاقلنه‌رق تعرضاته قیام ایتمشلردی . میلادك ٣٦٦ سنه‌سنده سکز کونلك محاصره‌دن صوکرا ابده آوسیریانیلر طرفندن ضبط اولنمش واخیراً دیکر شهرلر دخی بر بر

دائرۀ اشغاللری زیرینه کچمشدر. ٤٣٩ ده طرابلس ایله بتون افریقای شمالی سواحلی واندالل طرفندن ضبط اولوندی .

اهالیٔ محلیه واندالارك ادارۀ وحشیانه‌سنه پك قولای کرنداده انقیاد اولمامشلردی. ٤٢٦ سنهٔ میلادیه‌سنده « قاباون » Cataon نام سرکرده لرینك قوماندەسی التنده طرابلس جوارنده واندالرله قانلی محاربه‌لری نتیجه‌سنده واندالری مغلوب ایتمشلردی .

واندال حکومت مخربه‌سی میلادك ٥٣٣ نجی سنه‌سنه‌قدر تمدید سلطهٔ جور واعتساف ایتدی . « جلمیرو » اسمنده‌کی حکمدار خونخوارلری زماننده ساحهٔ ظهوره کلان (تریقامرون) محاربه‌سنده « بیزانس » جنراللرندن (بلیزاریو) Bélisario یه مغلوب اولملریله طرابلس غرب ایله بتون افریقای شمالی بیزانس حکومتنه کچمشدر .

بیزانسلیلر ، افریقانك ساحل بوینده‌کی ممالك وقلاعنده بر مقدار قوت ابقاسیله اکتفا ایده‌رك داخلده‌کی اهالی‌یی - یعنی بربرلری - تماميله مستقل براقشلر وجبایت اموال واداره‌لری کندی مشایخ ورؤساسنه ترك وتودیع ایلشلردی. بربرلر بیزانسلیلره یالکز سنه‌دن سنه‌یه معلوم بر مقدار ورکو ایله عندالحاجه بر مقدار عسکر ویرمکله مکلف ایدیلر . اسلاملرك بورالره داخل اولدقلری وقت آتیده کوریله‌جکی وجهله بربرلرك عموم مستقل حکمدارلری بربر زناته‌لی (کسیله) وانك قتلی اوزرینه ینه او قبیله‌دن (کاهنه‌دهیا) ایدی . بیزانسلیلر طرفندن منتخب والیٔ عمومی افریقیه‌ده [تونس] سبیطله شهرنده اقامت ایدردی . بو شهر ، « معجم‌البلدان » ده قیرواندن یتمش میل بعدومسافه‌ده اولمق اوزره کوسترلمشدی . وقتا کماشمهٔ جلادت اسلامیان افریقا سحائب ظلامنی نابان ایتدی . والیٔ عمومی عربلرك « جرجیر » دیدکاری پطریق (غره‌غوار) ایدی .

اهالی ، بیزانتیلرك ادارۀ مسکینانه وسفاهتپروارانه‌لرندن هیچده خشنود دکلردی . نهایت هجرتك یکرمنجی سنه‌سنده عمر بن‌العاص قومانداسی التنه سنوق اونان عساکر اسلامیه ، بنغازی، طرابلس ، فزانی ضبط ایتمش وبیزانتیلرك بوراده‌کی حکومتلرینه نهایت ویرمشلردی .

٣

قرون وسطی

عربلر وطرابلس غرب

خلفای راشدین ، بنی امیه ، عباسیلر ، بنی الاغلب ، فاطمیلر عهدنده طرابلس - طرابلسده بنی خزرون حکومتی - طرابلسده ایکیء بر الیملکصورة کندرانی : بنی سلیم و بنی هلال قبائلنك مجاورانی ، قولرا وقحط آفتی ، سجلیا حکومتنك تعرضی - موحدین دورنده طرابلس - قاره قوش و ابن غانیه مسئله‌سی - بنی حفص دوری - طرابلسده بنی عمار حکومتی - اسپانیوللر وطرابلس .

طرابلس غربك اسلاملر طرفندن صورت ضبط واداره‌سی — طرابلس غربك ممالك اسلامیه صیره‌سنه کچمه‌سی هجرتك ٢٢-٢٣ نجی سنه‌سنده خلفای راشدیندن عمر الفاروق حضرتلری زماننده ، قوماندان عمرو بن العاص طرفندن وقوعبولدی . شویله‌که : عمرو بن العاص ، مصر قطعه‌سنی ضبط ایلدکدن صوکرا خلیفه حضرتلرندن استحصال ایلدیکی امر اوزرینه اولوقت شرق ایمپراطورلغنه تابع بولونان برقه (بنغازی) وطرابلس اوزرینه‌یورودی . برقه ، درحال عرض انقیاد ایله کندوسنه ترتیب اولنان اون اوچ بیك التونلق جزیه‌یی قبول ایتدی و او تاریخدن اعتباراً افریقای شمالینك ضبطنه مأمور اولان اردوی اسلامی‌یه امین ومتین بر اقامتگاه اولمشیدی . برقه ضبطنی متعاقب ، لشکر اسلام طرابلسه توجیه عنان سطوتله شهره یارم ساعت مسافه‌ده اولوب الیوم (سیدی الشعاب) نامیله بنام یرده رکز اونادهیبت ایده‌رك [١] برماه محاصره‌دن صکرا بلده‌یی تسخیر ایلدی ؛ بو صیره‌ده بیزانس عساکری منهزماً کمیلرینه‌التجا ایده‌رك فرار ایتدیلر . عمرو بن العاص طرابلس ایشنی بیتیردکدن صکره صبره ولبده ایله‌بونلره جوار ممالك وقبائیله‌ده تحت اطاعته آلدیردی .

---

[١] حضرت عمرو بن العاصك نامنه اضافتله بریرلی وقتیله او حوالی‌یه (عمروص) نامنی ویرمشلردرکه حالا بو اسم مستعمل اولوب یرلی یهودیلرله مسکون اولان برقسمنه (عمروص) محله‌سی دینلمکده‌در .

ونفس طرابلس‌ده بر مسجد شریف [١] انشا ایتدیره‌رك افریقیه‌یه یوریمك ایچین مقام خلافتدن استیذان ایلدیسه‌ده حضرت خلیفه تورکچه‌سی زیرده محرر فرمان عالی ایله‌شو تشبثی تصویب بویورمامشلردی .

بو قطعه ، افریقیه دکل ؛ مفرقه‌در ، غدار بر یردر . عهد خلافتمده اسلاملردن هیچ بر فرد غزاسنه کیتمیه‌جك ؛ زیرا جناب رسالتپناهیدن ایشتدمکه : افریقیه افریقیه‌لیلرکدر ؛ صویی اسلام ایچین قسوت نثاردر ، ایچنلرك درحال اخلاق تبدل ایدر . »

ایشته بو محظور سببیله‌درکه افریقیه‌نك ضبطی بر مدت دها تأخر ایتدی. فقط هجرتك یکرمی بشنجی سنه‌سنه مصادف حضرت عثمان دورنده ، مصر والیسی عبداه بن سرح ، افریقیه ایچین استیذان ایلمسی اوزرینه خلیفه حضرتری ایشی صحابهٔ کرامك بویوکلرندن متشکل برهیئت معرفتیله تدکرنی امر بویوردقلریدن بالآخره ضبطنه اتفاق حاصل اولمش وبو خصوصده مصر والیسنه دخی رخصت ومساعده اعطا اولوندقدن ماعدا جانب خلافتدن بر اردو تجهیز اولنه‌رق افریقیه‌یه سوق ایدلمشدر .

بو اردوده جناب حسین ، عبداه ابن زبیر ، عبداه ابن‌عباس ، عبداه ابن جعفر عبداه ابن عمر بن العاصی حضراتی موجود ایدی . (٢٦ ﻫ) ده ایکی اردو مصرده برلشه‌رك افریقیه‌یه عازم اولدی . هجرتك (٢٩) نجی سنه‌سنده محاربین اردولری سبیطله‌دن یکرمی دورت ساعتلك مسافه‌ده بر موقعده قارشی قارشی‌یه کلدیلر . عبداه بن سعید بن ابی سرح قومانداسی آلتنده‌کی اسلام اردوسنك مجموعی یکرمی اوچ ، بیزانس ـ بربر عسکری ایسه یوز یکرمی بیك‌راده‌سنده‌ایدی. [٢] عساکر اسلامیه‌نك هجمات بسالتکارانه‌لرینه دشمن اردوسی تاب آور مقاومت اولمدیغندن بر کون ایچنده تارومار اولدقلری کبی بطریق (غره‌غوار) دخی بو میانده تلف اولمش و بو صورتله افریقا ایالتی تمامیله اسلاملرك ید تصرفنه کچمشدر .

---

[١] قره‌مانلی حکومتنك مؤسسی احمد بك ، بونك اوزرینه الیوم (احمد پاشا جامعی) نامیله معروف مسجد شریفی بنا ایتدیرمشیدی .

[٢] بو محاربه‌ده اثبات وجود وابراز شجاعت ایدن صحابه‌دن مشارالیهم عبداللهلره اضافتله عرب مورخلری بونی [عبادله محاربه‌سی] نامیله توسیم ایلمشلردر .

(بنی امیه) زماننده طرابلس

افریقیه‌نك ضبطی متعاقب امور اداره‌سی مصر ایالتنك انضمامیله قوماندان عبدالله بن ابی سرح عهده‌سنه تفویض ایدلدی . مشارالیه زماننده لشکر اسلام طرفندن برقه (بنغازی) ، طرابلس ، افریقیه (تونس)ده اسایش وانضباط استحصال ایدلدکدن صوکرا هجرتك (٤٢) نجی سنه‌سنده غدامس اوزرینه یوریه‌رك بر چوق محاربادن صوکره ضبط اولوندی . برسنه صوکره (ودان) و(زویله) قصبه‌لری دخی الده ایدلدی . انی متعاقب سودانه بالهجوم اوراده بر قاچ یرك ضبطنی متعاقب (زویله) یه رجعتله اوراسی قرارکاه اتخاذ ایدلدی . افریقیه ایالتی هجرتك اللی بشنجی سنه‌سنه قدر مقر اداره‌سی لزوم واحتیاجه کوره کاه برقه، کاه زویله‌ده اولیوردی .

هجرتك (٤٥) نجی سنه‌سی اواخرنده حضرت علی ایله حضرت معاویه ارەسنده کی خلافت دعواسی مناسبتیله بین‌الاسلام حاصل اولان تفرقه‌دن بالاستفاده طرابلس وافریقیه بربرلری استقلال مللیرینی اعلان ایتمك صورتیله رفع رأیت عصیان ایتمش بولنیوردی .

بو سغر تسکین شورشه حضرت معاویه طرفندن (معاویه بن خدیج) مأمور اولدی . ایکنجی قسطنطین زماننده اولان بو وقعه‌ده بطریق (سیسه‌فورو) ، اوتوز بیك کشیلك بر جماعت نصرانیه ایله ، مجهز بر دونما ایله بربرلرك اعانه وامدادینه شتاب ایتدی . (سوسه) ده نسیم ظفر سمت موحدینده وزان اولمسیله طرابلس و ملحقاتی بازدهٔ اسلام اولدی . بو مغلوبیتدن صوکرا بیزانسلیلر ارتق بو حوالیدن امللرینی کسمشلر وبربرلری کندی حاللرنده براقه‌رق چکلمشلر وبر دها بورالرده اجرای حکومت ایده‌مامشلردر .

(معاویه بن خدیج)دن صوکرا افریقیه باش قوماندانلغنه قوماندان شهیر (عقبه بن نافع) تعیین بیورلمشدر . بوذات ، برقه ، طرابلس ، وافریقیه‌نك ایالت عمومی اسلام قوماندانی ایدی . بو صحابیٔ عظیم القدرك بوراده‌کی بیوك اجراآتی افریقیه اهالیسنی اسلام ایتدیرمك اولدی .

طرابلس اهالیسی اولان لواته، هواره، نفوسه ، زناته بربرلری هنکام فتح واستیلاده بر قسمی خرستیان ویهودی دینیله متدین ، قسم اعظمی‌ده پتپرست ایدی . عقبه بن نافع ، بونلره سلامت دارینی کافل وضامن اولان اسلامیتی بالتلقین چوغنی مظهر هدایت بیورمش وحتی کندیلرندن بر اردو بیله ترتیب وتجهیز ایتمش ایدی‌که افریقا اسفارنده کندیسیله ، اخلافنك موفقیات عظیمه‌لرینك بویوك بر قسمنی تهیئه وتأمین ایدن شی ایشته بومسلم بربرلرك همات جنکاورانه‌لری اولدی .

عقبه بن نافع ولایته ایکی دفعه والی وقوماندان تعیین اولوندیغندن برنجی دفعه اولان بودورهٔ ولایتنده ایلك ایشی اسلام اردوسنك مناوبة بولوندیغی برقه وزویله‌دن قالدیره‌دق سوق‌الجیش نقطهٔ نظرندن دها مهم اولان قیروان موقعنه کتیرمش واوراده قرون قدیمه‌ده یونانیلرك بنغازیده تأسیس ایتدکاری کیرن یاخود کیریان ـ بوکون عین شحات خرابه‌سی نامیله معروفدر . ـ بلدهٔ شهیره‌سی مثللو (قروان) نامیله قرون وسطی‌ده مشهور شهری بنا وتأسیس ایدرك جهاد وفتوحات عظیمه‌ سنه نقطهٔ استناد اتخاذ ایلمشدر ه (٥٥) . عقبه بن نافع ، قیرواندہ استقرارندن صوکره واقع اولان اشعاری اوزرینه حضرت معاویه افریقیه‌یی مصردن آییره‌رق آیریجه برایالت صورتنده طوغریدن دوغری‌یه مقام‌خلافته ربط ایلمشیدی . طرابلس او تاریخدنبری افریقیه‌یه تابع ایدی . خلفای اسلامیه‌جه وقتیله تبدل خلافت اوزرینه ولایات والیلری طرف خلیفه‌دن ابقا ویا تحویللری معتاد اولدیغی ایچون اوصره‌لرده حضرت معاویه‌نك ارتحالی ومقام خلافته اوغلی یزیدك کچمسی اوزرینه (عقبه‌بن‌نافع) انفصال ایتدیریله‌رك یرینه (ابی المهاجر مولی) اسمنده بر دیکری تعیین اولنمشدر .

او صره‌ده بربرلرك عموم حکمدار مستقلی (اوربه) قبیله‌سندن (کسیله بن ملزم) ایدی . عقبه بن نافع زمان اداره‌سنده اسلامیتی ظاهراً قبول ایتمش واسلاملرله حال مخادنتده بولنمش اولان بوحکمدار، عقبه بن نافعك بورادن قالدیرلمسی وابی المهاجرك ولایته‌کلمسی اوزرینه اسلامیتدن ارتداد ایله تدارکات تجاوزکارانه‌یه باشلامش اولدیغندن اوزرینه یوریه‌رك اردوسی تارمار ایدلمش وکندیسی اسیر طوتلمشدر .

بونك اوزرینه مقام خلافت، عقبه بن‌نافعی تکرار افریقیه ایالتنه والی وقوماندان تعیین واعزامنه مجبور قالمشدر .

عقبه بن نافع يوسفرك دورهٔ ولايتنده سائقهٔ بشريتله عاقبتى اليم بر خطاده بولونمشدر . شويله‌كه : مقام ولايته كلير كلمز مرقوم كسيله‌يى زير حمايهٔ اسلامه داخل اولان بربرلر اوكنده كتيرته‌رك حركات سابقه‌سندن دولايى تكدير وانواع تحقيرات ايله تزييل ايتمشدر .

بربر حكدارينك اوغراديغى بو حقارتدن دولايى هنوز عربلره ايصنه‌ميان وروما وبيزانسليلر زماننده‌كى استقلال مليلرينى اونوده‌ميان بربرلرك فوق‌العاده حدت وغليانى موجب اولمس وعقبه ايله اردوسندن اخذ انتقامه سوق ايتديرمشدر . چوق كچمه‌دن عقبه بن نافعك بربرلرله مغرب اقصى جهتلرنده بولنديغى بر محاربه‌ده بر حيله ايله كسيله فرار ايتمش وتكرار بربرستان حكمدارلغنه كچه‌رك عقبه بن نافعى (زاب) جهتلرنده محاصره ايدرك معيتيله برابر شهيد ايلمشدر .

عقبه بن نافعك خبر شهادتى عموم اسلاملرى متأثر ايلمش ودرحال افريقيه ولايتنه اعزام ايديلن (زهير بن قيس) بربرلرك جدى صورتده تأديبى امرينى المشدر. فقط زهير بن قيس بربرلرى تأديبه موفق اوله‌مدقدن بشقه قيروان شهرينك‌ده بربرلره ترك وتخليه‌سى مجبوريتنده قالديغندن ، عزل ايديله‌رك يرينه مشهور حسان بن النعمان والى وقوماندان تعيين ايدلمشدر .

(حسان بن النعمان)ك اتخاذ ايتديكى تدابير جديه سايه‌سنده قيروانى ضبط وبربر اردوسنى تكميل افريقيه ايالتندن چيقارمغه موفق اولمش وحكدارلرى كسيله دخى محاربه‌نك برنده مقتول دوشيرلمشدر . بربرلرك اوغرادقلرى بو مغلوبيتدن‌ده فتور كتيرمكسزين حكمدارلقلرينه بين‌البربر عقل وكياستله مشتهر زناته قبيله‌سندن قادين (الكاهنه دهيا) تعيين ايدرك قوتلرينى طوپلامغه ويكيدن اسلام اردوسنه هجوم ايتمكه ابتدار ايلمشلردر .

(عانى بن بكور)نام مؤرخ دييوركه : بوكاهنه بربرلره اوتوز بش سنه حكمدارلق ايتمش و ١٢٧ سنه معمر اولمشدر . اوته‌دنبرى عقل وكياستله ومغيباتدن بحث ايتمكله بربرلر نزدنده معروف بولونديغى ايچون كنديسنه (كاهنه)نامى ويرلمشدر . عقبه بن نافعك معيتيله برابر اردوسندن منفرد بولونديغى بر صره‌ده قتلى بوقادينك ابليسپسندانه ترتيباتى نتيجه‌سنده اولمش وبونى اسلاملر بيله اكلامشلردر .

كاهنه بو صوتله حكمدارلغه تعيين اولونديغى كبى ترتيب ايتـديكى قوتله هجرتك (٧٩) نجى سنه‌سنده لشكر اسلام اوزرينه يورومش وواقع اولان محاربه‌ده بر برلو غالب اوله‌رق حسان بن النعمان ، ميدان محاربه‌ده سكسان طقوز قدر اسير براقدقدن صكره افريقيه‌يى تركله مصراطه جوارنده‌كى (تاورغه)يه رجعته مجبور قالمشدر .

اسرا ميانـنـده « خالد بن يزيد القيسى » دخى وار ايدى . كاهنـه ، بر مروت جوانمردانه اوله‌رق اسيرلرى عقوبات ومجازاتدن عفو ايتمش وخالدى تبنى ايده‌رك قزيله برلكده تربيه واقامته امر ايلمشدر . واسفا كه شو كاهنه بر حس سباعكارانه‌يه مغلوب اوله‌رق اولوقت ظل ظليل مدنيت التنده پرورشـياب اولان بر چوق بلاد وبقاعى تخريب وعروق عماراته حياتبخش نامعدود جـداول مياهى تدمير وثروت وسامان محليه‌يه سـايه افزانبات واشجارى قلع ايتديره‌رك عربانك آمال استيلا ـ جويانه‌لرينى فكرنجه قصر و تحديد ايتمشدر .

« حسان » بو صره‌ده مسراطه‌ده بعض مبانينك تمل واساسنى قوريپوردى . وقتيله قابسدن برقه‌يه قدر بر خيابان كبى مملكتلرينى معمور بيلن بربريلر بوم وغرابه خرابه كاه اولمش كورنجه مستولئ غيض وحدت اوله‌رق رئيسه‌لرينه قارشى درحال روكردان اولديلر .

(٨٤)ده عبدالملك ، « حسان »ه كافى قوت كونده‌رك الكاهنه‌نك تأديبنه مأمور ايتمسيله عربلرله بربرلر ارەسنده يكيدن نائرۀ اشتعال پارلامش وايش كاهنه‌نك مغلوبيت وانهزاميله نتيجه‌پذير اولمشدر . (كاهنه) نك سر مقطوعى بشارت غلبه اولمق اوزره « عبدالملك »ه كوندرلدى. شواره‌لق عربلر (بربرستان) ه صاحب ومالك اولمشلرسه‌ده چوق كچمه‌دن بربرينى تعقيباً اون درت قدر قيـلم وعصيان وقوعه كله‌رك عربلرك تأسسى وتمركزى اشكال ايدلدى .

*
* *

عقبه بن نافعك قيروانده استقرارندن صوكرا معاويه افريقيه‌يى مصردن آيره‌رق آيريجه بر ايالت صورتنـده دوغريدن دوغرى‌يه مقام خلافتـه ربط ايلديكى ذكر ايدلمشيدى . « طرابلس » او تاريخدن برى « افريقيه » ايالتنه تابع ايدى.

شو قدركه ايالت ، موسى بن نصير زماننه قدر ادارۀ عرفيـه صورتنده تمشيتى تحت مجبوريتده قالوب مشاراليهك ٨٨ سنۀ هجريسنه مصادف اولان زمان توليتندن

اعتباراً افريقای شمالی فتوحات واسایشی اکمال ایدلدیکندن ایالتك اجرآت وادارەسی تحسین ایدەرك انتظام التنه کیردی .

موسی بن نصیر ، امور ادارەیی شعبات مختلفەیە تقسیم وجبایت اموال واعشاری تنسیق وتنظیم ایلە افریقای شمالی ممالکنی « افریقیه » [طرابلس وتونس] « مغرب اوسط » [جزایر] ، « مغرب اقصی » [فاس] نامدریلە توسیم ایتدی. وهربرە مقتضی عامللری کوندرمشدیکە بونلر میاننده طرابلسه ایالتکلان عامل « بکر بن عبدالقیس » اولدی . [٩٦ ھ]

طرابلس غرب موسی بن نصیرك احداث ایتدیکی اصوله توفیقاً جانب ایالتدن کوندریلەجك عامللر ایلە ادارەسی مشروط ایدی . بو عامللر مهام اموری متبوعلری اولان افریقیه والیلرینك نظارت ومأذونیتی دائرەسنده ایفا ایتمکده ایدیسەده داخل حوزه وتصرفلرندەکی ملحقاته مأمورلر کوندرمك وبونلری ایجابنده عزل ونصب ایتمك کبی وظائف داخلیەیە تعلق ایدن ایشلرده عادتا مستقل ایدیلر . ولایت «افریقیه»یه سنەده جزئی بر ویرکو وقلیل بر کمیتده جندی کوندریردی. فقط ولات جدیدەیە ثمین هدایا ایلە عبودیتنامەلر تقدیمی عامللر ایچون درجهٔ وجوبده ایدی . بو تقدمەیی فراموش ایدنلر درحال استیضاح اولنور وتحققنه کوره عزل ، نفی ، اجلا ، قتل کبی انواع عقوباته دوچار ایدیلردی .

بنغازیله فزان تقسیمات ملکیەاعتباریلەطرابلسه مربوط ایدیسەده بعدیت موقعیەلری جهتیلە ادارهٔ داخلیەده مستقل ایدی .

موسی بن نصیر ، بوندن باشقه نایرهٔ اسلامیتی بین الاهالی تعمیم ایتدیرمش وهر طرفده مدارس ومکاتب انشا ایتدیرەرك طلاب اهالی‌یه تلاوت قرآن عظیم الشان ایلە شریعت غرای احمدیەیی تعلیم وتلقینه همت ایلمشیدی ، که اسلامیتك بورالردەکی رسوخ تامی بونك زماننده تقرر ایتدیکی عموم مؤرخینجه متفق علیهدر .

ولایتك سکنهٔ متموله ومتنفذەسی صاییلان طرابلس هوارەلری ، جبل زناته ونفوسەلری ، روما وبیزانس‌لیلر زماننده بر طاقم امتیازات مخصوصەدن مستفید اولوب عربلر ایسه بونی الارندن نزع وغصب ایتدکلرندن حکومت عربیەدن هیچده خشنود دکللردی . وهیچ بر وقت خیال استقلال مفکرەلرندن اوزاق قالمامشیدی. بو سببدندرکه توالیٔ اختلالات طرابلس وافریقیەده امر طبیعی ایدی . سنه ١٢٣ ده

بين‌الاهالی انتشار ایدن « مذهب خوارج » اهالی ایله مأمورین ارەسندەکی رابطهٔ تابع ومتبوعیتی بتون بتون فك ایتدیکندن تکون ایدن کش‌مکشلر او درجه تکثر وتجسم ایتدیکه عراق وخراسان جهتلرندەکی محاربات مذهبیەیی اکدیرمقده هیچده مبالغه یوقدر .

معمافیه بنی امیەنك ایلك پادشاهلری ممالك بعیدەنك مقدم وغیور والیلری واسطەسیله حسن ادارەیی پك زیاده اعتنا والتزام ایتدکلرندن مدت سلطنتلرنده هیچ بر طرفده جالب وخامت اوله‌جق مهم اختلالاته میدان براقمامشلرسه‌ده صوك حکومتلرنده بعضلرینك ادارەسزلکلری دولاییسیله اوزاق یرلرك عامللری ایشی مهمسەمەمکله افریقیه ایالتی وبالخاصه طرابلس خون آلود فتن ووغا ایچنده پویان قالدی .

هجرتك ١٢٤ نجی سنەسنده « هشام بن عبدالملك »ك اواخر ایامنده هوارەلر عصیان ایتمشلرسەده « قیروان » والیسی « حنظله بن سفیان » همتیله تسکین شورش ایدلدی . انجق طرفیندن یوز سکسان بیك قدر قتیل وقوعه کلدی .

١٢٧ ده طرابلس اهالیسی مذهب خارجی اوغورنده بذل نفس ونفیس ایله « هوارەلی عبدالجبار » و « الحرث » دلالتلریله عصای طاعت وانقیادی شق ایتمش وعامل « بکر بن عبدالقیس » ی صلب واعدام ایلەمشلردر .

قیام واقع ١٣١ سنەسنه قدر کذران ایدەرك افریقیه والیسی مشهور عقبه احفادندن « عبدالرحمن بن حبیب » مکمل ومجهز بر اردو ایله طرابلسه کلمسنی انتاج ایلدیکندن باغیلر اردوسی درحال دوچار طعنهٔ استیصال ایدلدی . بو زمانده ایدیکه طرابلس سوری تعمیر وترمیم اولوندی .

عباسیلر دورنده طرابلس

بنی امیەنك انقراضی ودولت عباسیەنك تأسسی صیرەلرنده افریقیه اهالیسی همان علی العموم بردن ایاقلانەرق سودای استقلال داعیەسنه دوشمشلر . قیرەانده متمکن (ورفجومه) نام بربر قبیلەسی ١٣٧ نجی سنەده والی عبدالرحمن حبیبی و ١٤٠ ده

جانشینی اولان اوغلی حبیبی قتل ایله علم تمرد وطغیانی رفع ایتدیلر . ورفجومه‌لر بونکله‌ده قناعت ایتمه‌رك قیروانده مقیم نه قدر قریشی وارسه قیلجدن کچیره‌رك تشنه‌یاب اولدقلری خون مظالمی قانه قانه ایچدیلر ومساجد شریفه‌یی آخورلره تحویل ایتمك کبی شناعات ابلیس‌پسندانه‌یی روا کوردیلر .

بو ثورهٔ هائله‌نك عکس العملی اوله‌رق ١٤١ تاریخنده عرب « عبدالاعلی بن السمح» نام ذات صحابتنده تحشد ایدن طوائف بربر یاردیمیله همجنسلرینك لایقی وجهله تأدیبلرینه موفقیت حاصل اولمش وحتی طرابلس بیله ضبط وتملك ایدلمشدر .

ینه بو سنه طرابلس اباضیلری هواره وزناته‌لر « عبداه رحیم ابی الخطاب » رأیتی التنده قیام واستقلال ایتلریله ورفجومه‌لیلرك شتهای حرص وطمعلرینی تحریك ایتمش اولدقلرندن اره‌لرینه نفاق وشقاق کیره‌رك سنه‌لرجه مخاصماتی دوام ایتدی .

بو وقایع جعفرالمنصورك مربع نشین خلافت اولدیغی برزمانده وقوعه کلدی . بونکچوندرکه مشارالیه افریقیه‌ك شو نائرهٔ اشتعالنی سوندیرمك قصدیله « عمر بن الاحوص العجلی »یه اوامر قطعیه ویره‌رك حرب وجهاده اعزام ایتدی. اردونك سرته مواصلتنده « امیرابی الخطاب »ك عسکرینه ملاقی اولدی . بو جنکده طالع حرب عباسیلره یاور اوله‌میوب رجعت وهزیمتلرینه بادی اولدی . فقط مصر والیسی (محمد بن الاشعث) یکی بر اردو ترتیب وبالذات سوقله سرتده یلیدن وقوعبولان محاربهٔ تالیه‌ده بغاة اردوسی تماماً پریشان ایدیله‌رك (عبدالاعلی) دخی محو ونابود اولدی . ١٤٤ سنهٔ هجریه‌ده طرابلس دولت عباسیه‌یه ربط والحاق اولندی .

بربرلر (ابو قرة الیفرنی) نامنده برینی کندیلرینه مقدم نصب وبعض تجاوزلری حس اولنمسی اوزرینه جعفر « الاغلب بن سالم »ی تأدیبه مأمور ایتمشسه‌ده موفق اولمیه‌رق وعسکری دخی کندیسی طانیمه‌رق اسباب هلاك وموتنی تعجیل ایتمشلردر . طرابلس اباضیلری کسب قوت وشدت ایتلریله طرابلس وبرمدت صکره قروانی ضبط واستملاك ایلدیلر . شو غلبات متتابعه‌دن منفعل اولان جعفر بن المنصور مشهور قوماندانلرندن « یزید بن حاتم »ی اتمش بیك کشیلك بر اردو باشنه افریقیه‌یه سوق ایتدی . عساکر عباسیه عاصیلرله نفوسه جبالنده ملاقی اولوب حربه ابتدار ایتلریله بربرلر درحال مغلوب ورئیسلری « ابو حاتم یعقوب بن حبیب الاباضی»مقتول ایدلدی . بونك اوزرینه تکمیل افریقیه مما لکی استرداد اولوندی . یزیدك غایهٔ

ولايتي اولان ١٧٠ نجی سنهٔ هجریه یه قدر ایالتك اسایش و انضباطی بحق تأمین واعاده اولنمشسه‌ده مومی الیهك ارتحالی اوزرینه اختلاللر تکرار نمایان اولدی. ساعور فتنه وفساد طرابلس اولدیغندن هواره وزناته‌لر فرصت دوشدکجه مذاهب تفرقه‌سنی اورته‌یه سورمکدن وبو صورتله سفك دمادن اصلا چکنمزلردی ؛ بیتوب توکنمك بیلمیان بووقایعدن بیزار قالان مقام خلافت ، افریقیه ایچون مدبر وفعال بر آدم آرایوردی . نهایت هارون‌الرشید ، ١٨٤ سنه‌سنده زاب قوماندانی « ابراهیم بن‌الأغلب »دن آتیده محرر شرائطی حاوی عهدنامه‌یی آلدی :

« افریقیه ایالتی کندیسیله اولاد و احفادی ارہ‌سنده وراثةً تداولنه سماحت اولوندیغی حالده اسایش و انضباطی استقرار ؛ عمران ومدنیتی تأمین ایتدیره‌جکدر .

ایالتك مصارف محلیه‌سنی تسدید ایچین مصردن کوندرلمکده اولان یوز بیك التون طلب اولونمیه‌جق ، بالعکس نقداً معاونتده بولنلدق اوزره دارالخلافه‌یه سنوی قرق بیك التون ویریله‌جکدر . »

خلیفه امرادن مرکب بر هیئت معرفتیله ابراهیم بن‌الأغلبك تکلیفنی اوقومشدی . امرادن « هرثمه » اسمنده‌کی ذات ابن‌الأغلبك عقل وکیاستنی افریقیه‌ده‌کی مأموریتی هنکامنده مشاهده ایتدیکنی بیانله تعیینی مناسب اولدوغنی ذکر ایلمسیله بافرمان خلافتپناه ابراهیم بن‌الأغلبك عهدهٔ کفایتنه تودیع اولونمشدر . او تاریخدن اعتباراً افریقیه ایالتی مقام خلافتله علاقه‌سی یکده قالمامش اولدیغندن ینم مستقل بر حکومت شکلنی آلمشیدی .

بنی اغلب دورنده طرابلس — بنی اغلب زماننده طرابلس اولدقچه استراحت ایتمش وعمران ومدنیتجه پك زیاده فرق بولمشیدی. اغلبلر دورنده انشا اولونان قله‌لر ، وقره غوللخانه‌لر وسطه‌سیله ویریلان اشارات ناریه برکیجه ظرفنده (سبته)دن (اسکندریه) یه واصل اولیور مش ! اغلبلر ولیعهدلرینی ادارهٔ مملکتده الیشدیرمق ایچین اکثریتله بالفعل طرابلس عامللکنده استخدام ایدرلردی . زمان تحکملرنده شایان ذکر وتثبیت وقایع مهمه حدوث ایتمامشدی .

١٩٦ سنه‌سنده « عبداه بن ابراهیم الأغلب » طرابلسه والی تعیینی خبری بین‌الجنود شیوع بولمسی اوزرینه مرقومون درحال تجمع وتحشد ایده‌رك امر واقعه

قارشی عصیان وکندیسنی محاصره ایتمشلر سه‌ده بالآخره بعضلرینه عطایا و احساناتده بولنه‌رق استجلاب قلوبنه موفق اولدیغندن وآره‌لق برابردن بر جم غفیر دخی کندیسنه التحاق ایتدیکندن عاصیلری تأدیب وشهری ضبط واستیلا ایلدی .

عبداه بن ابرهیمك عزانده یرینه دفعهٔ ثانیه اوله‌رق « سفیان بن ابی‌المهاجر » والی نصب اولندیغی زمان هواره‌لر باش کوسترمکله اوزرلرینه سوق ایتدیکی عساکرله منهزماً طرابلس سوری داخلنه التجا وتحصن ایتدی بو آرالق (عبداه) اون اوچ بیك کشیلك بر فرقه ایله امداده یتیشوب اولوقت باب هواره دنیلان شمدیکی « منشیه قپوسنی » دخی سد ایله حربه عزم ونیت ایتدیسه‌ده پدرینك خبر ارتحالی نیتی قوه‌دن فعله چیقارتدیرمیه‌رق عقد صلحه ترکه مجبور اولدی. نشوئسر کشنالریله مست غرور اولان بربرلر چوق کچمه‌دن ویرکو واعشاری بالکلیه ویرمیه‌جکلرینی اعلان وتهدیده قدر قالقشدقلرندن طرابلس ایله ابده شهرلرینك محاصره‌لری وقوعه کلدی . « زیادتاه بن الاغلب » قومانداسیله‌سوق واداره اولنان قوت جیوش باغیه‌یی طاغتمغه وکماکان عشر ومیرینك اداسنه کافل وضامن اولدی . [٢٤٥] ه .

٢٥٢ سنه‌سنده « محمد بن قهرب » طرابلسه والی نصب وتعیین اولندیکه شو صره‌ده « ابوالغرانیق محمد بن الاغلب » مالطه جزیره‌سنی فتح وتسخیر ایتمشدی .

اون اوچ سنه صوکره آفاق سکون وآسایشه مظلم سحائب اکدار مستولی اولدی. شویله‌که : مصر حاکمی « احمد بن طولون » نك اوغلی (العباس) پدریله بوزوشور ، پدرینك غیابنده کوکللو صورتیله مصرده تحریر ایتدیکی سکز یوز سواری و اون بیك پیاده ایله بر چوق اموال واثقالی آله‌رق افریقه‌یی ضبطله مستقل بر حکومت تأسیسنه‌قیام ایدر .

افریقیه والیسی « ابراهیم بن الاغلب » اسمی کچن ذات دکل مسئله‌دن خبردار اولمسیله طرابلس عاملی « احمد بن قهرب » ه برقاچ سواری‌لای کوندره‌رك دفع صائله مأمور ایدر . ایکی اردو « قصرحاتم » دنیلان یرده شدتلی برمحاربه‌یه ابتدار ایله افریقیه عساکری صولت اعدایه دایانه‌میه‌رق منهزم اولمسیله ابن طولون برقه ولبده‌یی الده ایتدکدن صکره طرابلسه متوجه اولور . شهر قرق اوچ کونلك محاصره‌یه معروض قالدی. عساکر

مصریه راست کلدکلری مالی یغما ، نفوسی قتل ، عرضه تسلط ایتدیلر. اهالی ، نفوسه قبیله‌سی شیخی اباضیوندن « الیاس بن منصور » ه التجا وشکایت ایلملریله مومی الیهك حمیت ورقتی استجلاب ایلدیلر . الیاس نفوسه جنکاورانندن اون ایکی بیك کشی‌یی آله‌رق « ابن طولون » اوزرینه یورودی . و بو اثناده افریقیه‌دن امداد یتشدیکندن مصر عسکری منهزماً برقه‌یه فرار ایتدیلر [٢٦٧]

فاطمیلر عهدنده طرابلس — ٢٩٧ سنه‌سنده « بنی اغلب » حکومتنك انقاضی اوزرینه افریقیه‌ده « فاطمیه » حکومتی تأسس ایده‌رك طرابلسی ید تصرفنه آلمشیدی. فاطمیلر دوری طرابلس و افریقیه ایچون بر هنکامهٔ شورش ومصائب ایدی. چونکه او دور بی دادده شیعی وخارجی بربرلر ، بربرلریله هر آن مهیای جنك وجدال ایکی قوی دشمن حالنی آلمشلردی . معلومدرکه هجرتك ایکنجی عصری اوائلنده بورالرده انتشار ایدن بو ایکی مذهبك برنجیسی تونسك بر قسمیله جزایر و مغرب اقصی‌ده ، ایکنجیسی‌ده طرابلس وشرقی تونسده عرقکیر اولیوردی. شیعی وخارجی بربرلر ، بربرینه ضد ، رقیب ، دشمن ایدیلر. وهر برینك یکانهٔ املی منتسب اولدوغی مذهبك اعلای شان وشهرتنه ، اوته‌دنبری کندیلرینی خشنود ایتمه‌ین (حکومت سنیه) وده‌ها دوغریسی عرب حکومتنی اورته‌دن قالدیروب یرینه کندی جماعتلرندن ، کندی مذهبداشلرندن بر حکومت مستقله تأسیسنه معطوف ایدی . شیعیلر قوت ومکنتجه خارجیلردن زیاده اولدوغندن یاور فوز وطالع دائما کندیلرنده شعشعهٔ سطوت و احتشام اولیوردی . « فاطمیلر » شیعی المذهب اولمقدن باشقه اساساً شیعی بربرلرك همت ومعاونتیله زمام حکومت وسلطنتی اله کچیردکلری اجلدن بونلره دائما مدیون صداقت وشکران ایدیلر . طرابلس وتونس خارجیلری ایسه عدو وطنیلرینك شو اقبال وبلندجاهنی چکه‌مه‌مشلر وهمان قیامه حاضرلانه‌رق طرابلس والیسی « ماکنون » ی شهردن دفع و اخراج ایله‌مشلردر .

٣٠٠ سنه‌سنه مصادف اولان بو وقعه یایلك حکدار « عبیداه المهدی »نك نخوت سیاستنه تماس ایتدیکندن لاجل التأدیب اوغلی « ابولقاسم » ایله کوندردیکی اردو عصیانك اوکنی آله‌رق خوارجی ٣٠٠,٠٠٠ التون تضمینات حربیه‌یه کرفتار ایتمشدر ،

نهایت ۳۳۱ سنه‌سنده خارجیلرك غلو افکارندن استفاده ایده بیله جك عالم وداهی آدم ظهور ایتدی : بو ، (ابو یزید مخلد) نام خارجی اولوب سوسه‌ده شعشعهٔ نامی طنین‌انداز ایدی .

سیاسی عبیداه‌المهدی ، ۳۰۳ سنه‌سنده قیروان قربنده بنا کرده‌سی اولان (مهدیه) شهرینك رسم کشادینی اجرا ایتدیکی صیره‌ده ایراد ایتدیکی نطقده، ظهوری تقرب ایدن بو خارجینك دست دراز تعدیسنی ایما ایتمش و (مهدیه)یی فواطمه‌یه سد آهنین تحصن اولمق اوزره تحکیم وترصین ایتدیکنی بسط وبیان ایلمشیدی . ابو یزیدك فاطمیلرله اولان محارباتی پك شدید وخون آلود ایدی . قیروانی فاطمیلردن ضبط ایتدیکی وقت آز قالدی (مهدیه)یی‌ده آله‌جق و خوارجله قرارلاشدیردیغی « حکومت شوریه »یی اعلان ایله‌یه‌جك ایدی . نه چاره‌که موفقیت بو صوك سفرده دخی شیعیلر جهتنده منجلی قالدی . ابو یزید قتل اولوندی ، خارجیلرکده عزم ثباتی خللدار اولدی .

بو وقعه‌دن صوکره خارجیلر ایشی وقت مرهوننه ترك ایده‌رك فرصته نگهبان قالدیلر . طرابلسلیلرده بر مدت سس چیقارمیوب فاطمیونه اطاعت و انقیادده قصور ایتمه‌دیلر . « ابوالفتوح زیان‌الصقلی » نك بو زمانه مصادف والیلکنده ولایت اولدقجه ثمرات سکون ومسالمتی اقتطافه باشلادی. مملکتك سعهٔ عمار و آبادانیسی تزاید ایتدیکی کبی سورك سویه‌ٔ ارتفاعی دخی‌اصعادایدلدی ودکزله‌قره‌دن احاطه‌سی تکمیل ایدلدی .

فقط بو آسوده زمانك خوشیٔ سکوتی چوق سورمه‌دی : ۳٦۱ سال هجریسنده فاطمیلر « خلیفه‌المعز »ك امر ونیتیله پایتختلرینی مصره تحویل ایتدکلرندن اثنای انتقاللرنده شیعی بربرلرك عساکر ومتنفذاننندن بویوك برقسمی برابر کوتورمشلردی. بو تبدلات اوزرینه‌درکه خارجیلر تکرار امیده دوشه‌رك ساحهٔ براز وصوانده موجود اولمایان شیعی جنکاورانك غیبوبتندن بالاستفاده آیاقلانمغه حاضرلانمشلر ایدی .

فی‌الحقیقه دور اندیش فاطمیلر، هر حال وکارده قارشی افریقیه‌یی حسن اداره ایده‌جك صادق وغیور والی بولمقده هیچ زحمت چکمه‌مشلردر : محاربات خارجیه‌ده کسب شهرت ایدن بربر قوماندانلرندن (یوسف بلکین بن زیری) بو اقتدار ولیاقتی

مع زیاده جاع ایدی . بناکاه اختلالات اوته‌دنبری طرابلس اولدیغچین بو ولایتی دائما کوزلری اوکنده بولندیرمق مقصدیله مصره مربوط ایتمشلردی .

« یوسف بلکین » خارجی بربرلری اورته‌دن قالدیروب بی نشان ایدنجه‌یه قدر محاربه‌لرینه دوام ایتمك شرطیله ایالتك کندی و اولادی اره‌سنده ارثاً تداولی ایسته‌دی. موفق اولدی . وظیفهٔ مودوعه‌سنی حقیله ایفا ایده‌رك خارجیلرله صوك نفسنه قدر محاربه‌یی اکسیك ایتمه‌مشیدی .

٣٩٠ ده (یانس الصقلی) طرابلسه والی اولدیسه‌ده آل زیریدن « بادیس » جعفر بن حبیبی تسلیط ایده‌رك قتل ایتدیرمشدر .

بو زمانده مغرب اقصی‌ده خارجیلرك دقت و انتباهی « بنی خزرون » حکومتنه مصروف اولدی . بو ، اوراده ، اندلسده‌کی دولت امویه نامنه تسلطن ایدییوردی.

یوسف بلکین ، بو حکومتله برچوق محاربه‌لر ایده‌رك خزرونلیلری محو ومضمحل ایتدی . بنی خزرون ، تجدید حکومت هوسیله خارجیلرك مرکزی اولان طرابلس غربه متنکراً کلمشلردی. طرابلس ، فواطمك مصره انتقاللرنده بونلره التحاق ایتمش ایسه‌ده ٣٦٧ سنه‌سندنبری بنی زیرینك التماس وطلبی اوزرینه اسکیسی کبی افریقیه‌یه ربط ایدلمش بولونیوردی .

طرابلسده بنی خزرون حکومتی

— طرابلس خارجیلری ، بنی خزرون خاندانینك رئیسی « فلفول بن سعید » ك حکمدارلغنی کمال خواهشله قبول ایله‌مشلردی ٣٩١ .

فلفول ، طرابلسی مستقلاً اداره ایتمش غیور ومرغوب بر حاکم ایدی . اواخر حکومتنده اندلس امویلریله تجدید علاقه‌یه قالقشمش ایسه‌ده ، ثمره‌سنی استحصال ایتمه‌دن ٤٠٠ سنه‌سنده وفات ایتمشیدی. ارتحالنده زناته‌لیلر برادرزی (وروا بن سعید)ی والی تعیین ایتدیلر . بو دفعه دخی مرصاد تحکمه تیغ انداز تجاوز اولمغی مسلك ایدینن آل زیریدن « بادیس بن منصور » طرابلسه کله‌رك ورواپی اسیر اطاعت وانقیاد ایتدی . چوق سورمه‌دی : وروا سلاح کشای تجاوز اولدی . فقط درحال سلهٔ تأدیبه اوغراتیله‌رق قومی « خلیفه » ایله قرداشی « خزرون » ك مقاسمه‌سنه اوغرادی . بو آره‌لق [بادیس بن المنصور بن یوسف بلکین بن زیری] نك موتی

وقوعه كلكله اوغلی (المعز) تونس وطرابلسه والی اولدی . [١] ايشته بو ذات تلقينات وترغيباتيله‌دركه مغرب اهاليسی مذهب مالكی يی اعتناق ايله‌مشلردر .

بنی خزرون سلاله‌سی طرابلسده ٥٤٣ سنه‌سنه قدر طوقوزن تولیت اولمشدی. بر آره‌لق طرابلس كاه فاطميونه ، كاه بنی زيری به مربوط كوريليورسه‌ده نقش بر آب قبيلندن اولان بو ارتباط ، حكمدارلرينك قوری ، مبهم بر اعترافلرندن عبارت ايدی .

« طرابلسده عيداضحاده ذبح ايديلن قرابيندن هر خانه صاحبنك بر قويون باشنی صاقلايوب محرمك اونجی كوننده ، عاشوره‌ده ، يكی لباسی حاملاً بربرلرينه ايفای تبريكات صيره‌سنده شو قويون باشلرينی كمال شادمانی ايله يمك وبر دوه‌يی سوسله‌يوب زقاق ، زقاق كزديره‌رك وقعهٔ جملی اشارت وياد ايتمك كبی عادات قبيحه آل زيری زماننده قالمه بر تذكار نحوستدر. ديمككه شب عاشوارده طرابلس كنجلرينك معهود دوه‌يی كزديردكلری زمانده ترنم ايتدكلری : اهوا فول يا فلفول ! سرود شماتتكارانه‌سی املسز ، معناسز دكلدر ؟ !

طرابلسده ايكی عصر اليمك جانسوز كذرانی — بو ايكی بطن سواد آلودك برى قرن خامسدركه عربلرك بورايه دخول وتوطنی ايله واقع اولان محاربات ومجادلات مديده نتيجه‌سنده اهالیٔ اصليه اولان بربرلك جنوبه دوغری هجرتيله ختام بولمشيدی . ايكنجيسی التنجی عصردركه قحط وفجايع ايچنده مرور ايتمشيدی

بشنجی عصر — بنی زيريلر ٤٤٣ سنه‌سنه قدر فواطمه كردندادهٔ انقياد اولمشه‌ده دردنجی اميرلری « المعز بن باديس » مذهب سنی يه وآل عباسه اولان انتساب ومحبتی جهتيله او سنه‌ده مراسم شيعيه‌يی ترك ايله خلافت عباسيه‌يه عرض بيعت ايلمش بولونيوردی .

---

[١] ابن خلدون [المعز بن بديس] زماننده بربرلك افريقيه وطرابلس غربده‌كی سطوت وغناسنی آتيده‌كی جمله‌لرله قيد وتذكار ايديور :

... واستقر ملك (المعز) بافريقيه و القيروان وكان اضخم ملك عرف للبربر بافريقيه واترفه وابذخه . نقل [ابن الرقيق] من احوالهم فی الولائم والهدايا والجوائز والاعطيات مايشهد بذالك مثل ماذكر ان اعطيته صندل عامل باعانة مأةً حمل من المال وان بعض توابيت الكبراء منهم كان العود الهندی بمسامير الذهب وان [بديس] اعطى [فلفول بن مسعود (؟) الزناتی] ثلاثين حملاً من المال وثمانين تختاً وان اعشار بعض اعمال الساحل بناحية صفاقس كان خمسين الف قفيز ...

جلد ٦ ، صحيفه ١٥٨-١٥٩ .

فاطمیون حکدارلرندن « المستنصربالله » بونی ایشیدیر ایشتمز صوك درجه‌ده حدت‌ایده‌رك افریقیه ایله‌بوکا پیرواولان بربرلردن انتقام المانجه راحت ایده‌میه‌جکنی آکلامشدی .

بو اثناده‌درکه عرب قبائلندن (بنی سلیم و بنی هلال) قبیله‌لری مصرده‌کی نهب وغارتلریله فاطمیلری خیلی بیزار ایده‌یورلردی .

بونلر اوکجه مدینه وطائف جهتلرنده حجاجه تسلط واذالریله معروف ایدیلر . بحرینده قرامطه حکومتی تشکل ایتدیکی زمان‌اونلره التحاق ایتمش وبونلرله برلکده شامه کیدوب سوریه‌یی ضبط‌ایتمشلردی . فاطمیون، شامی قرامطه‌لردن‌ضبط‌ایتدکلری زمان بو ایکی قبیله‌یی نیل جوارینه کتیروب اسکان ایتدیرمشلردی .

ایشته (المستنصر) اوعصبی بحرانده‌بونلرخاطرینه کلمشلردی.درحال‌رؤساسنی‌جلب واعزاز ایتدی واونلره : « سزه افریقیه‌یی یعنی بنی‌زیری‌حکومتنی احسان‌ایدییورم. اورایه کیدوب تسلطن ایدیکز ، هر اجراآتکزده حر وغیر معاتبسکز!! دیمشدی. افرادیده چاغیره‌رق بهر آدمه بردوه ایله‌برآلتون ویره‌رك افریقیه‌یه‌برسیل‌خروشان‌کبی صالیویرمشیدی . « المستنصر » بونری کوندرمکله بنی زیری عائله‌سیله برابر بتون بربر عنصر خارجیسنی محو ایتمك ودها دوغریسی افریقیه‌یی عربلاشدیرمق ایسته . یوردی . بنی سلیم ایله بنی هلالار طرابلسه قدمنهاده اولدقری زمان مملکت خطرناك بر موقعده قالمشیدی . بدبخت طرابلس بونلرك ایلك حمله‌صولت وشدتلرینه تصادف ایتدی. ولایتك‌اجزای‌متممه‌سندن‌اولان‌برقه، ابده ، صبره،اجدابیه،سرت،زویله کبی هواره، لواته ، نفوسه قبیله‌لری ایله شیمدی‌یه قدر مسکون ومعمور کچینن یرلر ، بو ایکی قبیله‌یه فسیح بر میدن تجاوز اولدی .

عربلر قرعه اصولیله افریقیه‌ایالتنی تقسیم‌ایتدکلری وقت‌بنی‌سلیم عربانه‌طرابلس، بنی هلاله‌ده تونس جهتی دوشمشیدی . اهالیٔ محلیه بو عربلرله خیلی مجادلاتدن صوکره قسم‌اعظمی هجرت ایتمش ومتباقیسی بونلرله اختلاط ایده‌رك تعرب‌ایتمشیدی. فقط بو قالانلرك حالی پك آجیقلی ایدی . چونکه عربلر بونلری خدمه کبی زراعت وتجارتله اشغال ایتدیرمکه ومساعیٔ کسبیه‌لریله انتعاش ایله‌مکه باشلادیلر . بهر بر برقبیله‌سی مجاور بولندیغی عرب قبیله‌سنه‌سنه‌ده (قراره) تعبیر ایتدکاری بیك غراره [چوال] اربه ویرمکه مجبور ایدلدی . وویرمدکلری تقدیرده اموالنه مسلط

اولورلردی . مشاق ومظالمدن پك ضعیف وبی توان دوشن بربرلر ، عنصر قوی‌یی تشکیل ایدن عربلرله احتکاکلری نتیجه‌سنده زوال واضمحلاللری طبیعیدر . ایشته بو یوزدن عادتا انقراض ایدن بربرلردن صوکره معیشت محلیه او قدر دشوار اولمشیدیکه عربلر نه یاپه‌جقلرینی شاشیرمشلردی .

هیچ چالیشمادیلر ؛ فقط بر وقت کلدی که اونلری ایقاظ وانتباهه دعوت ایتدی . بربرلراورته‌ده قالمایجه آشیانهٔ بوم درکه سنه تنزل ایدن خرابه‌زارلرده ایش کوره‌جك آدم بوله‌مدیلر . او زمانه قدر حیوانلرینه یم اوله‌رق ییدردکلری مثمر نباتات وآشجاردن اثر بیله قالمامغه باشلادی . بونلرنك معیشته ایشی قادینلره بوکلتدیلر . فقط بو نحیف وناتوان فلاکتزده‌لر ، مبارزهٔ حیات ایچین بالطبع مستعد دکلدیلر . زواللیلر اقتحام معضلات ایچین نه یاپه‌بیلیرلر ؟ بونی ابن خلدون سواد سطور ایچنده ، جان ومغز سوز ناله‌لرله خبر ویریور ودیورکه : « برقده اکتساب معیشت خصوصی او قدر تصعب ایتمش ایدیکه عرب قادینلرینه ، (!!) حیوانلره یوکلتیلوب سودانه کوندریلن طوزلردن ؛ یاخود اوجاه واحاتندن طوپلانه‌بیلن خرمالردن انجق کفاف نفس احتیاجی سد اولنه‌بیلوردی ...

آلتنجی عصر — بو احوال مؤسفه‌یی قحط وغلا ایله قولرا دوری تعقیب ایتدی . ایشته ٥٤٣ سنه‌سی اولانجه سخط وشدائدیله طرابلسلیلری فنازده ایتمش ایدی .

سکنهٔ محلیه‌نك بر قسمی تلف اولمش ؛ بر قسمی‌ده فرار ایله‌مشدی . حکومت نه یاپه‌جغنی شاشیرمش قالمش . چونکه ویرکو ، عشر ، عسکر ویره‌جك یالکز فقیر وعاجزه‌لر قالدی .

عوضاً عربلری بوکبی تکالیفه تابع ایدوب صیقشدیرمق مصلحته موافق دکل ایدی . بنی خزرونلر حمای جور واعتسافرنده بنی سلیمك تحکم ومصائبنه اسیر کبی ایدیلر .

حال بو مرکزده ایکن عربلرك [رجار] تسمیه ایتدکلری سجلیا حکمداری روجیر ونورمانو Ruggiero Normanno افریقه‌نك کنارشمالیندن حصه‌مند اولمق ایستر : ٥٤٣ سال هجریسنده جورجی بن میخائیل الانطاکی نام امیرال قوماندانسنده‌کی دونمانسنی بورالره کوندروب سواحلی ضبط ایده‌رك افریقه‌ده‌کی (آل زیری) ایله طرابلسك (بنی خزرون) طوائفنه فیصل ویردی . سجلیالیلر طرابلسده التی ای قدر

تحكم ایتدکدن صوکره داخلده‌کی عربلك دینداشلری بربرلرله بالاتفاق تعرضلرندن امین قالمیه‌جقلرینی حس وتفرس ایدرك ولایتی اعیـان محلیه‌دن « ابویحیی رافع بن مطروح »ه بالمجبوریه ترك ایله چکلمشلردی .

یحیی بن مطروح ٥٥٥ سنه‌سنه قدر ولایتی سجلیا حکومتی نامنه اداره ایتمشسه‌ده اوصیره‌ده مغربده یکی تأسس ایدن « موحدین » حکومتنه اطاعت وبیعتنی تقدیم ایده‌رك ولایتی « موحدین » نامنه اداره ایتمکه باشلادی .

موحدین دورنده طرابلس یحیی بن مطروح ؛ مهدیه‌ده خلیفه «عبدالمؤمن بن علی »یه هیئت کوندره‌رك بیعت ومتبوعیتنی تقدیم ایتدیکندن موحـدلر ولایتی ٥٦٨ سنـه‌سـنه قدر حوزهٔ تصرفلرنده بولوندیردیلر . سنهٔ مذکوره‌ده یحیی ، حجازه وقوعبولان حج سفری مناسبتیله استعفاسنی ویرمکه مجبور اولدی .

قاره قوش وابن غانیه مسئله‌سی — یحیی بن مطروح اسـتعفا ایتدیکی وقت عالم اسلامیتك سراج وهاجی اولان مشهور (صلاح‌الدین) ك برادر زاده‌سی « تقی‌الدین » کوله‌لرندن [شرف‌الدین قاره‌قوش] ، بر مقدار مصر عسکریله کله‌رك فزانده کائن « زویله » اوزرینـه یورودی . فزان ممالکنده اولوقت هواره‌لی (بنی الخطاب) سلاله‌سی متسلطن ایدی . ٥٦٨ اواخرنده قاره‌قوش ، بو سلاله‌نك صوك حکمداری اولان (ابن‌الخطـاب الهواری) یی بالاتلاف اوراده صلاح‌الدین نامنه حکومت ایتمکه باشلامش واطرافك قبائل وبلدان متجاوره‌سنی برر برر اسـتجلاب ایده‌رك اخیراً (طرابلس)ی دخی ضبطه موفق اوله‌رق بتون افریقیه ایالتی اسـتیلا ایله باشنه مستقل بر حکومت تأسیسی هوسنه دوشمشدی .

حالبوکه عربلره تحکم ایده‌بیلمك ایچین ذکا وجرئتدن باشـقه نسبت اصالت ومتانت عصبیت لازم ایدی . قاره‌قوش بو ایکی صفتـله مفطور اولمادیغنی بیلیر وبو یوزدن شو بلند املنه نائل اوله‌میه‌جغنی حس ایدییوردی .

قره‌قوش آمال استیلا جویانه‌سـیله محموم اولوبده عنقای اسـتقبالنك شاهبال مذهبنه وجود تصور ایدرکن میورقه حکمداری (علی ابن غانیه) موحدیندن فراراً بر قاچ نفر عسکرله طرابلسه کلدیکی مسموعی اولور . قاره‌قوش مست تجلیات طالع اولدی . سمای اقبالنك قوروقلی ییلدیزی اولان بو حکمداره لائق اولدوغی قدر

تکریم واعزاز ایتدی . وشو براعت استهلال موفقیتنده کندینی جدیر تبریک بولدی . ٥٨١

ابن غانیه ، مرابطین نامیله ٤٦٢ ده تأسس ایدوب ٥٤٢ سنه‌سنده موحدین طرفندن دوچار انقراض ایدیلن حکومت تاجدارندن مشهور « یوسف بن تاشفین »ك احفادندندر . میورقه‌ده حکمران ایکن جرعهٔ قلمرو شوکت اسکی دورلرینك نشوهٔ خمار تسلطلرنی تهزیز واحساس ایتدی . یکیدن « مرابطین » حکومتنك پازده عملرینی تقویه‌یه چالیشدی ؛ موفق اولمیه‌رق منهزماً طرابلسه کلدی .

ایشته قره‌قوش بونکله عقد رشتهٔ وداد واتفاق ایده‌رك وبنی سلیم وبنی هلال عربلرینك صحابت ومعاضدتلرینی قزانه‌رق تونس ایله مهدیه‌دن ماعدا بتون افریقیه ایالتنه مستولی اولدیلر .

٥٨٧ سنه‌سنده ابن غانیه وفات ایتدی . یرینه قارده‌شی « یحیی ابن اسحاق » خلف اولدی . بو ؛ قره‌قوشك نیات مکمونانه‌سنی بیلدیکیچون اونی قتل ایتمه‌ده تأخر ایتمه‌دی . یحیی پك ظالم وغدار ایدی . اهالی‌یی هیچده ایصندیره‌مامشدی . برشیئه موفق اولمقسزین ٦٣١ تاریخنده وفات ایتدی .

بنی حفص دوری — افریقیه‌نك بعدیتی موحدینه اداره‌جه شائبه‌لر تولید ایتدی . هله « ابن غانیه »نك ظهوری انظار دقت وانتباهی بتون بتون جلب ودعوت ایله‌دی . بو اجلدندرکه افریقیه ایالتی امرای عظامدن (ابی محمد بن ابی حفص)ك وراثت اصولیله تولیتنه ترك ایدلمه‌سی اولی کوریله‌رك اولوجهله طرابلس غرب دخی (ابن غانیه)نك وفاتیله (بنی حفص) سلاله‌سنه مربوط قالمش اولدی .

طرابلسده بنی عمار حکومتی — طرابلس غرب ٧٢١ سنه‌سنه قدر بنی حفص حکومتنه مطیع قالمش ایسه‌ده ٧٣٠ ده اهالی کندی کندیلرینه اعیاندن « ثابت بن محمد بن ثابت بن عمار » نامنده بر ذاتی والی انتخاب ایتمش اولدقلرندن او سنه‌دن اعتباراً طرابلسده « بنی عمار » حکومتی تشکل ایتمش اولدی .

ایکنجی ثابت زماننده یعنی (١٣٥٥) سنهٔ میلادیه‌سنده وندیك حکومتی امیراللرندن (جنوه‌لی فلیپ دوریه) طرابلس شهرینی ضبط ایتمش ایسه‌ده قابس حاکمی « ابوالعباس احمد بن مکی »نك همت بلندانه‌سی وغیرت دیندارانه‌سی سایه‌سنده

(٥٠٠٠٠) مثقال التون رادەسندە جمع اولونان مبالغلە شهری ونديكليلردن صاتون آلمش وبوكا مقابل ونديك حكومتی طرابلسدە بر قونسوس اقامە ايدرك امتعۀ تجاريەلرينی بر خانده زواج ومبادەلەسی صورتيلە امر نظارتی مأمورينە حوالەايلە اكتفا ايلمشيدی . طرابلس بر مدت « احمدبن مكی » ايلە اوغلی « عبدالرحمن » الندە قالمش ايسەدە (٧٧٢) سنەسندە اسكندريەدن دونمای مخصوصلە كلوب طرابلسی ضبط ايدن « ابی بكر بن محمد بن ثابت » طرفندن تكرار « بنی عمار » ە انتقال ايتديرلمشيدی .

بنی عمارە ، ٨٠٣ سنەسنە قدر ولايتی مستقلاً ادارە ايتدكدن صكرا حكمدارلری اولان (يحيي بن ابی بكر) زماننده ملوك حفصيەدن « ابو فارس » طرفندن (بنی حفص) خاندانينە ارجاع ايدلمشدر . طرابلس بو تاريخدن اعتباراً ثمرات راحت وسعادتی اقتطافە باشلامشدی . بو انوار فيض ونعم اسپانيوللرك دور استيلاسنە قدر پرتوبار ايدی .

اسپانيوللر وطرابلس — اندلسدە مهر شوكت اسلاميت دوچار كسوف اولوبدە اورادەكی بتون مداين اسلاميە برر برر ردای سواد عدم ايچندە پويان اولمغە جلوۀ قدر وحكمت محكوم ايتدكدن صكرە اسپانيوللرك مطمح انظاری افريقای شمالی ممالكنە معطوف اولدی . ٩١٦ سنۀ هجريەسندە « قاتوليك فرديناند » [پترو دی ناواررا] قوماندانسندە سوق ايتديكی عساكر ؛ طرابلس شهرينی ايادی حفصيەدن نزع ايلە ملكيتنی استنتاج ايلمشيدی . علاوۀ فجاعت اولمق اوزرە اولوقت اهالئ مسلمەيی دخی تبعيد ايلمشلردی .

بشنجی شارل زماننده ايسە شهرك سوری تعمير اولونمامق شرطيلە اهالينك عودتنە وخراب اولان حصارك ترميمنە مساعدە اولونمشيدی . شارل ؛ (١٥٣٠) ميلاديەسندە طرابلسی (سان جوان) نام مالطە شواليەلرينەترك وتوديع ايلمش ايسەدە اوچ سنە صكرە « بارباروس خيرالدين پاشا » شهری شو اجلاف پرتعصبدن تخليصە موفق اولمشدی .

شارل تكرار مملكتی استراد ايدەرك طوائف قسيسين ورهبانە بخش ومال ايتمشيدی . [١٥٥١ م] سنەسنە قدر طرابلس اسير اهوال شماتتكارانەلری اولدی . چوق كچمەدی ، دورغودلە سنان پاشالر بر شهاب ثاقب كبی ظلام افاقی چاك

ایدەرك علم عثمانینك شو حوالیده رأیت فوز وفلاح اولمق اوزره رکز وتموحنی تأمین ایلدیلر .

استطراد

ابن حوقل ، ابن جبار کبی اساتذهٔ تاریخك اعتراف ایتدکلری وجهله طرابلس شو عصرده اوروپا ایله فعال ومدید داد وستادی واردی . او وقتلرده اوروپالیلر طرابلسه تخته، لوازم اخشابیه ، دمیر ، التون ، کوموش ادخال ایدەرك مقابلنه یوك، دری ، خورما ، زیتون وطوز اخراج ایدرلردی . رأس المکابسدن انسان وحیوان صرتنه محمول کلیتلی طوز چیقاریلیرمش. شو زمانلرده طرابلس جداً محسود امثال ایمش . اسپانیوللرك اشتهای احتراصاتنی تحریك ایدن شیئی ثروت وغنای محلی اولدوغی مسلمدر . مبالغهٔ عجمانه قبیلندن مضبوط شو روایهٔ آتیه‌یی غرابت وبلکەده عدم متیله برابر ذکر ایله سامان واسودکی محلی حقندەبر فکر اعطا ایتمك ایستەرز :

« اسپانیادن بر کون پك چوق امتعه ایله کلن سفائن حمولانی طوپدن تك بر تاجر آلیر و عقیب اشترادە بایعلری أوینه مسافر ایدر . اطعمه میاننده قارپوز بوانددیرلرکه کسمك ایچین نه بو خانده ونەده قومشو أولرنده بچاق بولونمازیـ ناچار اسپانیول مسافرلرك طاشیدیغی بچاغه مع الاعتذار مراجعت اولونور. برده یمکلره بیبر وبهارات یرینه مسافرلر اوکنده قوجه‌تاجر ثمین بر یاقوتی هواندەدوکدیرەرك یمکلر اوزرینه طاغیدر. اسپانیوللر، یرلیلرك متنعم اولدقلری شو فرط غنا ویشاینه انکشت بر دهان حیرت اولەرق وطنلرینه عودتلرنده نقل وشو صورتله دور استیلا وتعدی یی احضار ایلەمشلردر ! »

٤

قرون اخیره

دولت علیهٔ عثمانیه وطرابلس وغرب

طرابلس غربك صورة ضبطی ـ مراد اغانك تاجورا بكلكی ـ دورغود پاشانك والیلكی ـ یحیی پاشا ـ مصطفی پاشا ـ محمد پاشا ـ جعفر بك ـ سلیمان دایی ـ شریف پاشا ـ رمضان دایی ـ استطراد : یكیچریلر وطرابلس غرب ـ ساقزلی محمد پاشا ـ ساقزلی عثمان پاشا ـ عثمان دایی ـ بالی چاوش ـ مصطفی پهلوان ـ مصرلی اوغلی ابراهیم دایی ـ مورەلی ابراهیم ـ ابراهیم چلبی ـ استانكویلی مصطفی ـ وكیل خرج عثمان دای ـ محمد دایی ـ ابزه حسن بك ـ ترزی ابراهیم ـ ارناوود خلیل پاشا ـ محمد پاشا ـ كلیبولیلی حاجی مصطفی ـ خلیل بك ـ طرابلسده قرەمانلیلر حكومتی : قره مانلی احمد پاشا ـ قره مانلی محمد پاشا ـ قره مانلی علی پاشا ـ جزائرلی علی پاشا ـ قره مانلی یوسف پاشا ـ قره مانلی علی پاشا ـ طرابلس غربك یكیدن دولت عثمانیه طرفندن استیلا و ادارەسی : مصطفی نجیب پاشا ـ محمد رائف پاشا ـ طاهر پاشا ـ چشمەلی حسن پاشا ـ عشقر علی پاشا ـ محمد امین پاشا ـ محمدراغب پاشا ـ حاجی احمد عزت پاشا ـ مصطفی پاشا ـ عثمان پاشا ـ طرابلس غرب ایالتنك ولایته تحویلی : محمود ندیم پاشا ـ علی رضا پاشا ـ محمد حالت پاشا ـ محمد رشید پاشا ـ علی رضا پاشانك ایكنجی دفعه والیلكی ـ سامح پاشا ـ مشیر مصطفی عاصم پاشا ـ مشیر مصطفی پاشا ـ علی كمالی پاشا ـ محمد صبری پاشا ـ محمود جلالالدین پاشا ـ دفعهٔ ثانیه احمد عزت پاشا ـ محمد نظیف پاشا ـ احمد راسم پاشا ـ نامق پاشا ـ مرحوم حافظ محمد پاشا ـ مرحوم حسن حسنی افندی .

هم معشر كلهم غاز وكلهم　　　خیر الملوك صنادید الصنادید
اولئك الناس ان عدوا وان ذكروا　　　ومن سواهم فلغو غیر معدود
لو خالد الدهر ذا عز لعزته　　　كانوا احق بتعمیر وتخلید

طرابلس غربك صورت ضبطی — بنی حفص ارەسنده رقابت جاهدن متولد فترت ، طرابلسك اسپانیوللر طرفندن تسهیل ضبطنه سبب اولدی . بو هنگامهٔ فجاعت ۹۱۶ سنەسنك بر كیجەسنده وقوعه كلدی . اسپانیوللر طرابلس شهرینی ضبط ایله یرلی اهالیٔ اسلامیەیی شهردن تبعید ایتدكلری زمان بیچارەلركمال پریشانی ایله تاجورەیه كلمش ؛ اورادە مدافعهٔ وطن ایچون تجمع ایدن عربانه التحاق ایلمشلردی .

او اثناده استنادكاه عالم اسلاميت ، ملاذ جهان انسانيت اولان دولت عليهٔ عثمانيه آفاق قدرت وسطوتده يلديرم آسا بر صولتله بارقه‌ءاى مهابت وحشمت اوليوردى.

طرابلسليلر تاجوره‌ده بر طرفدن اسپانيوللره قارشى ترتيبات تدافعيه ايله اشتغال ايتمكله برابر ديكر طرفدن اعيانلرندن مركب بر هيئت انتخاب ايده‌رك پاى تخت سلطنت سنيه‌يه اعزام ايتمشلر وحال پر ملاللرينى اولوقت سرير آراى شوكت عظما ، سلطان سليمان خان حضرتلرينه عرض وتفهيم ايله حكومت عثمانيه‌نك حمايه و معاونتنى استرحام ايله‌مشلردى . خاقان مشار اليه حضرتلرى جماعت مبعوثه‌يى تسليت آميز تلطيفات ايله خاطرلرينى تطييب ايتدكدن صوكرا اسلافلرينه واقف حرم اغالرندن «مراد اغاى» [تاجوره‌بكى] ناميله كنديلرينه ترفيقاً اعزام و اوراليرينك احوالى تحقيقه مأمور بيورمشلردر .

مراد اغانك تاجوره بكلكى -- مراد اغا تاجوره‌ده‌كى عدالتله ايفاى وظيفه

ايدوب اهالينك احوالنه ودولت عليهٔ عثمانيه‌يه اولان شوق وميللرينه وقوف پيدا ايتدكدن صوكرا طرابلسك ضبطى ايچون مقام خلافته مخابره‌يه باشلامش ايدى ، [٩٥٧ هـ] معيتنده‌كى قلت عساكر ايله شهرك فتح وتسخيرى مشكل اولديغندن امر و امدادك ورودينه انتظاراً طرابلس ايله تاجوره ارهسنده بر طابيه انشا ايده‌رك محاصره‌ءى احضار وتسهيلدن خالى قالمادى . وجامع الكبير ومدرسه كبى مؤسسات علميهٔ نافعه وجوده كتيردى .

وقتا كه دولت عليهٔ عثمانيه‌نك مظفر دونانماسى آق دكيز صولرنده ، اسپانيا قرالى واوستريا و آلمانيا ايمپراطورى شارلكنى تهديد ايتمكده ايدى . حكومت سنيه ، مراد اغانك محرراتنه اطلاع ايتديكى كبى درحال جزاير جهتلرنده بولنقده اولان دونانماى همايون اميرالى « دورغود » پاشايه امر اعطاسيله مشاراليه ١٢٥ « قادرغه »ن مركب فيلوسيله طرابلس پيشكاهنه كلمش وآز بر مدت ايچنده طرابلس شهرينى اسپانيوللردن ضبط وممالك محروسهٔ عثمانيه عدادينه ادخال ايتمشدر . [٩٥٨] « جاء الترك بس » جمله‌سى تاريخ فتح دوشدى . دورغود بو سفرده ظاهرده قپودان پاشا سنان پاشانك مشاورى ايديسه‌ده حقيقت حالده قوماندان حقيقى كبى مطاع ومنظور ايدى . بو تاريخده طرابلس مدافعى جنرال (ويليه) ايدى .

دورغود پاشانك واليلكى — سنان وبرادرى صدراعظم رستم پاشالرك عداوت ونفسانيتلرى جهتيله ابتداى امرده دورغودك واليلكى تنسيب اولنميه‌رق موقتاً مراد اغايه ترك اولونمش ايدى. اخيراً دورغود پاشانك نياز واستدعاسى اوزرينه كنديسنه «طرابلس غرب بكلربكلكى» توجيه بيوريله‌رق والى نصب وتعيين بيورلدى. مشاراليهك زمان اداره‌سنده فزان وبنغازى‌يه وارنجه‌يه قدر عموم ملحقات اهاليسى بلا حرب عرض اطاعت وانقياد ايتمش اولدقلرندن او زماندن اعتباراً طرابلس غرب دولت عليه‌جه ايالت صورتنده اداره اولنمغه باشلانلمش وامر محافظه‌سنده مقدار كافى يكيچرى عسكرى تخصيص ايدلمشدر.

طورغود پاشا برطرفدن ايالتك اسباب عمران وترقيسنى تأسيس، ديكر طرفدن وسائط مدافعه‌سنى بنا كرده‌سى اولان استحكاملرله تشييد وترصين ايتدى.

بوندن باشقه اطرافده دشمنى تهديد وتعقيب ايله جمع ايتديكى غنائم كثيره‌دن دونما، عسكر مصارفنى تسديد ايدردى.

٩٦٦ سنه‌سنده اسپانيوللر تكرار طرابلسه كله‌رك هجوم جرأت وتصديسنده بولنمشسه‌ده درحال طرد ودفع ايدلدى.

٩٧٢ سنه‌سنده دولت عليه اسپانيا وجنويز حكومانى داخل اولدوغى حالده مالطه شواليه‌لريله محارب اولديغندن اسفنديار اوغلى مصطفى پاشا قومانداسى التنده مالطه صولرنده‌كى دونماى همايون اميرالى پياله پاشا ايله برلكده اداره ايتمك اوزره دورغود پاشا معيتنه اون ايكى قطعه (نيشى) دنيلان سفائن صغيره‌يى آله‌رق اعزام بيورلدى. مالطه قلعه‌سنك محاصره‌سى اثناسنده بر مرمينك قارننه طاغيتديغى طاش سرپنديسنك اصابتيله دورغودجه پاشا شهيد اولدى.

مرحوم مشاراليه بارباروس خيرالدين پاشادن صوكره عثمانلى اميراللرينك الك ممتاز وجنكاورى ايدى. طرابلسده بنا كرده‌سى اولان جامع شريفده دفين خاك غفراندر.

يحيى پاشا واليلكى — مرحوم مغفوره يحيى پاشا خلف اولدى [٩٧٣]. بوذات ايكى سنه قدر ايالتى اداره‌يه موفق اولدى.

مصطفى پاشا واليلكى — مصطفى پاشا، تونس فتحنه كيدن سنان وقليچ على پاشالرك معاونتلرينه مأمور بيوريله‌رق شرف فتح وظفردن حصه‌مند اولدى . (٩٨٢) تاريخنده ارتحال داربقا ايله‌دى .

محمدپاشا واليلكى — مصطفى پاشانك جانشينى اولوب فرومايه اولان بوذات سكون ولايته شين ويردى . غريانده (الحجاج) نامنده‌كى صاحب خروجك ظهورى بودورجور واعتسافك زادهٔ غلوى ايدى .

جعفر بك واليلكى — ٩٩٠ سنه‌سنده والى اولان جعفر بك عاجز وضعيف الشكيمه ايدى . اتباع وعسكرينك مقهور ومغلوبى اوله‌رق ياشادى . سلفنك زماننده علو ريز اولان فتنه دها واسع مقياسده لهيب انداز اولدى . (١٠١٢) سالنده يكيچريلرك وجوده كتيردكلرى قيام قيامتنمون اوزرينه جعفر بكك حياتنه رمق قالمشيكن كنديلرينه تأمينات اعطاسيله قصر قپوسندن سالماً چيقه‌بيلمش ايدى .

بو آره‌لق تاجوره‌ده (يحيى ابن يحيى سويدى) نامنده برى والى وعسكر عليهنه قيام ايده‌رك يكيچريلرى دوچار انهزام ايتمكله شهر آز قالدى ايدئ تسخيرينه دوشه‌جكدى . جبل غربى سنجاغنده متمكن محاميد قبيله‌سى شيخى (ابن نور) هرنصلسه يحيى ايله اويوشه‌مدنغندن بركون مرقومى بالاغفال حياً طوتوب يكيچريلره تسليم ايتمكله همان قتل اولنه‌رق سر مقطوعى درسعادته كوندرلدى .

محاميد قبيله‌سى شيخنك بو فداكارلغنه مكافاةً سلاله‌سندن شيخ بولنانلرك طرابلسه هركليشلرنده شرفلرينه بر طوپ آتلمسى ووالى اولان ذوات طرفندن كنديلرينه خلعتلر اكساسى تقرر ايتمشدى .

سليمان دايى واليلكى — عزم حزوم صاحبى اولان بو ذات ، باغيلرى دوچار طعنهٔ تنكيل واستيصال ايده‌رك تسكين شورشه موفق اولدى . اوچ سنه صوكره تاجورا اهاليسى جبايت اموالى منع درجه‌سنده طغيان وعصيان ايلدريله محاصره اولوندى . بو سيره‌ده تاجوره‌ليلر بيننده مزروعاتدن متولد نزاع ، رؤساى «بنى رقيعه»يى اغضاب ايتديكندن آرهلرينه كيرن نفاق سببيله سليمان دايى‌يه مغلوب اولديلر .

(١٠١٦) سنه‌سنده سلیمان دایی فزان جهتلرینی داخل دائرهٔ اطاعت قصدیله معیتنه اون بیك کیشی آله‌رق (کثیر) نام موقعده عاصیلرله ایتدیکی محاربه‌ده رئیس بغاة (ناصر)ی تلف وجماعتنی تشتیت ایله‌دی. هرایکی حربده اغتنام ایدیلان اموال پك وفیر ایدی. نشوهٔ طالع وموفقیتله سرمست اولان سلیمان دایی اتباعنك سعهٔ خطوطاتنی توسیع ایچون هرنوع سرآزادکانه مظالم واعتسافاتی روا کوردی.

نهب وتاراجدن بیزیلان تاجوره قریه‌سی اهالیسی اولوقت مربع نشین خلافت سلطان احمد خان اول حضرتلرینه رفع آواز تظلم ایتدی. درحال ایکی حرب سفینه‌سنه عسکر ارکاب ایدیله‌رك والئ بدامل جاب ومواجههٔ ناسده صلب اولوندی [١٠٢٦].

شریف پاشا والیلکی — سلیمان داییدن صوکرا والی شریف پاشا اولدی. صاحب حزم وشهامتسمات ایدی. ره‌کشای امن وراحتده بذل نفس ونفیسدن چکنمدی. فقط یکیچری شرزمه‌سنك صدمهٔ تواناسی هرنصاسه بو عقاب شکار صولتك شهبالنی کسرده تأخر ایتمه‌دی.

رمضان دای والیلکی — ١٠٣٥ سنه‌سنده شکیمهٔ ولایت رمضان دایی نامیله معروف قلندر مشرب، خفیف القیاده ذاته نصیب اولدی. (مریم بنت فواز) نامنده بدوی بر قیزله تزوج ایده‌رك بتون شئون ومصالح حکومتده کندیسنی مشاوره ومنقاد ایله‌دی. ١٠٤٢ سنه‌سنه قدر ولایت پنجهٔ تغلب وتحکمنده اسیرقالدی. رمضان دایی جام سفاهتی سیف سیاستله قولای قولای تبدیل ایده‌میه‌جکنی حس ایتمسیله زمام حکومتی بالجبوریه دامادی ساقزلی محمد پاشایه ترك ایتدی.

استطراد

یکیچریلر وطرابلس غرب — دورغود پاشانك مالطه‌ده شهادتیله طرابلس غرب بحرکسز، لیاقتسز بر چوق والیلرك النده ملعبه کبی قالدیغندن یکیچریلر سائر ممالك محروسهٔ عثمانیه‌ده یاپدقلری کبی بوراده دخی کمال دهشتله استعمال نفوذه باشلامشلردی. قره‌قول نامیله اجناس مختلفه‌دن دوشیرمه اوله‌رق کلان بو طائفه‌نك

شیرازهٔ انتظامی آز زمان ایچنده مختل اوله‌رق داخل شهرده « اوطه‌لر » اسمیله کندیلرینه تخصیص اونان مکانه وبلکه‌ده دنیایه صیغمیه‌رق هر برولری « منم دیکر نیست » داعیهٔ طاعتشکنانه‌سنه تمسکه باشلامشدی. کیت کیده بو ایالتك مضنهٔ کرام حضراتنه لایق کوردکلری « مرابطین » عنواننه کندیلرینی مستحق کوره‌رك بو یولده یاد وحتی بوعنوانلده فرامین عالیه‌ده ذکر اولنملرینی طلب واسعافنه قدر موافق اولمشلردر. مع مافیه سکنهٔ محلیه کندیلرینه (قره‌قول اوغی) لفظنی غلط اوله‌رق قور اوغی کنیه‌سیله معنون ایدرلردی.

یکیچری اغالری بینلرنده (طائی «دائی») لقبیله بر رئیس انتخاب ایده‌رك مملکتك ادارهٔ حقیقیه‌سی بو دایلرك النده قالمش وباب عالیدن کوندریلان والیلر مجرد دولت طرفندن وکیل صفتنده بولنمغه باشلامشلردی. مع هذا دایلرله والیلر اره‌سنده منافرت ورقابت اکسیك اولمادیغی کبی یکیچریلرك دایی علیهنده‌کی حرکتلری دخی سیرك اولمیوب بونلردن موت طبیعی ایله وفات ایدنری پك نادر ایدی.

یکیچریلر دورنده سلطنت سنیه پاشالرندن موجودیتنی محافظه‌یه مقتدر اولمش انجق اوچ ذات ظهور ایده‌بیلشدی. بونرده ساقزلی محمدپاشا، عثمان پاشا ومحمدپاشادر.

ساقزلی محمد پاشا — [١٠٤٣] امرای بحریهٔ عثمانیه‌دن اولان بو ذات ارباب لیاقت واستقامتدن ایدی. اهالی‌یه برمقدار ویرکی توزیع ایتمك، دخول و خروج ایدن ارزاق واشیای متنوعه‌دن رسم کمرك آلمق، خورما وزیتون آغاجلرینك بهر دانه‌سندن برر یوموروطه وصوکره‌لری یکرمیشر پاره‌یه باتحویل ویرکو استیفا ایتمك، سواری عسکرینی تحریر ایله‌مك والحاصل تکالیف ونظامات متنوعه‌نك بورالرده ایلك احداثی محمد پاشانك زمان اداره‌سنده‌کی اجراآت عالیه وعادله‌دن ایدی.

١٠٤٣ تاریخنده ظهوره کلن تاورغه واوجله اختلالنده عثمان بکی مأمور ایده‌رك اعادهٔ اسایشه موفق اولدی. (بن موسی) و (احمد بن عبدالهادی) کبی عاصیلری سلهٔ تأدیبدن کچیردی. فزانیدخی مستبد (طاهر بن المنتصر) ظلمندن قورتاردی.

١٠٥٩ سنه‌سنده اجنبی بر حکیم طرفندن مسموماً وفاتی وقوعه کلمکله دورغود پاشا تربه‌سنده دفن اولونمشدر.

ساقزلی عثمان پاشا — والی سابق متعلقاتندن اولوب طرابلس دونماسنی یکرمی دورت قطعه‌یه ابلاغ ایله قورصانلقجه طرابلسلیلری مرتبهٔ قصوایه اصعاد وخیلی مظفریات وغنائمی تأمین ایلیه‌بیلمش ایسه‌ده غایتله ظالم وغدار ایدی. سلفنك تشبثات اصلاحپرورانه‌سنی کلیاً عقیم براقه‌جق درجه‌ده مشارکت اموال اهالی‌یه منهمك ایدی. سلفنك طرح ایتدیکی ویرکویی رفع ونوابك ترکه‌لردن آلدیغی ربع سدس یعنی بیکده قرق یدی غروش عادتلرینی لغو ایتدی. عقارات بیعندن یوزده اوچ، غلام وجاریه فروختندن یوزده اون غروش آلمق کبی عادات سیئه مبدعی کندیسیدر. جبایت اعشار دخی سوء استعمالاتدن قورتلادی. هله اهالیدن اشترا ایتدیکی املاك وعقاراتك حجتلرینی تنظیم ایتدیرکدن صوکره ویردیکی پاره‌یی اصحابندن جبراً استرداد ایله‌مك کبی فضاحتلری‌پك جانسوزدر. دونما طرفندن اغتنام اولونان اموالك کیفیت توزیع وتقسیمنده سبع پسندانه احتیال وخستلر اظهار ایله‌دکندن عموم اتباعنك منفوری اولمشدی. (۱۰۸۳) سنه‌سنده بحریه عسا کری کاملاً عصیان ایده‌رك شمدیکی فنار طابیه‌سندن شهر اوزرینه انداختلر اجراسنه قالقیشلمش وبالمقابله شهردنده اوزرلرینه آتشلر ایدلمش اولدیغندن مملکت سکز کون قدر محصور ومسدود قالمشیدی. تخلیص نفس ممکن اوله‌میه‌جغنی حس ایدن عثمان پاشا سندی کندیسنی تسمیم ایتدی. طرابلسده نامنه نسبتله بر مدرسه، برحمام، برخان ایله بر قاچ اوقافی موجوددر.

عثمان دای — [۱۰۸۳] سلفنك خیرالخلفی اولوب عابد، زاهد، خیرخواه بر والی ایدی. کاهیه‌سی (علی قپودان) ایله تمشیت اداره‌سی‌پك حقپرستانه ایدی. رقیبی (مصرلی اوغلی ابراهیم) طبع ومزاجنه توافق ایتمدیکندن یکیچری اشراسندن (کور محمد) ك ترتیبیله عثمان دای وکاهیه‌سی، استبدال نقلنه مخصوص لیمانده مهیا سفینه‌یه ارکاب ایدیله‌رك مرسی اوکنده‌کی اطه‌ده قتل ایدلدی.

بالی چاوش — کیتدکجه حضیض ابتذاله دوشن مسندولایت عثمان رئیسك وفاتیله ینه زوربازوی شدت وغلظتله تملك ایدلدی. وقتاکه عثمان داینك خبر وفاتی تونس والیسی حموده پاشانك واصل سمعی اولدی. درحال اوغلی مراد بکك رفاقتنه مقدار کافی عسا کر ترفیق ایدیله‌رك بالی چاوشك مقاتله‌سنه مأمور ایدلدی. ایکی خصم وادی‌الهره‌ده کائن (محسن) نام موقعده بربرینه ملاقی اولدی. یکیچریلر

مغلوباً شهره التجا وتحصن ايلرله علمای بلده‌نك شفاعت و استغاثه‌سی كندیلرینی مشمول عفو وآمان ایتدی . بو آره‌لق بالی چاوش سلفنك انكلیزلرله عقد ایتدیكی صلحی نقض ایده‌رك بش جسیم سفینهٔ حربیه‌یه اكابر امرای بحریه‌دن (استانكویلی قوجه‌مصطفی)، (مصرلی اوغلی ابراهیم)، (قره طاغلی عمر)، (دورغوتلی احمد)ی اركاب ایده‌رك اطرافه دهشت انداز صولت اولدیلر . (١٠٨٦) .

مصطفی پهلوان — والیلكنك اوتجی كوننده دونمانك جماعتی طرفندن عزل وجربه اطه‌سنه نفی ایدلمشدر .

مصرلی اوغلی ابراهیم دایی — شجیع ، متدین بر ذات ایدی . شمدیكی حمیدیه طابیه‌سنك اساسنی تشكیل ایدن (برج الشعاب) ابراهیم دائینك اثر همتیدر . زمان ولایتنده دونماسی انكلیزلره بك سقنتی ویرمش ایدی . التی سفینه‌دن مركب اوله‌رق قورصانلغه چیقارتدیغی فیلو اوچ انكلیز سفینه‌سنی ضبط ومصادره ایده‌رك اسكندریه‌یه كوتورلمش وبتون حموله‌سی اوراده بیع وتقسیم ایدلمش ایدی . انجق خام‌صوفولقله بالاتهام قتلنه تشبث اولندیغنی اكلامسیله اسكندریه‌یه فرار ایتدی . [١٠٨٧] .

بو تاریخلردن صكره ایدیكه فرانسه و انكلتره حكوماتی طرابلس قورصانلرینی تأدیب ایچون [١٦٥٥ م] امیرال بلاكه Blake ویكرمی سنه صوكره امیرال سیرجون ناربورغ Sirjohn narbourg [١٦٧٥ م] دونمالرله كله‌رك طرابلس ساحلنی تهدید ایله‌مشلردر .

موره‌لی ابراهیم .	
ابراهیم چلبی	
استانكویلی مصطفی	
وكیلخرج عثمان دایی .	صیره‌سیله مسندایالته كچمشلرسه‌ده شایان قید وتتبع وقوعاتلری كورولمامشدر .
محمد دایی	
اباظه حسن بك	
ترزی ابراهیم	

ارناوود خليل پاشا واليلكى — ترزى ابراهيم ايله مشترك كبى كذران ايتدى . كويا كه مسند ولايت لأجل التعمير ايادئ خياطته مفتقر! بو زمانلرده صلابت ونفوذ ادارهٔ ايالت اولقدر كوشه ميشكه اغيار مهمه‌مه‌مكه وحتى مداخلاته بيله باشلامشلردى . ضعفيت حاضره‌دن اڭ اول اسپانيوللر انهاز فرصت ايده‌رك درون ولايتده بر قونسلوس اقامه ايتديرمش وآره‌سى چوق كچميه‌رك تبعه‌لرى هر يره قونديره ايله كيرمك (!) واسپانيا تبعه‌سندن برينك بر مسلم ايله مرافعه‌سى ايجاب ايتدكده محكمهٔ شرعيه‌يه كيتميوب قونسلوسخانه‌ده ايجابنه باقلمق اوزره ايكى بندى شامل بر معاهده‌جك عقد ايدلمشدر .

محمد پاشا واليكى — ١٠٩٦ ارناوود خليل پاشا ايله ابراهيم ترزينك حيثيت اياليتله غير متوازن بر حالده اسپانيوللرله معاهده عقد ايدلمسندن منفعل اولان يكيچريلر مومى‌اليهمايى عزل وتبديلده درحال تردد ايتمديلر . انفصاللرى اوزرينه درسعادتدن محمد پاشا ويكيچرى عسكرى طرفندن دخى امام محمد دائى نصب اولنمش ايدى . بونلرك ايلك اجرآآتى اسپانيا معاهده‌سنك ايكنجى ماده‌سنى فسخ وامحا اولدى . بو نقض عهددن متأثر اولان اسپانيوللر اون بش قطعه سفينه ايله طرابلس پيشكاهنه كلوب محاربه‌طلبنده بولندقلرندن دنيالره صيغمايان يكيچريلره صوك درجه‌ده خوف ودهشت مستولى اولوب هيچ بر صورتله محاربه‌يى تجويز ايتميه‌رك شرط ملغانك قبولى وشايد اسپانيوللر بوكا قناعت ايتمزسه هداياى مناسبه ايله دفعلرينى رجا ونيازه باشلاديلر . بو تدبير اسپانيوللرك چكلمسنى تأمين ايده‌بيلمش ايسه‌ده بر مدت صوكره كميلرينى تقويه وتزييد ايتدكلرندن ايديلان محاربه‌ده اسلام كميلرندن ايكى دانه‌سنى اسير واوجه فسخ اولنان شرطك بالتجديد مصالحه وترك منازعه ايدلمشدر .

متعاقباً امام محمد عزل ايله يرينه چارشو اصنافندن قهوه‌جى عثمان دائى تعيين ايدلمكله مرقوم اشتراك قبول ايتمديكندن محمد پاشايى درسعادته نفى واجلا ايتمش وميدان بتون بتون كنديسنه‌قالمش ايسه‌ده غليظ الطبع اولمق حسبيله اوچ بوچوق آى مرورنده بالانفصال يرينه كليبولى مصطفى دائى انتخاب اولونمشدر .

سالف العرض محمد پاشا پك ديندار ايدى . طرابلسده كى تورك چارشوسيله درونندەكى جامع شريف مشاراليهك خيراتندندر .

[١١٠١] سنەسنده قورصانلغه چيقارتديغى بش قطعه سفينه دشمندن بركمى اغتنام ايدەبيلمش ايسەده دونمـا خلقى غنائمى مشروعنك خارجنده بينلرنده خفيـاً تقسيم وتوزيع ايلدكلرندن طرابلسە مواصلتلرنده مدخلدەكى اطەلرده توقيف وامثالنه عبرت اولمق اوزره جملەسى قتل واعدام ايدلمشدر .

طرابلسى ضبط ايتمك املنه دوشن تونس واليسى (محمد بكى) تونسده محاصره و(بونه) جهتنده مغلوب ايتدى . فزانده عصيان ايدن (ناصر)ى مركز ولايتەبالجلب يرينـه (محمد المكنى)يى نصب وطاورغه وبنغازى جهتلرنده بر چوق شورشلرى تسكين ايلەدى .

كليبوليلى حاجى مصطفى نك واليلكى — . زماننده وقوع كلان غريان عصياننده (سعيد بن المنتصر الزمورى) كوندريلەرك قضانك اطاعتى استحصال اولوندى .

درسعادتده قائم پدرى محمد پاشا نزدنده منفى بولونديريلان خليل بك دونما تدارك ايدەرك طرابلس ساحلنده سرت ومصراطه جوارنده كائن (زعفران) موقعنه كلمش ووالى وكيلنك يارديميله طرابلس شهرينـه بلا ممانعت دخول ايتمكله حاجى مصطفى طاورغەيه كوندريلەرك اوراده اتلاف ايدلمشدر [١١١٤] .

خليل بك واليكى — ١١١٤ خليل بك والى اولوز اولماز استانبولدن قائم پدرى محمد پاشايى كتيرتدى . شيمديكى مركز قومندانلغى دائرەسى اولنده ضربخانه انشا وايالت دفعه اولەرق طرابلسده سكه ضرب وترسانەيى تعمير وتوسيع ايتدى . بيرامارده صيرەلى آغر اثواب كيمەن بو والى اولدى . منشيەده كائن « جامع كبير » مشاراليهك اثريدر . تونس واليسى « مراد » بكك پك محبى اولدوغندن ميرمومى اليهك عدو واكبرى اولان جزاير واليسنك تأديبنه كيتدى . (قسنطينه) جوارنده بر قلعەيى ضبط ايدەرك شهرمى كونى بش آى محاصره ايتدى . نتيجۀحرب مراد وخليل بكلرك هزيمتنى باعث اولدى . مراد بك خليل بكه نشانۀ وداد ومكافات اولەرق (قيروان) شهرينى بخش ايلەمشدى .

۱۱۱۶ سنه‌سنده تونسك مسند ایالتنه « ابراهیم شریف » بك ارتقا ایدوب تونسه عائد بر كمینك سائقهٔ ریاح ایله كلمسیله بعض اشیاسنك خلیل بك طرفندن غصبی وقوعه كلمكله طرفین اره‌سنده محاربه ظهور ایتدی . طرابلسك غالبانه محاصره‌سنده ابراهیم شریف بكك عسكری میاننده طاعون علتی ظهور ایتمكله بالمجبوریه تونسلیلرك وطنلرینه معاودته سببیت ویردی .

۱۱۲۱ سنه‌سنده عسكریدن « اركلیلی ابراهیم » نامنده بری باشنه برچوق جماعتی آله‌رق خلیل بك علیهنه عصیان ومحاربه‌یه قیام ایله خلیل بكی منهزماً مصره فرار ایتدیردی . بو تبدلات اره‌سنده امرادن « جن محمد » بك زیاده پارلایه‌رق هر بر شیئی ید اقتدارینه كچمش ووالیلكی صیره‌سی بیله كلمش ایسه‌ده هر نه‌دن ایسه خروبه جامع شریفی امامی « اسماعیل خواجه »یی والی نصب ایله اكتفا ایلمشدر.

ایكی آی صكره دیوان كاتبی « محمد ابو مویس » جن محمد بكی قتل وامام اسماعیلی عزل ایتدیردی . یكیچری آره‌سنده تكون ایدن اختلالات مناسبتیله بین الامرا برچوق مناقشات ومنازعات حاصل اولمغله بونلرك ایچنده قره‌مانلی احمد بك دها زیاده كسب نفوذ وسطوت ایده‌رك مسند ایالتی اله كچیرمكه موفق اولدی .

طرابلسده قره‌مانلیلر حكومتی — احمد بكله تأسس ایدن بو عائلهٔ حاكمه دورنده طرابلس غرب ایالتدن زیاده مستقل بر مملكت شكلنی آلمشیدی . قره‌مانلیلر متبوع معظملری اولان حكومت سنیه‌یی كأن لم یكن حكمنده طوتمشلر وبونكله استیذان ایتمكسزین اوروپا دولتلریله معاهده‌لر ، محاربه‌لر ، مصالحه‌لر ایقاع ایتمشلردی . وبین الاهالی كندیلرینه بلا حیا « امیر المؤمنین » نام معظمنی ویردیرمشلردی . بونلرك طرابلسده‌كی نفوذ قویلرندن ناشی اهالی كندیلرینه اطاعت تامه‌ده بولنمش ، یكیچریلرك شكسته سلسلهٔ عصبیتلرینك ضعفیتلرندن استفاده ایتمشلردی .

طبیعةً غدار ، ظالم ، سفاك اولان قره‌مانلیلر ، مملكتك آسوده‌كئ خمودندن طالع یاورلرندن مدنیت وعمران نامنه هیچ بر نفع وكار استنتاج ایده‌مه‌مشلردی . ویالكز حظوظات نفسانیه‌لرینی تكمیل ایتدیره‌بیلمشلردی . بو سببله‌دركه اووقتلرده پارلامغه استعداد ولیاقت كوسترن طرابلس بحریه‌سی چارچابق محو واندراسه محكوم اولدی .

دولت ابد مدت عثمانیه‌نك طائر فوز آوری بورالرده پرواز اولماه‌یدی ممالكت آز قالدی غنیمت اغیار اولوب كیده‌جكدی !

قره‌مانلیلر ایچنده یتیشن نامدار پاشالر اوچ ایدی . احمد پاشا ، اوغلی محمد پاشا وبونك حفیدی یوسف پاشا .

احمد پاشا — قره‌مانلی عائله‌سنك مؤسسی اولان بو ذات ١٣ جمادی الثانی ١١٢٣ تاریخنده یكیچریلرك انتخاب وموافقتیله والی تعیین اولنه‌رق او صیره‌ده مقام علویت انسام خلافتدن استحصال ایلدیكی فرمان همایونی حاملاً مصردن عودت ایدن مارالذكر خلیل بك عسكریله زواغه‌ده اچدیغی برسفرده خلیل بكی مغلوب ایده‌رك عقیب ظفرده مشارالیهی قتل فضاحتنه ارتكاب و[٣٠٠] كیشی‌یه بالغ اولان ایالات مأمورین وضابطانی ایلا بر ضیافتده بو غدره‌رق تمركز استبدادیسنی تشدید ایتدی . تحقیق جنایته « جام خواجه » شهرتیله معروف قپودان دریا محمد پاشا كوندرلمشه‌ده تفتیشاتی هیچ بر ثمره‌یه اقتران ایتمه‌مشدر .

مسلاته‌ده « ابن حسین » وترهونه‌ده « محمد بن منصور » قیادتی التنده ظهوره كلان عصیانلری بالذات كیده‌رك تسكین ایتدی . طرابلسده « ابو قبله » مخلصیله ملقب مغربلی « علی بن عبداه بن عبدالنبی » ١١٢٧ تاریخنده جبل طرفلرینه كیده‌رك بعض سبكمغزانه مهدیلكنی بیعت وجبل اخضره قدر منتهی بتون نواحی اهالیسنی عصیانه تحریك ایتدیردیكندن احمد پاشا معیتنه كافی قوای عسكریه آله‌رق زعفرانده اختلالجیلرینك قیامنی انهزامه اوغراندیردی .

بنغازی ودرنه جهتلرینك تسكین شورشنه « ترپا كی ابراهیم » « علی ادغم » رفاقتلرنده برادری (حاجی شعبان) بكی كوندرمشسه‌ده آز زمان صوكره بو ایكی قوماندان سردارلرینه قارشی اطاعتسزلقده بولنه‌رق تدارك ایتدكلری قوای عظیمه سایه‌سنده شعبان بكی عزل ویرینه ابراهیم بكی حوالیٔ مذكوره‌یه والی نصب ایتدیلر . بونكله‌ده اكتفا ایتمیه‌رك طرابلسی ضبطه قیام ایتدكلرندن احمد پاشا بونلری ایم برضربهٔ تأدیبه منجر ایتدی .

قره‌مانلیلر ایچنده ایلك دفعه اوله‌رق « امیرالمؤمنین » نام معظمنی طاشیمغه جرأت ایدن بو اولدی . ولایتك هر طرفنده دعاوینك حلنه مخصوص مجالس شرعیه كشاد

ایتدیردی . طرابلسده منشیه قپوسی یاننده‌کی (عمر وبن العاص)ك تأسیس کرده‌سی اولان جامع شریفی مجدداً تنظیم ودروننده برمدرسه بنا ایتمش ولیمانك غرب جهتنده، ساحلدن مرکزه طوغری بر قاچ یوز متره طولنده بر طاقم کوچوك اطه‌لر اوزرنده طرز قدیمده غایت متین ومحکم بر برج بنا ایتدیرمشدر ؛ اولجه (کوبکلی برج) نامیله معروف اولان بو برج [١٣٠١] سنه‌سنده اصول جدیده‌یه تطبیقاً بعض یرلری تعدیل واملا قلنه‌رق جسیم بر استحکام هیئتنه افراغ و (عثمانیه طابیه‌سی) نامیله تسمیه ایدلمشدر .

١١٥٨ سنه‌سنده ارتحال ایتمکله جامع شریفنده دفن اولوندی .

محمدپاشا والیلکی — ١١٥٨ پدرینك ارتحالیله قره‌مانلی محمدپاشا طرابلسه والی اولدی . ایالت ایشی دونمایی تجدید وتنسیق اولوب زماننده پك شجیع وبهادر قورصانلر یتیشمش وبتون آق دکز حوضه‌سی اسیر غصب وغارتی اولمشدی . [١٧٢٨] سنهٔ میلادیه‌سنده طرابلس قورصانلری فرانسزلرك بر قاچ کمیسنی ضبط ایتدکلرندن امیرال غران‌پره Grandprè دونمای مخصوصله مرسا اوکنه کله‌رك ؛ استحصال معاهده‌یه موفق اولدی .

انکلتره حکومتی دخی بو تاریخلرده استحصال معارفه‌یه مقدمه اولمق اوزره بر معاهده‌نك تنظیمی محمد پاشایه تکلیف اولوندقده والیٔ مومی‌الیه بلا رد ودربار شوکت قراره بلا مراجعه دوغریدن دوغری‌یه معاهده و اتفاقنامه عقدینه جرات ایله‌مشدر .

١١٦٤ سنه‌سنده معقود بو مقاوله‌نك تفصیلاتی تاریخ غلبونده مندرجدر .

علی پاشانك والیلکی — ١١٦٧ قره‌مانلی محمد پاشانك وفاتی اوزرینه اوغلی علی پاشا والی اولدی . بدایت تولیتنده حق وعدالت دائره‌سنده انفاذ اوامر ونواهی ایتدیره بیلمشسه‌ده صوك کونلرنده عموم اتباعنك منفوری اولمش ومملکتك شیرازهٔ انتظامی کلیاً مختل اولان یکیچریلرك جولانکاه غارت وجوری اولوب کیتمشدر . علی پاشا زماننده آق دکزده متسلطن حکوماتك برر قونسلوسلری اقامه ایدلدی . واجانبه ویریلن امتیازاتی تجدیداً تصدیق ایتدی . ١١٧٧ سنه‌سنده بلسیان جمهوریتنك آمیرالی یاسم یانی وقونسلوسی قونت زریب بالودیك معرفتلریله برمعاهده

عقد اولوندی. ایکی سنه صوکره شو عهدنامه خلافنه اوله‌رق جمهوریت مذکوره‌دن ایکی سفینه اسیر وبرینی ساقزه، دیکرینی آخر بر محله کوتوروب اخفا ایدلدی. بونلرك استردادی حقنده قونسلوسلك واقع مراجعاتنه معاهده‌دن اول اغتنام اولونمش جوابیله مطلوبی اسعاف اولنمادی. قورصانلر بونکله‌ده اکتفا ایتمه‌دیلر، ضابطان بحریه‌دن بری بلسیان جمهوریتنه عائد زادر لیماننه کیره‌رك سفائن تجاریه‌یه صارقندیلق ایتمکه باشلادی. صبری توکنن حکومت مذکوره درحال بر قاچ حرب کمیسیله طرابلس دونماسنه هجوم ایده‌رك رئیسنی قتل وعموم طائفه وکمیلر اسیر واغتنام ایدلدی. بونك اوزرینه اسملری یوقاروده مسبوق آمیرال ایله قونسلوس قره‌مانلیلرله ایکنجی بر بلسیان معاهده‌سنی عقده مجبور اولورلر [١١٧٩]. شو معاهده تفصیلات وموادی، تاریخ غبلوده مذکوردر.

اغتشاشات داخلیه زیادلشیر و اهالیده حکومت عثمانیه‌دن استمداد و استغاثه‌یه باشلایه‌جغی بر صیره‌ده پاشانك کوچوك اوغلی یوسف بك عسکر وبنی نویر قبیله‌سی شیخی « خلیفه بن عون » ه تأمینات ویره‌رك کندیسنی والی انتخابلری حانده ناموس ومعدلت دائره‌سنده خدمت ایده‌جکنی مع القسم اقناع ایدر. بك خونخوار اولان یوسف بك والده‌سنك ایکی اللری قطع و ولیعهد ایات حسن بکی قتل ایتدکدن صکره اوتوز سکز کونلك بر اختلال داخلی وجوده کتیرر. بو اختلافات جزایرلی علی پاشایه وسیلهٔ حسنه اولدی.

جزایرلی علی پاشانك والیلکی — ١٢٠٧ داخل ایالتده عوریز اشتعال اولان نائرهٔ فتنه‌یی اطفا ایچون حکومت عثمانیه دوقوز قطعه سفینهٔ حربیه ایله جزایرلی علی پاشایی بافرمان همایون والی تعیین بویوردی. علی پاشا جزایرده اولوقت متولی والینك قرداشیدی. قره‌مانلی علی پاشا شو قوت وتبدله قارشی مظاهرت کوستره‌میه‌جکنی حس ایلدکندن بتون افراد خاندانی آله‌رق تونس والیسی « حموده » پاشانك نزدنده التجا ایتدی.

جزایرلی علی پاشا، قیامی بر درجه‌یه قدر تسکین ایده بیلمش ایسه‌ده مصردن پرنج کلمسکه باشلامغله عسکره متمادیاً یدیردیکی بلغوردناشی « بلغورلی علی پاشا » لقبی ایله بنام وشو صورتله اتباعنك هدف عتاب وملامی اولدی. طرابلسه عائد

اولوب سلفنك رخاوتندن الدن چيقاريلان (جربه) اطه‌سنى بتكرار ضبطه موفق اولمشه‌ده بونكله تونس واليسى حموده پاشانك انفعالنى تحريكه سببيت ويردى .

بونك اوزرينه حموده پاشا جزيره‌نك استردادينه وطرابلسك استيلاسنه قره‌مانلى على پاشا ايله اوغللرى احمد و يوسف بكلر وطرافدارلرى بنى نوير شيخى خليفه‌يى مأمور ايتدى . چوق كچمه‌دى ، جربه ضبط وقواى كليه‌لريله تونسلى ومنشيه‌ليلرك مظهر حمايه ومعاونتى اولان قره‌مانليلر طرابلسه بر بوچوق ساعت مسافه‌ده واقع « مجبوده » نام محلده جزايرلى على پاشانك جزئى عساكرينى مغلوب ايتديلر .

قره‌مانلى ايكنجى احمد بكك واليلكى — جزايرلى على پاشانك منهزماً مصر جهتلرينه فرارندن صوكره قره‌مانلى على پاشا مظفراً مخاديم واتباعيله شهره كيردى . اوغلى احمد بكى والى وكوچوكى يوسف بكى قوماندان تعيين ايده‌رك كوشهٔ عزلته چكيلدى . بو آره‌لق ايكى قرداشك ايلك اجراآت وتشبثاتى تونسده وبتون سفر امتدادنجه صرف ايتدكارى پاره‌نك اهالى اوزرينه بعدالطرح استيفاسى اولدى. بو مبلغ ٧٠٠٠٠٠ غروش راده‌سنده ايدى . پك حريص اقبال وجاه اولان يوسف بك قرداشنى انظار اهاليدن دوشورمك ايچين طوپلنه‌جق اولان بو مبلغك پك فاحش و اهالى‌يه طاقتفرسا اولديغنى بيانله خلقك اينه توجه ومحبتنى استجلابه موفق اولدى. بر كون احمد بكك زيارت اوليا وتنزه قصديله تاجوره‌يه وقوعبولان عزيمتنده اهالى نشانهٔ عصيان اوله‌رق ايكى طوپ انداختيله يوسف بكك واليلكى اعلان اولوندى . [١٢١٠] .

بو هنكامهٔ شورشده ضعفنه قانع اولان احمد بك اتباعنى آله‌رق اولا مصراطه‌يه، و بعده مالطه‌يه كيدوب ميدانى قارده‌شنه ترك ايتدى .

قره‌مانلى يوسف پاشانك واليلكى — [١٢١٠] يوسف پاشا، قره‌مانليلرك اك ذكى وجسورى اولمقله برابر غايت ظالم وغدار ايدى . خاندانك خون مظلوميله لوث آلود اولدوغى حالده (١٢١٠) سنه‌سنده مسند ايالته كچمش و اهالينك كنديسنه اولان نفرت وضجرتنى تسكين ايچين تونس واليسى حموده پاشا واسطه‌سيله‌مقام خلافتدن تصديق مأموريتنى متضمن بر فرمان همايونه نائل وحتى « روم ايلى بكلر بكلكى » رتبهٔ رفيعه‌سيله‌ده بكام بيورلمشيدى . تسلطن واستقلاله صوك درجه‌ده

حریص ومیال اولدیغندن دائره‌سنده انجق بر تاجداره لایق اوله‌بیله‌جك عظمت واصول تشریفاتی واردی. شعبات اداره‌یی تقسیم ایده‌رك وزارت، خارجیه مأمورلغی، قپودانلق ریاستی کبی مأموریتلر بیله احداث ایتدی. زماننده طرابلس سورینك بعض مواقعنده وخارج شهرده بر قاچ نقطه‌ده یکیدن برجلر انشا ودکز جهتندن حکومت قوناغی قربندن کومروك دائره‌سنه قدر ممتد سوردیوارلرینی بنا ایتدیرمشدی.

بونکله برابر دونتماجه دخی اصلاحات وتجدداتی آز دکلدی. یکیدن یاپدیردیغی اون اوچ قطعه‌دن مرکب بر فیلو ایله بحریه‌سنك شان وشرفنی دوبالا ایتمشدی.

ناپولیونك بتون مصر سفری امتدادنجه یوسف پاشا فرانسزلره معاونتدن خالی قالمامش وحتی انکلیزلر طرفندن تضییق ومحاصره ایدیلن فرانسز کمیلرینك خلاصی ایچین کندی دونتماسنی آماده‌ٔ حرب برحالده بولندیرمشدی. بوناپارت، پاشانك صحابت وآمیزشندن بیوك بر استفاده‌ده بولنه‌جقدی: طرابلسه کله‌رك سوق ایده‌جکی جسیم بر اردو ایله مصرك قره‌دن تسهیل ضبطنه تشبث ایده‌جکدی. [١٨٠١] سنه‌سنده ناپولیونه منسوب عن اصل مالطه‌لی ساوه‌ریو نودی Saverionudi معرفتیله عقد صلح ایدیله‌رك فرانسز سفائن وتجارتی مصون تجاوز ایدلمشیدی.

قره‌مانلی یوسف پاشا حکومت اجنبیه‌ٔ متجاوره‌یی تکالیف سنویه اعطاسنه مجبور ومنقاد ایلمشدی. بو جمله‌دن اوله‌رق (١٢١٣) هجریه‌سنده اسوچ حکومتی یوز بیك فرانق عطیه، سکز بیك فرانقده سنویه نامیله جزیه ویرمسی تکلیف اولوندی. قونسلوس امتناع ایتمکله آق دکزده پك چوق کمیلری غصب ویغما ایدلدی. ناپولیونك توسطیله عطیه‌نك سکسان وسنویه‌نکده سکز بیك فرانقده تقرری تنسیب اولنه‌رق اسوچ سفائنی اعاده اولندی.

١٢١٧ سنه‌سنده عین حال امریقالیلرده تطبیق ایدلدی. امریقان کمیلرینك مصادره‌سندن ناشی حکومت مشارالیها دونتماسی طرابلسی یکرمی کون قدر محاصره ایتدیسه‌ده انهزامه اوغراتیله‌رق مالطه‌یه فرار ایتدیرلدی.

امریقالیلر بنغازی جهتلرنده فرصت کوزتمکده اولان والئ سابق قره‌مانلی احمد بکی بعض اطماعات ایله طرابلسه کیروب والی ایده‌جکلرینك خبری شیوعنده یعنی ١٢٢٠ سنه‌سنده یوسف پاشا درحال جزایر والیسی حسن پاشا وانکلتره قونسلوسی (وارینغتون) معرفتلریله امریقا مصالحه‌سنی عقد ایتدی.

قرەمانلیلرك بو ظفرناك تغلبلری ؛ ناپولیونك محاربات خونریزانەسیله جهانك اختلال واضمحلال ایچنده قاورلدیغی ، اوروپا حکومتلرینك‌ده محشر آسا بر هیجان آرەسنده بقای حیات ونوعله اوغراشدیغی برزمانده اولدیکه طرابلس قورصانلرینك بو تحکماتنه قارشی سکوت واجابتدن باشقه بالطبع هیچ برشیئی عکس انداز اولمیوردی ! فقط اوروپا ، قورسیقەلی جمرةالحربك اولو مجیل محارباتندن فورتیلوبده انظار دقتنی بحر سفید ممالکنه توجیه ایتدیکی زمان یوسف پاشانك حال وموقعی باشقەلاشمشیدی . ١٨١٩ سال میلادیسنده (آقویسغرانا)ده اجتماع ایدن‌دول‌معظمه مرخصلری بویوك ، کوچك اوروپا حکومتنك بحر سفید قورصانلرندن امین قالمق ایچین بین‌الدول بر اتفاق عمومینك اتخاذینه قرار ویرمش وبو اتفاق آمیرال (فریمانتله) و (ژوایەن دولاغراویەر) معرفتیله یوسف پاشایه بعدالتبلیغ اعتراف ایتدیرمشلردر .

ایشته بو (آقویسغرانا) معاهدەسنك نتایجندن اولەرق اوروپا حکومات صغیرەسی اوآنه قدر طرابلسه ویرمکده اولدوغی تکالیفك اعطاسندن امتناع ایتمکه باشلادی .

١٨٢٥ سنهٔ میلادیەسنده ساردنیا حکومتنك طرابلس قونسلوسی (پارودی) ؛ قرال (قارلو فلیچی) نامنه جزیه امتناعنی تبلیغ ایتدی . یوسف پاشا درحال طرابلسده متمکن ساردنیالیلرك املاك وتجارتنی ضبط وقونسلوسیده حبس ایلەدی .

ساردنیا ؛ قومرچو ، ماریا قریستینا ، تریتونه ، نەرئیده ناملرنده دورت قطعه سفائن حربیەیه عسکر ارکاب ایدەرك امیرال (فرانچسقو سیووری) قومانداسنده طرابلسه کوندردی. قپودان (سیووری) ائتلافجویانه بعض مذاکراته کیریشمکله ایشه فیصل ویرمك ایستدیسەده یوسف پاشا (٣٠٠٠٠) غروش تضمینات آلمدقجه سوزه بیله کیریشمیەجکنی شدتله بیان ایتمکله ساردنیالی قپودان کیجەلین (مامەلی) اسمنده‌کی ضابطی طرابلس کمیلرینه وملازم (پەلتتا) ایله (کیجی) یی شهره هجومه مأمور ایتدی . (مامەلی) ایکی طرابلس کمیسنی احراقه موفق اولمشسەده دیکر ایکی ضابط موفق اولمیەرق رجعته مجبور اولدیلر .

ایرتسی کون ساردنیالیلر فرار ایتمیەرك ینه شهری محاصرەده اصرارلری کوریلنجه یوسف پاشا یاروفاشماری انکلتره قونسلوسی (وارینغتون)ه بودفعه دخی مراجعت ایدەرك ونیات سابقەسندن تماماً فراغت ایلیەرك ساردنیا دونمانسنی (٢٩)

پاره طوپله سلاملادقدن صوكره عقد صلحه مجبور اولور . ينه بو سنه‌ده طوسقانه‌ليلرله‌ده بر معاهده امضا اولوندی .

١٨٢٦ سال ميلاديسنده طرابلس قورصانلرينك بر جولانكاه غنيمتنده پاپالق حكومتنه عائد اوچ كميك ضبط ومصادره‌سی وقوعه كلديكندن پاپا فرانسه حكومتنه دخالت ومراجعت ايدر . لوئی فيليپ پاپابه بر جميله ومعاونتده بولنمق اوزره (آرنو) و(سولسای) قوماندالرنده قوتلی بر دونما سوق ايتدی . وپاپايه مناسب بر تضميناتله كميلرينك استردادينه موفق اولدی .

بو آره‌لق (ناپوليتان) حكومتی طرابلسك ضعفيتندن بالاستفاده امثالنه بخش اولنان امتيازاتدن مستفيد اولمق ايستدی .

١٢٤٥ سنه‌سنده اوچ كونلك بومباردمان واون دورت كونلك محاصره‌دن صوكره هديه ناميله يوسف پاشايه يالكز بردفعه‌لغه مخصوص اوله‌رق ٣٣ بيك فرانق ويريله‌رك عقد صلح اولوندی .

يوسف پاشا فرانسه‌دن مأمول ايتمديكی معاملهٔ سابقه‌دن پك متأثر اولوب اخذ انتقامه مترقب فرصت اولدی : ولايتك ايچری طرفلرنده برای سياحت كشت وكذار ايدن انكليز بيكباشيلرندن (لاينغ Laing)ك شو آره‌لق قتلی وقوعه كلمكله قاتلی فرانسه قونسلوسی (روسو) اولديغنی رسماً اعلان ايتدی . بو اسنادی هضم ايده‌ميه‌ن (روسو) ايسه درحال باندیره‌سنی ایندیره‌رك وطننه عودت ايتدی . انكلتره وفرانسه‌دن تحقيق جنايت ايچون كلان مختلط قوميسيون مذكور قونسلوسك معصوميتنی اعلام ايتمكله فرانسه حكومتی آميرال (روزاميل) قوماندا‌سنده طرابلسه دونما كوندردی .

جزايرك ضبطندن بر ماه صوكره طرابلس اوكنده واقع اولان بو نمايش بحری (الحاج محمد بيت المال) همتيله دفع اولوندی وفقط دكزده منع اسارت وتعدی كيفيتی قطعياً ومكملاً تحت تأمينه آلديرلدی .

كوريليوركه ايالتك تجز وانحطاطی تماماً تظاهر ايتمشدی . واردات ايالتك قسم اعظمی اشبو تكاليف خارجيه اولديغيچون بونلرك بردن بره كسيليويرمه‌سندن خزينه بيوك بر بحرانه كريزكاه اولمشدی . يوسف پاشا مغشوش سكه‌لر ضربيله

اعتبار مالیسنی دخی اندراسه اوغراتدیغی شایان ذکردر . اجنبی تجاراندن فاحش فائضلرله مبالغ جسیمه استقراضندن باشقه چاره قالمامشدی .

وعده‌سی حلول ایدن اصحاب مطلوب منسوب اولدقلری حکومات معرفتیله اقچه طلب واستیفایه باشلادقلرندن یوسف پاشا نه یاپه‌جغنی تمامیله شاشیرمشدی .

(شیخ عبدالوافی) نك غریان و (احمد سیف النصر)ك سرتده ایقاع ایتدکلری اختلالات داخلیه‌یی تسکین ایتدی . ناوت قبائلیدخی بونلرك اثرینه بالاقتفا رأیت عصیانی تموجه جسارتیاب اولمشه‌ده اوغلی احمد بك وابوالقاسم بن خلیفه قوماندالرنده سوق اولنان عسکرله مدید محاربادن صکره بورالرینك اسایشیده اعاده اولنه‌بیلدی .

١٢٤٢ سنه‌سنده (بورنو) حوالیسنك یوسف پاشایه قارشی خصمانه حرکتلری حس اولندیغندن درحال اوزرلرینه سوق اولنان (عبدالجلیل بن غیث بن سیف النصر) طرفندن بلا مزاحم تأدیب ایدلمش وبو وسیله ایله مرقوم عبدالجلیل پك وافرکمیاتده هدایا وعطایا ایله رجعت ایلمشدر . جبل غربی اغتشاشاتی ایسه قولای قولای تسکین اولنه‌مادی . بو آره‌لق ترهونه‌ده (عبدالصمد بن سلطان) دخی فتنه چیقارتمقده تأخر وتردد ایتمه‌دی . بتوز بو اختلالات داخلیه یوسف پاشانك شیخوختندن وبناءً علیه عجزندن میدان آلمشیدی . تسهیل اداره ایچین غریان حوالیسنی بویوك اوغلی علی ، مصراطه مصطفی ، خمس عثمان ، اورفله عمر ، ظلیتن ابراهیم ، درنه ایسه کوله‌سی مصطفی بکه توجیه اولنه‌رق تقسیمات ملکیه‌یه ناچار رضاداده اولدی .

فقط بو تدبیرلرده‌ده مطلوب جبایت حاصل اوله‌مادی . ایالت ایچنده بحران مالی اودرجه تعظم ایتمشکه یوسف پاشا حظوظات وشهوات نفسانیه‌سنه لازم اولاجق مبالغی تدارك ایچین دونماسندن برطاقم کمیلری فروخت وباقر طوپلرندن بر قاچنی اذابه ایده‌رك سکه ضرب ایتدی ! بوده کافی اوله‌مایجه (منشیه) اهالیسی اوزرینه ویرکو طرحی جهتی التزام اولوندی . قول اوغلی اولان بو اهالی حادثه‌یی ایشیدیر ایشتمز کاملاً عصیان ایتمش ویوسف پاشایه مخلوع نظریله باقه‌رق اوغلی محمد بکی والی انتخابه قالقمشلردر . منشیه اهالیسنك بو فوق المأمول حرکاتی ، اختیار یوسف پاشایی صوك درجه‌ده مغموم ومأیوس ایتدی .

هله او آره‌لق انکلتره حکومتنه منسوب بعض تجارانه ایقاع اولنان خساراتدن

دولابی آمیرال (دونداس) قوماندا-ـنده لیمان اوکنه کان دونمانك ٢٠٠٠٠٠ اسپانیول غروشی تضمینات ایستهمه-ی وبوکا قارشو اختیار پاشانك طوپلرندن بر قسمنك اجنبی تاجرلرینه فروختیله دونمایه اعطاسی کندیسنی پك صارصدی .

او آنه قدر سوه‌سوه طاشیدیغی حمل ثقیل مظالم بو دفعه کندیسنه تحملفرسا براشکنجه کلدکه بالمجبوریه اوغلی علی بکه ترك ایله کوشهٔ انزوای استراحته چکلدی. [١٢٤٨ ه]

قره‌مانلی علی پاشانك والیلکی — یوسف پاشا ، حاکم بلده (شیخ احمد التوغار) معرفتیله اهالینك علی بکه بیعتی بالاجرا قلعه‌دن شرفنه طوپلر انداخت ایتدیردیکی صیره‌ده منشیه اهالیسی دخی شیمدیکی عسکری خسته‌خانه‌سنده یوسف پاشانك دیکر اوغلی محمد بکی والی نصب ایده‌رك عین مراسم وشادمانی ایفا اولونیوردی .

١٢٥٠ سنه‌سنده درسعادتدن محمد شاکر افندی علی پاشایه (روم ایلی بکلربکلکی) رتبهٔ رفیعه‌سنك فرمان همایونی ایله قیمتدار بر سیفنی حاملاً کلدیکی زمان نائرهٔ فتنه دها زیاده قیزارمشسه‌ده اوقدر تأثیری اوله‌مادی . بالضروره بیعتی وقوعه کلدی . بو تاریخلرده حکومات اسلامیه‌نك دائما نفع و استقبالی کوزتن انکلتره حکومتی طرابلسك فرانسزلر طرفندن جزایر کبی ضمیمهٔ ممالکی صیره‌سنه‌قونلامسیچون تبر. یکات ومظاهرات دوستانه‌سنی اخفا ایده‌مدی . حتی یوسف پاشانك آواخر ولایتنده بر عسکر طرفندن قیزینه دوچار حقارت ایدلدیکندن منکوباً وطننه کیتمش ، وبر چوق حالات نازکانه‌ده آرای صائبه‌سیله ایالته و دولتیسیله اسلاملره خیرخواهانه خدماتده بولنمش اولان (وارینغتون) ایکی حرب کمیسیله کله‌رك والی‌یه اعتماد نامه‌سنی تجدید وتقدیم ایتدی .

یوسف پاشا زماننده تحصیل اموال مأموریتیله بنغازی‌یه کوندریلن (محمدشالابی) بو انقلابه واقف اولنجه همان مالطه‌یه کیده‌رك محمد بك طرفدارانه‌متمادیاً کوندردیکی مهمات ناریه ایله علی پاشا علیهنه واقع قیام وتحریکاتی اداره ایتمش وحتی بردفعه‌سنده بالذات کمیلرله کله‌رك شهری طوپه طوتدیرمشدر .

بو واماثالی محرکلرك القاآت اختلالجویانه‌لرینه محمد بك‌دائما روی قبول‌ومطاوعت کوستردیکندن ایالات ایچنده شورش هیچ بر وقت اکسیك اولمادی .

ایشته بو زمانلر ایدیکه دولت علیهٔ عثمانیه قره‌مانلیلرک صحائف خون آلودینه خاتمه ویره‌رك ایالتی مسعود و آسودگی بر دورك فیوضاتندن مستفید ایله‌مك عزم عالیجنابانه‌سنه حصر نیت وفعلاً بو تشبثاتنه اماله‌ٔ قوت بیورمشدر . [١٢٥١] .

طرابلس غربك یکیدن دولت عثمانیه طرفندن استیلا واداره‌سی — ١٢٥١

سال فرخنده فالنده حکومت سنیه یکرمی ایکی قطعه‌دن مرکب بر دونمای همایون درونده التی بیك نفرلك عساکر نظامیه ارکاب وفریقاندن مصطفی نجیب پاشا قومانداسنده سوق اوله‌رق طرابلس ایالتی بلا حرب ضبط وتملیك ایدلمشدر . قره‌مانلی علی پاشا بعض اقربا و اوداسیله درسعادته اعزام و اوراده ابقا ایتدیرلدیکی کبی قرداشی محمد بك انتحار ایتمش ودیگر برادرلری احمد بك فراراً مالطه‌یه کیتمش اولدیغندن قره‌مانلی سلاله‌سنك طرابلس آفاقی اوزرندن نام ونشانی قالدیرلمشدر .

نجیب پاشا ، یوسف پاشا زماننده موضوع جبایت وتعاملی رفع ایتمه‌مشسه‌ده استانبولدن منصوب قضاة معرفتیله ، محکمه‌لر احداث ایتدیردی . بو آره‌لق محامید قبیله‌سی شیخی مشهور (غومه) برای بیعت کله‌رك عرض تابیعت ایتمش و اثرینه بتون قبائل مشایخی اقتفا ایتمشیدی . حکومت سنیه طرفندن دخی نشانهٔ تقدیر واعزاز اولمق اوزره مرقوم شیخ و امثالنه صیرمه‌لی بر نوس کبی خلعتلر اهدا و اکسا ایدلمشدر . مع التأسف نجیب پاشا بعض غرضکارانك اغوآت ابلیسپسندانه‌لرینه قپانه‌رق سالف العرض (غومه) یی حبس وتوقیف ایتدیکندن اطفاسی سنه‌لره محتاج اولمش فتنه‌لرك ظهورینه سببیت ویردی . خمس وفزان لوالری سرتده متمکن اولاد سلمان قبیله‌سی شیخی عبدالجلیل سیف النصر ، وجبل غربیدن زواره وجازور جهتلرینه ممتد حوالی‌ده (غومه بن خلیفه بن عون) طرفندن مستولی اولدی .

محمد رائف پاشا والیلکی — ١٢٥١ سنه‌سی جماذی الاولنك اون دردنجی کوننده طرابلس قلاعی محافظلغی عنوانیله فریقان کرامدن محمد پاشا طرابلسه پانهادهٔ مواصلت اولدی . ضربخانه‌یی لغو وغومه‌نك سبیلنی تخلیه ایلدی . تاجوره جهتلرنده ساکن یوسف پاشا حفیدی محمد بکك والده وهمشیره‌لرینك اوراده اقامتلرینی تجویز ایتدیکندن طرابلسه کلملرینی دعوت ایتمشسه‌ده تاجوره‌لیلرك مظهر حمایه ومعاونتی اولان بو عائله موافقت کوسترمه‌مسنه بناءً لاجل التأدیب میرالای

دورسون بك قوماندانـنده سوق ایتدیکی عسکر طرفندن بونلرك بتون اموال وحیواناتی ضبط وتملك ایدلمش وشو صورتله عاصیلرینی تربیه وتأدیب ایلهمشدر. بو ذات پك حدید مشرب اولوب دها زیاده اظهار شدت ایتمك ایستدیسهده منع اولنمشیدی.

طاهر پاشانك طرابلسه ورودی و والیلکی — ١٢٥٢ سنهسنده ذخایر ومهمات سائرهیی حامل اون ایکی قطعهدن مركب دونمای همایون ایله قپودان دریا مشهور طاهر پاشانك عهدهسنه طوپخانهٔ عامره مشیرلکی انضمامیله طرابلس سر عسکری نصب اولنهرق خیلی عساكر نظامیه ایله طرابلسه بالمواصله صالی پازارنده رکز خیم ایلهدی. بتون قوتنه منشیه وساحل و ورشفانهدن الدیغی ایکی بیك کیشی علاوه وتونس بکی احمد بکك امداد اولهرق كوندردیکی ایکی طابور عسکری ضم والحاق وحرب ونقلیه کمیلرینه ارکاباً مصراطهنك بو شمیفه لممانته حرکتی وقوعه کلدی. مصراطه رئیسی (عثمان ادغم)، تأدیبنه کلن بو قوتی استکثار ایلدیکندن ترهونهیه فرار ایتدی. بر مدت صوکره بورایه کیدن رائف، حسین، عثمان پاشالرله میرالای دورسون بك وارناوود عساکری سرکردهسی عباس اغا طرفندن تأدیب اولنهرق مصراطه، ترهونه قضالرینك تابعیتی اعتراف ایتدیرلدی. شو قدرکه غریانده یکرمی سکز دفعهده وقوعبولان معارکات متوالیهده عاصی (غومه) بر طوپ ایله برچوق مهمات ناریهضبط ایتمکله ناچار عقد متارکه اولوندی. ورائف پاشانك عزلیله طاهر پاشانك والیلکی وقوعه کلدی. [١٢٥٣].

طاهر پاشانك والیلك فرمانی ورودنده تسکین شورش ایچین (غومه)یی غریانه مدیر تعیین ایتدیروب شو صورتله ضایع ایدیلن طوپله مهماتك استردادینه موفق اولدی. طاهر پاشا تونس ایالتی ممالك شاهانهیه ربط والحاق ایتمك اوزره قپودان احمد پاشا قوماندانسنده تونسه دونمای همایونی سوق ایتدیکی کبی جزایرده قسطنطنیه حاکمنی فرانسزلرك علیهنده تشویق ایتدیرهرك بعض معاونتده بولنمق ایستدی.

فقط فرانسزلرك (لالاند) قوماندانـنده سوق ایتدکلری دونما ایشه مداخله ایتمسیله بالمجبوریه (ستاتوقو) قاعدهٔ سیاسیهسی تصدیق اولوندی. ولاةعظامهمخصوص اولجه بولندیرلمش اولان حرم دائرهسی مشارالیهك آثارندن اولدیغی کبی جمعه کونلرنده منارهلرده صلات ویرمك عادت حسنهسنك آمری ینه مشارالیهدر.

چشمه‌لی حسن پاشانك واليلكی — [١٢٥٣] طاهر پاشا رفاقتنه (عثمان ادغم) ی الەرق درسعادته کيتدکدن صوکره زمام ايالت فريقاندن چشمه‌لی حسن پاشايه انتقال ايتدی . استراحت وسفاهتی خدمته تقديم وترجيح ايدن بوتنپرور ذات هيچ برشيئه باقمادی ؛ نفوذی يالکز منشيه وساحله قدر ممتد اولديغندن بتون ملحقات يرلی اصحاب نفوذك بازيچه‌سی اولدی . غومه جبل جهتلرينك وعبدالجليل ده فزان حواليسنك برر حاکم مستقلی کسلديلر . اون ايدن زياده معيتی مأمورلرينه وعسکره معاش ويره‌مديکيچون نفرت وضجرت عموميه‌يه مظهر اولدی . اولنان شکايت اوزرينه (١٢٥٤) تاريخنده عزل ايدلدی . منشيه‌ده سواری وطوپجی قشله‌لرينك بانيسی چشمه‌لی حسن پاشادر .

عشقر علی پاشا واليلكی — ١٢٥٤ جوامع شريفه ايله قلاعی کاملاً تعمير وترميم ايدرك اورفله‌ده برقصر بنا و (بونجيم) ده آثار مجيديه ناميله برناحيه احداث ايتدی . بعض مفسدينك تزويراتيله الحج محمد شالابی، بيت‌المال ومحمد اغاالترکی‌يی استانبوله سوردی .

ظلتين ، ناورغه ، ساحل الحامد ، مسلاته نواحيسنی قبضهٔ جوار وعتسافنده زبون ايدن شقی (عبدالجليل) عليهنه « حسن بك بلعزی» قوماندانسنده سوق ايتديکی قوت، مرقومی (مسلاته) جهتلرنده سکز ساعت دوام ايدن محاربه‌ده مغلوب ايده‌رك فزان جهتلرينه فرارينی باعث اولدی .

١٢٥٥ سنه‌سنده غومه، تدارك ايتديکی جماعتله طرابلسه قريب (وادی الهيره) نام محله کلدرك طردينه (بکر) بك قوماندانسنده سوق اولنان مفرزه‌يی دوچار انهزام ايتديکندن غومه زاويه ، عجيلات ، زوارا ناحيه‌لرينی قبضهٔ تصرفنه کچيردی .

بونك اوزرينه بو دفعه احمد پاشا قوماندانسنده عسکر کوندريلوب زاويه‌ده غومه‌نك جبل وترهونه جهتلرينه رجعت ايتديرلدی .

١٢٥٧ سنه‌سنده احمد پاشا « غريان » ده غومه اردوسنه ملاقی اولوب قوتی داغيدلمش واکابر جماعتندن ٧٠ کيشی قدر اسير طوتيلوب اخيراً طرابلسده امثالنه عبرت اولمق اوزره قتل وصلب ايدلمشدر . بر سنه صوکره شقی عبدالجليل اخذ انتقام ايچون سوکنه ، هون ، ودان جهتلرينك مواشی وحيواناتی غصب ؛

مزروعاتنی افساد واهالیسندن ۳۰ قدر آدمی تلف ایتدی . وبورالرده چوق طورمیوب (سرت) جهتنی قرارکاه ایتدی .

بو دفعه دخی (حسن) بك بلعزی قومانداسنده کزیده عسکر ، نخبه یرایلر کوندریله‌رك سرت طوپراغنده «قاره» نامیله بنام تپه‌ده «عاصی عبدالجلیل»و «قارداشی» «سیف النصر» حیاً دردست اولندقلرندن همان اعدام اولنوب سرمقطوعی نشانهٔ ظفر وبشارت اوله‌رق برای تشهیر طرابلسه کوندلدی .

(احمدالمریض) ایله (مصطفى الأدغم) دخی طرابلسده قتل اولنه‌رق باغیلرك اوجاغی سوندیرلدی .

محمد امین پاشانك والیلکی — ۱۲۵۸ وزرای سلطنت سنیه‌دن محمد پاشا . تنظیمات خیریه‌یی طرابلسده تطبیق ایده‌رك بر طاقم مجالس و اقلام احداث ایتدیکی کبی اصول جبایتی وضع وبوکا مقتضی تسویه وتعدیل مسائلنی ترتیب ایله ایالتی جداً مسعود ایده‌جك تشبثات عالیه‌یه صرف همم بیوروب مملکتك ناظم حقیقیسی عنواننه کسب استحقاق ایله‌مشدر . شمدیکی عسکری خسته خانه‌سی وقتیله قره‌مانلیلرك مسافر خانه‌لری اولوب خسته خانه‌یه قلب و افراغی مشارالیهك زمان تولیتنه مصادفدر . صلح ومسالمته استجلاب قلوب عامه‌یه مظهر اولان بو والی زماننده شقیٔ نامدار (غومه) مصطفى کورجی بك دلالتیله اعتراف اطاعت وانقیاد ایدوب (قپوجی باشی) رتبه‌سیله تلطیف ومجلس کبیر ایالات اعضالغیله خاطری اعزاز وتبجیل ایدلمشدر . مع مافیه «غومه» نام مظفری بر چوق وقایعه علمدار اولان سالف الذکر احمد پاشا ایله کینه‌مدیکندن تکرر شقاوتنه میدان براقلمامق ایچین اخیراً والی طرفندن درسعادته نفی واجلا اولنمشدر . غومه‌نك کیفیت تغریبندن منفعل اولان قبیله‌سی وقوة ظهری «محامید» قبیله‌سی سلاح عصیانه صاریلوب خصمانه برطاقم حرکاته اجتسار ایتدکلرندن (۱۲۵۹) سنه‌سنده احمد پاشا قوماندانسنده عسکر سوق اولنه‌رق (...کله)ده ساحهٔ ظهوراولان معرکه‌ده عصاة تاب آورمقاومت اوله‌مایوب برقسمی فرار وبر قسمی پاشانك جناح عاطفتنه دخالت ایله‌دی . احمد پاشابورادهٔ کویا مذاکرهٔ شئون صلح ایچین طوپلادیغی ۷۰ قدر کزیده مشایخ واعیانی همان بر آنده قتل و اتلاف کبی بتون ملحقاته ایثار دهشت وهراس ایله‌مشدر . یفرن ، فساطو ، نالوت ، غدامس

جهاتنه بو آره‌لق سوق اولونان عساکر دخی مظفراً اکمال وظیفه ایدوب عمومنك استحصال سکون و اطاعتنه موفق اولوندی . احمد پاشانك بتون آفاق ایالته انتشار ایدن صیت غالبانه‌سی والی‌یه پك کران کلمش اولملیکه طرابلسدن رفعی حقنده درسعادته انهالر تقدیم اولونمغه باشلانلدی .

١٢٦١ سنه‌ده (ککله) مدیری جماعتنه کووه‌نه‌رك رفع علم نفاق ایتدیکندن اوزرلرینه بتکرار احمد پاشا کوندریله‌رك شاهبال جرأتلری کسر اولوندی. « غومه » اتباعندن (مولود) نامنده بری تجربهٔ طالع نوعندن « یفرن » ده مظاهرت انقیاد شکناننده بولونمش ایسه‌ده میرالای (اسماعیل) بك قوماندانسنده سوق اولونان مفرزه طرفندن تنکیل ایدلمشدر .

محمد راغب پاشانك والیلکی — ١٢٦٣ بو ذات طرابلسه ایلك دفعه اوله‌رق حرمنی کتیرن بر والیدر . پك او قدر کارشناس وفطین اولمادیغندن زمام ایالت متحیزان اتده قالدی [١٢٦٣]. زماننده جبل قائممقامی احمد افندینك کاتبیله برلکده لمصلحةٍ غریان قضاسنه عزیمتی صیره‌سنده رهراست اولان ککله‌ده بیتوتتی اثناسنده آنسزین اوزرینه واریله‌رق مومی‌الیه احمد افندی قتل ایدلمکله ناحیهٔ مذکوره‌یی لاجل التأدیب بکر پاشا قوماندانسنده عسکر سوق اولنه‌رق تربیهٔ لازمه‌لری اجرا ایدلمشدر .

حاجی احمد عزت پاشانك والیلکی — ١٢٦٥ بو سنه‌ده محصولات ایالت امثالی کورلمه‌ین بر فیض وانتماده اولوب بین‌الاهالی پاشانك قدومی بر فال خیر عد اولوندی . وفی‌الحقیقه بتون خلق آسودکی بر عمرونعمت ایچنده وقتکذار اولمش، همان هیچ بر یرده جزئی بر وقعه بیله ظهور ایتمامشدر . بردنبره کدرناك بر حادثه شو سکون بهشت آسایه خلل بخش اولدی . جزایردن فراراً کلان ایکی فرانسز عسکری شرافت اسلامیه‌یه نائلیتلرندن صوکره سلك جلیل عسکری‌یه قید اولونمشلردی. آرەدن ایکی ماهك کذرانندن صوکره برکون بونلردن بری کلیسایه، دیکری فرانسه قونسولاتوسنه التجا ایدر . بو آره‌لق ضابطلری طرفندن مرقومون بالجلب تحت توقیفه آلندقلرندن او وقته قدر مسئله‌یه بیقیدانه‌نظرله‌باقان دولت مشارالیها قونسلوسی موسیو « بلسه » مرقومانك تابعیتلرینی اوکه قوینه‌رق تسلیم واعاده‌لرینی طلبه

قالقیشدی . والی بو صردده بنغازیده بولنوب وکیلی خالد پاشا ایشی مهمسه‌مه‌مش و اهالینکده عروق و اعصاب حمیتی قباره‌رق هر نه اولورسه اولسون شرف ایمانی اعتناق ایدن بو ایکی عسکرك فرانسه قونسلاتوسنه ویریلمیه‌جکنی عایشلر اظهاریله اعلان ایدلمش اولدیغندن ١٢٦٥ سنه‌سی شوالنده فرانسه‌نك دوقوز پاره جسیم حرب سفینه‌سی کله‌رك هر بری بر قلعه‌یی هدف اتخاذ ایله حربه آماده بر حال و وضعیت آلملریله خالد پاشا ناچار هر ایکی فراری‌یی مال‌باش کاتبی امین افندی معرفتیله رد و اعاده ایله ایشك اوکنی آلمشدر .

حاجی عزت پاشانك بنغازیدن وقوعبولان معاودتنده طرابلسده تحریر نفوس وتوزیع اعانهٔ عمومیه ایشلرینه باقمق ایسته‌مشسه‌ده بونی لایقیله اهالی‌یه تفهیم ایده‌مدیکندن بر طاقم قاریشقلقلرك حصولنه سببیت ویردی .

مصطفی نوری پاشانك والیلکی — ١٢٦٨ سنه‌سنده طرابلسه مواصلت ایدن مصطفی پاشا تسکین شورش ایچین منشیه مدیرینی بالعزل طرابلس ، منشیه ، ساحل اهالیسندن اون بش قدر سبکمغزانی واپوره ارکاباً محال مختلفه‌یه نفی ایتدی . تلقینات حسنهٔ مؤثره‌سی نتایجنده تحریر نفوسله اعانهٔ عمومیه قید وتوزیعنی بلا مشکلات تطبیقه باشلادی . ١٢٦٩ سنه‌سنده (فساطو) ده زیتون عشری تحریرینه کیدن ایکی مأمورك فاحش مقدار تخمین وتقدیر ایتملریله اهالی باشلرینه طوپلانوب کندیلرینی ضرب وتحقیر ایلدکلرندن کوچوك احمد پاشا قوماندانلغنده اردو کوندریلوب اوچ دورت کون ایچنده تأدیبات لازمه‌لری اجرا اولوندی . بو سنه‌ده شیخ « غومه » منفاسندن قورتیلوب تونسده کائن (مطماطیه) نام محله کله‌رك والیدن رتبه و مأموریت سائقه‌سی نیاز و استرحامله دخالته مهیا اولدوغنی بیان ایتمشسه‌ده درسعادت مطلوبنی اسعاف ایتمدیکندن مرقوم جبل جهتلرینه کلمش وجبل ونالوتدن تدارك ایتدیکی قوای جسیمه ایله « یفرن » قصری محافظی اولان ٥٠٠ عسکرله ٦٠٠ یرلی اتلیلری محاصره ایتمشدر . بو آره‌لق علیهنه پیاده میرالایی اسماعیل ، طوپجی قائمقامی مصطفی ، وعرب اتلوسی قوماندانی (اندیشه محمد اغا) قوماندانسنده قوت کوندریله‌رك قصره ایکی ساعت مسافه‌ده کائن « رومیه » ده هنوز محل مقصوده وارمه‌دن غومه اردوسی طرفندن دوچار انهزام ایدلمشدر . غومه‌نك الینه کچن بك چوق مهمات و اسرایی

اعاده ایله‌یله رتبه‌ومأموریتی استرحامده‌بولنمش ایسه‌ده بو دفعه دخی‌فکر ونیتی‌ترویج اولنمادیغندن درسعادتدن لوا عبداه پاشا ومیرالای حسین بك قوماندا سنده ایکی ردیف طابوری کوندریلوب طرابلسدن اریجه ضم والحاق ایدیلن ایکی طابور پیاده ، دورت بلوك سواری وبر طابور یرلی عسکرله طرابلس وغریاندن متدارك برچوق کوکلیلرله عاصیلرك «فرق قاریش» جهتلرنده متحشد قوتلری اوزرینه صالدیریلوب آز زمان ایچنده باغیلری مجبور رجعت ایدلمش وبو آره‌لق اردو ومعیت ارکانیله امداده یتیشن (غومه) ، (مایه) و (جنزور) جهتلرنده دخی ایکی دفعه دوچار مغلوبیت اولوب (زاویه)یه چکلمکه مجبور ایدلمشدر .

عثمان پاشا والیلکی — ١٢٧٢ سنه‌سنده مصطفی پاشا انفصال ایتدیریله‌رك یرینه عثمان پاشا والی تعیین اولوندی . (غومه)نك نزدنده محصور جبل قائممقامی قاسم پاشانی جلب ورفاقتنه فن حربده‌کی مهارتنه بناءً طرابلسك انکلتره قونسلوسی موسیو «هرمن»ی ترفیق ایله بالذات «کدوه» نام محله کیدوب عبداه پاشا اردوسیله براشدی .

«رومیه»ده غومه سکز ساعتلك بر محاربه‌دن صوکره (فساطون)یه مقهوراً چکلدی . ایکی کون صوکره والی طرفندن کندیسنه مکلف بر خلعتله قیمتدار بر رأس اسب اهدا اولنه‌رق فیمابعد جبله کیرمامك شرطیله بر مقاوله ترتیب ایدیلدی .

غومه بقیهٔ قوتیله صحنهٔ عصیان ومهاجماتدن چکلمشسه‌ده‌بر مدت صکره (غدامس) قضاسندن کچمکده اولدوغی استخبار اولنمسیله والی کتخداسی مصطفی پاشا ، ارناوود سرکرده‌سی علی بك ، مصراطه باش اغاسی حاجی احمد ادغم قوماندالرنده سوق اولنان قوت طرفندن ٤ رجب ، ١٢٧٤ تاریخنده خیمه نشین اولدیغی (وان) نام وادیده محصوراً طوتیله‌رق اعدام ایدلمشدر .

غومه‌نك قتلی تاریخندن اعتباراً ایالت راحت وسکونتدن مستفید اولمش وبالعموم اهالی اطاعت وانقیاد تام کوستره‌رك هیچ بریرده آثار اختلال کوسترمه‌مشدر .

احمدعزت‌پاشانك والیلکی — ١٢٧٤ سنه‌سنده‌طرابلسه‌کلوب‌ویرکو ویرمکدن امتناع ایدن سرت اهالیسنی تأدیب ایتدی . بری صبیانه مخصوص ابتدائی ودیکری رشدی اولمق اوزره ایکی مکتب کشادیله معارفه خدمتده بولندی .

طرابلس غرب ایالتنك (ولایته) تحویلی — ١٢٨٢ تاریخنده، والی محمود ندیم پاشا زماننده کوریلن لزوم وایجاب اوزرینه طرابلس غرب ایالتی (ولایته) تحویل اولنوب ولایات شاهانه‌ده متخذ اصول و نظاماته تابع طوتلمسی حقنده فرمان خلافتپناهی صادر اولمشدر.

بوکا بناءً درکه محمود ندیم پاشا جنایات، حقوق، تجارت محکمه‌لرینی کشاد و (طرابلس غرب) نامیله الیوم منتشر جریدهٔ رسمیه‌یی احداث ایتدی. والیلکی زماننده (برج احمر) اسمیله معروف باروتخانه‌نك انشعال مدهشی وقوعه کلەرك عساکر شاهانه‌دن ٣٠٠، و اهالیدن ١٠٠ قدر تلفات وقرق قدر خانه خراب ومنهدم اولمشدر.

عاشورا کیجه‌لرنده «بنی عبید» یعنی فاطمیلر سلاله‌سندن قالمه اجرا ایدیله‌کلن مراسم شیعه‌یی لغو ایتدی.

علی رضا پاشانك والیلکی — ١٢٨٣ سنه‌سنده محمود ندیم پاشانك وقوع انفصالیله ولایت، فرقهٔ همایون قوماندانلغی انضمامیله مشیر علی رضا پاشایه تفویض بیورلدی.

ولایتك ترقیات تجاریه وصناعیه وزراعیه‌سنه پك حریص ایدی. آثار باهره‌سیله حقیقتاً طرابلسی پك چوق احیا ایتمشیدی. داخل و خارج شهرده پك چوق طرق ومعابر کشاد ایتدیکی کبی پوسته احداث وطرابلسدن خمسه قدر تلغراف خطنی تمدید ایله‌دی. مرکز ولایتده بویوك چالار ساعتله خارج شهرده «آزاریه» نام موقعده اسقای حیواناته مخصوص صویی بورغو واسطه‌سیله نبعان ایدر. بر چشمه اجراآت عمرانپرورانه‌سندندر. خارج شهرده کائن اولوب «عزیزیه» اسمیله توسیع ایتدیکی چارشو بعض معتبران اهالی‌یه تشویقاتی نتیجه‌سنده بنا اولوندی. بنغازیده «بومبه»، «طوبروق» نواحیسی مشارالیهك تأسیسکرده‌سیدر.

١٢٨٦ سنه‌سنده شدت تلاطم دریادن ساحله ٦٠ آرشون طول و ١٠ آرشون عرضنده جسیم بر بالق چیقوب اسکلتنی موزه‌خانهٔ همایونه کوندردی.

محمد حالت پاشانك والیلکی — ١٢٨٧ سنه‌سنده مسند ولایته کچن حالت پاشا سلفنك خمسه تمدید ایتدیکی تلغراف خطنی ابطال ایتدی! شکیمهٔ ولایت (قرقنی‌علی)

افندینك النده مودوع ایدی . والینك بتون مشاغلی شیخ بلدك تحقیق احوالنه منوط اولدیغندن برایش کوره‌مه‌مشدر . زماننده ولایته شدید بر قحط وغلا مستولی اولوب یرلیلر احتیاج الیم ایچنده سوزان قالدی .

محمد رشید پاشانك والیلکی - ١٢٨٨ یك مدیرایسه‌ده سکز آی ایچنده انفصال ایتدیکندن ابقای نام وآثار ایده‌مه‌مشدر .

مشیر علی رضا پاشانك ایکنجی دفعه اوله‌رق والیلکی — ١٢٨٩ اوته‌دنبری ترقیٔ تجارت محلیه‌یه مصروف فکر وخدماتی نتیجه‌سی اوله‌رق حلفه دادوستادینی وضع ایتمش وبو صورتله اهالی وحکومتی مالاً خیلی مستفید ایله‌مشدر. حلفه‌یه مخصوص کشاد اولنان تجارتخانه‌لر مشارالیهك انشا آت مبجله‌سندندر [١٢٨٩] .

سامح پاشا والیلکی — ١٢٩١ سنه‌سنده طرابلس والی وقوماندانی سامح پاشا اولدی . «سوق الزنایدیه» ایله «سوق الجبایریه» زماننده انشا اولندی. ١٢٩٢ سنه‌سنده قیامتنمون بر شدتله ظهوره کلن مشهور فیرطنه‌ده ٧ کمینك صالی بازاری ساحلنه شکسته برحالده چیقمسنی مؤدی اولدی .

مشیر مصطفی عاصم پاشا والیلکی — ١٢٩٢ داخل ولایتده منع غارات وحفظ حقوق خصوصلرنده پك چوق همت عالیه‌سی مرویدر . «غات» قضاسنی ضبط ایده‌رك فزان سنجاغی ملحقاتنه مضاف ایتدی . ولایتك [چاد] کولنه قدر امتداد ایدن هنترلاندینی ضبط واستیلا ایتمك اسبابنی تهیه واحضاریله غدامسده مشغول اولدیغی بر صره‌ده یمن ولایتنه تحویل ایدلدی . طرابلسده التی ماه قدر والیلك ایتدی .

مشیر مصطفی پاشا والیلکی — ١٢٩٣ مصطفی پاشا مشیراندن اولوب سلفی کبی والیٔ ولایت وقوماندان فرقه ایدی . زمان تولیتنده فریق حسن پاشا قوماندا سنده بش سفینهٔ حربیه‌دن مرکب دونمای همایون که‌رك بحریهٔ شاهانه مکتبنك منتهی صنف طلبه‌لرینه تعلیم وتمرینات اجرا ایدلدی .

علی کمالی پاشا والیلکی — ١٢٩٥ سلفنك وقوع انفصالی اوزرینه روم ایلی پایه‌لیلردن علی کمالی پاشا تعیین بیوریلوب ایکی آی صکره عزل اولوندی.

وزير محمد صبري پاشاواليلكي — ١٢٩٥ وزراى سلطنت سنيه‌دن محمد صبري پاشا يالكز سكز آى قدر واليلك ايتدى .

مشير محمود جلال‌الدين پاشا واليلكي — ١٢٩٥سالى قدرايفاى مأموريتدن صوكره عزل وتبديل اولوندى .

دفعهٔ ثانيه اوله‌رق احمدعزت پاشانك واليلكي ١٢٩٦مدبروعاقل بروزير خطير اولوب اعمار مملكتده پك چوق آثار عاليه‌سى واردر. شيمديكي مكتب صنايعدن باشقه بر مؤسسهٔ صناعيه احداث ايتديكي كبي غربا خسته‌خانه‌سى و(حميديه چارشوسى) كبي ايكي مهم مبانى‌نك وضع اساسنه مباشرت ايتدى . سوروقلاعك برچوق يرلرنده تعميرات اجراسيله متانت ورصانتلرينى تشييد ايتمشدى .

وزير محمد نظيف پاشا واليلكي — ٩جمادى‌الاول،١٢٩٨حزم وشكيمه صاحبى اولان بوذات زماننده فريقاندن وصفى پاشا كله‌رك سابقاً كشاد اولنان مكتب صنايع لغو وشهرك قپولرينك كيجه‌لين مسدود بولنديرلمسى حقنده موضوع قاعده واصول رفع ايدلدى. بو زمانده ايديكه فرقهٔ همايون مهابت مقرون تأسس ايتدى . على‌انتوانى كلكه باشلايان حكومت سنيه‌نك حرب ونقليه سفائنيله آقين آقين كليتلى عسكر كلوب شمديكي اردوكاهده ، يكي قپو جهتلرنده خيمه نشين ايدلدى . وقلاع عتيقه يكي طرزده استحكامات جسيمه حالنه بالافراغ درونته بويوك قروپ طوپلرى تعبيه اولوندى .

احمد راسم پاشا واليلكي — ٢١ ذى‌القعده ١٢٩٨ وزراى سلطنت سنيه ميانده سياست وكياستيله مشهور راسم پاشا اسلافنه غبطه‌بخش اوله‌جق اداره و اجراآتيله ولايته جدى واساسلى اصلاحات واعمارات وجوده كتيردى . اهالى آره‌سنده تعمم منحوسى مشاهده اولونمغه باشلايان تابعيت اجنبيه مسئله‌سنى محدود وضيق بر دائره‌ده حصر ايده‌رك منع انتشارينه خدمت ايتدى . صبيان واناثه مخصوص برمكتب ابتدائى كشادى ، ازقه وسوقاقلرده مجدداً قالديرم فرشى، خارج شهرده ٦٨دكانلق حميديه چارشوسى بناسى ، ملحقاتده بلديه و تلغراف وپوسته مركزلرى تشكيلى ، ملحقات ولايتجه ويركو تعديل و تسويه‌سنك صورت مضبوطه‌ده تجديدى خمس ، چفتاره ، سوكنه ، شاطى‌ده حكومت قوناقلريله عسكرى قشله‌لرى ، مركز ولايتده

يوز يتاقلق بر غربا خستەخانه بناسی ، مکمل چشمه احداثی مشارالیهك آثار بر کزیده‌سندندر .

ایتالیانلرك (محمدالمغراوی) نامنده بریسی معرفتیله ١٢٩٩ سنه‌سنده سرت جهتلرنده اراضی ایدینملرینه مانع اولمغه موفق اولمشدر .

طرابلس غرب قطعه‌سنك منطقهٔ نفوذیه‌سی داخلنده بولنان بورنو ، باغرمی ، وادای ، قانم ، وانیانغا ، بورقو ، تیبستی قطعاتنك فرانسه‌یه ترکنه مقابل مصر ایالتنه تابع دارفور و بحرالغزال قطعه‌لرینك دها انکلتره طرفندن ضبطی حقنده مذکور ایکی حکومت بیننده ١٨٩٠ سنه‌سنده منعقد مقاوله – که ١٨٩٩ ده تجدید و توضیح ایدلمشیدی – مشار الیهك زمان اداره‌سنه مصادف ایدی. او اثناده باب عالی، بو مقاوله‌یی طانیمامق ایستمش و ٣٠ تشرین اول ١٨٩٠ تاریخلی نوطه ایله پروتستو ایلمش ایسه‌ده مع التأسف بر تأثیری اوله‌مامشدر .

نامق پاشا والیلکی — [حزیران ٣١٢ – ٢٨ شباط ٣١٤] سلفی زماننده ناتمام بر اغیلان ریختم انشاآتنه دوام ایله مکتب صنایع اولمغه شایان جسیم بر بنانك انشاسنه ابتدار ایتدی .

هاشم پاشا والیلکی — [١ مارت ٣١٥ – ١ مایس ٣١٦] مشارالیهك زمان زمان اداره‌سنده شایان قید وتذکار بر کونا اجراآت وقوعبولمامشیدی .

حافظ محمد پاشا مرحومك والیلکی

مباشرتی ١٧ تموز ٣١٦
انفکاکی ٢٦ کانون اول ٣١٨

ولایتمزدن قوصوه‌یه ایکنجی دفعه والیلکله عودتنده ارتحال دار بقا ایلیه‌رك مشهور قوصوه صحراسنده سلطان مراد خداوندکارك مشهد مبارکنده دفین خاك غفران اولان بو ذات عالی همم بیوك بر حزم وعزم صاحبی ایدی . ولایتك دلخواه عالی دائره‌سنده وحکمت حکومت نقطهٔ نظرنجه تأسس وترقیسی یورلمق بیلمیان بو ذات

عالیقدرك زماننده باشلانلش دینسه مبالغه ایدلمامش اولور . استراحت حکومت واهالی‌نی وعدالت ایله تحصیلاتی تسهیل مقصدیله میدانه چیقاریلان تحریر املاك مسئله‌سی نفوس وطاپو معاملاتی ، معارف ومنافع حصهٔ اعانانتك تأسیسی وزراعت بانقه‌سنك کشادی کبی مؤسسات مهمه ونافعه‌نك ایلك دفعه اوله‌رق موقع اجرا وتطبیقه قونولمسی وبعض قبائل مهمه ایله ولایتك هر طرفنه منتشر بر چوق متنفذان واصحاب یسارك ویرکو واعشار معافیتنك لغوی [۱]، نفس طرابلس وجواری ایله عزیزیه وتاجورا قول اوغللرینك بین‌الاهالی ممتازیتنك رفعی ایله حکومت ایچنده دیکر بر حکومت تشکیل ایتمش اولان باش اغالق دائره‌سنك اورته‌دن قالدیرلمسی کبی اسلافی زمانلرنده اجرا ایدیله‌میان وایدلمسی الزم کوریلان اجراآت جدیه ونافعه بلا وقوعات بوصاحب حسن نیت ذاتك زمان ولایتنده ساحهٔ آرای حصول اولمشدر .

ولایتده مکتب صنایع جادهٔ کبیره‌نی شوسه اوله‌رق انشا ایدن وباب‌البحر جادهٔ مهمی هر جهتله تنظیم وجلب ایتدیردیکی پارکه طاشلریله تسویه‌یه ابتدار ایلیه‌رك وظائف بلدیه‌یی طانیتدیران بو ذات محترمدر .

نفس ولایتده هیچ بر مکتب ابتدائی یوق ایکن بر دارالمعلمین‌ایکی بیوك مکتب ابتدائی رسم کشادینی اجرا ایدن وکمال موفقیتله ترقی ایتدیرن وموجود اناث مکتب صغیرینی بیوك برمؤسسه حالنه‌قویان وملحقات‌ولایتده بتون‌قضالرده بلدیه‌واعانهٔ‌اهالی معرفتیله مکتبلر انشاسنه تشبث ایله نشرمعارفه حصر وجود ایدن واولجه باشلانیلوب براقلمش اولان مکتب صنایع بناسنی سرعت فوق‌العاده ایله اکمال ایدرك آچمغه وقوندوره‌جیلق ، ایکجیلك ، مارانغوزلق ، مطبعه‌جیلق کبی ولایته الزم صنعت اوسته‌لرینی جلب ومکتبك واردات لازمه‌سنی تأمین ایله جداً بر اصلاحخانه وجوده کتیرن وبوکا لاحقه اولمق اوزره مخصوص اوسته‌لر جلب ایله آیریجه برحالیجی مکتبی کشاد ایدرك بنات اطفاله بوصورتله‌ده خدمت ایدن بو ذات حمیتمندر .

---

[۱] یالکز ظاتین قضاسنه فواتیر دنیلان قبائل، ایلك سنه‌سی قرق بیك کیله اعشار شرعیه ویرمشدر .

طرابلس - سرت - فزان خط كبيرينك انشا واتمامىده مشار اليهك جملهٔ موفقيات مهمه وعاليه‌سندندر . ولايتك امنيت واسايشى وتحصيلاتى ومأمورينك وظيفه‌پورلكى خصوصنده ابراز ايلديكى خدمت وغيرت آيريجه شايستهٔ ذكر و محمدتدر .

تونسك فرانسه حمايه‌سنه كچديكى تاريخدن برى آمال استيلا كارانه‌سنى طرابلسه توجيه ايدن ايتاليا حكومتى ١٩٠١و١٩٠٢ سنه‌لرنده بو خصوصده فرانسه‌وانكلتره‌نك موافقت ضمنيه‌لرينى استحصاله موفق اولمش بولونيوردى . حافظ پاشا مرحومك زمان اداره‌سنه مصادف اولان بو حادثه‌دن استفاده ايتمكه قيام ايدن ايتاليا حكومتى ؛ طرابلس غربك استيلاسنى تسهيل ايده‌جك اسبابه توسل ايدرك اوصره‌ده داخل ولايتده اراضىٔ جسيمه اشتراسيله ايتاليان مهاجرلرينى كوندرمك، ملحقات ولايتك بعض مهم يرلرنده مكتب وپوسته خانه كبى مؤسسات تأسيس ايتمك، ولايتجه اجراسنه باشلانيلان تحرير املاك ونفوس مناسبتيله بين‌الاهالى فتنه وفساد القاسيله مداخلاته وسيله بولمق [١] كبى فعلاً واقع اولان تشبثاتنه قارشى حكومت سنيه ممانعت جديه‌ده بولنمسيله براى تهديد دونماسنى بنغازى وطرابلس صولرينه سوق ايتمش ايسه‌ده حافظ پاشا مرحومك قوماندان رجب پاشا حضرتلريله برلكده اجرا ايتدكلرى تدابير حكيمانه نتيجه‌سنده دونما هيچ بر شى ياپمقسزين عودت ايتمش وايتاليا حكومتنك تشبثاتى دخى بو صورتله عقيم قالمشدر .

خلاصه فرقه قوماندانى مشير پرتدبير دولتلو رجب پاشا حضرتلرينك معاونت صميمانه وتدابير حكيمانه‌لريله حافظ پاشا زماننده ولايته برروح، برحركت كلمش طرابلس مملكتى ايله اهاليسى اجراآت حكومتدن هر صورتله متنفع اولمشدر . مقام ولايتى اشغالى ايكى بچق سنه سورمش وبرچوق سنه‌لرده حصولى ميسر موفقياته مظهر اولمشدر. مولى غريق رحمت ايليه .

حسن حسنى افندى مرحومك واليلكى [١٣شباط١٣١٨-٣٠نيسان٣٢٠].

ولايت بو والى زماننده بر دورهٔ توقفده ايدى . [مجنين] سيلاب عظيمى‌ده دور ولايتده حصوله كله‌رك خيلى ضايعات ويرمشيدى .

[١] ايتاليانلرك بواملاربنه كسب وقوف ايدن اهالىٔ ولايت اوصره‌ده قره‌مانلى حسونه پاشانك رياستى التنده اعيانلرندن مركب برهيئت انتخاب ايده‌رك درسعادته اعزام ايله حكومت سنيه‌يه فرط صداقت ومربوطيتلرينى كوسترمشلردى .

دردنجی فصل [١]

هنترلاند و حدود مسائلی

طرابلس‌غرب هنترلاندی ـ غات ، ازقر توارق‌وتیبورشاده قضالرینك تشكیلاتی ـ تماسه‌نین بركت ، جانت مواقعی ـ توارقلر ـ ازقر توارقلری ـ هققار توارقلری ـ تیبولر ـ تیبورشاده وتیبوكارار مسائلی ـ طرابلس هنترلاندنده فرانسه ـ طرابلس ـتونس حدود مسئله‌سی ـ جانت ائتلافی ـ طرابلس‌هنترلاندنده انكلتره .

١

هینترلاند ، حقوق دولجه برتعبیر اولوب ساحل بحرده متصرف بر حكومتك قره جهتنده قالان اراضیٔ داخلیه‌سی دیمكدر . هینترلاند یاعهدی یاخود غیرعهدی اولور . غیر عهدی اولان هینترلاند یالكز بین الدول لفظاً متعارف اولوب لدی‌الحاجه قابل تجزی‌وتقسیمدر. فقط‌عهدی‌یعنی Hinterlande Conventionelle دوائرطرفندن برطاقم عهود ووثائقه بناءً طانیلمش ودائرهٔ حدودی تماماً متعین ومتبین‌اولمش‌درکه تعدی و تجاوزات ناهمواردن مصون‌الخللدر . ولایتمزك هینترلاندینه بعض مطبوعات اجنبیه غیرعهدی نظریله باقمقده ایسه‌ده بو دوغری دكلدر . واقعا ١٨٩٠ و ٩٩ سنه‌لرنده انكلتره و فرانسه حكومتلری افریقای وسطاده‌كی اولكه‌لرینك تحدید حدودی ایچین قونغره كشاد ایتدكلری زمان حكومت عثمانیه‌یی‌ده شو مؤتمره دعوت ایتمشلردی .

انجق ١٨٨١ سنه‌سندن‌بری آفریقانك وضعیت‌سیاسیه‌سی برطراز حقوقشكنانه‌ده تبدیل وتغییر ایدلمش وبو اجلدن توزكیانك اعتراض محققی استجلاب ایله‌مش اولوب وضعیات وادارەلری متبدل بتون شو بلدان وواحات پروتستو تحتنده بولوندیرلمش اولدوغندن دولت عثمانیه ، حكومتینجه معقود شو ائتلافده بالطبع موقع اشغال

[١] بو بحث اخیراً علاوه ایدلمشدر .

ایده‌مه‌مشدر . بوکا بناءً درکه شمدی فرانسه حکومتی فزانك جهت جنوبیسنده‌کی مصادف هینترلاندیمزه غیرعهدی نظریله باقمقده وبناءً علیه هیچ بر زمان امر واقع قارشیسنده بولنه‌مایه‌جغنی تهدید وتبلیغ ایله اعلان وبیان ایتمکده‌در . حکومت عثمانیه‌نك ائتلاف واقع دعوتنه اجابت کوسترمه‌مسی بی‌سود ومفرط بر غیرتملیه تلقی اولنه‌بیلیر. چونکه مؤتمرده اخذ موقع ایدلمش اولسه‌یدی احتمالکه فرانسزلرك آیر ، بیلمایه‌ودها اوته‌لرینه بیله دائرهٔ نفوذ واستیلاسنی تمدیده موفق اوله‌مازدی .

*
* *

١٨٩٠ سنه‌سنك ٥ اغستوسنده انکلتره وفرانسه آره‌سنده منعقد معاهده موجبنجه فرانسه حکومتی « سوقوطو » قراللغنی ونیژه‌ر اوزرنده « سای » موقعندن « چاد » کولی ساحلنده‌کی « باررو » موقعنه کیدن خطی مصادف بتون اراضی‌یی تمامیله تملك ایتمش بولونیوردی . دوقوز سنه صوکره ایدی‌که بر برینك مطامعنی چکه‌مه‌مکه باشلایان فرانسه وانکلتره حکومتلری هرچه باد آباد تحدید مناطق نفوذ وتحکمه قرار ویردیلر. ١٨٩٩ سنه‌سی مارتنك ٢١ نجی کوننده لورد سالسبوری وپول قامبون وساطتیله عقد وامضا اولنان معاهده‌ده فرانسه‌یه اراضیٔ آتیه تخصیص وتحدید ایدلمشدر. شویله‌که : قونغویه منصب چایلره دوغری جاری میاهك خط تقسیمنه مصادف نقطه‌دن بدأ ایله اشبو خط میاهی ١١ نجی دائرهٔ متوازیه ایله تلاقی ایدنجه‌یه دکین تعقیب ایتمك وبونقطه‌دن اعتباراً وادای قراللغنی ، و ١٨٨٢ تاریخنده دارفور ایالتی اعتبار اولونان قسمدن اساساً تفریق ایله‌مك اوزره (١٥) نجی دائرهٔ متوازیه‌یه منتهی یرلر ایله غرباً ٢١ نجی غرنویچ درجهٔ طول شرقیسی (١٨,٤٠ نجی پارس درجهٔ طول شرقیسی) وشرقاً ٢٣ نجی غرنویچ درجهٔ طول شرقیسی (٢٠,٤٠ نجی پارس درجهٔ طول شرقیسی) آره‌لرنده محصور قالان یرلری تملك ایتدیکی کبی ینه بو معاهده موجبنجه ١٥ نجی دائرهٔ متوازیه‌نك شمالنده اخذ موقع ایدن فرانسه منطقه‌سی شمال شرقی وشرق جهتندن مدار سرطانك ١٦ نجی غرنویچ درجهٔ طول شرقیسی (١٣,٤٠ نجی پارس درجهٔ طول شرقیسی) ایله نقطهٔ تلاقیسندن بداء ایلیه‌رك ٢٤ نجی غرنویچ درجهٔ طول شرقیسی (٢١,٤٠ پارس درجهٔ طول شرقیسیله) تلاقی ایدنجه‌یه قدر جنوب شرقی استقامتنه اینن و بعده ١٥ نجی عرض دائره‌سنك شمالنده اولان دارفور حدودیله برلشنجه‌یه قدر ٢٢ نجی دائره‌یی تعقیب ایدن خط فرانسه‌نك

تصرف حكمرانیسندن عد و تثبیت ایدلمش و بالطبع حکومت عثمانیه‌نك پروتستوسنی استجلاب ایلامشدر . برمدت‌صکره یوزباشی جانتی Jentil « شارع » نهری اطرافنده اجرای استکشافاته باشلامش و جزایردن کلوب صحراده دولاشان یوزباشی فوررو Fourreue ، وسنه‌غال ونیژه‌رسو احلندن چیقه کلان ژوللان میه‌نیه Jollan mienier ایله توحید مساعی و سفر ایده‌رك صیره‌سیله ١٩٠٢ده قانم ، ١٩٠٣ ده باغرمی ، ١٩٠٥ ده وادای استیلا اولوندی . قونغره‌ده موقعمز اولماقدن فرصتیاب اولان فرانسزلرك بو اغتصاب و استیلالری سببیله‌درکه ابوالفتح قانونی سلطان سلیمان خان حضرتلرینك زماننده بری مقام‌قدسیت التسام خلافته بیعتلریله جوامعشریفه خطبه‌لرنده عثمانلی سلاطین عظام حضراتنك هرزمان بلند ومبجل اسملری اوقونان بوودها سائر ممالك اسلامیه برر برر الدن چیقمش اولدقدن باشقه دوغریدن دوغری‌یه مأمورین عثمانیه طرفندن اداره اولونمش اولان بعض قرا وقصبانك بیله وضعیت سیاسیه‌لرینه شك وارتیاب لونی سورولدی . قونغره‌ده حکومتمز اخذ موقع ایتسه‌یدی احتمال‌که بویرلرك چوغی صیانت اولونماسه بیله ملك عثمانی هرنوع تذبذب و تشتتدن وارسته برمعروفیت ورصانتده تعین ایدردی .

هینترلاندیمزی توسیم ایدن قطعاتدن فعلاً تحت اشغالمزده بولونان غدامس ، غات ، ازقرتوارق ، تیبورشاده (تیبستی) نك ماضی وحاللرندن شیمدی برآز بحث ایده‌لم :

غات وغدامس شهرلری رومالیلرك بوانحاده‌کی تجولری اعتباریله میلادك ایکنجی عصرندن بری افریقای داخلینك بررقابتکاهی مثابه‌سنده اولدقلری معلومدر . ١٩١٠ سنه‌سنده توركیا - تونس دائکه‌لری طرفندن امضالنان پروتوقولده دور ودراز اعتراضات ومناقشاتدن صوكرا غدامس شهری جزایر حدوندن ١٣ کیلو مترو منحرف وسودان خط تجاریٔ معروفنك همان قننده مودوع برنقطهٔ عثمانیه اوله‌رق قبول اولوندی . فقط غات‌قصبه‌سی هنوز سیاست ماصه‌سی اوکنده دیپلومات نشترلریله معاینه وتشریح اولونمادی . مع‌مافیه غات برنصف عصردن‌بری ملك عثمانی داخلنده قضا اوله‌رق اداره اولونمقده‌در .

تجارت داخلیه‌نك برر مفتاح ثمینی ، صحرا وسودان استعمارینك برر عصارهٔ حیات وفیوضات بخشاسی اولان غات وغدامس ، داءالجوعه مبتلا فرانسه‌نك اشتهای

شکم پروانه‌سنی هروقت اوقشامقده بر طعمه‌کبی تلقی اولونیور . Pelet نامنده‌کی جغرافیا شناس مهم بر کتابنده « تجارت داخلیه شاهراهنك قیمتدار بر منزلی حکمنده‌کی غات وغدامسی ار کیچ فرانسه تملك ایده جك وچونکه انجق بوایکی مرصادله امن رواج تجارت ممکن الحصول اوله بیله جکدر » دیور .

١٢٩٢ سنهٔ هجریسنده طرابلسده والی بولونمش اولان مصطفی عاصم پاشا بر فکر دوربینانه ایله غات قصبه‌سنده [١] اباًعن جد ادارهٔ حکومت ایده‌کلن (شیخ الحاج محمد صافی) بی پاشالق رتبه‌سیله تلطیف وقائممقاملق عنوانیله توظیف ایتدی. بوصورتله « غات »ی ضمیمهٔ ممالك عثمانیه ایتدکدن صوکرا چادکونه دوغری امتداد ایدن طرابلس غرب هینترلاندینه کوز دیکدی . وبوکا مقتضی استحضارات پلانی همان چیزدی . عاصم پاشانك جداً شایستهٔ تقدیر وتعقیب اولان بوفکرینی ایالك موضع اجرایه قویان ١٢٩٧ سنه‌سنده فزان متصرفلغنده بولونمش اولان مصطفی فائق پاشا اسمنده برسیمای نجیب ومحترم اولدی. عزم وفعالیتیله طرابلس غرب ولایتنك اولوقتکی غم آکین صفحهٔ سیاسیه‌سنه پارلاق بر رونق نشاط واطمئنان ویرن بو دور اندیش ذات ، عاصم پاشانك امل وطنپرورانه‌سنی درحال یرینه کتیرمك عزمیله غاتدن اوته‌ده « ازقرتوارق » و « رشاده » [٢] نامیله ایکی قضا تأسیس ایله توارقلری ، تیبولری کاملاً تابعیت عثمانیه‌یه ادخال ایله‌دی . توارقلرك رئیس الرؤساسی شیخ (نخوخن) بك « ازقرتوارق » وعموم قاوار ورشاده‌ایلرك میناسی یعنی حاکمی (شیخ ابراهیم

[١] والیٔ مشارالیه برآراق نالوت ـ غدامسه قدر کیتمش واورادن غاته عزیمتله سوادن ممالکنی ضبط واستیلا ایتمك ایستمشیدی . عاصم پاشانك بویله علوی افکار استیلا کارانه‌سنی ترتیب واحضار ایتمکله غدامسده مشغول ایکن باب عالی کیم بیلیر نه اسبابه مبنی مشارالیهی عن ولایته تحویل ایتدیره‌رك اوعالی اجرا آتنه سکته ویرمشدی . عاصم پاشانك الی ماهی تجاوز ایتمیان بوراده‌کی مدت ولایتنده شو صورتله اجرا آتنی ختام ایتدیرمه‌دن انفکاکی کندیسنی پك زیاده دلخون ایتمش ومفصل بر تحریراتله ولایتك استقبال سیاسی و اقتصادیسی حقنده‌کی افکار ونیاتنی باب عالی‌یه عرض ایتمشیدی . مع التأسف اوتحریراتده باب عالینك غنودهٔ خاك نسیان اولان اوراق مهمه‌سی میاننده متروك قالمش وطرابلس هنترلاندی شوصورتله ضایع ایدلمشدر .

[٢] والی حاجی عزت پاشا زماننده یعنی ١٢٧٥ سنه‌سنده حاکمی « مینا آدم » ه سنجاق ویرلمك صورتیله تحت حمایهٔ عثمانیه‌یه آلنان « تیبوکاوار » سالف الذکر رشاده قضاسی داخلنده‌در. تیبو کاوار وتیبسی قطعه‌لرینك نام عمومیسی بوکونه قدر رشاده‌در . اسکیدن کاوار حاکملرینك انحلالیله بلا انتخاب یرلرینه‌کچن حکام رشاده حاکم عمومیسی طرفندن مأموریتلری تصدیق ایدیلیردی. بوقسیه حاکیتلری کاوارلیلرجه مرعی اولمازدی .

تكومى) «رشاده» قائمقاملقلرینه برى اتى وديكرى بش يوز غروشله موظف اولدیلر. ازقر توارق قضاسنك مركزى «جانت»، ورشاده قضاسنك مركزى دخى «بارداى» اعتبار اولوندى. ازقر قائمقامى هققار، ازقر، كيلوى. اولمين ناميله جنام اولان بتون توارقلره حاكم ايدى. «جانت» قصبه‌سى فرانسزلرك بوكونكى جحد مطالقلرينه رغماً اولوقتدنبرى ممالك عثمانيه اعدادندن برى بيلنيوردى.

بومهم و شايان امتثال تنسيق واجرا آتك محافظه‌سنه بحق سعى و غيرت اولنمق لازم ايكن ١٢٩٨ سنه‌سنده طرابلس غرب واليلكنه كلان احمد راسم پاشا بيانمز بر حالت روحيه ايله بتون بو تشكيلاتى كائن ايكن حكمنده طوته‌رق متصرف غيور فائق پاشايى خدمات بركزيدهٔ نمونه تماسنه مكافاةً عزل وتبديل ايتديردى! راسم پاشا عزل ايله‌ده اكتفا ايتمه‌دى. «احراز نام يوانده، وهم وخيال اوغورنده بذل نقود ايتديكنك ورؤسايه معاش تخصيصيله بتون سودانك تحكمى ممكن اوله‌جغنك» لوم ومؤاخذاتيله فائق پاشانك حيات سياسيه‌سنه شائبه‌لر اسناد ايده‌يوردى.

راسم پاشا هركسدن اى بيليوردى كه «غات» قصبه‌سى انجق رؤساسنه تودد ومعاشله تلطيف سايه‌سنده ممالك عثمانيه صيره‌سنه كيروب بوكونه قدر صادق وفزانه هرزمان ايچون ركن حصين قالدى.

كاشكى سودان ايچونده بويله پاپلسه‌يدى!

بوكبى مداخلات ناهموار عزم وحزمى قيرمازمى؛ اوندن صوكرا فشل وكسللر سوكدى. ازقر قائمقاملغيده بالطبع ساحهٔ اداره‌دن افول ايتدى. تذبذب وانحلال كيتدكجه دائرهٔ شورشى توسيع ايده‌يوردى. ٣٠٢ ده نخنوخن بك وفات ايتدى. ازقر رئيس الرؤساكنه كلهن همشيره زاده‌سى (شيخ يحيى) ايله اهالى فعلاً عصيان ايده‌رك غات قصبه‌سنه هجوم، قوهٔ محافظه‌سى، قائمقام شيخ صافى پاشا، مفرزه قوماندانى يوز باشى جعفر افندى قتل اولوندى.

چوق شكركه ولايتدن سوق اولنان قوت وبوكا منضم اولان هققارلرك مدد ومعاونتى حكومتى بركريوهٔ خطرناكدن تيز قورتاردى وتكرار غات استرداد اولوندى. اوتاريخدن اعتباراً توارقلرله تيبرلرى حكومته دائماعاصى. دائما آواره كوستريليوردى. بوندن ناشيدركه باب عالى نه‌قادار اوركسه حقلى ايدى. مداخلهٔ حميديه‌دن بتون بتون آزاده پاشايان شو والى مبسوط العنان، تيزىٔ ذكاسيله، واسع فراستيله، متين

تجربه‌سیله حیثا که آچیلان بوره استعمارده ولایتی ودولاییسیله حکومتی مستفیض ایده‌مه‌مشدی . هققارلر اولوقت شیخ (هیتاغل) اسمنده برپیر محترم طرفندن قیادت اولونیوردی . حکومت‌عثمانیه‌یه فرط صداقتی مجرب ومشهود اولان بوذات زماننده هققارلرك تابعیت دولته آلتمادقلرینه‌نه‌درجه تأسف اولنسه آزدر .

هققار وازقرلر آره‌سنده من‌القدیم تکون ایدن نزاع وشقاقی ولایت فصل ایدردی . ١٢٨٤ ده سالف‌الذکر قبیلتین آره‌سنده ظهوره کله‌ن و١٢٩٠ سنه‌سنه‌قدر دوام ایدن مقاتله ولایتك مداخله‌سی ونصایحیله حسم اولوندی . فرانسزلرك ملك صریحمز اولدوغنه‌اعتراف ایتمك‌ایسته‌مدکاری بوحوالیده اسمی‌گچه‌ن « شیخ نخنوخن » حکومت سنیه نامنه ١٢٩٢ سنه‌سندن ٣٠٢ سنه قدر « جانت » ده ازقر و هققارلره قائممقاملق ایتدی . بونی انکار ایتمك حقه سلاح خصومت چکمکدن باشقه برشی دکلدر . غات حادثهٔ ألیمه‌سنده اهال اولونان شوقبائل آره‌سنده مربوطیت عثمانیه‌حسی معناً باقی قالمش ایسه‌ده مادةً وادارةً رشتهٔ تابعیتلرنده ضعف مستولی اولدی . اومرتبه متروك قالدیلرکه فرانسزلر هیچ بر حق وسببه مقرون اولمایه‌رق صرف خودسرانه بر جرأت وتغلبله ٣١٦ سنه‌سنده عادتا اجزای مستعمراتندن ایمش کبی بورالرده حکم ونفوذینی تبلیغ وتعمیمه باشلادیلر . سیاحت فکریله ودها دوغریسی استجلاب قلوب ایچین اجرای تلقینات نیتیله بربرینی متعاقب فرانسز هیأتی جانته کلدیلر . « صحراده فرانسه و تورکیا » نامیله شو آره‌لق انتشار ایده‌ن بر اثرده عثمانلیلرك جانتی هیچ بر وقت تصرف ایتمدکارینی بهتانلرله ، افترالرله یازمقدن تحاشی اولونمادی . قیود ولایت ، قسماً یوقاروده مسرود تشکیلات و وثائق دولاییسیله‌جانت اوزرنده‌کی ملکیتمزی‌هر وقت‌تأیید واثباته حاضر وآماده‌در . توارقلر هر وقت صحابت عثمانیه‌نك کندیلرینه یکانه مدار سلامت ونعمت اولدوغنی بیلرلر . « غات » وقعهٔ زائله‌سنده « آمنه‌ن » قبیله‌سی رئیسی وبین‌التوارق سلطان عنوانیله ملقب « شیخ مختار [١] وبرادلری شیخ اوخ بن اخلاخم » ، هققار رئیس نافذالکلمی « هیتاغل » تأثرات قلبیه‌لرینی حزین برصورتده ولایته عکس ایتدیرمشلر ووقعه‌یه جانت وبرکت سبکمغزانك اشترا کنی عفو ایده‌مه‌مشلردی . منغساتن

---

[١] الیوم جانتده ریاست ایدن وحکومت عثمانیه‌یه فرط محبت وصداقتی ولایتجه معلوم اولان شیخ (آمود) بو ذاتك اوغلیدر .

قبیله‌سی شیخی «ابوفنایت» دخی «تارات»ده‌کی موقعی ترکله مرزقه کلش وعدم اشتراکنی بیاندن صوکرا معاونت ومظاهرته حاضر اولدوغی فعلاً کوسترمشدر. بو قوای معنویه‌دن وا اسفا که استفاده ایدن اولمادی. صلابت عثمانیه نسیانلرده، اهماللرده کندی کندینه انحلال ایدوب کیتمش!

ازقیرلرباشلیجه تماسه‌نین، برکت، جانت وفیوت ده ساکن اولوب منطقهٔ مائیه وزراعیه‌لرینی تشکیل ایدن طبقات، تجوجیلت، واغاغان، اهرهر، تهنبقه، تهاملت، تارات، ایزی وسائره کبی مهم وادیلردر. صحرا ساکنلرینك مرکز مدنیسی اولان غات قصبه‌سنه برکت بر- بوچوق؛ فیوت ٣ ساعت؛ جانت ایسه بش کونلك مسافه‌لری واردر.

تماسه‌نین — غدامسه ٧؛ هققار اراضیسنه ٨؛ ازقر وغات یرلرینه ٦؛ عین صالحه ٩؛ وارغله‌یه ١٥؛ وادی سوفه ٢٠ کونلك بعدده واقع مهم ومتوسط بر نقطه‌در. خورماسی، آقار صویی چوق، اراضیسنك قوهٔ نامیه‌سی پك زیاده‌در. اساساً «ازقر»لره منسوب «قوغاس» قبیله‌سنك ملکی صاییلرسه‌ده بعض غدامسلیلرکده بوراده متوطن اولدوغی کورلور. (اولاد سیدی موسی) تکایاسنك موجودیتیله بوراسی توراقلرك عادتا قبله کاهی معدود. فرانسزلرك ١٢٩٥ سنه‌سنده بوحوالی‌یی قصد ونیت ایلدکاری اکلاشیلیر اکلاشیلماز شهرشیخی وزاویه متولیسی (شیخ محمد بن اق موسی) ولایته اقتحام زحمت ومشاق ایده‌رك والینك انظار مشفقانه ودیندارانه‌سنی استعطاف ایتدی. مطلوبی جبل متصرف حصافتمندی فائق پاشا اسعاف وکندیسنی بر بیورلدی ایله شاد وخرم ایتدی. اولزمان «تماسه‌نین» غدامسه تابع بر قریه عد اولونمشیدی. غدامس دفاتر رسمیه‌سنده عثمانلی اوله‌رق مسجل اولان بو قریه‌یی عرضهٔ استیلا وتجاوزه القادن فرانسزلر تحاشی ایتمه‌رك اهالینك اك متمولی، عثمانلیلرك اك محبی (هندبول) و (عبدالحاکم)لك اراضیسنی غصبله اوزرلرینه قوجه قوجه قیشله‌لر یاپدیلر. اویله‌جه «تماسه‌نین» نامنده‌کی عثمانلی قریه‌سی ازقرلرك پروتستو ومخالفتنه رغماً افریقای وسطاده بوکون بر فرانسز پوسته موقعیدر.

برکت — برکت قصبه‌سنك بر شکل مربعی واردر. یدی متره یوکسکلکنده وبر قاپو قله‌یی حاوی بر سور ایله محاطدر. خانه‌لری عمومیتله ایکی قات اولوب

کوزه‌ل یاپلمش و اولدقجه تمیز و نظیفدر . داخل قصبه‌ده بر قاچ بغچه و برده بوغازی خلاده وحدانیت صمدانیه‌یی عظمت وقدسیت ایچنده تلقین یوکسك مناره‌لی بر جامع شریفی موجود . تقریباً ١٥٠ خانه‌یه مالك ایسه‌ده غات درجه‌سنده بر تجارتی یوقدر. ثروتی خورما ایله‌داریدن‌عبارت اولوب اراضیٔ مجاوره‌سی‌طوزلیدر. بونك‌ایچین قویو صولری بیله آجی اولور . برکت‌ده تقریباً ١٠٠٠٠ خورما اغاجی وار . اهالیسی ، سویملی ، ممازج وچالیشقاندر .

جانت — « جانت [*] بش قریه‌دن مرکب بر واحه‌نك اسمیدر . بو واحه غاتك جنوب جهتندن باشلایه‌رق شمال غربی استقامتنده دوام ایدن « تاسیلی » سلسلهٔ جبالی ایله تاسیلی یایلاسنك جنوب اتکلرنده واقع « ادمار » اووه‌سی نامیله معروف واسع بر اووه‌ده کائندر . ادمار اووه‌سی تاسیلی طاغلرینك جنوب ورسانندن اینن وادیلرله توارقلرجه پك مقبول بر مرعی تشکیل ایدر . تاسیلی سلسلهٔ جبالی وبو سلسله‌دن تشعب ایده‌رك جنوب شرقی‌یه دوغری اون ایکنجی طول دائره‌سنه قدر دوام ایدن « تومو » سلسلهٔ جبالی بحرسفید سطح مائلی‌سودان‌وچاد کولی‌مائله‌سندن تفریق ایدن خط تقسیم میاهی تشکیل ایدرلر . جانت غات بلده‌سنه ١٥٠ کیلو متره مسافه‌ده واقع ایسه‌ده جبالك واینیش یوقوشلرك مناعت وصربلغی سببیله قافله‌لر بو مسافه‌یی انجق ٦ : ٧ کونده قطع ایده‌بیلرلر . تخمیناً ١٠٠٠٠ خورماسی واردر . جانتك بالنفس هیچ بر اهمیتی یوقدر . انجاق غات ومرزق بلده‌لری کبی جانت دخی غدامس وطرابلسـدن « آیر » طریقیله « زندر » ه ، قانویه کیدن قافله طریقلرینك وغاتدن‌هققار توارقلرینك ساکن اولدوغی نواحی‌یه کیدن‌طرق ومعابرك کذرکاهنده بولوندوغندن علی‌العاده بر کاروانسرای اولمقدن باشقه بر قیمت خصوصیه‌سی یوقدر . سرت‌وقابس کورفزلری ساحلندن وصوك عصرلرده بتخصیص طرابلس‌غربدن‌حرکت ایدن قوافل تجاریه غدامس وغات طریقیله غرباً ومرزق‌طریقله‌شرقاً کیدن یوللری تعقیب‌ایده‌رك«چاد»کولی جوارینه‌وبالخاصه‌سودان‌غربی‌و« نیژه‌ر » حوضه‌سنده‌کی ممالك وسیعه‌نك باشلیجه بر تجارتکاهی اولان « قانو » بلده‌سنه متوجهاً حرکت ایدرلردی . بوکاروانسرای‌لرده یورغون دوه‌لری دینلندیرمك، یکی دوه‌لر تدارك ایتمك ویولجیلرك

[*] فزان مبعوث محترمی جامی بکك صراط مستقیمده‌کی مقاله‌سندن اقتباس اولنمشدر .

ارزاق ومهمات سفریه‌سنی احضار ایله‌مك ایچین قوافلك توقف و ارام ایتمه‌لری یوزندن بر مرکز تجارت حالنی آلمشلردر. جانت موقعی ایسه غاتدن قانویه کیدن طریق مستقیم اوزرنده اولمایوب غاتدن تماسه‌نین قویوسنه و« تین‌تارابین » وادیسنه دوغری غرباً بویوك بر انحنا حاصل ایدن ایکنجی طریق تجارت اوزرنده واقعدر. صحرا منطقه‌لرنده بر چوق سنه‌لر کندینی بکلتدیره‌ن یاغمورلرك ندرتندن دولایی غات ایله « آیر » بیننده‌کی شرقی طریقده صولرك فقدانی ؛ قافله‌لری بر چوق زمانلر غرب یولندن حرکته مجبور ایتدیکی جهتله تجار ودوه‌جیلرده بو صورتله « جانت » ده بر مدت آرام ایدرلر »

١٣١٨ سنه‌سنه قدر برکت ، جانت وفیوت قصباتی ولایتك کشمکش اداره وتذبذبندن پك منفعل ومغبر یاشایورلردی . خطبه‌لرنده بیله خلافت عثمانیه‌یه بدل فاس امیرینك اسمی اوقونمغه باشلادی. واقعا که فرانسز یوبازشیلرندن « فورو » جانت اطرافنده استکشافات اجراسنه جرأت وتصدی ایتدی. جانتلی « آمود »وهمپالری درحال حمایت ومعاونت عثمانیه‌یی استغاثه‌ده دقیقه فوت ایتمه‌دیلر . او آنده طرفینك مخالصت ومخادنتی تأیید ایتدیرلدی . تابع ومتبوع اره‌سنده برنشانهٔ فنا ناپذیر قدسیت ومربوطیت اولمق اوزره ایکی عثمانلی سنجاغی اهدا وتقدیم اولوندی . بو ایکی رایت میمنت آیتك رکز الایی توارقلیلرك رجال ونساسنی، کبار وصغارینی اشکریز سرور ایتدی . انجق او صره‌لرده فرانسزلر هققار وآیر قطعاتنه تماماً یایلمش وازقر حوالیسی اوزرنده حکم ونفوذلری فعلاً استقرار ایتمش اولدوغندن پك کیچ تشیید ایدیلان بو روابط دوستیدن مطلوب نتائج مادیه مع الاسف اقتطاف اولونه‌مدی .

١٣٢٠ سنه‌سنده فرانسزلردن بر هیئت استکشافیه تکرار جانته کلوب محلك خریطه‌سنی اخذ ایده‌رك « جانته هیچ بر وقت تورکیا حکومتی مالك اوله‌ماز! » ادعا وتلقیناتنی اهالی‌یه اسماعه باشلادیلر . بو سوز اوزرینه حاضر بالمجلس اولمش جانت صاحبی « شیخ آمود » جانتك قدیمدن بری ملك عثمانی اقسامندن اولوب اصلا انقسام وتجزی قبول ایده‌میه‌جکنی مردانه بر صورتده افهامندن صوکره هیئتك درحال موقعی ترك ایله‌لرینی اخطار ایتدی . فرانسزلر چکیلدی ؛ تورکلر موقعی اشغال ایتمه‌مه‌لیمدر ؟

بوکا هیچ‌ده لزوم کورمه‌مشلردر !! بر آز صوکره فرانسه‌نك فاس اموریده‌کی

مشغلهٔ سیاسیه‌سی والمانیا ایمپراطوری ویتهك فرانسه اردوسنه قریب بر موقعده صاعقه کبی کورینمه‌سی اوزرینه هراس وحیرتلر ایچنده متردد قالان فرانسزلرك اندیشه‌لرندن بالاستفاده نکهبان وقت وفرصت اولان والئ ولایت رجب پاشا ؛ یاورلری یوز باشی جامی بك قول اغاسیله بالتلطیف جانت ، کاوار ، بیلمانك ضبطنه قرق کیشیلك بر مفرزه ایله مأمور ایله‌مشدر . جامی بکك کرك مرکزدن حرکتی، وکرکسه مرزقه مواصلتیله اورادن محل مأموریتی اولان غاته عزیمتی اثناسنده بر چوق بطائت کوستردیکی جهتله فرانسه‌نك طرابلس غربده‌کی قونسلوسی موسیو « لاقو » ولایتك بو بابده‌کی تشبثات وسوقیاتندن وقت وزمانیله معلومات آله‌رق حکومتنه بیلدیرمش ؛ حکومتی دخی درسعادتده‌کی سفیری واسطه‌سیله باب‌عالی نزدنده اجرا ایتدیکی تشبثات شدیده نتیجه‌سنده جامی بك « غات » ده الیقویدیرمش وجانتی بر منطقهٔ بی طرفی عد ایله بزه کوزه‌ل بر درس‌استیلا و استعمار نمونه‌سنی کوسترمش اولمق اوزره تیبو کاوار قضاسنی و ۲۳ عصر اول تاریخلرده زبانزد اولان بیلما مملحهٔ مشهوره‌سنی ضبط وتسخیر ایله‌مشدر .

توارقلر — بالاده ذکری کچه‌ن بلدان اهالیسی « توارق » نسلندن صاییلر .

توارقلر شمالی وجنوبی اولمق اوزره ایکی‌یه آیریلرلر . جنوبی توارقلر کیلوی ، آولیمین نامنی آلوب برنجیلر « آزبن » ایکنجیلر آزبن ایله نیژه‌ر اره‌سنده ساکندر . شمالی توارقلر ـ که موضوع بحثمزدر ـ هققار وازقر نامنی آلیرلر . بونلردن هققارلر غاتك جنوب غربیسنده « آسیو » قویوسندن تواته قدر امتداد ایدن « هققار » سلسلهٔ جبالنده متوطندرلر . ازقرلر دخی غات وحوالیسنده ساکن اولمقدن باشقه برکت ، جانت قصبه‌لرندن (عین نزوه) یه وشمالده دخی غدامس و « ایغارغارن » وادیسنك ساحلنه دوغری منتشر بولونیورلر . توارقلر ایکی صنفه منقسم اولوب برنجیسی اهاغغارلر یعنی اصیل صنفی و ایکنجیسی مغاطه‌لر یعنی عوام طاقمیدر .

ازقر وهققار توارقلری ؛ ابن خلدونك تعریفاتنه کوره طرابلس غرب قطعه‌سنك سکنهٔ قدیمه‌سندن اولان هواره قبیله‌سنه منسوب ایمشلر . بونلر ساحلك

دغدغه‌لی ، بر استبداد اسارتنی چکه‌مدکارندن فزان وغدامسك یوزی متجاوز جنت آسا واحاته‌نه چکیله‌رك اورالرده هر قیوددن آزاده ، اواره یاشامشلردر . توارقلرك شو صورتله وطن اصلیلرینی ترك ایتمش اولملرندن عربلر کندیلرینه وصف اوله‌رق (تارك) وصیغهٔ نسبیه ایله (تارکی) وجمعله (توارك — توارق) نامی ویرلمش اولدی . بینلرنده اصل متعارف اسم (ایموشار یاخود ایموشاق) در . قدیم یونانیلر اولوقتکی (فازانیا) وشمدیکی فزان جهتنده ساکن لیبیه عائد قبائل جمیعه‌دن برینی (ماچی) ورومالیلرده بونی بالتحریف (ماقسیتان) نامنده طانیورلردی . کوریلیورکه ماچی یاخود ماشی لفظ قدیمی « ایموشار » اسم حالی‌یه من جهة‌الاشتقاق پکده بعید صاییلماز . توارقلرك لسان قدیمی (اوراغیه) دیلندن مشتق بر بربریجه اولوب الیوم (تماق) و (تمازیق) نامیله‌ده معروفدر .

(اوراقیه) لفظی (افراقیه) علمیله قربیت ومشابهتی اولوب ازقر توراقلرك کثیرالنفوس ، قوی‌الشکیمه قبیله‌سی (اوراغن) کلمه‌سندن مشتق اولسه کرکدر . بعض مؤرخینه کوره « افریقا » نام عمومیسی بیله بو اسم خاصدن محرف ومشتق ایمش !

عمومیتله توارقلر اوزون بویلی ، اسمر رنکلی ، پر نشاط چهره‌لی ، آلا واکثریا سیاه کوزلی وقره صاچلیدر . مائی کوزلیلری نادردر . قادینلری آره‌سنده مائی کوزلی اولانلر الك مقبول ومرغوب اولانلردر . ازقر عشیره‌تنك (آمنه‌ن) قبیله‌سنك قادینلری حسن وآنلریله ممتازدرلر . فزان ودها دوغریسی خط استوایه قریب بلدان وممالك اهالیسی کبی قورومانی‌یه مجلوب ومیال اولوب شعر وموسیقی ایله اجرای ترنم ورقص ایدرلر .

ازقرلر — بعض مؤرخینه کوره میلادك دوردنجی عصرنده بنغازی‌یه یقین اماکن جنوبیه‌ده غارتکر الکله امرار حیات ایدن (اوسریانی) نام لیبی قبیله‌سنه وبعضلرینه کوره‌ده اسکیدن ینه بو حوالیده معروف Arngs (ارزوقس) عشیرتنه انتساب ایتدیرلمکده‌در . موسم شتاده غاتك اوچ ساعتلك جهت شرقیه‌سنده کائن برکت قریه‌سنده وغاته بش کونلك مسافه‌ده (جانت)ده اقامت ایدرلرسه‌ده موسم صیفده (غات) اطرافنده‌کی اودیه‌ده کوچبه الکله وقت‌کذار اولورلر . صنعتلری سودان قوافل تجاریه‌سنك نقل ومحافظه‌سی اولوب سائر

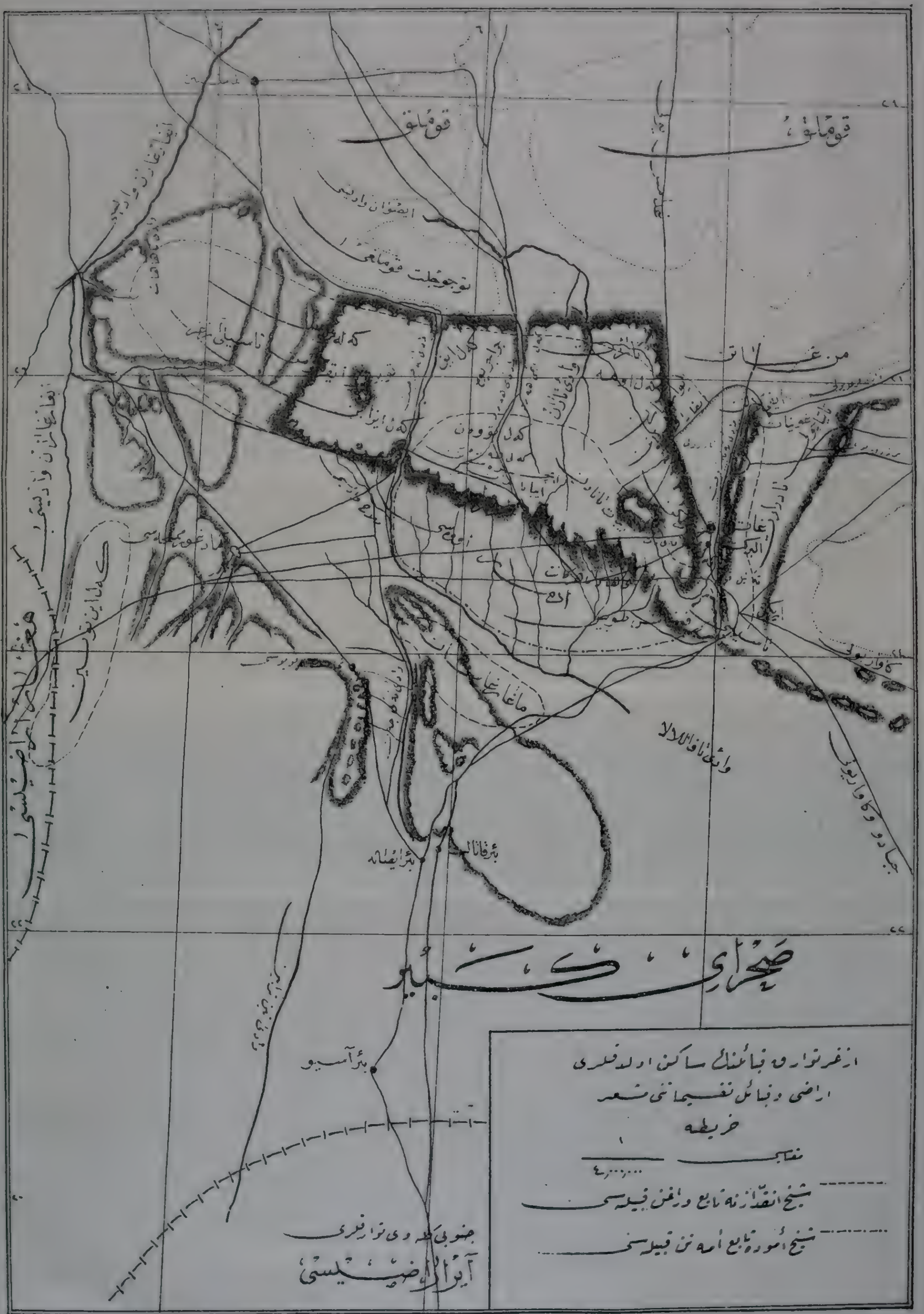

آزغر توارق قبائلنك ساكن اولدقلرى
اراضى و قبائل تقسيماتنى مشعر
خريطه
صحراى كبير

امم صحرائيه كبي ائتلاف وآميزشلري يولنده اولمايان همجوارلريله ده لدى الحاجه غزو شقاوت ايدرلر. زراع كچنن اقل قليلي غانده بغداى، آرپه، داري ايله خورما مبادله ايدرلر. الات حربيه‌لري مزراق، درگه دنيلان سيف، قالقان، اوق وخنجردر.

ازقرلرك تاسيلي طاغلرنده، اناهف سلسلهٔ جبالنك شرقنده (تجيجلت) واديسنك خرق ايتديكي اراضئ منحطه‌ده ساكنلريده واردر. مؤرخين عربدن ادريس بونلرك ميلادى ١١٥٣ سنه‌سنده اقامتلريني تحديد ايتديكي اراضى — كه وادى (تهليه) دن اقاقوس شرقنده، غاتك التي كونلك مسافه‌سنده، توات يولي اوزرنده‌كي وادى سارساوه‌يه وشمالدن تجدتين وجنوبدن عين نزوه‌يه منتهى يرلر — ايشته بوكون ازقرلرك اشغال ايده كلدكاري محللردر.

ازقرلر توارقلرك مدنيته اك زياده قابليت واستعدادى اولانلردر. ملبوساتي ماوى دون وكوملك، باشلرنده سياه ياشمق كبي صاريق اولوب اركك وقادينلري بربرندن آز فرقليدرلر. وجودلرينه سوردكاري ياغلرله هم تزين وهمده صام روزكارينك جلد اوزرنده‌كي تخريشاتندن توقي ايدرلر.

قوت قلبلريله پك جسور، سرعت حركتلريله پك چالاك اولان بوتوارقلر جيندن پك قورقارلر. غات قربنده (اقاقوس) ياخود «اساقو» سلسله‌سندن متشعب تقريباً ٥ : ٧ يوز متره ارتفاعنده‌كي «جبل جنون» دن كچدكاري زمان خوف وهراس ايچنده اولورلر. بوطاغك ذروه‌سنه چيقان بر دها عودت ايتمز اعتقادنده بولونورلر. بوراسني جين، پري يتاغي صايارلر. توارقلرك اوكنده يمك اولدقجه يرلرى دويمق حسي كنديلرنده اصلا كورولمز، بالعكس بيترمك جهدي كنديلرنده محسوس اولور[١] طفل نوزادى شجر نابت كبي قومده، كونش آلتنده يره كومرلر وآنجق معين زمانلرده والده‌سي كلوب چوجغي امزيرر.

مالكي المذهب صايلیرلر سه‌ده سائقهٔ جهل ونادانى ايله عبادتلرنده اكثريتله لاقيد اولورلر. غدامسلي برعالم كنديلريني شو يولده پك وجيز تعريف ايتمشدر: «رحمة للابل، فحول للنسا وحطب لجهنم». توارقلر جداً دوه‌لرينه پرستش ايدرلر.

---

[١] توارقليلر براوطوروشده اون كونلك بيه‌جك وايچه‌جكلريني بردن اكل وشرب ايدرلر. يولده صوصاديلرمى دوه‌نك برينى كسوب امعاسني صيقمقله بريكديردكاري مايعى كنديلرينه كفاف نفس ايدرلر [سالنامهٔ ولايت ١٣٠١، ص ١٦٠].

ازقر عشيرتنده بر رئيس رؤسا ايله برده، هرقبيله‌نك مستقل بر رئيسى بولونور. عرف وتعاملارينه توفيقاً بوهيئت مجموعه اوكنده فصل دعاوى اولونور.

هققارلر — شجيع، جوانمرد، دوه‌لرينه پرستشكار، خلقةً ساكن برقومدر. قسم اعظمى هجينسوار وبر قسمى آته راكب اولوب سلاحلرى چفته، مزراق، اوق وقلنجدر. دلاورلرى قولاغنده طاشيديغى يارم قيه‌يه قريب كوبه‌سيله يولده سرمست غرور وخرامان اولور. هققار وتوارقلرينك مزروعاتى دارى، بغداى اولوب سودان، توات، زندر، طومبو قطو جهتلرينه دائما قافله‌سالاردرلر. ٣٠٩ ده معمر اولان شيخ مكرملرى « هتياغل » ك راسم پاشا ايله وفيزان متصرفيله پك چوق مخابراتى سبقت ايتمشدى. حكومت عثمانيه‌يه محب، اهالئ ولايته ودود ايدى. وفاتيله يرينه كچن « شيخ انيس » زماننده يعنى ٣١٧ سنه‌سنده فرانسه‌نك اراضيسنه واقع تسلطات وتجاوزاتى يوزوندن متأثراً ترك وطن ايده‌وك غاته هجرتى وقوعبولمش ايسه‌ده بوندن استفاده ايدن فرانسزلر يرينه « موسى امستانى » نامنده بركوزده‌لرينى اجلاس ايده‌رك عائلهٔ نجيبه‌نك عنعنهٔ حكمرانيلرينه خاتمه‌وفيصل ويرمشلردر.

تيبولر — تيبوايلر، ابن خلدونك تعريفاتنه كوره قديم (صنهاجه) نام بربر عشيرتنك صحرا جهتنده اختيار مسكن ايدن وبالآخره [مرابطين] ناميله شمالى افريقاده بيوك بردولت تشكيل ايله‌ين [ملثمون] يعنى ياشماقليلر قبائلندندر. بونلر اصلاً مجوسى المذهب ايديلر. هجرتك اوچنجى عصرنده اسلام اولديلر. و مغرب علماسندن [عبداه بن ياسين] — كه بالآخره احرازايتديكى صيت وشهرتدن بالاستفاده «مرابطين» ناميله بردولت معظمهٔ مشهوره‌يى تشكيل ايتمشيدى — طرفندن فرائض دينيه‌لرى تلقين وتعليم ايدلمشيدى. بيوك اجتماعكاهلرندن برى تيبوكاوارك جهت غربيه‌سنده كائن (آقرم) واحه‌سى ايدى. بونلردن صحراى كبيرك ايللك ايمپراطورلغنى احراز ايدن [تبولوتان] اسمنده «لمتونه» قبيله‌سنه منسوب برذاتدركه بوتون سودان حكمدارانى كنديسنه خراج كذار ايدى. يوزبيك هجينسوار افراديله غزوه‌لر ياپارديغه بتون آفق واقاليم صولتندن تدهش ايدردى. بوذات، هجرتك (٢٢٢) نجى سنه‌سنده وفاتى

وقوعه کلمشیدی . اسمی براز اول کچهن بولنتونهلیلر افریقای شمالیده ، اسپانیاده فاتحانه غالیتلریله طانمش ایدیلر . طراز لباسنی بیله اوروپالیلر قرون وسطاده تقلید ایتمشیدی .

تیبو لیلرك بوعنعنهٔ تاریخیه یه مالکیتلری نتیجه سیدرکه سیدسنوسی ، افریقای شمالیده وقتیله تأسس ایدن شانلی « مرابطین » حکومتنك انقاضی اوزرنده یکیدن برحکومت قویه تأسیس ایتمك ایسته دیکی زمان الك اول تیبولیلره استناد ایتمش وتیبستی وتیدوكاوارده غایت مهم زاویه لر احداث ایلمشیدی . ذاتاً برقاچ یوز سنه دن بری اسلامیتك یالکز نامنی محافظه ایده بیلهن تیبولیلر سید سنوسینك زاویه لری سایه سنده یکیدن اکتساب شرف اسلامیت ایلدکلری ایچین سنوسیلره فوق العاده حرمت واطاعت ایدرلر :

٣١٧ سنه سنده والی حافظ پاشا مرحوم تیبوكاوارده قضا تشکیلی حقنده کی ارادهٔ حمیدیه دن بالاستفاده تیبوكاواره مأمور مخصوص سوق واعزام ایتدیکی اثناده حاکم [سید رمضان] :

« تیبو مملکتی نم دکل ؛ سید سنوسینك در . سزه تسلیمنه دائر متبوعمدن امر کتیریکز ، بنده سزه مملکتی تسلیم ایده رم » دیمشیدی .

تیبو لیلر سیاح شهیر ناختیغال Nachtigal ه کوره ٢٢,٢١ درجه طول شرقی و ٢٧,٢٥ درجه عرض شمالی جهتنده یعنی فیزان جوارلرنده جولان ایتمکده درلر . هقفل Hecckel نام انتروپولوغك ظننجه تیبولر بربر وزنجی مخلوطی برجنس ایمش .

تیبولیلر ایکی قسمدر : تیبوكاوار ، تیبورشاده .

تیبورشاده لیلرك موقعی ؛ فزان سنجاغنك مرکز لواسی اولان مرزق قصبه سی ملحقاتندن « قطرون » ناحیه سی مضافاتندن و مرزقه ٨ کونلك بعد ومسافه ده کائن « تجرهی » قصرینك جنوب غربیسنده و مذکور قصره ٣٠ کونلك و تیبوكاواره ١٥ کونلك مسافه ده کی « تیبستی » قصبه سیدر . اشبو تیبورشاده لیلر ، جبالرده بولونان مغاره لرده ، « زریبه » دنیلان قلبه لرده ومتفرق برحالده یاشایان الك شریر اقوام وحشیه نك اجناسندن غایت جری وجسور برقومدر . نفوسلری ٢٥٠٠٠ ی متجاوز اولوب یالکز سلاح طاشیيان ارککلرینك عددی قبائل مختلفه ده بالکن اولمق اوزره اون ایکی بیك قادار در . رنکلری سیاه ، البسه لری قیون پوستلرندن یاپلمش کورك کبی برنوع قولسز کوملك اولوب باشلرنده صاچدن ، قیلدن معمول برنوع تپه لکلر

بولونور . حیدود طاقمندن اولان قسملرینك آلات حربیه‌سی اوجلری زهرلی اوق ، سیف ، مزراق وچنكر منكر دنیلان برنوع الدن آتیلیر بش باشلی غایت كسكین بر سلاحدر . همان كافه‌سی شجیع‌سواردرلر . توطن ایتدكلری اراضیلرینك قسم اعظمی طاغلق ، اورمانلق اولدوغندن زراعتلری اندر اولوب بورنو ، فیزان طرفلرنده كیدوب كلن طرابلس قوافل تجاریه‌سنه كیراجیلق ایده‌رك ادارهٔ معیشت ایلرلر . دیانتلری اسلام ایسه‌ده اعتقاد وعملدن بی‌خبردرلر .

تیبورشاده آنفاً كوسترلدیكی اوزره راسم پاشانك اصرار وتعندی یوزوندن یكرمی سنه قادار حكومتدن منفصل برحالده یاشایوردی .

٣٢٢ سنه‌سنده رجب پاشا مرحوم بوقضاده‌كی علائق ماضیه‌مزی یكیدن احیا و تجدید ایله‌مك امنیه‌سیله حاكمی « میناسغامی » افندی‌یی فزان مركز لواسنه جلب ایله كندوسنی تلطیف ایتدیرمش ومن‌القدیم كندیسنه مخصص ایكی یوز غروشدن متراكم معاشاتنی ، برسنجاق ایله ایكی ژاندارمه نفری ویردیره‌رك حكومته تابعیتنی تقویه وتأمین ایله‌مشدر . ٣٢٥ ده فزان متصرف حمیتمندی سامی بكك امثالنه جداً نمونه اولمغه سزا بر جسارت وطنپرورانه ایله موقع مذكوری تیبورشاده قضاسی نامیله بالتوسیم قائمقاملغنه اطبای‌عسكریه‌دن یوزباشی عثمان افندی [١] اسمنده غیور ، مقدم وصاحب عزم برذاتی تعیین ایتدیرمش وبری مركز قضا اولان « باردای » ده دیكری جهت‌جنوبیه‌ده «زوار» نام موقعده ایكی‌قیشله‌بناسنه توسل ایده‌رك محافظه‌لرینه ٣٥ ژاندارمه ومقدار كافی مهمات ناریه كوندرلمشدر . سامی وعثمان بكلر برر سیمای عزم وتشبث اولوب كنج توركیانك بوحوالیده مابه‌الافتخاریدرلر .

تیبورشاده حقنده‌سالف‌الذكر عثمان افندینك‌شو تعریفاتی شایان مطالعه وتتبعدر :

« مرزقدن (باردای) یه اولان سفرمز دوه آیاغی یوریشیله ١٨٢ ساعته بالغ اولدی. تیبولیلرك یوریشی توارقلره نظراً دها سریعدر. یالكزدوه‌لرینی ضعیفلاتمامق ایچین آز مسافه قطع ایتمك مجبوریتنده‌درلر. « تیبستی » نك فزان ایله قطرون ،

---

[١] عثمان افندی [علی معروف] اسمنده فزان علمای محلیه‌سندن بر ذات ایله ودرت ژاندارمه ایله تیبورشاده‌یی الده ایتدیكی كبی اوراده اكتساب ایتدیكی نفوذ ومحبت سایه‌سنده تیبولرك اك متنفذ حاكملرندن شیخ [مانیه قندیمی] ایله برلكده جنوبده‌كی [بورقو] قطعه‌سنی برسیاحتده الده ایتمكه موفق اولمش وشوحال، سنه‌لردن بری وادای ایچون اوغراشدیغی حالده هنوز تمامیله الده ایده‌میان فرانسه‌نك فوق‌العاده تلاش واندیشه‌سنی موجب اولمشدر .

مدروسه وتجرهیدن اولمق اوزره اوچ طریق مواصله‌سی وارکه بونلرك هر اوچی مدروسه‌دن اون ایکی ساعت اوته‌ده (ئه‌لوویغ) قویوسنده برلشیرلر. بوقویودکصو آلدقدن صکره ١٤ ساعت مسافه‌ده کائن (مروه‌دین) نامنده‌کی کوچوك بر وادیدن آیریلیرلر. بری موقع مذکوردن جنوبه دوغری، دیکرلریده تحقیقاتمه کوره بو یولك دها شرقندن بربرینك شرقنده اولمق اوزره جنوبه دوغری اخذ استقامت ایدرلر. الك شرقده‌کی (باردای) ك اوچ کون شمالنده بولونان (آواززو) نام موقع وقبیله اوزرینه کلنیر. عارضه‌سز وتکمیل طاشلقدر. فقط (ئه‌لوویغ)دن (آواززو)یه برکون مسافه‌یه قدر صو بولونمادیغی ایچین قطعی کوچدر. ایکنجی طریقده ینه سریر یعنی طاشلق وفقط خفیف میللی طاغلر بولونیورسه‌ده طاغلر اره‌لرنده‌کی وادیلرده یوللر دوز اولدوغندن التنجی کونی (بیرمادامه) یه واصل اولونور.

« اوچنجی یول وبالذات تعقیب ایتدیکمز مسافه ایسه کاملاً طاغلق وطاشلق اولمقله برابر صعب المرور اولوب اکثر اوقاتده ایزه بیله تصادف اولونه‌مادی. کرینتیلی، چیقینتیلی یرلر آره‌سندن کچمك کوچلکی وارکه ماهر بر خبیر اولمادقجه یولی بولمق وتهلکه‌دن قورتولمق ممکن دکلدر. بشنجی کونده خبیرلرجه معلوم و (طاسکیدا) نامیله مسمی جسیم طاشدن بر طاغك اورته‌سنده یاغمور صولرندن بریکمه بر مخزنه تصادف اولونور. بورالرده هرسنه یاغمور یاغماز وصوده برقاچ قافله طرفندن صرف اولونورسه اولوم محققدر. بورادن (بیرمادامه) یه یکرمی ایکی ساعتلك مسافه قالیر. هرحالده صاغلام سودان قربه‌لریله فضله مقدارده صو آله‌رق ایکنجی یولدن کیتمك دها خیرلیدر. اراضی (ئه‌لوویغ) دن (باردای) ه قدر طاغلق وطاشلقدر.

« (باردای) التی وادینك محل تلاقیسی اولان واحه‌نك برکنارنده کائن اولوب مبانی‌دن، اعماردن عاری برموقعه ویریلن اسمدر. وادیلرك مرکزه قریب اولان قسملریله واحه‌نك مختلف محللری مزروع وزراعتلری ایسه غایت برکتلی اولوب اناطولی وبنغازی اراضیسنه معادلدر. باشاقلری غایت ایری وبغدایلك بویی انسان ممه‌سنه واریر. فقط وادیلر طاروطاغلر ٢٠٠ : ٤٠٠ متره‌ارتفاعنده چیپلاق بولندقلری حسبیله یاغمور موسملرنده حصوله کلان سیللر، باغچه‌لری سوروکله‌یوب محو ایتدیکی ایچین زراع دائما باغچه تدارك نعمتندن محروم اولمقده‌در. واقعا سیللرك اوزاق موقعلردن سوروکله‌یوب کتیردکلری تراب نباتی سایه‌سنده زرع اولونان اراضی

غايت قوتلی اولور ایسه‌ده اسباب معروضه‌دن دولایی مملکتده زراعت ترقی ایده‌مه‌مکده‌در.

« بغدایی غایت اینجه قبوقلی ، غلوتنی زیاده والذیذدر . محلنده بغدای اوجوز صاتیلیور. برکیله‌سی بش ارشون قطنی یعنی بز ایله مبادله اولونور. »

تیبورشاده قطعه‌سنده مسکون قبائلك عددیله سلاح طاشیه‌بیله‌ن نفوس ذکوری تقریباً شو راده‌ده‌در : [١] .

نفوسی	قبائل
٢٠٠	آبو
٢٠٠٠	باردای
٢٠٠٠	اواززو [اوزوا]
١٠٠٠	ایبه‌وامس
٣٠٠	قزنتوداموا
٢٠٠	درسو
١٠٠	یوا
٢٠٠٠	زوار
١٠٠	دبوسر
١٠٠	نقاهن
٢٠٠٠	آکیون
١٠٠٠	دون
١٠٠	اوی
١٠٠٠	مارو
١٢١٠٠	یکونـــــــ ٢٤

تیبوکاوار — بواولکه « تجرهی » قصبه‌سنك اون بش کون مسافه‌سنده‌وقزانك جنوب غربیسنده « بورنو » طریقی اوزرنده واقع برقطعهٔ جسیمه‌در . تیبوکاوارك مرکزی (غارو) نامیله معروفدر . تیبوکاوارلیلر عموماً زنجی اولوب لباسی ایسه ماوی رنکده آمریقان بزندن معمول کنیش کوملکلردر .

[١] ١٣١٧ سنه‌سنده یاپیلان براحصائیات جدولندن مأخوذدر .

تیبوکاوارلیلر اسکیدن بری حکومت سنیه‌یه شدت اطاعت وانقیادلری ومدنیت وآسایشه تیبورشاده‌لیلردن زیاده میللریله معروف اولوب کافه‌سی معاملات تجاریه ایله توغل ایدرلر . هرسنه باشنده اللی التمش نفردن عبارت بر تجارت قافله‌سنی تشکیل ایده‌رك مرزقه کیدرلر وبرابرلرنجه کتیردکلری دوه قوشی تویی ، فیل دیشی ، دری ، والتون توزینی صاته‌رق مقابلنده بیاض وماوی امریقان بزی ، شکر ، چای وحریر وسائر امتعه ایله بالمبادله محللرینه عودت ایدرلر . ذاتاً کرك تیبوکاوار ، وکرکسه تیبورشاده‌ده مسکوکات کچمه‌مکده اولوب معاملات تجاریه صرف مبادله طریقیله وقوعه کلمکده‌در . تیبوکاوار اراضیسی غایت منبت وهرنوع زراعته فوق‌العاده مستعد اولدیغندن برنج ، بیاض‌داری ، بغدای ، آرپه کبی حبوباتی کلیتلیدر . دوه ، اوکوز ، قویون ، کچی کبی حیواناتیده مبذول اولدیغی ایچین رفاهیت و سعادتلری قبائل مجاورده‌لرندن زیاده‌در . تیبوکاوار مرکزینه بر کونلك مسافه‌ده غایت جسیم مملحه وارکه هرطرفدن کندیسنه کلیتلی مشتری‌یی جلب ایدر .

زندر ، ازقر ، ازبین ومحلات سائره‌دن طوز اشتراسنه راغب کلان تجار بعضا ۵۰۰۰۰۰ وبعضاً دها زیاده‌دوه‌لره طوز یوکله‌توب کیدرلر . تیبوکاوارلر مالکی‌المذهب وطریقت سنوسیه‌یه سالکدرلر . نفوس مجموعه‌لری ۱۵۰۰۰ دن دون دکلدر .

بوکون « اغادس » منطقه‌سیله برلکده فرانسه حکومتنك متین برادارهٔ عسکریسنه ربط ایدلمش اولان تیبوکاوارلر « رشاده » قضاسی داخلنده ۹۷ سنه‌سندن بری حکومت سنیه‌یه تابع اراضیٔ عثمانیه‌دن معدود ایدی . حتی دهااول والی احمد عزت پاشا زماننده « ۱۲۷۵ » سنه‌سنده کاوار حاکمی « مینا آدم » بالذات کلوب حکومت عثمانیه‌یه دخالت ایتمشدر .

تسیب واهمال اوغورینه فدا ایدیلن بوقطعهٔ ثمینه آجیسنی ولایت الیم برصورتده چکمکده‌در . کاوار ، طرابلسك منبع ثروتی ، فزانك ذخیره انباری وعموم ولایتك تجارتکاهی وحیاتیدر .

قیمتداربواولکه ۳۱۷ سنه‌سنده توات ، هققار ، آیر وزندراراضیسنك فرانسزلر طرفندن اشغالندن صکره غائب ایدلدی .

۳۲۲ سنه‌سنده رجب پاشا مرحومك مقام ولایته کچمسیله ازقر و تیبوایلری کاملاً زیر ادارهٔ دولت علیه‌یه آلمق املیله قول اغاسی جامی بك ــ شمدیکی فزان

مبعوثی - مأموراً كوندرلمش ايسه‌ده هردرلو تداركاتی دها اول استكمال ايتمش اولان فرانسزلر داها سريع داورانه‌رق بتون كاواری ضبطه موفق اولدوغی كبی ازقورلرك مملكتی اولان « جانت » موقعنی بيله باب عاليه‌یی طرف بر منطقه عد ايتديرمشدر .

۲

سیاست ـ شئامت ـ شماتت

اغفال صنعتی، قوینك زبونه تحكم فنی ؛ باطلك حقه غلبه‌سی كبی مختلف ظروف ومضامین ایچنده ، هر وقتدن زیاده بو زمانده ژنك ولوثیله جبین انسانیتی قارارتان وهر ملتدن زیاده مسلمان یوره‌كنی زخم زده ایدن سیاستدن صدر اسلامك قرن اخیرده اك بلند، اك نزیه برناصیهٔ دهاوفكرتی اولان‌مصرلی(محمد عبده) نه وجیه، نه وجیز استعاذه‌لر ایدر ؟

[« اعوذبالله من‌السیاسه ، ومن‌لفظ‌السیاسه ، ومن معنی‌السیاسه ، »
« ومن‌كل‌حرف‌یلفظ من‌كلمة‌السیاسه ، ومن‌كل خیال یخطر ببالی‌من‌السیاسه »
« ومن كل شخص یتكلم او یتعلم اویجن او یعقل فی‌السیاسه ، ومن كل »
ارض تذكر فیها السیاسه ، ومن ساس ویسوس ، وسائس ومسوس »]

ولایتمز اطرافنده بر سیل خروشان كبی متزاحم ومتجاوز باشلیجه اوچ حكومت وار : فرانسه ، انكلتره ، ایتالیا .

« ژوزه‌ب پیاچچا » اسمنده بر ایتالیان محرری بو استیلا قومیدیاسنه « مثلث اویونی » اسمنی ویردی . حقیقةً ایتالیا واسع بر جبهه ایله‌ساحل جهتندن قاعده‌یی، انكلتره وفرانسه دخی شرق وغربدن‌ساقینی تشكیل ایده‌جك وجهله حزین‌الیم بر مثلث تشكیل ایتمه‌یورلرمی ؟

شیمدی بونلرك نه درجه ناخن جكردر اولدقلرینی، سینهٔ ولایتده‌نه‌درین رخنه‌لر آچدقلرینی برر برر كوره‌لم : [۱]

[۱] ایتالیانلرك ولایت حقنده‌كی احتراصات وتشبثاتی وقایع آخیرهٔ حربیه‌یی دخی جامع اولمق وبو اثرك ایكنجی قسمنی تشكیل ایتمك اوزره آیری بر تألیفده موضوع بحث اوله‌جقدر .

طرابلس هینترلاندنده فرانسه

فرانسه، مدنیت حاضره‌نك شجاعتنمون احتراصاتنك تولیدایتدیكی امراض دوا ناپذیردن داءالعقامه ایله مصابدر . نفوسنی تكثیر ، تجارتنی توفیر وتعبیر عمومیله درد اجتماعی و اقتصادیسنی تداوی ایچین فرانسه ؛ آسوده حیات كچیردن ، وتعبیر عامیانه‌سیله كندی یاغیله كندی قاوریلان زوالی سودان وسكنه‌سنه توجیه نظر ایتدی . حكمای متقدمه ومتأخره‌نك تعریفاتنه تطابق جهتیله متمدن صاییله‌بیلن بو ساكت صحرا نشینلر سلاح طبیعی اولان ال وطرناقلرندن باشقه بر شیئله مجهز دكلدرلر . قارئلرمزه بونلرك اولوله غبطه بخشا اوله‌جق سكینتلری حقنده مساعده‌لریله شو فقره‌یی نقل ایده‌جكز: اوروپالی بر سیاحك بالذات كوردیكی وجهله زندر اهالیسندن بری بر كون جزایر طرفلرندن هر نصلسه ایدندیكی چاقماقسز بوش بر تفنكی آلیر وهمشهریلرینه قارشی اخافه قصدیله تشهیره باشلادیغی زمان شو جمله‌یی تكرارلار : « المده‌كی كوردر ، حقیر ، جلیل بیلمز ؛ مجرم ، معصوم سچمز صاقنكز!» بو سوز اوزرینه قوجه خلق بربرینی چیكنرجه‌سنه قاچار ؛ خلاصلرینی تأمینه موفق اولونجه‌یه‌قدر ساعتلرجه قوشارلر ! »

ایشته شو فطرت وطبیعتده یارادلمش متوكل ، شكیب ، بی‌كناه بدبختلر یرلریله، یوردلریله فرانسز سلاح اندازانته مال وغنیمت اولوب كیدیور . یوز باشی «فوررو» كمال فخر وغرور ایله « بر قاچ آیلق مشاق ومساعی سایه‌سنده بر ایمپراطورلغه لایق قارات وبلدانك تملك اولوندیغنی بی‌محابا سویله‌یور » اوت، یر ضبط اولنور : فقط كوكل تسخیر اولونماز .

دینه بیلركه شمدیكی اوكوست قونت فرانسه‌سی ؛ مسلمان قاننه صوصامش صلیبیوندن متعصب قرال « سن لوئی » نك قارطاجنه خرابه‌سی اوزرینه دوشه‌ن خیال میخ چارینك عصرلردن بری چیزدیكی رشیم انتقام پلاننی تعقیبه عازم !

یرلر آلندی ، یوردلر یاقلدی ، صاچی اغارمش ناتوان پیرلر اولدیرلدی ، تونی بیتمه‌دك

معصوملره قونداق صوقولدی . عرضه کچلدی . اقلیم حار محرق القوللره بویاندی . ایشته اون دوقوزنجی عصر مدنیتك افریقای داخلی یه هدیهٔ بهیه‌سی !

یوقاریده سویله‌دیکمز کبی فرانسه طومبوقطو ، کانم وسائره کبی مهم نقاط سوقالجیشیه وتجاریه‌یی ید ضبطنه کچیردکدن صوکرا ایشی سودان تجار قوافلنی قابس کورفزی اوزرینه چویرمك وشو صورتله ولایتك من القدیم متنعم اولدیغی بی پایان منبع ثروت وسامانی قوروتمق اولدی . سودان خط تجاریسنی ترصد ایچون ٩٧ تاریخنده غدامسده بر قونسلوسلق احداثنه بیله قالقیشدی .

بو نیاتنده موفق اوله‌مایجه بین الاهالی نفاق وشقاق تخملری صاچیله‌رق توارقلری تورکلردن تبرید وکندیلرینه جذب ایتدیرمك ایچین پاره‌چیقینلرینی حامل « پربلان » راهبلرینی وبونلرك مساعیٔ دینداراته‌لری مثمر اولمایجه عرب قیافتنده مسیونرلر کوندردی . دها صوکرا بتون بو آفاقده منتشر سنوسی طریقتی محدود بر یرده براقمق ایچین باش تکه‌سی جزایرده اولان قادریلری صالدیردی . فقط بتون بو مبشرلر ، خادملر ، مرشدلر وحتی فدائیلر توارقلرك سهام تعصبندن کچیوردی . جداً وطنپرور ومتشبث اولان فرانسزلر ایسه اولومله نتیجه‌لنمکده اولان سعیلرندن اصلا فراغت ایتمه‌یورلردی .

ازقر توارق رؤساسندن (شیخ مولای بن خداج) ك یکنی (شیخ محمد نخنوخن) اجلیله اولیور . تعزیتنه تماسه‌نین ، آیر وحوالیسنی ضبطه مأمور « فوررو » قوشوشیور ؛ مکتوبلر یاغدیرمقله خصم جانلرینه توددلر کوستریوردی ! غدامس طریق تجاریسی اوزرنده طبیعتیله متأسس امنیت وراحتی بالالتزام سلب ایتدیره‌رك قوافل تجاریه‌مزه منحصراً قابس یولنی بکندیرمك ایچین (تیبو) ، (شعامبه) غارت کرانندن تطهیره غیرتلر اظهار اولوندی .

٣٠٨ سنه‌سنده (ورغمه) لیلرك غزوه‌سنه اوغرایان ازقر توارقلرینك منهوب دوه‌لرینی تدارك و اعطا ایله « حاجته فی نفس یعقوب » سرینه مظهر اوله‌جق صورتده جمیله‌لر ابراز ایدلدی .

٣١٢ سنه‌سنده فرانسه‌نك اك بنام هیئت ضابطانندن مارکیز (ده‌مورس) توارقلره پك چوق قیمتدار هدایایی مستصحباً کلدی . انکلتره پولتیقه‌سنك اك حاد

منقدی ، الك آتشزبان محقری اولان بو جری ضابط « سیناون » طریقیله هققار طوپراغنه واصل اولور اولماز غدامسه اوچ ساعت مسافه‌ده کائن (وطیه) [١] جوارنده قوغاس توارقلری طرفندن قتل ایدلدی . رزیه‌دن تهوره کلهن فرانسه اخذثار ایچین غدامسی ضبطه قالقیشدی. فقط انکلتره رقابتندن خوفاً سکوت ایده‌رك اولوقتکی تونس رزیدان جنرالی ـ که شمدیکی خارجیه ناظری ـ موسیو « بیشون »نك :

« قارداشلر : سز ذهول ایدیورسکز . توارقلر عثمانلی حکومتنه تابع دکل که تورکیانی مؤخذه ایده‌لم ؛ توارقلر فرانسه حکومتنه تابعدر. کندی تبعه‌مزی کندیمز تأدیب ایده‌لم » [٢] قول مسکتی ایله فرانسه‌نك تهییج افکار عمومیه‌سی اوزرینه دوش یاپدی.

٣١٤ ده ظاهراً ده‌مورس‌ك قاتللرینی تعقیب و تنکیل ایتمك و حقیقتده بتون توارق طوپراغنی استیلا ایله‌مك مقصدیله « فلاتترس » نام فرانسز بیکباشیسی معیتنده مسلح ٤٠٠ شعامبه‌لیلر ایله ازقر توارقلرینك الك برنجی یری تماسه‌نین اوکنده عرض اندام سطوت ایله‌دی . قصبه‌نك تملکندن صوکرا هندبول ، عبدالحاکم کبی وقتیله محابت عثمانیه‌یه نائلیتدن باشقه جرم و جنایتلری اولمایان بیکناهلرك املاکنی غصب ایله اوزرلرینه جسیم قشله‌لر تأسیس ایتدی .

٣٢٠ ده فرانسزلردن مرکب یکی بر هیئت استکشافیه تکرار جانته کلوب موقعك خریطه‌سنی آلدی .

توارق مشایخندن هوققار رئیسی شیخ ((موسی آمستان) ، وادای جهتلرندن (اصیل تیوما) کبی ایکی متنفذی فرانسه‌یه کوندروب شانزه‌ایزه‌ده مسافر ایتدی . اعزاز واکرام ایله مخالصتلری تقویه ومطاوعتلری تأیید اولوندی .

طرابلس ـ تونس خدود مسئله‌سی

شمدیده نظرمزی طرابلس ـ تونس حدودینه توجیه ایده‌لم :

طرابلس اولکه‌سی بر قطعهٔ جغرافیه اولمامقدن متولد محذوریله صورت سالمه

---

[١] اخیراً تحدید حدود اجرا ایدن فرانسز قومیسیون هیئتی (مشیقیق) نزینده دوموره‌سك ائتلاف اولوندوغی محلده هیکل آسا برکتابهٔ سنکمزار یاپلدی .

[٢] لادیبش تونسیه‌ن ، ١١ محرم ٣١٤ ، ٢١٩٩ .

وقطعیه‌ده تحدید حدود کیفیتی پکده آسان بر شینی اوله‌مایه‌جغنه اعتراف ایله‌مك ضروریدر . فرانسه‌نك ١٨٨١ سنه‌سنده‌کی تونسی ضبط و اشغالندن اقدم ولایتله تونس ایالتی اره‌سنده طانیدیغی حدود، مبدئی اب دریاده اولدوغنه وغرنویج شهری اساس طوتلدیغنه کوره ١١,١٠ دقیقه‌ده واقع « بحیرةالبیبان » نامنده‌کی کول ایدی . بعدالاشغال فرانسزلر خودسرانه بر جرأتله حدودی ١٠ کیلومتره‌دن زیاده ایلرویه سوره‌رك «رأس اجدیر» نامیله معروف برونی مبداء صایمش و ١٨٩٦ سنه‌سندن بری (لانواد بیسی) Lanvoyde Bissy طرفندن تخطیط وفرانسه اردوارکان حربیه‌سی طرفندن نشر وقبول اولنان خریطه‌ده طرابلس وتونس اره‌سنده حدفاصل اوله‌رق بو برونی اعتبار وتثبیت ایله‌مشلردر .

بو ساحه اوزرنده بر مدت ساکت وآسوده حیات کچدی . فرانسزلر طرفندن یك‌ده تحری‌واستکشافاته سزا کورولمه‌دی . سلسلهٔ توسع وتجاوز اولانجه حساسیتیله یالکز داخلی هینترلانده اجرای تأثیر ایده‌یور وابرهٔ اقتصادیه‌یی قابس کورفزی اوزرینه متوجه ومعطوف بولوندیریلیور ؛ تازیانهٔ حرص ، بازوی انتفاع قوافل تجاریه‌یی هپ او طرفلره جبراً ، قهراً سوق وقیادته مجبور طوتیوردی . ١٩٠٨ سنه‌سی تموزینك سکزنجی کوننده جوش ، صیاده نامیله غدامس قربنده معروف ایکی محلده غدامسلیلر طرفندن ایکی دفعه‌ده تعدی وتجاوزك وقوعنی اشاعه ایدرك ١٨ آغستوسده « الوادی » ده متحشد مفرزه قوماندانی اجرای تحقیق ومداخله‌یه مأمور ایدلدی .

ولایتك جهت مماسه‌سنده ایلك دفعه اوله‌رق بلا سبب اجرای استکشافاتندن متولد موفقیت غیر مترقبه‌سندن مسرور وشادان اولان فرانسزلرك عین جولانی تکرار ایتمك ایچون کندیلرنده یکیدن آرزولر اویاندی . آرتق تجول وتحری تعدد ایتدی. اوسنه‌ده ودها صوکره طرابلس وتونس حدودی اوزرنده ساکن اهالیمز عادتا ترك وطن‌ایتدیرمه درجه‌سنده تعجیزلره اوغراتیلدی. ضجرتلر ، یأس ونومیدلر چوغالدی. اویله اولدی‌که طرابلسلی کوزینك‌اوکنده‌کی وادیلرنده نه‌اجرای حراثت ونه‌ده رعی حیوانات ایده‌بیلیوردی . ورغمه‌لیلرك ، شعامبه‌لیلرك علی‌التوالی متکرر تجاوزاتی ، سپاهی عساکرینك مستمر تعدیاتی حقیقةً تحملکدازدر . قاچ دفعه‌در نالوتلیلر قویولرینك اوکندن تهدیدارله قوغولدیلر .

فرانسه ایله ٣٠٦ سنه‌سنده ولایت و تونسه متعلق اراضیٔ منازعه حقنده بالمجبوریه حاصل ایدیلن ائتلاف موقت نتیجه‌سنده بی طرف عد ایدلمش اولان منطقه اغتنام ایدلدکدن باشقه دها اوته‌سنه بیله گچدیلر .

شوصورتله ولایتك فدا ایتدیکی « ذهیبه یاخود ذهیبات » یعنی کثرت فیض و برکتندن کنایةً آلتونجق معناسنه کلن برقریه‌دن باشقه قارشی یاقه‌ده قالان « وازن » ك بیله مشکوك مقدراتی اوتنه سیاه برچیزکی چکیلدی .

بالطبع غلو اهالی کیت کیده قباران بوجور واعتساف الجا آتیله ناچار انبساط ایده‌رك « برکی » نام محلده طرابلسلیلرله تونسلیلر آره‌سنده حدوث ایدن بر وقعه‌یی استقبال ایتمش اولدی . چوق شکرکه وقعه تسکین ایدلدی . فقط زوال غیر مشمرندن کدورناك اولوب بردرلو تشفیٔ صدر ایده‌مه‌ین تونسلیلرك شمارقلقلرینك تشویق و ترغیب مظاهرتی منضم اولدی . ١٩١٠ سنه‌سی کانون ثانیسنك ٤ نده « ذهیبات » و « وازن » آره‌سنده ، ایکی دولت قواسی اوکنده بین الاهالی حاد و عنیف برقوبو باشی مضاربه و مجارحه‌سنی ظهوره کتیردی . ذهیباتدن فرانسز عسا کری ، وازندن عثمانلی دلاورلری قوشوشه‌رق عادتا طرفین قوای منتظمه‌سی بربرینه سلاحله میدان اوقومغه باشلادیلر . اولدقجه مدید و فقط نتیجه‌سز برانداخت فرانسزلره عائد یالکز بر حیوانی قربان ایده‌بیلدی . جنرال ده‌هورتس dehortes قابس جوارندن لواسی باشنه کچه‌رك ناوت اوکنه کلدی . بوصره‌ده ایدی که استانبول و پارس رجال سیاستی ایشك حل و فصل زماننك حلول ایتدیکنه آرتق قانع اولدی . تحدید حدود لازمه‌سنی طرفین حس ایتدی دیه‌بیلیرز . سنهٔ مذکوره‌ده یعنی ١٩١٠ اواخرنده فرانسزلر طرفندن تونس حمایه‌دیده‌لری نامنه موسیو ده‌پوست دولافوست و حکومت سنیه جانبندن خارجیه نظارتی حقوق مشاوری احمد رشید بك ریاستی آلتنده ایکی قومیسیون تعیین اولنه‌رق مرکز ولایتده حل مشکل و فصل حقوق ایچین تعاطیٔ آرایه باشلادیلر .

قومیسیونمز تهی دست اوله‌جق قادار سبکبار بر حالده ایشه قاریشدی . النده نه بر عثمانلی ارکان حربیه‌سی مرسوماتندن بر خریطه‌سی وار ایدی و نه‌ده شؤنات محلیه‌یه بحق آکاه ، حال آشنا ذواتی بولونیوردی . فرانسزلر ایسه جداً وثائق عدیده‌لریله ، بویوك ، کوچوك مقیاسلرده‌کی مفصل خریطه‌لریله حتی مواقع عسکریه و مناطق مختلفه‌نك صحیح قروکیلریله مجهز . سنه‌لرجه یالکز بو ایشی معقب اولمش بر

هیئتدن مرکب ایدی . هلهاعضاسندن بیکباشی موسیولوبوف Jules le Beuf فاریش قاریش منازع فیه بویرلریدولاشهرق سرائرینه، طرفین خلقنك تمایلات روحیهلرینه نفع وضررلرینه بتون عنعنهلرینه مطاع وحریم ایدی . کلهدن دها برایکی سنه اول « طرابلس وتونس حدودی » نامیله مفصل وجوده کتیردیکی اثر مرغوبی اننده اولهرق عادتا اولجه طاصارلادیغی نظریاتنك بتون سطور وفقراتنی قومیسیونمزه قبول ایتدیرمکده مصر کورینیوردی. وچوق سورمهدن سیسلی ، کثیف ، مبهم بر ردای مستوریت التنده ، مالیه ناظر سابقی جاوید بکك استقراض پروژهلرینی دوچار عقامت ایتمهمك احتراز وتوقیسیله بودفعهده عثمانلیلرك ضرر وخسرانی نامنه الیم بر ائتلاف امضالاندی .

کنج تورکیه قوجهمش فرانسه یاننده صبی چیقدی !

رومالیلرزماندن بری طانیلان Limes Tripolitanus لك بودفعهکی تجلی قطعیسندن فرانسزلر پك شاد وخرم اولدی .

بیهوده یره زواللی وازن شیخی شیخ عبداه قومیسیون هیئتنی تحدیدی مطلوب زمین اوزرنده ایفای وظیفهیه وتقریر رزیهیه دعوت ایدهیوردی. بیهوده یرهچادری اوکنده موسیو لوبوفك کونلرجه قارهلهدیغی شو تحملسوز ورقپارهلری مفسوخالعمل ایتمکه چابالایوردی . امرواقع دائما امرواقع !

کدر وحسرت عمومیهیه مقرونشیخ عبداللهك انین اشتکاسیطرابلسك اکهسز اوکنکرهٔ کبود فامی آلتنده ، محل مذاکره اولان مطالعهخانهٔ عسکرینك اوزرین طاوانلری تحتنده یالکز جانخراش برعکس صدا براقیوردی :

ایواه بو بازیجهده بزلر ینه یاندق !

حدود شویله بچیلدی :

« رأس اجدیر » دن باشلامق و شمالدن جنوبه دوغری کیتمك اوزره امرار ایدیلن خط فاصلك جهت غربیهسنه مصادف اولهجق بتون نقاط میاهیه فرانسزلرك حمایهدیدهلری اولان تونسه ! ویرلدکدن صوکره « عین الفرث » ، « عین النخله »

و « عقلة الاحمر » كبی قویولردن لدی الحاجه صو آلمق خصوصنده ممانعت اولنماق لطفیله طرابلسلیلر بکام! بویورلمش ، مقطع ، خوی السمیده دره یتاقلرینك اوزرندن حدودی کچیره‌رك «طویل ذهبیه» تپه‌سنه کلدکدن صوکره «قارة الرض» و «ضهرة النصف» نام محلاته واصل اولور . بو نقطه‌دن براز ایلروده تصادف اولونه جق « مرطبه » وادیسی که فیض و برکت سنه‌لرنده تأمین ایتدیکی منافع عظیمه‌یه بناءً تونسه بخش اولوندوغی کبی جوارده مصادف حاکم قیالرکده مدافعه‌یه صالح اولملری مزیاتیله تونسه براغلمشدر !

« وادئ مرطبه » دن اعتباراً « ذهیبه » دن « جنین » ه کیدن مهم طریق عسکری ینه تونسه ! ترك ایتدکدن صوکره « مخزن » ، « طویل علی » ، « زار » اوزرلرندن وشوراجقده تصادف اولونه جق ایکی قویونك آره‌لرندن کچیلمك شرطیله « مشیقیق » نام محله کلنه جك و « مشیقیق » ده‌کی قویو طرابلسه عائد اولمق وفقط صولاق اراضی ایکی مملکت بیننده منقسم بولونمق کبی عقل ومنطقك هیچ قبول ایتمیه‌جکی بر خطای فاحش ارتکاب اولونه‌رق مادام العمر ایکی طرف اهالیسنك نزاع و جداله زمین ووسائل تهیه ایدلمشدر . نهایت « جنین » دن غدامسه ونالوتدن ینه غدامسه کله جك طریقلره مساوی بعد ومسافه‌ده بر یول تعقیب ایتدکدن صوکره غدامسدن کچه جك نصف نهار دائره‌سنك ۱۳ کیلو متره ایلروسنه قدر حدود تثبیت ایدلمشدر .

طرابلس مالی اوله‌رق پك چوق اودیهٔ نافعه ، پك چوق میاه غزیره‌نك تونسه ترکنی استنتاج ایدن بو تحدید معوجك جملهٔ غرائبندن بریده تونس جهتنده براقیلان ولایت خلقمزه عائد مساکن ، صهرنج ، تارلا ، بوستان کبی املاك خصوصیه‌نك ادامهٔ حقوق تصرفیه‌سی قضیه‌سیدر . زواللی خلقمز حکومتك جناح فلاحی آلتنده ایکن تصرف ایده‌مدیکی بویرلرك فرانسه دائرهٔ حکم ونفوذینه الحاقندن صوکره نصل تملك ایده‌بیله جکلر ؟ کوریلیورکه زواللیلریمزك کوز یاشنی دیندیرمك ایچین بوقبیل برتسلی لازم اولمش !

« رأس اجدیر » دن « بیرا لواطی » یه قدر « مشیقیق » ، « ستاووه » ، « تیارت » محلاتندن کچیریلن بو خط دها اول موسیو « ستیلر » ك تخطیط کرده‌سی اولان قیمتدار اطلاسك ٦٩ نجی یافته‌سنده اویله‌جه معین ایدی . علاوةً تغییر و تحریف اولنان جهت ، « بئر طویل » دن همان ولایت اراضیسی داخلنه دوغری « مجزم » نام موقعه

قدر قیوریلەن وبورادندە جهت غربیەیە دوغری برزاویۀ قائمە تشکیل ایدەجك صورتلە کری‌یە دونلدکدن و ٤٠ کیلو متروالق برمسافە قطعندن صوکرە غدامس جوارینە دوغری کلمکدن عبارت اولدی .

فرانسزلرك پرستیدەسی « غدامس » فرانسزلرە عائد پوستەنك یالکز ١٣ کیلومترە بعدندە مجری براقلدی . وسودان خط تجاریٔ مهمنك فی تونس کذرکاهندە قالدی . عنعنەدار غدامس موقعی هنوز افنا ایدلمەمش صاییلیرسەدە صارصیلدی. زیرا جوارینە فرانسزلر تأمین ولوج وخروج ایچین منزل نقاطی ، صنعی وطبیعی صو قویولری تأسیس ؛ قوتلی سرمایەلرلە فیض محلی تمیە ایدلدی . طبیعیدرکە بوکدیمن ویسار غدامسك سباق تجارتدەکی ثبات و متانتنی مخلدر .

خلاف مأمول و انتظار شو ائتلاف موفقیاتیلە تونسك تجارت داخلیە نقطۀ نظرندن حال و آتیدە پك قیمتدار بر موقع صاحبی اولدوغنی ایللوستراسیونك ١٩١٠ سنەسنك ١٠ تموز نسخەسندە موسیو ل . پرویکیە بلیغ برلسان ایلە سرد وایضاح ایتدی . آرتق تونس قوش باقیشیلە رأس اجدیردن اعتباراً غدامسك ١٣ کیلو مترە جنوبنە قدر تام ٤٠٠ کیلومترەلق نوشین ، فیاض برحدودە مالك اولدی . رأس اجدیردن « جناین » موقعنە قدر بتون آبار وصو منابعی یوقارودە ذکر اولوندوغی کبی فرانسزلرك اولدی .

« جنین » دن غدامس شهرینە قدر محدودیتی بین‌الناس معروف اولان قویولر ایسە سیاناً یعنی ایکی طرف آرەسندە مساواةً توزیع وتقسیم ایدلدی . کوریلیورکە فرانسزلرك الینە کچمەین یالکز برغدامس عقدەسی قالدی . فقط بو موقع بوکون ئەت یانندە کمیك مثابەسندە قالیور . فرانسە اراضیسنە زیادەجە قریبتی وایکی طرف اهالیسنك دائما واقع اولەجق تماس واحتکاکی محذور تولیدندن خالی اولمایەجقدر . بر فرانسز محرر مالوززی‌یە دەیوردی‌کە : « بر فرانسز جنرالنك بوجواردە قتلی غدامسك سقوطنە کفایت وکفالت ایدر . » فداکار ، وطنپرور ، جری فرانسە ارکیچ براولادینی فدا ایدەجك ، اولوقت نوزاد غدامس بوقاندە وافتیزی یاپیلیر ، الدن کیدر » کوزیمزی آچەلم .

جانت ائتلافی

عثمانلی خارجیه نظارتنك ٢٥ اغستوس ٩٠٦ تاریخلی تقریرنده جانت ائتلافی حقنده شو سطرلرینی محرر بولیوروز .

« حکومت عثمانیه‌نك طرابلس غرب وبنغازی ولایتلرینه عائد اراضی اوزرنده‌کی حقوقنی محافظه ایتمکله برابر « جانت » اوزرینه سوق اولونان مفرزهٔ عسکریه اگر هنوز محل مذکوره واصل اولمامش ایسه محل مذکوره اصلا کوندرلمه‌مسی وشاید مفرزهٔ مذکوره ذاتا اورایه مواصلت ایتمش ایسه گیرویه الدیرلمسی ضمننده ایجاب ایدنلره اوامر مقتضیه اعطا ایتمش اولدوغنی وبو قراری حکومت عثمانیه‌نك حوالیٔ مذکوره‌ده‌کی منطقهٔ نفوذینك تعیین حدودی ایچون دولتین بیننده بر ائتلاف حاصل اولونجه‌یه قدر هرکونه مشکلاتك منعی مقصدیله اتخاذ ایتمش اولدوغنی بیان ایلر »

هیهات ! بو ائتلافك مرکبی قورومه‌دن فسخ وتجاوزی وقوعبولدی :

٣٢٤ سنه‌سنك نصفی اولنده [ره‌وال] ملاقاتیله خوف اضمحلالمزدن؛ ونصف اخیرنده‌ده انقلاب مسعودمزله امید حیاتمزدن اندیشه‌سنك کورونان حریص قومشومز یوقاریکی ائتلافنامه خلافنده طرابلس غرب هینترلاندینه واقع تجاوزاتی بر دکل؛ متعدددر . ولایت ، جانت ائتلافنامه‌سنه غایت رعایتکار داورنه‌رق جانت واکا مربوط بالجمله اراضی وحوالی‌یی حال بیطرفیده طوتمقده وحکومتین ارەسنده ویریله‌جك قراره قدر بو خط حرکت کمال اعتنا ایله محافظه ایدلمکده اولدوغی حالده فرانسزلر « توات » مفرزه‌سندن یوز یکرمی هجینسوار؛ ٣٢٤ سنه‌سی مارتنده « غات »ك غربنده‌کی ازقر وادیلرندن و « تیجوجلت » شعباتندن اولوب جانته ٢٥٠ کیلو متره مسافه‌ده بولونان « ایهان »ه کلوب صوکرا ازغر اراضیسنك جهت غربیه‌سنده وادی « سامن » توابعندن « تاواعین » وادیسنه چکلمش وبو مفرزه‌یه منسوب ٤٠ کیشیلك بر قوت « دیدر » وادیسیله توابعنه کوندرلمشدر . متعاقباً عین مفرزه جانتك مرعاسی اولان « ادمر » اووه‌سنده‌کی « آفرا » وادیسنه کلمشدر .

٣٢٤ مايسنده دخی سودان طریق تجاریسنی قابسـه تحویل ایتمك منتهای املی بولنان فرانسزلر بو مقصدلرینك تأمین حصولی ایچین « تماسـه‌نین » موقعنده‌کی قوتلرینك تزییدینه وارته‌زیه‌ن قویولرینك حفرینه باشـلادقلری کبی پارسـه نظراً شرقی التنجی دائره طولنده بولنان و اوته‌دن بری ازقرلرك مرعاسی حکمنده اولان « تاهاملت » وادیسنی بر موقع عسـکری اتخاذ ایتمك تشبثنده بولونمشلردر . [*] « تاهاملت » وادیسی شمالدن جنوبه اوزانمش ایکی میلدن زیاده طوله مالك اولوب مرعاسی ، صویی مبذول بر طریق تجاری حکمنده‌در .

٣٢٤ تموزنده‌ایسـه انقلاب مسعودمزك خمار سرمستیسیله بالین سروره عاطلانه اتکامزدن بالاسـتفاده فرانسزلر تماسـه‌نین وجانتدن صوکرا ازقر اراضیسنك اك معتنا مواقعندن بولونان « ایزی » وادیسنی ضبط ایده‌رك اوراده اقامت ایتدیردکلری ضابطه بلا پروا « حاکم تراب ازقر » عنوان محتشمنی ویردیلر .

٣٢٤ اغستوسنده دخی غات قصبه‌سـنك غرب جنوبی جهتنده ، التنجی طول دائره‌سـنك شرقنده ودیدر موقعنك شرق شمالیسـنده [آهرهر] وادیسـنك بر کون غربنده کائن تیسه‌نغال « سنجل » موقعنده بر قیشله یاپدیردیغی وسنه نهایتنه قدر اکمالی ایچین چالیشمقده بولندوغی خبر آلنمشدر . بو موقع مختلف جهتلردن غات وجانت قصبه‌لرینه کیدن یوللرك ملتقاسنده بولونمق اعتباریله مهم بر سوق‌الجیش نقطه‌سی اولدوغی تأمین اولونمقده‌در .

٣٢٥ سنه‌سنك [٣١ مارت] حادثه‌سندن استفاده‌یه یلتنه‌رك غدامسه ایکی کونلك مسافه‌ده بولونان « اوهانت » موقعنده قول دوریه‌سنی ایفا ایده‌ن دورت ژاندامه‌مز شعامبه‌لیلردن مرکب بر ژاندارمه مفرزه‌سیله « تیفوشایت » قویوسی باشنده مجروح ایدلمش وحتی ژاندارمه چاوشمز « طاتاوین » ه قدر اسیر کوتورلمشدر . حکومت سنیه‌نك مراجعات متوالیه‌سی اوزرینه « عودتنه ممـانعت اولونمـادیغی » جواب تهکمکارانه‌سیله انجق دورت آی صوکرا صالیویرلمشدر .

فرانسـه‌نك جزایر اداره‌سی ، حکومت عثمانیه‌نك حقوق وحیثیتنه بو قادار تجاوزاتی کافی کلمه‌مش کبی سالف‌الذکر ائتلافنامه ایله بی‌طرف عد ایدیله‌ن « جانت »

---

[*] اخیراً (تاهاملت) وادیسنی فرانسزلر اشغال ایتدکاری کبی غاتك جنوب غربیسـنده ادمرچولنده بولونان واغاغان وتیجو جلت وادیلرنده قویولر حفر وقره غولخانه‌لر انشا ایتمشدر .

قصبه‌سی ٤ تموز ٣٢٥ ده بر ارکان حرب بیکباشیسی رفاقتنده بر یوز باشی و ایکی ملازم و بر طوپجی ضابطی و ایکی یوزی متجاوز منتظم تجینلی ژاندارمه و ایکی طوپدن مرکب بر قوتله اشغال ایتدیردی . بو قدر صریح وعهد شکنانه تجاوزه قارشی حکومت مرکزیه‌نك اخیراً اجرا ایتدیکی تشبثات شدیده نتیجه‌سنده هر نقدر مفرزهٔ مذکوره جانته‌کی اقامتنك سکزنجی کوننه مصادف ١٢ تموز ٣٢٥ تاریخنده جانتك ١٥٠ کیلو متره مسافه‌سنده بولونان « طبقات » وادیسنه چکلمکه مجبور ایتمش ایسه‌ده هر بر آتیشنده بر طاشله ایکی قوشی بردن اورمق اعتیادنده بولونان قومشومز بوسفرده اعتیاد قدیمی ترك ایتمه‌رك اوزرینه چکیلدیکی « طبقات » وادیسنی کرچکدن اشغال ایله اوراده مستحکم بر بلوقهاوز انشا ایله‌مشدر . فرانسزلر بو قادار جقله‌ده اکتفا ایتمه‌دیلر . ٣٢٥ سنه‌سنده « قوافل تجاریه‌نك حکومتین عسکری طرفندن منطقهٔ بی‌طرفیده صورت محافظه‌لرینی متضمن ائتلافنامه » اوزرینه جانتك شرقنده بولونان « ایساقو » طاغلرینك بری طرفنی عثمانلی حدودینی عد و اعتبار ایله اونك اوته‌سنده عساکر عثمانیه‌نك کچه‌سنه مساعده ویرمه‌مك کبی جرات وجسارتده‌ده بولونمشلردر .

٣٢٦ سنه‌سی مارتنده غاتك دورت کونلك غرب شمالیسنده غات اهالیسنك مرعاسی صاییلان « تارات » وادیسنه بر ضابط قوماندا سنده فرانسز عسکریله توارقلر کله‌رك اوراده بولدقلری هققار مهاجرلری ایله « منغساتین » توارقلرمزك ١٧١ دوه‌سنی، ٦٠ قویونی ، ١١ نفوسنی آلوب « لیزی » قیشله‌سنه کوتوردیلر .

مدنی بر حکومتك متفنن‌کچینه‌ن ضابطلرینك شو حرکتی نه ایله تفسیر اولونور ؟!

فرانسزلرك وادیٔ مذکورده ساکن توارقلره بوقبیل معاملاتی ٣٢٢ سنه‌سنده‌ده کورولمشیدی . انجق اولوقت رجب پاشا مرحومك غدامسدن اعزام ایتدیردیکی بر مفرزه سایه‌سنده اوموقعك اشغالنه فرانسزلر موفق اوله‌مامشیدی . رنجیده خاطر توارقلیلریمزی تسکین، وایکیده برده وقوعه کلمکده اولان بوکبی تجاوزاته نهایت ویرلمش اولمق ایچین ولایتجه اخیراً ملازم راسم افندی قوماندا سنده یکرمی نفرلك بر مفرزه ایله عندالحاجه اهالیمزه توزیع اولونمق اوزره یکرمی بش مارتینی تفنکی و ایکی صندق جبخانه کوندرمك کبی تدابیر صائبه صرف اولونمشدر .

« تارات » موقعی ائتلافنامه‌ده مصرح جانت منطقهٔ بی‌طرفیسی جمله‌سندن اولدوغنك

ادعاسیله تخلیه‌سی حقنده فرانسه‌نك درسعادت سفیرینك ایکیده برده مبلغ پروتستولرینه رغماً مفرزه‌مز الیوم موقع مذکورده علم کشای ثبات اولمقده‌در .

کوریلیورکه خاك پاك ولایتك دها پك چوق اجزاسی فرانسه‌نك پایمال تعدی وتجاوزینه معروض ؛ مستعمره اردوسی ضابطاننك هوسات کیفیه‌سنه منوطدر . آرتق بورالرینکده رؤیت حساب زمانی حلول ایتدی . بوسنه‌ده ایکنجی برقومیسیونك انعقاد ایده‌جکنی مطبوعات یازییور . خطای سالفك برده‌ا عدم تکررینی حمیت عثمانیه نامنه شوباغری یانیق ملت نیازایدر . واقعا بوایکنجی اجتماع فکرمزجه دها دشوار دها صعب آلود ؛ دها غلغله‌ور مشاکل اوکنده بولونه‌جق واویله حس وتفرس ایده‌یورزکه فرانسزلربزی بودفعه غات وغدامس قصباتنده طیقه‌جق قاپودن دیشاری چیقارتمایه‌جقدر .

حالبوکه المزده مؤید حجج ووثائق وار . ناموس وشرف ملیمزه مودوع ، مفوض شوقدسی امانتلری محافظه‌ده باری بوسفر عزم وجدیت کوسته‌ملم . یکرمنجی عصرده شانلی تاریخ ملیمزی برایکنجی فاشوده طالعیله تتویج ایده‌لم .

طرابلس هینترلاندنده انکلتره

تاجداران ومتمولات اسلام آره‌سنده برسی محوم ایچنده اکتساب ثروت واملاکه ساعی ، دنیاده مهم برموقع تجاری واقتصادی احرازینه جاهد ذواتك بری شبهه‌سزدرکه خدیو مصر عباس پاشادر .

بنغازی حدودینه‌دوغری تمدیدینه عازم اولدوغی ره آهنینه بنغازی وطرابلسك نه‌درجه صالح برر مخرج وممر اوله‌جغنی سلومه قدر اون اوچ سنه اوانکی سیاحت زحمتنده درك وتیقن ایتدی .

انکلیز بایراغنی نقاب تستر ایده‌رك توسیع ملك واستعمارده کوستردیکی تهالك واحتراصاتی عثمانلیلر دون عقبه‌ایشنده اونوتدیلرسه بوکون بنغازی اطرافنده‌کی نیات وآمالنی درخاطر ایتمه‌لیدرلر .

آفریقاده مهم بر رول اوینایه بیلمك ایچین وقتیله ناپولیون بوناپارتك توسیع طوق قدرت وشوکت قصدیله پاپا یدنجی « پی » یی پارسه دعوت واورا ده استقرارینه ناصل جهد وغیرت ایتدیسه عباس پاشاده سید سنوسی حضرتلرینی برقاچ دفعه‌در

قاهره‌یه لأجل التبرك ! اوله‌جه چاغرتمشیدی. ١٨٧٠ سنه‌سندنبری کفره وجغبوب اراضیسنده متحکم سید سنوسی ؛ آخرت قدر دنیاسنه‌ده سلامت وصلابت ایچنده چالیشمش برحارث ؛ یوز بیکلرجه موحدینك مقدراتی عصای مرشدانه‌سیله تدویرده بحق حارس اولدوغی ایچین بودفعه‌کی دعوتی رد ایده‌میه‌جك قدر احتیاطسزلق کوسترمه‌دی، درحال رد ایتدی. بونك اوزرینه عزیز مصر ، یاخود انکلیزلر قسمتلرینی دها سهل الحصول زمینلرده آرامغه مجبور ومضطر قالدیلر. ١٨٨٢ سنه‌سندن بری معطی خدیویت فرمانلرنده مصرح کورولدیکی کبی « رأس الکنایس » ه قادار اولجه معروف بنغازی حدودی چیکنه‌رك برقاریشنه تملکده عهودوفرامین سالفه موجبنجه اصلا صلاحیتدار اولمادیغی « مارماریقه » اراضیسنه بالدخول « باق باق » قویولرینه ونهایت « بئر غارا » یه کاوب « سللوم » دن یالکز ٨ ساعت اوته‌ده تثبیت حدوده .ر ت ایله‌مشلردر. شو صورتله اغتنام اولونان اراضی ٣٠٠ کیلومتره‌لکدن دون دکلدر. هله بونوشین ساحل اوزرنده « مارزا ماتروقا » « بامبا » کبی ایکی‌مهم لیمانه‌ده نالیتاری باشقه‌جه کدر و حزن عثمانیی استیلابه شایاندر. ساحل کنارنده باشلایان بواستیلا وتجاوز مجاهده‌سی اولانجه سیریله جهت داخلیه‌ده‌ده نمایان اولدی. بوکون مصر وانکلیز نفوذ و تحکمی « جالو » نك ٦٠ کیلومتره قربنه قادار یاییلدی.

« رأس الکنایس » دن مروری مفروض برنصف نهار دائره‌سیله غایهٔ تعدی اولان « جالو » موقعنك شو ٦٠ کیلومترولق بعدنده متصادف نقطه‌نك نصف نهاری آره‌سنده (٥٥٠) کیلومترودن دون اولمایان بویوك برمسافه وارکه مصر و انکلیزلر ابتلاع ایتمش دیمکدر.

فرانسزلر ازقر توارقلرینه هربار واقع تسلطاتی کبی بوراده‌ده « اولاد علی » یی مصره عائد سبکمغز وجری بر قبیله‌نك حمایه وظاهرتی تحتنده ، « عواقیر » و « شهیبات» قبائلنه تصدی وتعدیلرده بولنه‌رق بنغازی شرق عربانه هراس وضجرتلر القا ایله‌مکده‌در.

١٩٠٧ سنه‌سنده بر انکلیز قروازوری مسلحاً ضابطانی بنغازی‌یه ایندیره‌رك حقارت دیده مصرلیلری نامنه ترضیه استحصالنه موفق اولدی. مصرلی وانکلیزلر بنغازینك شرقنده اوتوز سنه‌دن بری استیلای تدریجیلرنده ثابت قدمدرلر.

بعض تصحیحات

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٨	٤	رأس اجیر	رأس اجدیر
٨	٦	غرنوینج	غرنویج
٨	٨ و١٠	اجیر	اجدیر
١١	١٤	قصر العلائقه	قصر العلالقه
١٣	١٨	ژوستیانو	ژوستینیانو Giustiniano
١٦	٩	افریقای ایالتی	افریقیه ایالتی
١٦	١٦	نام مخیله	نام غار مخیله
١٩	٦	ذات المباهی	ذات المیاهی
٢٨	٢	١١,٨٥٠	١١٢٥٠
٣٠	١٢	مطراطه	مصراطه
٣٠	١٥	٣٥٠٠٠٠٠	٣٥٠٠٠
٣٠	٢٤	٨٨١ ده	١٨٨١ ده (جدول .)
٣٠	٢٥	١٣٧٨٢٥٠	١٣,٧٧٨,٢٥٠ (جدول .)
٣١	١٢	قویه‌لری	قویولری
٤٠	١٨	١٧٥٠٠٠	١٨٥٠٠٠ (جدولك ١٩٠١ ستوننده)
٤٠	٢٢	١٧٥٠٠٠	١٨٥٠٠٠ (جدولك ١٩٠١ ستوننده)
٤١	١٤	٣,٤٠,٠٠٠	٣,٢٤٠,٠٠٠ « ١٩٠٠ »
٥١	١٥	Dempot	Dempster
٥٣	١٠	١٨٨٢–١٩٠١	١٨٩٢–١٩٠١
٥٨	٢٧	کبریت	فوسفاط
٥٨	٢٧	(تصادف اولنور) دن صوکرا (بنغازی وسرت جهتنده کلیتلی کبریت معادنی واردر) جمله‌سی سهواً اونودلمشدر .	
٦١	٢٠	اسپارتونتو	اسپارتیوه‌نتو
٦٩	١١	شال	شارل
٩٥	١٠	اولینی	اولیتی
٩٧	٧	ناساموتی	ناسامونی
٩٨	١٤	بنی‌لو	بنی‌لوا

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٩٩	١٢	اولان	اولاد
١٣٣	٥	خطوطاتی	حظوظاتی
١٦٦	٢٥	تیبرلری	تیبولری
١٦٩	٨	ناسیلی	تاسیلی
١٧٢	٢٣	Arngs	Arzugs
١٧٣	٤	نجیجلت	تجیجلت
١٧٤	٦	هققاروتوارقلرینك	هقارتوارقلرینك

اثنای طبعده حروفاتی چیقمیان کلماتك تصحیحاتی

صحیفه	سطر	
١٠	١	ساحل
١٠	١٧	سواحلده‌کی آثار عتیقه
٣٢	٦	حیوانات
٣٢	١٤	حشرات
٣٢	١٤	اسماك
٣٣	٦	دواب ومواشی
٣٣	١١	دوه
٣٣	١٤	بارکیر
٣٤	٢	١٩٠٢
٤٣	١٧	٢٢٠,٠٠٠ جدولك ١٩٠٢ ستوننده
٤٣	٢١	٩٣٠٠٠٠ » ١٨٩٩ »
٤٣	٢٤	٩٦٢٥٠٠٠ » » »
٤٤	٢٦	١٣٠٠٠٠ (١٨٩٩) ستوننده
٤٩	٢٢	١١٧٢٢٠٧
٤٩	٢٣	٢٧٥٣١٢٥
٥٤	٩	جره = ١٢,١٨٠ کیلوغرام = ٢١ ÷ ٩ اوقه
٦١	٢١	٦٢٥
٢٤	٢٠	١٢٥
٧٣	٦	جفاره ناحیه‌سی
٧٤	٢٠	ابرات

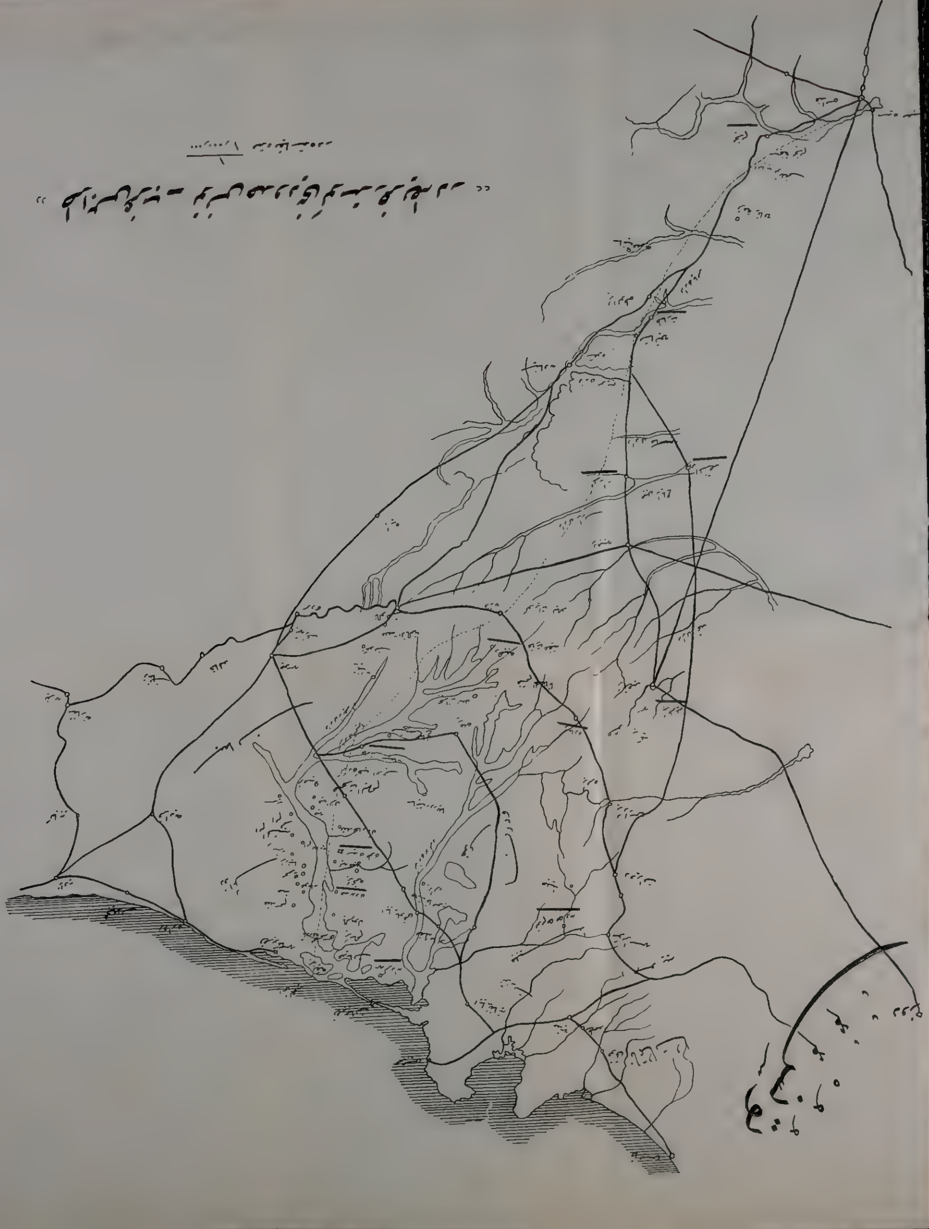

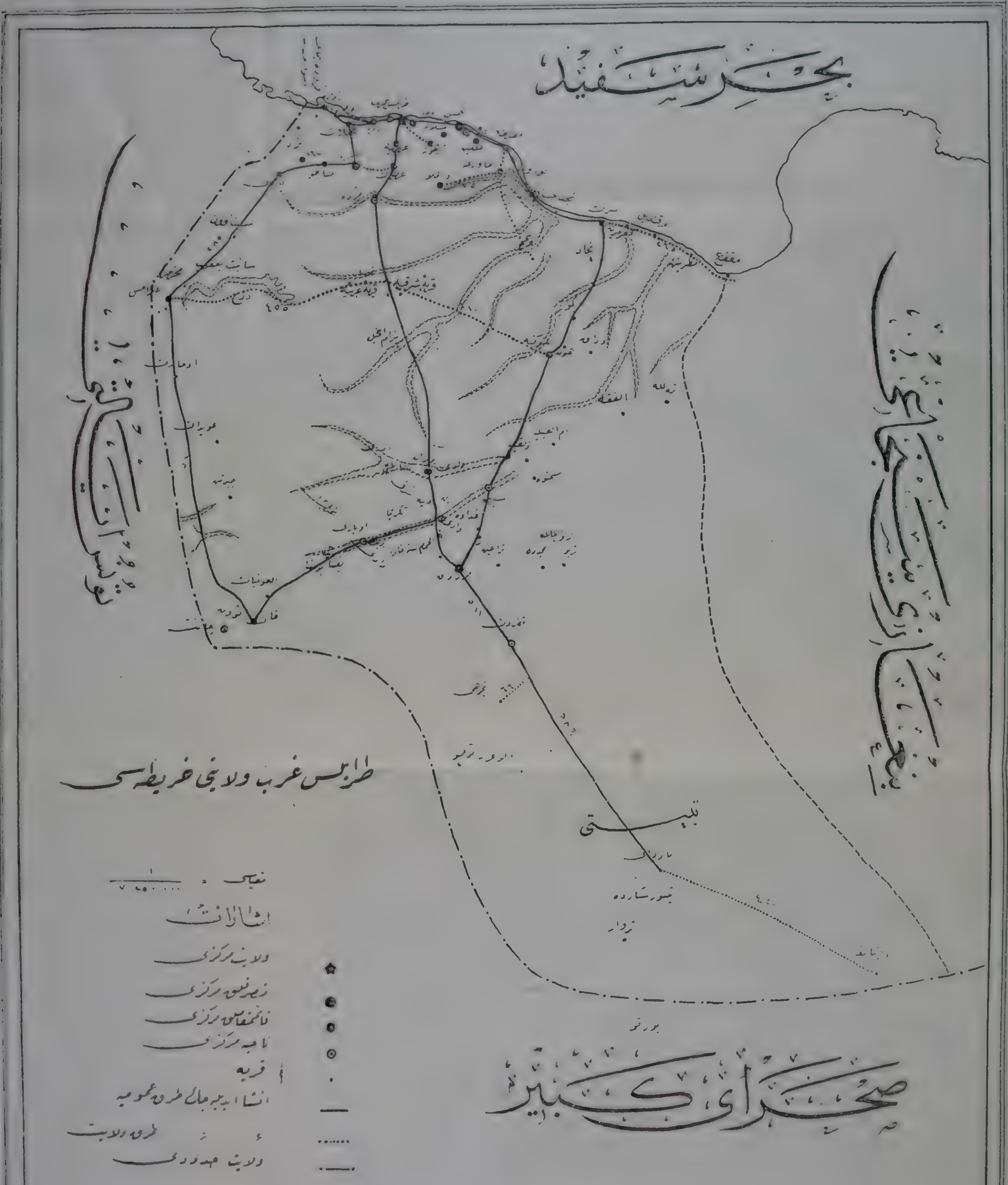

بحر سفید
تونس ایالتی
بنغازی سنجاغی
طرابلس غرب ولایتی خریطه‌سی
اشارات
ولایت مرکزی
متصرفلق مرکزی
قائممقاملق مرکزی
ناحیه مرکزی
قریه
طرق ولایت
ولایت حدودی
صحرای کبیر

نومرو ١ فیأتی ١ غروشدر

طرابلس غرب و

Süleyman, Mehmed
Trablus garb ve Devlet-i aliye-İtalya

دولت عليه - ايتاليا وقايع حربيه سى

ايتاليا اولتيماتومنى احضار وتحرير ايدنلر دركه ايتاليا هيئت وكلاسى رئيسى (اورتهده كى) ماركى دى سان جوليانو
ايله خرجيه ناظرى موسيو جيولتى

محررك افادەسی

اوروپانك اك مترقی ، متمدن معظم وبزه محب بیلدیكمز دولتلردن بری اولان ایتالیا بوكون سنەلردنبرو پرورده ایلدیكی بر فكری نامردانه بر صورتده اظهار ایتدی. طرابلس غربده منافعی بولندیغندن وكویا سؤ معامله كوردیككندن بحث ایله بزه اعلان حرب ایتدی .

قوت حقه غلبه ایدر دیەرك بزه تعرض ایدییور. فقط بیلمك ایجاب ایدركه قوت حقه موقتاً غلبه ایدەبیلیر. برم بیلدیكمز حق هیچ بر زمان مغلوب اولەماز . حق وعدالت دائما یرینی بولور. بز حقه كوكه‌نیورز . ایتالیا ایسه بزدن زیاده اولان قوتنه كوكه‌نیور . دنیاده اكر بر حق وارسه ، البت اوحق یرینی بولور !

بوكون یكرمنجی عصر مدنیتده بولونیورز . دنیاده قطعات مجهوله نامنه برشی قالمش ایسه اوده بزم ممالكمزده‌در . دها طوغروسی آراتیلیرسه ، بز اوتەدنبری نەیری یعنی‌طانیمیزونەده بولندیغمز یری...

بوكاده سبب ؛ صور مختلفه ایله سیاحتك بزده عادت اولمامش بولنمسی ، وسائط نقلیه ووسائل مقتضیه ایله آثار تاریخیه وجغرافیەنك مفقودیتی‌در .

بو دفعه دولتمز ایله ایتالیا آره‌سنده ظهور ایدن حربه طرابلس غرب ولایتی سبب اولیور . امینم كه طرابلس غربی بیلنلر، او قطعهٔ واسعه ومباركەیه دائر معلوماتی بولنانلر پك آزدر . بونك كبی ایتالیا وایتالیالیلری‌ده بیلمیانلر چوقدر .

شو اثر، طرابلس غرب، فزان وبنغازی‌یه عائد بتون معلومات تاریخیه وجغرافیەیی، اشكال وتصاویر لازمەیی احتوا ایدەجكدر .

بو اثر هیئت عمومیەسی اعتباریله هم بر تاریخ حرب، همده او قطعات مباركەیه عائد معلومات تاریخیه وجغرافیه ایله اهالیسنك عادات واخلاقندن صنایع وتجارتندن بحث ایدەجك دیندا شلرمز ، قرداشلرمز بولنان طرابلسلیلری عین زمانده دشمنمز اولان ایتالیا وایتالیالیلری بزه طانتدیرەجقدر .

الحاصل اثرمز بر (تاریخ حرب) وظیفەسنی ایفا ایدەجكدر . اثرك هرصورتله تكملی ایچون السنهٔ شرقیه وغربیەده بوخصوصه عائد آثار تدقیق وتتبع وآثار مذكورەده‌كی معلومات جمع وتلفیق ایدلمشدر . انتشار ایدەجك نسخەلر اثرك قیمت واهمیتنی كوسترەجكی ایچون بوندن زیاده تفصیلاتی زوائددن عد ایتدك .

اعوان زاده م . سلیمان

خلاصهٔ وقايع حربيه

ظاهرده ناگهانی وفقط حقیقتده سنه‌لردن برو پرورده ایدیلن ایتالیانك طرابلس غرب حقنده‌كی حسیات واحتراصاتی بایرام ایرتسی بردنبره آلوریز اشتعال اولدی. یكرمی درت ساعتلك بر مدتی متضمن اولتیماتومنی متعاقب وقت معیننده‌ن اول سواحلمزدن بعضیسیله برقاچ طورپیدومزی طوپه طوتدی.

قدیمدنبرو بر حیدود یتاغندن بشقه برشی اولمیان ایتالیا قرالیتی ایله‌مدنیت کسوه‌سی آلتنده برر حیدودن بشقه برشی اولمیان ایتالیانلر نصلسه دول متمدنه ومترقیه آره‌سنده اخذ موقع ایده‌بیلمشلردر.

ایتالیا قراللغی وجوده کتیرن مشاهیر رومادده پانته‌ئونده مدفون بولونیور. پانته‌ئون معبدینك تزیینات واحتشامی، مدفون بولنان قهرمانلره احترام واحتساساتی برقات‌دها تزیید ایدییور. فقط شمدی دولت علیه‌یه‌قارشو جنك وجدال ایدن ایتالیانلر آصلا بو معبدده یاتمغه لایق دكللردر. ایتالیا قوماندانلرینك جبهه‌لرینی ظفرله تزیید ایده‌جك محاربهٔ حاضره‌یه اوروپانك هیچ بر طرفنده حرب نظریله باقلمامقده‌در. ایتالیانلر بیله‌ویردكلری اولتیماتومده حرب واعلان حرب دیمكدن اوتانه‌رق «حال حرب» دیمشلردر.

ایتالیانلر آچیق برلیمان بولنان طرابلس غربی بومباردمان ایتملریله فضائل انسانیه‌دن بوسبتون محروم بر رسفیل اولدقلرینی عالم‌مدنیت وانسانیته قارشو اظهار واثبات ایتمشلردر.

ایتالیان مدنیت‌وانسانیتی‌پك آجی‌اولدقلری حالده خسته‌لری آلداتمق ایچون اوزرلری یالدزلانان حبلره‌پك بكزه‌مكده‌در. اوزرلرندن یالدیز طبقاتی كیدنجه حبلرك ماهیتی میدانه چیقدیغی كبی ایتالیانلرك‌ده یوزلرنده كه ساخته مدنیت نقابی دوشنجه مزیات انسانیه‌دن محروم نصل بر مخلوق اولدقلرینی تعبیردیكرله جبلتلرینی میدانه چیقارمشلردر.

ایتالیانلرك بو جنایت سیاسیه‌لری یكرمنجی عصر مدنیت ومعرفتی ایچون بر شیندر، بر لكه‌در. بولكه‌یی هیچ برشی تمیزلیه‌میه‌جكدر. صحائف تاریخ اقوام ومللده بو جنایت‌ده قید ایدلمش بولنه‌جقدر.

كرچه عصر حاضره قدر هر دولت اراضی اخذ واستملاك ایتمشلرسه‌ده‌بوذرلوسی كورولمه‌مشدر دینه‌بیلیر.

بوكون اوروپا وآمریقا همان كاملاً بزم لهمزده‌در. حق وحقیقت طرفداری اولان غزته‌لر فضائل اخلاقیه‌مزه دائر املای ستون

ایتمکده‌درلر . فقط بو لهدارانک بزه نه‌درجه‌یه قدر فائده بخش اوله‌جغنی محتاج ملاحظه کوریرز .

چونکه حقایق بدیهیه‌دندرکه هر زمان ومکانده « قوی » نك خاطری‌صاییلور . بوکون ایتالیا دول معظمه میانده اولدقدن بشقه آوستریا وآلمانیانك‌ده رسماً متفقی‌در. فرانسه وتخصیص انکلتره ایله بر طاقم مسائل سیاسیه‌یه عائد ائتلافاتی ، دوستلغی واردر . بز ایسه انفراد تعبیر آخرله هر کسله دوست کچنمك پولتقه‌سنی اتخاذ ایتمشیز . انکلتره کبی بر دولت قوی التشکیله‌نك حال انفرادده یشایه‌میه‌جغنی رتجربهٔ مدیده ایله آکلایه‌رق بر متفق بولدقدن صکره بزم بوحالده بولنمقلغمزه طوغروسی عقل ایردیریله‌مز .

بوکون اوروپاده ایکی هیئت دولیه واردر . بونلردن بری آلمانیا ، آوستریا ، ایتالیادن عبارت بر « اتفاق مثلث » ودیکر طرفده انکلتره فرانسه وروسیه‌دن مرکب بر « ائتلاف مثلث » واردر . اوروپا وحتی بزم غزته‌لرك ویردیکی معلوماته‌کوره بز بونلردن برینه‌انتساب ایده‌مه کدن کندمزه خفی ، جلی بر مؤتلف ، بر متفق بر محب بوله‌مدقدن وایکی طرفی‌ده تام معناسیله متساویاً قوللانه‌مدقدن بشقه اتفاق مثلث طرفنه لزومندن زیاده میل واهمال کوستریرمز وائتلاف مثلث طرفندن ایسه انحراف وتباعدمز روما سفیرلکندن کلن قابینه‌رئیسمزك‌وقابینه‌مزك طرابلس حقنده‌کی مذاکرات ومقرراتی علنیته چیقان ایتالیا آمال واحتراصاتنه قارشو تدابیر مقتضیه ده بولنمایشی وطرابلسك وقت وزماننده تحکیم وترصین ایتدیرلمه‌مسی احوالك بو رنکه کیرمسنه باعث اولمشدر .

ایشك بو درجه‌یه‌دوکولدیکنی کورن حقی پاشا قابینه‌سی استعفا ایتمش وکندیسنی صدراسبق سعید پاشا استخلاف ایتمشدر .

الیوم ایتالیا قوتنه، وبز ایسه‌حقه کوکنه‌رك حرکت ایدییورز. دشمنمزك غفلتندن بری‌ده کویا الك ضعیف بر زمانده بولندیغمزدر .

حال بوکه موقعمز صاغلام وقویدر .

ایتالیا ایله هم حدود اولسه‌یدق عثمانلیلرك نصل برر غضنفر اولدقلرینی آثارده‌ده کوسترر ایدك . طرابلسه مادةً امداد ومعاونتده بولنه‌مامقله برابر طرابلسلی دینداشلرمزله معناً متحد ومشترکز . اوراده بکلرله اهل‌اسلامك طرابلسی لایق اولدیغی نسبتده مدافعه ایده‌جکلرندن امین اوله‌بیلیرز .

*
* *

فرانسه آفریقای شمالیده جزایری ، تونسی الدقدن صکره اخیراً فاسی‌ده اله کچیرمك استیوردی. آلمانیا بوندن حصه‌دار اولمق استدی . انکلتره ایتالیا وروسیه‌نی ارضاایدن فرانسه قارشوسنده آلمانیایی بوله‌جغنی امیداتمیوردی . نهایت بعض تعویضاتده بولنه‌رق آنی‌ده اسکات ایتدی . هرکس برر صورتله اله کچیردیکی یردن مستفید اولورکن البت بزم مقارنه‌جیلرده سکوت ایده‌مزلردی . اوته‌دن برو مطمح نظرلری اولان طرابلس غربی ضبط واستیلا ایچون اوروپانك موافقت‌ضمنیه‌سیله اورته‌یه آتلدی ...

شمدی اورته‌ده باش باشه قالدق . اوروپانك عدالت وانسانیتنه مراجعت ایلدکسه‌ده مثمر اوله‌مادی . کیمسه‌دن امداد ومعاونت امید وانتظارنده دکلز . الك حقیقی دوستلرمزدن بیله جواب رد آلدق. بزه ایتالیا ایله ائتلاف توصیه ایدییورلر . اونکله ائتلاف ایسه ممکن دکل. شو حالده حکومت ایله ملتك متحداً حرکتی لازم .بونی غزته‌لرمزده بیان وتوصیه‌ایدییورلر. قارئلرمز وقایع‌جاریه حقنده جرائد یومیه‌مزده تفصیلات لازمه‌یی تعقیب ایلدکلری ایچون خلاصه‌مزده بوندن زیاده اعطای معلومات ایدیله‌مه‌مسی طبیعیدر . ذاتاً زمین وزمانده مساعد دکلدر .

ایتالیانك اولتیماتومی

ایتالیا مصلحتکذاری موسیو مارتینو [پنجشنبه ١٥ ایلول] ساعت بر راده‌لرنده صدر اعظم حقی‌پاشانك نزدینه کله‌رك دولت متبوعه‌سی نامنه‌بر صحیفه لق مفصل براولتیماتوم تبلیغ ایتمشدر .

اولتیماتومده طرابلس غربك ایتالیا ایچون صوك درجه حائز اهمیت اولدیغندن، طرابلسده اعمار وترقی نامنه‌شمدی‌یه قدر برشی یاپیلمادیغندن ایتالیانك تشبثاتنه دائما ایقاع ممانعت ایدلدیکندن بحث اولونمش ، شرائط حاضره دائره‌سنده مذاکره‌یه کیریشلمسی موافق حیثیت وله‌جغی سویلنمش ، بناءً علیه اول امرده ایتالیانك طرابلس غربه کیرمسی وصوکره مذاکراته باشلانمسی ایجاب ایده‌جکی آکلاشیله‌رق طرابلسك یکرمی درت ساعت ظرفنده تخلیه‌سی طلب ایدلمشدر .

اعلان حرب نوطه‌سنك ترجمه‌سی

طرابیه ٢٩ ایلول سنه ١٩١١

زیرده واضع‌الامضا ایتالیا مصلحتکذاری متبوع مفخمی حشمتلو قرال حضرتلرینك حکومتندن آلدیغی اوامری انفاذاً خصوصات آتیه‌یی ذات فخیمانه‌لرینه بیان ایله اکتساب فخر ایلر .

اتخاذی درجهٔ وجوبده کوریلان تدابیرك قوه‌دن فعله ایصالی ایچون حکومت قرالیه‌نك اخیراً حکومت سنیه‌یه ویردیکی مهلت موجب خشنودی برجواب ورود ایتمکسزین منقضی اولدی . بوجوابك عدم ورودی طرابلس غرب وبنغازیده‌کی ایتالیان حقوق ومنافعنك محافظه‌سی امرنده حکومت ومأمورین عثمانیه طرفندن تعاقب ایده‌جك حادثات مدت مدیده دنبری مأمورین حکومت سنیه جانبندن ایتالیایه قارشی تعقیب ایدیلن خط حرکتك کرچه‌مؤلم فقط ضروری برنتیجه‌سی اولمقدن غیری بر وجهله تلقی ایدیله‌مز . مملکتین آره‌سنده‌کی مناسبات مخادنت ومسالمت شو صورتله منقطع اولمش اولدیغندن ایتالیا حکومتی بوآندن‌اعتباراً کندینی ترکیه ایله حال حربده عد ایلر . زیرده واضع امضا حکومت متبوعه‌سندن آلدیغی امره اتباعاً رومه‌ده‌کی عثمانلی مصلحتکذارینه

پساپورطلرینك آماده بولندیره‌جغنی ذات فخیمانه‌لرینه بیان ایدر و کندی پساپورطلرینك‌ده بلامهل ارسالنی رجا ایدر . قرالیت داخلنده بولنان تبعهٔ عثمانیه‌نك امنیت ذاتیه‌لری ، اموال ومصالحی ایچون بر کونا خللدن احترازه محل اولمقسزین تمدید اقامت ایده‌بیله‌جكلرینی‌ده بیانه حکومت قرالیه زیرده واضع الامضانی مأمور ایلمشدر .

تقریرلر، نوطه‌لر

ایتالیا حکومتنك ۲۳ ایلول افرنجی ۱۹۱۱ تاریخلی تقریری ایله باب عالینك جوابی تقریری وینه ایتالیا حکومتنك ۲۸ ایلول ۱۹۱۱ تاریخلی نوطه‌سی ایله باب عالینك جوابی نوطه‌سی ونهایت حکومت مذکوره‌نك ۲۹ ایلول ۱۹۱۱ تاریخلی اعلان حرب نوطه‌سی صورت مترجمه‌لری صره‌سیله آتی‌یه درج اولنمشدر :

ایتالیا سفارتندن ۲۳ ایلول سنه ۹۱۱ تاریخیله وارد اولان تقریرك ترجمه‌سیدر :

عثمانلی ضابطانی ایله اتحاد وترقی جمعیتی آدملرینك متعصب وجاهل اهالی‌یی ایتالیا وایتالیانلر علیهنه تحریك ایتدیکنی وبو حالك ایسه طرابلس غرب ایله بنغازی حوالیسنده بولنان ایتالیانلری ، امنیتلرینی منسلب ایده‌جك وخیم بر تهلکه‌یه معروض براقدیغنی حکومت متبوعه‌م صورت محرمانه‌ده استخبار ایلمشدر . برطاقم ایتالیان عائله‌لری کندیلرینی تهلکه‌یه معروض کوردکلرندن یارین حوالی مذکوره‌یی ترك ایده‌جكلردر .

احوال حاضره‌ده عساکر ارزاق ومهمات حربیه‌یی حامل عثمانلی واپورلرینك طرابلس غرب ایله بنغازی‌یه مواصلتی حکومت قرالیه‌جه چونکه مذکور واپورلرك ورودی غلیان تعصبی موجب وله‌جغی وحکومت عثمانیه اشبو غلیانی تسکینه خواهشکر اولسه بیله موفق اوله‌میه‌جغی جهتله تبعه‌سی ایچون بادئ تهلکه کورمکده‌در.

ایتالیا سفارتنك ۲۳ ایلول سنه ۹۱۱ تاریخلی تقریرینه جواباً کوندریلان تقریرك ترجمه‌سیدر:

طرابلس غرب ایله بنغازی حوالیسنده بولنان ایتالیانلرك تهلکه‌یه معروض قالدقلرینه دائر حکومت متبوعه‌کزجه واقع اولان استخباراتی متضمن ۲۳ ایلول سنه ۹۱۱ تاریخلی تقریریکزی آلدم .

ولایت مذکوره‌نك احوال حقیقیه‌سنه تماماً واقف اولدیغم حالده حوالی مذکوره‌ده متمکن ایتالیانلرك امنیتلرینی سلب ایده‌جك هیچ بر تهلکه‌یه معروض قالمدقلرینی ذات اصیلانه‌لرینه تأیید ایدرم . ایتالیانلرك هجرتلری هیچ بر سببه مستند اولمدیغی کبی دنبره بر غلیان تعصبی وقوعی حقنده درمیان ایدیلان اندیشه‌لری‌ده هیچ برشی محق کوسترمامکده‌در . ولایت سائره مثللو ولایت مذکوره‌ده امنیت وآسایشك تأمینی خصوصنده عهده‌سنه ترتب ایدن وظیفه‌یی ایفادن امین بولنان حکومت سنیه طرابلس غربده بو وظیفه‌سنك تمامئ ایفاسنه قادر بولنمقده وبولنه‌جقدر . مشروحات آنفه‌یی حکومت متبوعه‌کزه تبلیغ ایتمکزی رجا ایدرم .

ایتالیا سفارتنك ٢٨ ایلول ٩١١ تاریخلی نوطه‌سی ترجمه‌سیدر :

برخیلی سنه‌لردنبری ایتالیا حکومتی طرابلس غرب وبنغازی قطعه‌لرینك بولندقلری حال کشمکش ومتروکیت نهایت بوله‌رق حوالیٔ مذکوره‌نك ده شمالی آفریقانك اقسام سائره‌سنجه اکتساب ایدیلن عین ترقیاتدن مستفید اوله‌بیلملری لزوم قطعیسنی باب‌عالی‌یه اتیاندن خالی قالمامشدر . مدنیتك احتیاجات عمومیه‌سی مقتضاسندن بولنان حوالیٔ مذکوره ایله ایتالیا سواحلی آره‌سنده‌کی مسافهٔ قلیله‌یه مبنی ایتالیا ایچون برنجی درجه برمنفعت حیاتیه تشکیل ایلمکده‌در. صوك زمانلرده‌کی مسائل مختلفهٔ سیاسیه‌ده حکومت عثمانیه‌یه خالصانه مظاهرت کوسترمش اولان ایتالیا حکومتنك طور وحرکتنه ، بو آنه قدر ابراز ایلدیکی اعتدال وصبره رغماً طرابلس غرب حقنده‌کی افکار ونظریاتی تصویب ایدلمدکدن بشقه فضله اوله‌رق ایتالیانلرك حوالیٔ آنفه البیانده هرکونا تشبثاتی‌ده متوالیاً غایت مصرانه برممانعته کرفتار اولمشدر .

طرابلس غرب وبنغازی حوالیسنده ایتالیانلرك هرکونا فعالیت مشروعه‌سنه قارشو الی الآن بووجهله برخصومت دائمه اظهار ایتمش اولان حکومت سنیه اخیراً برتشبث اجرا ایدوب عهود مرعیه ایله ودولت علیه‌نك وقع وحیثیتی ومنافع عالیه‌سی ایله قابل تألیف هرکونا امتیازات اقتصادیه بخش ایتمکه آماده بولندیغی بیانیله حکومت قرالیه ایله برائتلاف پیداسنی تکلیف ایلمشدر . آنجق حکومت قرالیه فائده‌سزلکی تجارب ماضیه ایله ثابت اولمش اولان و آتی ایچون برضمان وجوده کتیرمك شویله طورسون دائمی برسبب اختلاف ونزاع تشکیل ایده‌جك اولان مذاکرات مماثله‌یه کیریشه بیله‌جك برحالده دکلدر . طرابلس غرب وبنغازی‌ده‌کی ایتالیان قونسلوس مأمورلری اوراده حکم فرما اولان ضابطان ایله سائر مأمورین حکومت طرفندن غایت آشکار اوله‌رق ایتالیا تبعه‌سی علیهنه اجرا قلنان تحریکات سببیله حال وموقعی صوك درجه مهلك اولمق اوزره کوسترییورلر . تحریکات مذکوره یالکز ایتالیا تبعه‌سی ایچون دکل بالجمله تبعهٔ اجنبیه ایچون یقین برتهلکه تشکیل ایتمکده وتبعهٔ مذکوره شمدی امنیتلرندن بحق اندیشناك اوله‌رق طرابلس غربدن بلامدت انفکاك ایدرك واپورلره بینمکه باشلامشلردر .

نقلیات عسکریه سفائننك اعزامندن نتایج جدیه حادث اوله‌جغی اقدمجه حکومت قرالیه طرفندن حکومت سنیه‌یه اتیان ایدلمش ایکن سفائن مذکوره‌نك طرابلس غربه ورودی حال وموقعی وخیم قیلمقدن بشقه برنتیجه حاصل ایتمیه‌جك اولوب حکومت قرالیه‌یه بوندن تولد ایده‌بیله‌جك مخاطراته قارشو اتخاذ تدابیر ایلمك وجوب مبرم وقطعیسنی تحمیل ایلمکده‌در .

بناءً علیه حکومت قرالیه بعدازین کندی حیثیت ومنافعنك صیانتنه مجبور بولندیغی جهتله طرابلس غرب وبنغازی‌یی قوهٔ عسکریه ایله اشغاله قرار ویرمشدر . ایتالیانك توقف ایده‌بیله‌جکی صورت تسویهٔ یکانه بوندن عبارتدر . بنابرین حکومت قرالیه اشغال مذکورك مأمورین حاضرهٔ

عثمانیه‌جه بر کونا مخالفته اوغرامامسی و بواشغالك نتیجه‌سی اولارق اتخاذ ایدیله‌جك تدابیرك بلا مشکلات اجراسی ضمننده حکومت سنیه‌جه اوامر لازمه اعطا ایدیله‌جکنه انتظار ایدر. بوندن حصوله کله‌جك حال وموقع قطعی‌ی تنظیم ایچون ایلروده حکومتین آره‌سنده عقد ائتلافه احتیاج مس ایده‌جکدر.

درسعادت ایتالیا سفارتی بو وثیقه‌نك باب

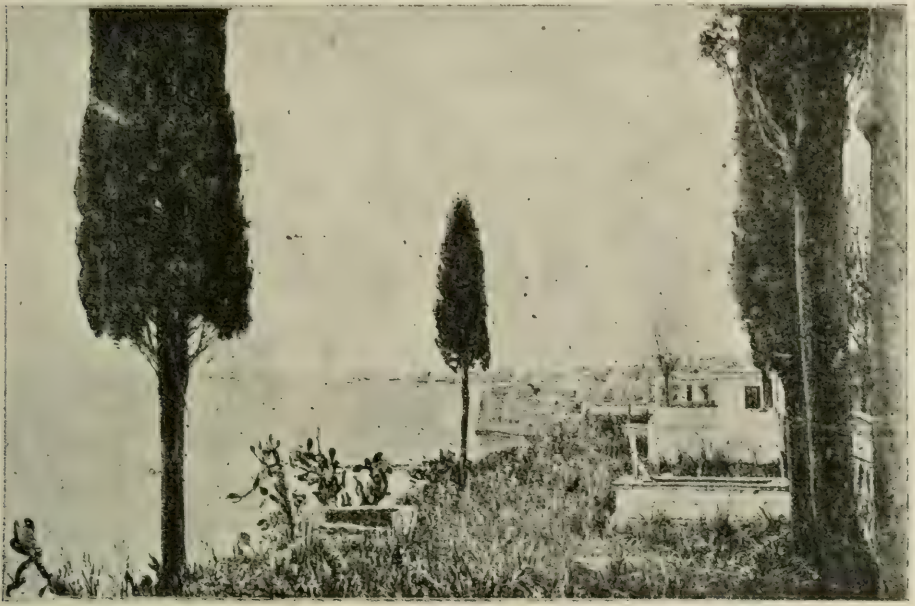

آرتا کورفزینك مدخلی . ایلولك اون بشنجی کونی ایتالیالیلرك تعرضی اوزینه عثمانلی طورپیدولری بو کورفزه دخول ایتمشلردر .

آرتا کورفزینك دولت عثمانیه‌یه عائد اولان قسمی و پره‌وزه لیمانی

عالی‌یه تبلیغی تاریخندن اعتباراً یکرمی درت ساعت ظرفنده بوبابده برجواب قطعی اعطاسنی طلبه مأمور ایدلمش اولوب عکس حالده حکومت قرالیه اشغالی تأمینه معطوف تدابیرك همان تطبیقنه مباشرت مجبوریتنده بولنه‌جقدر .

باب عالینك ۲۹ ایلول سنه ۹۱۱ تاریخلی جوابی نوطه‌سی :

ایتالیانك طرابلس غرب قونسلوسی : قارلو غاللی

سفارت قرالیه طرابلس غرب ایله بنغازینك نعم ترقیدن ارزو اولندیغی درجه حصه‌مند استفاده اولملرینه مانع اولان مشکلات عدیده‌یه واقفدر . فی الحقیقه احوال بیطرفانه بر صورتده تدقیق ایدیله‌جك اولورسه اداره سابقه‌نك اثری اولان برحالدن طولایی حکومت مشروطهٔ عثمانیه‌نك معاتب اوله‌میه‌جغنی تظاهر ایدر . بوراسنك بیانیله برابر باب عالی صوك اوچ سنه‌نك وقوعاتنی سنجیدهٔ میزان تدقیق ایتدیکی صره‌ده طرابلس غرب و بنغازیده ایتالیا تشبثاتنه نه کبی احوالده اظهار خصومت ایتمش اوله‌جغنی کوره‌مه مکده‌در . ایتالیانك سرمایه وفعالیت صناعیه‌سیله ممالك عثمانیه‌نك بوقطعه‌سنك تعالیٔ اقتصادیسنه اشتراکی نظر حکومت سنیه‌ده بوبابده کندیسنه تقدیم قلنان تکلیفلرله حسن قبول کوسترمش اولدیغنه وجداناً مطمئن اولدیغی

آمیرال اوبری
ایتالیانك طرابلس غربه کوندرمش اولدیغی فیلو قوماندانی

کبی سفارت قرالیه طرفندن درمیان ایدیلن تکلیفلرك تعقیب قلنان اموریده کمال صمیمیتله تعقیب ایلمش وبومسلکی ، ایتالیا حکومتیله کمال امنیت ومخالصت دائره‌سنده ادامهٔ مناسبات امرنده اظهاردن هیچ برزمان خالی قالمدیغی عزم واملاك برنتیجهٔ طبیعیه‌سی بولنمشدر . اخیراً ولایت مشار الیهاده ایتالیانك فعالیت اقتصادیه‌سنده بر

ساحهٔ وسیعه آچه‌جق صورتده امتیازات نافعه اعطاسی حقنده سفارت قرالیه‌یه وقوع بولان تکلیفی‌ده بوحسك جملهٔ تظاهراتندن اولمش ایدی . حکومت دول سائره‌یه قارشی تعهداتی شامل اولوب ماهیت بین‌الدولیه‌لری یالکز بر طرفك رأییله ابطال ایدیله‌میه‌جکی بدیهیاتدن بولنان معاهدات ومقاولاتی نظردقتدن دور طوتمامقده اولان حکومت سنیه بو امتیازاتی منافع عالیهٔ دولت ومعاهدات احکامی خارجنده هیچ برقیدله تقیید ایتمه‌مسیله متحسس اولدیغی حسیات ائتلافپرورانه‌نك درجاتنی اثبات ایلمکده ایدی .

طرابلس غرب وبنغازیده آسایش وانضباط ماده‌سنه کلنجه احوالی تمامیله تقدیر ایده‌بیله‌جك موقعده بولنمقده اولان حکومت عثمانیه ارجه‌دخی بیانیله کسب مفخرت ایتدیکی اوزره اورالرده متمکن ایتالیا تبعه‌سیله سائر اجنبیلر حقنده اندیشه‌یه محل اوله‌جق هیچ بر حال موجود اولمدیغنی بیان ایلمك مجبوریتنده‌در . حوالیٔ مذکوره‌ده الیوم هیجان وتحریکاتدن اثر اولمدیغندن قطع نظر ضابطانله دیکر مأمورین عثمانیه محافظهٔ آسایش امرنده‌کی وظیفه‌لرینی کمال اطمئنانله ایفا ایلمکده‌درلر .

نتایج وخیمه‌یی موجب اوله‌جغی بیانیله طرابلس غربه سفائن نقلیه ورودی ماده‌سنه کلنجه ۲۳ ایلول تاریخلی نوطه‌نك تبلیغندن اول یوله چیقارلمش اولان برنقلیه واپورندن بشقه سفینه کوندرلمه‌مش وذاتاً عسکری حامل اولمیان مذکور واپورك مواصلتی اوراجه سکونی موجب اوله‌جغی درکار بولنمشدر .

اختلاف حاضر ، مواد اساسیه‌سنه حصر ایدلدیکی حالده ایتالیا حکومتنك طرابلس غرب وبنغازیده منابع اقتصادیه‌سنك انکشافنی کافل تأميناتك فقداننندن عبارت بولنمقده‌در .

حکومت قرالیه اشغال عسکری کبی بر تدبیر وخیمه تشبث ایتمدیکی حالده طرف باب عالیدن حل اختلاف امرنده عزم قوی‌یه تصادف ایده‌جکدر . بناءً علیه تمامیٔ ملکیسنی مخل اوامری شرطیله قبولنده تردد ایتمیه‌جکی تأمینات مبحوثه‌نك حکومت قرالیه طرفندن تصریحی التماس اولنور . باب عالی هذا کرات اثناسنده طرابلس غربده وبنغازیده حال وموقعی هیچ برصورتله ، تخصیص عسکری نقطهٔ نظرندن تبدیل ایتمیه‌جکنی تعهد وحکومت قرالیه‌نك باب‌عالینك آمال مسالمتکارانه‌سنی تقدیر ایدرك بوتکلیفه موافقت ایده‌جکنی امید ایدر .

*
* *

صدر سابق حقی پاشانك قابینه ریاستندن استعفاسنی متضمن ذات حضرت پادشاهی‌یه تقدیم ایلدیکی استعفانامه صورتیدر :

« ایتالیا مطبوعاتنك نشریات مهیجه‌سیله باشلایوب آلتی کون مقدم طرابلس غربه نقلیات عسکریه اجراسندن صرف نظر اولنمسی طلبنی حاوی ایتالیا مصلحتکذارلغندن آلنان نوطه ایله ماهیتی آکلاشیله‌بیلن مسئله حقنده حکومت مذکوره‌نك دونکی کون کوندردیکی اولتیماتومده طرابلس غرب وبنغاز-

ینك یکرمی درت ساعت ظرفنده تخلیه‌سی طلب ایدلمش اولوب بوکا ویریلن جوابده بر شکل موافق ایله مذاکرهٔ سیاسیه اجراسی تکلیف اولنمش ایسه‌ده ایتالیا حکومتنجه بو ، جواب رد مقامنده بالتلقی حکومت سنیه‌یه اعلان حرب ایدلمش وپروزه‌ده بر طورپیدومزك طوپه طوتلمسی صورتیله فعلاً دخی اعلان مخاصمات قلنمشدر .

شو احوال مهمه قارشیسنده هیئت وکلانك موقعی پك زیاده نزاکت کسب ایتمسنه وبو سببله حقنده امنیت عمومیه‌نك‌ده انسلابی بدیهی بولنمش اولمسنه بناءً بویله پك مهم ونازك بر زمانده دوام مأموریتی موافق مصلحت اوله‌میه‌جغندن بوکونه قدر جریان ایدن احوال ومعاملاتك وحال حاضر مسئله‌نك مسئولیتی کندیسنه عائد اولمق اوزره صدراعظم ابراهیم حقی پاشا وظیفهٔ ریاستدن عفونی استرحام ایلر . » ۱۶ ایلول ۱۳۲۷ سنه

صورت خط همایون

وزیر معالیسمیرم سعید پاشا

ابراهیم حقی پاشانك وقوع استعفاسی جهتیله مجرب اولان رویت وحمیت ووقوف واهلیتکزه بناءً مسند صدارت عهده‌کزه تفویض ومشیخت اسلامیه‌یه موسی کاظم افندی ابقاءً تعیین اولنمشدر. قانون اساسینك معدل یکرمی یدنجی ماده‌سی احکامنه توفیقاً هیئت وکلانی تشکیل ایده‌جك ذواتك انتخاب وعرضنی اراده ایده‌رم .

جناب حق موفقیت خیریه‌یه مظهر بیورسون آمین .

۷ شوال سنه ۱۳۲۹

محمد رشاد

طرف حكومتدن مطبوعاته تبليغ اولنان

بياننامهٔ رسمی

ايتاليا حكومتی شهر ايلولك اون بشنجی كونی معاهدات موجوده احكامنه مغاير اوله‌رق طرابلس غرب وبنغازی‌يی عسكرله اشغاله قيام وحقوق دول قواعد مرعيه‌سنه مخالف بر صورتده اعلان حرب ايله عين زمانده تجاوزاته مباشرت ايتمسنه بناءً حقوق مشروعه‌مزك محافظه‌سی ايچون دول معظمه نزدنده تشبثات اكيده اجراسی ضمننده سفرای عثمانيه‌يه تعليمات لازمه ويرلمشدر . حال حربده سد وتعطيلی قواعد حقوقيه مقتضياتندن اولان مؤسساتك تعطيل معاملاتنه حادثاتی متعاقباً قرار ويرلمش اولوب ايتاليا تبعه‌سی حقنده حقوق دول قواعدينه توفيقاً اتخاذی اقتضا ايدن تدابيره گلنجه دول معظمه نزدنده اجرا اولنان تشبثات اخيره‌دن حاصل اوله‌جق نتيجه‌يه انتظاراً تدابير مذكوره‌نك شمديلك امهالی تشبثات واقعه‌يی تسهيل ايده‌جكی ومنافع وطنيه‌يه دها موافق اوله‌جغی باب عاليده بين الوكلا تذكر اولنمش وسفرای عثمانيه‌دن آلنه‌جق جوابلره كوره قريباً اتخاذ ايديله‌جك مقرراتك اعلانی طبيعی بولنمشدر . بناءً على ذلك اهالیٔ عثمانيه‌نك منافع مملكتی تأمين ايچون اتخاذ اولنان مقرراتدن منتظر فوائدك حصولنی و سكون آسايشی اخلال ايده‌بيله‌جك احوال وحركاتدن قطعياً مجانبت وحقوق مقدسهٔ عثمانی‌يی محافظه‌يه بذل مقدرت ايتمكده اولان حكومتك ايجابات سياسيه‌يه كوره اتخاذ ايتديكی مقرراته توفيق حركت ايتملری منافع صحيحهٔ مملكت مقتضياتندن اولديغی وبونك وجوب قطعيسی اعلان واخطار اولنور.

حربيه نظارتندن تبليغ اولنمشدر :

درسعادت وملحقاتنك ادارهٔ عرفيه تحتنده اولديغی معلوم وادارهٔ مذكوره‌نك احوال حاضره‌يه كوره تشديد وتخفيف اولنه‌بيله‌جكی طبيعی اولوب مسئلهٔ موجودهٔ خارجيه‌دن طولانی ذاتاً هيجانه گلمش اولان اذهان اهالينك اجتماعات علنيه وخفيه‌ده وتخديش اذهانی وتفرقه‌يی موجب نشريات مهيجه ايله بر قات دها تحريك وتهييجی تجويز اولنه‌ميه‌جغندن بالخاصه شو صره‌ده او مثللو احوالدن اجتناب ايدلمسی لزومی صورت قطعيه‌ده بيان وآسايش شكننانه حركاتك درحال مداخلهٔ فعليهٔ عسكريه ايله بر طرف ايدلمسی ايچون مناسب محللرده قوای كافيهٔ عسكريه حاضر وآماده بولنديرلمسنك ايجاب ايدنلره ونشريات غير لايقه‌ده بولنانلر عليهنده دخی بلاامهال تعقيبات قانونيه اجراسنك ديوان حرب عرفی رياستنه تبليغ ايدلديكی اعلان اولنور.

وكلای فخامه كشيده اولنان تلغرافنامهٔ سامينك صورتيدر :

حقی پاشا حضرتلرينك استعفاسنه مبنی وكلای سائره‌نك ابقاءً وياخود مجدداً تعيينلری ايچون اتحاد افكار حصولنه قدر ايفای وظائفه دواملری امر طبيعی اولمغله او صورتله حركته همت بيورلمسی .

داخلیه نظارت جلیله‌سی مقامنه یازیلان تذکرهٔ سامیه صورتیدر :

بو کون باب عالیده قرائت اولنان خط همایون حضرت پادشاهیده دخی مسطور اولدیغی اوزره قانون اساسی احکامنه توفیقاً تشکیل ایده‌جك هیأت جدیدهٔ وکلانك پروغرامی تعین ایدنجه‌یه قدر نظارت داخلیه‌یه عائد وظائف صره‌سنده کرك پای تختده و کرك ولایاتك هر طرفنده آسایش و امنیتك کما کان محافظه‌سنه و تبعهٔ اجنبیه‌یه قارشی احکام معاهداتك تماماً و فعلاً وقایه‌سنه و تبعهٔ اجنبیه‌نك عهداً و قانوناً مصونیت ذاتیه و حقوقیه‌لرینه نظارت واقدامات مؤثره ایفا اولنمقله برابر حقوق مشروعهٔ دولته موافق اوله‌جق صورتده فصل و حلنه چالیشلمسی امر طبیعی اولان طرابلس غرب حادثه‌سندن طولایی ایتالیا تبعه‌سی حقنده مخالف عهد و غیر مشروع بر حرکت ظهوره کلمامسی ایچونده استکمال تدابیر انضباطیه‌یه همت بیوریله‌جغی بدیهی ایسه‌ده اهمیت حال جهتیله صورت مخصوصه‌ده دخی اخطار کیفیته ابتدار اولندی افندم.

*
* *

بالعموم ولایات والویهٔ غیر ملحقه‌یه یازیلان تلغرافنامهٔ سامی صورتیدر :

طرف اشرف حضرت پادشاهیدن خدمت صدارت بو دفعه دخی عهدهٔ شاوری‌یه احاله بیورلمش و هیأت جدیدهٔ وکلانك قانون اساسی احکامنه توفیقاً تصدیق عالی‌یه عرضی دردست بولنشدر . قانون اساسی احکامنك تماماً و فعلاً محافظه‌سی، و عثمانلیلرك هر صنف و فردینك شخصاً و حقوقاً مظهر مساوات اولملری و مملکتك اساس سعادت حالی اولان اتحاد عناصر مادهٔ مهمه‌سی اسبابنك اعتنای تام تحتنده بولندیرلمسی و متساویاً و فعلاً توزیع عدالت امر مهمنه رعایت ایدلمسی و آسایش و امنیتك محافظه‌سی و اجانبك عهود منعقده احکامنه توفیقاً مصونیت شخصیه و حقوقیه‌لری ایچون لازم اولان اسباب و تدابیره متمادیاً دقت ایدلمسی و طرابلس غرب حادثه‌سندن طولایی هیأت دولتك متحتم اولان تدابیری اتخاذ ایتمش اولدیغندن بو صره‌ده دخی بتون عثمانلیلرك محافظهٔ متانت و اعتدال ایلملری و ایتالیا حکومتی تبدل صدارتدن مقدم حکومت سنیه‌یه اعلان حرب ایتمش ایسه‌ده ممالك عثمانیه‌ده مقیم اولان ایتالیالیلرك مصونیت شخصیه وحقوقیه‌لرینه حسب العهد اعتنا اولنمسی و شعبات ادارهٔ دولتك هر برینه عائد وظائف و مصالح حقنده نظارتلر طرفندن وقوع بوله‌جق اشعارات و تعلیماتك حسن تلقیسی مأمورینك اقدم وظائفیدر . بو خصوصلرده اقدامات جدیه‌سی کوریلنلرك مرکز دولتدن تقدیر مساعیسی و عکس حرکتده بولنانلرك دخی بلا اهمال مسؤل طوتلملری امور طبیعیه‌دن اولمقله و ولایات سائره‌یه عین تبلیغات اجرا قلنمقله طرف والالرندن دخی ایفای وظائف مترتبه‌ده اقدامات متمادیه‌یه همت اولنمسی خاصةً توصیه اولنور .

صدر اعظم سعيد پاشا حضرتلرى طرفندن تشكيل قلنان

هيئت وكلا

عدليه نظارتيله شوراى دولت رياستنه خيرى بك

خارجيه نظارتنه	دردست انتخابدر .
داخليه نظارتنه	ادرنه واليسى جلال بك
حربيه نظارتنه	ابقاءً محمود شوكت پاشا
ماليه نظارتنه	ابقاءً نائل بك
بحريه نظارتنه	سرياور خورشيد پاشا
معارف نظارتنه	ابقاءً عبدالرحمن شرف بك
تجارت و نافعه نظارتنه	ابقاءً خلوصى بك
اورمان ومعادن وزراعت نظارتنه	اورمان ومعادن وزراعت نظارتى حقوق مشاورى سنابيان افندى
اوقاف همايون نظارتنه	وكالةً خيرى بك
پوسته وتلغراف وتلفون نظارتنه	جزاير بحر سفيد واليسى ابراهيم صوصا افندى

خارجيه نظارتنه ويانه سفيرى رشيد پاشا انتخاب وتعيين قلنمشسه‌ده مشار اليهك استعفاسى اوزرينه نظارت مذكوره‌يه صوفيه سفيرى عاصم بك تعيين قلنمشدر .

معلومات تاريخيه وجغرافيه

طرابلس غربه دائر معلومات ويرمزدن اول قطعات اسلاميه‌يى حاوى اولان آفريقا قطعه‌سنه عطف انظار ايتمكلكمز لازم كلير .

آفريقا قطعه‌سنه قوش باقشيله ، ممكن اوله‌مديغى تقديرده خريطه‌يه شويله برسطحى نظر عطف ايتمكله بو قطعهٔ مباركه‌نك همان كاملاً ممالك اسلاميه‌يى احتوا ايلمش اولديغى كوريلور .

اجدادمز قاريش قاريش هر نقطه‌سنه قان دوكه‌رك فتح ايتمشلردر . طوپراغى اهل اسلام قانيله يوغرولمشدر . بوسبله بزه ، اوغيور ، فداكار آتالرمزك اولادلرينه فرض اولوركه قان دوكه‌رك فتح ايدلمش اولان يرلرى ، اويرلرده ساكن اولان ديندا‌شلرينى اونوتماسونلر .

مصرك ، فاسك ، جزايرك ، تونسك سودانك ايادئ اجانبه كچمسيله اهاليسنى تشكيل ايدن اهل اسلامى اونوتمق جائز دكلدر . هيچ اولمازسه اسلاملرك معناً متحد اولملرى ايجاب ايدر .

اوبرلر بزم ایچون کشف واحضار قلنمش، واحیفا که قدر وقیمتنی بیله‌مامشز . من القدیم اسلاملر آره‌سنه دوشن تفرقه ، سؤاداره آثاری عیاناً کورونن انحطاط وفترتی موجب اولمشدر. بوکونکی چکدکلرمزده اوحالك سیئه‌سیدر. آفریقا قطعه‌سنده‌کی یرلر اتفاق واتحادله ، سعی وغیرتله الده یدلمشدر . اتفاق واتحادك ، سعی وغیرتك یرینه سؤ اخلاق نفاق وشقاق قائم اولنجه او یرلر بر بر الیمزدن چیقوب کیتمشدر .

انسان وانسانلق حمیت ، اخوت ، معاونت محبت وطنیه کبی برطاقم فضائل ایله مزیندر . بوفضائلدن محروم اولانلره انسان دینمز .فضائل مذکوره ایله متحلی ایسه‌ك بوکون قطعات خمسه‌ده‌کی دینداشلرمزی اونوتمایز . اونلری بر آن خاطرمزدن چیقارمایز . لکن بن‌ده نه‌لردن بحث ایدییورم . بز بوراده بربریمزك کوزنی اویدیغمز ، صرف هوای نفسانیه‌مزله وحرص واقبال ایله اوغراشدیغمز صره‌لرده آفریقاده‌کی دینداشلرمزی ، قرداشلرمزی دوشونمك قابلمی ؟ اونلره معاونت مادیه ومعنویه‌ده بولنمق ممکنمی ؟ ایواهکه بوخصیصه هنوز بزده موجود دکلدر . بزده اولمسی لازم کلان بوفضیلت طوغروسنی سویلیلیدرکه عناصر خرستیانیه آره‌سنده موجوددر. اونلر بربرلرینه هرزمان ومکانده مربوط ومتحددرلر. بری برلرینه معاونت وغیرتده بولنورلر . بوسببله دکلمیدرکه ترقی وتعالی ایدییورلر . بزایسه انحطاط تدریجی ایله یووارلانمقده‌یز .

نه‌وقت بزده اونلرکبی حرکت ایدرسه‌ك ، اونلرکبی ترقی وتعالی ایدرونائل فیض وسعادت اولورز . بشقه‌لرینه یاردم ایدنلره یاردم اولنور. اوروپالیلر . یالکز بونقطه‌یه دقت وبتون مساعی وغیرتلرینی بواغورده بذل وایثار ایدییورلر .

آره‌مزده اتفاق واتحاد اولسه‌یدی وبونی‌ده ایتالیا بیلسه‌یدی بوکون بزه تعرض ایده‌بیلیرمیدی ؟

جدیاتدن خوشلانیورسه‌کز شو اثرك صحیفه‌لرینی دقتله اوقویکز. باقکز : آتالرمزك قانلریله یوغرولمش اولان اوآفریقا قطعه‌سی نصل یرایمش ؛ اوراده کیملروارمش ، نصل چالشمشلر وشمدی نصل یشایورلر ؛ بونك ایچون سطحی برنظر عطفی حصول مقصد ایچون کافی ووافیدر .

آفریقا ـــ کرهٔ ارضك قطعات خمسه‌سندن بری اولوب جسامتجه آسیا وآمریقادن کوچوك اولمقله قطعات مذکوره‌نك اوچنجیسیدر .

قدیم یونانیلر بوقطعه‌نك یالکز شمال قسمنی بیلوب الك اول « لیبیا » اسمیله یاد ایتدکلری حالده بعده « آفریقی » تسمیه ایتمشلردرکه بو اسم لسان یونانیده « صغوقسز » یعنی صیجاق مملکت دیمکدر .

دیکربر احتماله کوره‌ده « لیبیا » کلمه‌سی بربر اقوامندن « لواتا » قومنك اسمندن مأخوذ اولدیغی کبی آفریقا کلمه‌سی‌ده تونس طرفلرنده ساکن بولنمش اولان بربرلردن (آوریقا) قومنك اسمندن مأخوذدر .

قاموس الاعلامك ويرديكي معلوماته كوره روماليلر بو اسمي باشليجه محاربارى اولان قارتاجايلرك ساكن بولندقلرى تونس طرفلرينه ويرمش اولدقلرندن عربلر دخى (آفريقيه) نامنى او طرفلره حصر ايتمشلردر .

بنغازى خارجنده‌كى قشله

« بناءً عليه اسكى عرب وسائر اسلام جغرافيينى آثارنده بتون قطعه‌يه دلالت ايتمك اوزره آفريقا اسمى موجود اوليوب اخيراً آوروپا لسانلرندن اخذ اولنمشدر .

آفريقا قطعه‌سى اسكيدن معلوم اولان سطح

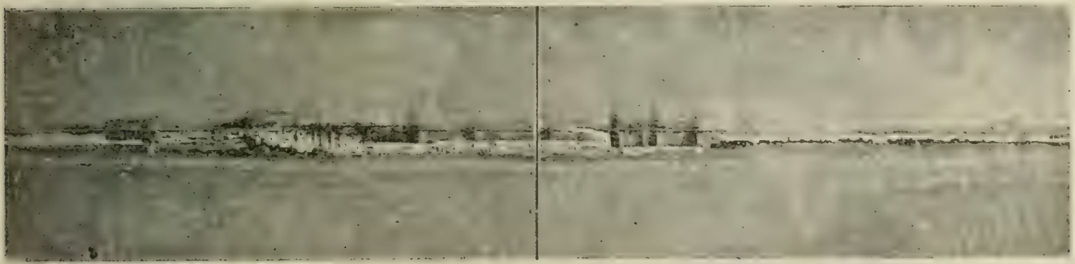

طرابلس غرب ليانيله شهرك دكز جهتندن كورونشى

ارضك جنوب غربيسنده واقع اولوب ١٤٥ كيلومترهلك بر برزخله آسيا قطعه‌سنه مربوط ايدى‌كه اخيراً سويش قنالنك كشاديله بو مربوطيت دخى زائل اولمشدر .

بوقطعهٔ جسيمه غير منتظم بر مثلث شكلنده اولوب رأسى جنوبنده‌كى «ايكنه بورنى» واساسى شمالنده‌كى سواحل بحر سفيددر . هر طرفى دكزله محاط اولوب شمالاً بحر سفيدله غرباً بحر محيط آطلاسى ايله ، شرقاً بحر محيط هندى وبحر احمر ايله محدوددر .

بو دكزلر آفريقانك سواحلنده باشليجه ايكى كورفز تشكيل ايدرلركه بونلرك برى بحر محيط آطلاسيده اولان كينه كورفزى و ديكرى بحر سفيدده بنغازى ايله تونس آره‌سنده وطرابلس غربك شمالنده اولان سرت كورفزيدر .

شرق وغرب وشمال وجنوب ساحللرنده ويمان برى برينك تماميله قارشوسنده بولنان

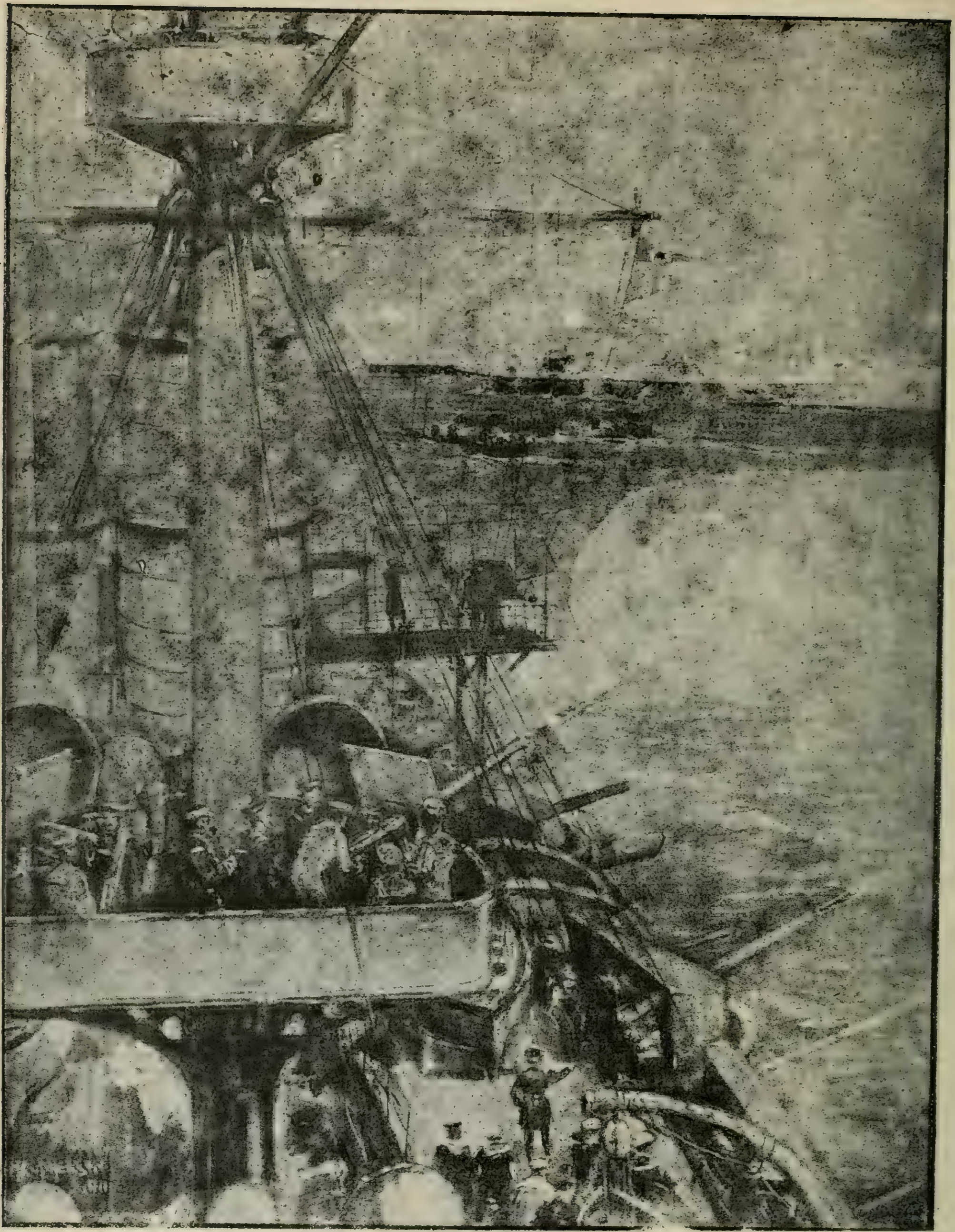

طرابلس غربك طقوز سفائن حربيه‌دن عبارت ایتالیا فیلوسنه منسوب صاردنیا زرهلیسی طرفندن بومباردمان ایدلمسی

درت برون بو قطعه‌نك جهات اربعهٔ مذكوره‌يه طوغرى الك اوزاغش نقطه‌لريدر. شرق طرفنده‌كى اوروپاليلرك « غوآر دافوين » ديدكلرى «رأس عسير» درجه ٦َ ٥٤ ٤٨° طول شرقيده واقعدر. غربده‌كى « يشيل برون » درجه ٥٠٠ ٧َ ٥٣َ طول غربيده واقعدر.

شمالده‌كى « آق برون » درجه تونسده و ٤٠ُ ١٩َ ٣٧° عرض شماليده واقعدر. جنوبده‌كى دخى « ايكنه برونى » درجه اميد برونى قطعه‌سنده و ١٥ً ٥١َ ٣٤° عرض جنوبيده واقعدر.

آق بروندن ايكنه برونه قدر شمالدن جنوبه اولان بويى ٧٢ درجه يعنى ٨٠٠٠ كيلومترو، رأس عسيردن يشيل برونه قدر شرقدن غربه اولان عرضى دخى تقريباً ٦٩ درجه يعنى ٧٥٠٠ كيلومترودر.

مساحهٔ سطحيه‌سى تقريباً وتخميناً ٣٠,٠٠٠,٠٠٠ كيلومترو مربعى اولوب اوروپا قطعه‌سنك اوچ مثلنه قريبدر. خط استوا بو قطعه‌نك همان اورته‌سندن كچديكى ايچون اكثر اراضيسى منطقهٔ حاره داخلنده بولنوب بو منطقه‌نك خارجنده بولنان يرلرى بتوننك آنجق بر خمسى نسبتنده‌در.

خط استوانك شمالنده اولان قسمى بك واسع اولوب جنوبنده قالان قسمى ايسه نسبةً طاردر. وكيتدكجه طارلشه‌رق بر مثلث تشكيل ايدر: بناءً عليه شمالده‌كى ممالك معتدله‌سى جنوبده‌كى ممالك معتدله‌سندن چوق دها زياده اولوب بونلره دخى نسبةً ممالك معتدله‌ دينيله‌بيلير. وقسمه عموميت اوزره هر طرفى غايت صيجاقدر.

شكل عمومى‌سى، جبال وانهارى

افريقا قطعه‌سنك شمال غربى طرفى آطلاس ويا « درن » پيننه اوزانديقلرى محل اولوب بر يرمرتفع، معتدل هوالى، انهار متعدده ايله اروا اولنور وخيلى محصولدار ومسكوندر.

[اطلاس آفريقانك شمال غربيسنده مغربناميله معروف اولان ممالك واسعه‌ده كائن بر سلسلهٔ جبالدركه باشليجه ايكى قسمدن عبارتدر. غرب طرفنده اولان قسمى مغرب آقصاده يعنى فاس ومراكش دولتنده بحر محيط آطلاسى ساحلنده اولان « رأس نون » دن باشلايه‌رق وغرب جنوبيدن شرق شماليه طوغرو اوزانه‌رق جزاير حدودى قربنه قدر واصل اولور واوراده غرب شماليه طوغرو سبته بوغازينه وطانجه اسكله‌سنه قدر ممتد اولان بر قول اوزانير.

بو قسم تماميله بر سلسله دينمكه شايان اولوب صيرتى بر تقسيم مياه خطى تشكيل ايديور

ايكنجى قسم ايسه جزاير حدودندن ودها طوغروسى فاسك شرق طرفندن باشلايوب آزيجق شماله ميل ايله شرقه طوغرو اوزانه‌رق تونسك آقدهاى شرق شماليسى اولان « بون» برونه يعنى « رأس الدار » ه منتهى اولور. بو قسم بكده بر سلسله دينمكه شايان دكلدر.

چونكه بر صيرت تشكيل ايتميوب ١٥٠ كيلومترو وسعتنده مرتفع بر محل تشكيل ايديوركه بو ارتفاع شمالاً « تل » دينلن وساحله قدر

اوزانان غایت کوزل ومنبت بر طاقم بایرلرله تدریجاً تدنی ایدر .

آطلاس سلسله‌سنك بر اوجدن بر اوجه طولی تقریباً ۲۳۰۰ کیلومترو اولوب بونك ۱۱۰۰ کیلومترولکی فاس ومراکش دولتنده , ۹۰۰ کیلومترولکی جزایرده و ۳۰۰ کیلومترولکی دخی تونسده‌در .

علم الارض نقطهٔ نظرندن باقیلیرسه بوسلسله تحت البحر سیجلیا طاغلریله ومسینه بوغازندن ایتالیانك آپنین سلسله‌سیله مربوط اولوب آلپ طاغلرینه منسوبدر .

آفریقانك شمال غربی طرفنه یعنی فاس جزایر وتونسه اوروپانك اقطار جنوبیه‌سی هوا ومحصولاتنی قزاندیره‌رق ممالك مذکوره‌یی آفریقانك سائر طرفلرندن هر وجهله تفریق ایدن آطلاس جبالیدر .

آطلاس سلسله‌سنك اك مرتفع محللری فاس ومراکش ممالکنده کائن وسط وغرب طرفلرنده اولوب اورالرده دائمی صورتده قارله مستور اولان بعض ذروه‌لری ۳۵۰۰ وبلکه ۴۰۰۰ مترو ارتفاعنده تخمین اولنمقده‌در .

جزایرده‌کی ذروه‌لرینك اك یوکسکی اولان « شلیه » ذروه‌سی ایسه آنجق ۲۳۲۸ مترو ارتفاعده‌در .

« درن » و « ادرار » یاخود « اضرار » کلمه‌سی طاغ دیمك اولدیغندن احتمالکه اسکی یونانیلر بوکلمه‌یی تحریفله « آطلاس » صورتنه قومشلردر .

بطلمیوس ، بوسلسله‌یی « بیوك آطلاس » و « کوچوك آطلاس »ناملریله ایکی‌یه تقسیم ایتمك اس.. س ایسه‌ده او وقته قدر مغرب ممالکی لایقیله کشف وتحقیق ایدلمه‌مش اولدیغندن بوتقسیمنده اصابت ایده‌مه‌مشدر .

اوروپا جغرافیونی دخی بوسلسله‌نك جزایرده‌کی قسمنی شمالی وجنوبی‌یه تقسیم ایدوب شمالی شعبه‌سنه « بیوك » وجنوبیسنه‌ده « کوچوك » دیمك استمشلر سه‌ده بو ایکی شعبه مرتفع بر دوزلکله مربوط اولدقلرندن بوتقسیمه هیچ محل یوقدر .

آطلاس سلسله‌سنك فاس ومرا[کش] ..ه‌وردن قس[م]نك اکثر طرفلری یاز وقیش قارله مستور بولنمغله اتکلری وبو سلسله‌نك شمال غربیسنده قالان قطعه دنیانك اك کوزل هواسیله ممتازدر .

جزایرده‌کی قسمنك ذروه‌لری ایسه یالکز قیشین قارله مستوردر . بوسلسله‌نك اتکلری اورمانلر ومرعالرله مستور اولوب میشه ، چام ، فستق ، کستانه ، زیتون ، وسائره آغاجلری چوقدر . وعلی الخصوص کستانه آغاجلری پك یوکسك اولور . اهالیسی اولان قبائل بربریه کلیتلی قیونلر بسلیرلر . اورمانلرده آرسلان ، صرتلان ، قپلان ، میمونلرك انواعی ، طموز وآیی دخی بولنور .]

اطلاس ویا درن جبالنك اوزاندقلری محلك جنوب وجنوب شرقیسنده بحر محیط آطلاسینك سواحلندن سرت کورفزینه و ادی نیله قدر قوملق وصوسز برچول ممتد اولورکه صحرای کبیر تعبیر اولنوب اکثر یرلری بوسبتون ناقابل سکنی دوز برقوملق اووه‌دن ویا قیاق اوفاق طاغلرله قوم تپه‌لرندن عبارت اوله‌رق یالکز

اوته‌سنده بروسنده مسکون بعض واحه‌لر واردر که بونلر چولك آطه‌لری حکمنده اولوب براز صویی وقابل زراعت اراضی ایله شمال طرفی، یعنی مراکش، جزائر جهتی خرما آغاجارینی وسائر اشجاری حاویدرلر.

تونس، وطرابلس غرب وعلی‌الخصوص برقه یعنی بنغازی خطه‌لرینه مربوط اولان یرلری نسبةً دهامسکون اولوب آره‌صره یغمور کورر وزرع اولنور ایسه‌ده جنوبه طوغرو ایلدکجه چول دها دهشتلی بر حال وصورت آلوب بو قوم دکزینك کمیلری حکمنده اولان هجینلرله کاروان دوه‌لری طرفندن پك چوق مشقتله شق اولنور.

صحرای کبیرك غربدن شرقه اولان بویی همان آفریقا قطعه سنك عرضنجه اولوب ٤٥٠٠ وشمالدن جنوبه اولان عرضی دخی ١٨٠٠ کیلو متره‌در.

صحرای کبیرك جنوبنده شرقدن غربه یعنی نیل وادیسندن بحرمحیط آطلاسی سواحلی قربنه قدر سودان ممالکی ممتد اولوب بونك شمالدن جنوبه اولان عرضی سکز اون درجه‌در.

صحرای کبیر نه قدر قوری وصوسز ایسه سودان اوقدر صولری چوق ومنبتدر. صحرای کبیر سوداندن دها مرتفع اولوب اکثر یرلرینك ارتفاعی ٤٠٠ و ٤٥٠ واك یوکسکلری دخی ٩٠٠ مترویه قدر اولدیغی حالده سودانك چاد کولنده ارتفاعی آنجق ٢٦٠ مترودر.

سودانك مرکزی چادکولی وبونك حوضه سی اولوب اورادن اعتبار شرقی وغربی اوله‌رق ایکی‌یه منقسم اولورکه شرقی سودان نیل نهر عظیمیله اوکا منصب اولان برچوق نهرلرك وادیلرینی جامع اولوب شرقاً نوبه وحبشه وجنوباً خط استوایه قریب اولان جبال قمره قدر ممتد اولور. غربی سودان دخی بیوکلکده نیلدن پك کیری قالمیان «نیژه‌ر» ونام دیکرله «دیولیبه» نهر عظیمی ایله تابعلرینك وادیلرینی جامع اوله‌رق غرباً سنغامبیا طاغلرینه و جنوباً کینه‌یی آییران قونغ جبالنه قدر امتداد و کینه کورفزینه تقرب ایدر.

صحرای کبیر ایله سودانك حالی بحر احمره قدر ممتد اولوب نوبه‌نك و صعیدك صحرای کبیردن فرقلری آنجق نیلك مجراسنك ایکی طرفنده‌اروا و اعمار ایتدیکی محللردن عبارت اولدیغی کبی حبشك دخی سوداندن فرقی آنجق ارتفاعنده‌در.

بونکله برابر وادیء نیل آیریجه بر قطعه اعتبار اولنه‌رق جنوبده غایت مرتفع و قیالق اولان حبش جبالی، وسطنده نوبه و صعیدك چوللرینی و منتهای شمالنده ده نیلك احیا و دنیانك اك معمور و اك منبت مملکتی حالنه‌وضع ایتدیکی مصر اسفلی جامعدر.

سودان غربی‌نك غرب و جنوب طرفنده ایسه برچوق طاغلر ممتد اولمقده‌در که بو طاغلر بحر محیط آطلاسینك سواحلنی سوداندن آییره‌رق سنغامبیا و کینه نامل‌ریله سنغال نهرینك منبعندن کینه کورفزینك ایچنه قدر ممتد اولان بر طاقم ممالکی جامعدر که بو ممالك طاغ اتکلرندن و ساحللردن عبارت اولوب بر چوق نهرلرله دخی

اروپا اولندقلرندن آفریقانك الك كوزل یرلرندن ایسه‌ده اهالیسنك و حشیلكی حسبیله اكثر طرفلری همان مجهول كبی در .

سودانك جنوبنده آفریقانك خط استوانك آلتنده بولنان یرلری ممتد اولورکه بو محل آفریقانك الك یوكسك یرلری اولوب عربلرك « جبل القمر » دیدكلری « كلیمانجارو » طاغی ٦٠٠٠ متره ارتفاعنده‌در . انجق ارتفاع اورته‌سنده اولوب شرق شمالی طرفی عدن كورفزینك آلتنده تا رأس عسیره قدر ممتد اولان صومالی وغالا چوللرندن وغرب جنوبی طرفی دخی ایلروده براوروپا دولتی اوله‌جغی ملحوظ بولنان قونغو وادیسندن عبارتدر .

خط استوانك جنوب طرفنده واقع وآفریقای جنوبی نامیله معروف اولان قطعه‌یه كلنجه : بویرلر كرك شرق و كرك غرب طرفلرندن مردیون صورتنده بری بنی متعاقب ویكدیكرندن یوكسك بر طاقم جبال متسلسله ایله محاط اولوب عمومیت اوزره ارتفاعی ١٠٠٠ و ١٢٠٠ متردن آشاغی دكلدر .

بویرلر دوز اولوب بعض تپه ودره‌لری دخی وارایسه‌ده غایت واسع كوللری وزامبز ، اورانژ وقونغو اسملریله اوچ جسیم نهری واردر . بوقطعه‌نك اكثر طرفی نشو نمالری چوق نباتاتله مستور ومنبت یرلر اولوب یالكز منتهای جنوبده‌كی امید برونی طرفلری جنوباً ٣٠٠٠ مترو ارتفاعنده اولان « نیوفلد » طاغلریله مسدود اولوب نسبةً قوری ونباتاتی آزدر . اورانژ نهرینك شمالنده قالاهاری اسمیله واسع برچول دخی واردر :

آفریقا قطعه‌سنك باشلیجه یدی سلسلهٔ جبالی واردركه شونلردر .

١ — شمال غربی طرفنده‌كی آطلاس یعنی درن سلسله‌سی .

٢ — غرب طرفنده كینه سواحلیله نیژه‌ر نهرینك وادیسی آره‌سنده اولان قونغ سلسله‌سی .

٣ — شرق طرفنده حبش طاغلری .

٤ — وسطنده اولوب الآن تماميله كشف اولنمامش اولان جبال قمر سلسله‌سی .

٥ — شرق جنوبی طرفنده آفریقای جنوبی‌نك ارتفاع داخلیسنك شرق مائله‌سندن عبارت اولان لوباته سلسله‌سی .

٦ — جنوب طرفنده ساحل بوینجه شرقدن غربه ممتد اولان نیوفلد سلسله‌سی .

٧ — غرب جنوبی طرفنده قونغو وآنموله سلسله‌سی .

قطعهٔ مذكوره باشلیجه یدی حوضه اولوب دردی شمال واوچی دخی جنوب قسمنده‌در . شمال قسمنده‌كیلر نیل ، نیژه‌ر وسنغال نهرلرینك حوضه‌لریله چاد كولنك مخرجسز اولان حوضهٔ داخلیه‌سندن وجنوب قسمنده‌كیلر دخی قونغو ، زامبز واورانژ نهرلرینك حوضه‌لرندن عبارتدر .

جنوب طرفنك ارتفاعی ساحللره قریب محله‌قدر دوز كیدوب ارادن بردن برء اینديكندن نهرلری دخی برچوق شلاله‌لر وسریع جریانلرله دوكیلوب سیرسفائنه مانعدرلر .

خط استوانك ایكی طرفنده مدار جدی

ایله مدار سرطان آره‌سنده یدی بیوك كول واردركه بونلردن سودانك وسطنده اولان « چاد » ایله حبشستانده‌كی « چانه » كوللرینی خط استوانك شمالنده ، « نیاسه » و « تانغانیقا» ایله « نیانزا » و « نه‌غامی » كوللری دخی جنوب قسمنده واقعدرلر .

بوقطعهٔ واسعه طبیعی اوله‌رق درت قطعه‌یه تقسیم اولنه بیلیر : آطلاس سلسلهٔ جبالنك تشكیل ایتدیكی مغرب قطعه‌سی ، صحرای كبیر ، سودان غربی ، سودان شرقی ، سنه‌غامبیا ، كینه ، نیل وادیسی یعنی مصر ونوبه ، حبش ، صومالی قطعه‌سی ، آفریقای وسطی قطعه‌سی ، قونغو وادیسی ، زنكبار وسائر سواحل شرقیه مائله‌سی . امید بورنی وناتال قطعه‌سی ، ایلروده برقاچ قطعه‌یه تقسیم اولنه‌بیله‌جك اولان آفریقای جنوبی‌نك داخلی وغربی اقطاری .

بحرسفید ، آق‌دكز

طرابلس غربدن اول آق دكز — تاریخ وجغرافیا اوكنده آق دكز — آق‌دكز غرائبی ! — سیاست وتجارت نقطهٔ نظرندن بحرسفید — آق دكز كیمكدر ؟ — لاتینلر بو دكزی بنمسه‌یورلر ! — انكلیزلر نه دیورلر ؟ بحرسفیدده بین‌الملل سیاست وتجارت ! دولت علیهٔ عثمانیه‌نك آق دكزده‌كی منافع سیاسیه وتجاریه‌سی .

———

ایضاح وتفصیلدن آزاده‌دركه بوكون چار اقطار جهانه اجرای حكم و نفوذ ایدن ملل واقوام تعبیر دیكرله دول موجوده‌نك همان قسم اعظمی قطعات خمسه‌دن الڭزیاده حائز شرف وقیمت اولان اوروپا قطعه‌سنده بولونیور . بوقطعه‌نك جهت شمالیه‌سنك غایت صغوق ومواسم اربعه‌دن قارلر وبوزلرله مستور بولنمسنه رغماً جهت جنوبیه‌سی غایت لطیف ومعتدل اولوب سنه‌نك همان بتون مواسمنده خورشید جهانتابك شعاعات حیاتبخشاسیله منوردر .

اوروپانك بتون سیاست وتجارتی ایسه همان كاملاً اوروپانك جنوبنده وقوع بولور . الڭ بیوك ومهم شهرلر ، لیمانلر ، تجارتگاهلر ، اسكله‌لر ، آطه‌لر ، دارالحربلر اوروپانك جنوب جهتنده بولنمقده‌دركه بوده بحرسفید ویا آق دكز دینیلن بیوك بر دكزله محاطدر . سواحلی ازمنهٔ قدیمه‌دن بری مدنیت بشریه‌نك بشیكی حكمنده بولنمش وآسیا وآفریقا ایله اوروپا آره‌سنده دائما تعاطیٔ افكار وتجارته واسطه اولمش بولنان بو دكزك شمال جهتنده آیریجه دكز دینله‌بیله‌جك قدر بیوك برطاقم كورفزلر واردركه بونلرده ایتالیانك اطرافنده بولنان « تیرنیا » ، «یونان» و « آدریاتیك » دكزلریله ممالك عثمانیه‌نك آره‌سنده بولنان « آطه‌لر دكزی » ، «مرمره» و « قره دكز » دن وبرده روسیه طوپراغی ایچنه كیرن آزاق دكزندن عبارتدر .

بودكزدركه اوروپا وآسیای عثمانیدن بشقه آفریقای عثمانی‌نك سواحلنده‌ده بوسه‌چین اولیور وسواحل مذكوره‌یی فیضبار قیلیوركه مصر ، طرابلس غرب وبنغازی ایله بر وقتلر داخل حوزهٔ ممالكمز اولان تونس ، جزایر وفاس‌ده اوسواحلده بولونیور . بوقطعات

مباركه‌يى اليوم اوروپاليلر ضبط واستيلا ايتمشلردر . او اوروپاليلر كه مملكتلرى عادتا آسيانك برشبه جزيره‌سى وروسيه ايله اسوه‌ج ونوروه‌ج استثنا اولنسه ، بتون اوروپا ، آسيا قطعه‌سنك بركوچوك خطه‌سى حكمنده اولديغى كبى نه نيل ، يانغچه وآمازون كبى بربيوك نهرى نه « آند » و « هيمالايا » كبى برجسيم طاغى ، نه كنديسنه مخصوص نباتات وحيواناتى ، نه كثرتلى آلتون ، كموش وسائر معدنلرى ، نه ذيقيمت طاشلرى الحاصل بودرلو برثروت طبيعيه‌سى واردر .

طبيعت بوقطعه‌يه فوق‌العاده اوله‌رق هيچ برنعمت ويرمه‌مش اولديغى كبى هرشيئنى ده كوچوك مقياسده خلق ايتمشدر .

حال بويله ايكن آسيا وآمريقاده اولسه آنجق بردولت تشكيل ايده‌بيله‌جك ويا بردولتك اهميتسز براستملاكى اوله‌بيله‌جك قدر كوچوك اولان بوقطعه‌ده بوكونكى كونده قوت وشوكتلريله دنيايى تتره‌تن وكرهٔ ارضك اوجسيم قطعه‌لرينى استملاك وتصرف ايدن اوقدر بيوك دولتلر تشكل ايتمشدر . اهاليسنك معارفى ، صنايعى ، اختراعات وكشفياتى ، محيرالعقول اولان تشبثات عظيمه‌سى بردرجه‌يه وارمشدركه بو قطعه كرهٔ ارضك مركزى ، خلاصه‌سى ، اك منتخب ، مهم وكزيده يرى حكمنى آلمشدر . واقعا بوكون آمريقانك بعض طرفلرى همان اوروپا ايله رقابت ايده بيله‌جك درجه‌يه كلمش ايسه‌ده اويرلرى‌ده بودرجهٔ مدنيته ايصال ايدن ودها طوغروسى اوبعيد وهجرا محللرى‌ده ترقى وتمدن ايتديرن ينه اوروپاليلردر . اومدنيتلر اوروپا باغ مدنيتنك اورالرده يڭى ديكلمش تازه فدانلريدر .

مدنيت اك اول اوروپاده ظهور ايتميوب بو قطعه‌دن اول هندوچين ، ايران ، وادئ فرات ، سوريه ومصرده بولنمش ايكن اورالرده پايدار اوله‌ميوبده اوروپاده بوقدر ترقى ايتمسنك ، بوكون اوروپا قطعه‌سنك ، كرهٔ ارضك هرطرفندن زياده معمور اولمسنك اسبابنى محققين بوقطعه‌نك احوال طبيعيه و جغرافيه‌سنده تحرى ايتمشلردر .

بويله برقطعه‌نك اك مهم وعظيم بر بندرگاه تجارت ومنبع سياستى اولان بحر سفيدك نصل برحوزهٔ قيمتدار اولديغى ايضاحات مسروده‌دن مستبان اولور .

*
* *

فرانسزلر ديورلركه : « زمانمز لاتين غايهٔ خيالنك تحقق ايتديكنى كوره‌جكميدر ؟

بحر سفيد ، وقتيله رومالیلرك ديدكلرى كبى عجبا « بزم دكز » اوله‌بيله‌جكميدر ؟

فرانسه‌نك بر چوق غوائلى ، كنديسنه پك بهاليه اوطوران سوقيات عسكريه نتيجه‌سنده بوكون فاس مسئله‌سنى حل ايده‌جكى صره‌ده ايتاليا طرابلس غربه صورت قويه‌ده يرلشمك چاره‌سنى دوشونيور .

قومشومز وقتيله اوراده بتون صنايع وادبياتنى نشر ايدن كندى لسانلرينى قونوشديران اجدادينك ايزلرى اوستنده تكرار يورومك ، برزمانلر مظفريتلرينه باش اكن آفريقا ساكنلرينى شمديده كنديسنه رام ايتمك استيور وبوسببله برحماى حرب ايچنده بولونيور .

طرابلس غرب ، پك مهم بر مستملكه حالنده اداره ایدلمكه شدتله محتاج براقلیدر . فقط عجبا بوكونكی رومانیه‌لر اوكارنده مثال اولان اجدادلرینك حركاتی اجرا وتطبیق ایده‌بیله‌جكلر می ؟

اسپانیاده چوقدن بری الك معزز امیدلرینی آفریقانك شمالنه باغلامشدر . حتی « ایزابه‌ل لاقاتولیك » مراكشه اسپانیا ملكی نظریله باقیوردی . . . مانش دكزنده دها طار بر بوغاز ، ایبریا — اسپانیا وپورتكیز — شبه

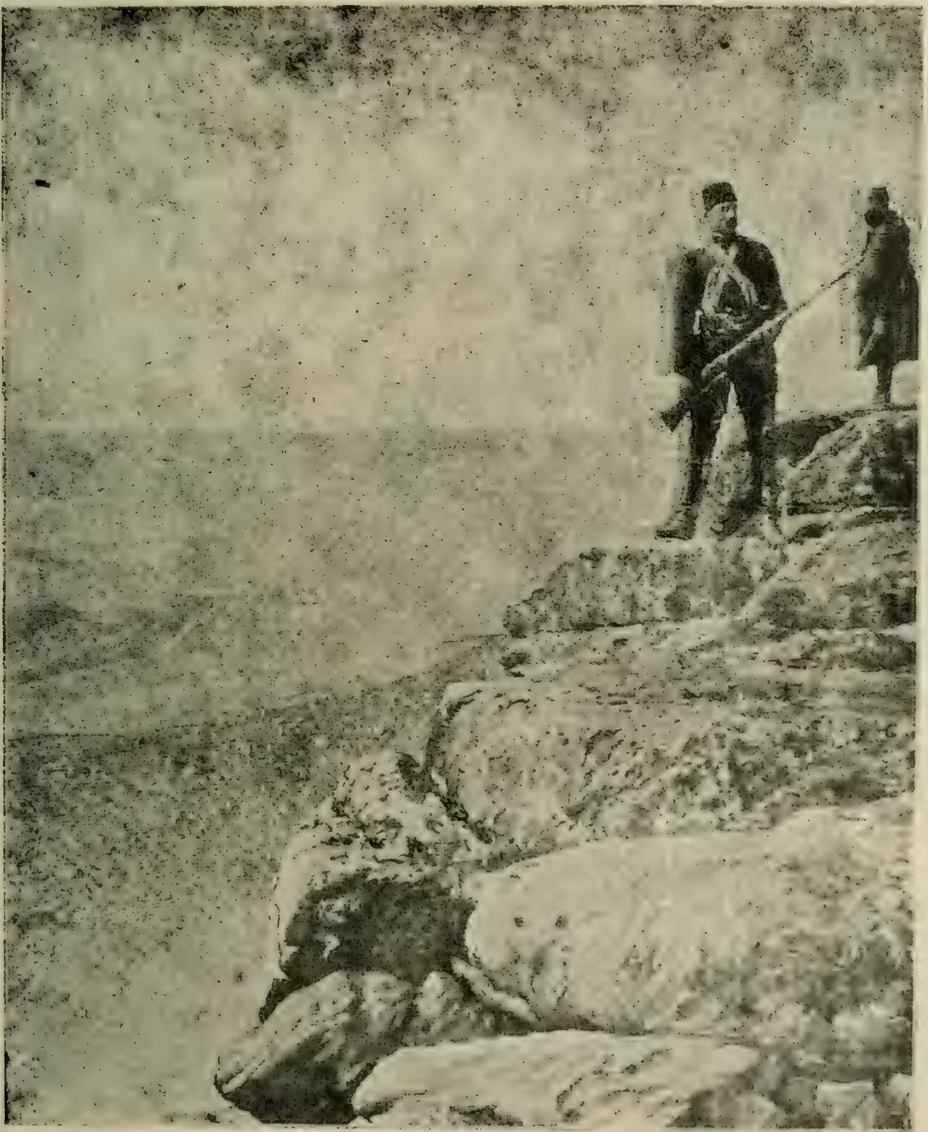

طرابلس غربده جبل نفوسه تپه‌سنی محافظه ایدن قهرمان ترك نفری

جزیره‌سنی حکومت اسلامیه‌دن تفریق ایدر . بکمزلر . حتی کندیلرینه استیلای اسلامیتك
فی الحقیقه طرابلسده اسپانیانك منتهای جنوبیسنده بقایاسی دینیله‌بیلیر . آفریقانك بو قسمنده‌لاتین
واقع اولوب طنجه‌نك قومشوسی بولنان بو قرداشمز اسپانیایه عائد حصه دوشه‌جکنی
یلده‌ده قادینلر . البسه اعتباریله فاس قادینلرینه بیلمیورز .

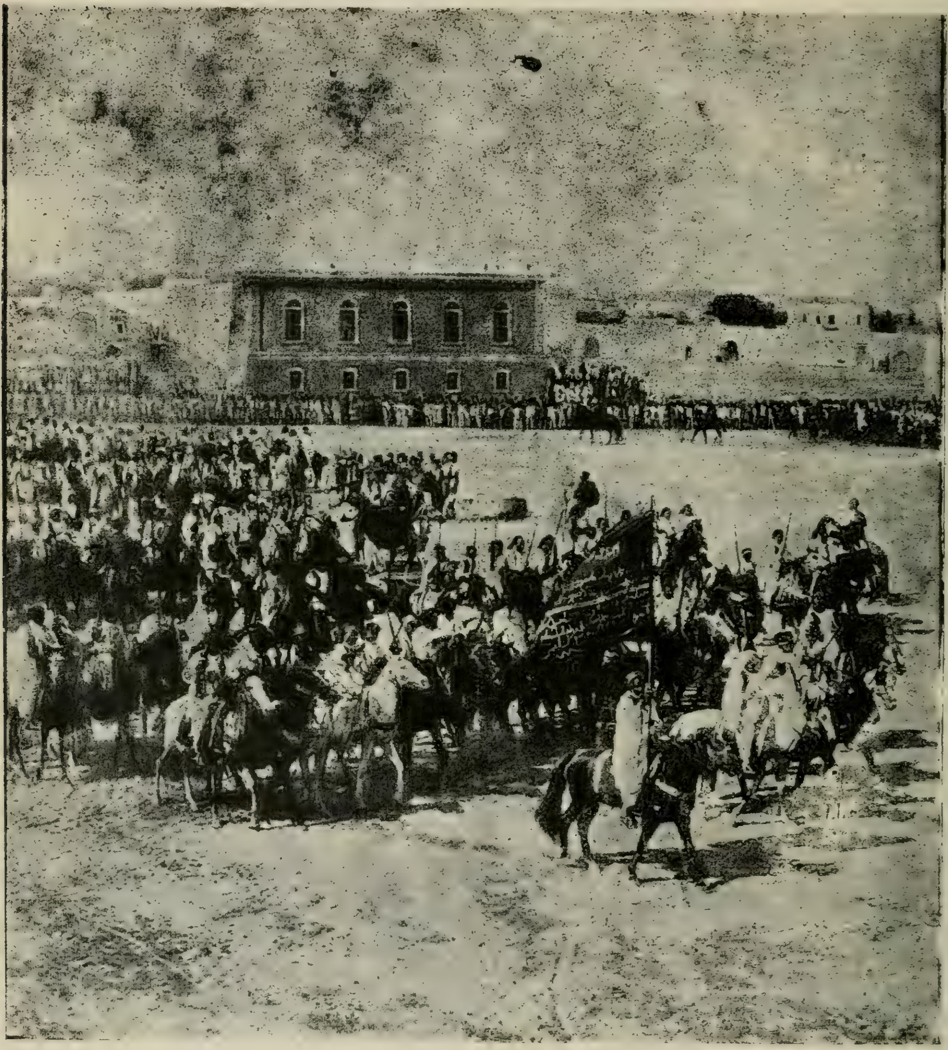

طرابلس غربده عساکر عثمانیه ایله عساکر ملیه‌نك دشمنه قارشی استحضارات حربیه‌ده بولندقلری

آلمانیـا ایله اولان مذاکراتمزك اکمالنده مادرید قابینه‌سیله بوخصوصی تد ئزایده‌جکمزدن آنلرك غایهٔ تاریخیله بزم احتیـاجات اقتصـادیه وسیاسیه‌مزك توافق ایده‌جکنی تمنی ایده‌لم .

فقط الك طوغروسی لاتین دکزینك « بزم دکزك » فرانسه‌یه عائد اولمسیدر. چونکه او، صوك زمانلرده کنـدی ثروت ومدنیتی ایچون لازم کان بر چوق شیلری اورایه صرف ایتمشدر .

جزایر ایله تونس بزه‌پك پهالی‌یه اوطوردی. بوندن بشقه آق دکزك طالغه‌لرنده مملکتمزه پك کوزل خدمتلر یاپه‌بیله‌جك اولان بیکارجه کنجلرمزك ذنی واردر . . . وبو ایتالیا ایله اسپانیانك فدا ایتدیکی شیلردن پك فضله‌در ...

***

« ترکیا وایتالیا آره‌سـنده اعلان ایدیلن حرب ، اوروپا محافل تجـاریه ومالیه‌سـنده دوائر سیاسیه‌ده‌کندن زیاده امثالسز بر باصقین حصوله کتیردی . . . دوائرسیاسیه‌ده ویاخود بونلرك بر قاچی یالکز طرابلسـده‌کی ایتالیـا آمالنی تجاهل دکل ، حتی هیچ بریسی بو قدر سریع بر تیاترو ضربه‌سنه وبو درجه شـدتلی وقعه‌یه منتظر دکل ایدیلر . آشـکاردرکه بتون اوروپا بردن بره دوچار حیرت اولمشدر.اوروپا یالکز حیرت دکل اندیشه‌ده ایدییور . چونکه باشلانیلان اویون پارتیسی بر ینار طاغ اوزرنده جریان ایدییور ! بوکا کیمسـه‌نك شـبهه‌سی قالمامشدر . بو ، برلین ایچون برضربهٔ غدارانه در : انتخـابات دوره‌سی حلول ایتمدن ، فاس ماصـه‌سی اوزرنده صوك قوزلرنی اویـنادیغی صره‌ده الك قیمتلی منافعیله بر متفق آره‌سنده ظهورایدن بوحال،برموفقیت‌سیاسیه«باوف»ی‌در.

حال حاضر ، هندستان طریقنك سلامتنی تأمین ایدن آق دکز موازنتنك محافظه‌سـنی ، شمدی‌یه قدر آصلا کیزله‌مه‌مش اولان انکلتره ایچون دخی قوتلی بر ضربه‌در . . .

خلاصهٔ کلام بو اعلان حرب براندیشـهٔ عمومیه‌یه سبب اولمشدر . چونکه هیـچ برفرد شبهه ایده‌مزکه طرابلس غربی بومبارد‌مان ایدن ایتالیا طوپلرینك صدالری ناکهانی بر صورتده هم — کریدلیلرك قولاق قبارتدیغی — آطه‌لر دکزنده هم‌ده‌بالقانلرده عکس انداز اوله‌بیلیر...

فی‌الحقیقه بویله بر زمانده بو درجه‌قاریشیق مسائلك سرزدهٔ ظهور اولمسندن احوال‌مالیه‌نك اندیشه‌یه دوشمسی اسبابی میدانده‌در. اوچ آیدن برو احوال مالیه بو اندیشه‌یی سوروکلدی ، صاللاندیردی وانجامکار نفسی کسیلدی، دقیقه‌دن دقیقه‌یه مضطرب واعتمادکار بولندی ، فقط هر آی دوچار مصیبت اولدی . . . چونکه دائما یکی بر خدعه‌یه معروض قالدی . اشته ای ویا فنا بر حالده آلتنجی تسویهٔ حسابات [بورسـه معاملاتنده هر آیك اون بشنده اسهام متداوله حقنده ایدیلن مذاکراتك نتیجه‌سی] ختـام بولمشدر . فقط یدنجیسی . . . نه اوله‌جقدر ؟ باخصوص تشرین اول معاملاتنی سد ایده‌جك اولان سکزنجیسی نه‌اوله‌جق : شاید او صره‌ده آق دکزافقلری قرمزی‌یه‌بویانیر وره‌ن‌وادیلری قاریشق اولورسه ؟ . .

چونکه فاس ، الآن دینیج و توانادر ، آیاقده طوریبو . آلمانیانك حرکاتنه نصب انظار ایتمشدر . بوندن بشقه ترکیه ـ ایتالیا محاربه‌سی‌ده پارسدن ماعداعثمانلی وایتالیااسهامنك رواجکاهی اولان لوندره‌ده ، برلین‌ده ، ویانه‌ده بوك واپورقومپانیالرینك آق‌دکز حوضه‌سنده‌کی منافع عظیمه‌لرینه طورغونلق عارض اولیور . بونلری آیری آیری تدقیق ایدەلم .

فرانسه منافعی ـ فرانسه‌نك وفرانسه سرمایه‌سنك ممالك عثمانیه‌ده تأمین ایده‌کلدیکی منافع هان کافه‌مزك معلومی اولدیغندن اوزون اوزادی‌یه تفصیل ایتمیه‌جکز .

هرکس بیلیرکه فرانسه تصرف صندیغی ترکیه‌دن برملیار بش یوز ملیون فرانق‌قدر بر مبلغ آله‌جقدر . بو ، عظیم ومهم برمبلغدر . آیروجه عثمانلی تیمور یوللری اچون ده ۳۷۵ ملیون ، املاك وعقارات شکلنده یوز ملیون ، تشبثات صناعیه‌ده ۸۵,۵۰۰,۰۰۰ ، امور تجاریه‌ده ٦٦ ملیون ، تشبثات بحریه‌ده ۵۰ ملیون فرانق مودوع بولونیور .

بومبالغك عائد بولندیغی اسهام وتحویلات، بوکون عادتا فضاده طاغلمش ، ایریلی اوفاقلی برطاقم جزؤدانلره کیرمش بولونیور . محاربه دوام ایده‌جك اولورسه بواسهامی حامل بولنان کوچوك اصحاب ایراد اندیشه‌یه دوشمزلرمی ؟

بونلر پولتیقه عالمندن بالطبع خبردار درلر . داخل ممالك عثمانیه‌ده ظهور یافته اوله‌جق احوال وخیمه‌دن شبهه‌سز ضرر دیده اولورلر وخارجاً فوندولر دوشر . . . بومنافع مالیه‌دن بشقه آق دکزده‌کی فرانسز تجارتی دهشتلی ضایعاته اوغرار . شرق اسکله‌لری‌ایله معامله‌ده بولنان مارسلیا ترانسیت لیمانده‌کی خسارات ملیونلره بالغ اولور . اخراجات تجارتی‌ده آیروجه شایان تذکاردر ...

آلمانیا منافعی ـــ آلمانیانك بواختلافی بر طرف ایده‌مزسه کندی آیاغنه بالطه ایندیرمش اولور . یکرمی سنه‌دن‌برو اقتصاد پولتیقه‌سنی تمیز ایدن ویورولمق بیلمیان برثباتکارلق ایله آق دکزده برتأثیر عظیم حصوله کتیردی . بو تأثیر عظیمدن ، بوجهد واقدامدن موفقیت تأمین ایدلمشدر .

آلمانیا تجارتی آق دکزك ممالك عثمانیه سواحلنده برتجیلکی احراز ایتدی . کیتدکجه توسع ایتمکده‌در . دوشونیله‌جك اولورسه آلمانیا ، فرانسه‌قدر ترکیه‌ده مربوط ومرهون دکلدر ... مختلف‌اقراضاتی ۹۰۰ ملیون‌فرانغی تجاوز ایتمز . آنجق بانقه‌لری ، تجارتخانه‌لری ، واپورلریله آق دکزك هرطرفنه یاییلمش در وایشته بومنافع تجاریه‌سندن طولایی آلمانیا حکومتی دیکر اوروپالیلردن‌دهازیاده بومحاربه‌دن رخنه‌دار اوله‌جقدر .

ایتالیاده : دایچه بانق ـــ که‌درەسدنه‌ر ، دارمشتادنه‌ر ، برلینر هندل زشاف وشافهاوزه‌ن بانق فراین‌ایله برلکده ـــ ۱۰۵ ملیون فرانق سرمایه « بانقو فولر چیاله » یی تأسیس ایتمشدر. ۷۵ ملیون فرانق سرمایه‌لی « قره‌دیتو ایتالیانو» مؤسسه‌سنی قسماً تفتیش ومعاینه‌ایدن « ناسیونال بانق مع‌دایچلاند ...

یونانستانده : سرمایه‌سی اون ملیون فرانقدن عبارت « آتنه شرق بانقه‌سی » نه ظهیر اولان « ناسیونال بانق » ...

فلسطینده : « ناسیونال بانق » ك مراقبه‌سی آلتنده بولنان « لەوانت قونتور » آوروجه‌ده « هایدوشرکاسی » تجارتخانه‌سی [۱۰ ملیون سرمایه] ایله مشترك « دایچه پالاستینابانق » ...

استانبولده : مشهور « دایچه اوریانت بانق » ك سرمایه‌سنی تشکیل ایدن ۱٦ ملیون مارق ، « درسدنر وشافهاوزن بانق » طرفندن تدارك ایدلمشدر .

کذلك بالقانلرده : صوفیه‌ده ، بلغرادده ، بکرشده درت آلمان بانقه‌سی مدهش رول ایفا ایتمکده‌در .

بونلردن بشقه ٦۰ ملیون سرمایه‌لی « آناطولیشه اندن‌باهن ژەزلشافت » ی اونوتمیه‌لم . بو مبالغ ، بارون « هیرشن » دن صاتون آلدیغی جسیم برحصه‌دن طولایی دایچه بانق طرفندن قونترول ایدلمکده‌در .

سلانیك ـ مناستر خطه ویریلن ۲۰ ملیون مارق و ٦۰ ملیونلق اسهامی یعنی بو شرکتی قونترول ایدن « درسدنر بانق ایله ٦۳ ملیون سرمایه‌لی « اوریانتالیشه آیزەن‌بانق » نامنده‌کی بانقه‌لری‌ده شایان تذکاردر .

آلمان سفائنی بحر سفیدده بیوك بر موقع طوتدیلر . جزایره قدر سیر وسفر ایدیورلر . مارسایا ایله استانبول آره‌سنده برنجی سیستم مرکز نقلیه واپوری واردر .

جبل‌الطارق طریقیله آقصای شرقه گیدن واپورلرك کمور دپوسی اولان جزایر شهری وستفالیا کموری صاتان ویالکز آلمانلری استخدام ایدن بر کمور دپوسنه مالکدر . مارسلیادن اسکندریه‌یه ، مارسلیادن باطومه پوسته‌لری‌ده واردر .

معاملات تجاریه‌سنه عائد بعض مهم رقملری ذکر ایده‌لم : ۱۸۸۰ دن ۱۹۰۱ تاریخنه قدر هامبورغ اسکله‌سندن روم ایلی‌یه یوزده ۸۹۱ ، غربه وجزایره یوزده ۱۰۹٤ اخراجات وقوع بولمشدر .

آلمانیانك ایتالیایه اخراجاتی ۱۸۹۸ده ، ۱۱۳ ملیون ، ۱۹۰۷ ده ایسه ۳۷۳ ملیوندر .

اختلاف حاضر دوام ایده‌جك اولورسه آلمانیانك . منافع لاتحصاسی بیوك بر پریشانی وخرابی‌یه اوغرایه‌جقدر .

عجبا بزده بر سیاسی یوقمیدرکه بو یازدقلرمزدن حصه‌مند اولسون ؟

انکلیز منافعی — مالیه نقطهٔ نظرندن انکلتره‌نك ترکیه‌ده آنجق ۷۵۰ ملیونی واردر . دیون عمومیه عثمانیه اسهامندن انکلیز حیبلرنده یالکز یوزده بش بولونیور . تجارت نقطهٔ نظرندن آلمانیا رقابتنه معروض قالمشدر .

مؤلفیندن برینك ویردیکی معلوماته کوره انکلتره‌نك آق دکز سواحلنده‌کی منافع اقتصادیه‌سی سویش طریقیله یاپدیغی دادوستدك عظمتنه رغماً گیتدکجه محو اولمقده‌در ...

انکلیز تجارت خارجیه‌سنك بشده بری ، جبل‌الطارقدن سویشه طوغرو ، دها ایلرویه مصروفدر : مصر ، فرانسه ، ایتالیا وممالك

عثمانیه بونك خارجنده‌در . بوندن فضله یازمغه لزوم یوقدر ، ظن ایدرز ؟

دیکر اوروپا دولتلرینك آق دکزده‌کی منافعنی ذکره حاجت یوقدر . بونلرکچی مال اولمقدن زیاده سیاسی‌در . روسیه بوغازلره کوز آیرمقسزین ، آوستریا سلانیکه باقمقسزین آق دکزده یوکسلن بلوطلری کوره‌میورلر . . . »

اقلیم وهواسی

آفریقا قطعه‌سنك خط استوانك آلتنده بولنان یرلری ، که ۱۵ درجه وسعتنده بر منطقه‌دن عبارتدر ، بالطبع زیاده‌سیله صیجاق اولوب حرارتی آنجق ارتفاعیله بعض طرفلرده کسب اعتدال ایدییور وسنه‌ده طقوز اون آی متمادیاً غایت شدتلی شمشکلر ویلدیرملرله مترافق یاغمورلر آلتنده بولنیور . بو منطقه‌نك شمالنده ۱۷ وجنوبنده ۲۰ درجه وسعتنده ایکی منطقه بولنیور ، که بونلر ده آلتیشر آی یاز موسملرنده ، یعنی شمالی منطقه‌ده نیساندن تشرین اوله ، وجنوبی منطقه‌ده دخی تشرین اولدن نیسانه قدر هر کون موسم یاغمورلری یاغار . بو یاغمورلر آفریقانك هر طرفنه آقوب اکثر یرلرینی اروا وا حیا ایدن جسیم نهرلری تولید ایدرلر . بو ایکی منطقه‌نك شمال وجنوبنده ایسه اقالیم معتدله‌یه مخصوص اولان قیش یاغمورلری یاغارسه‌ده ، شمالده صحرای کبیرك کونشدن ایصینوب برفورن ایچی حالنی آلان قوملری خط استوا طرفلرندن کلن بلوطلری تبخیر ایتدیره‌رك ، یاغمور یاغدیرماز . آطلاس طاغلریله حبش طاغلرینك اك مرتفع محللرینه ایسه ایسه قار دخی یاغوب ، بو طاغلرك اتکلرنده وشمالی ساحللرنده آوروپای جنوبی هواسنه مشابه برهوا حاصل اولور . آفریقانك اك قورو وناقابل اسکان یرلری شمالده‌کی صحرای کبیر ایله جنوبده‌کی (قالاهاری) صحراسی ، واك معتدل وکوزل یرلری دخی آطلاس سلسلهٔ جبالنك اتکاریله قونغ طاغلرینك مرتفع محللری وقونغو وادیسیله‌امید برونی اطرافی وسواحل شرقیه‌نك بعضیسی وعلی الخصوص آفریقای جنوبینك مرتفع ومحصولدار اولان ایچ طرفی ایسه ده حیفا که بویرلر برطاقم وحشیلرك النده اولوب اعمار کورمه مکده‌در . نهرلردن بعضیسنك علی الخصوص(زامبز)و(نیژه‌ر) یاغمورموسملرنده طاشوب آلچق یرلری باصمغله ، بطاقلقلر تحصل ایدر که منصبلری اطرافنك و اکثر سواحلك وآلچق یرلرك هواسنی زیاده‌سیله اخلال ایدرك، مهلك حالنه قور .

محصولات طبیعیه‌سی ، نباتاتی. ــ آفریقانك وسعتی وهوا واقلیملرینك تخالفی حسبیله ، نباتات ومحصولات طبیعیه‌سی دخی مختلف ومتنوع اولوب ، سواحل شمالیه‌سنده وآطلاس سلسلهٔ جبالنك شمالی اتکلرنده آوروپای جنوبیه مخصوص اولان نباتات ومحصولات اقالیم حاره‌یه مخصوص نباتات ومحصولاتله برابر اوله‌رق یتیشیور ، وکلیتلی حبوباتله برابر زیتون، نار ، پورتقال، لیمون، خرما و اوزوم حاصل اولیور.

آطلاس طاغلرنده پك چوق اوتلرله میشه آغاجلرینك انواعیله کستانه آغاجلری ، ومصرده کلیتلی پاموق ، پرنج ، شکر قامشی وسائره دخی یتیشیور . بومنطقه‌نك جنوبنده صحرای کبیرا عمومیت اوزره نباتات ومحصولاتی اولمیوب ، یالکز بعض اکری بوکری آغاج ودیکنلرله آز چوق صولری اولان واحلرده بعض نباتات وعلی الخصوص حیواناتی بسلمکه یارایان برقبا اوت اییور ، علی الخصوص یاغمور یاغمدیغی وقت بو واحلر زمردکبی اولوب صحرای کبیرك یکنسق دومری اورته‌سنده منظره‌لری پك لطیفدر. بوواحلرك الك بیوکی والك چوق نباتات یتیشدیرنی (آشبن) واحیدر که برطاغك اتك و وادیلرندن عبارت اولوب چولك اورته‌سنده آفریقانك بر اسویچره‌سی حکمنده در . آفریقانك اقالیم حاره‌سنده‌کی نباتات واشجار ومحصولات تماميله معلوم اولمیوب ، یالکز سواحله قریب اولان محللرده کوریلن انواعنه قیاسله آکلاشلمقده ، وبوجهتجه هندستانله مشابهتی اولدیغی تخمین اولنمقده‌در . بونباتاتك اکثریسنه لسانمزده اسم بوله‌میه جغمزدن ، تعدادندن صرف نظرله ، یالکز دنیاده آغاجلرك الك قالینی اولان (بائوباب) ایله هندستان جویزی قبیلندن مغدی بیوك میوه‌لر ورن و «اتمك آغاجی» تعبیر اولنان اشجارك برقاچ نوعی ، وبرده ایچ قبوغی تره‌یاغی لذتنده‌اولان «تره‌یاغی آغاجی»وصومالی قطعه‌سنده قوقولی وضمغلی آغاجلر بولندیغنی بیانله اکتفا ایدرز . بیوك نهرلر مجرالرینك اکثر طرفلریله منصبلری بر نوع یوکسك قامشلرله مستوردر .

آفریقای جنوبینك سواحل شرقیه وغربیه‌سی مشابه اولوب ، درجه درجه کسب ارتفاع ایدن طاغلرنده ممالك حاره ومعتدله‌یه مخصوص انواع نباتات واشجار بولندیغی کبی ، ایچ طرفلرنده دخی پاموق وقهوه ایله شکر قامشی خدایی نابت اولوب ، پك قوتلی واپی اولدیغندن . بوقطعهٔ واسعه برکون چالیشان براهالی الینه کچه‌جك اولسه ، دنیانك الك زنکین یری اوله‌جغنده شبهه یوقدر. امید برونی طرفلرینك ایسه نباتات واشجاری اورایه مخصوص برطاقم انواع صنوبر . بو آغاجلردن نقل اولنان بعض محصولات واشجار دخی یتیشمکده‌در .

حیواناتی . — حیواناتجه آفریقا کرهٔ ارضك الك زنکین قطعه‌سی اولوب ، علی الخصوص آفریقای وسطی وجنوبیده اکثریسی بوقطعه‌یه مخصوص اولان انواع حیوانات وطیور وحشرات بولنور . اوکوزلری عمومیت اوزره جسیم و اکثریسی بروپا ایکی هورکوچلی اولوب ، بوینوزلری دخی غایت قالین واوزوندر. کیك وغزالك آت قدر بیوکندن طاوشان قدر کوچکنه وارنجه انواعی اولوب ، اکثریسی بیکلرجه اوله‌رق ، سوری سوری کزرلر . بیانی مانده‌لر طرفنده وعلی الخصوص آفریقای جنوبیده پك چوق قوتلی ووحشیدرلر ، واترنده برنوع مسك قوقوسی واردر . بر وایکی بوینوزلی کرکدانلر وفیللر غایت جسیم اولوب ، آفریقا فیللری آسیا فیللرندن فرقلی ودها بیوك اولمغله برابر ، تأنیسه مستعد دکللردر. صو آتی دنیلن حیوان جسیم آفریقایه مخصوص

بیوك نهرلرده وكوللرده بولنور . آرسلان ، قپلان ، صیرتلان ، تلكی ، چقال كبی حیوانلری پك چوقدر . زرافه دینیلان غریب الشكل حیوانله یبانی استرلرك انواعی دخی دوه‌قوشلریله برابر سوری سوری گزرلر . متنوع قیون وكچیلری دخی چوق ایسه‌ده ، بونلری فنا اولوب ، یالكز آطلاس طاغلرنده استانبوللیلرك (مرینوس) دیدكلری غایت گوزل یوكلی بر نوع قیون بولنور كه اسپانیایه دخی عربلر واسطه‌سیله اورادن سوق وادخال اولنمشدر . امید برونده انكلیزلر یوصوك وقتلرده آنقره كچیلرینی یتیشدیرمكه موفق اولمشلردر . دوه آفریقانك یالكز شمال طرفلرنده بولنوب عربلر طرفندن آسیادن آفریقایه ادخال ایدلمش اولدیغی مظنوندر . میمونك انواعیله ، شمپانزه وغوریل دینیلن وحیواناتك اك ذكیلری اولوب شكل وهیأتجه دخی انسانه اوقدر قریب بولنان ایكی نوع نسناس دخی آفریقانك غرب و جنوب طرفلرنده بولنور. ییلان ، عقرب وسائر حشرات مضره‌نك انواعی بولندیغی كبی ، نهر وكوللرك همان كافه‌سنده تمساح بالیقلری ، واكثر طرفلرده سیوری سینكك پك بیوكلری وحیواناتی صوقار صوقماز تلف ایدن و (چچه) تعبیر اولنان برنوع سینك بولنیور . قوشلرك آفریقایه مخصوص پك چوق نوعلری وعلی الخصوص غایت گوزل توییلی بعض نوعلری واردر . یوك وبینك حیوانی اولمق اوزره ، شمالده دوه ، آت ومركب وجنوبده ایسه اوكوز واینك قوللانیلور .

معادنی . — دمیر وباقیر معدنلری آفریقانك هر طرفنده بولنوب ، علی الخصوص دمیر آفریقانك اك بدوی اقوامی دخی چیقارمق وایشلمك علمنی بیلدكلری كبی ، آلتون معدنی دخی چوق ایسه‌ده ، الآن چیقاریله‌میوب یالكز بعض نهرلرك كنارلرنده وقوملرك ایچنده اهالی طرفندن طوپلانمقده‌در . امید برونی طرفلرنده كلیتلی ذی‌قیمت طاشلر وعلی الخصوص الماس بولنوب ، انكلیزلر طرفندن چیقارلمقده‌در معدن طوزی دخی بولنوب ، سودان طرفلرینك باشلیجه تجارتلرندندر .

اهالیسی ، جنسیت وادیانلری . — آفریقا قطعه‌سنك اكثر طرفلری پك آز بیلنوب ، بعض جهتلری الآن بسبتون مجهول بولندیغندن اهالیسنك مقدارندن بحث اولنه‌مازسه‌ده ، تخمینی وتقریبی اوله‌رق ، جغرافیونك اكثریسی بو قطعه‌نك ۲۰۰ ملیون اهالیسی اولدیغنی قبول ایتمشلردر . بوقطعه‌نك اهالیسی قدیماً ایكی جنسه منسوب بولنمشدر ، كه بونك بری شمال طرفنده بولنان بربرلر ودیكری دخی جنوب طرفنده بولنان زنجیلردن عبارتدر ؛ آنجق مؤخراً دها برچوق اقوام وامم خارجدن كلوب ، یرلشمش اولدقلری كبی ، بونلرله اهالیٔ قدیمه‌نك امتزاجندن دخی بعض ملزجنسلر حاصل اولمشدر. شمدیكی حالده آفریقانك اهالیسی باشلیجه بش جنسه تقسیم اولنه‌بیلیر ، كه شونلردر :

اولا ، بربرلر ، كه‌وقتیله بوقطعه‌نك یالكز شمال غربیسنده دكل، بلكه مصر وحبش وبربره وسومالی‌یه وسودانك حدودینه قدر بتون

یالکز آطلاس سلسلهٔ جبالنك مرتفع محللرنده و صحرای کبیرك غربی قسمنده ساکن بولنان قبیله‌لردر، که توارقلر و سائر قبیله‌لر دخی بونلرك جمله‌سندندر، آنجق بونلر دخی اکثر یرلرده عربلرله مختلط اوله‌رق یاشامقده وهم بربرجه هم عربجه سویلمکده درلر. ثانیاً، عربلر، که میلاد عیسادن خیلی وقت اول زنکبار و سفالة الذهبه‌قدر آفریقانك

طرابلس غربده کرك عساکر منتظمه و کرك عساکر ملیه‌یی تشکیل و تعلیم ایدن ارکان حربیه هیئتی

عبدالرحمن پاشا – میرلوا زهدی پاشا – میرالای رفعت بك میرالای رائف بك [انکلیزجه غرافیق غزته‌سندن]

آفریقای شمالیده ساکن، واسکی مصرلیلر یعنی قبطیلر دخی بربر اقوامندن بولنمش اولدقلری کبی، الیوم آفریقای شرقیده ساکن اولان غالا و سومالی اقوامی دخی بربر اقوامندن معدود درلر. بعدالاسلام آفریقانك شمالنی ضبطله تا سودانه وبحر محیط اطلسی‌یه قدر حلول ایدن عربلر بربرلری طاغلره وچوللره طوغرو پوسکورته‌رك یرلرینی ضبط ایتمش اولدقلری کبی. قالان بربرلر دخی بونلرله قاریشوب، عربلشمش اولدقلرندن، بوکونکی کونده خالص بربر اوله‌رق

طرابلس غرب پشکاهنده ایتالیا فیلوسی قوماندانی آمیرال فاراوللی

طرابلس غربده عساکر نصرتمأثر عثمانیه اخیراً ایتالیانلرله قهرمانانه جنك ایدن ضابطان
و عساکر عثمانیه

(کله‌جك نسخه‌ده بنغازی محاربه‌سنه دائر تفصیلات مهمه واردر)

سواحل شرقیه‌سنه یایلمش اولدقلری کبی ، زمان سعادتدن آز وقت اول‌دخی یمنك حمیری عربلر- ندن برطاقم قبیله‌لر بحراحمرك اوته‌یاقه‌سنه کچوب تا سودانك ایچلرینه قدر صوقیله‌رق ، یرلشمش ، وفتوحات اسلامیه‌زماننده آفریقانك بتون شمال طرفنی استیلاایله ، بوفتوحاتی تعقیب ایدن‌مدنیت اسلامیه اعصارنده کروه کروه هجرت ، وبر طرفدن شمالاً آفریقانك وسطلرینه‌قدر دخول برطرفدن‌دخی شرقاً بتون سواحلده توطن ایتمشلردر . بووجهله عرب جنسی بعض یرلرده خالص وبعض یرلرده‌بربر وزنجیلرله ممزوج‌اوله‌رق بتون آفریقای شمالی‌وشرقیده ، یعنی‌بوقطعه‌نك نصفنه‌معادل بروسعتده‌موجود اولوب ، بویرلرده لسان‌عربی لسان‌محلی حکمنه کچمش‌ویاخود اکثر اهالی طرفندن سویلنمکده بولنمشدر . علی - الخصوص وادئ نیل‌ایله آفریقانك شمال وشمال غربی طرفلری بسبتون عربستان اولمشدر .

ثالثاً ، زنجیلر ، که سودان سنغامبیا وکینه قطعه‌لرنده وقونغو نهرینك حوضه‌سیله مجهول الاحوال اولان آفریقای وسطیده ، والحاصل کینه‌کورفزینك اطرافنده واسع بردائره‌ده‌ساکن بولنوب مملکتلری شرقاً بحرمحیط‌هندی ساحلنه قدر ممتد اولیورسه‌ده ، بوساحلك خالص زنجی اقوامنه مخصوص یرلری پك آزدر . بونلرکرك لسان وجنسیتجه و کرك سیما و احوال طبیعیه‌لرنجه بربرلرندن بسبتون فرقلی برچوق اقوامه منقسم ایسه‌لرده ، الآن احواللری‌تماميله معلوم اولمدیغندن ، جمله‌سی زنجی اسم مشترکیله یاد اولنمقده‌درلر .

رابعاً ، هوتنتولیلر ، که آفریقای جنوبینك غرب‌طرفنده‌بولنوب فلمنکلیلرك‌وبعده‌انکلیزلرك اورالری ضبط ایتملری اوزرینه ، ایچری‌یه طوغری پوسکوردیله‌رك ، کوندن کونه عددلری آزالمقده‌در . بونلر ذکاوتجه نوع بشرك اك ادنی بصامغنده اولوب ، حیوانه قریب بر حالده درلر و قادینلرینك اوکلرنده قارندن آشاغی اوکلك صورتنده صارقار بر لحم زائدلری اولدیغی کبی ؛ صاغریلری دخی زیاده‌سیله چیقیندیلیدر .

خامساً . آفریقای جنوبینك سواحل شر- قیه‌سنده اولوب ، تا ایچ طرفلرینه و سواحل غربیه‌سنك بعض محللرینه قدر منتشر بولنان (باسوتو)لر ، که زولو وکافر و ساحلیون و بوشمان قوملری‌دخی بونلردن معدوداولوب رنکلری زیتونی وسیمالری دخی زنجیلردن فرقلی اوله‌رق ، یرلی زنجیلرله بحر محیط هندیدن کلمش اولمسی ملحوظ بر قومك امتزاجندن‌متولد ملز بر جنس اولدقلری مظنوندر .

سادساً ، سودانك شرق وشمال شرقیسیله حبش ونوبه طرفلرنده بولنان وتا بحرمحیط آطلاسی سواحلنه قدر دخی منتشر اولان غالا وفوله وسائر اقوامدر ، که بربر وعرب وسائر بیاض جنسلرله زنجیلردن متولد ملز بر جنسه منسوبدرلر .

بو آلتی جنسدن باشقه ، آفریقانك بعض طرفلرنده ممالك و مستملکاتی بولنان آوروپالی وسائر اقوامه منسوب برمقدار اهالی دخی بولنور . ممالك عثمانیه‌دن معدود اولان مصر ، بنغازی ، طرابلس وتونسده وجزایرده اولاد

ترکدن وچرکس وآرناؤد کبی خیلی نفوس بولندیغی کبی . بر خیلی روم ، فرنك ویهودی اهالی دخی واردر ، جزایر وتونس وسنغامبیاده فرانسزلر، وکینه سواحلنده دخی فرانسز ، انکلیز ، وپورتکیزلیلر، امید برونی طرفلرنده دخی انکلیزلر وفلمنکلیلر بولنمقده‌در. آفریقانك منتهای جنوبنده وقتیله یرلشمش ، وانکلیزلرك کلمسی اوزرینه ایچ طرفنه طوغری چکلمکه مجبور اولمش اولان فلمنکلیلر بسبتون یرلشمش ویرلیلرله دخی قاریشه‌رق ، (بوئر) اسمیله آیریجه برقوم تشکیل ایتمشلردر . امید برونی طرفلرنده وجنوب شرقی سواحلنك بعض جهتلرنده جاوه وسائر اوطرفلرده کی آطه‌لردن کلمه بر خیلی ملاییلر دخی بولنور . مداغسقار جزیرهٔ کبیره‌سیله اونك اطرافنده کی آطه‌لرك اهالیسی دخی ملایی جنسه منسوبدر . بحرمحیط آطه‌سنده کی آفریقا آطه‌لرینك اهالیسی ایسه باشلیجه پورتکیز واسپانیول اولوب . بعض آفریقالیلرله دخی قاریشمشلردر .

اخلاق وادیان . — آفریقا اهالیسنك اك ذکی ، اك مستعد واك متمدن اهالیسی شمال طرفلرنده کیلر اولوب ، جنوبه طوغری کیدلدکجه برتدنی حس اولنمقده در . آفریقانك شمالنده اسکی وقتلرده ساکن بولنمش اولان بربر وقبط اقوامی مدنیتده خیلی ایلریلمش اولدقلری کبی ، بوکونکی کونده بوطرفلرك اهالیسی اولان عربلر، بربرلر دخی آفریقانك اك ذکی واك مدنی اهالیسی اولوب ، بونلرك جنوبنده بولنان غالا وفوله کبی ملز قوملر بونلردن کری ، دها آشاغیده بولنان زنجیلر دها کری واك جنوبده بولنان هوتانطولر دخی بسبتون کری وتمدن استعدادندن تماميله محرومدرلر . بربرلر وعربلرله غالا فوله وصومالی کبی ملز قوملرك کافه‌سی، وسودان شرقی وغربی اهالیسیله سائر زنجیلرك برچوغی وسواحل شرقیه اهالیسنك برمقداری اهل اسلامدن اولوب ، بوقطعهٔ واسعه‌نك بتون شمال قسمیله شرق طرفلرینی احاطه ایتمش اولان دین مبین اسلام کوندن کونه جنوبه طوغری ایلریلمکده‌در ؛ بوصوك سنه‌لرده سودان غربیدن کینه سواحلنه وقونغو وادیسنك ایچ طرفلرینه قدر نفوذ ، وسواحل شرقیه‌دن دخی آفریقای جنوبینك وسطلرینه طوغری توسع ایتمشدر . سواحل جنوبیه‌ده وماداغسقار آطه‌سنده کی ملاییلرك دخی قسم اعظمی اهل اسلامدر . زنجیلر بوقدر عصردن بری مسلمان بولندقلری حالده ، زمان جاهلیتدن قالمه بعض عادات واعتقادات باطله‌دن واز کچه‌میورلر ، وبالکز برنوع کبی عرب اهالی دخی بولنان وعلمالری اولان بعض مرکزلرده آداب اسلامیه‌یه تابع اولمشلردر . هرحالده بوقطعه‌نك قالان قسمی یعنی غرب جنوبی سواحلیله آفریقای وسطی وجنوبی دخی بك یقین بروقتده تماميله عالم اسلام دائره‌سنه داخل اوله‌جغنده شبهه یوقدر . الآن دین اسلامی قبول ایتمه‌مش اولان زنجیلرله آفریقای جنوبی اهالیسی معروف بر دینه تابع اولمیوب، جمادات وحیواناته وبرطاقم قباصنملره عبادت ایدرلر ، وکندیلرینه مخصوص غریب غریب عادتلری واردر . آفریقای وسطینك

الآن تماميله معلوم اولمیان طرفلرنده‌کی نیام‌نیام اقوامی کرك شكل وسیماجه وكرك ذكاوت و استعدادجه سائر زنجیلردن چوق دها ایاری بولندقلرینی ، وبلكه رنكلری سیاه اولدیغی حالده ، قافقاس جنسنه منسوب اولدقلری حالده ، انسان اتی یمك عادت مكروهه‌سنه تابعدرلر . كینه وقونغو طرفلرنده دخی بعض یرلرده بو عادت مكروهه جاری اولوب ، دین اسلامك ترقیاتیله ازاله اولنه‌جغی مأمولدر . خرستیانلق یالكز سواحلده‌كی آوروپا مستملكاتنده بولنان جزئی آوروپالیلره وحبشلیلرله آمریقادن كلمش اولان لیبریا زنجیلرینه مخصوصدر ، وسواحل شمالیه‌ده برقاچ بیك ده یهودی بولنور .

برآیلق وقایع حربیه خلاصه‌سی

شوسطورلرك یازلدیغی كون دولت ابدمدتمز ایله ایتالیا آره‌سنده آچیلان حرب تام بر آیه بالغ اولمش اولیوركه بوبرآیده ایتالیانلرك اجرا ایده‌بیلدكلری فعالیت ، موفقیت همان هیچ منزله‌سنده‌در ، دینه‌بیلیر . ایتالیانك زرهلیلرنده‌كی طوپلرك طرابلس استحكاماتنده‌كی طوپلره نظراً اوزون منزللی اولمسی سببیله كونلرجه دوام ایدن بومباردمان نتیجه‌سنده طرابلسی اشغال ایتمش وقره‌یه غزته‌لرك و آژانسلرك روایتنه كوره اون اون‌بش بیك عسكر چیقارمشدر .

بوكاده ذاتاً احتمال ویرلمكده ایدی . طرابلسه عسكر چیقارمق ، سواحلی بومباردمان ایدرك اشغال ایتمك ، یكرمنجی عصر مدنیت وانسانیتده خلاف عقود وعهود اوله‌رق اماكن ومؤسسات خیریه ودینیه‌یی ییقمق ، مقصوم وبیكناه اطفال ونسوانی كله‌لر آلتنده جداً ذلیلانه ونامردانه بر صورتده محو وتلف ایتمك بو عصر مدنیت ومعرفتك ناموسنه یاقشایغی اعتراف وتسلیم ایدیلیرسه ، بوكا «موفقیت» نامی ویریلیر !

طرابلسده بولنان قهرمان وفداكار عسكرلرمز ، صادق ، جسور ومتین طرابلسلی دینداشلرمز ، خائن دشمنه قارشو ناموس مملكت وملتی دلیرانه شجیعانه مدافعه ایدییورلر . كیجه وكوندوز باصقینلر ویره‌رك ، ماهرانه هجوملر ترتیب ایدرك دشمنی دائما تعجیز ایتمكده وتلفات كلیه ویردیرمكده درلر .

ذاتاً اوروپا عساكری میاننده الك عادی عسكر عد اولنان چاپمسز ، بیچمسز مقارنه‌جی ایتالیانلر هردرلو مزیات عسكریه‌دن محرومدرلر .

اسكی و یكی دنیا افكار عمومیه‌سی اوچ بچق سنه‌لك سؤاداره‌مزه قارشو الآن لهمزده‌در . ایتالیانلره یكرمنجی عصرك حیدودلری نام عنوانی ویرلمكده در . نتیجه‌یه كلنجه : همان هیچه منجر اولیور . كیمسه قارشوسنه چیقوبده ایتالیایه : «بوسنك یاپدیغك سرقتدر ، دنائتدر ، بز ، بوسرقت دها طوغروسی شقاوته ودنائته اغماض عین ایده‌میز . بلا سبب ضبط وغصب ایتمك استدیكك یر ، اجزای ممالك عثمانیه‌دندر . اورایه كیرمه ....» دیه‌میور ...

اوچ دفعه آوروپایه مراجعت ایتدك . آوروپالیلر ایتالیانلر نزدنده اجرا ایلدکلری تشبثاتده موفق اوله‌مامشلر ... ایتالیا قطعیاً طرابلسی استملاك ایتمك استیورمش . بنابرین اونلرده شمدیلك برشیئ یاپه‌مازلرمش . «وقت مرهونی» کلنجه : تکرار تشبثاتده بولنه‌جقلرمش بوحال ، آوروپاده بوزمانه قدر قزاندیغمز نفوذ وحیثیته بردلیلدر انکلتره‌یی صکره‌دن کوجندردك . طار وقتلرده امدادمزه قوشان بودولت معظمه بوکون سیرجی کبی طوریور وزه امداد ومعاونتده بولنه‌میور ، دها طوغروسی بولنمق استمیور . فرانسه‌یه کلنجه : انکلتره‌نك آغزینه باقیور . روسیه بومسئله‌ده منفعتدار اولمدیغی کبی سنین اخیره‌ده ساحهٔ سیاسیاتده انکلتره ایله مشترکاً حرکت ایدییور . منفعتنه بوحال وحرکت موافق کلیور .

بزم اسکی ، حقیقی وصمیمی دوستمز اولان آلمانیا بزه هیچ بر دوستلقده بولنه‌مدقدن بشقه قضایه رضا کوسترمکلکمزی توصیه وارائه ایدییور . ایتالیایی اتفاق مثلثدن غائب ایتمك ایشنه کلمز . اتفاق مثلثك محوی آلمانیانك عالم سیاسیاتده همان محوی دیمکدر . آوستریایه کلنجه اوته‌دن برو بولانق صوده بالق آولایان آوستریالیلر آلمانیا کبی فداکارلق ایتمه‌مزی توصیه ایدییورلر . آلمانیا ایله برابر اولدقلری حالده آوستریالیلر عادتا : «جانم سزك بریکز چوق. فاس مسئله‌سنده هرکس برشی آلیرکن دوستمز ، متفقمز ایتالیاده اوته‌دن بری مطمح نظری اولان طرابلس غربی آلمق استیور . خرچینلقله اورته‌یه آتلدی کوجی وقوتی ده یرنده در . سزده ضعیفسکز . آکا قارشو برشی یاپه‌مازسکز. اغماض عین ایدیکز . سزه بلکه برازده برشی قوپاریرز ... دییورلر ... بونکله آلمان دوستلغنك قیمت واهمیتی آکلاشلمشدر . بزم بیلدیکمز قولاً دوست اولان فعلاً ده آثار دوستی کوسترر .

آمریقانك اعلان بیطرفی ایتمیارك آقدکزده برفیلوسیله کو ونیورمسی ودرسعادت سفیرینك قابینه‌مزله کوروشمسی سیاسةً معنیدار کورولیور. حالبوکه آقدکزده آمریقا فیلوسی یوقدر.

افکار عمومیه‌یه وغزته‌لرمزه کلنجه : انکلیزلرك پك زیاده سودکلری کامل پاشا حضرتلری موقع اقداره کلیر ، استدیکی ذواتی رفاقتنه آلیر وهر درلو تأثیراتدن آزادهٔ اوله‌رق برسیاست خارجیه تعقیب ایدرسه ، هم ایچنده بولندیغمز مشکلات سیاسیه‌دن تخلیص کریبان ایدرز ، همده طریق ترقی وتمدنده آسوده وهر درلو غوائل سیاسیه‌دن آزاده قالیرز ، وادیسنده‌در. فی الحقیقه بوکون ملت ، عمومیتله انکلیز وفرانسز دوستلغنی ترجیح ایتمکده درکه بونده‌ده نه درجه‌یه قدر حقلی اولدیغنی وقایع ماضیه وحالیه تعیین وتقدیره کافی و وافیدر.

شمدی برآیلق ایتالیان حرکات حربیه‌سنه نصب نظر ایده‌لم :

حرکات بحریه — . طرابلس غربك آبلوقه‌سنه دائر محلندن معلومات آتیه ویریلیور.

آبلوقه باشلادقدن صکره طرابلسده وقوعات صوك درجه‌ده سرعتله یکدیکرینی تعقیب ایلدی. ایتالیا آمیرالی تشرین ثانی (افرنجی) نك

برنجی کونی لیمانه بر طورپیدو سفینه‌سی کوندروب شهرك تسلیمنی طلب ایلدی. عثمانلیلر جواب رد ویردیلر وایتالیانلرك النه دوشمه‌مسی ایچون لیمانده بولنان «درنه» واپوریله قره‌غول وظیفه‌سنی ایفا ایدن[*] «صیاددریا» غانبوطنی غرق ایلدیلر. ایتالیانلرده قابلویی کسدیلر. بواثناده اهالیٔ بلده صوك درجه هیجانده ایدی. شهرك خارجنه کیده‌میان یوزلرجه اهالی قونسلوسخانه‌لره کیدرك حمایه ایدلملرینی رجا ایتدیلر.

آقشام اوزری دفتردار بسیم بك، وقت قزانمق ایچون ایتالیا آمیرالنه مراجعتده بولنمش ایسه‌ده آمیرال شهرك تسلیم ایدلمسنی وعسکرلرك شهردن چیقوب کیتمسنی طلب وداخل مملکتده‌کی ایتالیا آثار عتیقه مدققلرینك حیاتندن دفترداری مسئول طوته‌جغنی بیان ایلشدر.

دفتردار درمدت ایله مخابره‌یه مساعده طلب ایتمش ایسه‌ده آمیرال بوطلبی رد ایلشدر.

تشرین اولك اوچنجی کونی درت جسیم ایتالیاحرب سفینه‌سنك شهری بومباردمان ایچون موقع انتخابی ضمننده مانوره ایلدکلری کورولیوردی. اهالی قایقلره هجوم ایلشلر سه‌ده قایقجیلر قایقلرینی قره‌یه چکمش اولدقلرندن ارزولرینه موفق اوله‌مامشلردر.

اسپانیا وبلچیقا قونسلوسلری قایق بولوب آچلمشلر ایسه‌ده برمدت صکره عودت ایتمشلردر.

طرابلسك استحکاماتی ایکی قلعه ایله برقاچ طوپراق طابیه‌دن مرکبدر. لیمانك صاغ طرفنده‌کی «سیدی شهاب» ایله لیمانك مدخلنده‌کی پنیق طابیه‌لری قروپ طوپلریله مجهزدر. فنار جوارنده «برج الطراد» نامنده برطابیه‌دها واردر.

ساعت اوچ بچقده ایتالیانلر بو طابیه‌لری بومباردمان ایتمکه باشلادیلر. طابیه‌لردن مقابله‌ده بولنلدی.

تشرین اولك دردنده برایتالیان طوپیدوسی لیمانه کیردیکندن سیدی شهاب طابیه‌سندن درحال آتش آچلدی. بونك اوزرینه ایتالیا فیلوسی تکرار بومباردمانه باشلادی. شهرك مقاومتی سیدی شهاب طابیه‌سنك برمدت صکره آتش کسامسی وعساکر عثمانیه‌نك شهری تخلیه ایتمسیله ختام بولدی. عین کونده ایتالیا بحریه لواسنك برقسمی شهرك غرب طرفندن قره‌یه اخراج اولندی.

ایرتسی کونی ایتالیانلر قره‌یه چیقوب شهری اشغال وپنجشنبه کونی ساعت بش راده‌لرنده حکومت قوناغنه ایتالیا باندیره‌سنی دکز وکشاد ایتدیلر.

طرابلس غربك اشغالنده الك مهم وظیفه‌یی دونما ایفا ایتمشدر. دونما درت فرقه‌یه تقسیم و ویس آمیرال اوبری، ویس آمیرال فاراوه‌للی قونتر آمیرال بوره‌آریکس و دوق ده زابروز نامرنده‌کی قوماندنلر اداره‌سنه توديع ایدلمشدر. اجراایدیلان حرکات بحریه بروجه زیر بیان اولنور:

۱ — یونان، آردیاتیه‌نك دکزلرینك عثمانلی سفائن حربیه‌سندن تخلیه‌سنه مأمور اولان دوق ده زابروز، پروه‌زه اوکنده ایکی عثمانلی طورپیدوسنی غرق ایتمشدر.

[*] مذکور غانبوط ۱۳۱۰ سنه‌سنده ترسانهٔ عامره‌ده مجدداً انشا ایدلمش اولوب درت عدد کوچك طوپی حامل و ۱۲ میل سرعتنده ایدی.

حربك « محلی » اولمسنه واوروپایه سرایت ایتمه‌مسنه اوروپا قابینه‌لرنجه قرار ویرلمسی وآوستریانك آرناوودلق سواحلنده اجرای حركات ایدلمه‌مسی ضمننده رفع آوازهٔ شكایت ایللری اوزرینه ایتالیا درحال دوقه‌ده زابروزی مؤاخذه ایله برابر اوحوالیدن چكلمسنی امر ایتمشدر .

آدریاتیق دكزنده‌كی حركات بحریه، دولت علیه‌نك پروه‌زه جهتندن سفائن حربیه ایله قارشوده بولنان ایتالیا سواحلنه برتجاوزو تعرضده بولنه‌مامسی مقصدیله اجرا قلنمشدر . ایتالیا فیلوسی بوندن بشقه برباطایله اوچ عثمانلی نقلیه واپورینی‌ده مصادره ایلمشدر . الیوم فیلو ، لیمانه التجا ایتمش بولنان ایكی عثمانلی طورپیدوسنی ترصد ایتمكده‌در . بر آره‌لق شنكین لیمانی‌ده بومباردمان ایدن ایتالیانلر بوحركتلریله قورقولرندن كندیلرینك هریرده حاضر وآماده بولندقلرینی كوسترمك استمشلردر !

حالبوكه آدریاتیك دكزندن ایتالیا سواحلنه تعرض وتجاوز ایچون مقدار كفایه‌ده قوهٔ بحریه بولنمدیغی كبی اویله برتصورده یوقدی .

٢ — آمیرال فاراوه‌للی، طرابلس غربده اجنبیلری شهردن چیقاره‌رق لیمانی تحت محاصره‌یه آلمشدر . شهرك تسلیمی ایچون ویریلان اوچ كونلك مهلت منقضی اولدیغی زمان آمیرال فاراوه‌للی شهری محافظه ایدن قلعه‌لری طوپه طوتمش ویكرمی درت ساعتده بوقلعه‌لری كاملاً تخریب ایتمشدر .

بعده طرابلس غربده‌كی قونسلوسلر ، لیمانه كیرمش اولان زرهلی آمرالنه عثمانلی عسكرینك شهری ترك ایتمش اولدقلرینی بیان ایتمشلر وبونك اوزرینه ایتالیانلر قره‌یه اولا بیك ایكی یوز كشیلك برقوت چیقارمشلردر .

برنجی دونما ، ویس آمیرال «اوبری» نك قوماندانلغنده «ویتوریا امانوئل» سیستمنده درت زرهلی ایله پیزا سیستمنده دیكر اوچ زرهلی بولنمقده ایدی .

ایكنجی دونما ، ویس آمیرال «فاراوه‌للی» نك قوماندانلغنده اولوب برن ، سنبون ، فیلیبرتو زرهلیلریله غاریبالدی سیستمنده اوچ قرووازوردن عبارتدر .

قونتر آمیرال «بوره آریچی»نك قوماندانلغنده آیروجه مستقل دیكر برفیلو دها موجوددر كه سیجیلیا سیستمنده اوچ زرهلیدن و « قارلو آلبرتو » قرووازوروندن عبارتدر .

بوندن بشقه بحراحمرده ایتالیانك اریتره مستملكه‌سنی محافظه ایتمك وقارشوده‌كی عثمانلی سواحلندن تعرضه میدان ویرمه‌مك ایچون كوچوك قرووازورلردن عبارت بر فیلو كوندرلمشدر .

طرابلسی اشغال اثناسنده آمیرال « بوره آریچی» آمیرال « فاراوه‌للی » فیلوسیله مشتركاً اجرای حركت ایلمشدر . بحراحمر فیلوسی یالكز بر عثمانلی موتور بوطنی غرق ایتمشدر . اریتره مستملكه‌سنده ایتالیانلر یكرمی بیك قدر محلی ردیف عسكرلرینی سلاح آلتنه چاغیرمش وموضوع لیمانی حرب لیمانی حالنه وضع ایتمشدر .

ایتالیا فیلوسنك تحت حمایه‌سنده اوله‌رق

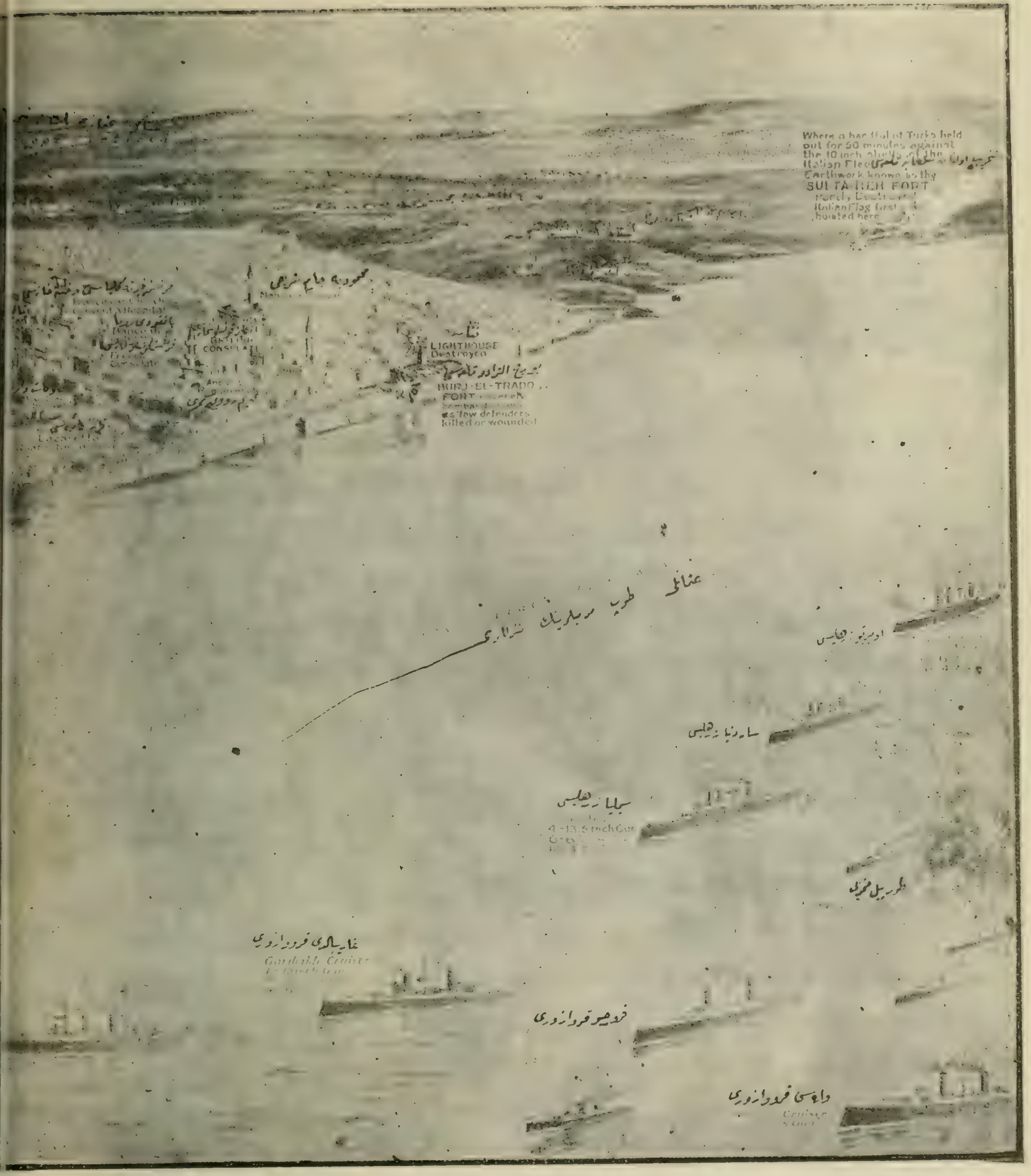

(طرابلس غرب :
طرابلس لیماننی اوزاقدن آبلوقه و مدت معینه حلولنده بومباردمان ایدن ایتالیا سفائن حربیه‌سی و لیمانک ا
امیریه و عساکر

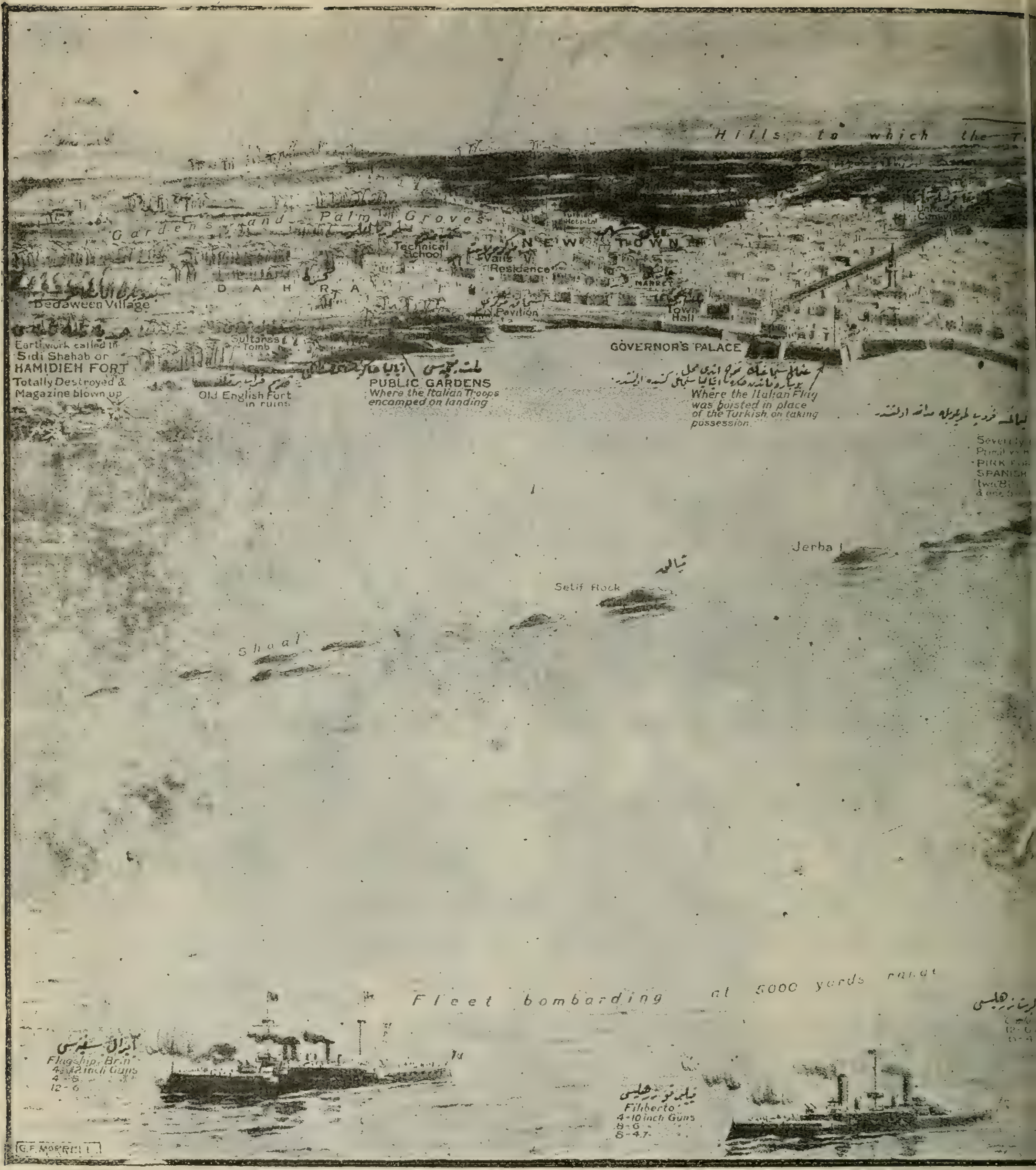

نیله منظرهٔ عمومیه سی)
قیالقلرله دشمنه قارشو متیانه و دلیرانه متابله دن کیرو طورمیان قلاع و استحکامات عثمانیه، مبا
له قوهٔ معاونیه نك تحشدکاهی

كويا ٢٠ : ٤٠ بيك قدر ايتاليا عساكرى سفائن نقليه ايله طرابلسه چيقارلديغى غزته‌لرده اوقونيورسه‌ده مبالغه‌در . دكل قرق اللى بيك حتى يكرمى بيك عسكرك قولايجه نقل واخراج اولنه‌مييه‌جكى شبهه‌سزدر . عسكر نقلى صنديق نقلى دكلدر . ايتاليالرك طرابلسك ايچرولرينه حركت ايده‌مامه‌لرى‌ده بوكا اثباتدر .

آره‌صره استكشافات عسكريه‌ده بولنمقده ايسه‌لرده هزيمت ورجعتله نتيجه‌لنمكده در . ديكر طرفدن ايتاليانك احوال داخليه‌سى فنا بررنكه كيرمكه باشلامشدر . بر قاچ بانقه ايله بعض تجارتخانه‌لر افلاس ايتمشلر ورديف عسكرلرى جلب ودعوته اجابت ايتمه‌مكه باشلامشلردر . ممالك شرقيه‌دن يالكز بر ملياوْلان سنوى‌تمش مليونلق اخراجاتنك منقطع اولمسى ، مصارف حربيه ، داخلى عصيان واختلال ايله افلاسات ، تحت سلاحه جلب ودعوت اولنان عساكر رديفه‌واحتياطيه‌ده عدم اطاعت، طرابلس غرب ده عدم موفقيات ، ايتاليايى خيلى دوشونديره‌جك ووقتيله حبش سنرنده اولديغى كبى مغلوبيته دوچار ايده‌جكدر . طرابلس سفرينك ايكنجى بر حبش فلاكتنى تشكيل ايده‌جكى همان محقق كبى در .

مصادمه‌لرده عساكر نصرت مآثر عثمانيه طرفندن ترتيب اولنان باصقينلر توالى ايديور . دشمنه ضايعات كليه ويرديور . مصادمه‌لردن برنده ١٦٠٠ وديكرنده ٧٠٦ تلفات خبرى ايتاليا‌ده بومبا كبى پاتلامش وهيجان عظيمى داعى اولمشدر . زرهليلرندن دردى، طورپيدولرندن ايكيسى بواغزرده محو و نابود اولديغى بعض غزته‌لر طرفندن روايت وحتى بر طاقى طرفندن‌ده تأييد ايدلمشسه ده بز احتياطه بر قات دها رعايت ايتمش اولمق اوزره بر آز دها انتظارى مناسب كوريورز .

اخيراً وقوعبولان مصادمه‌لردن بومليانه مصادمه‌سنه دائر مشهور تان غزته‌سنك مخابرى منسوب اولديغى غزته‌يه آتيده‌كى مكتوبى كوندرمشدر . «محاربه‌نك باشليجه صفحاتنده حاضر بولنه‌رق حتى محاربلر ميانه بيله قارشدم. آقشام ساعت اون بره طوغرو بر قاچ غزته مخابرى ايله برلكده نه اوله‌جغندن بيخبر اوله‌رق وفقط هرحالده آثار وعلائمدن يقينده‌برمصادمه وقوع بوله‌جغنى حس ايدرك حركت ايتمش وطرابلس غربك الك مشهور چشمه‌لرندن اولوب سوق‌الجيش نقطهٔ نظرندن غايت مهم بر موقع اولان بوملياتا چشمه‌سى جوارينه طوغروتوجه ايتمشدك .

عساكر عثمانيه دخى بوجوارده تحشد ايتمشيدى . كيجه غايت ساكن بولونيوردى . بر ساعت قدر قپالى باغچه‌لرك اسرار انكيز ديوارلريله غيرمتحرك داللرى ، بدرتام سايه‌سنده ضيادار اولان خرما آغاجلرى آره‌سنده يورومش ايدك . بونك هرطولامباجلى موقعنده نوبتجيلرك صداسى بزى توقيف ايديوردى . بونلره قارشو(ايتاليا) سوزى ايله‌جواب ويريور و بزدن برى پاروله‌نى بيلديره‌رك چكيوردق .

كيجه يارىسنه طوغرو بوملياتا چشمه‌سنك برقاچ مترو اوزاغنده بولنان ايلرى قره‌غوللرينه

واصل اولمشدق. بوموقع چولك مبدأنی تشكیل ایدییور وصوك خرما آغاجی ده اوكمزده بولونیوردی .

بوندن صكره قمرك ضیالرینه غرق اولمش بولنان قوم بیغینلری تمادی ایدوب كیدییوردی. عسكرلر خندكلر ایچنه یاتمشلر ایدی .

میرالای وظیفه‌سنی ایفا ایدن وموقع مذكوری محافظه‌یه مأمور اولان بحریه ضابطی وطرابلس غرب والیسی اولان ایتالیا آمیرالی طرفندن كوندرلمش بر تلغرافنامه‌یی بزه تبلیغ ایتدی .

بونده تهلكه غایت وخیم اولدیغی جهتله غزته‌جیلرك عسكر آره‌سنده بولنملری منع ایدیلیوردی . عسكری قوماندانی شهره قدر بزه رفاقت ایچون برهیئت مستحفظه تشكیلنی ارزو ایتمش ایسه‌ده مقدارمزك كثرتی طولاییسیله یالكزجه عودته مقتدر بولندیغمزی سویلدك . بونك اوزرینه بر قاچ آدیم آتدقدن صكره ایكیشر ایكیشر طاغیله‌رق چشمه‌نك اطرافنده بولنان اورمان وخرما آغاجلری آره‌سنده هر شیئه رغماً محاربه‌یه انتظاره قرار ویردك . رفیقم ایتالیانجه « پرسه وه‌رانچه » غزته‌سی مخابری «قوپن» ایله برلكده عساكرك باش طرفنده سوق‌الجیش نقطهٔ نظرندن اك مهم اولان درت یول آغزینی محافظه ایتمكده اولان برطاقم بحریه نفراتنه تصادف ایتدك. نفراته قوماندا ایدن ضابط بزی طانیدیغی ایچون هر ایكی‌ یزی‌ده عساكری آره‌سنده صاقلادی . نصف اللیلدن صكره ساعت یاریمی بولمش ایدی . بر قاچ كیجه‌یی اویقوسز كچیردیكم ایچون یورغون بولندیغمدن یره اوزانه‌رق اوچ چاریك ساعت قدر اویودم . ساعت بربچقده نوبتجی سسلریله تفنك صدالرینی ایشتدك . اوكمزده‌كی ایتالیان عساكرینك تحت اشغالنده بولنان خندكلردن بردنبره شدتلی بر تفنك آتشی ظهور ایدرك بوكا برقاچ یوز متره اوزاقدن دها شدتلی برآتش ایله مقابله ایدلدی .

بولندیغمز درت یول آغزی اك مهم واك ضیادار بر موقع اولمسی حسبیله تفنك آتشنه هدف تشكیل ایتمكده وعساكر عثمانیه‌نك هرشیدن اول چشمه‌یی الده ایتمك استدكلری آكلاشلمقده ایدی .

تفنك آتشندن خلاص اولمق ایچون اكیلمش برصورتده قاچمغه وقت بوله بیلدك . ایتالیا بحریه نفراتی برباغچه‌نك دیواری آرقه‌سنه التجا ایتدیلر .

رفیقم قوپن ایله بر آغاجك آرقه‌سنه صیقشدق . آغاجك كوكده‌سی اوزرینه قورشونلر یاغیوردی . كچیردیكمز دقیقه غایت مدهش وهیجان آورایدی. تفنك آتشنك شدت وسرعتی تزاید ایدییور وبالخاصه عساكر عثمانیه طرفندن اجرا ایدیلن آتش كیتدكجه تقرب ایلیوردی .

بردنبره ایتالیان عساكری طرفندن بك زیاده محبت كوستریلن، بالجمله حركات عسكریه‌یه قوماندا ایتمكده اولان « غاینی » بارگیر اوزرنده اولدیغی حالده یتشدی . قوماندان « غاینی » نك قوای امدادیه‌یه احتیاجی بولونیوردی . اطرافمزده

بولنان نفراتی « ایلری چوجقلرم ! » نداسیله طوپلادی. بتون عسکرلر قوشارق کندیسنی تعقیب ایتدیلر. آنجق بر آغاجك آرقه‌سنده یالکز قالوب محاربه‌نك جریانی اثناسنده بولندیغمز درت یول آغزندن کلوب کیدن بالجمله قوای امدادیه‌یه یولی کوسترمکه مأمور اولمشدق! حتی معلومات مهمه کتیرمکده اولان قونسلوسخانه ترجمانی برای محافظه آتی بزه تودیع ایتدی. ساعت اونی اون کچه‌رك یاتمزده تفنك چاتردیسی تناقص ایتدی. آغاجك داللری آره‌سنه آرتق قورشون دوشمه‌مکده اولدیغندن محاربه‌نك بشقه بر محلده دوام ایده‌جکی آکلاشلیوردی.

فی الحقیقه تفنك آتشی جهت شرقیه‌ده یکیدن ظهور ایدرك موقعلرینی تبدیل ایدن وکندیلرینه یول کوستردیکمز قوماندانلرك علی العجله اوکمزدن مرور ایتدکارینی کوردك. عزم وقرار اعتباریله شایان حیرت اولان قوماندان «غانی» ، قورشونلرك آلتنده وآت اوزرنده اولدیغی حالده برطرفدن دیکر طرفه کیدوب کلیوردی.

دکزده‌کی زرهلیلرك کله‌لری دخی دونمانك الکتریق ضیالریله چولده اوزاق کورونن عساکر عثمانیه آره‌سنه دوشیوردی.

کونش طوغدیغی زمان هرشی بیتمش بر حالده ایدی. یکیدن بر حرکت تجاوزیه جرا ایدلمه‌سی ایچون طوپ وتفنك آتشنه قسماً دوام ایدلدی.

عساکر اردو کاهلرینه عودت ایتدکاری صره‌ده بزده یورغون برحالده طرابلس غربه دوندك. بوکونیکی برهجوم قوعندن قورقلدیغی ایچون بوملیانایه طوپلر نقل اولندی.

عثمانلیلرك یکیدن حرکات تجاوزیه‌ده بولنمق ارزوسنده اولدقلری آکلاشلیور. شهرده سکون وانتظام حکمفرمادر. »

ایتالیانلرك هزیمتی

قرقعریش وفرخاره موقعلرنده برمصادمهٔ شدیده وقوعبولەرق ایتالیانلرك هزیمتیله نتیجه لنمشدر. بوموقعلر، طرابلس غرب شهرینك جهت غربیه‌سنده واون کیلو مترو مسافه‌ده کائندر.

ایتالیا زرهلیلرینك بیوك طوپلرینه قارشو خیلی مقاومت ایتدکدنصکره شهری تخریبدن قورتارمق ایچون عساکر محافظهٔ عثمانیه کیری چکلمك مجبوریتنده قالمش ایدی. عساکرمذکوره‌نك جنوب استقامتنه چکیله‌جکی وآلتمش کیلومترو اوزاقده‌بولنان صحراطاغلرینی طوته‌رق مقاومته حاضرلنه‌جغی فرض وتخمین اولنمش ایدیسه‌ده‌شمدی حقیقتك بویله‌اولمدیغی کورولیور. عسکرك اورایه چکلمسی مقاومتدن واز کچیله‌جکنی دکل بالعکس بر حرکت تجاوزیه‌یه مبادرت اولنه‌جغنی کوسترمشدر.

بوندن آکلاشیلیورکه عثمانلی عسکری طرابلسده‌کی ایتالیانلره قارشو جناح وضعیتنده بولنیور وشهر اوزرینه برتضییق عسکری اجرا ایدییور.

ایتالیانلر ، بویله یان طرفده قالارق ومشولرینی ضرر ویرمیه‌جك برحاله قویمادقجه ایلرو حرکت ایده‌میه‌جکلردر .

عساکر عثمانیه‌نك اوحوالیده تجمعنی‌خبر آلان وشمدی‌یه‌قدر دونمانك طوپلریله ایش کورن ایتالیان عساکر اشغالیه‌سی قوماندانی اونلری طاغتمغه تشبث ایتمشدر . احتمالکه مقصدی یالکز براستکشافدن عبارت ایدی .

بوتشبث موفقیتله تتویج ایدیله مدی . ایتالیانلر هزیمته اوغرایه‌رق کیرو دفع اولدیلر . هم یالکز ایلری قره‌غوللریله چارپشدقلری حالده تلفات ویره‌رك کیری پوسکورتلدیلر . دهاایچرویه کیرمکه تشبث ایده‌یدیلر بتون بتون پریشان‌اوله‌جقلری شبهه‌سزایدی.

ایتالیانلرك بوهزیمتی هرنه‌قدر بیوك دکل ایسه‌ده محاربه‌نك جریان مستقبلی خصوصنده هرحالده بیوك براهمیتی حائز اوله‌بیلیر . برنجی دفعه اوله‌رق قره‌ده زرهلیلرك طوپ منزلی خارجنده ایکی طرف یکدیکریله چارپشـور . نتیجه‌ده ایتالیانلر کیری رجعت وفرارایدییورلر ایتالیانلر بدایت حربدن برو اوقدر مفرط درجه‌ده مدبرلك کوستردیلرکه بونك ایچون اعلان حربدن خبرلری‌بیله‌اولمیان طورپیدولری باطرودقلرینی ذکر ایتمك کافیدر .

ایشته بویله احتیاطکارانه حرکت ایدن واك اوفاق براحتمالی بیله پیش تأمله آلمدن حرکت ایتمیان ایتالیانلر قره‌ده محاربه ایدییورلروپریشان اولوب کیرویه دفع ایدیلیورلر . ایشته بو بر عدم موفقیتدر .

غالبا ایتالیانلر ،زرهلیلرك طوپلری‌سایه‌سنده استحکامی، قلعه‌یی آنجق درت کونده اسکات ایده‌بیلدکلری ایچـون جرأتکار اولدیلر وبو هزیمته کندی‌کندیلرینی سوق ایتدیلر . هرنه مصادمهٔ بریه‌ده ایتالیانلر دوچار هزیمت‌اولدیلر.

بوموفقیتك‌مدافعین اوزرینه‌اجرا ایده‌جکی تأثیر معنوینك اهمیتی غیر قابل انکاردر . بوندن آکلایورزکه عساکر عثمانیه یرلیلرایله مشترکاً ایلروده اهمیتلی مدافعاتده بولنه‌بیله‌جکدر .

عثمانلی عسکرینك قرق عریشه چکلمسی ایتالیانلره خیلی مشکلات چیقاریبور وچیقاره ـ جقدر . عثمانلیلر اورایه مختلف محللردن برچوق دلاور جمع ایتمکده بردوامدرلر . ایتالیانلرایلك بر هزیمته اوغرادقدن‌صکره شمدیلك تکرار هجوم ایده‌میه‌جکلر و ایتالیا عسکرینك تحشدینه انتظار ایده‌جکلردر . فقط شاید عثمانلیلر ایتالیانلرك شمدیکی حالندن بالاستفاده شهره هجوم ایدرلرایسه ایتالیانلر نه‌یاپه بیله‌جکلردر؟

ایشته بوسؤال وارد خاطردر . جرأتکار برقوماندان ایچون شمدیکی فرصت غایت‌استفاده بخشادر . ایتالیانلره برهجوم ، هم سلاح شرفنی آرتیر ر ، همده ایتالیانلری غایت فنا برموقعه قویه‌بیلور ، معمافیه شرائط حاضره‌یی ایی بیلمدیکمز ایچون بوبابده قطعی برفکر درمیان ایتمه‌مز طوغری‌اوله‌ماز. بویله برهجوم وقوعنده لیمان اوکنده لنکرانداز اولان سفائن حربیه دوست و دشمنی تفریق ایده‌میه‌جکندن بومباردمان یاپه‌ماز . یاپسه‌ده کندی عسکرلرینی اولدیره‌رك تهلکه‌سنه معروض قیلار .

ایتالیالرك تشبثاتی هرحالده مشكل بر صفحه‌یه كیرییور . كوندریله‌جك عسكرك استحضاری خصوصنده‌كی تأخرات ، نقلیاتده‌كی عدم انتظام بیوك تهلكه‌لرك صحنهٔ حربده تجلیسنه دلالت ایدر . ایلك مصادمه‌ده اوغرا- نیلان هزیمت ایتالیا كستاخلغنك معروض بولندیغی تهلكه ومشكلاتك اوفاق برلوحه‌سنی تشكیل ایدر.

ایتالیانلرك تظلمی

ایتالیاده اهالی شمدیدن تظلمه باشلامشدر. یوم جدید رزق جدید صورتیله یشامغه محكوم اولان ایتالیانلر من القدیم چنكانه‌لر كبی اورپالاسون ، چال اویناسون عالمنه آلشمش بر ملتدر .

صنایع نفیسه‌دن موسیقی ، هیكلتراشلق ، رساملق، خواننده وسازنده وبازنده‌لك، لعب وطرب عالمی ایله ایی شراب وایی مقارنه یاپمق، آعلا پتاتس یتشدیرمك، ستر وجود ایده‌بیلمك ایچون انواع ایپلك تهیه ایتمك ، قازمه وچكیچله قازوب قیرمق اعمال شاقه‌سنی ایتالیانلره یاپدیران هپ او « یوم جدید ، رزق جدید » مسئلهٔ مهمهٔ حیاتیه‌سیدر .

ایتالیانك خارجنده یقین قومشولرنده خاصةً اقلیمی معتدل ، آب وهواسی لطیف ، كونشی منوم مملكتلرده كوردیككز عمله ، ایشجی ، طاشجی ، دیوارجی هپ بو برپارچه اتمك ایچون آوارهٔ دار ودیار اولان ایتالیانلردر . پك یقین زماندن برو ایتالیا پارلمنتوسی اوراده معارفك تحصیلنی مجبوری قیلدی . اعما و دیلسزلره بیله طرف طرف ابتدائی مكتبلر آچلدی . بو كبی مؤسسات ایسه بودجه‌صحائفنده‌ده اوزون كنیش « جدیلرك » آچلمسنه‌سببیت ویردی. مملكت مكتب كسیلدی . ایتالیا صبیانی شمس عالمتابله آفتاب معارفدن تابدار اولمغه باشلاینجه ۱۲ - ۱۵ یاشلرنده‌كی صبیان عالمنده طرف طرف جمعیتلر تأسس ایتدی . سوزده اتحاد اساسه خدمت ایده‌جك اولان بومتحد یاورولر هر طرفدن كندیلرینه برر آشیان اجتماع احداث ایدرك حال حاضرده بورینك اعضاسی ۳۵۰۰ كشیدن عبارت آلتمس سكز قلوب ایتالیانی باشدن باشه اشغال ایدرك اهالیی اله آلدیلر . بونلرك سركارده بولنانلری میاننده اك قبادایی ومسنی ۲۰ - ۲۲ یاشنده بولنانلریدر ...

ایتالیانك « عنفوان شبابیسی » بویله‌جه اورته‌ده قاینایه‌رق فعالیته باشلادیلر . آز زمانده بوكتلهٔ مهیبه‌دن « سوسیالیست » دنیلن وامل مقصدلری ایتالیان ایله ایتالیا عالمنه معطوف اولان برجم غفیر وبرفرقهٔ كثیر ظهور ایتدی .

ایتالیانك ذكور واناث جنسنه بعض السنه‌ده ازجمله روسجه‌ده آلمانجه‌ده اولدیغی كبی برده « جنس متوسط » — عینی‌نه‌ات ونه‌ده بالق — دیدكلری كبی بر اوچنجی جنس چیقدی . بویله‌جه كسب قوت ایدرك تدریجاً دائرهٔ فعالیتلرینی قلوب دیوارلرندن آشیره‌رق مركزی قونغره دائره‌سنه كچیردیلر . بركره كندیلرندن مرخصلرینی وناطقه پردازلرینی، فعال وچالشقان خطیبلرینی فلورانس‌ده اومنعقد اولانی بیوك

اجتماعه کوندریوریردیلر. بونلرك اورادەباغیرەرق فریاد وفغانلرله آتش زبانانه سویلدکاری مادة هیچ برفائده، هیچ برخدمتی اولەمیەجق عسکر بسیلەمسنه قارشوایدی . دییور ایدیلرکه هیچ قوتەقارشو طورەمیان ایتالیا عساکرینی تسلیح ایدوب بسیلمکده نه فائده ونه مقصد واردر ؟ بوقدر نقود ایله الده ایدیلان ایتالیا دونماسی تدریجاً چوریمکه محکوم اولدیغی معلوم ایکن کرك بودونماوکرك او آزبچق قوۀ عسکریه ایله ایتالیا نرەسنی ضبط وتسخیر ایده بیلەجك ؟ دیه صوریورلر و آلدقلری جواب ایسەصوردقلرینك حقلی اولدیغنی کوستریوردی . ینه دییورلر ـ ایدی‌که بوائتلاف و اتفاقلره اشتراك ایدن ایتالیانك کلاه قاپه بیلەجکی یالکز برمملکت وبر ملت‌وارایسەده اودەعثمانلیلر وعثمانلی مملکتیدر.

حال‌بوکه بز پك ای بیلیورزکه ایتالیالیلر شو زرهلیلریله ذره قدر اوملك وملتدن برشی آلەماز وبالعکس الدەموجود اولان زوروزرینی غائب ایتدکدن صکره ترکلرك اوکنده دیز چوکەرك آه وزار ایتمکه ، آغلایوب صیزلانمغه مجبور اولەجقدر .

اعضای جمعیتی میاننده‌بویلەجه القای‌فکره موفق اولان‌سوسیالیستلر [ایتالیاسوسیالیستلری] اوعسکرلك اسناسنده بولنانلرك اذهاننی تسمیم ایتمشلردر . شمدی طبقۀ سفلیسنده ایتالیا حکومت حاضرەسیله ایتالیا عساکری حقنده بویەبدبینانه فکرلك عساکره سرایت ایدەجکی قورقوسندن یکیدن سلاح آلتنه آلنەجق اولانلری « جان دشمنی » عدایدلك نه‌یاپه‌جقلرینی شاشریورلر .

ویانەنك مشهور « نایه فرایه پرەسه » غزتەسنك روما مخابری مذکور غزتەیەیازدیغنه کوره ایتالیاده عسکر قچاغنك عددی کوندن کونه تزاید ایتمکده ایمش . طاغلره ، اورمانلره چکیلن برفرقەایله بریکی قوۀ مسلحه آرەسنده شدتلی مصادمەلر باش کوستریور ایمش . ایتالیانجەده بوکبی فراریلره کاب عقور نامی ویریلەرك کندیلرینی تعقیب ایدنلر طرفندن اتلافنه چالشیورلرمش . حال‌بوکه اوته‌کیلرك عددی کوندن کونه دکل، ساعتدن ساعته تزاید ایدییورمش . برطرفدن تعمیم معارف ایچون آچیلان بالادەکی مکاتب طرف سد ایدیلیورمش .

ایتالیاده الیوم افکارعامه‌ورمات چاپولجیلقله حیدودلقله تأمین حیات ایده‌من دیه هرطرفدن حکومتی تقبیح وتلعین‌ایدییور .

محاربۀ حاضرەده کیم قزانەجق ؟

روسیەنك محررین معروفه سندن موسیو منچیقوف مشهور « نویه ورەمیا » غزتەسنه بو سرلوحه ایله یازدیغی برمقالەده مطالعات آتیەیی درمیان ایدییور :

« بومحاربەده ترکیا غالب‌کله‌جکدر ، چونکه ترکلر ، ایتالیانلردن دها زیاده صاحب اخلاق ، وطبیعت شاعرانەیه مالك ، دیندار برقومدر . ظنمه قالیرسه ، ترکلر ، بوکونکی ایتالیانلردن دهازیاده معنویانه صاحبدرلر . حکومت وضا ـ بطان مسئلەسنه کلنجه ، عثمانلی ضابطانی‌معارف

جهتندن ایتالیانلره نسبتله دها کریده بولندقلرندن معنویاتلرینك دها صاغلام اولمسی اقتضا ایدر .
بوکونکی اسلامیتك کسب ضعف ایتمسیله برابر ، مسلمانلر ، قاتولیکلره وبا خصوص ایتالیانلره نسبةً دها دیندارلردر . معلوم اولدیغی اوزره ، عثمانلی عسکری ایی بسلنمش ومسلح بولندیغی تقدیرده دنیاده الڭ برنجی عسکردر . طرابلسده‌کی عرب سواریلری دخی عین خاصه‌یه مالکدرلر . اکر ترکیا مغلوب اولورسه ، ایتالیانك هزیمتی محققدر . طرفین عین صورتده مسلح بولندقلری حالده عثمانلی عسکرینك ایتالیالردن دها ایی اولمسی اقتضا ایدر .

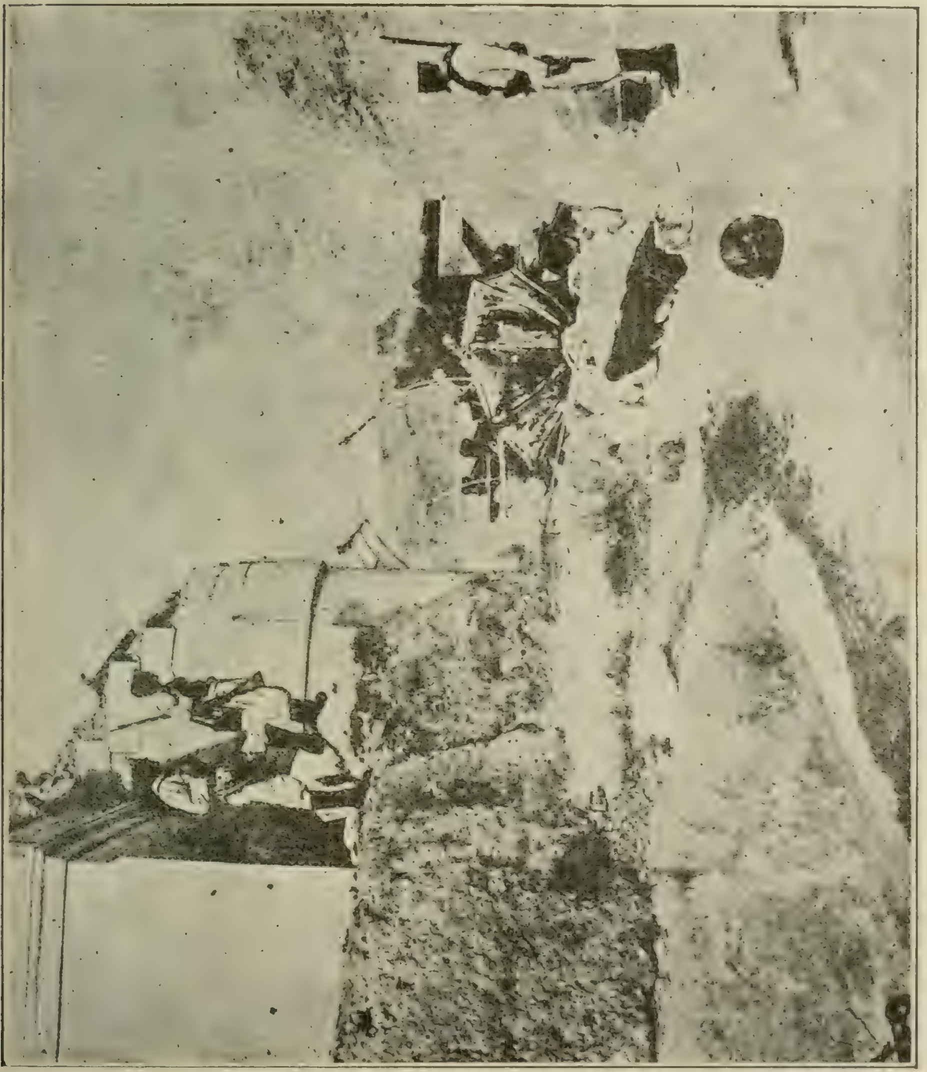

طرابلسده سلطانیه تپه‌سنك بومباردمانندن صکره ایتالیا عسکری طرفندن اشغالی

طرابلس غربك استردادی خبر مسرت آوری

سلطان محمد خان خامس حضرتلرینه عرض و تبلیغ ایدلمسی.

« موند ایللوستره » دن

بكا قالیرسه ترکیا ، ایتالیایی مغلوب ایده بیلیردی . فقط ایتالیا دونمهسی بوکا مانع اولمقدهدر . لکن طرابلس غربه کرك مهمات وکرك قوماندانلر ، تره طریقیله دخی کوندریله بیلیر . زیرا مصر ، تحییله میه جك کبی برقطعه دکلدر . معلوم اولدیغی اوزره آلتون آناختار ، اك محکم قلعهلری دخی آچه بیلیر . حال بوکه مصرده استقلال طرفداری اولان عربلردن ماعدا ترکیا ایله رابطهسی بولنان دیکر قوتلی بر اسلام فرقهسی دخی موجوددر . هندستانده‌کی یتمش ملیون اسلامك تهدیداتی انکلتره‌یی معاونت خفیهده بولنمغه مجبور ایده‌بیلیر . مقاومت مذکوره ایسه طرابلس غربه سلاح ومهمات حربیه اعطاسندن عبارتدر . جزئی برفداکارلق ایله تدارك ایدیله بیله‌جك اولان اون عدد طورپیدو قرووازوری واون ایکی عدد تحت‌البحر سفینه بو ایش ایچون کافیدر . ترکلر ، سعی وغیرت سایه‌سنده برقاچ آی ظرفنده بربالون دونمه‌سی دخی وجوده کتیره بیلیرلر . عثمانلیلرده ایتالیا دونمه‌سنك اوزرینه هوادن دینامیت یاغدیره‌جق قدر قهرمانلر بولنه بیلیر . بویله بر حرکت وهله اولاده خیالی برشی عد ایدیله بیلیرسه‌ده بوظنك یاکلش اولدیغنی وقوعات کوستره بیلیر

ایتالیانلر ، آرناودلق سواحلنه چیقه‌لر ترکلره پك بیوك موفقیتلر تأمین ایتمش اوله‌جقلردر . »

زبدهٔ وقایع حربیه

[بنغازی ، خمس ودرنه محاربه‌لری]

بر طرفدن دولتلر آره‌سنده هنوز نتسل برنتیجه‌یه منجر اوله‌جغی آکلاشیله‌میان مذاکرات سیاسیه جریان ایدرکن دیکر طرفدن طرابلسده او صیجاق کونشلرله یاقیجی قومار مملکتنده طوپ وتفنك صدالری صماخ انسانیته برصیحهٔ نفرت یوللایور . شمدی‌یه قدر مذاکرات سیاسیه‌نك آلمش اولدیغی صور واشکال او قدر مختلف روایتلره میدان ویردی وحقیقت حال بو ضد روایتلر آره‌سنده اوقدر مصرانه کیزلندی که طوغری بر شی سویلیه‌بیلمك همان همان امکان خارجنه چیقدی . بوکون انکلتره‌دن یارین آلمانیادن معاونتلر ، دوستانه خدمتلر کوریلمجکمز اشاعه ایدلدی . یارین تکذیب اولنه‌رق بو دولتلرك مناوبةً منافع حیاتیه‌مز علیهنده اجرای تشبثات ایلدکلری سویلندی . لکن بونلردن شمدی‌یه قدر نه منفی ونه‌ده مثبت بر نتیجه استحصال ایدیله‌بیلدی .

انسان احوال حاضره‌یه باقدقجه وایتالیانك تبلیغاتنه ، جبارانه مطالباتنده‌کی اصرارینه قارشو واقع اولان حقجویانه مراجعتلرمزه دولتلرك نصل بر وضعیتله جواب ویردکلرینی دوشوندکجه شمدی‌یه قدر هپ بری برینه ضد ایکی جریان تعقیب ایدن ائتلاف واتفاق مثلثك بومسئله اوزرنده غایه‌لری آیری‌ده اولسه اتفاق ایلدکلرینه اینانمامق ممکن اوله‌میور . . .

مشکلات حاضره‌یه کلنجه : لهمزده حل

ایدلمسی طرابلسده کوستریله‌جك مقاومت وفداکارلغك درجه‌سنه متوقفدر !

[ب]ز ایسه طرابلس غرب وبنغازی‌نك بتون او احوال طبیعیه‌سی آره‌سنده عثمانلی سنجاغنك ناموسنی، شان وشهرتنی محافظه ومدافعه ایچون قانلرینی ممنونانه آقیدان عسکر قرداشلرمزده بو مقاومت وفداکارلغك نه‌قدر بیوك بر درجه‌ده بولندیغنی کورمکله افتخار واستقبال ایچون امیدوار اولیورز.

ایتالیانلر کرك وضعیت خارجیهٔ سیاسیه‌مزی وکرك طرابلس غربده اودرجه لاقیدی واحتیاطسزلغی تولید ایدن سیاست داخلیه‌مزك انسجامسزلغنی کوردکجه سنه‌لردن بری مطمح انظار احتراص ایلدیکی بوکوزل قطعهٔ وطنی همان هیچ بر فداکارلغه حاجت کورمدن ضبط واشغال ایده‌جکنی وبوسنه وهرسك مسئله‌سی زماننده اولدیغی بی‌پروا صکره سکوت ایده‌جکمزی ظن وامید ایدیوردی !

فی الحقیقه ایتالیا کندیسنك کوندره‌جکی [دی]یار ودمیر قلعه‌لره، زرهلیلره، مدهش ومخرب افواه ناریه‌یه البته طوپراقدن یاپلمش اهمال ایدلمش، بلکه عصرلردن انتقال ایتمش طابیه‌لرك مدافعه ایده‌جکنی ظن ایده‌مزدی. ایتالیا البته کوندره‌جکی اردولرك صولتنه بش آلتی بیك کشیدن عبارت بر فرقهٔ شجعانك دلیرانه وبسالتکارانه مقابله‌لر کوستره‌جکنی امید ایلیه‌مزدی. آنلر، بر حربه دکل بلکه اکلنجه‌لی بر نزهه چیقدقلرینی حس ایلیورلردی، . . . ایتالیا سوقاقلرنده کوردکلری نمایشلرك تأثیریله سرمست اوله‌رق حبشستان چوللرینك فلاکت مؤبده‌سنی بو غشی موقت آره‌سنده خاطرلرندن چیقاران ایتالیانلر زرهلیلرینك پك طبیعی اولان ایلك موفقیاتنی، طرابلس غرب طابیه‌لرینك هدمی وشهرك اشغالنی‌ده کوردکجه آرتق هر درلو تهلکه‌لرك تماماً بر طرف اولدیغنه بر اعتقاد قوی ایله اینانیورلردی . . .

ضرورت ومصلحت ایجابی موقتاً طرابلسك ایچرولرینه چکیلان عثمانلی قهرمانلرینك کوستردکلری صولت وشهامت بو مغرور وبیخبر مقارنه‌جیلرك قوهٔ معنویه‌سنده ایلك اعتماد ایله متناسب بر عکس العمل ایله کردبادلر وزلزله‌لر تولید ایلدی. هیچ دوشونمه‌مشلر ایدی‌که قارشولرنده مقدس سنجاقلرینك ناموسنی، شرفنی مدافعه ایچون انرژینی، وجودلرینی پارچه‌لمغه عهد ومیثاق ایلمش عثمانلی عسکرلری وار. بو عسکرلر او مقدس طوپراقلرك هر قاریشنی کندینك ومضاعف نسبتده دشمنلرینك قانیله تاوین ایلمدکجه بر قاریش کیرو چکلمز.

بوکون ذلیل وحقیر ایتالیانلر اعتراف ایدیورلرکه قونلرینك دهشتلی صورتده وقته وبو تفوق قوایه دونملرنده‌کی طوپلرك انضمامنه رغماً اورالرده بولنان بر آوچ عثمانلی عسکرینه قارشو عجزدن بشقه بر شی کوسترمه‌مشلر، خاطر وخیاللرینه کلمیان بو ممانعت شیرانه قارشوسنده ضایعات مدهشه‌یه اوغرامشلردر. قلبلرنده عزم بلند وطنپرورانه وارکن وبر آوج عثمانلی جنکاورلری نومید اوله‌مازلردی. بو کونکی قدر جهان اسلامیتده اتحاد واشتراك افکار کورولمه‌مشدر. مصر، وحتی جبر وتضییقانه

رغماً جزایر، وتونس ضبط وتوقیف ایدیلمیاجك درجه‌ده غلیان وهیجانده‌در. هندستاندن ایتالیالیلری تخویف وتبرید وبزی تعزیز وتقدیس ایدن مدهش آوازه‌لر یوکسلیور. بتون آفریقا ه ملیونلرجه اسلام وعرب قرداشلرمز جهاد مقدس اعلان ایدییور. ایتالیانلر بو حاللری کوریور و خزانزده پاره‌قلر کبی تتریبورسه‌ده نه فائده‌که نه قدر نامرد ده اولسه بر کره میدان جنك ووغایه آتلمش. رجعت ایتمك ایکنجی بر آدووا فلاکتی دیمکدر. ایکنجی بر آدووا فلاکتی ایسه ایتالیانك محوی دیمکدر.

ذاتاً بو آلچقلرده ناموس وحیثیت آره‌مق بیهوده‌در. هر بری حیدوددن بشقه برشی اولمیان بونامردلرك نه عیار وقیراطده بر ملت اولدیغی معلومدر.

دونماسنه استناداً حقوق دولی آیاقلر آلتنه آله‌رق قلمرو حکومتنك درت مثلی[*] جسامتنده بر قطعه‌یه، عثمانلی وطننك بتون اسلاملرله مسکون بر ولایت جسیمه‌سنه پای انداز تجاوز اولان بونامردلرك حرکات باغیانه‌لریله قلبمزده آچدقلری یاره‌لر آنجق وآنجق آلنه‌جق انتقام ایله التیامپذیر اوله‌جقدر.

عثمانلی ناموس وحیثیتنه قارشو ایدیلن بوحقارتك، عثمانلی وطننك بر جزو متممی اوزرنده زرهلیلرك صاووردقلری طوپ دانه‌لریله دوکیلن خون معصومینك انتقامنی بوکونکی نسل آلملیدر. اکر بز ماضیدن یادکار فلاکت اولان بر چوق مسائلی حل ایتمیه‌رك نسل آتیء عثمانی‌نك فیضدار ربیع معرفتنه ترك ایده‌جك اولورسه‌ق وطنی ترقیده بیك درلو موانعه، مشکلاته حتی محرومیته اوغراتمش اولورز. صکره احفادمز بزی لعنت ونفرتله یاد ایده‌جکی کبی مرآت وقوعات عالم اولان تاریخده بزه بر صحیفهء دشنام آیرر.

عثمانلی براغنی ویانه سورلرنده تموج ایتدیرن، قفقاسیه شاهقه‌لرندن، فیزان وادیلرندن عثمانلی اردولرینی سوق ایدن، هندستان ساحللرنده، اندلس قییلرنده، آزاق کنارلرنده عثمانلی نامنی حرمتله یاد ایتدیرن، عثمانلیلرك بوکونکی اولادلری طورغودك شهرت قهرمانانه‌سندن تتره‌ین ایتالیانلرك قارشوسنده بر عجز ومسکنت انجرورسنده چرپنمق ذلتی قطعیاً قبول ایده‌مزلر.

برقاچ عصردن برو اجدادمزك قانبهاسنه آله‌رق بزه میراث براقدقلری طنمزدن پك چوق یر غائب ایتدك. فقط بو یرلری مردانه چارپشمقله، هر رجعت آدیمنده بیك دشمن تپه‌له‌مكله ویردك. دشمن باشمزه اوردیغی زمان قهرمانلر کبی قارشو طوردیغمزدن غالبیتمز کبی مغلوبیتمزده دشمنلره دهشت ویردی. طمارلرمزده

| * | طرابلس وبنغازی‌نك مساحهٔ سطحیه‌سی ۱،۰۵۱،۰۰۰ کیلومترو مربعیدر. نفوسی: بچق ملیوندر. بوکا مقابل اوروپای عثمانی ۱۶۹،۵۰۰ وآسیای عثمانی ۵۰۱،۵۰۰ وارمنستان وکردستان ۱۸۶،۶۰۰، سوریه وعراق عرب ۶۳۷،۸۰۰ عربستان ۴۴۱،۰۰۰ کیلومترو مربعنده‌درکه من حیث المجموع ۱،۹۳۶،۸۰۰ کیلومترو مربعی دیمکدر. ایتالیانلرك جسم وطندن قوپارمق استدکلری پارچه یعنی ۱،۰۵۱،۰۰۰ کیلومترو مربعنده‌کی برقطعه بوکونکی وطنمزك همان نصفی دیمکدر.

جولان ایدن قان نه او قان ایسه نامردجه طرابلسه تجاوز ایدن ، اورادهکی قرداشلرمزی مدنیت ماسکه‌سی آلتنده اولدیرن ، قورشونه دیزن ، دار آغاجنه چیقاران ، قادینلرمزك یوزلرندهکی پچه‌لری قالدیران ، چارشفلری آچان ، آمال ومشتهیات نفسانیه‌لرینه قرباز ایدن وصکره قرنلرینی یاران وچیقاردقلری جنینلری پارچه‌لایان نتیجه بابالری اولادلرندن آیران ، والده‌لره قابلی کوز یاشلری دوکدیرن کلینلری جکر سوز بر فریاد ، معصوملری برفغان استمداد ایچروسنده براقان ملعون ومنفور ایتالیان وحشیلرینه حدلرینی بیلدیرمك، عثمانلیلغی آنلره‌ده بیلدیرمك بزه فرض عیندر .

دونممز او حیدودلرك ، مدنیت کسوه‌سنه برونمش اولان او آلچقلرك ، ظالم ووحشی اصلاوا احفادینك، کمالریله قارشو قارشویه کله‌جك قوت وقدرتی مع التأسف حائز دکلدر . نه‌یاپه‌لم، اونلرك عقللیاری چالشورلرکن بزم عقللیار اویویورلردی . بزمکیلرده چالشمش اولسه‌لردی او آلچقلری هم قره‌ده هم دکزده محوومضمحل قیلار ، مردار قانلرینی آقیتیر ایدك . . .

اکر طرابلس ایله آره‌مزده واسع بر دکز اولمامش اولسه‌یدی آناطولی وروم ایلیدن اورایه کیده‌جك مجاهدلر او حیدودلره عثمانلیلرك نصل قوم اولدقلرینی پك ایی ابراز واثبات ایدرلردی .

نه چاره‌که بو موانع قارشوسنده بتون عثمانلیلر طرابلسك امدادینه یتیشه‌مه‌مکدن متولد بر شدت غیظ وکین ایله دشمنلرینی آناطولی وروم ایلی ساحللرنده بکلیورلر، خانمان سوندرمکدن معصوم قانی آقتمقدن کوزلری قیزارمش ولان یکرمنجی عصرك روماوحشیلری دیکر سواحلمزه تعرض ایده‌جك قدر خط حرکتلرینی شاشیررلر ایسه اشته او زمان قیامت قوپاجق وتاریخ عثمانلی قهرمانلغنك بر نمونهٔ جلادتی دها صحائف احتشامنه کچیره‌جکدر . ذاتاً بدایت حربدن بوکونه قدر اوغرادقلری فلاکت البت ایتالیالره بر درس تنباه اولمشدر .

او آلچقلر ، طرابلسی شدتلی ودهشتله بومباردمان ایدرکن بتون طرابلس شهرینك یالکز اون بر طوپچی نفری طرفندن مدافعه ایدلدیکنی کوردیلر. بواون بر قهرماندن یالکز بری قورتلمش و دیکرلری احراز مرتبهٔ شهادت ایلمشلردر .

عثمانلی جنکاورلری اونلرك عسکرینه دارالحربه کوندردکاری بر سلاح وفقط چلیمسز ومزیتسز عسکرلرینی اسیر حرب ایدرکن اونلر اوتانمه‌دن. عارلنمه‌دن خسته‌خانه‌ده‌کی خسته‌لرمزی سوروکلیه‌رك ، شهرده‌کی بیطرف وسلاحسز بیکناه اهالی‌یی طوته‌رق اسیر حرب صفتیله کمیلرینه بیندیروب مملکتلرینه کوندرمشلردر .

یالکز بنغازی‌ده‌کی متفرق برقوتك اوکنده پای مقاومتی قیریلان ایتالیان شوالیه‌لرینك طرابلس چوللرنده نصل بر هزیمت وفلاکته اوغرایه‌جقلری قولایجه کسدیریله‌بیلیر .

* * *

ایتالیا مرتب اردوسنك ایکنجی قسمی بنغازی حوالیسنك مواقع مهمه‌سنی ضبط واشغال وظیفه‌سی

ایله مکلف ایدی . بو قوت جنرال بریقولانك اداره‌سنده‌در . آلمان خبرلره نظراً بو قوتك مجموعی بش آلای پیاده ، اوچ سواری بلوکی، قروپ سریع آتشلی طوپلر ایله مجهز بر آلای طوپچیدن عبارتدر . دیمك كه ١٦ طابور پیاده اوچ سواری بلوکی و٣٦ طوپ. بو اراه استحکام، نقلیه وارزاق خدمتنده بولنان افرادی ده علاوه ایتمك لازم. بو قوتك برقسمی درنه‌نك ضبطنه ، دیگر برقسمی تبرکك اشغالنه تعیین اولندیغی کبی بیوك قسمی ده بنغازینك ضبطنه تخصیص اولنمش ایدی . بنغازی ایله طرابلس غرب آره‌سنده‌کی مسافه ٨٠٠ کیلو متره‌دن عبارت اولدیغندن هرایکی طرفده تدابیر عسکریه بری برندن مستقل اولمق لازم کلیور . اونك ایچون بنغازیده کی حرکات عسکریه کندی کندینه برصحنهٔ حرب تشکیل ایدر . درنه وتبرکده ایتالیا عسکرلری نسبةً جزئی مقاومته تصادف ایتدکلری حالده بنغازینك ضبطنه مأمور اولان قوهٔ عسکریه عثمانلی قهرمانلرینك مقاومت دلیرانه‌سنه تصادف ایدرك عظیم تلفات ویرمشلردر. ایتالیانلر شهرك اوکنده بولنان مواقع مستحکمه‌یی آدیم آدیم ضبط ایتمك مجبوریتنده قالدقدن بشقه دونمالرینك معاونتنه‌ده عرض افتقار ایتمشلر ، آیروجه بومباردمان ده ایدلمشدر . ایتالیانلر آنجق آلتی یکرمیسنده شهری ضبط ایده‌بیلمشلر و لااقل (١٨٠٠) تلفات ویرمشلردر . بو کبی تشبثاتك نه‌قدر زور اولدیغنی ایتالیانلر بنغازی اوکنده اوغرادقلری هزیمتله آکلامشلردر . ایتالیانلر بنغازی‌یه چیقمق قابل اولمدیغنی کوردکلرندن شایان دقت وتقدیر بر وضعیتده بولنان عساکرینی (جولیانا) کورفزینه چیقارمقده خطر قالدیلر واورادن زحمتلی وتلفاتلی بر صورتده ایلرو یورومکه باشلامشلردر .

آلمش اولدیغمز معلومات موثوقه‌یه نظراً مصادمه‌یه اشتراك ایدن ایتالیانلرك عددی درت بیکی متجاوز اولدیغی تأميناً روایت ایدلمکده‌در. مصادمه‌یه کیجه ساعت آلتی راده‌لرنده مباشرت ایدلمشدر . اثنای مصادمه‌ده مصراطه اشرافندن عبدالعظیم بك بن منتصر ایله احمد بن معیوف واخالد شنوی ایله برادری رمضان شنوی ومعیتلری دشمن اوزرینه کمال شدتله جانبیندن تعرض ایلمشلردر. بوهجوم دشمنی فوق العاده مشکل برموقعده اقمشدر. جبهه‌دن تعرض ایدن عساکر عثمانیه ایله عربان شدتلی بر هجوم ایله ایتالیانلری کری چکیلمکه مجبور ایلمشلردر . مصادمه بنغازینك برقه‌جهتنده وقوعه کلمش وایتالیانلردن آلتی یوز سکسان نفر تلف اولمشدر . عساکر عثمانیه دن یکرمی نفر ایله بر ضابط وعربلردن سکسان بش شهید دوشمشدر .

عساکر عثمانیه ایتالیانلرك اوچیوزدن فضله سلاحلرینی اغتنام ایلمشلردر . کرك عسکرلرمزك وکرك عربانك بومصادمه‌ده کوستردکلری جسارت وبسالت خارق العاده هردرلو تقدیرلرك فوقنده‌در .

ذاتاً طرابلس بومباردماننی متعاقب ایتالیانلرك بنغازی‌یه مواصلتلرینه انتظار ایدلمکده ایدی . ایتالیان سفائن حربیه‌سنك جوارده مشاهده اولندیغی بومباردمانه باشلانلمزدن مقدم اهالی

طرفندن اخبار ایدلمشدی . دشمنك قره‌یه خروجی ممکن مرتبه عقیم قالمق ایچون عسکر واهالی شدتله مقاومته قرار ویرمشلردی .

شهرك اشغال ایدلمسی فکری بزی اصلا اندیشناك ایتمیوردی. چونکه ایتالیانلرك ایچری‌یه طوغری ایلرولیه‌میه‌جکلرینه قانع ایدك . ایشته بوحالت فکریه وبرسکون تام ایله ایتالیان امیرالنك اولتیماتومنه انتظار ایتدك .

عسکر ساحلك تحکیم وتقویه‌سیله اوغراشدیغی کبی مبعوث یوسف شتوان بکله شیخ سنوسینك آدملری طرفندن تشکیل ایدیلن کوکللی افرادی ده مواقع مرتفعه‌یی اشغال ایلیورلردی . هوانك اطرادسزلغی طولاییسیله عسکرك قره‌یه خروجی دوچار مشکلات اولمقده ایدی . دشمن دونماسنك تقربی سانبوقلر معرفتیله خبر آلندی .

دائما محلات مسکونه‌یه آتش ایدن ایتالیانلرك طرز حرکتی اهالیجه معلوم بولندیغندن قادین وچوجقلر درحال امین برمحله چیقارلدیلر .

کیجه‌لین آتش یاقلمسی قوماندانلق جانبندن منع ایدلدیکی جهتله غروب شمسدن صکره شهر صانکه برمزارستان منظره‌سنی عرض ایلیوردی. لوای عثمانی قیشله‌ایله کمرك ، تحفظخانه اوزرنده تموج ایتمکده ایدی . دوریه مفرزه‌لرینك منتظم آدیملرندن متحصل کورولتودن بشقه اورته‌ده سکونی اخلال ایده‌جك هیچ برشیٔ یوقدی .

اتحاد وترقی قلوبی داخله مقدار کافی بغدای ایله مهمات وسائره کوندرمشدی !

سنوسیلر ، دشمنك کافهٔ حرکاتندن بزی خبردار ایتدکلری کبی یوسف شتوان بك ده اوموزنده مارتین تفنکی اولدیغی حالده کوکللو افرادینی تعلیم ایدییوردی .

نهایت دشمن فیلوسی تشرین اولك دردنجی صباحی افقده بدیدار اولدی ، هوا بش کوندن بری یاغمورلی وصوك درجه‌ده مغموم ایدی . سکز زرهلی آهسته آهسته لیمانه یاقلاشدی . سفینه‌لرك برندن اوکله‌دن صکره دکزه ایندیریلن صنداله ایکی ضابط راکب اولدی .

ضابطلر ، قوماندان صبحی بکی اون درت ساعت ظرفنده تسلیمه دعوت ایتمك اوزره بیاض بایراغك سایه‌سنده قره‌یه چیقدقلری حالده قوماندانندن جواب رد آلدیلر وهمان تکرار فیلویه التحاق ایلدیلر . ایرتسی کونی مدهش برفورطنه اجرای حکم ایدییوردی .

مؤسسات امریه اوزرینه آچیلان آتش کیتدکجه کسب شدت ایتمکده ایدی. بزم طوپلرمز، بالطبع مقابله ایده‌میوردی . کوکللیلرله عربلر ایچه اوزاقده بولندقلرندن دشمن آتشندن اودرجه متأثر اولمیورلردی . طوپلرمز طاغلر اوزرنده اخذ موقع ایتمشلر. دشمن صندالرینك طوپ مرمیلرمزك هدفنه یاقلاشمسنه انتظار ایلمکده بولنمشلر ایدی .

قوماندانك برامری اوزرینه بزم طرفدن شدتلی آتشه باشلاندی . طوپ کله‌لری دشمن صندالری ایچنه دوشه‌رك اوراده بیوك بر قاریشقلق حصوله کتیریور ، کورکلر قیریلوب عسکرلر مجروح ویا بی‌روح اولدقلری حالده دکزه دوکولیورلردی . نتیجه‌ده دشمن موقتاً

پلانندن صرف نظر ایدرك كری یه دوندی. دیگر بومباردمانه‌ده بر قات دها كرمی ویرلدی. آتش بلا انقطاع آلتی ساعت امتداد ایدرك شهرك قسم اعظمنی تخریب وپریشان ایلدی.

ایرتسی كون، ایتالیانلرك (جیولیانا) یه چیقدقلری عربلر طرفندن اخبار ایدلدیكندن خصمه قارشی كیتمكه مجبور اوله‌رق بوسورتله ایتالیانلر ده شهری اشغال ایده‌بیلدیلر.

خروجلرنده سنوسیلر معرفتیله ضایعات عظیمه‌یه دوچار اولمشلردر.

⁂

كوچك بر ملاحظه: بزنه یاپیورز، طرابلسده قرداشلرمز، دینداشلرمز نه یاپیورلر؟ دشمن قورشونلری آره‌سنده دینلرینی، ناموسلرینی مقدس وطنلرینی قورتارمق ایچون استحقار موت ایدك اولن، اولدیرن، بواغورده هردرلو

طرابلس غرب مناظرندن: سور خارجنده قوریلان پازار محلی.

دشمنك ایلك ایشی بر تلغراف استاسیونی تأسیسنه مصروف اولمشدر. استاسیون صحرا طوپلرمز طرفندن تخریب اولندیغی كبی دشمن عسا كرندن بر طاقیده اتلاف ایدلدی. تكمیل حوالیٔ مرتفعه، عثمانلیلرك تحت اشغالنده بولندیغندن ایتالیانلر ایچری‌یه طوغرو بر آدیم آته‌مامشلردر. ایكنجی بر هجوم ایچون حاضرلنمقده‌یز. ایتالیانلر (جیولیانا) یه حین

فداكارلغی كوزه آلدیران مجاهدین عجبا بزدن نه‌بكلیورلر؟ واقعا باشده بزه رهبر اوله‌جق بر حكومت وار. حكومتده البته بوراسنی دوشونیور وتدابیر و معاملات مقتضیه‌ده بولنیور. سه‌ده بزده سیرجی كبی قالملی میز؟

نیچون هیئات معاونه‌لر تشكیل و امداد ومعاونت صندقلری كشاد وتأسیس ایتمیورز؟ غزته‌لری یغما ایدییورز. مسرتلی خبرلر بكلیورز،

مظفریت اومیورز . ای اما بونلر نه ایله اولور ؟ بزه ایکی وظیفه ترتب ایدر : اولا ایتالیان امتعه واشیاسنی آلمامق ، مدهش بر بویقوت یاپمق وعین زمانده اور ده‌کی قرداشلرمزه هیچ اولمازسه معاونت نقدیه‌ده بولنمقدر .

طول ، اوکسوز ، یتیم ، قالمش قادینلر وچوجقلر کیور . فقیر وبیکس یوزلرجه عائله‌لر صیجاق چای ویرمك موافق شیمهٔ انسانیت واسلامیت دکلمیدر ؛ هانیاهیئات معاونه‌لر ؟ بویله برتشکیلاتده بولنسه‌یدق درحال اوبیچاره‌لرك امداد و معاونتلرینه قوشاردق ، و تسلی نوازشلرله ، اومأیوس ومتألم قرداشلرمزی سرورو شادمانی‌یه غرق ایلردك . هیهات ! بوئلردن ، ژاپونلردن عبرت آله‌لم . بزفضیلتجه اونلردن کیرو دکلز .

ایتالیان عسکرینك بنغازی‌یه اخراجندن اول سنوسیلرك تشکیل ایتمش اولدقلری سواریلرك شهر مذکوره صورت مواصلتلری

بوکون واپورلرله استانبوله صغینیورلر . موسم قیش . طرابلس ایچون براولاد . برباباء بر برادر بر رئیس عائله غائب ایدن و یافقر وضرورت واحتیاجله کندیلرینی بورایه زور آته‌بیلن ارککلره ، قادینلره ، معصوملره قارشو نه‌یاپدق ونه‌یاپیورز ؟ خاطرلرینی صورمق ، بر بارداق

بزم کبی فداکار وقهرمان برملت یوقدر . بوطوغرو . طوغرو اولمیان برشی وارسه ، فلاکت زمانلرنده همان همجنسمزك امدادو معاونتنه شتابان اولمدیغمز وشتابان اولمغی بیلمدیکمزدر .

طرابلسده بزم ایچون ترك حیات ایدنلرك آرقه‌لری قوم دریاسی ایسه اوکلری ده آمانسز

قوجه بر دکزدر . بونلر هایدی ارزاقی بوله -
بیلسونلر . یا مهمات ؟ ارزاق‌ده پاره‌ایله اولور.
بومهمه‌یی تقدیر ایدن افراد ملتدن بشر اوتر
غروشی ، ویا ماوزر فشنککنی حاملاً
تونسدن ، جزایردن ، مصردن کچمکه چالشه‌رق
وطنداشلرینك ، دینداشلرینك امداد ومعاونته
قوشان فداکارلر کورولوب ایشیدیله‌جکدی ...
چونکه فداکارلق بویله اولور ..

* *

اخبارات حربیه آره‌سنده جدی وحقکو اوروپا
غزته‌لری ترکلرك ، عثمانلیلغك مزایاسندن باحث
فقره‌لر ومقاله‌لر درج ونشر ایدیورلر . کچن
بازار ایرتسی کونی وقوعبولان محاربه حقنده
اوروپانك اك بیوك ومعتبر غزته‌لرندن برینك
یازدیغی فقره‌یی بووسیله‌ایله نقل ایده‌لم :

کچن بازار ایرتسی کونی طرابلس غرب شهری
جوارنده وقوع بولان مصادمه‌ده ایتالیانلرك انهزام
قهقری‌یه اوغرایه‌رق ضایعات کلیه ایله دفع
اولدقلری تبین ایتدی . ایتالیادن کلن اخبارات
رسمیه اول اخبارات واقعه‌نك مجهول اولدیغنی
سویلیور ایدیسه‌ده بالاخره کلن رسمی خبرلر
ایتالیانك اك منتخب واك زیاده کووندیکی قره عسکری
اولان بازاغلیاریلرك ضایعاتی اهمیتسز اولمدیغنی
بیلدیریور ایدی . خصوصی خبرلر ایسه بوسبتون
بشقه مآلده‌در ؛ ٤٠٠ کشی مقتول و ...
قاچیور . آغیر مجروحدن بحث اولنیور . عثمانلی
عسکرینك قهرمانانی وعربلرك جسارت وسرعت
حرکتی ایله هر ایکیسنك جنکاورانکی پیش دقته
آلنورسه ایتالیانلرك ضایعات عظیمه‌لری
قولایلقله آکلاشیلیور . ایتالیانلرك عجولانه
ایلرویه آتیلمه‌لری احوالی وخیم کوردکلرینه
دلالت ایلر . شهرده‌کی عربلر بیله ، برقاچ
خائنی استثنا ایدرایسه‌ك ، عموماً ایتالیانلرك
علیهنده درلر ، ایتالیانلر ، آرتق عربان وقبائلك
کندیلرینه قارشو حرکت ایتدکلرینی اعتراف
ایلیورلر . اهل اسلامك قلبلری خالجان
وطنپروری ایله چارپیور ، حس مجادله غالبدر .
عربلر قافله قافله کله‌رك مجاهدینه التحاق ایتمکده
درلر . هرنه‌قدر عسکر وعربلره نه‌درلو جبخانه
یتشدیریله‌جکنی بیلمیور ایسه‌ك‌ده ایتالیانلرك دها
مشکل دقیقه‌لر کچیره‌جکلرینه قناعت حصوله
کتیردك . صوك کونلرده سرزده ظهور اولان
وقوعات ایتالیالری بکله‌ین هزیمتلره دائر
حوادث آله‌جغمزی کوستریور . ایتالیا ، دیکر
دولتلرك اهل اسلام ایله ساکن یرلری ضبط
ایتدکلری وقت یاپدقلری فداکارلقلرده بولنمق
مجبوریتنده قاله‌جقدر . آره‌ده‌کی فرق دینی
حسیاتی برقات دها تهییج ایله شدت محاربه‌یی
تضعیف ایلر . ایتالیا ایله ترکیا صلح عقد
ایتدکدنصکره طرابلسده سکونتك تقرر
ایده‌جکی جای سؤالدر . فقط اصل مسئله طرابلسده
عثمانلی عسکری بولنوب مدافعه مرکزینی تشکیل
ایتدکجه امر مقاومتك شدتلی ، حتی پك شدتلی
اوله‌جغیدر . ایتالیانلر مدافعه‌سز بر ولایتی ضبط
ایتمکه حاضرلاندقلری حالده شمدی شدتلی ، قانلی
محاربه‌لر اولیور . ایتالیانلر طرابلسه مزاره
کیرمك ایچون کیدیورلر .

ایتالیالی مورخ «نوغلیه‌لوفره‌رو» تریبونا
غزته‌سنده نشرایتدیکی بر مقاله‌ده دیورکه :

طرابلسده مشکلات جدیده باشلایوریسه‌ده ایشلك نتیجه‌سی ایلاق اولمسی هر وقت مات اوزرینه تضییق اجرا ایدن حبشستانده (آدووا) هزیمتنك افکار ملتدن سیلنمسنی تأمین ایده‌جکدر . بو هزیمت شمدی‌یه‌قدر ضعفه دلالت ایدرایدی . شمدیکی وقایعی کمال صبر ایله بکلملی‌یز . چونکه آنجق بوسایه‌ده ایتالیانك کندی قوتی اوزرینه امنیتی اولدیغنی اثبات ایده‌بیلور ، هیچ برملت اکمه‌دن بیچه‌مز . ایتالیا صبر ، ثبات ومتانت ابراز ایتملیدر . بوندن آکلاشیلیورکه ایتالیانلر طرابلس غربی برکروه عسکر ایله ضبط ایده‌جکلرینه دائر ولان امللری بوشه چیقیور . شمدی بربرلرینه ثبات ومتانت توصیه ایدییورلر .

دارالحربدن درت بش کوندن برو وارد اولان خبرلر مسرت ومظفریتی مبشردر . آرتق ایتالیانلرك مقهوریتی ، ادباری ، مغلوبیتی تحقق ایدییور . اولجه‌ده بیان ودرمیان ایتمش اولدیغمز اوزره بیوك برغرور وخودبینی ایله قره‌یه چیقان ، مسلمانلق ، عثمانلیلق اوغرنده فدای جان ایتمکه عزم ایتمش اولان محترم ومعزز وطنداشلرمزی « یشاسون ایتالیا قرالی » صیحهٔ ملعونانه‌سنی تکراره دعوت ایده‌جك قدر موفقیتندن ، مظفریتندن امین کورونن وبو امنیتله میدان اوقویان ایتالیا حیدودلری ، ترکلرك وعربلرك آرسلانجه هجومی ، مردانه صولتی قارشوسنده مأیوس ، مقهور قاچمقدن ، یرلره سوروئمکدن بشقه برچاره بوله‌میورلر . ایلك کونلرك موفقیتندن جرأت آلان ایتالیان « برزاغلیه‌ره » جکلری بر ایش کوره‌جکلرمش کبی ایلرویه ، چوله طوغرو یورومشلر ، اوعلوی ومحتشم سادکی طبیعتك دهشت فجایعنه کندی چوروك وجودلرینك ، ضعیف واعتقادسز قلبلرینك مقاومت ایده‌جکنی ظن ایتمشلردی . لکن قارشولرنده کوردکلری ایلك هجوملرده بویابس وحار چوللرك نابولی کازارلرینه . آپتن باییلالرینه بکزه‌مدیکنی آکلادیلر . کونلرجه احتیاطلر ، تدبیرلرله واره‌بیلمش اولدقلری یرلردن - که اك ایلرولدکلری نقطه‌لر ساحله آنجق اوچ درت ساعت مسافه‌ده‌در . - هر آدیمده یوزلرجه مقتول ومجروح ویره‌رك طوپلرینی عثمانلیلرك دست شهامتنه ترك ایلیه‌رك کیرویه ، ینه اوقدر که کندکلری زرهلیلرینك حمایه‌لرینه التجا ایتدیلر .

§ استخبارات موثوقه‌یه نظراً طرابلس غرب جوارنده برایکی کوندن برو غایت شدتلی برمحاربه وقوع بولمقده وبو محاربات عثمانلیلرك موفقیات عظیمه‌سی ایله نتیجه‌لنمکده‌در . عساکر عثمانیه ایله عربان مجاهدینك طرابلسك برقاچ کیلومترو مسافه‌سنه‌قدر کلدکلری وایتالیالیلرك اوجوارده‌کی بتون مواقع مستحکمه‌سنی الده ایتدکلری محققدر .

§ بحرسفید سواحلنده الیوم شدتلی فورطنه‌لر حکمفرما اولمسی حسبیله ایتالیادونماسنك ایکیده برده اکینه آچلمق مجبوریتنده اولدیغندن نهایت طرابلس غرب سواحلنده بارینه‌میه‌رق ایتالیایه عودتلری چاره‌سزدر . بناءً علیه عساکر عثمانیه واسلامیه‌نك شهری استرداد ایتملری پك یقیندر .

§ طرابلس غرب بلديه رئيسی حسن‌وطن حسونه پاشانك قتل و تلف ایدلدیکی تلغراف خبرلرندندر .

§ وسطرلرك یازلدیغی [١٩ تشرین اول ٣٢٧] كون ورود ایدن تان غزته‌سنك مخابری بنغازی محاربه‌سنه دائر یازدیغی مقاله‌یی‌ده اهمیتنه مبنی نقل ایدیورز :

طرابلس غربك اشغالندن صكره بزم ایچون بوراده یاپه‌جق بر شیٔ قالمدیغنه مبنی بنغازی‌یه عزیمتمزی صبرسزلقله بكلیوردق . بولندیغمز شهرده محاربه دكل ، یرلشمك كورلتوسی ، قریشقلق وتحمل ایدلمز بر راحتسزلق واردی . اون‌بش كون آفریقانك زهرلی سیوری سینكلری ایچنده ، عادی كلبه‌لرده یورغانسز ، یتاقسز ، اكمكسز ، شرابسز اقامت ایتمك دكه قهرمانلرك طیانه‌جغی شی دكلدر . بنی طرابلسه كتیرمش اولان « بیزانیو » سفینه‌سی بنغازی ودرنه‌یه پوسته كتورمك اوزره مهیای حركت بولنیوردی . بنغازیده دها جانلی صحنه‌لر وقوعه كله‌جكی حقنده‌ده برچوق روایتلر دوران ایتمكده اولدیغندن مسلكداشلرمدن برقاچیله بووابوره بینمكی جانه منت بیلدك . برچوق ایتالیان غزته‌جیلری و برقچ سینه‌ماطوغرافجی بزمله برابر بولنیوردی .

قیالرك ، قوم باتقه‌لرینك آرقه‌سنده نیم‌مرئی برشهر خالی‌یی آكدیران مصراطه اوكندن كچدك . متروك برسور قدیمی آكدیران عثمانلی قلعه‌سی بزه برطوپ آتدی . بركون بر كیجه برایینه كبی صاف وتجا اشمهٔ شمس ا... یر یز... پارلایان بردكز اوزرنده یول آله‌رق (سعرد كبیر) كورفزینی كچدك . افقده بردومان كوروندی . برآز دها یاقلاشدیغمز زمان دوربینلریمزله خط تشكیل ایتمش بردونمانك فوقنده بنغازی‌یی خیال میال فرق ایتدك . تقرب ایتدیكمز نسبتده زرهلیلر بیویور ، باجالری ، دیركلری ایله مهیب برشكل آلیور ، آره‌دن بنغازی شهری طالغه‌لرك خرمادالرندن متشكل برچیچوه ایچنده ـ كویا عصرلردن بری دوام ایدن بر رؤیا ایچنده ـ اویویوردی . ودكزله چوللر آره‌سنده اویویان بیاض ومعصوم شهر ایله ، طوپلرینك مخوف آغزلریله اونی بر انده محوه مهیا بوقورقونج وسابح شهر آره‌سنده حزن آلود بر تضاد واردی . بری ماضینك عنعنهٔ خرافه آمیزینی دیكری استقبالك حرص جدال آلودینی تمثیل ایدییوردی . بنغازی ایله طرابلس آره‌سنده بیوك بر تضاد موجوددر . طرابلسك طار ، اعوجاجلی ، سوقاقلرینه مقابل بوراده آچیق ، شمسی ، تمیز جاده‌لر ، مغرور واصیل بر خلق كوردك . بنغازیده لیمان موجود بولنمدیغندن واپورلر شهردن بر آز آچیق مسافه‌ده دمیرلمكه مجبور اولورلر . شهرك بر آز آشاغیسنده ایلریده انی برلیمان اولمغه مستعد برقوی موجود ایسه‌ده بونك عمقی پك آزدر . اودرجه‌كه ١٩ تشرین اول محاربه‌سی قویك بوموسمنده قورومش برقسمده وقوعه كلمشدر .

١٨ تشرین اولده عساكر اشغالیه‌نك ایكنجی قسمی بنغازی اوكنه مواصلت ایتدی . ایتالیان عسكرینی حامل بولنان سفائن نقلیه زرهلیلرك

محافظه‌سی آلتنده بولنیوردی. بنغازی طوپراغنه اجنبی آیاغی باصدیرمامغه عزم ایتمش اولان بدویلر اون‌یدی تشرین‌اولده شهرك قاپوسنه قدر ایلرلدیلر وشهرده‌کی اجنبیلرك حیاتلرینی غیور ووظیفه شناس بنغازی متصرفی مراد بکك غیرت وهمتنه مدیون قالدیلر .

مرادبك قبائل بدویه‌یه قوتله قارشی قویه‌میه جغنی آکلایه‌رق رؤسانی برضیافته دعوت ایتدی وضیافت اثناسنده اونلره کاه دوستانه ، کاه آمرانه خطاب ایده‌رك شهرده‌کی ایتالیانلرك چیقوب کیتمش اولدقلرینی وایچریده‌کی اجنبیلر هپ بشقه تبعه‌دن اولدقلری جهتله اونلره ایدیله‌جك ضررك هیچ برشیئه یارامیه‌جغنه کندیلرینی اقناع ایتدی .

بدویلر شهره کیرمکدن صرف نظر ایدرك ایتالیانلری خارجده بکله‌مکه قرار ویردیلر . ۱۸ تشرین اول صباحی ایتالیان دونمه‌سی افقده مشهود اولور اولماز متصرف ادارهٔ عسکریه‌یی غیور جسور بربیکباشی‌یه ترك ایتدی . بیکباشینك معیتنده اوچیوز ضابط ومعلم عسکر ، بوندن بشقه‌ده سکزاون بیك کشی راده‌لرنده مسلح بدوی واردی . عثمانلی بیکباشیسی مدافعه‌یی بنغازینك جنوبنده جیولیانا برونی ایله برقاقشله‌سی بیننده تمرکز ایتدیردی. ایتالیانلرك بك مساعد اولان بوموقعه عسکر چیقارمغه تشبث ایده‌جکلری ظن اولنیوردی . بوندن ماعدا بوراده‌کی خرماقلر ، عظیم انکبارلر ، چقورلر ، دره‌لر حربی ایجابنده رجعتی تأمین ایده‌جك سلسلهٔ استحکامات طبیعیه تشکیل ایدیوردی . عثمانلیلر اوقدر کوزل سپرلر بولمشلردیکه دونمانك کسکین دوربینلری محاربه‌دن اول بونلرك یالکز برقاچ دانه‌سنی آنجق کوره‌مکه موفق اولدیلر. بیکباشینك اداره‌سی آلتنده بونان سواریلر جیولیانا برونه قدر ایلروله‌ین ریختم اوزرنده بعضیلری خرستیان مزارلغنك بعضیلری قوم یغینلرینك آرقه‌سنده قره‌یه عسکر چیقارلمسنه مانع اوله‌جق سلاح اندازلرده بو اثناده آتش ایده‌جکلردی . وقعه عینیله بیکباشینك تخمین ایتمش اولدیغی وجهله جریان ایتدی وبنغازیده‌کی عثمانلی عسکرینك حقیقتاً غیور وفن حربده ماهر بولندیغنی یاروا غیاره تسلیم ایتدیردی . ایتالیانلر بوکون حاضراقده بولندیلر وشهرده بیاض تسلیم بیراغی چکلمسنه انتظار ایتدیلر . ۱۹ تشرین اول کیجه‌سی شهره برقاچ بدوی قافله‌سی کیردی. بونلر بعض قورقاقلرك ظن ایتدیکی کبی شهری یغما ایتمکه دکل، بومباردمان باشلار باشلاماز ایتالیان عسکرینی قورشونلامق ایچون دکز کنارنده‌کی مواقع مرتفعه‌ده اخذ موقع ایتمکه کلمشلردی .

آمیرال کمیسی اخراج پلانینی شوصورتله ترتیب ایتمشدی . طوپلر اولا برقا قشله‌سی ایله جیولیانا برونی بیننده‌کی موقعی دوکه‌جکلر ، عثمانلیلر برلرندن فراغت ایدر ایتمز الك کزیده لرندن سکزیوز بحریه نفری قره‌یه چیقه‌رق عرب سواریلرینی تشکیل ایده‌جك و بعده قوهٔ اشغالیه قره‌یه چیقاجقدر .

شهری اشغال ایده‌جك اولان قوت درت آلای وایکی طابور ساده ایکی جبل بطاریه‌سندن عبارت

اولوب قوماندانلغی اسمه اریتره وچین سفرلرنده ابراز قهرمانی ایتمش اولان جنرال آمه‌غلیویه تودیع ایدلمشدی . عسکر عثمانی قوتلرینی طاغتمغه موفق اولدقدنصکره ایکی قول تشکیل ایده‌جك . برنجی قولده بحریه بلوکلری ، ایکی پیاده بلوکی ، ایکنجیسنده ایکی پیاده طابوری بولنه‌جقدی . بطاریه غرب مزارلغی جوارنده‌کی تپه‌یی طوتمق ایچون امر آلمشدی .

جیولیانا مصادمه‌سی — اون طقوز تشرین اول کونی کونش طلوع ایتدیکی زمان زرهلیلر ایله نقلیه سفائنی کیجه وقتی تعیین ایدیلن موقعلرده بولنیور وبعضیلری هجومه وبعضیلریده عسکر اخراجنه حاضر بولنیورلردی . دونما شهرك شمالندنجنوبنه‌دوغرو صورتله صیره‌لانمشیدی . (اتروریا) ، (رژینا الهنا) . (آمالفی) ، (روما) ، (ناپولی) زرهلیلری بربرینی متعاقب بولنیور وبونلرك آرقه‌سنده امیرال غینه‌سی اولان (ویقتوریا امانوئل) زرهلیسی اخذ موقع ایلیوردی .

عثمانلی بایراغی قلعه‌ده تموج ایدیوردی . ساعت سکزه قدر شهرك تسلیمنه انتظار ایدلدی . یعنی عربلرك طور وحرکتلری طولاییسیله بوکا احتمال ویرلیوردی . خلق اندیشه‌ده بولنیور واردو صبرسزلق کوستریوردی . شهرك بیوك ساعتی ... سکزی اوردیغی صیره‌ده (ویقتوریا امانوئل) زرهلیسندن آتیلان برطوب عثمانلی بایراغنی آلوب کتورمشدی . درحال (ناپولی) . (روما) ، (آمالفی) ، و(ویقتوریا امانوئل) زرهلیلرندن آتش ایدلمکه باشلانهرق قشله ایله خرستیان مزارلغی آره‌سنده داغنق دوشیوردی . عربلر اولا غیر متحرك ویر اوزرنده اوزانمش بر حالده‌لرده آتشك انقطاعنه انتظار ایتدیلر فقط صباح بطاقلغنك برطرفنده دها شدتلی بر صورتده اجرا ایدیلن آتش عرب جنکاورلرینك سکوت قهرمانانه‌سنی بردرجه اخلال ایتدی . عربلر کمال سکونتله یواش یواش دیمه‌دبك ... بعضلری ساحلده وبعضلریده بطاقلقلر آره‌سنده و ساله کولی اطرافنده بولنیورلردی . عثمانلیلرك کوستردکلری بوشجاعت وجسارت قارشوسنده ایتالیان اردو ودونماسندن حیرت ومفتونیت ندالری یوکسلیوردی . بعض عربلر کله‌لر آلتنده یره دوشدکلری حالده رفیقلری اصلا اوزاقلاشمیور و آدیملری صیقلاشدیرمیورلردی

دونمادن واقع اولان اشارت اوزرینه بحریه نفری ممالو صندالر عثمانلیلرك آتشی آلتنده ساحله آتیلدیلر . تقریباً ساعت طقوز بچقده ایلك صندال ساحله واصل اولهرق ایتالیانفراتی (برزاغلیه‌ر) قرتوندر پیدوسنك طوپ آتشنك تحت حمایه‌سنده اولدیغی حالده ساحله چیقدیلر . ایلك عساکر قره‌یه چیقدقلری زمان دیز اوزرنده حرکت ایدرك خرستیان مزارلغنه طوغری ایلرولدیلر . مزارستان جوارنده اجرا ایدیلن آتش بحریه نفراتندن ایلری بولنانلره اصابت ایدرك (روما) زرهلیسی ملازملرندن (ماریو بیانقو) یی اولدیردی . بحریه نفراتندن مرکب برنجی وایکنجی بلوکلرك قسم متباقیسی ایلك کیدن عساکره ملاقی اولدی . بو صیره‌ده استحکام

عساکری طرفندن کوپرینك انشاسی اتمام ایدلمش اولدیغندن عساکر بریه اخراج ایدلمکه باشلانمشدی. عساکرك اخراجی منتظم بر صورتده وقوع بولدی،

عربلرك حرکتی — عساکر بریه‌نك بو صورتله قره‌یه چیقدیغنی کورنجه شدتلی بر مقاومت اجراسی زمانی کلدیکنی ونتیجهٔ حربك‌ده بو صورتله تعین ایده‌جکنی آکلادیلر. اوجه‌رجعت ایتمش اولانلر سیدی دوب قصبه‌سی اطرافنده طاشلرك حصارلری اوکنده طوپلاندقلری کبی دیکرلری ده‌ساله کولی جوارنده تمرکز ایتمشلردی. عربلر هر جهتدن ایتالیان پیاده نفراتنه آتش ایدرك بر چوغنی تلف ایتدیلر.

مع مافیه ایتالیان پیاده‌عساکری ایلرولیور واشعار ایدیلان مواقعی اشغاله چالشیورلردی. بونك اوزرینه عثمانلی قوماندانی قره‌یه چیقانلره آتش ایدلمسنی سواری عساکرینه امرایتدی. عربلر خرستیان مزارلغی آرقه‌سنده‌کی التجا ـ کاهلرندن چیقه‌رق کوپری جهتنه طوغری هجوم ایتدیلر. فقط (رژینا النا) زرهلیسندن آتیلان طوپ آتشی مزارستان ایله کوپری آره‌سنده بولنان عرب سواریلری اوزرینه دوشدی.

سواریلر مقتدر بر رئیس طرفندن اداره ایدلمکده ایدی. زرهلینك آتدیغی کله رئیسك راکب اولدیغی حیوانك آلتنه دوشدی. سوارینك پارچه‌لندیغی وحیوانك تلف اولدیغی آکلاشلدی. بعض عربلر هرمیلر آلتنده بارکیردن اینه‌رك رئیسك جسدینی آلدیلر ویکیدن بارکیرلرینه بینه‌رك شهر جوارلرنده‌کی حصارلره طوغری کیتدیلر. بورجعت، جبل طوپلرینك قره‌یه اخراجنه مساعد اولدی. طوپلر خرستیان مزارلغنك بر آز اوته‌سنده بولنان قوم تپه‌سی اوزرنده یرلشدیرلدیکی صیره‌ده ساعت اون بچقی بولمشدی. طوپجیلر تپه‌یه چیقار چیقماز برقه قشله‌سنه وحکومت قوناغنه آتش ایتمکه باشلادیلر. عربلرك اك مهم قوتی قوناق جوارنده بولندیغی ظن ایدیلیوردی. حاضر بولنانلردن بعض کیمسه‌لر؛ روایتنه کوره ساعت اونبره اون قاله غایت جسورانه بر مدافعه حرکتی اجرا ایتدیلر.. حتی بعضیلری شهرك جنوب حوالیسنده آوروپالیلره عائد محلاته نفوذ ایله تراچه‌لر اوزرینه چیقارق ایتالیان عساکری اوزرینه آتش ایتدیلر. ایتالیان عساکری ده شدتلی بر آتش ایله مقابله ایتدیلر. روایاته نظراً (آمه‌غلیو)نك قوماندانسنده‌کی قولده اون و(موغات) قولنده دخی یالکز اون بر ایله اون بر بچق آره‌سنده سکز وفات وقوع بولدی! پك چوق عساکر دخی مجروح اولوب نقل ایدلدکلری اثناده وفات ایتمشلردر. ایتالیان اردوسی بطائتله وفقط منتظم وساکن بر صورتده ایلرولیوردی. عربلرده بعضاً قاچه‌جق کبی کیرولیور وبعضاً‌ده ناکهانی بر صورتده هجوم ایدرك ایتالیانلری سریعاً حرکته مجبور ایدییورلردی. ساعت اوچده ایکی قول تعیین ایدیلن موقعه کلمش ایدی. بونکله برابر عربلر اوزاق اولمیوب سیدی دوب قصبه‌سی ایله حکومت قوناغنك اطرافنده بولنیورلردی.

ایتالیالرك صباحدن بری پك زیاده آتش ایتدكلری جهتله مهماتی اكسیلمكه باشلامشدی. ساعت بشده (آمه‌غیلو) قولی سونكو ایله برقه قشله‌سنی ضبط ایتدیكی كبی (موغات) قولی دخی سونكو ایله جنوبدن امداده قوشیوردی. ایتالیان عساكرینك افاده‌سنه نظراً عربلر خنجر ایله كندولرینی مدافعه ایدییورلردی. ایتالیان تلف اولانلرك آلتیسی بحریه نفری ایدی.

كیجه بومباردمانی — ایتالیانلرك اكتساب ایتدكلری موفقیت شوندن عبارتدی‌كه كندولری قره‌یه عسكر اخراج ایده بیلمشلر وعسكر قوللری عربلری قصبات خارجنه چیقاره‌رق معین مواقعه یرلشمشلردی. فقط عربلر اوقدر اوزاقده بولنمیورلردی. ساعت آلتی بچنه طوغری

بر ایتالیان زرهلیسی طرفندن بنغازینك طوپه طوتلمسی

عساكرینك خصملری اولان قهرمانلره قارشی پك خالصانه برمفتونیت كوستردكلرینی كوردم.

كیجه حلول ایتدیكی زمان برقه قشله‌سی ایله والی قوناغی، سیدی دوب قصبه‌سی ایتالیانلرك الندە بولنیوردی. ایلری قره‌غوللری سید حسین موقعنده تحشد ایدییورلردی. ایتالیانلردن یكرمی سكز تلف واللی سكز مجروح واردر.

یكیدن آتشه باشلادیلر. عربلردن بعضلری شهر داخلنه كیره‌رك اهالی‌یی قوندلوسخانه‌لره التجایه مجبور ایتدكدن صكره بوندن بالاستفاده شهرداخلنده كی تراجه‌لردن یكیدن آتشه ابتدار ایتدیلر.

جنرال (آمه‌غیلو) بوكیفیتدن آمیرال (اوبری) یی خبردار ایتدیكی كبی عربلرك پوصوده بولندیغی.

جهتندن شهرك بومباردمان ایدلمسنی ده توصیه ایتدی. آمیرال اولابونی قبول ایتمدیکی حالده عربلر آتشه دوام ایدییورلردی. ساعت یدی بچقده جنرال (آمه‌غلیو) الده ایدیلان موقعی ترکه مجبور قاله‌جغی وطوغریدن طوغری‌یه کندیسنی مدافعه ایچون شهر داخلنه کیره‌جکنی تأمین ایتدی. بونك اوزرینه ساعت سکزه طوغری بومباردمان باشلایه‌رق برساعت امتداد ایتدی.

ساعت سکزی یکرمی کچه حکومت قوناغنك باغچه‌سنده برال طرفندن تحریك ایدیلان بیاض برصیا کورندی. کیجه‌ زقتی بیاض بایراق بیهوده اولدیغی ایچون برراهبك بوصورتله صلح ومسالمته

طرابلس غرب قهرمانی قوماندان بسالتنشان میرالای نشأت بك

دليل اولمق اوزره براشارت كوستردیکی آكلا-
شيليوردی. كيجه . مباردمانی بعض خسارات
ايقاع ايتدی . برجامع منارەسی دوير‌دیکی
كبی قتوليك كليسـاسيله ايتـاليا وانكلتره
قونسـلوسخانه‌لريـنه مرميلر دوشـدی . تلف
اولانلر آره‌سـنده ايكی ايتاليان پاپاسی انكلتره
تبعه سندن سكز واون قدر مالطه‌لی بولنيوردی.
فرانسزلر بومباردماندن پك آز متأثر اولمشلردی.
عربلر آلتی كيلومتره قدر اوزاغه چكلمشلردی .
بونكله برابر ايرتسی كوندن اعتباراً ايكی كون صره د
ايله كيجه هجوملری دوام ايتدی . منتظماً قره‌يه
چيقان عسـاكر ايلری قره‌غوللرده صيره ايله
نوبت بكليورلردی .

يكرمی ايكی تشرين اول آقشامی ايتاليانلر
طرفندن تبعيد ايديلن ديكر غزته‌جيلر ايله
برلكده بنغـازی‌يی ترك ايتدیکم زمان يكيدن
تفنك آتشی باشـلامشدی . سـفائن حربيه
حرب وضعيتی آلمق ايچون مانوره ياپيور
وبنغازی‌شهرينك آقشام قزللغنك ضيالری آلتنده
قرارديغی كوروليوردی . »

طرابلس غرب حقنده بر وثيقهٔ مهمه

سردار اكرم عبدالكريم پاشا طرفندن حسين عونی
پاشايه كوندرلمش اولان برمكتوبدركه محترم قدامدن
نقل واقتباس ايدلمشدر ؟

« مسئلهٔ مهمه حقنده‌كی بيانات مطالعه‌كذار
شناوری اولدی. بوخصوصده اجتهادم ، حركتم
اثناسـنده نه ايسـه ينه ويله‌در . زمان وزمين
شـمدی بوكا پك مسـاعد دكلدر . زيرا اول
امرده روم ايلی مسئله‌سنی بر طرف ايتمك ايجاب
ايدر. روم ايلی احوالی بوكون پك مغلق برشكل
كسب ايتدی. بونك ايچون مسئله‌نك حلی اويله
ظن اولنديغی قدر قولای دكلدر .

بلغارلر حقنـده‌كی مشـاهداتم اوله‌جه احمد
ايوب پاشايه سويلديكم كبی پك موجب تأسفدر.
روم ايلی برباشدن او برباشه بيوك براختلاله لازم
كلن ترتيبـاتی احضار ايله مشـغولدر . بوبابده
جمع مخصوصنه دفعـات ايله عرض معلومات
اولندی . فقط هيچ برشی ياپلميور . زمان
كچدكجه پك بيوك فرصتلری غائب ايديورز .

سزه جانكزی صيقه‌جق بر ايشـدن بحث
ايده‌جكم : فقط نه چاره غائله آره‌سـنده غائله
چيقيور . كچن سنه مجلسده ايتاليانك طرابلس
حقنده بعض افكار خفيه بسـلديكنی سـويلمش
ايدم . بو بياناتمی مدحت پاشا دخی كمال شدتله
مدافعه ايتدی . بوده معلوم عاليكزدر . شمدی
ايتاليا بزم روم ايليده‌كی مشغوليتمزدن استفاده
ايدرك طرابلسده كندينه برطاقم منافع تأمين ايتمك
ايستيور. كچن ون «فرايه رسه‌ده» ايتاليانجه‌دن
ترجمه اولنمش برمقاله كوردم . بومقاله‌ده ناپولی
ايله طرابلس بيننده برسير سفائن قومپانيه‌سی
تشـكيلندن بحث اولنيور . شناوركز بوتشبثی
موضوع ومدلولی اعتبـاريله يالكز بر واپور
ايشـلمكه منحصر قاله‌ميه‌جغنی ملاحظه‌سـنده
بولنه‌رق اوراده بعض ترتيبات اخذينی توصيه
ايدرم لكن بوترتيبات هيچ بروقت روم ايلی‌نك
ضررينه اولمامليدر . طرابلسـده بيـوك بيوك

استحکامات انشاسنی شمدی موافق کورمم . چونکه بوکا الده موجود نقود کافی دکلدر . طرابلسده یاپیله‌جق شی الزمی لازمه ترجیح اولملیدر. شمدی الک موافق شی ، داخله طوغری بعض ارزاق ده‌پولری تأسیسیله یرلی افراد دخی یوزده اللی نسبتنده نظامیه طابورلرینه تقسیم اولملیدر . بوخصوصده احمد ایوب پاشا ایله مذاکره اولنمش ایدی. اکندیسندن معلومات طلب اولنورسه برلایحه تقدیم ایده‌جکدر . سواحلی تفتیش ومهم بطاریه نقطه‌لرینی تعیین ایچون اورایه بیکباشی طاهر بکك کوندرلمسی موافق اولور .

نجیب پاشا عموم مدافعه حقنده مسوده حالنده برپروژه کوسترمش ایدی . پك موافق بولدم . لکن بوپروژه‌نك تطبیقی زمان وپاره‌یه متوقفدر که اوده روم ایلی مسئله‌سی قطعی بر صورتده حل ولنمدقجه اجرا ایدیله‌مز. ایدیلور ایسه خطا اولور. اساساً نجیب پاشا ده بو فکرده‌در وپروژه‌سنك تمامیٔ اکمالی اون سنه‌یه متوقفدر . بوخصوصده مفصله معلومات ایدینه بیلمك ایچون کندیسنی مقامه جلب ایدیکز . احوال حاضره اعتباریله سزه تیقظی توصیه ایدرم اولبابده . عن ادرنه : ۱۲۹۱

عبدالکریم

ایدرز : من قبل الرحمن مظفریت وموفقیت ابدیه ایله مبشر وکامبین اولان جنود اسلام طرابلس غرب ولایتمزده یکی وقطعی مظفریت دها قازاندیلر ، اویله بیوك ، اویله مشعشع وخارق العاده بر مظفریت‌که تاریخ حرب بونك برمثلنی دها قید ایتمه‌مش ، انظار جهان شمدی‌یه قدر بو درجه پارلاق، بودرجه نورانور برشمس ظفرله قماشمامشدر . بز اندیشهٔ حرب ایله منتظر البال اولان عثمانلیلره ، قطعی و شانلی مظفریتی تبشیر ایچون استعجال ایلرکن کوزلرمز سرور ایله ، ابتهاج ایله یاشاریور . قلبلریمز حقیقی بر فخر ایله ، جدی ولایق برغرور ایله چارپیوردی . نصل چارپماسون‌که اعلان حرب مدتی دها بر ، بربچق آیه وارمادن شانلی وجسور عسکرلریمز ، قهرمان وجانفدا عرب قرداشلریمز عثمانلی ناموسنی ، عثمانلی مردلکنی، عثمانلی عنعنه‌سنی احیا ایده‌جك نه‌قدر بیوك ظفرلر قازاندیلر واو ظفرلری درنه‌یی تکرار اشغال وبتون دشمن اردوسنی قهارللرینه اسیر دوشورمك کبی بر غالیت عظیمه ایله تتویج ایلدیلر .

او یرلر شیمدی بر تابشکه سیف مجلادر
صفوف غازیان پیرایه بخش صحن صحرادر
تفك، طوب، سونکو بردن براوغوردن حمله فرمادر
(او چوللر) ایشته موج خون دشمنله مطرادر
بتون ابر ظفردر صانکه فیض افشان اویرلرده
بهار خون وآتشدر بو سیل جوشان اویرلرده

سرینی اولانجه شعشعه‌سیله تجلی ایتدیردیلر بزدن اومرد عثمانلیلره، اویکیت بادیه قهرمانلرینه

« درنه » نك استردادی

بتون عثمانلیلره، بتون عالم اسلامه کمال افتخار ایله ، کمال سرور وابتهاج ایله اعلان وتبشیر

صمیم روحمزدن قوپان اك علوی واك احترامكار تقدیسلر !

تشرین اولك اون بشنجی كیجه‌سی درنه‌یه مأمور اولان عساكر نظامیه وسنوسیلرله مجاهدین عربدن مركب برقوت درت قولدن درنه اوزرینه شدید وصائل بر هجوم كوسترمش واون سكز تشرین اوله قدر بو قانلی وشانلی محاربه دوام ایدرك ال نهایت ایتالیانلرك اضمحلال قطعیسیله نتیجه‌لنمشدر .

ایتالیانلر میدان حربده بشیوزدن فضله تلفات براقمش وایكیبیك، قدر تخمین ایدیلان متباقی قوتی كاملاً عثمانلیلرك دست حماستنه اسیردوشمشدر . محاربه‌ده ضایعاتمز سكسان شهید ایله یوز قدر مجروحدن عبارتدر . بوندن ماعدا دشمندن :

۲۰۰۰	اسیر
۱۸	سریع آتشلی طوپ
۱۸۰۰	صندق جبخانه

غایت كلیتلی مقدارده ارزاق اغتنام ایدلمشدر .

* * *

دیكر طرفدن حربیه نظارتی انور بكدن آلدیغی رسمی تلغرافنامه‌یی بروجه آتی تبلیغ ایدییور :

ــ درنه ۱۹ تشرین اول ۳۲۷ ــ

« ماه حالك اون بشنجی جمعه كیجه‌سی درنه نظامیه طابوریله پراعاصه ، حاسه، درسه، عبیدان قبیله‌لری درنه‌یه هجوم ایتمشلردر . عثمانلیلردن سكسان شهید دشمندن بشیوز تلفات واردر . دشمندن اون سكز طوپ ضبط اولنمشدر . دفنه لیماننده‌كی تلغرافخانه ایله بر دكانه ایتالیان غانبوطی طرفندن ایكی كون فاصله ایله وبو كون طوپ انداخت اولنمش ایسه‌ده هیچ بر تأثیر كوسترمه‌مشدر . عربان كاملاً جهاده حاضردر. مملكتدن معاونت اولنمسون . دشمندن آلنان اسلحه وارزاق برچوق زمان بزه كفایت ایدر. وبو هجومده جبل احصا سنوسی مشایخندن زاویهٔ بیضا شیخی سیدالعلمی و سید درده‌فی ، سید صالح اصاعی ومحمد غزلی، سید عبدالقادر قیرقاش ، سیدعبداه ابوسیف، سید عبداه قیرقاش، سیدالمرتضی قیرقاش بن عبداه ، سید سنوسی غریبانی ، سیدمحمد ابو فارس ، سید محمد بن خیلول ، سید حمید بن عمر ، سید سنوسی جبالی نام ذاتلر بالفعل ابراز غیرت وفدا كاری ایلمشلردر . »

بیكباشی

انور

* * *

عین زمانده عثمانلی آژانسی ده (رسمی) اولمق قیدیله آتیده‌كی تلغرافنامه‌یی تبلیغ ایتمشدر:

(عثمانلیلرك مظفریت عظیمه‌سی)

رسمی: عسكرلریمز درنه‌یی ضبط ایتدیلر. ایتالیانلره بشیوز تلفات ویردیردیلر . دشمن اردوسنك متباقیسی اسیر ایدلدی . دشمندن ۱۸ طوپ ضبط اولندی . بزدن سكسان شهید سكسان مجروح واردر . بومظفریت خبری قهرمان حریت انوربكله سنوسی شیخلری طرفندن حربیه نظارتنه تبشیر ایدلمشدر .

الحاصل كرك تحقیقات خصوصیه و كرك

تبلیغات رسمیه عثمانلیلرك دون‌زواره‌یی‌وبوکونده درنه‌یی لوث دشمندن تطهیر ایلدیکنی واضحاً کوستریور . شوشانلی مظفریتلرك کمال سرعتله توالی ایلیه‌جکنی وطرابلس غرب محاربه‌سنك عثمانلی تاریخ حربنه یکی برصحیفهٔ زرین علاوه ایده‌جکنی قطعیاً بیلیورز . چونکه سرلوحه‌ده اتخاذ ایلدیکمز کبی :

اویاندرمق خطردر غره برشیری منامندن
حذر، ای‌خصم بی‌انصاف دین عثمانلی نامندن
بوقومك تیتره‌مقرون عدالت انتقامندن !
قیلیجلر چیقماسین برکره پرسطوت نیامندن
طورولماز پیش قهرنده طیانمازضربنه‌حائل...
بوارقدر، صواعقدر، بلابارانیدر صائل

بقالم ایتالیانلر بوتوقاتدن صکره اولسون عقللرینی باشلرینه آلاجقلرمی ؟

§ ایتالیانلرك طبروق ساحلنه چیقاردقلری عسا کردن قسم کلیسی ایله عسا کر اسلامیه آره‌سنده الفاروق موقعنده‌وقوعه کلن‌مصادمه‌ده ایتالیانلر تلفات کلیه‌ایله منهزم وپریشان اوله‌رق طبروق‌موقعنده‌کی قرارکاهلرینه‌رجعت ایتمشلردر. ایکی ساعت دوام ایدن مصادمه‌ده فزان مبعوثی، جامی بکك قوماندا‌سنده بولنان هجین سوار مجاهدینك غیرت ویارارلقلری کورلمش وعادتا فرار طرزنده ایتالیانلرك وقوعه کلن رجعتلری اثناسنده بو آرسلانلر، ایتالیانلری ساحله قدر تعقیب وبرچوق مهمانلرینی اغتنام ایتمشلردر . ایتالیانلردن کرك محل مصادمه‌ده وکرك اثنای فرارلرنده ایکیوزی متجاوزمقتول وخیلی مجروح بولندیغی ومجاهدین اسلامیه‌دن آنجق اون‌طقوز شهیدواللی‌یه‌قریب‌یاره‌لی بولندیغی آکلاشلمشدر. ایتالیانلر داخله طوغری وقوعه کلن بالجمله حرکاتلرنده عسا کر اسلامیه طرفندن منهزم اولملری حسبیله بونلرك بعدما ساحلدن ودونما لرینك حمایه‌سندن قطعیاً آیریله میه‌جقلری آکلاشلمقده‌در . جامی بکك ایتالیانلری ساحله قدر تعقیبلری اثناسنده ایتالیانلر پك زیاده آثار خلجان‌وتلاش‌کوسترمشلر وساحله مواصلتلرنده سفائن حربیه‌لرندن مجاهدین اوزرینه آچیلان طوپ آتشی اوزرینه براز نفس آله‌بیلمشلردر. عسا کر اسلامیه موسم روزکارلرینك قریب الظهور اولمسی حبیله ایتالیا سفائنك ساحلدن مفارقتنه انتظار ایلمکده‌درلر . سفائنك مفارقتی اوزرینه ایتالیانلرك موقعی جداً کسب مشکلات ایده‌جکی جهتله طبروقده بولنان ایتالیانلر قرارکاهلرینك اطرافنی صوك درجه‌لرده تحکیم وتقویه‌ایله مشغولدرلر .

یکرمنجی عصرك مدنی وحشیلری

دشمن اولورکه مرداولور،منصف وقواعد انسانیته رعایتکار اولور . بویله بر دشمنه قارشو آرتق شدتله معامله ایدلمز . بوکا قارشو دها زیاده عالیجناب طاورانمق اقتضاایدر . بر نوع دشمن واردرکه بتون افعال وحرکاتنده آلچقلقله انتقام آلمق‌استر . کندنی تسلیه ایتمك ایچون قارشوسنده‌کنك بتون مقدساتنه بیله تجاوز ایدر وبوندن متلذذ اولور .

بزبوكون ايتاليايلرى اينه بونوع دشمنلردن
كوريورز، يكرمنجى عصر مدنيت و انسانيتده
مدنيت وانسانيت كسوه‌سى آلتنده حركت ايدن
آلچق ايتاليانلر بوكون دارالحربده ظلم وتعدى‌يه
بردرلو طويه‌ميورلر . خلقتلرنده‌كى رذائت
ودنائتى بويله‌جه ابراز واثبات ايتمش اوليورلر .
عالم انسانيت ومدنيت كنديلرينه لعنت ايديور .

پاى تجاوز وتعرضلرينى آتدقلرى يرلرده
حيدودلرك ارتكاب ايده‌ميه‌جكى مظالمى ايقاع
ايديورلر. تلغرافلر ، اوروپا غزته‌لرى ميدانده .
طرابلس غربده اختيارلر ، چوجقلر ، قادينلر
حتى خسته‌لر ومحبوسلر بيله بوكون بلا سبب
اونامرد ايتاليانلر طرفندن قتل وتلف ايديليور .
معصوم چوجقلر ، بيگناه قادينلر ، زواللى
اختيارلر ، بيچاره خلق حيوان بوغازلانير كبى
مرحمتسزجه ، آلچقجه كسيليور .

حقوق دول كتابلرنده‌ايسه : « مال متمدنه
دنده محاربه قيروب كچيروب ، تخريب ايتمك
ايچون دكل ، حتى تأييد ويامحافظه ايتمك
ايچوندر . حتى بيهوده اوله‌رق مسلح بردشمن
بيله اولديرمك ممنوعدر » ديناليور . صكره
انسان بركره‌ده مدنى كسوه ونقابى آلتنده
ارتكاب اولنان ايتاليانلرك جنايتلرينى كوردكجه
مرثيه‌خوان اوليور . يوق اولسون بويله
مدنيت وانسانيت ! انسانلرك ترقى وتمدندن
مقصدلرى نه‌در ؟ ظلم واعتسافى آرتيرمقمى ،
يوقسه اورته‌دن قالديرمقمى ؟ مدنيت كسوه سيله
بودرجه‌ظلم واعتسافده بولندقدن صكره انسانيتك
حالت ابتدائيه‌سنده نه فناليق واردى ؟ اوحالى
محافظه ايتمك دعا انى دكليدر ؟

ايتاليانلرك ـ ايتاليا دولتنى دول معظمه‌دن
عداتمك ايكى فضولى برأثر سماحت اولديغنى بحق
تظاهر ايتديرن ـ ضعف وعجزينه وبوكا انضمام
ايدن آثار وحشتنه مقابل عثمانليلرك حماست
فطريه وحميت وطنيه‌لرى هردرلو تقدير وستايشك
فوقنده اوله‌رق انظار عالمه ، ايتاليانلرك تصوير
ايتدكلرى لوحهٔ جنايت ووحشت ومسكنتدن
متضرر ورنجيده اولان انظار متمدنه‌يه حماست ،
جلادت ، وطنه محبت ، علويت كبى نيجه
خصائل بركزيده‌دن تشكل ايتمش برلوحهٔ
تسليتبخش عرض ايديور . حربك بوكونكى
صفحه‌سى هرايكى طرفك احوالنه معكس اوله‌رق
بومناظرى كوستريور .

ايتاليان مظالمنى بورادة تعريف وتصوير ايچون
اوآلچقلر قدر قاتى يوركلى اولمليدر ، بزقلممزده
بوقوتى بوله‌مديغمز ايچون لاهى صلح قونفرانسنه
اشتراك ايدن بتون دول اجنبيه خارجيه ناظرلرينه
خطاباً حكومت عثمانيه طرفندن ويريلن پروتستو
نامه‌نك درجيله اكتفا ايديورز :

پروتستو نامه

١٩٠٧ سنه‌سنده لاهيده انعقاد ايدن
قونفرانسده دول ماعده مرخصلرى ميليسلرله
كوكللى هيئتلرى حقوقاً « اردو » تسميه‌سنه
داخل اوله‌جقلرندن ماعدا دشمنك تقربى او-
زرينه قواى مهاجمه‌يه قارشى محاربه ايچون برنجى

ماده‌یه توفیقاً تشکیلات اجراسنه وقت بولمه‌دن کندی اختیارلری‌ایله سلاحه صاریلان ومملکتلری هنوز اشغال ایدلمامش بولنان اهالینك دخی علناً سلاح طاشیدیغی و قوانین و عادات حربیه‌یه رعایت ایلدیکی تقدیرده محارب کبی طانه‌جغنی صورت مخصوصه‌ده قرارلشدیرمشلر ایدی . (قوانین و عادات حربه متعلق نظامنامه‌نك برنجی و ایکنجی ماده‌لری)

دیکر طرفدن عین ماده‌یه متعلق ملاحظات صره‌سنده دول عاقده «کافهٔ احوال وخصوصاته شامل مقررات اتخاذی عدیم الامکان اولمقله برابر» ذکر و تصریح ایدلمه‌مش اولان احوالك تقدیرینی ارباب اداره ایدنلرك معاملهٔ کیفیه‌سنه ترك ایتمکی‌ده قبول ایتمدکلرینی بیان ایتمشلر وبناءً علیه طرفلرندن قید و استدلال ایدلمش بولنان احوالده اهالی ایله محاربلرك ملل متمدنه آره‌سنده تأسس ایدن تعاملاتدن منبعث حقوق دول احکامیله قوانین انسانیت و وجدان عمومی مقتضیاتنك زیر حمایه‌سنده قاله‌جقلرینك بیانی مناسب کورمشلردر . ایمدی ایتالیا طرابلس غرب و بنغازیده یالکز بو حقوق دول احکام حاضره‌سنی و قوانین انسانیتی استحقار ایتمکله قالمامشدر . بلا سبب وساده‌جه ارزوی تسخیر سوقیله اعلان حرب ایتدکدن صکره ولایات مذکوره سکنه‌سیله محاربلرینه قارشی معاملاتنده ایتالیا صلح قونفرانسنده بتون جهان مدنیته قارشی صورت مخصوصه‌ده قبول ایلدیکی اساسلری پایمال ایلمشدر .

بی طرف شهود طرفلرندن نشر ایدیلان تفصیلات و بتون جهانك وجدان عمومیسی جانبندن یکزبان رفع اولنان آوازهٔ نفرت ایتالیا مأمورین عسکریه‌سنك ارتکاب ایلدکلری مظالم و اعتسافاتك ذات عالیلرینه تفصیلاً تعدادندن بزی وارسته قیلدیغی جهتله ایتالیانك مارالذکر برنجی و ایکنجی ماده‌لر احکامنی اخلال ایدرك وطنك مدافعه‌سی ایچون مذکور ایکنجی ماده‌یه توفیقاً قوای عسکریه‌مز طرفندن الی سلاح طوتار آدملری تسلیح ایدلمش اولان طرابلس غربه مجاور قرا خلقنی بلا تفریق جنس و سن محاصره ایتدیکنی و بی رحم و آمان قورشونه دیزدیرمش اولدیغنی اخطار ایتمکله اکتفا ایدرم. فضله اوله‌رق داخل شهرده‌کی بعض وطنپروران عثمانیه‌نك مستخلصی اردویه معاونت ایتمك ایستدکی بهانه‌سیله ایتالیا ارکان حربیه هیئتی بتون سکنهٔ معصومه‌یه قارشی اجرای دهشتی، القای موتی امر ایلمش ، کنج اختیار بر خیلی کسانی یالکز بر شبهه اوزرینه و بلا سبب کل یوم قورشونه دیزدیرمش ودیزدیرمکده بولنمش، قادینلر ، چوجقلر اتلاف و یا محبسلره القاید لمشدر . بر خیلی محلات , اشرای عسکریه‌نك یدینه ترك اولنمش ، احراق بالنار ایدلمشدر . بیکلرجه بیچارکان عائله‌لرندن خستکان بالین اضطرابلرندن قالدیریله‌رق کوناکون محرومیتلره، فنای محققه معروض اولدقلری حالده دیار بعیده‌یه سوق ایدلمك اوزره بیغین بیغین واپورلره ارکاب اولنمشلردر .

آفریقاده نشر مدنیت ایده‌جکی ادعاسنده بولنان بر حکومتك انظار جهانه وضع ایلدیکی

منظرهٔ الیمه‌یه قیاساً حکومت عثمانیه‌جه شدتله اختیار ایدیلن ولاهی مقرراتی اساسنه تماميله توافق ایدن طور وحرکت مستقیمانه ووقورانه‌یی تبلیغه حاجت وارمیدر ؟ بو اساسلری پایمال ایتمش بر دشمنه قارشی حکومت عثمانیه دخی نظر اولنان برتدبیری بیله اتخاذ ایتمکدن اجتناب ایلمشدر . بیکلرجه معصوم عثمانلر قتل ویا تغریب ایدلمکده ایکن هر صنفه منسوب اون بیکلره ایتالیا تبعه‌سی ممالك عثمانیه‌ده قوانین وضابطهٔ عثمانیه‌نك زیر حمایه‌سنده کندی تبعه‌سی منزله

ایتالیانلر طرفندن طرابلس غربده تشکیل ایدیلن دیوان حربلردن بری اولوب بوراده مجروح بر ایتالیا عسکرینی اولدیردیکی ادعاسیله قورشونه دیزلمش اولان آلمانیا قونسلوسخانه‌سی قواسنك محاکمه‌سی

کندینی بونلردن وارسته عد ایده‌بیلور ایکن درجه بویوله سلوك ایتمامش ، حتی دشمن حکومت تبعه‌سنك مجتمعاً طرد و تبعیدی کبی لاهی قونفرانسنجه صورت قطعیه‌ده منعندن صرف رقابت ایدرك یشایورلر. بالذات دشمنی استشهاد ایده‌رك شونی ده علاوه ایده‌جکم که دشمن دونمالری طرابلس غرب و بنغازی اوزرینه آتش آچدقلری هنگامده اوراده‌کی مأمورین عثمانیه هنوز بلاد

تشرین اولك یکرمی اوچنجی کونی وقوع بولان محاربه‌ده اهالیدن چوجقلرله قادینلرك آتش خطندن
خارجه چیقارلدقلرینك رسمیدرکه بونلردن بر چوغی حربك دهشت و شدتندن تلف اولمشلر در .

مذكورهده بوننك متعدد ايتاليانلرك حياتنى بحق غليان وهيجانه دوشمش بر خلقك تجاوزاتندن مصون براقه‌جق تدابير اتخاذ ايتمش، هيچ بر ايتاليان رنجيده ايدلمامشدر . حال بوكه معروض استيلا بولنان وطنك خلاصنه شتابان اولان وبالنسبه فائق بر قوتك آتشلرى آتنده وطن اوغرينه فداى جانه حاضرلنان كوكلليلر اليوم طرابلس غربده تأسيس قرارگاه ايتمش اولان ايتاليا اركان حرب هيئتنك هيچ بر وقت درميان ايده‌ميه‌جكى بر معذرتى سرد ايده‌بيليرلر ايدى.

الحاصل حكومت عثمانيه آفريقاده‌كى اردوى عثمانى ضابطلرينه ايتاليان اسراى حربنه قارشى حقوق دول قواعدينه توفيقاً معامله‌يه دوام ايتملرينى وحتى وطنلرينى مدافعه ايتمك ايسته‌كلرى ايچون قرداشلرى هر كون ايتاليانلر طرفندن قورشونه ديزيلان اهالئ محليه طرفندن رنجيده ايدلملرينه محل براقلمامسنى دخى توصيه ايتمشدر .

خصوصات مشروحه‌يه بناءً حكومت عثمانيه ايتاليا اردوسنك طرابلس غرب وبنغازيده‌كى تعدياتنى كرك محارب وكرك لاهيده وجودپذير اولان مأثر مدنيتك مشاركى صفتيله قونفرانس مقاولاتنه وضع امضا ايتمش بولنان دولتلره عرض واخبار ايتمكه حق اولديغنى وبونى بر وظيفه عد ايتديكنى بيان ايدر ومذكور قونفرانس مقرراتنه مغاير اولەرق كندى تبعه ومحاربلرى اوزرنده ارتكاب اولنان مظالم وقتالى شدتله پروتستو ايلر .

حكومت عثمانيه بو وجهله يالكز بر مدافعه وتحفظ خصوصى وظيفه‌سنى ايفا ايتمييوب كيفيتك بر تهلكۀ مشتركه مواجهه‌سنده يكديكرينى ضامن بولنان بتون اقوامك وجدانته تعلق ايتديكى ايچون دها واسع ودها عالى بر وظيفه‌يى ايفا ايدييور . بو تهلكۀ مشتركه ايسه مدنيت حاضره‌نك بر لفظ بى معنا حكمنده قالمسنى تأمين ايدن اساسلرك معروض فنا اولمسيدر .

— طرابلس غرب مبعوثلرينك تقريرى —

مجلس مبعوثان رياست عليه‌سنه

افنديلر ،

بدبخت طرابلس غرب ، بر دشمن عدل وانسانيتك صولت عقورانه‌سى ايله خاك پاك وطندن آيرلمق تهلكه‌سنه معروض بولونيور .

طرابلس غرب وبنغازى ايله وطن عزيز ومقدس وجودينك بر ربعى ، ملت مبجلۀ عثمانيه ايكى مليونه قريب اولادينى ، سلطنت آفريقاده‌كى حاكميتى ، مقام معلاى خلافت ايسه آفريقا قطعه‌سنده‌كى طقسان ميليونلق اسلام ايله رابطۀ ماديه‌سنى غائب ايدييور .

دنيا ، مدنيت وانسانيتپرورلكى ايله مفتخرا فقط بوتون بو مدعيات كاذبه ايله برابر الآن حقك قوتدن باشقه بر شى اولمديغنى آكلامامق وكورمه‌مك ايچون محروم اذعان وامعان اولمق لازمدر .

بونك ايچون قلبلريمز قان آغليه‌رق بيليوردق كه عثمانلى قواى حاضره‌سى ، ملك وسيع عثمانيدن ، پاى تخت سلطنتدن بعيد ومفرز

مواصلاتی عظیم قوهٔ بحریه‌یه محتاج ومفتقر طرابلس غرب وبنغازی‌یی قطعیاً مدافعه ومحافظه‌یه قدرتیاب اوله‌میه‌جقدر .

طرابلس غربك اغیار متجاوره تسلطات وتجاوزاتندن محافظه واستخلاصی عثمانلیلغك او نلر درجه‌سنده قوی ، عثمانلی بحریه‌سنك هیچ اولمازسه اونلر کبی قدر مهیب اولمسنه متوقفدر .

ادارهٔ سابقه‌نك تربیهٔ ملیه وقوهٔ بحریهٔ عثمانیه‌یی خائنانه اهمال ایتمسی یوزندن مع التأسف بویله بر قوتك برقاچ سنه ظرفنده اکمال واتمام ایدیله‌میه‌جکی ده معلوم ومصدقدر . بونکله برابر بوتون دنیا و وجدان ملت اعتراف ایدرکه ، بدبخت وطنك مدافعه واستخلاصی ، دشمنلرك تشبثات استیلاجویانه‌لرینك تعویق وتأخیری هیچ اولمازسه عثمانلی شرف ملیسنك محافظه وصیانتی ایچون اشبو قوتلر خارجنده دها بر طاقم تدابیر سیاسیه اتخاذ وتطبیقی لابد وممکن ایدی .

طرابلس کبی بر قطعه‌نك محافظهٔ حقوق ومنافعی یالکز قوهٔ بحریهٔ دولیه‌یه دکل ، عین زمانده متین و واضح بر سیاست خارجیه‌یه ، محیط مملکته موافق تشکیلات داخلیه ومالیه‌یه ، بنه موقعك خصوصیتیله متناسب ترتیبات حربیه‌یه استناد واتکا ایدر . ملك مقدس عثمانینك اجزا وانحای سائره‌سی حتی مرکزی ، عثمانلیلغك بتون قوای مدنیه‌سی جمع وترتیب ایدرك تمامیت ملکیه‌سنی بوکونه قدر وجود معاهدات کاذبه‌ده اولدیغی کبی یالکز لفظاً تأمین وتصدیق دکل ، قوهٔ حربیه وبحریه‌سیله تأیید وتوثیق درعهده ایدن دولتلرله عقد اتفاق وائتلاف ایلمسنه محتاج بولنمقده‌در .

طرابلس غرب محیط مخصوصی ، بوولایت مرحومه تشکیلات اداریه ومالیه‌سنك وضعیت جغرافیه وملیه‌سیله متناسب ومتوافق اولمسنی استلزام ایدر . طرابلس غرب الی الابد اولدی . لوای مقدس عثمانی آلتنده ایدار اولمق ایچون ، باشلی باشنه یاشایه‌بیله‌جك بر ادارهٔ ملکیه ومالیه‌یه مالك اولمالیدی . طرابلس غرب ملی ومحلی تشکیلات عسکریه‌یه‌ده صوك درجه محتاج ومفتقر بولونیوردی .

دونمامزی آمال وارزوی ملت نسبتنده سرعتله اکمال ممکن اولمایوردی . فقط شو عرض ایتدیکمز تشبثاته ابتدار ایتمك‌ده عجبا قابل دکلمی ایدی ؟

خیر ، بز نه سیاست خارجیه‌مزله ، نه تشکیلات ملکیه ومالیه‌مزله نه‌ده ترتیبات عسکریه‌مزله اوغراشدق .

طرابلس غربی ، عموم دولتلر ایله وفاق وائتلاف پولتیقه‌سنك نتایج مترددده ومشؤمه‌سنه ترك ایتدك . کندی صلحپرورلکمزی صافدلانه دنیایه دنیانك محترص دولت ودیپلوماتلرینه‌ده تعمیم وتوجیه ایله کندی کندیمزی آلداتدق .

تشکیلات ملکیه‌ده ، بوکون وطن ، سوکیلی وطن اغورنده قانلرینی دوکه‌رك حمیت ملیهٔ عثمانیه‌لرینی کوسترن طرابلسلی قرداشلرمزه ممالك عثمانیه‌نك جهات سائره‌سنده‌کی بر چوق وطنداشلریمز بلکه اعتمادسزلق ، امنیتسزلك کوسترمك صورتیله عطالت وجهالته پك موافق

بر مسلك سقيم انتخاب ايلدك وايش كورمدك . اختلاللر ، حرب داخليلر ايجاديله جسم وطنى ضعفه كرفتار ايتدك . مالى ، هيچ بر تدبير اتخاذ ايدلمدى . خزينهٔ ماليه‌يى مليونلرك بار ثقيلى آلتنده براقديغمز كبى طرابلس غربى آج وسفيل ايكله‌تدك . ايكله‌تدك‌ده اوراده بر محيط عجز وضعف وجوده كتيردك .

نهايت ، بويولده بر غفلت وتراخى ايله بو كونه قدر ، نه عسكر ، نه وسائط تدافعيهٔ محليه‌يه هيچ ، هيچ بر شى حاضرلامادق .

لكن ، بز ، بو تدابير متينه وجديه‌نك اتخاذندن‌ده واز كچدك . بونلردن صرف نظر ، حقى پاشا قابينه‌سى ادارهٔ سابقه زماننده كوروله‌ين دوشونجه‌سزلكلر ، غفلتلر ، عطالتلر ارائه ايتمك بدبختلغنده‌ده بولوندى .

طرابلس مبعوث محترملرى بوللنان ذاتلر تأثرله ايضاح مرام ايتدكدنصكره سابق قابينه‌يى آتيده‌كى ۹ ماده ايله اتهام ايديورلر :

۱ ماده — طرابلسك عساكر موجوده‌سى شمدى‌يه قدر ۱۵ بيك ايله ۲۰ بيك آره‌سنده ايكن بودجه قانوننه مغاير اوله‌رق بونك بش بيكدن دون بر مرتبه‌ده ترك ايدلمسى وعساكر مليه‌يى تشكيل ايدن قول اوغوللرينك تماماً الغاسى و بودجه قانونيله تشكيلى قبول اولنان رديف تشكيلاتنك تأخيرى .

ماده ۲ — دور سابقده عندالحاجه قوهٔ نظاميه‌يه التحاق ايده‌جك قول اوغلى عساكر مليه‌سنك تسليحنه مخصوص اوله‌رق حفظ ايديلن قرق بيكى متجاوز مارتين وشنايدر تفنكلرينك يكى سيستمه تبديلى بهانه‌سيله بورايه آلديريله‌رق يرلرينه ديكرلرينك يتشديرلمه‌مسى .

ماده ۳ — ملت مدافعهٔ وطن ايچون حربيه ودجه‌سنه بيوك بر فداكارلق كوستردبكى حالده اك محتاج اولان وهر درلو آمال سياسيهٔ اجانبه معروض بولنان طرابلس قطعه‌سنه طوپ وسائر مهمات عسكريه كوندلميه‌رك پك منسى ومهمل براقلمسى ، دور سابقدن قالمه استحكاماتك ترقيات حاضره‌يه كوره تعديل دكل ، تعميرينه بيله اعتنا ايدلمه‌مسى

ماده ٤ — طرابلس غرب كبى مستثنا اولان محللرده استخدام اولنه‌جق ضابطانك عندالحاجه عساكر معاونه صورتيله آلنه‌جق ملى عسكرك باشنه كچوب امر وقوماندايى تفهيم وحركات عسكريه‌يى حسن تدويره موفقيتنى تأمين ايچون ممكن اولديغى قدر لسان محلى‌يه واراضيسنك احوال طبيعيه وعسكريه‌سنه واقف اولمسى لازم كليركن بالعكس مكتب حربيه‌دن مأذون يرلى ضابطان ايله اولجه برمدت اوراده استخدام ايديله‌رك اولدقجه لسان واحوال محليه‌يه وقوف كسب ايتمش ضابطان همان كاملاً تبديل ويرلرينه تك توك اوله‌رق كوندريلنلر ميانده دخى لسانه واقف اولانلرك آرنيلمامسى وبالطبع بويله فوق العاده احوالده تشكيل اولنه‌جق ملى طابورلرده بوكبى ضابطاندن استفاده متعسر وبلكه ممكن اوله‌ميه‌جغى .

ماده ٥ — طرابلس غرب اهاليسنك يكانه مدار معيشتلرى ذخيره محصولى اولديغى معلوم وددرت سنه‌دنبرى‌ده توالى ايدن قوراقلقدن ناشى مزروعاتدن هيچ برشى حاصل اولميه‌رق اهالينك

عظیم برقحطه کرفتار اولدیغی دفعاتله مجلسده بیان اولنمش وقابینه طرفندن دخی جریان حال تصدیق ایدلمش ایکن اهالینک معاونتلرینه حقیله شتاب ایدلمه‌سی

طرابلس غربده بولندیغمز زمان قحط زدکاندن ایکی یوز بیکی متجاوز خلقک تونس ومحال سائره‌یه هجرت ایتدکلرینی وحتی تسئل ایله مرکز ولایته دوکیلان اطفال وعجزه‌دن مارتدن حزیران نهایتنه قدر بش یوز اون درت شخصک آجلقدن وفات ایتدکلرینی ، تموز اواسطنده مقام صدارته تلغرافله ومفصل تحریراتله عرض ایتمش وعجزه‌نک انفاق واعاشه‌سی ایچون مجلس مبعوثانک کچن سنه‌کی صوک اجتماعی کوننده قابینه‌نک مادهٔ قانونیه ایله طلب ایلدیکی اون بیک لیرادن متباقی سکز بیک لیرا ایله قحط زده زراعه یمکلک وتخملق اوله‌رق توزیعی تقرر ایدن آلتی یوز بیک کیله ذخیره‌نک تسریع ارسالی استرحام اولنمش وبورایه عودتمزده بالذات تعقیب ایدلمش اولدیغی حالده اعلان حربه قدر کوندرلمه‌مسی وبالنتیجه قوهٔ نظامیه‌دن تجرید ایدیلن واهالی طرفندن مدافعه‌سی مستحیل اولان بو قطعه‌نک دشمنلریمز طرفندن استیلاسنک تسهیل وتسریع ایدلمسی .

ماده ٦ — طرابلس غرب کبی محللره تعیین اولنه‌جق بالجمله مأمورین حکومتک لسان واحوال محلیه‌یه وقوفی مشروط وحتی بعض مستثنا محللرده ارباب نفوذدن اولان یرلیلرک استخدامی لازمکلیرکن هرنصلسه بونک عکسی اوله‌رق ملتمسلرک استخدام ایدلمسی طولاییسیله حاصل اولان نتایج معکوسه .

ماده ۷ — طرابلس غرب ولایتی شمدی‌یه قدر والیسز قوماندانسز برکون بیله ترک ایدلمه‌مش ایکن ایتالیالرک طلبی اوزرینه عزل اولنان ابراهیم پاشانک یرینه تعیین اولنان والی وقوماندانک مواصلتندن اول مشارالیهک کری‌یه آلدیریله‌رق ولایتک صاحبسز براقلمسی [*] وبوصره‌ده ایتالیانلرک طرابلس غربه تجاوزه حاضرلاندقلری معلوم ایکن بربچق ماه قدر دوام ایدن برمدت معینه ایچروسنده دخی بونلرک اعزاملرنده تردد وتکاسل کوسترلمسی خلقک قوهٔ معنویه‌لرینی کسر ایتدیکی کبی اجانبکده بو خصوصده‌کی تسویلات وافساداتنه قپو آچلمسی .

ماده ۸ — ولایت مذکوره‌ده درت سنه‌دنبری قحط وغلا حکمفرما اولدیغی واهالیدن بوصره‌ده ویرکو نامیله بررسم استیفاسنه امکان بولنمدیغی حکومتجه معلوم ومثبت ایکن اوراده قالمش اولان قوهٔ جزئیه‌مزک ارزاق ومهمات وقتیله کوندرلمدیکی کبی ایجاب ایدن نقودک دخی وقتیله ارسال ایدیلمه‌مسنک محل مذکورده اویاندیردیغی ضجرت وبراقدیغی سوء نتایج .

ماده ۹ — ایتالیانلرک آمال ومقاصدی

[*] والی وکالتنی ایفا ایدن دفتردار سکز اون کون اول اورادن انفکاک ایتمش ایکن والی وکیلی دها دون تعیین اولنمشدر .

ترهونه ، نجات ، سوکنه قضالرینک منحل ، نصرتیه قائممقامنک مأذوناً بوراده بولنمسی ، جبل غربی متصرفنک اوچ آیدنبری محل مأموریتنه کیتمدیکی ، خمس متصرفنک الیوم سعرده بولندیغی استخباراتمزدندر .

جمله‌جه معلوم اولدیغی وبالخاصه روما سفارتنده بولنمق وبوبابده تماميله برفكر پيدا ايتمش اولان حقی پاشانك واقف بولندیغی حالده نه کندیسنك اطلاعاتنه ونه‌ده مجلسجه کندیسنه اولنان اخطاراته و نه روما سفارتنك و حكومت محليه‌نك اشعاراتنه اهميت ويرمه‌مسی، ايتاليانلرك فاس مسئله‌سنك تحدثی حسبيله بونی تام برفرصت اتخاذ ايده‌رك اوروپا قابينه‌لريله مذاكراته كيريشديكی صره‌ده کندیسنك سيرجی قالمسی ودها طوغريسی ايتاليانلرك آمال استيلاجويانه‌لرينی قوه‌دن فعله چيقارمق ايچون جدی برتشبثه باشلادقلری وقت بيله سفرامزك هيچ بری يرلرنده بولنميه‌رق اوته‌ده بريده صفا ايتمرلرينه جواز ويرمسی .

ايشته بروجه معروض احوال بوكون طرابلس غرب ايله بنغازی‌يی ، عثمانليلرك ميراث اجداد اوله‌رق آفريقاده مالك اولدقلری بويكانه قطعهٔ مباركه‌يی ، هر درلو وسائط مدافعه‌دن عاجز عسكرسز، سلاحسز، فشكسز ، ضابطسز، واليسز ، قوماندانسز ، ذخيره‌سز ، پاره‌سز آچ وسفيل ايتاليانك بازيچهٔ احتراصی اوله‌رق ترك وتسليم ايله‌مشدر .

تاريخ اممده بودرجه بصيرتسزلك ، بوقدر لاقيدی وعطالت، بومقياسده حب وطندن محروميت كورلمه‌مشدر

بز طرابلس غرب مبعوثلری ، مؤكلاريمزك صدای وجدانلرينه ترجمان اوله‌رق شوفلاكتك اليمه‌دن طولايی حقی پاشانك رفقاسنی مواجههٔ ملتده اتهام ايديورز .

حقی پاشا قابينه‌سنك خارجی داخلی مالی وحربی بصيرتسزلكی قانون اساسی تأميناتی ، بو معظم اس دولت ومشروطيتك ايلك ماده‌سنی اخلال ايتمشدر .

، مجلس مبعوثانی اشو فریادیمزله ایفای وظیفه‌یه دعوت ايديورز . طرابلس غرب مبعوثلری ، قانون اساسينك اوتوز برنجی ماده‌سنه توفیقاً حائز بولندقلری صلاحیتی بالاستعمال ، شو تشبثلريله استقبال وطنی تهديد ايدن مهلك برلاقيديدن عثمانليلغی تخليص ايله حس مسئوليت ولزوم مجازاتی تأمين وتأسيسه موفق اولورلرسه عموم وطنه بلكه بر خدمت ايتمش اولمق اميديله متسلی اوله‌جقلردر .

٢ تشرين اول سنه ٣٢٧

طرابلس غرب مبعوثی طرابلس غرب مبعوثی
محمود ناجی صادق

طرابلس مسئله‌سی اوزرينه مجلس مبعوثانك وقتندن اول آچلمش اولديغی معلومدر . بو مناسبتله قرائت بيوريلان نطق همايونك مسئله‌يه شدت تعلقی مناسبتيله بروجه زير نقل ودرج اولور .

نطق همايون صورتی

« محترم اعيان و مبعوثان
« دردنجی دورهٔ اجتماعكزك رسم كشادينی دخی اجرايه »
« بنی موفق ايدن جناب حقه حمد نامتناهی ايدر و »
« اعضای مجلسه بيان خوش آمدی ايلرم . »
« مجلسك اوچنجی دورهٔ اجتماعنده قبول »
« وتصديق اولنان قوانينك موقع اجرايه وضعی »
« و بو جمله‌دن اولمق اوزره وطنمزك پی‌درپی »

« اعماری و معارف عمومیه‌نك ترقیتی واهالیمزك »
« تزاید سعادت و ثروتنه لازم اولان تیمور »
« یوللرله سائر طرق عمومیه و خصوصیه‌دن »
« استطاعت مالیه‌مزه کوره شمدیلك ممکن او- »
« له‌بیلنلرینك انشاسی و بعض محللرده تجارت »
« لیمانلری تأسیسی و منابع ثروتمزك احیاسی »
« خصوصلرنده ماضینك تسببات عدیده واهمالات »
« مدیده‌سنك بیانی تلافیسی اسبابنه توسل »
« ایدلمکده اولدیغی بر صره‌ده ایتالیا حکومتی »
« طرابلس غرب قطعه‌سنه تجاوز ایچون تصور »
« و تهیئه ایتدیکی اسبابی مطالب محقه شکل و »
« صورتنه افراغ ایدرك براولتیماتوم ویرمش و »
« حکومتمز جانبندن مدت معینه ظرفنده »
« جواب اعطا اولنه‌رق ایتالیانك شایان اسعاف »
« و معاهدات موجوده وسلطنت سنیه‌مزك »
« حقوق و حیثیتی ایله ممکن التألیف مطالب »
« اقتصادیه‌سنك نظر اعتباره آلنه‌جغی تأمین و »
« درحال مذاکراته کیریشلمك اوزره مطالب »
« مذکوره نه‌دن عبارت اولدیغی استیضاح »
« ایدلمش ایکن جواباً ویردیکی نوطه‌ده تأمینات »
« و استیضاحات واقعه‌یی نظر اعتباره آلمیه‌رق »
« حکومت عثمانیه‌یه اعلان حرب ایلمشدر . »

« حکومت مشارالیها مخاصماته حتی کند- »
« یسنك تعیین ایتدیکی یکرمی درت ساعتك »
« انقضاسندن اول ابتدار ایدوب برطرفدن »
« طرابلس غربه تعرض و دیکر طرفدن ده »
« آدریاتیق سواحلنده‌کی سفائن حربیه‌سنه »
« تصادف ایدن واعلان حربدن بالطبع خبردار »
« اولمدقلری جهتله دوست دولتلر سفائن حر- »
« بیه‌سنه اجراسی قواعد بحریه‌دن اولان »
« مراسم احترامیه‌یی ایفایه مسارعت ایلین طور »
« پیدولرمزی آتشزین اوزرلرینه آتش آچه‌رق »
« تخریب ایله قواعد مرعیهٔ بین المللی اخلال و »
« ممالك عثمانیه‌نك آدریاتیق سواحلنده کائن »
« بعض نقطه‌لرله طرابلس غرب و بنغازی »
« قطعه‌لرینه و حربدن بی خبر اولان سفائن »
« حربیه وتجاریهٔ عثمانیه‌یه تعرضاته دوام ایتد- »
« یکندن مجلس عمومینك وقت معتادندن اول »
« کشادینه لزوم کورلمشدر . »

« حکومتمز دول معظمهٔ متحابه‌یه درحال »
« مراجعتله قواعد دولیه‌یه وشعار حقانیته مخالف »
« وصلح عمومی‌یی محافظه ایچون هر طرفده »
« اظهار اولنان آمال خالصانه‌یه مباین اولان »
« بو حربه حقوق مشروعه ومقدسه‌مز وشرف »
« ملیمز ایله تألیفی قابل اوله‌جق بر صورتده »
« نهایت ویرلمسی ایچون وساطت صلح پرورانه‌لری »
« طلب ایدلمش ودولتلردن آلنان جوابلر »
« اوزرینه دوام ایدلمکده اولان تشبثات سیاسیهٔ »
« مصلحانه‌نك نتیجه‌سنه انتظاراً حقوق ومنافع »
« مشروعه‌مزك مدافعه ومحافظه‌سی ایچون »
« ایجاب ایدن توسلاتدن ده کیری طورولمامقده »
« بولنمشدر . »

« ایتالیانك حقوق مشروعه وحیثیت »
« ملیه‌مزه مغایر اولان وبالجمله اقوام متمدنه‌یی »
« دوچار حیرت وتأثر ایدن تجاوزات ناکهانیسی »
« بر طرفدن دولتلرك نیات صلح پرورانه‌سنه »
« بالاشتراك ادامهٔ مسالمت ایچون عهده‌سنه ترتب »
« ایدن وظائف مهمه‌یی ایفایه ودیکر طرفدن »

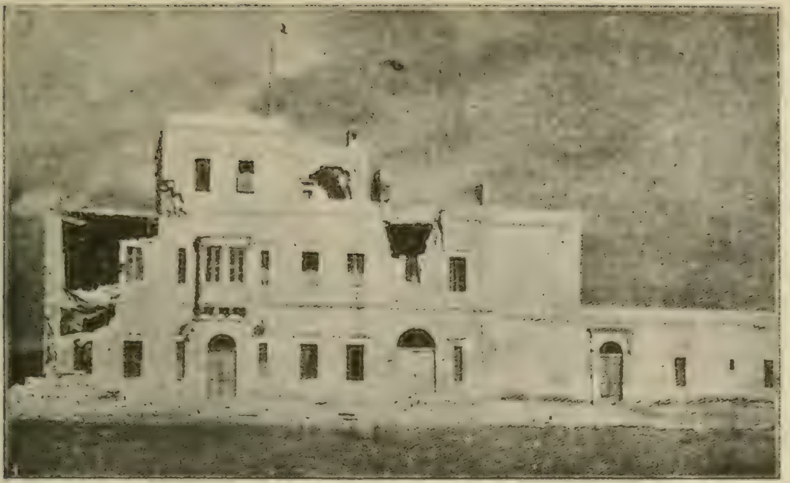

برقه جوارنده بنغازی متصرفلق دائره‌سی : بومباردماندن قورتلمق ایچون دائرۀ مذکوره اوزرینه هلال احمر بیراغی کشیده قلنمش ایدی !.

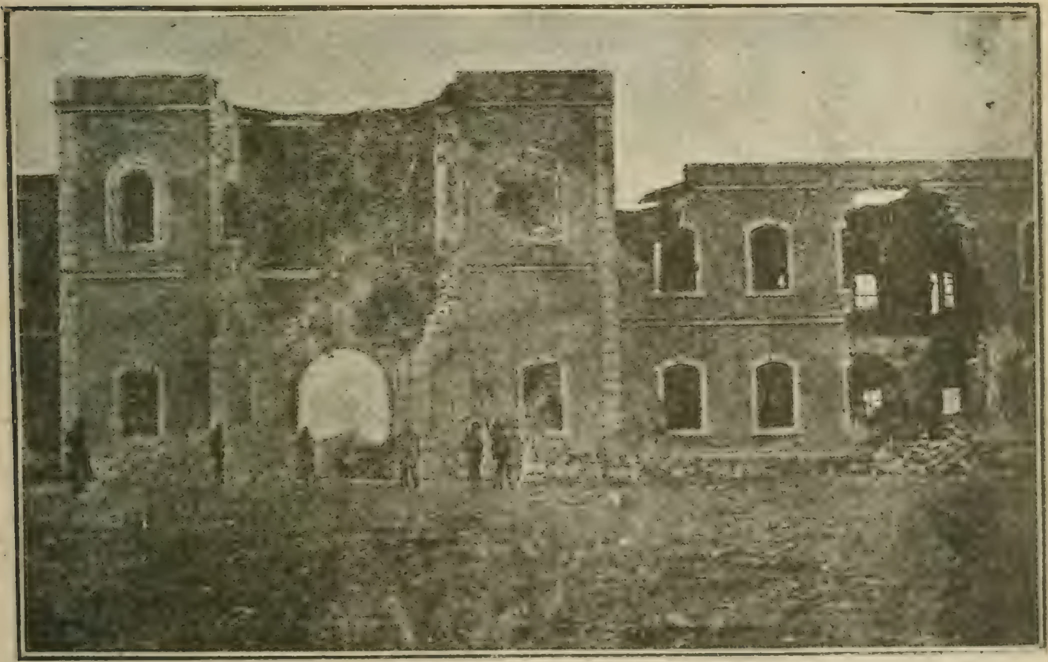

بر قشلاسیدرکه « وینوریو امانوئل » زرهلیسی طرفندن آنداخت اولنان ٣٠٥ میلمترەلك بر کولله بیراغنی اوچورمش و توالی ایدن کولله‌لردن تخریب ایدلمشدر .

طرابلسده طیاره : فاس قطعه‌سنده کچنلرده فرانسزلر طرفندن اوچوریلان قابل سوق و اداره طیاره‌لرک - ایلک دفعه کورلمسی سببیله - عربانک حیرت و استغرابنی موجب اولمش ایدی . بو دفعه‌ده ایتالیانلر استکشافات عسکریه‌ده بولنمق و مواد انفلاقیه‌یی حاوی عثمانلی عسکرینه کولله‌لر آتمق اوزره یوزباشی « پیازا » و « موازو » طرفلرندن مکرراً طیاره‌لر اوچورلمقده‌درکه بونلردن بری عساکر عثمانیه طرفندن آخیراً محو و افنا ایدلمشدر . رسم ، عین زمانده عربانک حیرت و تعجبنی‌ده ارائه ایتمکده‌در .

« واصول مشروطيتك نعم عدالتكارى و ترقيات »
« پروزيسندن بالاستفاده تكملات مدنيه‌سنى »
« وقت و نقدك مساعده‌سى دائره‌سنده استحصاله »
« بذل مقدور ايله‌ين دولتمزك اقدامات صلح »
« پرورانه و ترقى جويانه‌سنى خلل‌دار ايتمشدر. »
« حقوق و منافع مشروعه‌مزك محافظه و مدافعه‌سى »
« خصوصنده كرك حكومتمزله مجلس »
« مليه‌مزك كرك بالعموم اهاليمزك عهدهٔ حميتلرينه »
« دوشن وظيفهٔ مهمه‌يى قدرت بشريه‌نك تعلق »
« ايده‌بيلديكى درجه‌ده حسن ايفايه بذل غيرت »
« ايده‌جكلرندن مطمئنم »

« ملتمزك ترقى و تعاليسى و وطنه وقوع »
« بوله‌جق بوكبى تجاوزاتك مدافعه‌سى ايچون »
« لا . اولان قوتلرك اهم و اقدمى اتحاد اولديغنى »
« بيانه حاجت يوقدر . »

« بالجمله عثمانليلر بيننده اخوت و اتحاد »
« تكمل ايتدكجه فوائدى تزايد و مملكتمزك »
« هر جهتنده عامه‌نك حكومت مشروعه‌يه »
« ارتباطى تضاعف ايدر . مجلس عموميك »
« اوچنجى دورهٔ اجتماعيه‌سنى متعاقباً واقع اولان »
« سياحتمده قوصوه و مناستر و سلانيك »
« ولايتلرنده كورديكم آثار اخوت عثمانيه »
« و عناصر مختلفه‌دن اجتماع ايدن يوز بيكلرجه »
« وطن پروران طرفندن كرك قوصوه مشهد »
« مباركنده كرك جهات سائره‌ده اظهار اولنان »
« مآثر مليه‌دن جداً متحسس و مفتخر اولدم. »

« وطنك سعادت حالى ايچون اقدم وسائط »
« اولان بو اخوت و اتحادى مرتبهٔ كماله ايصاله »
« بتون عثمانليلرك صرف مقدرت ايتملرينى اخص »
« آمالمدر . »

« هيئات مبعوثان و اعيانمزك دخى كرك احوال »
حاضره‌يه متعلق مباحثاتنده كرك نظر تدقيقلرينه »
« وضع اولنه‌جق لوائح قانونيه‌نك مذاكراتنده »
« حقيقى و جدى غايه‌لرى هدف اتخاذ ايدرك »
« وطنمزك سلامت و سعادتنى تأمين ايده‌جك »
مقررات اتخاذ ايده‌جكلرندن اميدم »

« ديكر دول معظمه و حكومات مجاوره »
« ايله اولان مناسباتمزك كماكان دوستانه و خالصانه »
« اولديغنى مع الممنونيه بيان ايدرم. حقوق غيره »
« تجاوز ايتمه‌مك و حقوقمزى محافظه ايلمكدن »
« عبارت اولان مسلكمزده ثابتز »

« مسلك خالصمزدن اميدوار اولديغم »
« ترقيات و سعادتمزك حصولى ايچون مصروف »
« اوله‌جق همم عاقلانه و بصيرت كارانه‌كزده »
مظهر موفقيت اولمكزى جناب حقدن تمنى »
« ايله مجلس عموميك آچيلديغنى بيان ايدرم. »

فى ٢١ شوال ١٣٢٩ و ١ تشرين اول سنه ١٣٢٧

قسم

تاریخی وجغرافی

صنایع وتجارت ومدنیت — آفریقانك الك متمدن یری مصر اولوب ایکنجی درجه‌ده امید برونیله جزایر وتونس واوچنجی درجه‌ده بنغازی وطرابلس غرب ایله فاس ومراکش وزنکبار کبی ممالك اسلامیه‌در.

بو یرلرده‌کی صنایع بعض احتیاجات محلیه‌یه تقابل ایده‌جك یوك منسوجاتی : سختیان ، دمیر ، و باقر معمولاتی ، حصیر وسائره‌دن عبارت اولوب سختیان وکاوساله‌دن انواع شیلر اعمالی ، سودانك ایچلرینه قدر ودمیر وآلتون وسائر معادنك ایشانمسی آفریقانك هر طرفنده معلوم اولوب الك کری بولنان اقوام دخی مزراق وبالطه وسائر اسلحه وادواتی وکوش وآلتون اولان تزییناتلرینی کندیلری یاپارلر وهرقریه‌ده بیله دمیرجی بولنوب اشبو ارباب صنایعه زنجیلر بر نوع سحارلق دخی اسناد ایدرلر.

آفریقانك تجارتی اخراجات اوله‌رق مصرك چیقاردیغی پاموق ، پرنج وسائره‌دن بشقه باشلیجه دوه قوشی توییله فیل دیشی وآلتون توزی کبی مواد وادخالاته متعلق لاجوردی آمریقانله بعض اوفاق تفك اوروپا امتعه‌سندن عبارتدر.

بو تجارتی نقل ایدن کاروانلر سواحلك الك بیوك اسکله‌لرندن آفریقانك کوبکنه‌قدر آمد وشد ایدرك باشلیجه قپولری شمالدن اسکندریه ، بنغازی ، طرابلس غرب ، تونس : جزایر وطانجه ؛ غربده فرانسه‌نك النده بولنان « سنت لویی » ایله « کینه » و « آنغوله » سواحلنده‌کی اوروپا مستملکاتی ؛ جنوبده امید برونی شرقده دخی « صوقالا » ، « زنکبار » ، « بربره » ، « مصوع » « وسواکن » اسکله‌لریدر.

آنجق سودانك الك قیصه والك طبیعی اسکله‌سی طرابلس غرب اولدیغی کبی آفریقای جنوبی‌نك دخی زنکباردر.

بو ایکی اسکله‌نك توسیع واعمارینه وایچریلره طوغری بونلرك تأمین واصلاحنه همت اولنسه آفریقانك الك بیوك تجارتی بو ایکی یوله حصر اولنه جغنده شبهه یوقدر.

تقسیماتی — آفریقاده مستقل ومعروف دولتلر پك آز اولوب اکثر طرفلری اوروپا دولتلرینك النده‌در ایچ طرفلرینك بعض یرلرنده هرقوم وقبیله‌نك کندی رئیسی واردر وبعض طرفلرده دخی بر طاقم دولتلر تشکل ایدرك بعضاً حدودلرینی خیلیجه توسیع ایدرلرسه‌ده اکثریا بقا ودوام ایده‌میوب کندیلرینی طانتدیره میورلر. بو قبیلدن اوله‌رق سودان شرقی ووسطی‌ده برنوح وسائره کبی برقاچ دول اسلامیه بولندیغی کبی سودان غربی ده دخی غالا ، فوله قوملری اولدقجه بیوك دولتلر تشکیل وبو دولتلر غرب وجنوبه طوغرو نشر اسلام ایچون غزا ایتمکده‌درلر.

بونلر جغرافیا نقطهٔ نظرندن معلوم اولمادقلرندن اورالرك تقسیمات طبیعیه وجغرافیه‌سنه رعایت ایتمکه مجبورز. سواحله قریب اولوب معروف بولنان آفریقا دول مستقله‌سی بش اولوب بونلرك ایکیسی اسلام واوچی خرستیان دولتلریدر، الك بیوکلری فاس ومراکش دولتیدرکه آفریقانك شمال غربیسنده واقع اولوب یدی سکز ملیون اهالیی جامع پك کوزل برقطعه ایسه‌ده حیفا که اداره و تحفظ اولنه‌میوب اوروپا دولتلرینك تیرطمعلرینه هدف اولمقده‌در.

ایکنجیسی زنکبار دولتیدرکه آفریقانك ساحل شرقیسنده وخط استوانك آلتنده اولوب آفریقای وسطی وجنوبی‌یه طوغرو پك قولای توسع وترقی ایده‌بیله‌جك بر حال وموقعده ایکن استفاده ایده‌میوب بر حال تزلزلده بولنمقده‌در. بر طرفدن انکلتره وبرطرفدن‌ده آلمانیا طرفندن تهدید اولونیوره

اوچنجیسی حبش دولتیدرکه هرنه قدر بر دولت اعتبارلی اولنیورسه‌ده آیری آیری اداره اولنور . بر قاچ قومندن مرکب اولوب آفریقانك قره طاغی حکمنده‌در .

دردنجیسی اوقتیله امید برونك صاحبلری بولنمش وانکلیزلرك ورودی اوزرینه شماله طوغری چکلمش اولان بوئر تعبیر اولنان فلمنکلیلرك تشکیل ایتمش اولدقلری اورانژ نامنده‌کی حکومتدرکه بوئر محاربه‌سندن صکره انکلتره‌نك اداره‌سی آلتنه کچمشدر .

بشنجیسی بعض اسرانك آمریقاده حریته نائل اولدقدن صکره وطن آصلیلرینه عودتله کینهٔ غربی‌نك منتهای غربنده لیبریا نامیله تشکیل ایتمش اولدقلری جمهوریتدر .

بونلردن بشقه بلجیقا قرالنك تحت نظارتنده اوله‌رق « قونغو سربست حکومت » نامیله یکی بر حکومت مختلطه دخی تشکیل اولنمش ایسه‌ده الیوم بلجیقانك مستملکه‌سیدر .

وقایع حربیه قسمی

٢٦ تشرین اول ٣٢٧ تاریخیله :

عثمانلی تلغراف آژانسی دهیات طرابلسیله صحنهٔ حربدن معلومات آتیه‌یی اخذ ایتمشدر :

طرابلس غرب اطرافنده مصادمات دوام ایتمکده‌در . دون عثمانلی مجاهدلری ، برنجی برزاغلیه‌ری آلاینی کاملاً محو و پریشان ایتمشلر وبتمش بش کشی اسیر آلمشلردر . دشمندن خیلی مقدار مهمات حربیه ، سلاح ، استر وارزاق اغتنام ایدلمشدر . ایتالیانلرك ضایعاتی پك چوقدر . ارزاقمز برکتلیدر . بوخصوصده تان غزته‌سنك طرابلس مخابری دخی معلومات آتیه‌یی ویریور .

تشرین اولك ٢٥ نجی کونی طرابلس غرب اوکنده خیلی مصادمات وقوع بولمشدر . عثمانلیلر طوپچی وژاندرمه مکتبلرینی ، اسکی سواری قشله‌سنی . بومیانه‌یی ، سیدی جعب وسید مصری اشغال ایتمشلردر . ایتالیانلر بر چوق مهمات حربیه ، طوپ ، مترالیوز وارزاق ترك ایدوب شهره التجا ایلمشلردر .

تواره‌ك رؤساسندن سیف النصر وشیخ کبیر صوفی محمودایله برلکده عرب مجاهدلرندن درت بیك کشیدن عبارت بر قوت طرابلس غربه کلمشلردر .

تایمس غزته‌سنك محرر عسکریسی دیورکه :

ایتالیا اردوسی ایلك دفعه اوله‌رق فوق العاده مشکلات عظیمه قارشوسنده بولنیور . بوخصوصده انکلیز اردوسنك حائز اولدیغی تجارب ایتالیانلرده آصلا یوقدر .

ایتالیانك طرابلس غربده ٢٤٠٠٠ . بنغازیده ١٥٠٠٠ . خمسده ٣٠٠٠ عسکری بولنیور . طرابلس طوپراغنده بوکون اوچ فرقه ایتالیا عسکری واردر . دردنجی فرقه دخی کوندرلمك اوزره‌در . معهذا ایتالیانلرك سواحلده ضبط ایلدکلری نقاطده آنجق زرهلیلرینك طوپلری سایه‌سنده تحت امنیتده بولنیورلر .

ایتالیان عسکری عاطل طوریور . داخله طوغرو ایلرولمك ایچون تدارکات دها پك ناقصدر . جنرال «قانه‌وا» اولا بش میل طولنده بر جبهه اشغال ایتدیرمش ایدی . بو جبهه‌نك جناحلری سواحلده منتهی بولنیوردی . هوا کوزل اولدیغی وقتده زرهلیلرك طوپلریده بوخط مدافعه‌یی تقویه ایدیورردی . فقط ٩ تشرین اولدن صکره

وقوع بولان محارباتده ايتاليا اردوسنك صول جناحى عثمانليلرك مهاجماتنه مقاومت ايده‌جك بر حالده اولمديغى تحقق ايدرك رجعت ايلدى . شهرك شرقنده هنى استحكاميله شهرك جنوب شرقيسنده كى سيدمصرى استحكامى ايتاليا عساكرى طرفندن تخليه اولندى . بوصورتله عساكر عثمانيه طرابلس واحه‌سنك قسم شرقيسنده استدكلرى كبى يرلشديلر .

ايتاليانلر حركات تجاوزكارانه‌يه باشلايه‌جق اولورلرسه ايلك تصادف ايده‌جكلرى او معظم بركارى بورادن اخراج ايتمش اوله‌جقلر ! ايتاليانلرك داخله طوغرو اجراى حركات ايتمسى ايچون كليتلى مقدارده دوه‌يه لزوم واردر . بوخصوصده طرابلس غرب عربلرندن معاونت بكلمكه لزوم يوقدر . خارجدن كتيرمك ايسه غايت مشكل اوله‌جقدر .

الحاصل ايتاليانلر داخله طوغرو حركاتده بولنملرى ايچون پك چوق زمان صرف ايده‌جكلر وحسابسز پاره اضاعه ايده‌جكلردر .

روماليلر زماننده اسپانياده عسكرى سفر نه‌قدر مشكل ايسه عصر حاضرده دخى طرابلسده اجراى سفر او نسبتده مشكلدر . افرادى كليتلى بر اردو سوق اولنه‌جق اولورسه آجلق وصوسزلقدن تلف اولمسى ، آز براردو سوق ايديله‌جك اولورسه اهالئ محليه‌نك قلنجندن كچمسى مقرردر .

ايتاليانلرك قارشوسنده يالكز بر مقدار عساكر نظاميهٔ عثمانيه اولسه ايدى داخله طوغرو حركات عسكريه اجراسى موافق وقابل اجرا بر حركت عد اولنه بيليردى . فقط وطنى مدافعه‌يه اتفاق ايتمش اولان ترك، عرب محاربلرينه قارشو حركات عسكريه اجراسى ايچون داخله كيتمك پك تهلكه‌ليدر . چونكه ايتاليانلر يالكز محاصملر ايله اوغراشميه‌جقلر ، جسيم قطعات عسكريه‌نك كليتلى ارزاق وباخصوص صو بولمق ايچون انواع محن ومشاق ومضايقه چكه‌جكلردر .

ايتاليانلرك داخله طوغرى حركات عسكريه سندن موفقيت بكلمك بيهوده‌در . نشئات بكا قوماندا سى آلتنده‌كى اردونك موجودى هرزمان قابل تبدلدر . مشاراليهك قوماندا سى آلتنده بش بيك كشيلك براردو وار ايكن بونك اللى بيك كشى‌يه بالغ اوليورمسى احتمالات قويه داخلنده‌در .

بناءً عليه ايتاليانلر حد اعظمى‌يى ، يعنى قارشولرنده اللى بيك كشيلك براردو بولنديغنى فرض ايدرك آكا كوره حاضرلنمليديرلر .

فضله اوله‌رق طرابلسده‌كى مجاهدينك باشنده آفريقانك بشقه طرفلرنده اولديغى كبى خيالاتپرور رؤسا بولنميوب بلكه وظيفه‌سنه وقف نفس ايلمش اذكيى ضابطان عثمانى بولونيور .

بو كنج ضابطلر طرابلسى پك كوزل طانيدقلرندن ايتاليانلرك ايلروله‌مسنى منع ايچون هر درلو مواقعدن استفاده ايده‌جكلرى وهيچ بر فرصتى قاچرميه‌جقلرى وارستهٔ شبهه‌در . بوندن مقدم آفريقاده وقوع بولان محارباتده بريليلرك يكانه رهبر حركاتى غيرت جاهليه‌دن عبارت ايدى . بونلرك فنون جديدهٔ عسكريه‌دن خبرلرى يوقدى .

حال بو که بوکون طرابلسده ایتالیانلرك قارشوسنده اهالئ محلیه هم فوق العاده بر اثر حمیت کوسترمکده هم ده فنون جدیدهٔ عسکریه‌یی کندیلرینه رهبر اتخاذ ایتمکده‌در . »

دور سابقده طرابلسه بر چوق وطنپرور ضابطان نفی اولنمش ایدی. بو ضابطلر طرابلسده بولندقلری مدت ظرفنده احوال محلیه‌یی پك کوزل اوکرندکلری کبی تحصیل و تربیه‌لرینی سایه‌سنده اهالئ محلیه‌نك امنیت و محبتینی دخی جلبه موفق اولمشلردی. کچنلرده ایتالیانلر طرابلسده وحشیانه قتل عام ایتمه‌مش اولسه‌لر ایدی احتمال عربلرك طبیعت تجارتکارانه‌سندن استفاده اولنه‌رق آنلر ایله بر درجه‌ده اویوشمق ممکن اولور ایدی. فقط ایتالیانلر وحشتلری نتیجه‌سی اوله‌رق عربلر ایله رابطه‌لرینی بوسبتون قطع ایلمشلردر .

بناءً علیه ایکی طرف یکدیکرینه ذره قدر رحم کوسترمکسزین محاربانده دوام ایده‌جکلردر.

طرابلسده حرکات عسکریه‌نك احیاسی مشکل وحتی غیر قابل اجرا اولدیغی نظر اعتباره آله‌رق ایتالیانلرك آطه‌لر دکزنده دونما واسطه‌سیله مقصده وصول ممکن اولوب اولمدیغی کندی کندیلرینه سؤال ایده‌جکلری طبیعیدر . »

ایتالیانلر آطه‌لر دکزنده‌کی جزائر عثمانیه‌یی ضبط ایتسه‌لر بیله بو تدبیر ایله عثمانلیلر اوزرینه لایقی وجهله اجرای تضییق ایده‌مزلر. عثمانلی لیمانلرینی آبلوقه و محاصره ایتمك ایسه بیطرف دولتلرك منافعنی اضرار ایتمکدن بشقه برایشه یارامز .

بو خصوصده ویانه‌نك مشهور و معتبر « نایه فرایه پره‌سه » غزته‌سی ده مطالعهٔ آتیه‌ده بولنمقده‌در:

ایتالیانك اعلان الحاق ایلدیکی کوندن بری آطه‌لر دکزنده و سوریه سواحلنده حرکات بحریه اجرا ایلیه‌جکندن بحث ایدلمکده‌در . ایتالیا دونماسی بر قاچ کوندن بری نمایشکارانه وضعیتی طاقینه‌رق سواحلده بولنان عثمانلیلری تهدید ایتمکده‌در . عجبا بو نمایشلر حرکات بحریه‌نك بر مقدمه‌سیمیدر ؟ یوقسه ایتالیا دونماسی نمایشلر اجراسی ایله عثمانلی دونماسنك چناق قلعه بوغازندن چیقمامسنی می ایستیور؟ آدریاتیك ویونان دکزلرینك جنوب قسمندن صرف نظر ایتالیانك سوریه سواحلنده حرکات بحریه‌ده بولنمسی مأمولدر . ایتالیانك ، کندی تکلیفات سیاسیه‌سنی باب عالی‌یه قبول ایتدیرمك ایچون اجرا ایده‌بیله‌جکی الك بیوك تضییقده بوندن بشقه بر شی اوله‌ماز . فقط ایتالیا بو صورتله حکومت عثمانیه‌یی نه درجه تضییق ایتمك ایسته‌سه ، تضییقاتی ساحلدن داخله طوغری بر ایکی کیلو متره‌یی تجاوز ایده‌میه‌جکدر . ترکیا ، اراضئ واسعه صاحبی بر دولتدر . دکزدن ارزاق ولوازم جلبنه لزومی یوقدر . کندیسی هر نه‌یه محتاج ایسه بالعموم احتیاجاتنی داخلده تدارك ایده‌بیلیر . بناءً علیه ایتالیانك حرکات بحریه‌سی ترکیایی اضرار ایده‌مز . بلکه ترکیا قره‌دن ایتالیانك بر قاچ کمیسنی خسارزده ایدرسه ایتالیا بوندن متأثر اولور . ایتالیا آطه‌لر دکزنده حرکات بحریه اجراسی ایله آنجق حکومت عثمانیه‌نك تجارت و مناقلات بحریه‌سنی اخلال ایده‌بیلیر . ایتالیا بوندن بشقه برشی یاپه‌بیلیرسه بوده آطه‌لر دکزنده بعض جزائرك و کمرکلرك

اشغالی ، کمرکلرده بولنان اشیانك مصادره‌سی خصوصلرندن عبارتدر .

ایتالیا دونناسی بعض عثمانلی لیمانلرینه کله‌رك اوراده بولنان عثمانلی سفائنی مصادره ایتمکله حکومت وملت عثمانیه‌یه حربك پك الیم اولدیغنی فعلاً کوسترمکه چالیشه‌بیلیر . آطه‌لر دکزنده حرکات بحریه اجراسنه مأمور اوله‌جق دونمانك مرکزی طوبروق اسکله‌سی اوله‌جقدر. طوبروق اسکله‌سی رودوسدن (۳۲۱) وسلانیکدن (۵٤۰) میل مسافه‌ده‌در. بر حرب سفینه‌سی کمور ، یاغ ، مهمات وارزاقنی صیق صیق تجدید ایتمك مجبوریتنده‌در. هرنه قدر ایتالیانك نقلیه سفائنی ایله دونمایه لوازماتی سوق ایتمسی ممکن ایسه‌ده بوایش پك کلفتلیدر . بو سببله حرکات بحریه‌نك موفقیت ایله اجراسی ایچون ایتالیانك آطه‌لر دکزنده بر موقع اشغال ایتمسی وبو موقعك مهمات وارزاق دپوسی اتخاذ ایدلمسی لازم کلیر. بوندن ماعدا بعض ناکهانی مشکلاته تصادف ایدیلورسه بونلره قارشی سهولتله مقاومت ایده‌بیلمك ایچون دونمانك پکده اشغال ایدیلن نقطه‌دن تباعد ایتمه‌مسی لازمدر . خریطه‌یه بر نظر عطف ایدیله‌جك اولورسه ایتالیا ایچون لازم کلن اوصافی جامع اولان مدللی آطه‌سی کورولور . شاید مدللی آطه‌سی ، انکلتره‌نك اوراده‌کی منافعی اعتباریله وساقز آطه‌سی‌ده روسیه‌نك اوراده‌کی علاقه‌سی جهتندن موافق کورلمدیکی تقدیرده لیمنی آطه‌سی ایتالیانك حرکاتنه اك موافق برموقع اوله‌بیلیر . فقط بو آطه‌لردن بری مرکز اتخاذ ایدلدیکی تقدیرده ایتالیانك سوریه طرفلرنده اجرای حرکاتدن صرف نظر ایتمسی لازم کلیر. اساساً شمالده‌کی سواحل عثمانیه جنوب سواحلندن پك چوق اهمیتلی اولدیغی کبی مذکور آطه‌لردن ، عثمانلی دونماسنك محتمل اولان حرکاتی دخی ترصد آلتنه آلنه‌بیلیر.

مع مافیه آطه‌لرك اشغالی وعثمانلی سفائننك مصادره‌سی بی طرف دولتلرك دخی ضررینی موجب اوله‌جقدر . چونکه اجنبی سفائنی آطه‌لر دکزنده سربستجه حرکت ایده‌میه‌جکلری کبی واپور قپودانلری هر وقت دکزی ترصدده بولندیرمغه مجبور اوله‌جقلردر . ازجمله فنارلرده سونمش اوله‌جغی جهتله سفائن اجنبیه‌نك حرکاتی دوچار مشکلات اوله‌جقدر . بوندن ماعدا ایتالیانلر سفائن اجنبیه‌ده قچاق اشیا موجود اولوب اولمادیغنی آکلامق ایچون سفائنی معاینه ایده‌جکلردر‌که ، بوده اجنبی دولتلر ایچون فوق العاده صیقنتیلیدر . اساساً حرب قچاغی عد اولنان اشیا حقنده ایتالیا ایله دولتلر آره‌سنده اختلاف موجود اولدیغندن سفائن اجنبیه‌نك معاینه‌سی هر زمان بر طاقم مسائل ظهورینه سبب اوله‌جقدر .

شاید بو تضییق عملیاتی ، انتظار اولنان نتایجی ویرمیه‌جك اولورسه. رسمی اشعاراتندن مستبان اولدیغی وجهله ایتالیا سلانیك ، بیروت وازمیر لیمانلرینی آبلوقه آلتنه آله‌رق سلانیك ازمیر استحکاماتنی طوپه طوته‌جقدر. فقط مذکور لیمانلرده‌کی استحکامات شهر خارجنده بولندقلرینه وایتالیانلرك ایو طوپجی اولمدقلرینی طرابلس محارباتنده اثبات ایتمش بولندقلرینه نظراً ایتالیانك

بومباردماندن اول طرابلس غرب ساحلی

طرابلس غرب مناظرندن : سوق الجمعه دینمکله معروف اولان محل

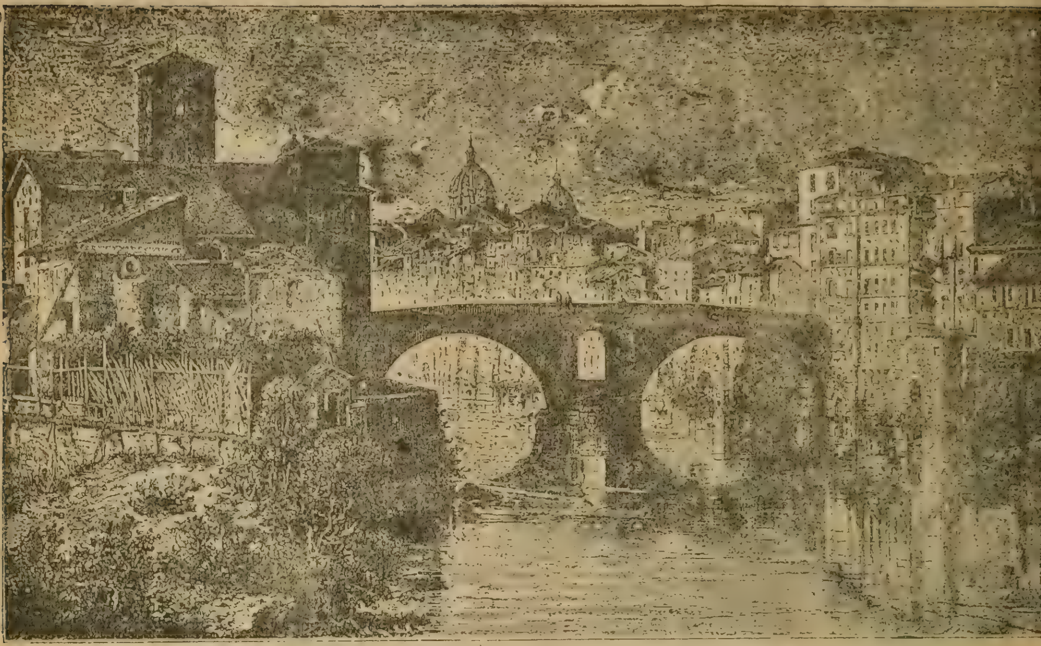

ایتالیانك پایتختی روما شهرینك منظرهٔ عمومیه‌سی

بر شهر معظم عداولنان وحقیقت حالده منبع شقاوت اولان قدیم روما شهرینك بو کون سوقاقلرنده اهالی عصیان ایتمك اوزره بولنیور . مقدمهٔ اختلال و عصیان رومادە ابتدا ایلمك اوزره‌در ، دینه‌بیلیر . حتی سیچلیادن اخیراً ورودایدن تلغرافلردن شهر مذکورده اهالینك طرابلس غرب ایچون عسکر ویرمکه قرار ویرمش اولدقلری آکلاشلیور . بر کره روما سوقاقلرنده نائرهٔ اختلال سرنمای ظهور اولنجه خورشید موفقیتك بزه طوغری نشر انوار ایلیه‌جکی محققدر . اوزمان قابینه دوشر . احتمال شکل حکومتده دوچار تبدل اولور ، حبش سفرنده اولدیغی کبی طرابلس مسئله‌سی‌ده بوصورتله فیصلپذیر اولمش اولور .

ایتالیا مذکور لیمانلری بومباردمان ایتمسی شهرلره خسارات ایقاع ایتمیه‌جکد . سلانیك استحکاماتنی ضبط ایتمك ایچون یالکز دکزدن بومباردمان اجراسی کفایت ایتمز . ایتالیانك قره‌یه عسکر چیقاره‌رق استحکاماتی اشغال ایتدیرمسی لازم کلیر . فقط بو تقدیرده هم دونمانك هم ایتالیا عسکرلرینك فنا حالده دوچار هزیمت اوله‌جقلری آشکاردر . بو تقدیرده عجبا ایتالیا کندیسنی بو تهلکه‌یه القا ایتمکه راضی اوله‌جقمیدر ؟ سلانیك بر اردو مرکزیدر . اوراده آلمان اصولی تعلیم و تربیه کوره‌رك ایی سلاح استعمال ایدن ضابطان وافراد عثمانیه موجوددر . بوندن ماعدا دیکر قطعاته نمونه تشکیل ایدن آلایلرك کزیده سلانیکدر .

بو سببله ایتالیانلرك استحکامات آرقه‌سندن قره‌دن هجوملری پك تهلکه‌لی بر اویوندر . اساساً بیروت ، سلانیك وازمیر لیمانلرینی بومباردمان ایتدیرمه‌مك ایچون پك چوق اسباب سیاسیه موجوددر ، ازجمله بیروتده بر فرانسز حرب سفینه‌سنك موجود اولمسی ایتالیا دونماسنك مذکور لیمانه تقرب ایتمه‌مسی لزومنی اخطار ایدن بر علامتدر . شبهه یوقکه عثمانلی دونماسی ایتالیا دونماسنه قارشی کله‌جك درجه‌ده قوتلی اولمادیغندن آطه‌لر دکزنده اجرا ایدیله‌جك حرکاته قارشی مقابله ایده‌میه‌جکدر .

ایتالیا دونماسنك قلعهٔ سلطانیه اوزرینه هجوم ایله بوغازه داخل اولمسی اسباب سیاسیه‌یه بناءً غیر قابلدر . بو سببله ایتالیانك آطه‌لر دکزنده اجرا ایده‌جکی حرکاتك دائرهٔ تأثیری پك محدود اولمسی لازم کلیر .

طوقاد طورپیدوسی سواریسنك بیاناتی

کچنده شهرمزه کلمش اولان (طوقاد) طورپیدوسی سواریسی احمد طورغود بك بیانات آتیه‌ده بولنمشدر :

— بز بوملتك شایان توجهی اوله‌جق هیچ بر ایش یاپمدق .

ککیدینی کوکسندن قلبلری پاره‌لایه‌جق درین بر آه چیقدقدن صکره :

— اوت ! بوشانلی ملتك ، بوتاریخی بیك درلو فتوحات ایله مملو قهرمان عثمانلیلرك توجهنی جلب ایده‌جك هیچ بر ایش کورمدم . خیر کورمدك دکل ، مع التأسف کوره‌مدك ...

بز آدریاتیك ساحلنده قاچاقچیلغك منعی ایچون طولاشیور ، اوغراشیوردق . قومودور بك چاغیرمشدی ، نظام قوماندانی ایله اوطوریورلردی . کوروشدك . ایکی کمی ایله ساحلی دور ایتمکلکمزی بیلدیردی . بز فاراب ایدوب سفر تدارکنه باشلادق . طرابلس یاطی استانبولدن کلمش ، قزان صوبی دکیشدیرمك ایجاب ایتدیکندن رشادیه‌یه کیتمشدی .

ایتالیا فیلوسی بر خیلی زماندر اوجوارلرده طولاشیور ، ماتوره‌لر یاپیور ، کزیوردی . جمعه ونی قومودور بکدن بر امر دها آلدق که بونده بز ایکی طورپیدو ایله برابرجه شنکینه کیتمکلکمز وبولده رشادیه لیماننه اوغرایه‌رق اوراده کی طرابلس یاطنی وحمیدیه‌یی ده برابر آلمقلغمز ذکر ایدیلیوردی . بعد الزوال ساعت ایکی بچقده پروزه‌دن حرکت ایتدك . آلباغوتك دمیری بر

یدیکن قایغنك دمیرینه طاقلمش اولمقله او یارم ساعت قدر کری‌یه قالدی. بز ایلریله‌دك . یارم ساعت قدر یولمزه دوام ایتمشدك که اك بیوك . اك صوك سیستم ، اك مکمل ، درت طورپیدو دیستروریننك بزه طوغری کلمکده اولدقلرینی آکلادق . اعلان حربدن قطعاً خبرمز یوقدی. بالطبع بونلری کورنجه دونمك اولمیه‌جقدی . بز سلاملامق ترتیباتیله مشغول بولنیور، بونلرك طوپ آته‌جغنی ، بزی باطیرمغه بزی اولدیرمکه تشبث ایده‌جکلرینی قطعیاً مأمول ایتمیوردق .

آرسلان یورکلی قپودانمز بوراده بر دها کوکس کچیردکدن صکره :

— بزی کورنجه بوکیلر بر قاریشدی ، مانوره‌لری بوزولدی . زواللیلرك بزی هجوم ایدییور ظن ایتدکلرنده هیچ شبهم یوق ... اشارت فلامه‌سی قالدیرمدقلرینه نظراً تلسز تلغرافله مخابره ایدییورلردی . دیرکن اوزاقدن تقریباً اوتوز بش میل قدر بر سرعتله دیکر بر دیسترویر دها چیقدی ، فیلویه التحاق ایتدی. آچیقده ، اوزاقلرده بیوك کمیلر ، زرهلیلر کورونیوردی .

بردن آتش باشلادی . مرمیات مدهش صدالر ، واویلالر ، چیغلقلرله برآری قوانتدن بوشانیر کبی اوزرمزه یاغمغه باشلادی ، دکز بریاغمور زمانده قطراتك سقوطیله نصل بر حال کسب ایدرسه اویله برشکله کیردی. آلابانده دومن همان دوندك . قاچمغه باشلادق ... ممکن دکل باشمی آرقه‌مه چویرمیور ، یالکز جهت سیریمزی تدقیق ایدییوردم.. ماکنه‌یه سسلندم.

قازانلری باطلاتجیه‌قدر استیم طوتکز وقولیسین ایشله‌تیکز ؟ . کوروکلر تام یول چالشیور . کمینك اعضاسی جانوار کورمش برقوزی کبی تتره‌یور، دکز اوزرنده اون‌طقوز میل برسرعتله سه‌کیوردی. نه‌یاپه‌یم که: بزبویله اولدقجه بیوك وعالی سرعتله سلامته قاچارکن دشمنمز اوتوز میلدن فضله برسرعتله دائما بزه یاقلاشیوردی .

کمیده برسپر یوق که آرقه‌سنده بولنه‌لم ! قلبمی جناب حقه توجیه ایتدم ، حیات، سزی تأمین ایدرمکه بردقیقه خاطریمه کلدی .وجدانم مقابله‌دن عاجز بولندیغمز ایچون قانیور ! صیزلایوردی .

بردن خاطریمه پیریمزباربروس خیرالدین کلدی. کوزلرم یشاردی . روحانیتندن استمداد ایتدم وقلباً :

«ای بیوك آمیرال ! قالدیر باشنی ده باق سنك اوککدن بوجاق بوجاق قاچان دشمنلرك سنك پروزه‌ده رذیلانه مغلوب ایتدیکك بابالرك اولادلری سنك چوجقلریکی نصل مغلوب ایدییورلر کور!» دیدم .

خمبره‌لر متصل یاغیور ، ضابطان ، افراد یوزیمه باقیوردی . کوچك براعتدالسزلکك ، غیرقابل تعمیر برخطانك ظهورینه‌سبب اوله‌جغنی آکلامشدم .. بناءً علیه کوپری اوستندن اینمدم ، حرب قوله سنه کیرمك ، تحفظ ایتمك ایسته‌میوردم . ضابطان ، افراد شایان حیرت بر اعتدال دمله وظیفه‌سی باشنده بولنیور ، ویریلن قوماندالر آننده بیوك بر سرعت وفوق‌العاده سرین برقانله اجرا ایدیلیوردی...

بو ضابط ، بو عسكرله بزى بويله سلاحسز
براقانلرك كوزلرى كور اولسون. ديركن يانمده،
دومن باشنده‌كى شكرى نفر صاغ قولندن آغير
فقط تهلكه‌سز يارالاندى . خائن بر خمبره كلمش
قولنى قيرمش ، اوراده پاطلامش ، بو آرسلان
يوركلى نفرك مقدس قولنى پارەلامشدى . او
بى‌فتور وظيفه‌سنده دوام ايدركن دها قوماندا
ويرمكه حاجت قالمقسزين اونيه‌لى محمد اونباشى
ايكى صيچرايشده‌دومن باشنه يتشدى. او، اوت
او قهرمان عسكر سلاح آرقداشنك اورولديغنى
كورمش ، وظيفه‌ده دوام ايده‌ميه‌جكنى بحق
تقدير ايتمش ، باران بالا كبى ياغان مرمياتى هيچه
صايه‌رق كوپرى اوزرينه بر آرسلان كبى
صيچرامشدى. همان وظيفه‌يى درعهده ايتدى .
دومن طولابى آرسلان پنجه‌لرى آره‌سنده ايشله‌يوردى.
آتشك باشلانغجندن يكرمى دقيقه صكره
چرخجى باشى كلدى . قيچ قازاننك خمبره
ايله خراب اولديغنى وقازاندن ماكنه‌يه استيم‌ويرن
بورونك پاطلاديغنى واسكله ماكنه‌سنك‌ده ديكر
بر مرميله سقطلنه‌رق حركتدن قالديغنى آكلاتدى.
حقيقةً سفينه سرعتندن دوشمش ، آنجق
سكز ميل يول ياپيور. اخص املم اولان روزه
استحكاماتى آلتنه كيرمكلكمزه احوالك مساعده
ايتميه‌جكى آكلاشيليوردى . ماكنه دائره‌سى
قاينار صولرك ، مدهش آتشلرك ايچنده قالمش ،
بخار هر طرفى استيلا ايتمش ، تنفس غيرقابل
بر حاله كلمش بولنيوردى . متين يوركلى اولانجه
معناسيله تمام بر عثمانلى اولان ماكنه ضابطان
وافرادى دائره‌لرينى ترك ايتميورلر ، بومبارده‌مان
حالا دوام ايديور ، آتلر آتشلر ، قاينارصولر
غير قابل تنفس دومانلر ايچنده وظيفه باشندن
آيرلميورلردى .

آرتق استحكاماتك آلتنه صوقولمقدن مأيوس
قالمشدق . دومنه قومانداىى ويردم . دشمنك
اسارتنى قبول ايتمك ، ألمله سنجاغى ، بووجهه
حريفلرك آووجلرينه تسليم ايتمكدن ايسه صوك
چارهٔ سلامت اولان قره‌يه بينديرمكى مناسب
كورمشدم . كمى اوطوردى . فلكه‌نك يانه
قوشارق ، ضابطان و افرادى تخليصه چالشمق
ايستيوردم . . . فلكه‌يه طوغرى قوشاركن
اولجه باش آلتنده‌كى بولمه قپاقلرينى قپامق ايچون
كوندرديكم فوچه‌لى حسينك صول اوموزندن
بر كولله ايله اورلمش، آل قانلر ايچنده كوكرته‌ده
ياتديغنى كوردم . . اوموز عادتا محو اولمش ؛
چونكه بر كولله ايله ده‌لينمش ، يارالانمش ،
پارچه‌لانمشدى . . او بى تاب فقط حالا متين .
حالا قهرمان، سسله‌نيوردى .

— بك بابا ! صاقين بنى دشمنه براقمه !
آل كوتور ، ياخود اولدير !

يومروقلرم صيقلدى، غير اختيارى كوزلرم
يشارمش ، امينم‌كه بيلديزملر صاچان بوكوزلر
دشمنك اوزرينه ديكيلمشدى. بو قهرمانه نصل
قيليردى ؟

براقيه‌جغمى تأمين ايتدم. يوزمك بيلنلرك
همان دكزه آتلايوب اوچيوزمترو قدر بر مسافه‌نى
اولان قره‌يه چيقملرينى امر ايتدم . بو امر
اجرا اولندى،كميده يوزمك بيلمينلر قالمشدى .
ايندیره‌جكمز فلكه خمبره پارچه‌لريله پارالانمشدى.

قیچ طرفده‌کی فلکه‌یه قوشدم . الله کچیردیکم بر بیچاقله اوزرنده‌کی اورتو بزلرینی علی العجله کسه‌رك صویه ایندیردك . اولا یاره‌لیلری که برده ماکنه مرتباتندن آطنه‌لی محمد واردی ، بو زواللی خسته‌خانه‌ده شهیداولمشدر ـ صکره صاغلام افراد وضابطاندن بعضلرینی بیندیردم . وچاپوق کلملرینی تنبیه ایدرك کمیده قالدم . دکزده‌کی بر ایکیلتی، بر سس بی‌ایقاظایتدی. ایکی نفردکزه‌دوشمش بلاشبهه بوغوله‌جقلردی. برینه همان فلکه‌نك برچیاسنی آتدم، اوده‌طوتدی فقط دیکری مطلقا بوغوله‌جقدی . بلا تردد صارقان بر چیایه صارلدم وهمان یاری بلیمه قدر دکزه کیردم . اوده باجاقلرمه صاریله‌رق قورتیلدی ، چیقدی . بن‌ده بیك مشکلات ایچنده یوزه یوزه قره‌یه چیقه‌بیلمشدم . افراد وضابطانك موجودینی آکلایه‌رق صکره بو زواللی آطنه‌لی محمد اوچ یرندن اورولمش ، کوچك بر خمبره پارچه‌سی تامعده‌سنه‌صاپلانه‌رق سبب شهادتی اولمشدر .

بونك شهادتی‌یوره‌کلر آجیسی. خسته‌خانه‌یه کیتمش، یاره‌لیلرك تطییب خاطرینه چالیشمشدم. الك خفیف‌مجروح کوریتن بوزواللی‌یه‌نیچون‌اویله اضطرابلی طوردیغنی، آغیر یاره‌لی مجروح اولان آرقداشلرینك یاننده حالنك بر عیب اوله‌جغنی سویله‌مشدم .

اوده صاف قلبیله :

— بیلیورم بك باباجغم . فقط نه یاپه‌یم بجریمده برشی وار . بنی اولدیریور ، راحت براقیور دیمشدی . کیجه هپسی اویورلر کن بو آرقداشلرینی اویاندیرمش ، نورلر صاچیلان کوزلرینی رفیقلرینه دیکه‌رك :

قرداشلرم بن اولیورم . ذاتاً بن کویمدن چیقارکن بوملت یولنده اولمك ایچون عسکره کلدم. شونی بیلکز که آدم اولانه، مسلمان اولانه کوز قیرپنجه‌یه قدر زمان کافیدر . دنیاده هرشیئ کلوب کچر، بن کوریورم .. شهادتك پك بیوك برمرتبه اولدیغنی آکلایورم . تکمیل ضابطلریمه ، قپودانمه‌سویلیکز: بلکه وظیفه‌مده قصور اولمشدر . بنی عفو ایتسین آخرت حقنی حلال‌ایتسین ا... بنی بحریه قبرستانه‌کومسونلر، جیبمده‌کی پاره‌ایله‌ده اطرافنه برشی چویرسونلر، یاپسونلر » دیمش وکلهٔ شهادت کتیره‌رك همان وفات ایتمشدر . (رحمة‌الله علیه)

کنج قپودانمز لقردیسنك بوراسنده اویله برهیجانه طوتیلدی‌که تعریف ایده‌مم. کوزلرندن آتشلر ، ییلدیرملر صاچیلیور . الك درین بر نفرتله ایتالیانلره لعنت اوقویوردی . بن بو آرسلان یورکلی ضابطك قارشوسنده بهوت قالمش آغلایوردم . محمدك ، او تمیز یورکلی ، پاك وجدانلی عسکرك روحنه فاتحه‌لر اوقیوردم . او وظیفه‌سنی یاپمش ، حیاتده قالانلره نصیحتنی ایتمش ، شهادتك پك بویوك بر رتبه اولدیغنی کوره‌رك انتقامنی آله‌جقلره آکلاتمش ، اللهك حضورینه قانلی روباسیله شانلی سنجاغی آلتنده چیقمش ، بزه نه بیوك غیرتلر ویرمشدی . آرتق نه قپودانده سویلیه‌جك ، نه‌ده بنده دیکلیه‌جك حال قالمشدی .

هرایکمزده اغلاشیوردق. برزمان صکره‌صوردم:

— قپودان بك ! هیچ بر مقابله ایتمدیکزمی؟ برطورپیدو ، بر طوپ آتمق ممکن اولمدیمی ؟

— خیر ! دیدی :

— طورپیدولر حال صلحده اولدیغمز ایچون دهپومزده طورییور ، حتی کوکرتهیه بیله چیقمهمش بولنیوردی . یالکز طورپیدو آتمق تشبثنه قالقمش اولسهم لااقل ایکی ساعت زمان ایستردی . پارچه پارچه طوران طورپیلر یرلشدیریلهجك . برچوق اوزون معاملهلردن صکره آنجق حاضرلنهبیلهجکلردی .

طوپلره کلنجه ایکی قوله اوزرنده اوتوز یدی میلیمترهلك ایکی طوپمز واردی که بونلر اوتوز بش چاپندهدر . کلیاً سپرسز منزل اعظمیلری ایکی بیك یارده . حالبوکه دشمن درت بیك مترودن آتش ایدییوردی ، کوکرتهده آچیقده بیهوده عسکری تلف ایتدیرمکدن ایسه هیچ بوکا تشبث ایتمدم . اما شمدی سز هجوم ایدوب صوقیلمق امکانی یوقمی دیرسکز . بوکا قطعیاً دییهجکم . سرعتمزبیله آنلرك نصفی درجهسنده ایدی . قوللاندقلری طوپلر اون بچق ، یدی بچق سانتیمترهلك اوزون چاپلی وسریع آتشلی بولنیوردی . تمام سکز دقیقه بومباردمان ایتدیلر . بز قرهیه چیقدقدن صکره بیك مترویه قدر صوقیلوب مدهش بر آتش دها آچدقدن صکره کمییه کیرهبیلدیلر . ایرتسی کونی چیقان سرت بر کشیشلمه کمییی بسبتون طاشاره اوطورتدی وخراب ایتدی .

کرییه قالمش اولان طورپیدو بوآتشی کورنجه تکرار لیمانه قاچمشدی .

طرابلس غرب حقنده مرحوم فریق مصطفی جلال الدین پاشانك لایحهسی

محترم « تأسیسات » بولایحه حقنده مطالعات آتیهده بولونیور :

فریق انور پاشانك پدری اولان مرحوم مصطفی جلال الدین پاشا مهتدی وپولونیا مهاجرلرندن اولوب ١٢٩٢ سنهٔ رومیهسنده قرهطاغ سفرنده اشقودره جهتنده شهیداً وفات ایتمشدر . مرحوم بو لایحهسنی ١٢٨٥ سنهٔ رومیهسنده سلطان عبدالعزیز خان حضرتلرینه تقدیم ایلمشدر .

لایحهٔ مذکورهنك کرك زمان ماضی وکرك زمان حاله کوره بر قیمتی واردر . ماضییه عائد اولمق اوزره قرق ایکی سنه مقدم ، اکر مرحومك توصیهسی وجهله طرابلس غربده بر اردوتشکیل ایدلمش اولسهایدی، فرانسزلرك تونسی وانکلیزلرك مصری اشغال ایتملری ممکن اولمادقدن بشقه کچن روسیه سفرندهده المزدهفضله بر اردو بولنمش اولور ایدی ،

طرابلس غربك اصل اهمیتی کندندن زیاده سودان قطعهٔ جسیمهسنك طبیعی بر اسکلهسی اولمسیدر. مرحوم مصطفی جلال الدین پاشا ایسه بو خصوصی لایحهسنده لایقیله تشریح ایدر .

زمان استبداده مخصوص اولان عطالتمزدن صرف نظر اولنهرق لایحهٔ مذکورهنك زمان حاله کوره یعنی اعلان مشروطیتدن صوکره اولان قیمت وماهیتنه کلنجه : اك زیاده نظر اعتنایه آلنمز لازم کلان خصوص ، خلافت

عثمانيه‌نك آسيا قطعه‌سندن زياده آفريقا قطعه‌سنده حائز اهميت اولمسى ايدى‌كه بو مسئله صرف استقبالمزه تعلق ايدر . مصر ، تونس وفاس مسئله‌لريله تماميله رابطه‌سى اولان طرابلس غربك ، ايتاليانلرك نه درجه‌ده نظر حرص وطمعلرينى جلب ايلديكنى بيلمين بر كويلومز بيله بولنمديغى ودونمامز دخى اولمديغى حالده اوروپانك بتون حسابلرينى شاشيرتمش اولان اعلان مشروطيتمز ايله برابر همان مدافعهٔ وطن اسبابنى احضار وتأمين ايلديكمز صره‌ده اك زياده تهلكه‌ده بولنان طرابلس غربى اك اول دوشونملى وبر آن غائب ايتمكسزين مكلفيت عسكريه‌يى بوراده تعميم ايدرك بهمه‌حال لااقل ايكى فرقه‌لق بر نظاميه قول اردوسى ايله احتياط ورديف ترتيباتنى تأسيس ايتملى ويرليلردن عسكر يتشنجيه قدر بر قاچ سنه نظاميه طابورلرينه ترك عسكرى ويرملى ورديف تشكيلاتى بولنه كيرنجيه قدر بو نظاميه قول اردوسى طابورلرينك موجودلرينى حد سفريده بهمه‌حال بولندرملى ورديفلر ايچون مقتضى اسلحهٔ جديده‌دن ماعدا مستحفظ وعندالحاجه كوكلليره ويرلمك اوزره ساحلدن اوزاقجه محللرده ايكنجى درجه‌ده اولان اسلحه ومهمات حربيه‌ده ادخار ايتملى وعلى العموم اسلحه ومهمات ودپولرينى ساحلده بولندرماملى وبو تشكيلات واحضارات عاجله ايچون مقتضى مبالغى عسكرى بودجه‌سنك اك باشنده درج ايتملى ايدك .

حالبوكه بز تماميله عكسنه حركت ايتدكدن وزمان استبداده طرابلسك مدافعهٔ دائمه‌سى ايچون لزوم كورلمش اولان اون‌يدى طابورى تنقيص ايلدكدن ماعدا بو طابورلرك دخى بر مقدارينى يمنه كوندردك وباقى قالان طابورلرك موجودلرينى احتياط ورديف ايله تقويه‌سى ممكن اوله‌بيلن سائر طابورلرمز موجود حضريسى راده‌سنده بولندردق‌كه بو خطاى عظيممزى كورن دشمن ويله بر فرصت غير مترقبه‌دن بالاستفاده همان ايلرويه آتلدى .

مرحوم مصطفى جلال‌الدين پاشا استقبالى تماميله كشف ايلمش وطرابلس غرب ولايتى حقنده اجراسى الزم اولان تدابير ووصايادن بحث ايتمشدر .

(صورت لايحه)

زمان سلطنت همايونلرينى اعلا ايدن فتوحاتدن بريده يمن ايله احسانك فتحيدركه بو موفقيت عثمانلى اردوسنك شان وشهرتنى اقطار جهانه نشر وايصال ايلمشدر .

پادشاهمه اولان محبتم وتزييد شوكتلرى اوغورنده بسلديكم حسيتم سوقيله يمن قطعه‌سنك فتحندن اون درجه دها آسان اولان ديكر بر فتح عظيمك امكان حصولنى عرض وتكليف ايديورم . فقط بو فتوحات سفك دمائى بادى اولمقسزين صلح آور ، انسانيت پرور وطريق تجارتده عمومك منافعنه رهبر اوله‌جق وسويش قنالنه حاجت قالمقسزين دولت عليهٔ عثمانيه‌نك قواى موجوده‌سنى تضعيف ايليه‌بيله‌جك بر ماهيتده‌در .

(مرزوق) دن ايكييوز وفزانك حدود

جنوبیه‌سندن یوز اللی ساعت بعدومسافه‌ده (بربر) ورنجی عرقلرینك مزاجندن حاصل اولمش بر قومك ساكن اولدیغی غایت واسع ومحصولدار اراضی موجوددركه بوراریناك شو زمانده نظر دقتمزی پك زیاده جلب ایتمسی اقتضا ایدر. اسلامیت دیانك هرطرفنده بر توقف حالنده بولندقده ایكن قبائل مغربیه‌دن (فوللان) قبیله‌سی نشر اسلامیته قیام ایلیه‌رك قبیله‌نك شیخی اولان بن تو ویه نام مجاهد ١٨٠٢ سنهٔ میلادیه‌سنده اهتدا زمینی اوزرینه سودانده عظیم بر ایمپراطورلق اساسنی تأسیس ایلدی. مشارالیهك خلف وفرزندی اولان محمد پدرینك تشبثاتنی تعقیب وتحكیم ایلیه‌رك سودان قطعهٔ عظیمه‌سنده او توز سنه‌ظرفنده اون ایكی ملیوندن زیاده زنجی دین اسلامی قبول ایتدی. فقط بوحكمدارك اولاد واخلافی پدر وبیوك پدرلرینك اثرینه تبعیته موفق اوله‌میوب (ترارك) قوم عظیمنك عداوت ورقابتی تأثیراتی آلتنده قالدیغی حالده الحالةهذه (بورنو) دیاری جوار واطرافنده بولنان ممالك واسعه‌ده او توز میلیون قدر كاملاً سنی اولمق اوزره اهالیٔ مسلمه بولنمقده‌دركه بونلرك خلافت وسلطنت عثمانیه‌نك ترقیاتندن مستفید اولمقدن بشقه هیچ بر امللری یوقدر.

اسلامیتك آفریقای وسطیده بو صورتله انتشارینی كورن آوروپا بوكا مانع اوله‌میه‌جغنی آكلایه‌رق هر حالده اسلامیتك بت پرستلكه مرجح اولدیغنی اعترافه مجبور اولمش وشمدی انكلیزلر ایله فرانسزلر بحر محیط اطلاسی سواحلنده رؤسای زنجیهٔ مجوسیه‌دن زیاده تجارته قابلیتلی اولان امرای اسلامیه ایله تجارت معاهده‌لری عقدینه چالشمقده بولنمشدر. فقط بو صورتله آوروپانك علی الدوام آفریقا ایشلرینه مداخله‌یه میال بولنمسی بر كون طرابلس غرب و علی العموم سودان ایچون پك وخیم و الیم بر نتیجه تولید ایده‌بیله‌جكنی كوستریبور. بونك ایچون آفریقا یمندن زیاده نظر دقت واهمیتمزی جلب ایتملیدر. خصوصیله اصل اسلامیتك مركز ترقیسی بو كون بحر محیط اطلاسی ایله (جزایر) و (سنغال) فرانسز مستملكاتندن بعید بولندیغی جهتله بورالرده‌كی مساعیمز مشكلاته تصادف ایتمكسزین پك قولایلقله نتیجه‌پذیر اوله‌بیلور. مثلا آفریقای وسطیده هر قنغی بر شیخ النه بر اون بیك قدر اسلحهٔ جدیده كچیره‌بیلور ایسه دنیانك هیچ خبری اولمقسزین بیوك بر دولت تأسیسنه موافق اوله‌بیلور، مقصد عاجزانه‌م ایسه:

١ — سنی اولوب خلافت عظمای عثمانیه‌یی طانیمقده بولنان ممالك مذكوره‌یی دولت علیه‌یه ضم الحاق ایتملكدر. بونك ایچون عجبا محاربه ایتمكله و آفریقا ایچنده عظیم بر سفر آچمغه مجبور اوله‌جقمی‌یز؟ اصلا! حصول مقصد ایچون یالكز سلطان سلیمان قانونی زمانندن بری (فزان) پاشالری ایله طرابلس غرب قره‌مانلیلری طرفندن دفعاتله اداره اولنمش اولان (بورنو) ولایتنی تحت اشغاله آلمق كفایت ایدر. قوهٔ انباتیه‌سی كثیر، هواسی جید، اراضیسی منبت و بر چوق صولره مالك اولان بو ولایت بتون آفریقایه اجرای نفوذ ایتمكلكمز ایچون

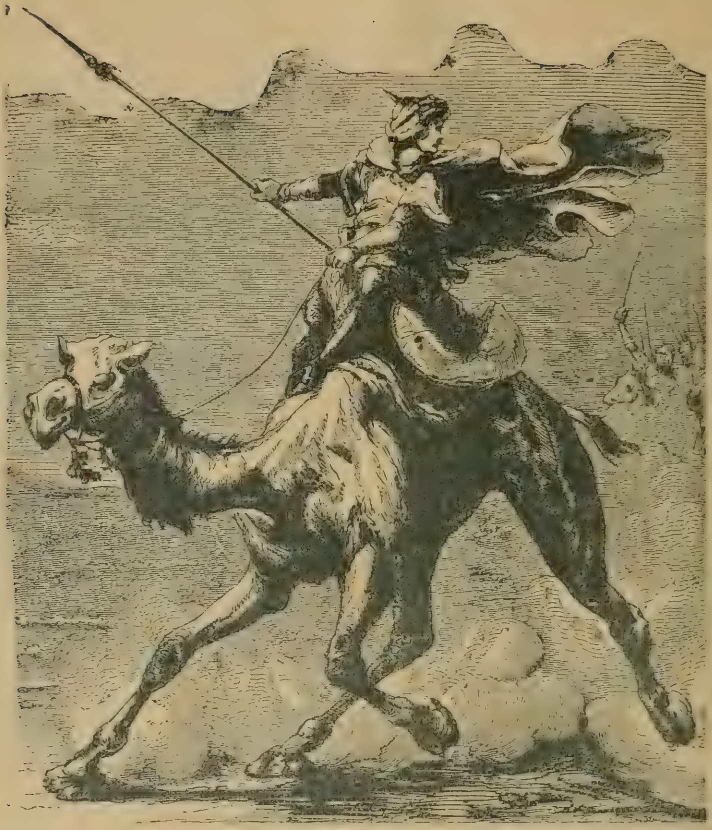

جنكاور عربانندن بر هجين سوار

قوهٔ معاونه صورتيله عساكر عثمانيه ايله برلشه‌رك ايتاليانلره قارشو مقدس وطنلريني مدافعه ايدن جنكاور عربان كافةً بو قيافتده درلر كه طور هيئتلريله، شجاعت و بسالتلريله دشمنه خوف وهراس ايراث ايتمكده‌درلر.

بر اساس متین تشکیل ایدرك بزم ایچون بك ایی اس الحرکت اولور . فی الحقیقه طرابلس غربده یعنی صحرای کبیرك بری طرفنده بوقدر کلی عسکر بولندیره‌رق فزانده یالکز بر ایلری قره‌غول تأسیس ایتمك وبوچولك اوته طرفنده کائن اولان معموره‌دن هیچ برنقطه‌الده ایتمه‌مك نه‌یه یارار ؟ طرابلسده شمدیکی حال ووضعیتمز بر کوپرینك کیروسنده واورته‌سنده بولنان عسکرك مذکور کوپری‌یی کچمه‌مك ایسته‌مسنه بکزرکه ایشته بوسببه مبنی طرابلس عظیم بر ثروتدن محروم ایدلمکده‌در .

٢ — بورنو ولایتنده صورت دائمه‌ده دوام ایتمکده اولان محاربات داخلیه‌یی منع ایلیه‌رك طرابلس ایله فزانك تجارتنی تأمین ایلمك وبو ولایت جسیمه‌نك محصولدار ومعدنیاتجه فوق العاده زنکین اراضیسی زراعت ، تجارت وصنایعك ید استفاده‌سنه تسلیم وتودیع ایلمکدر

٣ — سودان ایله بوزا سنك الك یقین وطبیعی اسکله‌سی اولان طرابلس غرب لیمانی بیننده موجود اولان یوللری تحت امنیته آله‌رق طرابلس ولایتنك وارداتی تزیید ایلمك وکاربانلری دها اوزون یوللردن تونس ایله محال سائره‌یه کیتمکه مجبور ایتمه‌مکدر .

٤ — بونلرده محکم ومتین ومنافع محلیه‌یی متقابلاً بربرینه ربط ایده‌جك براداره تأسیسیله طرابلس اهالیسنی صحرا جهتیله علاقه‌دار ایلمك وبوصحرا جهتی یعنی فزان ایله (آغادس) ی بورنو جهتلرنده منفعتدار قیلمق وبورنو اهالیسنی دخی سوداندن مستفید ایتمك اقتضا ایدر .

٥ — حکومت عثمانیه‌نك طوغریدن طوغری‌یه تأسیس اداره ایده‌میه‌جکی محللرده مأمورین مخصوصه اعزامیله (قونفه‌ده راسیونلر) تشکیل ایلمکدر .

٦ — اول امرده ردیفلر ایله مستحفظلر اسلحهٔ عتیقه ونظامیه طابورلری اسلحهٔ جدیده ایله تسلیح ایدلمك اوزره مکمل براردو تشکیل ایلمك وبوسایه‌ده ایجابنه کوره یاتونسی محافظه ایتمك، یا جزائر ایله مصرك تجاوزاتنه قارشی طورمق ، یا مصر ایالتمز هرقنغی بر طرفدن معروض تجاوز واستیلا اوله‌جق اولورسه قولایلقله مدافعه سنه شتابان اولمق ویاخود کرید ویا تسالیایه واپورلر واسطه‌سیله اوتوز قدر زنجی طابوری آتمقدر .

٧ — اراضی صاحبی اولان (بربر) لرایله زراع بولنان زنجیلر آره‌سنده مناسبات قانونیه تأسیس وجلبلر واسطه‌سیله اجرا ایدلمکده اولان زنجی اسرا محاربه‌لرینی قطعیاً منع ایدرك بشریته بیوك بر خدمتده بولنمقدر .

٨ — بورنوده تأسیس ایدیله‌جك صلح ومسالمت یوزندن بحر محیط آطلاسی جهتلرنده بولنان اهالئ مسلمه دخی مستفید اوله‌جقلرندن بورالریله طرابلس بیننده مناسبات تجاریه تأسیس وتجارت طولاییسیله آوروپالیلری دخی ممنون ومستفید ایلمك والحاصل تحت وجوبده اولدیغی اوزره سودان وبورنو جهتلرنده بولنان اوتوز ملیون مسلمانی مدنیت وترقیات عصریه دن مستفید ایتمکدر .

اکر دولت علیه‌لری مثلا (فزان وآغادس

متصرف وقوماندانی) نامیله بوعاجزی تصورات معروضه‌نك موقع فعله ایصاله مأمور ایده‌جك اولور ایسه اتخاذ اولنمسی مقتضی کوردیکم تدابیری بر وجه‌زیر عرض ایلرم. آغادس صحراده کائن برشهر قدیم اولوب بورنویه قریبدر. بوشهرك مشهور اولان تجارت قدیمه‌سی شیخلرك کاربانلردن کیفی اوله‌رق برچوق رسوم آلملرندن طولایی رخنه‌دار اولمش و بوده طرابلسك تجارتنه ایراث مضرت ایلشدر . تماميله مقصد حاصل اولنجه‌یه قدر بویله ساده بر عنوان قبول ایتك وشمدیکی حالده اصل سودادن اوچیوز ساعت مسافه‌ده بولنان مصرك بر قسمنك متصرفنه ویرلمکده اولان (سودان والیسی) مطنطن نامندن فراغت ایتمك دها موافق کورولمشدر . معروضات عاجزانه‌مه مساعده بیوریلور ایسه طلبنه اجتسار ایتدیکم مواد شونلردر .

١ — سفربر موجودلی ایکی نظامیه طابورینك اعطاسی که بونلردن بری طرابلسدن آلنه بیلور .

٢ — تشکیل اولنه‌جق طابورلر ایچون آلتی بیك اسلحهٔ جدیده ، ایکی صحرا طوپی ، درت جبل طوپی ، مقدار کافی مهمات حربیه وتشکیل اولنه‌جق طابورلر ایچون اوتوز قدر ضابط ایله اداره مأمورلری .

٣ — بوسفره اهالئ محلیه‌دن ایلك اشتراك ایده‌جکلر طرابلس جوارنده بولنان باغچه‌لرك صاحبلری یعنی (قول اوغوللری) تسمیه اولنان (منشیه) اهالیسیدر که بونلر اوتوز بیك قدر تخمین اولنه‌رق طرابلسك فتحی زماننده طورغود پاشا ایله برلکده کلمش اولان عثمانلیلرك اولاد واحفادی درلر . قول اوغللری ویرکو اعطاسندن معاف طوتیلوب بوکا مقابل محاربه زماننده اوچ درت بیك قدر باشی بوزوق عسکر ویرمکله مکلفدرلر . هرحالده بونلردن لااقل بر طابور تشکیلی پك ممکندر . خصوصیله (منشیه) اهالیسندن یلری کلنلره فزان جهتنده بعض مأموریتلر وعد اولنه‌جق اولور ایسه کندیلرندن چوق استفاده اولنه‌بیلیر .

٤ — ترتیب اولنه‌جق قول فزانك مرکز اداره‌سی اولان مرزوقه واصل اولدقده بوراده دخی لااقل برطابور تشکیل اولنه‌بیلور ، چونکه بورانك اهالیسی دفعاتله (بورنو) و (غانم) جهتلرنده فتوحاتده بولنمش اولدقلرندن وشمدی ایسه تجارتلری منقطع اولدیغندن بویله برسفره کمال خواهش ایله اشتراك ایدرلر .

٥ — بورنو طریقنك بعدیتی وصحرای کبیری مرورده‌کی مشکلات اعظام ایدلمه‌ملیدر . صحرانك هواسی پك صاغلام اولدیغی کبی فزانده بولنان مفرزهٔ عسکریه‌من ایسه یولك نصفنی واك فنا قسمنی ذاتاً کچمش بولنیور . بورنو ایله فزان آره‌سنده بولنان صحرا قسمنده ایسه زمین صاغلام اولوب بورادن مرور ایلین ایکی طریقدن برنجیسی یعنی (الحمد) قویولرندن کچنی صوسز اولمدیغی کبی (آغادس) دن کچن ایکنجی طریق ایسه بر چوق محللرده صولی وآغاچلی وادیلردن مرور ایدر .

٦ — اکر قول (قانو) ، (قوقا) ، (باکیرمی) ویا (صوقوتو) ده بر مقاومت

كوره‌جك اولور ايسه همان شدتلى بر مقابله اجراسيله اهالئ محليه‌يه عساكر واسلحۀ عثمانيه‌نك تفوقى كوسترلملى وآندن صكره حكومتك پروغرامى ايله يرليلر حقنده خلافتك آمال انسانيتپرورانه‌سى اعلان ايدلمليدر .

٧ — بورالرده كليتله موجود اولان لسان عربى تحصيلنه مخصوص مدرسه‌لر تحت حمايه‌يه آلنه‌رق آسايش محلى تأمين ايدلدكدن صكره وز، كردن ديشى ، دوه قوشى تويى ، آلتون توزى ، ضمغ ، قيا طوزى ، حيوانات بقريه ، ايى جنس آت ، اقمشۀ حريريه ، مختلف اسملرله معروف اولان بورنو طوقومه بزلرى ، پاموق ، ايپك ، چيويد ، بغداى ، دارى ، پرنج ، توتون ، خرما ايله سائر قورى يمش ، چام ساقزى . سيسام الى آخره محصولات محليه‌نك تجارتى حكومت محليه طرفندن تحت محافظه‌يه آلنه‌جق زنجيلرك معلوم ومشهور اولان مساعيسى سايه سنده تزايد ايده‌جك اولان محصولات انبتنده ترقى ايده‌جكدر .

٨ — بتون آوروپاليلرجه مصدقدر كه دنيانك هيچ بر محلنده (تواركلر) قدر جسور وعازم برقوم يوقدر . بوحالده بونلر تحت انتظامه آلنه‌جق اولور ايسه كنديلرندن‌اك قيمتلى عسكر تشكيل اولنه‌بيلير . ديكر طرفدن دنياده بورالرده كى قدر اوجوز عسكر اعاشه وتدارك اولنمق ممكن دكلدر . اعاشه‌جهتيله بورنو . يمنه قطعياً بكزه‌ميوب بورنوده پاره همان مجهول اوله‌رق اكثريا پاره يرينه طوقومه بزلرى وبونجقلر قوللانيلير . ارزاقك فيئاتى حقنده بر فكر حاصل ايتمك ايچون ايكى بيك بشيوز بونجغك بر مجيديه قيمتى اولديغنى بيان ايتمك كفايت ايدركه بو اوجوزلق شبهه‌سز محصولاته بر مخرج بولنمامسندن ايلرى يه كلور . بوندن ماعدا عادت بلده اولمق اولمق اوزره صاحب املاك طرفندن واليلره ويريلان ويركولر اسلام اولانلر طرفندن حبوبات ايله اقمشه و بت‌پرستلر طرفندن زنجى اسراسى اعطاسندن عبارتدر . اولدقجه زنكين اولان آدمك بيكدن زياده اسيرى اولديغى ايچون بوراده‌حريتلرى اعاده اولنه‌جق زنجيلردن پك قولايلقله ايستنديكى قدر زنجى طابورلرى تشكيل اولنه‌بيلير . بونك ايچون مثلا (قانو) حاكمى يدى لى اون بيك قدر سوارى ايله يكرمى بيك قدر پياده و (قوقا) حاكمى دها زياده مقدارده عسكر سوق ايدر . (باكيرمى) ايله (صوقوتو) و (طومبوقتو) سلطانلرى ايسه دها زياده عسكر تدارك ايده‌بيليرلر . اكر زنجيلرك مزراقدن بشقه سلاحى واصول قديمه تفنكلره مالك اولانلر دخى عمرلرى ايچنده بر طوپ سسى ايشتمش اولسه ايدى ، حواليه آز عسكر ايله كيرمك موجب تهلكه اوله‌بيلير ايدى .

والحاصل آفريقاى وسطيده (فوللانلرى) دين اسلامك توسيع ونشرى وظائفنده ترك ايده‌رك اكر دولت عليه سودانده اسارتى منع وآسايشى تأمين ايتمكه موفق اولور ايسه بتون آوروپايى ممنون ايتمكله برابر طرابلس شهرى بحرسفيدك اك زنكين بولمانى حالنه كيره‌بيلير . تأكيداً عرضنه اجتسار اولنديغى اوزره

اگر ذات شوکتسمات حضرت شهریاریلری بو وظیفه‌یی قوللرینه تودیع بیوره‌جق اولورلرایسه پروغرامی مجملاً ایضاح اولنان اجرا آتی‌اعظمی اوله‌رق اوچ سنه‌ده موقع اجرایه قویمغه غیرت ایلیه‌رك بورالرك اقلیمی ایله امتزاج ایده‌مین ترك عسکری یرینه یرلی عساکری قائم اولمق اوزره جسیم بر آفریقا اردوسنك تأسیسنی قویاً مأمول ایدرم .

ممالك اسلامیهٔ مذکوره‌ده خلافت‌عثمانیه‌نك شوکت ونفوذی سایه‌سنده واوغور شاهانه‌لرنده درت دفعه قانمی دوکه‌رك سردار اکرم عمر پاشانك بر شاکردی بولنمقلغ حسبیله تکلیف ایلدیکم سفرك موفقیتله حصولپذیر اوله‌جغنه اصلا شبهه ایتمز وعمر عافیت شهنشاهیلرینك ازدیادی دعاسنی رفع بارکاه احدیت ایلرم فرمان.

طرابلس میدان محاربه‌سنده اوچ بیوك مبعوث

طرابلس غربدن کلن برذاتك بیاناتی

میدان حربدن کلن مظفریت خبرلری هپمزی سویندیریور . فقط بو موفقیتده مهم روللری بولنان اوچ بیوك سیمایی هیچ تخطر ایتمیورز . بونلردن بری جبل غربی مبعوثی شیخ سلیمان بارونی افندی ، دیکری طرابلس مبعوثی فرهاد افندی ، اوچنجیسی‌ده فیزان مبعوثی جامی بکدر . بواوچ مبعوث درعهده ایتدکلری وظیفهٔ حمیتی ترك ایتمیه‌رك اوراده‌ك مهم ، حقیقةً مأمولك فوقنده خدمتلره موفق اولیورلر . بونلردن سلیمان بارونی افندی جبل غربی وملحقاتندن کلیتلی کوکللی طوپلامغه موفق اولدی‌والآن میدان‌محاربه‌ده بوکوکللیلرك باشنده بالذات حرب ایدیورلر .

فرهادافندی‌ایسه زواره ، عجیلات وزوایه طرفلرندن بتون قبیله‌لری اتحاد ایتدیره‌رك متفقاً بوساحلمزی محافظه ایدیورکه ایتالیانلرك بوسواحله الآن عسکر اخراجنه موفق اوله‌ما ملری بوغیرتلی مبعوثك ارشادات وفعالیتی سایه‌سنده‌در دنیلسه مبالغه دکلدر . فیزان‌مبعوثی جامی‌بك ایسه آفریقای وسطانك اك جنکاور، اك جسور محاربی بولنان تواریق قبائللی ایقاظ وانلری برابر کتیروب پك عظیم برقوتك اردومزه الحاقنه سبب اولدی .

بواوچ بیوك مبعوثدن مطبوعاتمز هیچ بحث ایتمه‌مش ایدی . فقط امین اوله بیلیرزکه تاریخمز بو اوچ قهرمانك موفقیات عدیده وخدمات برکزیده‌سنی شانلی صحیفه‌لرینه کچیره‌رك احفاد واخلافمزك تقدیر وستایشلرینه مظهر قیله‌جقدر .

طرابلس غربه دائر

قسم ۱

تاریخی وجغرافی

آفریقاده ممالك ویا مستملکاتی اولان اوروپا دولتلری باشلیجه بش اولوب الڭ زیاده ممالکه حکمفرما اولان دولت علیهٔ عثمانیه‌در .

ایکنجی درجه‌ده انکلتره ، صکره فرانسه صکره پورتکیز ودها صکره اسپانیا دولتی در .

آلمانیا دخی صوڭ سنه‌لرده زنکبار طرفلرنده بر طاقم یرلر اله‌کچیرمش وایتالیا بحراحمر سواحلنه صوقولمشدرکه بونلرله برابر آفریقاده حکم سورن اوروپا دولتلرینڭ عددی یدی‌یه بالغ اولور .

انکلتره‌نڭ ممالکی آفریقانڭ جنوبنده امید برونیله ناتال وترانسوال ممالکندن وآفریقای جنوبی‌نڭ بعض سواحل غربیه‌سیله کینهٔ غربی‌ده فانتی ساحلیله سنغامبیانڭ بعض ساحللرندن و برده ماداغسقارڭ شرق وشمالنده بولنان برقاچ آطه‌لر صوقوطره جزیره سندن عبارتدر .

فرانسه‌نڭ ممالکی جزایر ایله سنغامبیانڭ بعض طرفلرندن وکینهٔ جنوبیه‌ده‌کی غابون ساحلیله ماداغاسقار آطه‌سندن واو جوارلرده بولنان اونیون آطه سندن وبحر احمر ساحلنده‌کی عبوق اسکله‌سندن عبارتدر . فضولاً تونسه دخی تجاوز ایتمشدر .

پورتکیز دولتی مادر وآصوروپشیل برون آطه‌لریله کینه کورفزنده‌کی برایکی کوچوك آطه‌یه وآفریقای جنوبی‌نڭ سواحل غربیه‌سندن آنغوله ساحل وسیعنه وقطعهٔ مذکوره‌نڭ سواحل شرقیه‌سندن دخی سفالة الذهب و موزانبیق طرفلرینه وسنغامبیانڭ دخی بعض نقطه‌لرینه حاکمدر .

اسپانیانڭ آفریقاده‌کی مستملکاتی قناریه آطه‌لریله فاس دولتنڭ ساحل شمالیسنده‌کی سبته وملیله کبی بر ایکی اسکله‌یه وبرده کینه کورفزینڭ الڭ درین محلنده بولنان « فرناندوپو » آطه‌سیله قارشوسنده کائن قرون ساحل صغیرینه وینه او جوارده‌کی بر ایکی کوچوك آطه ایله دیکر برپارچه ساحله منحصردر .

ادارهٔ سیاسیه‌دن صرف نظر اولندیغی تقدیرده آفریقا قطعه‌سنڭ جغرافیاجه تقسیماتی وجه آتی اوزره‌در:

آفریقای شمالی

۱	مغرب	فاس مراکش صنهاجه سوس
۲	جزایر	
۳	تونس (آفریقیه)	
٤	طرابلس غرب	طرابلس غرب فزان بنغازی
٥	مصر	مصراسفل صعید نوبه

٦	صحرای کبیر	صحرای غربی	تبریس اضرار سواد وسائره
		صحرای وسطی	مشاق تووارەرق سونقای آیر تبو وسائره
		صحرای شرقی	لیبیا صحراسی

آفریقای وسطی

٧ سنغامبیا: فوته یولوف، فوته دیالو وسائره

٨ لیبریا: آلتون ساحلی

٩ کینهٔ علیا: فنتی، آشانتی، داهومه، یوروب، نیژه‌ر منصبی

١٠ سودان

- سودان غربی: کرته، ماسینه، تومبو، موسی، غورمه، غاندو، صوقوطو
- سودان وسطی: حوصه، برنو، غانه‌م، باکیرمی، قومینه، سکورو، داربانده، داروغه، سلامات، قوغه، وادای
- سودان شرقی: دارفور، کوردفان، سنهار، شلوك، دنیکه، بورغو، دافریت

١١ حبش: تکره، امهاره، شوآ

١٢ نیام نیام ممالکی وسائر اقطار مجهوله

١٣ قونغو سربست حکومتی (بلچیقانك)

آفریقای شرقی

١٤ آجن: دناقل ، عدائل ، آفر، بربره، حرار، صومالی، غالا

١٥ زنکبار

١٦ موزانبیق

١٧ سفالة الذهب (صوقاله)

آفریقای جنوبی

١٨ انکلتره مستملکاتی: امید بورنی، ناتال، غریق مملکتی، ترانسوال

١٩ اورانژ حکومت مستقله‌سی (انکلتره‌نك)

٢٠ کافرستان و زولو ممالکی

٢١ آفریقای جنوبی وسطی وغربی: قالاهاری صحراسی، بچوانه ممالکی، مانیله ممالکی، باماغواتو، باقوبه، ماروچه، داماره، قاوقو، اودامبو، لونده، روآ

٢٢ کینهٔ سفلی: اوقیل، بنکاله، آنغوله، قونغو سواحلی

طرابلس غربده محاربه — تشرین اولك یكرمی اوچنجی كونی عثمانلی مجاهدلریله ایتالیلر آره‌سـ[illegible]
حاضر و موجود بولنمشلر و ایتالیانلرك برنجی اعلیه‌ری آلایلری بو حربه كاملاً اشتراك ایلمشلر و [illegible]

ن شدید و خونریز بر مصادمه‌درکه بونده عساکر نظامیهٔ عثمانیه ایله عرب مجاهدین کزیده‌سی
نلر رجعت ایلدکاری کبی بر حیلی‌ده مهمات حربیه و ارضاق ترك ایتمشلردر .

بومباردماندن صکره

طرابلس غرب

فرایه پره‌سه غزته‌سی طرابلس غربك بومباردماندن بر هفته صکره اکتساب ایتدیکی شکل حقنده (کذا هرسه‌ك) امضاسی تحتنده یازدیغی برمقاله‌ده ، طرابلس غربك موقع جغرافیسی ، اهالیسنك عادات واخلاقی ایله موجود مؤسسات ، محصولات وتجارتندن بحث ایتدکدن صکره دیبورکه :

طرابلس غربك (٥٥,٠٠٠) کشیدن مرکب اولان اهالیسی یرلر ایله اوروپالیلردن ترکب ایتمشدر . طرابلس غربده ٤٠٠٠ ایتالیان ، (٢٥٠٠) مالطه‌لی ، (٥٠٠) آلمان و آوستریالی ، (٥٠٠٠) موسوی وبر مقدار ترك وعرب ساکندر .

شهرك حال حربده بولندیغی یك نظره آکلاشیله‌مز . قوای عثمانیه ایله ایتالیانلرك قرارکاهلری بربرندن آنجق ایکی ساعت بعد مسافه‌ده‌در . شهره سکونت حکمفرمادر . یالکز کیجه کوندوز سونکولی ایتالیان مفرزه‌لری جاده‌لری طولاشمقده‌در . برایتالیان عسکرینك سرخوش اولدیغی حالده فراجه‌لی براسلام قادیننه تعرض ایتدیکنی کورن عربلر همان مرقومك اوزرینه آتیله‌رق قتل ایتمشلردر . بونکله ایتالیانلر دوریه‌لرك عددینی تزیید ایتمکله برابر ایتالیان عسکرلرینك یالکز اوله‌رق طولاشمارینی منع ایتمشلردر .

ایتالیانلردن یرمی (٢٠٠ - ٢٥٠) کشی قوللرایه طوتلقده‌در . شهرده یالکز ایتالیان پوسته خانه‌سی موجود اولوب دیکر دولتلره عائد اولانلر سد ایدلمشدر . قابلو وتلغراف دخی منحصراً ایتالیانلرك النده قالمشدر . ایتالیانجه‌دن بشقه برلسان اوزرینه اعطا اولنان تلغرافلر ، والینك امرینه توفیقاً ترجمه ایدلمکده وسانسور ایدلدکدن صکره سوق اولنمقده‌در . آلمان لسانی ایله محرر تلغرافلر ایسه اصلا قبول ایدلمه‌مکده‌در . چونکه ایتالیانلك استخدام ایتدیکی ترجمانلر یالکز فرانسز ، ایتالیان وانکلیز لسانلرینه واقف اولوب آلمانجه‌یه آشنا دکلدرلر.

پوسته‌یه ویریلان مکتوبلرك قسم اعظمی محللرینه واصل اولمامقده‌در . اجنبی غزته مخابرلری ، ایتالیان غزته جیلرندن ماعدا هیچ برمخابرك غزته‌سنه حوادث کوندرمه‌سی ممکن اولمدیغندن شکایت ایدییورلر. تلغراف ومکتوبلر بیوك اجرتلر تأدیه ایدلدیکی حالده محللرینه سوق ایدلمیور . ایتالیا نقلیات عسکریه ایچون شرکتلردن یتمش عدد واپور استیجار ایتمشدر. برت طورپیدونك رفاقت ایتدیکی (دوقادی جه‌نوو) نام نقلیه واپوری ایله طرابلسه یتمش ملیون فرانق قیمتنده آلتون ، کموش ، باقر وکاغد پاره کوندرلمشدر . بوکونه قدر طرابلسه (٥٠,٠٠٠) عسکر سوق اولنمشدر . ایتالیان عساکری لزومی قدر تغدی ایدلمدکلرندن ذاتاً پك محدود اولان قوتلری تناقص ایتدکدن ماعدا طرابلس اقلیم واراضیسی ایله متناسب البسه‌ایله متلبس اولمدقلرندن طولایی فوق‌العاده

زحمت چکمکده‌درلر. ایتالیانلر سوق ایتدکاری آلات وادوات میاننده طرابلسه درت اوتوموبیل کتیرمشلردر. طرابلسه مواصلات ایدن ایتالیان عساکری قشله، مکتب وخصوصی بنالرده بارینه‌دقاری کبی برقسمی چادرلره، بر قسمی‌ده طوغریدن طوغری‌یه ایچرولرده قرارکاهه کوندرلمکده‌در.

(قارابینیه‌ر) و (بره‌زاغلیه‌ری) عسکرلری ایسه شهرك انضباطنی محافظه ایچون طرابلسده توقیف ایدلمکده‌در. بوکاده لزوم قطعی واردر. مأمورین ضابطه علامت فارقه اولرق یاقه‌لرنده بر (قوقارد) طاشیمقده‌درلر. جنرال (قانوا) (ته‌وره) واپورنده وایتالیا مأمورین ملکیه‌سی طوغله‌دن مجدداً انشا ایدلمش اولان قوناقده اقامت ایتمکده‌درلر.

غروب شمسدن صکره سوقاقلرده طولاشمق ممنوعدر.

***

ایتالیانی پروتستو ایتمك اوزره اخیراً پارسده اوچ ساعتدن زیاده دوام ایدن بر سوسیالیست متینغی عقد اولنمشدر.

خطیب شهیر (واندروه‌لد) اجتماعه ریاست ایدیه‌وردی. خطیب مومی‌الیه دیمشدرکه: نمایش واقعه‌مزدن مقصد ایتالیان ناسیونالیستلرینه قارشو، مملکت مذکوره سوسیالیستلرینه لازم اولان معاونت ومظاهرت معنویه‌یی تأمین ایتمکدر، عثمانلیلرك مقاومت دلیرانه‌سی سایه‌سنده ایتالیان سوسیالیستلری قزانه‌جق وناسیونالیستلر، کورکورینه حرکتلرینك ایتالیایه نه‌قدر آدم، پاره وشرف وحیثیت غائب ایتدیره‌جکنی کوره‌جکلردر. دیمش وبانقو دی رومانك تجاوز واقعه‌ده اشتراك جرملرینك طولانی آنلری‌ده شدتله تقبیح ایتمشدر.

فرانسز مبعوثلرندن موسیو سیمبات، وبره سانسه، غایت مهیج نطقلر ایراد ایدرك ژون ترکلرك مدنیت وترقی ایچون صرف مساعی ایتدیکی برزمانده، عبدالحمیدك اداره‌سی آواننده ترکیه‌نك تمامیت ملکیه‌سنی تصدیق وتکفل ایتدکلری حالده شمدی ایتالیان تجاوزینه قارشو التزام سکوت ایدن آوروپا سیاستنی شدتله مؤاخذه وتقبیح ایلمشدر.

خطیب شهیر موسیو ژان ژوره کرسیٔ خطابته چیقدیغی زمان شدتلی آلقشلرله استقبال اولنمشدر. بویوك فرانسز خطیبی‌ده شو سوزلری سویلمشدر:

«آوروپانك «باربارلق» سیاستنه بر خاتمه ویریلیه‌جکمی؟ برقاچ سنه‌دنبری حقوق ومعاهدات بین‌الملیه پایمال ایدیلیور. ایتالیا، بتون حرکات حاضره‌سیله اون بشنجی عصرك باربار وجانی ایتالیان ظالملرینی تخطر ایتدیرییور.»

ایتالیانك شقاوت سیاسیه‌سی ودول سائره‌نك بوشقاوته قارشو اشتراکی تضمن ایده‌جك برصورتده اخذ ایتدیکی وضع وموقعه قارشو شدتلی پروتستو قرارلری اتخاذ اولنمشدر. مقررات متخذه‌ده ترکیه‌نك ایتالیان «عمله» لرینه قارشو مقابلهٔ بالمثلده بولنمیه‌جغی امیدی اظهار ایدلمکده وعدالت بین‌الملیه تمنی اولنمقده‌در.

مذکور متینغده سکز بیك کشی حاضر

بولنيوردى ، بتون آوروپاده بوكبى متينغلرعقد ايدلمكده‌در .

اجتماعدن صكره موسيو ژوره‌س ايله ملاقات ايتدم ، كرك موسيو ژان ژوره‌س وكرك موسيو واندروه‌لد تركيه‌يه قارشو فوق‌العاده اظهار توجه وصميميت ايلمشلردر .

بروكسلده متينغ وپروتستو

بوراده دخى ايتاليانلرك حركات وحشيانه‌لرينى پروتستو ايتمك اوزره سوسياليستلر طرفندن عقد اولنان متينغده ايتاليايه قارشو وقوع بولان بياناته اعتراض ايتمك ايسته‌ين ايكى ايتاليان ضابطنك حركتى خلق آره‌سنده درين برانفعال حصوله كتيرمش وبرچوق مدت موجب قيل و قال اولمشدر .

بوراده عقد اولنان متينغده اتخاذ اولنان مقررات پارس متينغنده اتخاذ اولنانلرك عينيدر .

ايتاليانلرك وحشتى

(لوندون اوپينيون) غزته‌سندن اقتباس ايدلمشدر :

[بوغزته ، لوندره‌نك اك مهم بر جريده‌سى اولوب نفس لوندره‌ده يوى (٥٠٠،٠٠٠) نسخه صاتيليوركه ، اهميتى صاتيشندن آكلاشيلير .]

انكلتره‌يه بيلميزكه نه اولمشدر ؟ هفته‌لردنبرى انكلتره‌نك بتون مطبوعاتى ايتاليانك تجاوزاتندن، حقسزلغندن، ظلمندن، وحشتندن، قصابلغندن ، خلاصه هردرلو مساويسندن بحث ايدوب طوردى . بونك نتيجه‌سنه كلنجه ايتاليانلره قارشو انكلتره‌ده پك فنا جريان ونقطهٔ نظر حاصل اولدى ، اولدى‌ده نه‌اولدى؟ هيچ ! ذاتاً ثمره حصولى احتمالى يوغيدى‌كه ! نه‌دن ؟ چونكه انكلتره اهاليسى حساً ، اخلاقاً زبون اولمش برملتدر . سياسياته متعلق ديدى قوديلره ، تأويلات وتفسيراته اوقدر بوغولمشلردركه آرتق حال فعاليتدن دوشمشلردر . اوت ، انكلتره‌ده اوروپانك احتراصاتنه ، طمعنه تابع اولمش ، اوده آنلركى فنا بر مسلك تعقيب ايديور ، حق وحقيقتى كورميور، كوريبورده برشى ديميور ، ياخود ديمك ايستميور .

انكليزلر صوك‌درجه خود پسندلكه‌دوچار اوله‌رق ، قولاقلرى صاغر ، ديللرى طوتغون برحاله كلمشلردر . انكلتره دولت معظمه‌سى ، انكليز احرارى ، اللرينى ، قوللرينى بوكه‌رك طرابلسده‌كى فجيع منظره‌لرى ، ايتاليانك ظلم ووحشتلرينى، اوزاقدن كوروب سيرايديورلر، الآن سيرجى وضعيتده بولنيورلر . كسيلن عربلرك برقباحتى، برجرمى اولسه‌ينه برشيدر. فقط بونلرك يكانه قباحتلرى ، وطنلرينى ، قوم صحرالرينى ، خورمالقلرينى سومه لريدر . طبيعيدركه طوپراقلرينى قولاى قولاى ايتاليايه ويرمك ايستميورلر . آكا بيورك ديميورلر !

انكلتره‌نك قباحتى ايتاليادن دها عظيم كورونيور ، چونكه اورته‌ده اجرا اولنان ادبسزلكلرى ، جناياتى سير ايديورلر . ديمك اوليوركه بو مظالمى بكنيور ، آلقشلايور . لعنت اولسون انسانيته ، مدنيته !

ایشته یکرمنجی عصرك ترقیاتی ، تحولاتی ، تبدلاتی ! مقدس انسانیت ، مقدس انسانلر قیریلیور . قیران کیم ؟ ایتالیا دولت معظمهٔ متمدنه‌سی !!!

ایشته تایمس غزته‌سنك طرابلسده‌کی مخابرینك افاده‌سی . فقط انکلیزلره تأثیر ایدییورمی ؟ تایمس مخابری ، ترکلرك دوستی ، محبی‌ده دکلدر . آنك یازدیغی بر فقره‌یی عیناً نقل ایدییورز .

ایتالیانلر اوقدر وحشت وخشونت اجرا ایلدیلرکه بوقدر فنالغك برانساندن صدوری غیر قابلدر ، اوت ، طوغریدر . بوسوزلر بیلیرمیسکز نه‌وقت یازلدی؟ ایتالیانلر تام درت بیك ارکك، قادین ، چولق چوجنی ، قصاب کبی کسدکدن‌صکره ـ که تایمس مخابری کندی کوزیله مشاهده ایتمشدر ـ یازلمشدر :

تحف ، ایتالیا حیا ایتمیورسه ، اوتانمزسه ، عالمك ادبسز اولمسی‌می ایجاب ایدییور ؟ انکلیزلر سکوت ایتملی‌می ، ایتالیانلر تحقیره بیله‌لایق دکلدر . چونکه آنلری تحقیر ایتمك ، عادتا انسان صره‌سنده کوسترمك قبیلندندر . بوحریفلری ازمه‌لی . تپه‌لملی ، دیری دیری طوپراغه ، خاك‌عدمه کومملی . ایشته‌انسانیت ، عدالت ، مدنیت بونی امر ایدییور . الله بویله ایستیور . ایتالیانك الی ، دمیر بر پنچه ایله قیرملی‌که جزاسنی بولسون .

اوت ! ایتالیان باربارلری ، قورصانلری طرفندن عربلرك معصوم قانلری دوکولدی . عین‌زمانده بومعصوم قانلر اوروپایی‌ده مدنیتی‌ده ساخته انسانیتی‌ده لکه‌لدی ، سیاسی دینیلن لاقیردیلرك صالون‌ساخته‌کارلقلرندن، ریاکارلقلرندن بشقه برشی اولمدیغنی‌ده هرکسه اثبات ایلدی . بوساخته کارلقلری ، وحشتلری یالکز ایتالیا کندی باشنه ارتکاب ایتمه‌مشدر. عربلرك قانلری بتون دنیا پارلمنتولرینه ، صالونلرینه ، سیاست محافلنه ، خلاصه اوروپانك هر وارلغنه لعنت خوان اولیور . اوروپا نه‌در ؟ قان دریاسی ، مظالم منبعی ، انتریقه یری ، تعدی وتجاوز یوردیدر .

اوروپا سیاستی بسبتون صاچمه‌در. سیاسیوندن عد اولنانلر مرحمتسز ، غدار ، ظالم ، خونخوار آدملردن عبارتدرکه آنلرك ماهیتلری جانیلردن‌ده‌ها آشاغی‌ووجودلری بسبتون‌بیاغیدر! اونلرکارده وجدان دنیلن شی یوقدر. چونکه وجدان اوراده طوره‌مز ، قاله‌ماز !

انکلتره‌نك ، حتی اوروپانك بویله برزمانده محتاج اولدیغی برآدم وارسه ، اوده (غلادستون) در . اوت ! غلادستون اولسه‌یدی ایتالیانلره ، اوروپایه حدینی بیلدیردی. اوذات مظالمك ، خونخوارلغك علیهنده‌ایدی. انسانیتك قیمتنی بیلیردی . وقتیله ترکلر علیهنده اولان غلادستون شمدی صاغ قالسه‌یدی ، ترکلری تقدیس وایتالیانلری تلعین ایدردی ؟

آه ! تولستوی نره‌ده‌سك ؟ انسانیتی سیر ایده‌سك ، کوره‌سك‌که مدنیت دعواسنده بولنان ملعونلر نه‌لر یاپیورلر ؟! ذاتاً سن آنلرك بوتون انتریقه‌لرینی ، مظالمنی کشف ایتمشدك . بزم اخلاقمز محو اولمشدر . سفیل اولمشدر ، موسیو برنارد

شاد ، مستر چسترتون کبی آدملرك درکه‌سنه اینمشدر . بوظلم وحشیلر ایتالیانلرك حرکات وحشیانه‌سنی مدح وستایش بیله ایتمشلردر !

هیهات ! افسوس ! دهشت !

ایتالیانلر اوقدر غیرتسز وآلچق کیمسه لردرکه ، بودن صکره ترکلرك یوزینه باقه‌مازلر. ذاتاً محاربه‌ده بیله ارککجه‌سنه ترکلره قارشی قارشی‌یه کله‌مدکلری‌ده ظاهره چیقمشدر .

مستر چسترتون جنابلری دیبوردی که ترکلر انسان دکلدرلر. بزدیبورزکه عفو ایتسون! اویله دکلدر. دنیاده ایتالیانلرقدر وحشی ادبسز بیاغی کیمسه‌لر تصور اولنماز . ایتالیانلر هر فنالغك باشیدر . ایتالیانلقدن دها فنا بر کلمه اوله‌ماز ، مسلمانلق تربیه‌سنی آلان ترکلر ، عربلر ناموسلك ، فضیلتك ، اخلاقیاتك اك کوزل واك یوکسك نقطه‌سنده بولندقلرینی سوزله دکل . فعلاً اثبات ایتدیلر .

(سیر دوارغره‌ی) ده وجدانی صاتیور. حقیقتی کتم ایدیور . ریا ایدییور . وجدانك علیهنده سویلیور .

(لوسیه وولف) ، (غراقوبل) ، (سا لیسبوری) ده سیاسی آدملر ایدی . نیچون آنلر حقیقتی سویلمکدن ، حقه اتباع ایتمکدن چکنمدیلر ؟ یوقسه بوریا کارلق ، حقه بازلقلر بوعنصره مخصوص میدرکه حال حاضرده‌کی انکلتره سیاسیونی پرده‌یه بورونه‌رك ایش کورنیورلر ؟

الحاصل ایران ، مراکش ، مصر ، هند ، آفریقا ، طرابلس ، دها بیلمم هانکی مسلمان مملکتی کوندن کونه منقرض اولیور ، خرستیان ومتمدن بر دولتك النه کچیور ، شرق اهالیسنك هرشیئی ضبط اولنیور . نه حقله ؟ مدنیت نامیله ، استاتوقو تعبیریله ، موازنهٔ سیاسیه هذیانلریله ، مداخلات اجنبیه تعبیرلریله ، دها بیلمم نه رذیل ، آلچق تعبیرلرله حقیقت تپه‌لنیور . بونی یاپانلر اوروپا متمدنلری ، سیاسیلری ، رجالی ...

بوحاللره قارشو ، اللهدن ، انبیا واولیادن ، کائناتدن ، ارض وسمادن ، جمادات ونباتاتدن بیله ایتالیانلره نفرت ، نفرت ، لعنت !

***

ایتالیا وطرابلس غرب

(دیلی تلغراف) غزته‌سندن :

ایتالیانك طرابلس غربه عسکر چیقاروب بایراغنی دیکز ایتدیکی تاریخدن شمدی‌یه قدر برآی کچمشدر . بومدت ظرفنده طرابلس غربده بیوك تبدلات وقوع بولمسی ظن اولنوردی . حالبوکه مسئله بونك عکسنه‌در . عثمانیلر قصبه‌دن کری چکیلنجه ایتالیانلر هرشیئی امر واقع حکمنده تلقی ایدرك ، آرتق صاحب مملکت وآمر وناهی اولدقلرینی تخمین ایلدیلر . چوق کچمه‌دن بودوشونجه‌لری یاکلش چیقدی. یرلیلرله ترکلر متحداً قیام ایدرك ایتالیانلره قارشو اللرندن کلنی یاپدیلر . الآن هجوم ایتمکده درلر . قولرا وبر چوق خوشه کیتمیان احوال دخی ایتالیانلری بیزار ایتدی . عسکرك قیرلمسی ، سرور وانبساطك فقدانی ، قولرانك هجوم وتسلطی ایتالیانلری بیقدیردی . فکر استیلا یرینه ایتالیانلره جان تلاشی طاری

اولمغه باشلامشدر . ایتالیا عساکری طرابلس زندانندن بر آن اول قورتیلوب ایتالیا طوپراغنه عودت ایتمکی بر نعمت الٰهیه تلقی ایدییورلر . تنزه بحری تصور اولنان طرابلس محاربه‌سی ، (اسفل السافلین) سیاحتندن ده دها فنا کوزوکمکه باشلادی .

کوزل شعرلره و طاتلی تغنیه ، عیش ونوشه آلیشان سینیورلر ، بو کره قورشون ترانه‌لریله آهنکسز کولله نغماتنی طویمغه باشلاینجه حقیقةً فنا و تحملفرسا برایشه‌صارلمش اولدقلرینی تخطر ایدرك خواب غفلتدن اویاندیلر. مقاومت ومحرومیته آلیشان عربان ایله عثمانلیلر، کندی یرلرنده ، یوردلرنده سکون و آسایشله هر کون ایتالیانلره هجوم ایتمکی بر (وظیفهٔ مفروضه) و (عمل دینی و رسمی) مقامنده تلقی ایدییورلر . صنوق قانلیلقله اجرا ایدیلن بو عداوت و خصومتك دها نه قدر زمان سوره‌جکی مشکوکدر .. بو حال عثمانلیلر ایچون بر چوق فداکارلغی ، مشکلاتی موجب اولماز. بناءً علیه کمال متانت و تأنی ایله هر کون اللرندن کلدیکی قدر ایتالیانلری ، آولامقده دوام ایتمکده‌درلر .

عین زمانده قیرده ، صاف هواده یشامقده اولان عساکر عثمانیه‌ایله عربلرك صحتی‌ده یرنده بولنیور .

شمدی کلهلم ایتالیانلرك احوالنه: برطرفدن قولرا تخریباتی ، دیکر طرفدن عثمانلیلرك هجوم ناکهانیلری ، آنلری بسبتون مأیوس ایلمشدر . مأیوسیت ایچنده محاربه ایتمك مجبوریتی هیچ برزمان یکدیکری ایله قابل توفیق دکلدر .

بونلردن قطع نظر دونما آتشی آلتنده محاربه ایتمکه آلیشان ایتالیانلرك حالی دکزده یوزن بالقلره بکزر . بالق دکزدن چیقدقدن صکره یشایه‌مدیکی کبی دونمانك ده آتشی کسیلیرسه ایتالیا عسکری محو اولور .

ایتالیا داخلنده‌کی شکایت و کورلتیلره باقیلنجه ، ایتالیانلرك چوقدن پشیمان اولدقلری آکلاشیلیور . نه چاره که یاری یولدن دونمك ایتالیا ایچون غایت فنا و دهشتلی بر انقراض معنوی دیمك اولدیغندن ، قباداییلقده دوام یتمك اسلم طریق عد اولنیور !

دولت عثمانیه، نه‌ایتالیایه سرفرو ایدییور، نه‌ده صلح شرائطنه طوغری ـ ایتالیانك ایستدیکی کبی ـ آدیم آتیور. سکونتله هردرلو تدارکاتده بولنان دولت عثمانیه‌نك اوروپاده‌کی موقعی تحکیم و ترصین ایدلمشدر .

بالقانلرده استاتوقونك محافظه اولنه‌جغی بدیهیدر . چونکه اورانك قاریشمسی اوروپانك منفعتنه مغایر اولدیغی جهتله تشوشاتك منع ظهورینه اوروپالیلر طرفندن دقت و اعتنا ایدلمکده‌در . ایتالیانك اولجه اخلال ایلك ایستدیکی استاتوقویی محافظه‌یه قالقیشان آوستریا و مجارستانك فوران ناکهانیسی‌ده مدعامزه دلیلدر . آطه‌لر دکزیله ، سوریه اوزرینه ایتالیانك آتیاً وقوعی محتمل اولان تجاوزی کیفیته کلنجه : بوده بر درجه‌یه قدر غیر قابل تطبیق کورونیور . چونکه اوروپالیلرك اورالرده کثرتله موجود

اوللری ومنافع مادیه واقتصادیه‌یه مالك بولنملری طبیعیدرکه ایتالیانی بوکبی تشبثاتدن منع ایدیور . هرحالده عثمانلی ایتالیا محاربه‌سی امثالنه بکزه‌مز و قیاس قبول ایتمز .

مطبوعات اجنبیه

مصرلیلرك اعتراضاتی

طرابلس غربده‌کی مجاهدین عثمانیه‌یه اعانه جمعی مقصدیله مصرده تشکل ایلمش اولان قومیته‌نك رئیسی بولنان پرنس عمر طوسون پاشا (تان) غزته‌سنه آتیده‌کی تلغرافنامه‌یی کوندرمشدر :

« مصر اعانه قومیته‌سی ، طرابلس غربده‌کی ایتالیان اردوسی طرفندن اختیار ، قادین وچوجوق کبی محاربیندن معدود اولمیان قباحتسز افراد اهالی حقنده اجرا اولنان مظالم واعتسافاتدن واجنبی استیلاسنه قارشی مملکتلرینی مدافعه ایتمکدن بشقه بر شی یاپمیان وایتالیانلر طرفندن عاصیلك اسناد اولنان اشخاصك اعدامندن طولایی بیان نفرت ایدر وبر مات متمدنه‌یه یاقشمیان بوقتل عاملر علیهنده بتون قوتیله اعتراض ایلر .

قومیته ، حکومت عثمانیه‌نك تمامیت ملکیه‌سنی تأمین ایدن معاهدات خلافنده اوله‌رق ایتالیا حکومتی طرفندن اجرا ایدیلان حرکات تجاوزکارانه‌یه قارشی محافظهٔ سکوت ایلمش اولان اوروپانك حکومت مذکوره‌یی هیچ اولمزسه بالجمله ملتلر بیننده مشترك بولنان وعدم رعایتی محاربه‌حاضره‌نك فلاکتلرینی تزییددن خالی قالمیه‌جق اولان قواعد انسانیه‌یه تبعیت ایتدیرملرینی آرزو ایدر . »

طرابلس غرب بلدیه رئیسی حسونه پاشادرکه ایتالیانلره التحاق ایتمش وکچنده حمیتمندان عربلردن بری طرفندن جزای لایقی ویریلمش ، جرح و تلف ایدیله‌رك حیات خیانتکاریسنه خاتمه ویریلمشدر . بو زمانه قدر عثمانلی نان و نعمتیله پرورشیاب اولان بو خائنك اوته‌دنبرو ایتالیان طرفداری اولدیغی و ایتالیانلردن ماهیه بر مخصصات آلدیغی تحقق ایتمشدر .

حسونه ، اساساً احمق بر حریف اولوب اسمنی یازه‌میه‌جق قدر جاهل ایدی . ایتالیانلرك مدنی قوم اولدیغندن بحث ایله اهالی‌یی قاندیریر ایدی . حالبوکه او غیر مدنی دنیلرك نه درجه‌یه قدر مدنی اولدقلری ۴ — ۵ بیك معصوم و بیکناه اختیارلری ، چوجقلری وقادینلری قتل عام ایتمسیله میدانه چیقدی .

ایتالیا دونماسی

فرانسه پرسه غزته‌سندن

لوندره ۱۵ تشرین ثانی — بوتون ایتالیان دونماسنده کرید صوینده کورولدیکی شعار اولیور . مذکور فیلو ایکی قسمدن متشکل اولوب برنجی قسمی آمیرال (اوبری) نك قوماندانی تحتنده طقوز حرب سفینه‌سندن وایکنجی قسمی ده‌دوق (ده‌زابروز) ك قوماندانی تحتنده خفیف بر فیلودن عبارتدر . ایتالیا

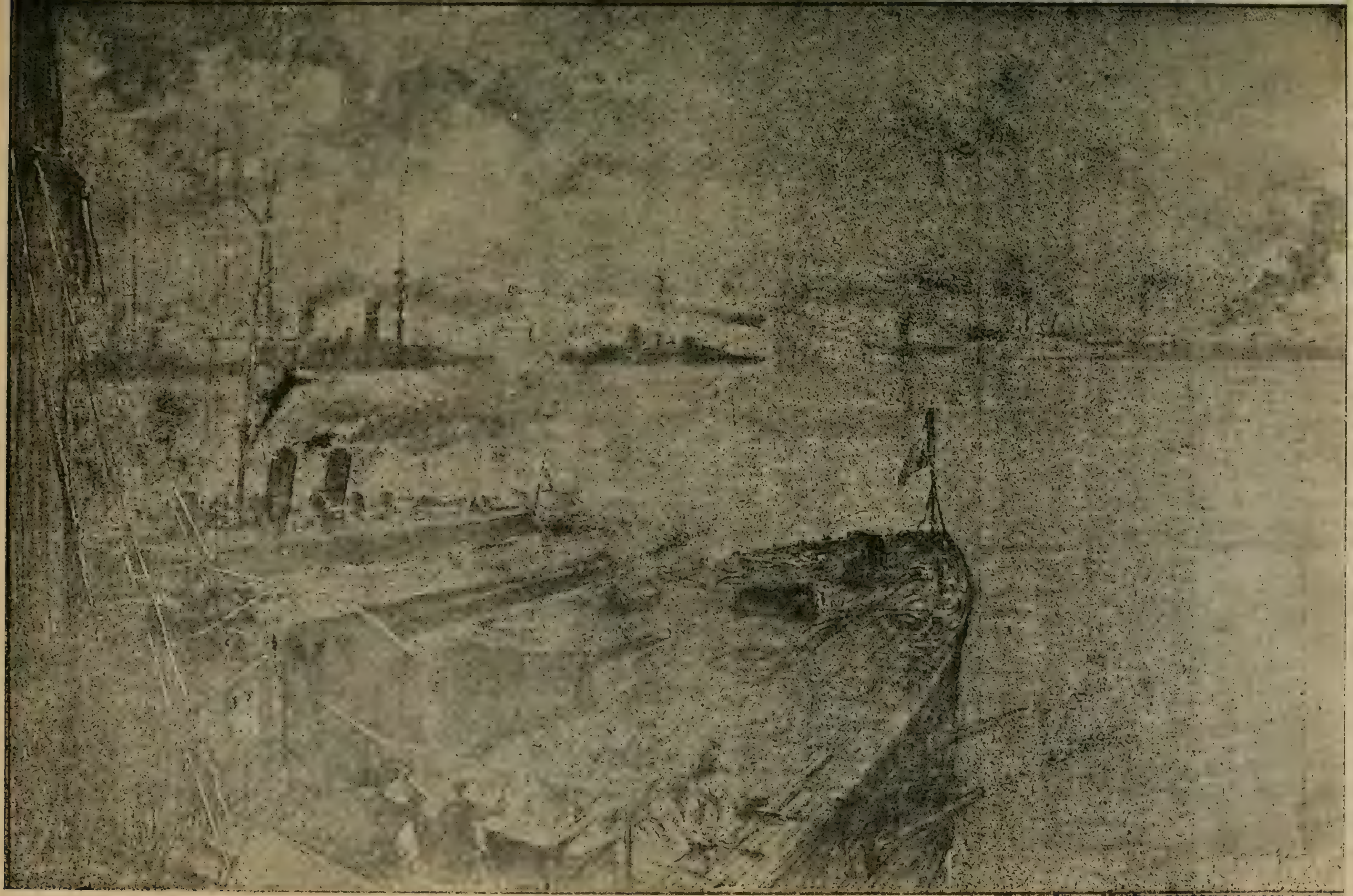

طرابلس غربده مصادمهٔ آخیرهده ایتالیانلر طرفندن بالونلرله ویریلن اشارت اوزرینه واحه‌لرك بومباردمان ایدلسی.

فیلوسنك دیكر برقسمی‌ده كرید صولرنده فیلویه التحاق ایتمك اوزره ناپولی‌دن مفارقت ایتمشدر. سفائنك مدللی ولیمنی‌یه كیده‌جكلری روایت ایدیلیور. مذكور آطه‌لرده اقامت ایدن یونانیلر ایتالیانلرك وقوع بوله‌جق حركاتنده سكوتی محافظه ایتمكه وفقط حربك ختامنده تضمینات طلبنه قرار ویرمشلردر. ایتالیانلر گویا تركیا ایكی هفته ظرفنده طرابلسك الحاقنی تصدیق ایتمدیكی تقدیرده مذكور آطه‌لری صورت دائمه‌ده محافظه ایتمك ایستیورمش.

عثمانلی ضابطلرینك قهرمان روحی

(برلینر تاغبلات) غزته‌سنك طرابلس غرب مخابری طرفندن یازیلان شو سطرلری صوفیه غزته‌لرنده اوقورکن هم قان آغلادق، هم گوكسمز شهیق مفتخرتله قباردی.

طرابلس اطرافنده ایتالیانلرك یاپمش اولدیغی استحكاملری برهوا ایتمك اوزره دشمن قوجاغنه قدر آتیلمش ایكی عثمانلی ضابطك قورشونه دیزلدیكنی خبر ویرن بتون دنیانك تلغرافلری شو سطرلری یازیورلردی:

(علی وصالح نامنده‌كی بو ایكی ضابط ایتالیا عسكری طرفندن اسیر آلنمش وبالآخره جنرال (قانه‌وا) طرفندن قورشونه دیزدیرلمشدر.

عثمانلی ضابطلری قورشونه دیزیلیركن ایتالیانلر طرفندن گوزلری باغلانمق ایستنمشسه‌ده اونلر بوتكلیفی رد ایله اجللرینی گوزلریله گورمك، دشمن قورشوننه ارككجه گوگس گرمك ایستمشلردر. وقتا كه ایتالیان عسكرلری آتش آچمش، بو ایكی قهرمان وكبنلرندن بن بختیاری فیشقیررکن (پادشاهم چوق یشا. عثمانلیلق یاشاسون!) دیه بر دفعه باغیروب اوندن صوكره تسلیم روح ایتمشلر.

ای معزز، ای عالی روحلر! بوحاكدانی آچیق بولان سزك اویوكسك روحلركز شهدای ارواح علیینه قاریشدی. سز اولمه‌دیكز. سزك تمثال حمیت وبسالتكز، منسوب اولدیغكز ملت معظمه‌نك ناموس عسكریسنه پك شانلی برخاطرهٔ ظفر دها ركز ایدییور.

سزك اوعلوی روحلركز، صدراعظم ویا وكلا اوله‌مدقلری ایچون دنیایی بربرینه قاتان پولتیقه‌دیدی قوجه‌باریته عبرت اولسون. حقیقی حمیت وناموس نه اولدیغنی بتون دنیانك مطبوعات اهلی كبی اونلرده آكلاسین!

ای ناموس عسكری ووطن عشقی نه اولدیغنی بتون دنیایه، قوجه بر تاریخ عصره آكلاتان، بتون دنیانك عسكرلكنه ناموس عسكری درسلری ویرن عثمانلی ضابطلری! سز، وار اولیكز. نام وناموسكزی تجلیل وتقدیس ایدن ارواح ایتام وشهدا، معین وناصركزدر.

آچیق ایتالیانلرك نامرد قورشونلریله خون معصوملری هدر ایدیلان او ایكی ضابط قارداشك روح معززلری اوكنده تیتره‌ین قلبمز. (رحمة الله علیه رحمة واسعه) سوزنه‌بجاله‌سنی ووردوقدن كارایله اونلره دیرز:

«مبارك بادای اسلامك مدار شوكت وشانی»
«شهادتدر سكا اللهك قیمتلی احسانی»

طرابلس غربه دائر

قسم ١

تاریخی وجغرافی

تاریخی — آفریقا قطعه‌سنك ازمنهٔ قدیمه‌ده الك اول اویانوب تمدن ایدن یری یالکز مصر اولوب مصرلیلر میلاد عیسادن درت بیك سنه اول اولدقجه مدنی بر قوم حالنه کیرمش اولدقلرندن آفریقانك مصره قریب اولان محللرینه و وادیٔ نیله متعلق بعض معلوماتلری وار ایدی که بو معلومات ابوالمورخین «هرودوت» طرفندن ضبط اولنمشدر .

فنیکه‌لیلر قارتاج تسمیه ایتدکلری تونس طرفلرنده یرلشدکلرندن کرك اول طرفلره متعلق وکرك آفریقانك اطرافنده کمیجیلکله ایتدکلری سیاحتلردن بوقطعه‌نك سواحلی حقنده خیلی معلومات استحصال ایتمشلردی‌که بومعلوماتك برمقداری‌ده یونان قدیم مورخ وجغرافیونی طرفندن ضبط اولنمشدر .

اسکندردن صکره مصرده حکم سورن بطالسه زماننده آفریقایه متعلق معلومات دها خیلی توسع ایتمکله بطلمیوسك جغرافیاسنده ویریلن تفصیلات دها مکملدر . متعاقباً روماليلرك مغرب آقصادن مصره قدر بتون آفریقانك جهت شمالیه‌سنی ضبط ایتملری بومعلوماتك برقات دها توسعنی موجب اولمغله (پاین)ك ویردیکی تفصیلات استرابون وبطلمیوسك جغرافیالرنده‌کی معلوماتدن دها مکملدر . آنجق بو معلومات سواحل شمالیه ایله بحراحمر ووادیٔ نیله منحصر ایدی .

نهایت شمس منیر اسلامك طلوعیله انوار اسلامیه آفاقه شعشعه پاش اولمغه باشلایجه الك اول بوانوار مدنیتدن حصه‌دار اولان قطعه‌لرك بری دخی آفریقا اولوب آز مدت ظرفنده بوقطعهٔ واسعه‌نك بتون نصف شمالیسی ممالك اسلامیه دائره‌سنه داخل اولدقدن بشقه اکثر یرلرینك لسانی دخی لسان عربی‌یه تحول ایتمکله ودین اسلام ولسان عربی آفریقانك سواحل شرقیه‌سی بوغجه زامبز نهری منصبنك آلت طرفنه‌قدر ایلرولمکله بین الاسلام حصولی طبیعی اولان براختلاط وموازده حاصل اوله‌رق آفریقانك اکثر طرفلری علمای اسلامك معلومی اولمش ایدی .

بناءً علیه عرب جغرافیون وموزخلرندن ابن حوقل ، ابن ابی یعقوب ، مسعودی ، بکری ، ادریسی ، ابوالفدا ، ابن خلدون ، ابن بطوطه کبی دهاتك آفریقانك سواحل شمالیه وشرقیه‌سیله صحرای کبیر وسودان ووادیٔ نیل حقنده ویردکلری معلومات مفصله اسکی یونان وروما آثارنده‌کی معلوماتله نسبت قبول ایتمیه‌جك درجه‌ده مکملدر . یالکز سوداندن آشاغی اولان آفریقای وسطی ایله آفریقای جنوبی‌نك ایچی وسواحل غربیه وجنوبیه‌سی عربلرك مجهولی قالمشیدی :

قرون اخیره‌نك ابتدالرنده پورتکیزلیلرك آفریقا سواحلنده‌کی کشفیاتی وامید برونی طولاشمغه موفقیتلری بوقطعه‌نك سواحلی حقنده‌کی معلوماتی اکمال ایتمش ایسه‌ده ایچ طرفلری ینه مجهول قالمشیدی .

نهایت صوك زمانلرده اوروپانك بعض طرفلرنده ومصرده تشکل ایدن جمعیات مخصوصه طرفندن کوندریلن مشهور سیاحلر بیك درلو مشقات ومهالکی کوزه آله‌رق آفریقانك ایچریلرینی وچوللرینی طولاشمش وبوطریقله بوقطعه‌نك ایچ طرفلری همان کاملاً معلوم اولمشسه‌ده بعض یرلر حقنده‌کی معلومات مستحصله هنوز محتاج تدقیق وایضاحدر .

⁂

طرابلس غرب ولایتی وبنغازی متصرفیتی

طرابلس غرب وبنغازی ، مصر خدیویتی وتونس قطعه‌سی آره‌سنده شرقاً رأس الکبیر دن بیبانه قدر

ممتد اولان تقریباً ۱۰۰۰ کیلومترو داخلنده قابس وسیرت کورفزلرینیده شامل اوله‌رق ساحلی وجنوباً بلاد بربره‌یی غربده براقوب صحرای کبیرک قسم اعظمی. احتوا ایله تیبستی طرفلرندن عادتا وادای حکومت اسلامیه‌سی حدودینه وکذلك شرق طرفندن مصر اداره‌سنك حدود مفروضه‌سنی تعقیب ایله صحرانك قسم شرقیسنده و «دارفور» ك جهات شمالیه‌سندن ینه حکومت مذکوره حدودینه وغرباً تونس وجزایر حدود مفروضه‌لرینی جنوباً دخی طولاشوب بربریه قطعه‌سندن مغرب حکومتك اقطار شرقیه‌سنه وجنوباً چاد کولنك حوالئ شمالیه‌سیله «بورنو» حدودینه قدر متسعدر .

اوروپا جغرافیونی طرفندن طرابلس غرب وبنغازی ایله مشتملاتندن اولان «برقه» ده‌کی ممالك عثمانیه‌نك مساحهٔ سطحیه‌سی ۱۰۰۳۳۳۵۰ کیلومترو مربعی اولمق اوزره کوسترلمکده ایسه‌ده مملکتك حدود جنوبیه‌سی واسع چوللری حاوی اولمسی وغربیله شمال غربیسی فکرلرنجه برطاقم تبدلات سیاسیه‌یه اوغرامش بولنمسی بومقدارده اسباب تحدید وتقصیردن عداولنوب بوایسه سلطنت سنیه‌نك حقوق واضحهٔ ثابته‌سی وحقوق دول قواعدی نقطهٔ نظرندن مشروع کورولمیه‌جك برعارضهٔ سیاسیهٔ موقته اولدیغندن حقوق حکمرانئ سلطنت سنیه‌نك کرك عهداً وکرك حرباً اورالردن انسلاخنی موجب بر کونا احوال و وقوعات عادیه‌یه مستند اولمیه‌رق بر تجاوز غیر مشروعدن عبارت ایدوکندن اوروپالی جغرافیونك اشبو اقلیم وسیعك مساحهٔ سطحیه‌سی حقنده بروجه محرر وهمی وتخمینی اوله‌رق یازدقلری مقدار اغراض منفعتپرستانه ایله معلل ومخلوط برتجاهل سیاسی اولدیغنه مبنی بومقدار عثمانلیلر طرفندن تضعیفاً کوستریله‌بیلور . یك آزی یهودی بر مقداری‌ده اجنبی اولمق اوزره بتون سکنه مسلمان اولوب ینه اوروپالی جغرافیون بونلری برملیون اوتوزکسور بیك نفوس اوله‌رق کوسترمکده ایسه‌لرده مصرك دها طوغروسی نیل وادیسنك غربندن ایچرو کیدلدکجه بنغازی وطرابلس غرب وتونس ایالتلرینك جنوبیله جزایر قطعه‌سندن تا فاس حدودینه قدر صاغده وصولده تصادف اولنه‌جق بتون قبائل رحاله وواحه‌لرده بولنان عشایر متوطنه‌نك جمله‌سی مسلمان وهربرینك قلبی شرف تابعیت عثمانیه ایله لمعان اولمغله برابر مسافه‌نك بعدینی ووسائط اختلاطیه‌نك ندرت وصعوبتی مناسبتریله بونلرك لایقیله وتمامیله تحت اداره‌ده بولنمامرلی بویله ناقص برتخمینی استلزام ایلدیکندن آنلرله یعنی طرابلس غرب وبنغازی ولایت ومتصرفیتنك ادارهٔ تمدنیه‌سنه هنوز داخل اولمیان حوالئ مذکوره اهالیسیله مقدار نفوس دخی اوروپا جغرافیونك کوستردیکی کمیت مساحه‌نك ضعفی نسبتنده وبلکه دها زیاده تزاید ایده‌جکی آشکاردر .

سواحلده آلتی‌دن طقوز قولاجه قدر درینلکی اولان برلر اولوب جرجوب واحنه الك یقین یوله مدخل اولان « طوبروق » وغایت کوزل بر طبیعی لیمانی « بومبا » ودها ایلروده « درنه » لیمانی واردرکه بواوچ نقطه‌نك هپسی عسکری ، تجاری ملکی اهمیت فوق العاده‌یی حائزدر .

(نایه‌فرایه‌پره‌سه) غزته‌سندن:

صلح مذاکراته داخل اولمق آرزوسیله حکومت عثمانیه‌نك دول معظمه‌یه مراجعت ایلدیکی رومادن بیلدیریلیور . بو حوادث ایستر طوغری اولسون ایستر اولمسون ، قطعی برشی وارسه اوده حرب ایدنلرده بیله صلحك تأسیس ایدلمسی ایچون بر آرزوی شدید موجود اولمسیدر . کرك عثمانلی وکرك ایتالیان محافلنده صلحك آرزو ایدلمسی پك طبیعی برکیفیتدر . چونکه مخاصماتك دوامی طرفیندن هیچ برینه فائده تأمین ایتمز . ترکیا ، سلاحنك ناموسنی کفایت ایده‌جك درجه‌ده محافظه ایتمشدر . بتون دنیا چوللر آره‌سنده ترکیانك نه بیوك قوت صاقلامش اولدیغنی کوردی . مادر وطندن پك اوزاق اولان بر مملکتك سکنه‌سنی تشکیل ایدن عربلرك ، براوروپا دولت معظمه‌سنك اردوسنی تدهیش ایده‌جك صورتده نه قدر قوت واقتداره مالك اولدقلرینی بتون عالم آکلامشدر . بو وقعه ، ترکیانك قوتی لایق وجهله تقدیر ایدنلره بردرس عبرت اولملیدر . عربلرك ترکیایه نه درجه صادق اولدقلرینك آکلاشلمسی اوروپا وآسیا سیاستی ایچون فوق العاده حائز اهمیتدر . آرتق تحقق ایدن برحقیقت شودرکه وطنی دشمن تهدید ایتدیکی زمان آرناودلقدن تا یمن چوللرینه قدر بتون ملل واقوام متحداً قیام ایتمکده‌درلر . بو حالت روحیه حرب حاضر اثناسنده تمامیله تظاهر ایتمشدر .

تأسیس صلح ترکیایه نه درجه لازم ایسه اونسبتده‌ده ایتالیا ایچون فائده‌لیدر ، چونکه حرب آرتق ایتالیا بودجه‌سنی فنا حالده تضییق ایتمشدر . حرب نه قدر چوق دوام ایدرسه ، تجارتده بالطبع او مرتبه خللدار اولور . بو سببله اوروپا افکار عمومیه‌سی تمامیله ایتالیا علیهنه توجه ایدر .

ایتالیا حربی دها سرعتله نتیجه لندیرمك ایچون طرابلسك الحاقنی اعلان ایتدی . حالبوکه بو اعلان الحاق ، عثمانلی افکار عمومیه‌سنده هیچ بر تبدل حصوله کتیرمدی . ایتالیا عثمانلیلری آرتق مغلوب اولمش فرض ایتدیکی وبو صورتله عثمانلی افکار عمومیه‌سنی بر قات دها هدتلندردیکی جهتله اعلان الحاق حربك نتیجه‌سنی تعجیل دکل ، تأخیر ایتمشدر .

اشبو کیفیت الحاق ، دولتلر آره‌سنده مذاکراتك دوامنی مشکل بر حاله کتیردی . ایتالیا حکومت عثمانیه‌یه یالکز تضمینات اعطاسیله طرابلس غربك الحاقی ایچون آنی اقناع ایده‌میه‌جکدر . ترکیا ایچون الیوم مسئله ، بر حیثیت مسئله‌سیدر . بو سببله ترکیا ایله ایتالیا آره‌سنده نه زمین اوزرینه ائتلاف حصوله کتیریله‌جکی معلوم دکلدر . انکلتره باش وکیلی کچنلرده ، بالعموم دول معظمه‌نك مشترکاً تشبثلری تقدیرنده ، صلح ایچون نتایج حسنه الده ایدیله‌بیله‌جکنی بیان ایلمشدی . دولتلر ، اوروپانك منافع وآمالی وجهله متفقاً حرکت ایده‌جك اولورسه ، طبیعیدرکه صلح امیدلری تزاید ایده‌جکدر .

فقط دولتلرك تشبثات مشترکه‌لرینك منتج موفقیت اولمسی ایچون عثمانلی وایتالیان افکار عمومیه‌لرینك صلحه میال اولمسی ایجاب ایدر . الیوم هر ایکی ملت صلحه مائلدر . چونکه حرب هر ایکی طرفك موقعنی اصلاح ایتمکسزین متمادیاً ضرر کتیرمکده‌در .

ایتالیالی کمیجیلری ایچون

ازمیرده بولنان ایتالیالی کمیجیلرله ولیمانك هرطرفنی بیان بالقجیلرك بو صره‌ده کورفز سربست براقلمسی داعئ محذور اولدیغی حقنده بحریه نظارتندن وقوع بولان اشعار اوزرینه مجلس مخصوص وکلاجه جریان ایدن مذاکراتی حاوی کوندریلن ضبطنامه داخلیه نظارتندن آیدین ولایتی ایله سائر ولایاته تعمیماً تبلیغ ایدلمشدر.

مذکور ضبطنامه صورتی بروجه آتیدر:

حق ضبط واغتنام سفینه‌دن ماعدا ایتالیا تابعیتنی حائز اولان قپودان ومرتباتنه‌ده شامل اولوب بونلر حقنده‌کی تأثیراتی اسیر حرب عد ایدیله‌رك محال معینه‌ده نظارت آلتنده بولندیرمق صورتنده اولمق ، قپودان ومرتباتی میاننده بی طرف دولتلر تبعه‌سندن کیمسه‌لر وار ایسه آنلرده اسیر حرب ایدیله بیلور.. معهذا لاهی مقاولاتنك حق ضبط واغتنامك محاربهٔ بحریه‌یه تطبیقنجه بعض تحدیداته دائر اولان اون برنجیسی قپودان وطائفه مخاصماتك مدت دوامنجه حرکات حربیه ایله مناسبتی اولان ، برخدمتی درعهده ایتمیه‌جکلرینی تحریراً تعهد ایلدکلری تقدیرده تخلیه اولنه‌جقلرینی تصریح ایتمشدر . بوصورتله قطعی بر تعهد تحریری‌ده بولنه بیلمك منحصراً بی طرف دولتلر تبعه‌سندن اولوب ایتالیا سفینه‌لرنده مستخدم بولنان قپودان وضابطان ومرتباتنه مخصوص اولدیغی کبی ایکنجی لاهی قونفرانسی مقاولاتی حکومت سنیه‌جه امضا ایدلمش ایسه‌ده هنوز تصدیقه اقتران ایتمدیکندن بوقبیل قپودان ومرتباتی تعهدسندی مقابلنده سربست براقمق برجه متحتم ومجبوری‌ده دکلدر . سند آله‌رق سربست براقوب براقمامق مسئله‌سنه کلنجه غنائم بحریه محکمه‌سی مصادره‌نك احوال وکیفیاتنی تدقیق وبواحواله نظراً علاقه دارلرك وبو تسهیلاته مظهریته استحقاق کسب ایتمدکلرینی تأمل ایتدکدن صوکره ایجاباً یاخود سلباً بر رأی بیان ایده‌جك وبحریه نظارتی‌ده مرقوملر اخلاق واطواری حقنده مأمورین ضابطه معرفتیله معلومات لازمه‌یی بالاستحصال مرقوملر طرفندن واقع اوله‌جق تعهد تحریری‌یی صورت قطعیه‌ده قبول و یارد ایده‌بیله‌جکدر . صید ایله اشتغال ایدن ایتالیا کمیلرندن آچیق صولرده اجرای صید ایدن ایتالیا سفائنك کافه‌سی مصادره‌یه تابع ومرتباتی اسیر حرب عد اولنور. منحصراً صید ایچون ساحلده بولنان ایتالیا سفائنی ایله درونده‌کی ادوات وحموله حقوق دول قواعد عمومیه‌سنه وسالف الذکر اون برنجی لاهی مقاوله نامه‌سنك اوچنجی ماده‌سنه نظراً مصادره‌دن مصون ایسه‌لرده مقاوله‌نامهٔ مذکورسائر مقاولات کبی هنوز برجه مجبوری الاجرا دکلدر. ذاتاً انکلتره حکومتی‌ده ازمنهٔ سابقه‌ده خصوصیله قریم محاربه‌سی اثناسنده بوقاعده‌یی بالدفعات تطبیق ایتمامشدر . سفائن مذکوره‌یی مصادره ایتمامکده عدالةً دها موافق اولور . زیرا بونلرله دشمنه بیوك برخسار ایقاع ایدیله میه‌جکدر . بلکه بر طاقم عجزه وبیچارکان اضرار اولنه‌جقدر . معمافیه بالق قایقجیلری کورفزك هرطرفنی بیلدکلری ولدی الاقتضا دشمنه

قلاغوزلق ایتملری محتمل بولنمسنه بناءً حقلرنده مصادره ایدلمش ایتالیا سفائن مرتباتی کبی معامله اولنمسی مناسب اولور . اکر ایتالیا تبعه‌سندن ایسه‌لر اسیر حرب ایدیلورلر . زیرا وقوفلری حسبیله ایتالیا سفائن حربیه‌سنه سواحل عثمانیه ده‌کی حرکاتنده رهبرلك ایتمك اوزره ایتالیا حکومتی طرفندن خدمت بحریه‌یه آلنملری ملحوظدر . شاید بی‌طرف دولتلر تبعه‌سندن ایسه‌لر اسیر حرب ایدیله بیلیرلر . و شایان اعتماد اولدقلری تقدیرده آنجق تعهد تحریریلری مقابلنده تخلیه اولنه‌بیلور . موضوع بحث اولان ایتالیا کمیجیلریله بالقجیلری حقنده مذکور مطالعه‌نامه موجبنجه معامله اولنمسی .

مجلس مبعوثانده اوقونان نطق افتتاحی‌یه مجلس مبعوثان هیئت عمومیه‌سندن ویریلن جوابدر .

شوکتمآب « افندمز »

مجلس عمومینك دردنجی دورهٔ اجتماعیه‌سنك « احوال فوق‌العاده ایجاباتیله میعادندن برآی اول » طرف اشرف ملوکانه‌لرندن بالذات کشادی مناسبت متیمنه‌سیله هیئت مبعوثان ذات شاهانه‌لرینه تقدیم تشکرات و تعظیمات ایتمکله اکتساب فخر وشرف ایلر .

« برچوق » وسائط عمراندن محروم قالمش اولان وطن معززمزك ترقیات مدنیه‌یه مظهر اولمسی ایچون ادامهٔ صلح ومسالمته ساعی وخواهشکر بولندیغمز برصره‌ده ایتالیا حکومتنك طرابلس غرب « ولایتی وبنغازی لواسی » حقنده اوزون مدتدنبرو پرورده ایلدیکی تصورات غاصبانه‌یی اوروپا احوال عمومیهٔ سیاسیه‌سنك مساعدهٔ حاضره‌سندن بالاستفاده موقع فعله قویمق ایچون بین‌الدول جاری ومتعامل اولمیان برشکلده اولتیماتوم ویرمسی وکرك حقوق دول قواعدینی کرك عهود موجوده اساسلرینی پامال حقارت ایدیه‌رك تاریخ سیاسیسنده الی الابد شین تشکیل ایده‌جك برطرزده اعلان حرب ایلمسی بتون عثمانلیلرك دکل ، عموم عالم مدنیتك وجدانده درین بربهت وتأثر تولید ایلمشدر .

دشمنك تجاوز ایتدیکی « ولایت ولوامز » اهالیسنك اك مقدس حسیاتنه تعرض ایتمسندن واختیارلر ، علیللر ، قادینلر وچوجقلر حقنده بی‌پروا روا کوردیکی آثار ظلم و وحشتدن حقیقةً مدنیتك وجدان (حساسی تتره‌مکده وانسانیتك فکر جلیل حقی ، قوته غالب کورمك ایستیان بتون طرفداران عدالتنك حسیات محبت وتقدیری بزه ، آوازهٔ) نفرت و مؤاخذه‌سی دشمنه عائد « اولدیغی کورلمکده‌در » تبعهٔ شاهانه‌لری ایسه اعلان حرب کونندن بروکچن مدت ظرفنده عثمانلیلغك فضائل جهانپسنداسندن اولان تجلیات حمیت وطنپروری ایله تمیز ایتمکده‌در.

طرابلس غرب وبنغازی قطعه‌لرنده بولنان قوم نجیب عربك شجیع ووطنپرور اولاد محترمه‌سیله «اوراده موجود اولان عسکر و» اونلره التحاق ایلیان ضابطان وافراد سائرهٔ ملت ، عثمانلیلغك تاریخ عسکریسنك مفاخر جلادتنه یکی فصللر علاوه ایلکده ووطنمزك هرنقطه‌سنده بتون عالمك

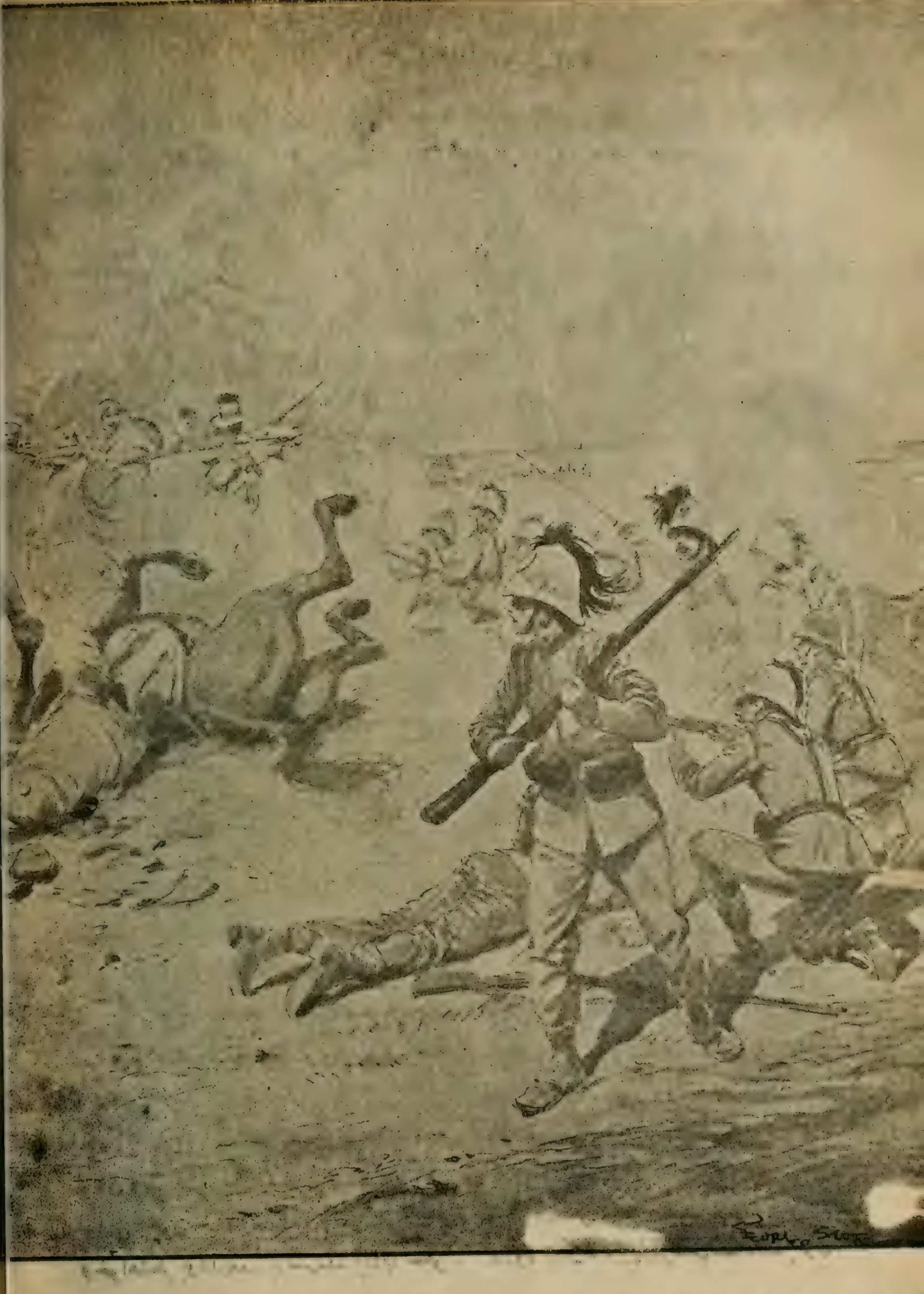

کن تشرین اولك یکرمی اوچنجی کونی ایتالیانلر ایله عساکر ومجاهدین عثمانیه آره‌سنده وقوع بولان خونریز مصادمه درکا

...بو مصادمه‌ده داخلاً و خارجاً عساکر معاونه قوهٔ منتظمهٔ عثمانیه طرفندن تضییق اولنه‌رق ایکی آتش آره‌سنده قالمشلر و نتیجه‌ده
... مجروح براقشلردر.

تقديراتی جلب ايليان برسكون واعتدالدم محافظه اولنه‌رق مجاهدات حربيه وسياسيه « سايه‌سنده قطعتين مذكورتين اوزرنده موجود حاكميت فعليه‌مزك قطعياً محافظه‌سی صورتنده اوله‌رق» مصيبت حاضره‌نك ازاله‌سنه انتظارقالنمقده‌در .

دولت‌عليه‌لرينك برعنصرمهم صلح‌ومسالمت عالم اولمق املنده‌كی نيات مستحسنه‌سنی اخلال ايدن محاربهٔ حاضره ساحهٔ ترقی وتجدده آتلمق ايستنيلن آديماره برمانع تشكيل ايلك استعدادينی حائز ايسه‌ده كندوسی ايچون نجات وسعادتی يالكز ايلرويه طوغری يورومكده كورن ملت عثمانيه ، فلاكتدن توحش ايلك غيرتنه فتور كتيرمك شويله طورسون بالعكس متنبه اوله‌رق دها فضله برشوق وخواهشله مراحل سلامتی قطع ايلكده دوام ايده‌جكدر .

نطق افتتاحیٔ همايونلرنده بيان بيورلديغی وتاريخك شهادت قطعيه سيله ده‌ثابت اولديغی وجهله ملت عثمانيه‌نك هردرلو ترقيات وتعالياته مظهريتی عموم عناصر عثمانيه نك حبل متين اتحاد ايله يكديكره تقربنه وابسته اولديغی برامر آشكاردر .

حكومت مشروطه‌نك تقويه‌سنی وبناءً عليه وطنك سلامت آتيه‌سنی تأمين ايده‌جك الڭ بيوك برمؤثر اولان اتحاد عناصرده مع‌التأسف حالا آثاری باقی بولنان سوء تفهملرك ازاله‌سنه متعلق اسباب ووسائط ماديه‌يه مستعجلاً توسل اولنمسی حكومت سنيه‌لرينك سياست عدالتكارپسندن منتظردر .

بين‌العناصر بو آهنك ووفاقك بر نمونهٔ وانحر « غراسنی» قوصوه ، مناستر، سلانيك‌ولايتلرينه وقوعبولان سياحت همايونلری اثناسنده مشاهده بيورلمش اولمسی وجد امجد مباركلرينك بيوك عثمانليلغك يادكار ابدیٔ حماسنلری اولان قوصوه مشهد مباركنده آرناوود قوم محترمنك يوز بيكلرجه وطن پرور اولادی طرفندن بيوك پادشاهلرينه قارشی اظهار اولنان مأثر مليه هيئت مبعوثانی جداً متحسس ايلمشدر .

مجلس مبعوثان ، وكيل اولديغی ملت عثمانيه‌نك حقوق ومنافعنی صيانةً كرك احوال حاضره مباحثاتنده كرك‌لوايح قانونيه مذاكراتنده برمعتاد دائما منفعت وطن‌غايه‌سنی دستورحركت اتخاذ ايده‌جكنی عرض ايلكله بختياردر .

دول معظمه وحكومات مجاوره‌ايله اولان مناسباتمزك كماكان دوستانه وخالصانه اولديغنی وحقوق غيره تجاوز ايتمه‌مك وغيره قارشی حقوقمزی شدتله محافظه ايلكدن عبارت بولنان مسلك سياست خارجيمزده ثبات ايدلمكده بولنديغنی متضمن بيانات شهرياريلری « افكار عموميهٔ ملته تماماً موافقدر »

يالكز غيره قارشی بتون معناسيله محافظهٔ حقوق ايتمك قوتلی بولنمغه وعثمانلی دولتنی‌ماضیٔ تاريخيسی، وسعت اراضيسی ، استعداد اهاليسی ومنابع ثروتی ايله‌متناسب بلند برموقع سياسيه‌يه اعلا ايلمكده جدی ، منتظم ، ثابت بر طرز حركت‌اختيار اولنمسنه متوقف اولديغنك ودولتك ضعف داخليسی‌دائما ضعف وعدم‌امنيت خارجيسنی انتاج ايلديكندن سياست داخليه‌نك امواج افاتنه تابع اولان سياست خارجيه‌يی بر

مجرای انتظامده اداره ایتمك ایچون داخلده هر درلو ترقیاتك مابه القوامی اولان امنیت عمومیه‌نك محافظه‌سیله تطمین عامه‌یه چالیشمق وبوندن آلنه‌جق قوتله خارجده‌ده مناسبات قویه ومتمادیه وجوده کتیرمك لازم کلدیکنك خاکپای همایونلرینه عرضنی وجیبه عد ایدرز .

دائما خلوص وصمیمت دائره‌سنده دوران ایده‌جك برمسلك اداره‌نك ترقی وسعادت ملته خادم اوله‌جغی حقنده‌کی اطمئنان شاهانه لری‌ده ملتك بوبابده‌کی اعتماد تامنه موافق اولدیغنی عرض ایله ذات همایون ملوکانه‌لرینك دوام عمرو «شوکت تاجداریلرینی بارکاه احدیتدن نیاز ایلرز »

طرابلس غربه دائر برتقریر

حربیه نظارتندن رسماً استیضاحی مشعر بر تقریردرکه مجلس مبعوثانه ویرلش وبعدالقرائه ایکنجی شعبه‌یه حواله اولنمشدر :

طرابلس غرب ولایتنك تعرض اعدادن محافظه‌سنی تأمین ایده‌جك تدابیر تدافعیه‌نك اتخاذنی خصوصنك حربیه نظارتجه اظهار ایدیلن غفلت ومسامحه‌دن بالاستفاده ایتالیا حکومت غاصبه‌سی اورایه استیلا ایتدیکندن طولایی زیرده مندرج اون ماده‌نك حربیه ناظرندن استیضاحی لزومنی عرض ایلرم :

١ ــ ولایت مشارالیهانك قوۀ عسکریۀ دائمه‌سی اون یدی طابور پیاده وایکی آلای سواری وسائره‌دن عبارت اولدیغی حالده درت طابورك یمنه نقلیله برسواری آلاینك لغوی اسبابی نه ایدی ؟

٢ ــ اردوی همایونك بودجه‌سی موجودی اولان ایکیوز یتمش بیك نفردن یکرمی بیك مقدارینك طرابلس غربده اقامه‌سی مقتضی وممکن اولدیغی واسکیدن بری اومقداره یقین عسکر بولندیرلدیغی حالده مقدار مذکورك تنقیصی نه‌دن نشئت ایتدی ؟

٣ ــ طرابلس غرب قطعه‌سنك اهمیتنه مبنی دائره‌سنده بولنان طابورلرك موجودلری اولجه اکثریا سکز یوز راده‌سنده طوتولمش وبوسنه بودجه‌سنده ٧٥٠ نفر کوسترلمش اولدیغنه نظراً مذکور طابورلر موجودلرینك طولغون طوتلسنه اهمیت ویرلمسی وجابندن ایکن بهرینك اوچیوز راده‌سنه ایندیرلمسنده سبب نه ایدی ؟

٤ ــ طرابلس غرب ولایتنك ایتالیانلرجه ارض موعود عد ایدلدیکی جمله‌جه معلوم اولوب علی الخصوص ولایت مذکوره‌نك بر تعرضه اوغرامسی ملحوظ اولدیغی بش آلتی آی اول خارجیه نظارتندن حربیه نظارتنه اشعار ایدلمکله برابر روما سفارت سنیه‌سی آتاشه میلیتری طرفندن‌ده ایتالیانك تدارکات ونیاتی وقتیله اخبار وطرابلس غرب قوماندانلغنجه بوکیفیت تکرار ایدلدیکی محقق اولدیغنه نظراً حربیه نظارتجه مذکور فرقه طابورلرینی هیچ اولمازسه بودجه‌ده کوستریلن موجودی محافظه اولمق لازم کلیرکن موجود مقدارك محافظه‌سنه بدل تنقیص ایدلمسی نه‌دن ایلرو کلدی ؟

٥ ــ طرابلس غرب فرقه‌سنك تزیید قوتیله قول اردو حالنه افراغنه محلی قوماندانلغی طرفندن لزوم کوسترلدیکی حالده مرتب تزیید

قوتنه بدل تنقيص موجودی اسبابی نه ایدی ؟

٦ — هجوم و تعرض تهلکه‌سنه معروض قالان ولایتك مدت مدیده دشمنه مقاومتی ایچون محافظه‌سنه کفایت ایده‌جك درجه‌ده ارزاق ومهمات ولوازم سائره حال حاضرده تدارك واعطاسی قواعد اساسیهٔ حربیه مقتضاسندن اولوب علی‌الخصوص اثنای حربده اورایه معاونت ایچون دونمای همایونك قوتی کافی اولمدیغی وطرابلس غربده قحط اولدیغی جهتله محلنجه ارزاق تدارك ایدیله‌میه‌جکی معلوم بولندیغی حالده اوراده‌کی قوته برقاچ آی کفایت ایده‌جك ارزاق ومهمات کوندرلمامسی اسبابی نه‌دن نشئت ایتمشدر ؟

۷ — استحکامات خفیفه‌ایله تجهیز اولنمش اولان بلونه‌ده ۳۵ بیك نفردن عبارت عساکر عثمانیه ، یوز سکسان بیك کیشدن مرکب متجاوز دشمن عسکرینه مقابله ایتمش ایدی . اکر طرابلس غربده ۲۰ بیك نفر عسکر موجود اولسیدی عساکر مرقومه‌یه جسارتلری معلوم اولان اهالیٔ محلیه التحاق ایله کسب قوت ایده‌جکندن ایتالیانلرك یوز یکرمی بیك عسکرینه کمال ثبات ایله مقاومت ممکن اولوردی ؟ اوقدر کثرتلی عسکرك بحراً سوقی واداره‌سنك تأمینی غایت مشکل اولدیغندن ایتالیا حکومتی عسکر اخراجیله طرابلس غربك استیلاسنه جسارتیاب اوله‌مازدی . طرابلس غرب قلعه‌سی استحکاماتنك مهما امکن تعمیری وهیچ اولمزسه استحکامات خفیفه انشاسیله هجوم جبری‌یه قارشو قویه‌جق حاله وضعی ایچون تحکیمات لازمه‌نك ایفاسی جهتنه کیدلمامسی نه‌دن ایلری کلدی ؟

۸ — یکیدن موقع فعله قونیلان تشکیلات عسکریه‌نك آوروپا اردولرنده‌کی تشکیلاته موافق اولمسی مجلس اعیان قراری اقتضاسندن اولدیغی کبی ضابطانك نقصان ایدوکی معلوم وهیچ بر اجنبی تشکیلاته بکزه‌مین تشکیلاتك برآنده وبلا تجربه موقع فعله وضعی محذوردن غیرسالم ایکن قادرولرك تزییدیله بیهوده مصارف زائده اختیار ایدیله‌رك وعلی‌العموم فرقه‌لر ضعیف بر حاله کتیریله‌رك طرابلس غرب کبی مدافعه‌سی جداً الزم اولان یرلره صرفی مقتضی پاره‌نك طلب وتخصیصی خصوصنده اهمال کوسترلمسنه سبب نه ایدی ؟

۹ — طرابلس غربده آرامساز عساکر مختلفه‌نك شهری مدافعه حالنه قویه‌رق ایتالیانلرك بحراً کتیره‌جکی عسکری چیقارملرینه ممانعت ایتمکه اوغراشملری قواعد حربیه اقتضاسندن ایکن عسکرك شهری ترك ایله کیرویه چکیلملری حقنده محلی قوماندانلغه امر ویرلمسنك سببی نه ایدی ؟

۱۰ — قواعد حربیه‌یه مخالف اوله‌رق ترك موقع امرینك ارکان حربیه ضابطانجه حاصل ایتدیکی تأثرات اوزرینه مذکور امرك کرو آلنمسی ایچون وقوعبولان مراجعت واخطاراته مقابل ، اوراده‌کی ضابطان عائله‌لری پریشان اولمامق وسفك دمایه محل براقلمامق ایچون شهرك ترکی لزومنه دائر مجلس وکلا قراریله ویریلن امرك استردادی ممکن اولمیه‌جغی جوابی ویرلدیکندن اوچ کون صکره تعمیر

خطا ایچون مذکور قوماندانلغه عکسی یعنی وسائطی ناقص بر امر اعطا ایدلمی عساکر موجوده‌نك واهالیٔ محلیه‌نك قوهٔ معنویه‌لرینك کسرینه وشهرك عدم مدافعه‌سیله ایتالیاعسکرینك کمال امنیتله قره‌یه چیقملرینه سببیت ویرلمسی نه‌دن نشئت ایتدی ؟

مواد مبسوطهٔ عشره‌نك اهمیتی بالتقدیر عاجلاً استیضاحه قرار ویریله‌جکنی هیئت محترمه‌لرندن امید وتمنی ایلرم .

۱۳ تشرین اول سنه ۳۲۷ دراج مبعوثی
اسعد

انکلتره ـ حقوق اسلام

کلکته‌ده منتشر فارسی العباره (حبل المتین) غزته‌سندن اقتباس اولنمشدر :

«ایتالیانك دولت علیه‌یه قارشو وقوعبولان تجاوزات ناکهانیسیله انکلتره‌نك بیطرفلغی ، بزی آتیده‌کی بیاناته بولنمغه وانکلتره رجال سیاسیه‌سنك نظر دقتنی جلب ایتمکه مجبور ایدییور .

انکلتره دولتی الیوم (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) اسلام تبعه‌یه مالك اولوب آنلرك حقوق وحسیاتنی نظر دقته آلمغه مجبوردر .

انکلتره مسلمانلرك حقوقنه لایقیله رعایت ایتمکه باشلایه‌لیدنبرو ، نفوذ سیاسیسی غائب ایتمش وکندی رقیبی اولان آلمانیانك نفوذینی طولاییسیله آسیاده قوتلندیرمکده سببیت ویرمشدر . مسلمانلرك عمومیتله انکلتره‌یه بیوك خدمت وانسانیتلری سبق ایتمشدر . بویله اولمسیدی . بوکون انکلتره هندستانه مالك اولمیه‌جقدی . حتی اك فقیر ملل ودول عدادنده بولنه‌جقدی.

وقتیله ناپولیون هندستانی ضبط و استیلا ایتمك ایچون ایران شاهلرندن فتحعلی شاه ایله اتفاق ایتمك لزومنی درك ایدرك ایران دیارینه بر سفیر فوق العاده اعزام ایلمش وخفی بر معاهده‌نك عقدینه تشبث ایتمشیدی .

مذکور معاهده نامه‌ده ناپولیون روسلری قفقاسیادن چیقاروب آنی تکرار ایرانه اعاده ایده‌جکنی تعهد ایدییوردی . بوفدکارلغه مقابل ناپولیون ایران عسکریله هندستانی ضبط واستیلا ایتمك آرزوسنده ایدی . انکلتره بوندن خبردار اولور اولمز ، درحال فتحعلی شاهی قاندیرمق ایچون ایرانه برهیئت کوندره‌رك ناپولیونك تشبثاتنی عقیم براقدی .

دولت علیه‌نك‌ده انکلتره‌یه چوق یاردیم ومعاونتی سبق ایتمشدر . بونی انکلیزلر بالذات اعتراف ایدییورلر .

۱۸۵۵ سنهٔ میلادیه‌سنده انکلیزلره قارشو هندستان اهالیسی سل سیف ایدرك انکلتره دولتنك اضمحلالنه رمق قالمش ایکن ، عثمانلی پادشاهی طرفندن عموم هندستان اهالیٔ اسلامیه‌سنه خطاباً انکلیزلره قارشو خصومت کوسترلمه‌مسنه دائر بر فرمان صادر اولمشدر . انکلیزلر فرمان همایونی اوپه‌رك ال اوزرنده هندستانه سرعت برقیه‌ایله ایصال ایلمشلردر. یانار طاغی کبی فوران ایدن آتش اختلال درحال فرمانك وصولی اوزرینه سونمکه باشلایه‌رق ، انکلیزلری

يكيدن هندستان خطۀ وسیعه وجسیمه‌سنه صاحب ومالك ایلدی . انكلیزلر شمدی بوقدر عظیم وقیمتدار بر معاونتی نصل اونوديیورلر ؟

عثمانلیلرك دیكر معاونتلرینی ده ذكر ایده‌جكز . شویله كه :

مصرده (اعرابی) فتنه‌سی باشلایوب بتون اجنبیلر علیهنده حركت ایتمك عزمنده بولنان مصر مسلمانلرینه خطاباً انكلتره عساكرینه تسلیم اولمغی توصیه ایدن برفرمان عالی صادر اولمسی اوزرینه مصرلیلر اعرابینك اطرافندن كری چكیلمشلردی . مصرده‌ده عثمانلی نفوذی سایه‌سنده انكلتره دولتی یاقه‌یی قولایجه قورتاردی. بونلردن قطع نظرله‌دولت عثمانیه‌نك هیچ بر‌ بر‌دیم و‌معاونتی طوقونمامش اولسه بیله ، ینه انكلتره كندی تبعه‌سیله شرقده‌كی نفوذ سیاسیسنه رعایة ایتالیانك تجاوزات ومظالم خونخوارانه‌سنه‌قارشو بیطرف قالمامليدر .

(سیرادوارغره‌ی)، یاكلش یوله صاپمقده‌در. انكلتره‌نك نفوذنی قیرییور ، حتی انكلتره‌نك استقبالنی محو ایتمكده‌در . چونكه انكلتره‌نك بوكونكی طرز سیاستندن بتون عالم اسلامیت ایكلمكده‌در . انكلتره ، ایتالیانك بونجه ظلم ووحشتلرینه قارشو اختیار ایتدیكی وضعیت بیطرفانه اوزرینه حر و حریتپرور بردولت وملت اولمدیغنی‌ده اثبات ایتمشدر . حالبوكه انكلتره‌نك حریت وحقانیت محبی اولدیغنه دائر بتون اقوام وامم شرقیه‌ده برظن وذهاب حاصل اولمشدر .

حاصل كلام انكلتره دولتی ، روسیه ایله برلشوب ایرانه‌مشكلات‌ایقاع ایتمسی ، فرانسه‌نك فاسی یوتمق خصوصنده‌كی امالنه قارشو سس چیقارمامسی ، ایتالیانك تجاوزات نامشروعه‌سنه قارشو ساكت وبی طرف قالمسی كبی حركات ووضعیتلرندن طولایی‌موقعنی وحقیقی دوستلرینی شرقده غائب ایده‌جك‌ واحتمالكه بركون آلنسزین ـ هندستانده ـ آلمانیایی كوره‌جكدر . انكلتره هرحالده ایركچ یاكلش برفكره ذاهب اولدیغنی وعظیم كریوه لره دوشدیكنی آكلایه‌جق ، حس ایده‌جك ، پشیمان بیله اوله جقدر . فقط (حیث لاینفع الندم) .

(مرد آخربین مبارك بنده‌ایست)

بوغازلرك محاصره‌سی

ایتالیا حكومتی، روسیه‌یه ارسال‌ایتدیكی بر نوطه‌ده مخاصماتی تركیه‌نك حساس بر نقطه‌سنه نقل ایتمك آرزوسنده بولندیغنی بیلدیرمش ، دیكر برروایته كوره ، روما قابینه‌سی بوحساس نقطه‌یی ایضاح ایله‌چناق قلعه‌بوغازینك آبلوقه‌سی معناسنی تضمن ایتدیكنی درمیان ایتمشدر. كچن كون انعقاد ایدن مجلس وكلا، موثوقاً روایت اولندیغنه كوره بومسئله ایله اشتغال ایدرك وقوعات محتمله‌یه‌قارشی‌ایجاب ایدن بتون‌تدابیری اتخاذ ایتمشدر ، ایتالیانك چناق قلعه بوغازینی آبلوقه‌ایتمك‌ایستمسی، مسدودیتی كفالت عمومیۀ دول آلتنده بولندیغی معلوم‌اولان بوغازلرمسئله‌سنی میدان وضعه سبب اولمشدر .

بوغازلر مسئله‌سی دول معظمه آره‌سنده ایلك دفعه اوله‌رق ۱۸٤۱ تاریخنده ترکیه، روسیه و آوستریا، انکلتره و پروسیا بیننده انعقاد ایدیلن معاهده نامه‌ایله تعیین ایدلمش ایدی. دولت علیه ایله روسیه آره‌سنده ۱۸۳۳ده عقد ایدیلن خنکار اسکله‌سی معاهده‌نامه‌سنی موجب اولان مصر حربی نتیجه‌سنده حکومت عثمانیه‌نك بوغازلردن سفائن حربیهٔ اجنبیه مرورینك ممنوعیتنی محافظه ومدافعه ایده‌جكی اساسی وضع وقبول اولنمشدی. مقاوله نامهٔ مذکورك ایکنجی ماده‌سنده برنجی ماده احکامنه مخالف اوله‌رق استثناءً بعض گمیلرك مرورینه مساعده اولنه‌بیله‌جكی تصریح ایدلمشدر. سفارت معیتنه مأمور سفائن صغیرهٔ حربیه‌نك اشبو قاعدهٔ استثنائیه‌یه بناءً بوغازلردن مرورینه موافقت ایدلمشدر.

بوندن صکره بحرسیاه حوضه‌سی ساحلنده بولنان حکوماتك مذکور دکزده دونمه واستحکامات انشاسنی منعه دائر احکامی حاوی اولان ۱۸۵٦ تاریخلی برلین معاهده نامه‌سی کلیر. (پارس معاهده‌سنك ۱۱، ۱۳ و ۱٤ نجی ماده‌لری.) عین زمانده بوغازلر، بحرسیاه وطونه امورینه دائر ترکیه‌ایله دول معظمهٔ سته بیننده آیری برمقاوله نامه دها عقد اولنمش و ۳۰ مارت ۱۸۵٦ پارس معاهده نامه‌سنه ملحق بولنان بو مقاوله نامه‌نك برنجی ماده‌سی شو یولده تحریر ایدلمشدر:

«برطرفدن ذات حضرت پادشاهی سفائن حربیهٔ اجنبیه‌نك بوغازلردن مرور ایده‌مامسی خصوصنده من القدیم متخذ ومرعی اولان قاعدهٔ اساسیه‌یی آتیاً دخی محافظه ایتمکده عزم وثباتنی ودولت علیه‌لری حال صلحده بولندقجه هیچ بر سفینهٔ حربیهٔ اجنبیه‌نك سالف البیان بوغازلردن مرورینه مساعده ایتمیه‌جکنی بیان ایلر. دیگر طرفدن حشمتلو فرانسز، آوستریا ایمپراطورلریله انکلتره قرالیچه‌سی، پروسیا قرالی وبتون روسیه ایمپراطورلری حضراتی ایله ساردنیا قرالی، ذات شاهانك بو حق تحدیدینه موافقت وبالاده مذکور اساسه مطاوعتی قبول ایلرلر.»

بوده (۱۸٤۱) معاهده‌نامه‌سی اساسنك تصدیقندن بشقه بر شی دکل ایدی. فقط پارس معاهده‌نامه‌سنك ۱۱، ۱۳ و ۱٤ نجی ماده‌لری روسیه حکومتنجه، استقلالنه ایندیرلمش برضربه صورتنده تلقی ایدلمشدر. بو سببله حکومت شمالیه‌نك ایلك فرصتده بوکبی تکالیفدن کندینی تخلیصه غیرت ایده‌جکی استدلال اولنه‌بیلیر. ۱۸۵٦ دن ۱۸۷۰ تاریخنه قدر اوروپاده جاری اولان وقوعات پارس معاهده‌نامه‌سنی امضا ایدن اوروپا دولتلری آهنکنی اخلال وروسیه حکومتنك بو بابده‌کی سعیینی تسهیل ایتمشدر. حشمتلو روسیه ایمپراطوری حضرتلرینك بحرسیاهده حقوق حاکمیتنه ایراث خلل ایدن ۱۸-۳۰ مارت ۱۸۵٦ تاریخلی مقاوله‌نامه احکامنه بعدما متابعته لزوم کورمدیکنی پرنس (غورچاقوف) عادی بربیاننامهٔ تلغرافی ایله معاهده‌نامهٔ مذکوره واضع الامضا دولتلره تبلیغ ایتدیکی صره‌ده فرانسه ایله آلمانیا آره‌سنده حرب دوام ایدیور ایدی.

بو تبلیغنامه برچوق مخابراتی مستلزم اولمش

تشرین اولك یکرمی آلتنجی کونی عساکر عثمانیه طرفندن وقوع بولان شدتلی هجوم اوزرینه ایتالیانلر بالونله زرهلیلرینه اشارت ویرمکله زرهلیلر طرفندن خارج شهره قارشو ایدیلن بومباردمان اوزرینه چوجقلر ، قادینلردن عبارت اهالینك دوچار خوف و خشیت اولهرق طوب منزلی خارجنه فرار ایتملری.

چولده صوسزلق بلیه‌سی

طرابلس غربك صوسز ، واسع و كنیش چوللرنده صوسزلق سائقه‌سیله دوچار محو وپریشان اولمق وار دركه ایتالیانلرك طرابلسك ایچرلرینه طوغرو حركتلرنده بو حاله دوچار اولملری محققدر . بوده آیروجه بر تهلكهٔ عظیمه دركه بعضاً كاروانلر بیله دوچار اولمقده‌درلر .

والنهایه ۱۸۷۱ كانون ثانیسنده لوندره‌ده بر قونفرانس عقدینه موفقیت الویرمشدر .

مذاكرات اولدقجه اوزون سورمش و ۱۳ مارتده روسیه‌نك ممنونیتنی موجب بر مقاوله‌نامه امضا ایدلمشدر .

لوندره پروتوقوانك برنجی ماده‌سی ۱۸۵۶ معاهده‌نامه‌سنك ۱۱ و ۱۳ و ۱٤ ماده‌لرینی فسخ ایتمش ، یعنی بحرسیاهده بولنان دول ساحلیه بتون حقلرینی یكیدن استحصال ایدرك بحر سیاهك بی طرفلغی لغو اولنمشدر. ایكنجی ماده‌نك مآلی شودر :

« ذات حضرت پادشاهی ، ۳۰ مارت ۱۸۵٦ تاریخلی مقاوله نامهٔ منفرده‌نك تأسیس ایتدیكی بوغازلرك مسدودیتی قاعدهٔ اساسیه‌سنی محفوظ طوتمق ومذكور بوغازلرك زمان صلحده دول متحابه سفن حربیه‌سنه كشادی خصوصنی ـ مذكور معاهده احكامنی محافظهٔ ـ باب عالی مناسب و موافق كوردیكی حالده آچمق حق وصلاحیتنی محافظه ایدر »

بوغازلر مسئله‌سنه دائر اولان حقوق دول احكامی حقنده‌كی صوك سوز بوماده‌یه متعلقدر .

طرابلس غربه دائر

قسم ۱

تاریخی وجغرافی

درنه‌دن چیقیله‌رق ساحل تعقیب اولندقده دکزه طوغرو ایلرولمش بر قاچ بورون طولاشلدقدن صکره بنغازی‌یه و اوزادن آق‌دکزك آفریقا برنده اك زیاده ایلرولیه‌رك کیرمش اولدیغی «سیرت» و نام دیکر «کبریت» کورفزی ایچروسنه کیریلوب اورادن ینه شماله‌طوغرو ایلرولیان «مصراطه» ، «بورنو» کچیلنجه تونس حدود مفروضه‌سنه مواصلت اولونور.

طرابلس غرب ایله بنغازینك هواسی آق دکزك اوروپا سواحل جنوبیه‌سیله بحر سفید آطه‌لری هواسنه یقین و فقط فیزان ایله «غدامس» و «غات» و «ازقار» ، «توارەق» واحه‌لری [واح ، چول اورته‌سنده طوپراق آطه‌سنه دینور] یازین پك صیجاق و سواحلدن تباعد صحرایه تقرب ایله آفریقای وسطی‌ده‌کی اقالیمه طوغرو کیرلدکجه حرارت دخی اونسبتده تزاید ایلر.

طرابلس غرب و بنغازی‌یه تشعب ایدن جبل آطلس و جزایر وتونس قطعه‌لرنده‌کی وضعیتنه نظراً بورالرده کیرنجه کسب انحطاط ایدوب حامد شعبهٔ جبلیه‌نك مملکتی سودان و سواحل اعتباریله ایکی حوضه‌یه تفریق ایتمش اولدیغی کوریلور.

بوندن صکره تونسك جبات شرقیه‌سنده‌کی «دویرات» طاغنه ملاقی اولان «غریان» جبلنك بیکدن بیك ایکی یوز متروقدر ارتفاعی واردر. بونلردن ماعدا شرق جنوبی‌یه طوغرو اولمق اوزره «خروج اسود» ، «خروج ابیض» نامیله ایکی سلسله‌یه انقسام ایلر که بونلرك ارتفاعی‌ده آلتی یوزدن طقوز یوز مترویه قدردر. برده بنغازینك شرق طرفلرنده واقع اولوب خدیویت مصریه‌نك خط اداره‌سنه قدر کیرن و درت یوزدن بشیوز مترویه قدر ارتفاعی اولان «جبل اخضر» ك اتکلری یالچین قیالق و بعض تپه‌لری مرتفع

وچاغلیانلرله چایرلقدر. کرك طرابلس غرب و کرك بنغازیده میاه جاریه همان مفقود دینه‌جك مرتبه‌ده اولوب یاغموروده نادراً نزول ایدر.

یاغمور موسملرینده‌مارت ایله‌ایلول اولدیغندن وقت وزمانیله یاغارسه فیض وبرکت تخمینك فوقنده برزاده‌یه وارر. چونکه صحرایه کیرلمزدن اول یعنی اقطار ساحلیه‌جه بو حوالینك طوپراغی فوق‌الغایه قوهٔ انباتیه‌یی جامعدر.

اشجاری : خورما ، انجیر ، پورتقال ، بادم ، و تون ایله زیتون انواعی ، شفتالی ، نار ، اریك : آرمود ، آیوه ، کچی بوینوزی ، عناب ، زردالی ، عادی و آغاج قاونلری ، قارپوز ، قیصی ، ماندالینه ایله طاتلی و اکشی طورنج ، نباتاتی : هر درلو سبزه ایله بغدای ، ... به ویشنه دنیلن برنوع داری واهالینك تنهی ییوب صاپلرینی حیوانلرینه اکل ایتدیردکلری صفصفه ، مصر و برده خلفااوتی درکه بونی اوروپا ... منسوجاتله برابر قوللانمقده اولدقلرندن بوندن کلیتلی اخراجات وقوع بولور.

جنوبده حیقان نطرون ، طوز و براز خرما ایله کون بویا ، زیتون ، زیتون یاغی و چیچك صویی و عطریات و داخلدن کتیریلان فیل دیشی ، دوه قوشی تویی ، آلتون توزی وضغ ایله سنامکی محصولات سودانیه و داخلیه‌دخی اخراجاتك بر قسمنی تشکیل ایدر.

اشبو اخراجات یکونی اون ایکی ملیون و ادخالات سنویه‌سنك مجموعی‌ده آلتی ملیون فرانغه بالغ اولوب تجارت بحریه ایسه کاملاً اجنبیلر النده‌در.

حیواناتی کدی ، کوپك ، چقال ، یبان کدیسی تلکی ، ییلانك انواعی ، عقرب ، کرتنکله ، قپلان ایله طیور اهلیه‌نك کافه‌سی و جنوبده فیزان طرفلرنده نادراً آرسلان ، هدهد ، قره‌قوش ، آتمجه ، لیلك ، آق

بابا، بری و بحری طیور صیدیهٔ غیراهلیه ، اوکوز ، مانده ، اینك ، دوه ، استر، کچی ، مالطیز کچیسی ، قیون ، آت و مرکبدن عبارت اولوب دوه‌لری ایسه ایکی جنسدر . بری جزیرة العربدن کتیریلن و یا او غرقدن یتیشنلر و دیکری تووارەك اقوامی طرفندن یتیشدیریلنلردر .

معادنی — صحرا وفزان جهتلرندن وقوع بولملق اوزره کلیتلی نطرون ، طوز ایله جزئی مقدارده کوکرددن عبارتدر . جبل غربی سنجاغنده دمیر ایله طاش کموری دخی واردر .

صنایعی — احتیاجات عادیهٔ عمومیه‌یه عائد شیلردن و برازده منسوجات صوفیه ایله مثین و قالیچه اعماللندن و بونلرده جزئیاتدن عبارتدر .

یوللری — سودان وسطی یه‌طوغرو اولان یوللر طرابلس غربدن « نجم » ، « سونکه » ، « ام العبید » و « غدوه » دن کچه‌رك « مرزوق » ه مواصلت ایدوب اوراده ایکی‌یه آیریلور . بونلرك بری « غات » ه ، دیکری « عنکید » و بلاد بربریه‌یی کچوب فاسك حدودی داخلنده کائن « انغاره » و ینه « غات » دن « اسیوه » و « تووارەق » قبیله‌لری جولانکاهنی مرور ایله « تنلوس » و « ایسین » واحنه کیدر . دیکری ینه مرزوقدن « غاطرون » و تحری طومادن تیبستی‌یه کیدوب بات وسندیم واحندن و غاللو، قلالا، داوقووا واحندن و ویباله ایل « موچیقو » دن کچه‌رك « قانم » اقلیمنه و اورادن بورنو حکومتی ممالکنه کیروب تجارةً پك مهم بر نقطه اولان « قوقا » یه ممتد اولور . قوقایه وارنجیه قدر چادکولنك ساحل غربیسنی دخی تعقیب ایلر .

ینه طرابلس غربدن غدامس و اورادن البیوده کلوب جزایرك جنوبندن و بربریه اقلیمندن کچه‌رك فاس حدودی داخلنده مذکور انغاره و اورادن صحرائی مروره مبروکه و اورادن دخی طومبوقتویه کیدر دیکر بر یول دها واردر .

درنه ایله بنغازی لیمانلرندن باشلایان یولده شرق جنوبی نسنعامتنه خدیویت اداره‌سنه ابتدا داخل اولوب بر طرفدن ده جربوب ، سیوه نیکرت طوغرودن طوغرویه اوجله و جالو واحلرینه وینه بر دیکری جنوبه‌طوغرو وقوفره کبابو واحه‌لرینه واورادن « وادای » حکومت اسلامیه‌سی حدودینه منتهی اولور .

بونلردن بشقه بر دیکری دها واردرکه سبهه و سمنویه اوغرامقسزین خروج اسود و خروج ابیض اتکلرینی آشه‌رق « مرزوق » قصبه‌سنه مراصلت ایدر .

معارفی — ادارهٔ سیاسیه‌سنك تقسیمات اساسیه‌سی صره‌سنده مجملاً مذکور اولدیغندن بوراده تکرارینه لزوم کورلمه‌مشدر .

احوال تاریخیه‌سی — روماليلرله قارتاژاليلر عصرلرنده طرابلس غرب ایله بنغازی و برقه‌نك معموریتی فوق العاده بر حالده ایدی . روملره‌کچدکدن صکره جناب فاروق اعظم زماننده شعشعهٔ توحیدایله درخشان اولمغه باشلادی .

خلفای راشدیندن صکره بنی امیه و عباسیه و فاطمیه دولتلری اللرنده دور ایدوب نهایت پایتختی تونسده بولنان بنی حفص دولتنك شیرازهٔ انتظامنه خلل کلوبده تحت اداره‌سنده بولنان والیلر طرف طرف عصیان ایلدکلری صره‌ده طرابلسده‌کی والی دخی دائرهٔ اطاعتدن چیقمسی اوزرینه « ملك صرحفص » عسکر سوق ایدرك تکرار تحت اطاعته آلمش والیلکنه‌ده (ابو محمد عبد الواحد ابن حفص) ی تعیین ایتمشدر . مشارالیه بو والیلکی بعض شروط تحتنده قبول ایتمشدر . وفاتنه قدر والیلکده قالمش و اوغلی کندیسنی استخلاف ایله اثر پدره اقتفا ایلمشدر . بو سببله مملکت عدالت و بونك ثمره‌سی اولان غنا و ثروت و معموریت ایله بر درجهٔ کماله وارمش واهالی حضریتك لازم غیر مفارقی اولان ذوق و سفاهته اودرجه دوشمشدرکه اختلاف امزجه ایله برابر انسان ایچون ذوقدن معدود اوله‌بیله‌جك هرنه تصور اولنه‌بیلیرسه کافه‌سی موجود اولدیغی کبی هر برینك شکل و رنك اخرده تجدد واختراعندن دخی نه‌متصور ایسه هپسنك اختیار واجراسندن کیرو طورلمامش و هله مملکت ایچون خارجدن تجاوزه احتمال ویره‌جك ، براز عواقب اموری دوشنه‌جك فرد آفریده بولنمیه‌جق درجه‌یه کلش وافراط درجه‌ده ذوق وصفا عموم اهالی‌یی تعریفی غیر قابل بر درجه‌یه کتیرمشدر .

درنه‌دن برمكتوب

درنه‌ده بولنان برعثمانلى ضابطى قاهره‌ده‌كى احباسندن برينه كوندرديكى اوزون برمكتوبدن فقرات آتيه‌يى استخراج ايدييورز :

«... بورايه مواصلتمده درنه‌ده بروظيفه اجراسنه مأمور ايدلدم . بر مقدار عربانله يوله چيقمشيدم . اثناى راهده دشمنله بر مصادمه اجرا ايتدك وبش يوز يوك بغداى ، بر مقدار چاى ، پرنج ، زيتون ياغى ، ساده ياغ ، شكر ، كچى وقيون اغتنام ايلدك . درنه‌يه مواصلتمزده مأمور اولديغمز وظيفه‌يى ايفايه شتاب ايلدك . بونى استخبار ايدن دشمن درحال برقروو ازور اعزام ايتدى وقره‌يه برمفرزهٔ عسكريه اخراج ايلدى. بونلرك مواصلتنى كورديكم زمان پلانمى اجرا ايده‌ميه‌جكمدن قورقدم. فقط دشمن، بزى آرقه‌سنده مهم بر قوهٔ عسكريه بولنان برپيشدار مفرزه‌سى ظن ايتديكى ايچون هجومه جسارت ايده‌مدى . برصورتله بزده وظيفه‌مزى اجرا ايدرك آرقداشلرمله برلكده عودت ايتدك .

« ... اوچ كون اول ايتاليانلر طبروقه (٣٠٠) پياده (١٠٠) ده سوارى نفرى چيقارديلر . بيتمز توكنمز احتياط تدابيرى اتخاذ ايدرك ايكى ساعت قدر داخله طوغرى يورويش حركتى اجرا ايلديلر. راست كلدكلرى تلغراف تللرينى قطع ايدييورلردى . بزم اوراده‌كى عسكريمز پك زياده آزايدى ، بوكا رغماً اوراده بولنان بش نظاميه نفرينه بونلره هجوم ايتمك فكرى كلدى ، فى الحقيقه بونلر ، بش نظاميه نفرى ايتاليانلره هجوم ايتديلر .

ايتاليانلر بوبش نفرك ، آرقه‌دن كلن برقوهٔ عسكريه‌نك پيشدارى اولديغنى ظن ايدرك درحال دكزه طوغرى قاچمغه باشلاديلر .

اوقدر سرعتله قوشيورلر ، اويله قاچيورلردى‌كه اثناى فرارده يولده برقاچ قاسكت ، درت ماوزر ، بش يوز قورشون اون ايكى چفت چيزمه براقديلر. اوچيزمه‌لردن برچفتنى‌ده شمدى بن كندم كييورم .

«... انوربك ، طبروقه دشمن مواقع عسكريه‌سنك حال وموقعنى تدقيق وكشف ايتمك ايستدى . كيجه‌لين يانده ايكى عرب سواريسى اولديغى حالده دشمن مواقع عسكريه‌سنك يانه كيتدى . دشمن اردوكاهنك يانه كلديكى زمان برتك تفنك آتدى .

بونك اوزرينه ايتاليانلر طرفندن همان بر چانيردى ايشيدلدى . طوپجيلر دخى مرمى اندا ختنه باشلاديلر. دشمن تك برتفنك پاطلامسيله بتون عثمانلى اردوسى وعرب كوكلليرينك هجومى قارشوسنده بولنديغنى ظن ايتدى . ايكى ساعت متمادياً آتش ايدييورلردى. فقط صباحلين چولك برطرفندن ديكر طرفنه قدر آرادقلرى زمان هيچ كمسه‌يى كورمامشلردى .

ايتاليانلرك آتديغى كولله‌لرك مقدارينى بيلمشيدك : ايكى ساعت متمادياً (٥٠٠) دن فضله مرمى انداخت ايتمشلردى . بوصورتله ايتاليان طوپلريله طوپجيلرينك ماهيتنى آكلادق .. بيليرسكزكه بومرميلرك هربرى قرق انكليز ليراسندن فضله ايدر ، شوحالده دوشونكز : ايتاليانلر چولك صداى صمت وسكونتنه قارشو ايكى ساعت

متمادیاً ٢٠,٠٠٠ لیرالق مرمی انداخت ایتمشلردی!! مرمیلردن بردانه‌سنی خاطره اولمق اوزره صاقلادم . اگر نصیب اولورسه عودتمده سزه هدیه ایدرم .

تجارب متعدده ایله آکلادق‌که ایتالیانلر الك زیاده کیجه باصقینلرندن قورقمقده‌درلر، بر دفعه کیجه‌لین باصقینه دوچار اولدقلرینی ایشتدیلرمی، درحال خوف وخشیت ایچنده نه‌یاپه‌جقلرینی بیلمه‌دن فرار ایتمکه باشلایورلر . طرابلس، بنغازی ومواقع سائره‌دن آلدیغمز خبرلرده بو خصوصده‌کی تجربه‌لریمزی تأیید ایدییور. فی الحقیقه مخبرلریمزده ایتالیانلرك، کیجه باصغینی احتماله قارشو دائما قورقو واولوم نوبتلری کچیرمکده اولدقلرینی بیان ایدییورلر .

قبائله کلنجه؛ بونلر باشدن آشاغی‌یه قدر، (آلو وآتش) درلر . محاربه ایچون هیچ برکلهٔ تشویقیه‌یه احتیاجلری یوقدر، بالعکس اونلر دائما بزی هجوم ایتمکه سوق ایدییورلر . هرقبیله کندی سنوسی رئیسی طرفندن قوماندا واداره ایدیلیور . اونلری اثنای حربده کورملی اوزمان پك مدهش اولیورلر... دشمنك تپه‌سنه اویله قطعی ومهلك ضربه‌لر ایله اینیورلرکه .. بسالت وهجوملری هردرلو تخمینك فوقنده‌در . برشی ایستمیورلر : یالکز دشمنه هجوم ایتمك واونی پارچه‌لامق . ، ایشته بوراده‌کی مجاهدین عربان ..

« اون کون اول انور بك استکشافات اجراسی ایچون بورادن حرکت ایله درنه حوالیسی قوهٔ عثمانیه‌سنك قوماندا‌سنی بکا تودیع ایتدی . عربلره عمومی بیاننامه‌لر توزیع ایتمك اوزره ایکن، ایتالیان خدمتنده بولنان برجاسوسی توقیف ایتدم . بونك طاغتمق تشبثنده بولندیغی بیاننامه‌لردن بردانه‌سنی سزه کوندرییورم . برخاطرهٔ حربیه اولمق اوزره صاقلایکز، جاسوس دیوان حربه تودیع اولنه‌جقدر .

« ایتالیانلر دیدیکم کبی دائمی برخوف وهراس ایچنده اولوب سفائن حربیه‌لرینك قره‌یه اوزایان کولکه‌سنی ترك ایتمك ایستمیورلر . بزم ارزاق ومأ کولاتمز فوق العاده مبذولدر . بتون قیولر ذخیره ایله طولدیرلمشدر . هر احتماله قارشو عربلر ذخیره‌یی کمال مهارتله تحت التراب صاقلامقده‌درلر . هر عرب برتفنك ایله مسلحدر: ماوزر، غرا ویامارتین .

درنه‌ده صوك موفقیتمز عرب کوکللیرینی فوق العاده تشجیع ایتمشدر . شمدی، ایتالیانلرك بو « تنزه عسکری » دن شاپقه‌لرینی ترك ایتدکدن صکره عودته مجبور اوله‌جقلرینه قناعت حاصل ایتدم ... »

عثمانلی ـ ایتالیا محاربه‌سنك صفحاتی

« فرایه پرسه » غزته‌سی آخیراً کلن نسخه‌سنده عثمانلی ـ ایتالیا محاربه‌سی حقنده مندرج بر مقاله‌ده ایتالیانلرك کچن آیك یکرمی اوچ ویکرمی آلتیسنده وقوع بولان هزیمتلرینك تفصیلاتی ایله ویردکلری ضایعات حقنده وقت وزمانیله اعطا ایلدیکمز تفصیلاتی درج ایتدکدن صکره ایتالیانلرك مذکور تاریخدن بری حرکاتی .

تعداد ایلیور . صاحب مقاله ایتالیانلرك کچن آیك یکرمی، اوچ یکرمی، آلتیسنده غائب ایتدکلری مواقع مهمه‌یی استرداد ایچون کیجه‌لی کوندوزلی چالشمقده اولدقلرینی و حتی قوهٔ امدادیه‌نك ده بالخاصه بو مقصده مبنی جلب ایدلمش اولدیغنی و جنرال فروغونیننك طرابلس شهرنده کی قوای عسکریه‌یه و جنرال (قانه‌وا) نك ایسه طرابلس و بنغازیده موجود اولان بالعموم ایتالیان عساکرینه قومانده ایتمکده اولدیغنی ذکر ایدییور . بعده ایتالیانلرك یواش یواش ایلرولمکده اولدقلرینی و وقوع بولان کوچك مصادماتده غائب ایتدکلری مواقعك بعضیلرینی استرداده موفق اولدقلرینی و فقط عثمانلی و ایتالیان خط مدافعه‌لرنده هیچ بر تبدل وقوع بولمدیغنی ایضاح ایله ایتالیانلرك صوك مصادمه‌لرده روایت اولنان بعض غالبیتلرینه نقل کلام ایدرك دییور که :

« بو محاربه‌ده ایتالیانلرك قوتی ۱۵,۰۰۰ الی ۱۸,۰۰۰ کشی‌یی جامع اولان یکرمی طابوردن عبارت ایدی . عربلرك ایسه اوکون قوای موجوده‌لرینك ۸,۰۰۰ کشی‌یی تجاوز ایتمدیکی آکلاشیلیور . ایتالیان منابعندن وارد اولان خبرلره نظراً صباح آلافرانغه یدیدن غروب شمسه قدر دوام ایدن محاربه نتیجه‌سنده ایتالیانلر خط مدافعه‌لرینی یارم یاخود بر کیلومترو قدر ایلرولتمکه موفق اوله‌بیلمشلردر . مع مافیه ایتالیانلرك قزاندقلری اراضی پك جزئی ایسه‌ده بونك فن حرب نقطهٔ نظرندن اولان اهمیتنی اوزاقدن تقدیر ایده‌مزز . دیمك اولیورکه ایتالیانلر آنجق بر قاریش طوپراق الده کچیره بیلمشلردر . فقط ایتالیانلرك قزاندقلری بو مظفریتلرینك بر نتیجهٔ قطعیه حاصل ایده‌میه‌جکندن بحث ایتمك بیله بوشدر . یالکز ایتالیانلر بتون معلومات فنیه‌لرینه رغماً کندیلرندن قوتجه بر مثل دون بولنان عربلری موقعلرندن چیقارمق ایچون صباحدن آقشامه قدر لاینقطع حرب ایتمکه مجبور اولدقلرینه نظراً عربلرك نه درجه‌لرده مقاومت ابراز ایتدکلرینه و بوندن صکره ده ایده‌جکلرینه دائر بر فکر پیدا ایدلمسی ممکندر .

عربلرك استحقاقا موت ایله پك شجیعانه بر صورتده ابراز مقاومت ایتمکده اولملرینی نظر دقته آله‌جق اولورسه‌ق ایتالیانلرك بوندن صکره دها شدتلی مقاومتلره معروض اوله‌جغنی استدلال ایدرز . ایتالیانلر ساحلدن هنوز بش کیلومتره تباعد ایتمشلردر . فقط فزان واحه‌سنده (مرزوق) نام محله واصل اولمق ایچون ایتالیانلرك اوکنده دها طقوز یوز کیلومتره مسافه واردر . ایتالیانلرك بو دفعه احراز ایلدکلری موفقیت ، کچن آیك یکرمی آلتیسنده دوچار اولدقلری هزیمت طولاییسیله متزلزل اولان قوای معنویه‌لرینی بر پارچه تقویه ایتمکدن بشقه بر شیئه خدمت ایده‌مز !

اسراى حربيه

طرفين اسراى حربيه‌سنك [illegible] مخابره ايده بيلملرى ضمننده كرك تعليلى و كرك عادى مكتوبلرك تعاطيسنه حكومت عثمانيه و ايتاليا آره‌سنده بالواسطه اولنان مذاكره نتيجه‌سنده قرار ويرلمشدر.

محاربه و عثمانلى ـ انكليز مناسباتى

انكلتره قرال و قرالیچه‌سنك هندستانه كيتدكلرى و پورت سعيددن كچركن طرف حكومت عثمانيه‌دن نامه همايونى حامل شهزاده جوانبخت ضياالدين افندى حضرتلرينك رياستلرى آلتنده برهيئت كوندرلرك رسم خوش آمدى‌يه مأمور ايدلدكلرى و مصرده بولنان كامل پاشا حضرتلرينك‌ده مشار اليه قرال حضرتلرى طرفندن قبول و فوق‌العاده التفات كورديكى بشقه قرالیچه حضرتلريله برلكده رسم آلاى يرلقلرى دخى معلومدر. كامل پاشا حضرتلرى قرال حضرتلريله بر بچق ساعت صورت خصوصيه‌ده مكالمه ايلمشلردر. بو ملاقات انظار دقت جلب ايلمكله لاوه‌ريته غزته‌سى باش محررى پاشاى مشار اليه حضرتلرينى زيارتله ملاقات مذكوره حقنده معلومات طلب ايتمشدر.

كامل پاشا اشبو ملاقاتده اولا امرده محاربه‌دن بحث ايدن باب عالينك طرابلس غربده‌كى بتون حقوقندن واز كچه‌رك مصالحه‌يه قرار ويرديكنه دائر اولان حوادثى كلياً رد و تكذيب ايتمش و حكومت عثمانيه بويله بر قرار اتخاذ ايتسه بيله طرابلس غرب ولايتى اهاليسى بونى قطعياً رد ايده‌جكلرينى بيان ايلمشدر. كما [illegible] ايتاليا بر دولت اولوب فرانسه‌نك جزايرى تحت اطاعته آلمق ايچون بك چوق مشكلاته دوچار اولمقله برابر قرق سنه مدتله اوغراشمش اولديغى حالده دولت عليه ايتاليانك طرابلس غرب ايچون دها برچوق زمان اوغراشمه‌سى ايجاب ايده‌جكنى علاوه ايتمشدر.

مشار اليه انكلتره قرالیله آره‌لرنده وقوع بولان ملاقاتك بر مقصد سياسى‌يه معطوف اولمديغنى و تركيا و انكلتره اتفاقى حقنده دوران ايدن شايعه‌لره جواباً‌ده بونك كاملاً غير محتمل برشى اولمديغنى و فقط حرب دوام ايتديكى مدتجه ممكن اولميه‌جغنى و ايتاليا ضبط اراضى ادعاسنده ثبات ايلديكى مدتجه بويله بر اتفاقه توسل ايدلميه‌جكنى سويلمشدر.

محرر ـــ ديمك كه قرال حضرتلريله وقوع بولان ملاقاتكزده بو مسئله‌دن بحث ايتديكز.

ديه سؤال ايتمسى اوزرينه كامل پاشا:

ـــ اوت. فقط بو وجهله دكل. قرال ايله احوال عموميه‌دن بحث ايتدك. بنى سويلتمك استديكم شيلرى سويلمكه اجبار ايتميكز.

محرر ـــ فقط قرال ايله جريان ايدن ملاقاتكزدن چوق ممنون قالديكز، دكلمى؟

كامل پاشا ـــ قرالك بنى فوق‌العاده ملتفتانه قبول ايتمسنه نظراً ملاقاتدن ممنون قالمامق دكل.

ـــ ديمك موضوع بحث ايتديككز مسائل و سائره حقنده ذات عاليكزه قرال حضرتلرى اميد بخش جوابلر ويرمشلردر، دكلمى؟

جنرال قانه‌وا، ایتالیا ضابطلریله عربلردن مرکب بر هیئت مواجهه‌سنده طرابلس غرب قطعه‌سنك الحاقنی اعلان ایدیور.

واحه‌ده تلف اولان ایتالیان عسکرلرینك نامنه اوله‌رق رفیقلری طرفندن رکز ایدیلان بر آبده رسم کشادی.

— اصرار ایتمیکز . مکالمه‌مز صرف احوال عادیه اوزرینه ایدی .

— فقط پاشا حضرتلری ، مدینا ، وا پورنده‌کی ضیافتدن صکره واپورك کوکرته‌سنده قرال ایله یالکز قالدیغکز وقت مکالمه‌کز اویله مسائل عادیه اوزرینه اولمادیغی کوزدن قاچیوردی؛

— بو خصوصده سزه فضله برشی سویلیه‌میه‌جکمی تأمین ایدرم . ختام مکالمه‌ده کامل پاشا قیشی اسکندریه‌ده کچیره‌جکنی بیان ایله ملاقاته نهایت ویرمشدر .

عثمانلی لیمانلرینی بومباردمان

باشده روسیه دولتی بولندیغی حالده دول معظمه‌نك ایتالیایی چناق قلعه‌یی محاصره‌دن واز کچمکه مجبور ایتدکلری معلومدر . ایتالیا یأس و حدتندن نه یاپه‌جغنی بیلمیور . طرابلسی برآن اول کندیلرینه ویرمك ایچون الندن کلنی اجرادن کیرو طورمیور . عقیمجه تهدید و تضییق ایله بزطرابلس غربی کندیسنه ویرمکه راضی اوله‌مییز ...

بوسببله کچن کون عقبه‌یی طوپه طوتدیغی کبی بوکرده بر ایتالیان سفینهٔ حربیه‌سی «پرمه» ایکی میل شرقنده و باب‌المندب جوارنده کائن شیخ سعید قلعه‌سنی بومباردمان ایتمشدر . ایتالیانلر مخا شهرینی‌ده بومباردمان ایتمشلردر .

§ رومادن و ویانه غزته‌لرینه یازلدیغنه کوره آلمان و آوستریا مطبوعاتنك ترکیا لهنه ادارهٔ کلام ایتملری بیوك بر عدم ممنونیت تولید ایتمکده و بونك اتفاق مثلثك انحلالنی موجب اوله‌جغندن قورقلمقده‌در . ایزم بیلدیکمز آلمانلر و آوستریالیلر بزم خاطرمز ایچون مقصد مخصوص اولمادقجه نه‌متفقلری ایتالیا علیهنده یازارلر ، نه‌ده اتفاقك انحلالنه میدان ویررلر . ایش ، دوستلق مخالصت نقابی آتنده مانوره‌دن عبارتدر !]

طرابلسده مصادمه

طوبروق و طرابلس قوماندانی میرلوا ادهم پاشادن غوروده تلغرافنامه صورتیدر :

انوربکدن آلدیغم راپوره کوره ایتالیانلرك بر طابور پیاده بر مترالیوز طاقمی و بر جبل بطاریه‌سندن مرکب بر مفرزهٔ عسکریه‌سی درنه جوارنده مجتمع بولنان عساکر عثمانیه و عربان مجاهدین اوزرینه اوکله وقتی تعرض ایتمشدر . عساکر عثمانیه و عربان مجاهدین کمال شجاعتله مقابله ایتمشلردر . دشمن بر هزیمت قهقهریه‌یه دوچار اوله‌رق غایت پریشان بر حالده درنه‌یه التجایه مجبور قالمشدر .

برچوق اسلحه و مهمات اغتنام ایدلمشدر . دشمندن ایکی‌یوز تلف و بك چوق مجروح واردر . عربانك شوق وغیرتی فوق‌العاده مکمل اولوب اثنای محاربه‌ده عواکله ، عائلیت غیث شلاویه قبیله‌لرینك شجاعت مردانه‌لری کورلمشدر . عربانده یدی شهید واون مجروح واردر ایتالیا مقتولرینك ایچنده ایکی ضابط واردر . زاویه ، مرطو شیخندن آلدیغم معلوماته

کوره محاربه‌نك بتکرار دشمنه شدتلی تعرض ایدلمك صورتیله دوام وبو محاربه‌ده دشمنك یئه دها بیوك مقیاسده تلفات ومغلوبیته دوچار ایدلدیکی بیلدیرلمشدر .

§ طرابلس غربدنك صوك آلنان معلوماته کوره بر قاچ کوندنبرو محل مذکورده سکون وسکونت حکمفرما اولمله برابر دشمن حمیدیه موقعی جوارنده فعالیت کوسترمکده‌در . برقاچ کون اول دشمن ایله قوهٔ عثمانیه آره‌سنده واقع اولان محاربه نتیجه‌سنده دشمندن قرق قدر اسیر آلنمش وتلفاتی مقداری هنوز اکلاشیلهمامشدر. بومحاربه‌دن صکره جنرل روقه قومانداسنده‌کی دشمن مفرزه‌سی « سید مصری » اوزرندن حرکت تعرضیه‌یه باشلامش ایسه‌ده بوتهاجم دخی لله‌الحمد مجاهدینك صولت دلیرانه‌لریله دفع اولنه‌رق بر ساعت امتداد ایدن محاربه نتیجه‌سنده دشمن ، کثرتنه رغماً « عین‌زارا » موقعنده‌کی مجاهدینك حرکات تعرضیه‌یه باشلامسی اوزرینه ضایعات کلیه‌یه دوچار اولمشدر .

بوکون خطوط مخاصماتده بولنان قرق بیك ایتالیان نفرینه قارشو عساکر عثمانیه ایله مجاهدین اسلامیه صوك درجه مردانه و دلیرانه صولت ایتمکده و جریان حاضره نظراً احوال عساکر عثمانیه‌یه مساعد کورونمکده‌در .

بازار ایرتسی کونکی مجلس وکلاده طرابلس ، بنغازی و درنه احوالنه دائر محللرندن وارد اولان تلغرافنامه‌لر اوزرینه مذاکره‌ده بولنیله‌رق بعض مقررات اتخاذ اولنمشدر .

چناق قلعه بوغازینك محاصره ایدلمه‌سی حقنده دول معظمه طرفندن واقع اولان تبلیغاته رغماً ایتالیا اردوسنك قلعهٔ سلطانیه‌یی تکرار محاصره تشبثنده بولندیغی روایت اولنمقده‌در .

دوران ایدن شایعه‌یه کوره ایتالیا دونماسی قلعهٔ سلطانیه‌دن مرور وعبور ایده‌جك اولان سفائن اجنبیه‌یه قارشو ـ عثمانلی لیمانلرینه اوغرامامق شرطیله ـ صوك درجه مساعده کارانه حرکت ایده‌جکمش .

بومحاصرهٔ محتمله‌یه قارشو حکومتجه تدابیر مقتضیه‌یه توسل وبعض مقررات مهمه اتخاذ اولنمشدر .

بحراحمرده ایتالیا سفائن حربیه‌سی صوك کونلرده فعالیت کوسترمکده‌در. بوهفته ظرفنده جده صولرنده عثمانلی سفائن حربیه‌سی تحری ایتمشلردر . ایتالیانلرك آلدیغی معلوماته کوره « شیخ سعید » موقعنده تجمع ایدن قوای مهمهٔ عثمانیه آفریقاده‌کی ایتالیان سواحلنه ناکهانی بر هجومده بولنمق ایچون حاضرلنمقده درلر . بوسببله بحر احمردن قوای عثمانیه‌نك ایتالیانلرك قارشوده‌کی سواحلنه تعرض ایده‌مامسی ایچون عربستان سواحلنی ترصد و آره صره اطراف وجواری بومباردمان ایتمکده‌درلر. مخا، شیخ سعید شیخ احمد وابوبکر حوالیسنده قوای عسکریه کوندرلدیکی مصوعدن ایتالیایه خبر ویرلمش .

ایتالیا حکومتی طرابلس غربده شمندوفر انشاسی ایچون آلات وادوات لازمه‌یی حاوی برواپور کوندرمشدر .

فرانسه‌نك لیون شهرندن آلنان معلوماته کوره فرانسه‌دن ایتالیایه بوکونلرده بر چوق

طیاره کوندرلمکده‌در . بوطیاره‌لر اولا ناپولی‌یه وبعده طرابلسه سوق اولنمقده‌در .

افغانستان امیری حضرتلری ، طرابلس غربده بولنان عساکر عثمانیه ایچون اعانه درجنه دائر برفرمان اصدار ایلمشدر .

طرابلس غرب وبنغازیده بولنوب حرکات حربیه‌یه اشتراك ایدن امرا وضابطانه مخصصات عسکریه‌لرندن بشقه مقدار مناسب مکافات نقدیه‌ده بولنلمسی ایچون محلندن واقع اولان استیذان اوزرینه امرا وضابطان مذکوره‌یه رتبه‌لری مخصصاتی درجه‌سنده ضمائم اجراسی قرارگیر اولمش .

افرنجی تشرین ثانینك یکرمی یدیسی تاریخیله انوربکك بنغازیدن کوندردیکی مکتوبده سطور آتیه مندرجدر :

« بوراده هر شئی یرنده بولدم . حاصلات مکملدر . « بانقو دی روما » یه کوندریلن اوتوز بیك کیلو راده‌سنده بغدایی مصادره ایتدك . شو صورتله ایکی‌سنه ایچون ارزاقز موجوددر . مهمات مسئله‌سی‌ده عین مرکزده در . عسکرك قوۀ معنویه‌سی مکملدر . تنسیق ایدیلن مفرزه‌لرك خارق العاده جسارتلر کوستره‌جکارندن امینم ... »

وطن مدافعه‌سی ایچون جبل غربی اشرافندن حاجی عمربك اعرابی وحاجی محمد فکینی ایله احمد عرابی افندیلر بدایت حربدن برو کثرتلی کوکللی جمع وتحشید ومنسوبی اولدقلری رجبان عشائر جسیمه‌سیله توابعندن مدافعۀ وطنیه طابورلری تشکیل ایدرك بالذات باشده اولدقلری حالده فرقۀ عسکریه‌یه التحاق ایتدکلری کبی جبل غربی مبعوث محترمی سلیمان بارونی افندی دخی اهالیدن خیلی افراد معاونه‌طوپلایه‌رق ابراز حمیت وغیرتدن کیروقالمدیغی محلندن مورود مکتوبده بیلدیریلیور . بومکتوبده دینلیورکه : کرك مبعوث محترم وکرکسه ذوات مومی الیهمك بوبابده‌کی حمیت وطنیه وغیرت عثمانیه‌لری کانلر طرفندن بیلدیرلمکده در . طرابلسك میدان امتحاننده دشمن ویارانك شهادتیله ثابت اولان حماست عثمانیه‌نك عوامل مهمه‌سنی استحضار ایدن مجاهدین مومی الیهمك تزیید غیرت وشوقلرینی موجب اولور امیدیله خاصةً قید ایدییورم » .

چناق قلعه استحکاماتنی تفتیش ایلمك اوزره کچنده محل مذکوره کیتمش اولان حربیه وبحریه ناظرلری حمیدیه قرووازوریله اخیراً شهرمزه عودت ایتمشلردر .

ارکان حرب بیکباشیلرندن انجی بکك خبر شهادتی آوروپا غزته‌لرنده یازلمسی اوزرینه اخیراً حربیه نظارتی بوخبری رسماً تکذیب ایلمشدر .

ایتالیا قرالنه برسوء قصد وقوع بولدیغی روایت ایدلمشسه‌ده بوخبر تحقق ایتمه‌مشدر .

ایتالیانلر بزدن آلدقلری درسلری ینه بزه تطبیق ایتمك اوزره اخیراً هانی موقعنی کیجه‌نك قرا کلق وفورطنه‌لی اولمسندن بالاستفاده ایلرولیه‌رك ضبط ایتمك تشبثنده بولنمش ایسه‌ده عساکر عثمانیه ومجاهدیندن متشکل ایکی آلای دشمنك صاغ وصول جناحلرینی چویره‌رك شدتله حربه باشلامش ، کیجه ساعت درتدن صباحك برینه‌قدر دوام ایدن شدتلی محاربه‌ده ایتالیانلرك هجومنه مقاومت ایده‌میه‌رك برچوق مهمات حربیه ایله

سکسان اسیر ، برچوق تلفات ومجروح ویردکدن صکره رجعته مجبور اولمشلردر . اسرای موجوده میاننده رتب مختلفه‌ده درت ضابطه‌ده بولنمقده‌در .

ایتالیانلر آرتق ایلرو حرکاته یعنی تجاوزی حرکته باشلامشلردر. اخیراً حمیدیه بطاریه‌سنك شرقندن و «هانی» دن چکمك صورتیله مصری کوچوك استحکامنه قدر ممتد بر خط مدافعه تشکیلی مقصدیله ایلرولمشلردر .

بوحرکته دائر استفانی آژانسی معلومات آتیه‌یی ویریور : اللی ایکنجی پیاده آلایی برآلپ ، ایکی برزاغلیه‌ری طابوری وبراستحکام بلوکی مصری قلعه‌سی جوارنده‌کی خط مدافعه‌یی اصلاح واجرای حرکاته دها مساعد بر زمین احضار ایتمك اوزره ایلرولمکه باشلامشلردر . ایتالیانلر کلیتلی عثمانلی قوتلرینه تصادف ایتمشلر وطوپ وتفنکله بر مدت محاربه ایتدکدن صکره سونکولرله هجوم ایتمشلر ومواقعی اله کچیرمشلر وعثمانلیلر کیروچکلمکه مجبور اولمشلردر !

مصری استحکامنده‌کی ایتالیان بطاریه‌لری جنوبده اخذموقع ایتمش اولان عثمانلی بطاریه‌سیله آتش تعاطی ایدرك ایتالیان عسکرینك حرکاتنی حمایه ایلمشدر . بومحاربه‌ده ایتالیانلردن سکز مقتول ، اون یدی مجروح دوشمش . دون صباح هانی‌نك جنوبنده عثمانلیلر طرفندن بر هجوم واقع اولمشدر . بعد الظهر « قارلو آلبرتو » زرهلیسی « فورناس » موقعنی طوپه طوته‌رق بربنا ییقمشدر . بو مبارده‌منی متعاقب برعثمانلی قوتی « فورناس » ی ترك ایدرك «عین زارا» یه رجعت ایتمش بردیگر قوتده «برلا»دن داخلده‌کی واحه‌یه چکلمشدر .

طیاره‌لرمز طرفندن اجرا ایدلمش اولان استکشافات نتیجه‌سنده زانزور حوالیسنك همان خالی دینه‌جك درجه‌ده بولندیغی کورلمشدر . بنغازیده یکی برحادثه وقوع بولمامشدر .

بوحرکت حقنده « دیلی تلغراف » غزته‌سنك طرابلس غرب مخابری دیورکه : عسکرلرك برقسمی سپر انشاسنده قوللانمق اوزره بوش چواللر کوتوریورلردی . غزته مخابرلرندن هیچ برکیمسه‌نك ایتالیانلرك خطی خارجنه چیقمسنه مساعده اولنمادی . مذکور ایکی قولدن بری درت بطاریه جبل طوپجیسی ایکی صحرا طوپی، ایکی بلوك سواری، اللنجی، اللی ایکنجی یکرمی اوچنجی آلایلر ایله قسماً اوتوز یدنجی آلایدن مرکب ایدی . بوقولك وجهۀ عزیمتی بوملیانا طریقیله عین زارا ایدی . بوقوله قارشو عرب مجاهدلریله برمقدار عثمانلی نظامیه عسکری مقاومت ایلمشدر . قارل آلبرتو زرهلیسی‌ده بوحرکته معاونت ایلمشدر . عین زمانده بتون خط بوینجه امداد آله‌رق (شارع شاط) ، (فشلسیون) ، (سید مصری) دن ایلرو طوغرو حرکت اولنمشدر.

ایکنجی فرقه‌دخی اون برنجی برزاغلیه‌ری، غره‌نادیه ، آلپ وطقسان اوچنجی آلایلرندن ودیکر اوچ طابوردن مرکب اوله‌رق جنوبه طوغرو ایلرولمش واولکی قوله التحاق ایلمشدر.

عثمانلیلر هرایکی قوله قارشو هوان وصحرا طوپلریله مقابله ایلمشلردر . عثمانلیلرك مقاومتی

غايت شديد ايدى . يوم مذكورده مصرى ياپلاسى اشغال اولنمشدر .

صكره‌دن آلديغمز معلوماته كوره اشبو مصادمه‌يه اون سكزنجى و قرقنجى آلايلر طرفندن دخى اشتراك اولنمشدركه من حيث المجموع يكرمى بيك كشى ديمكدر . شرق قولى اكثريسى عرب اولان عثمانليلر طرفندن شدتله مقاومت كورمشدر . قوى ساعتده آنجق ايكى يوز متره ايلرولىه‌بيليوردى . صاغ طرفده‌كى قول عثمانليلرك شدتلى هجوملرينه و طوپ مرميلرينه دوچار اولمشدر . بالخصوص قرقنجى آلاى عثمانليلرك غايت شدتلى هجوملرينه هدف اولديغندن ضايعات مهمه‌يه دوچار اولمشدر .

ايتاليانلرك حركاتى سفائن حربيه ايله سواحلده‌كى طابيه‌لر تسهيل ايلمشدر . هرنه قدر ايتاليانلرك قولى زراعت مكتبى جوارينه قدر كلوب اشغال ايلمش ايسه‌ده دها زياده ايلرو كيده‌مامشدر .

عثمانى‌نك مدافعه‌سى غايت شديد ايدى . عربلر و تركلر برلكده حرب ايديورلردى . نهايت محاربه سوڭكو محاربه‌سى حالنى آلمشدر . سوڭكو محاربه‌سنه برزاغليه‌رى آلاىى اشتراك ايلمشدر . ايتاليانلرك ضايعاتى مهم بر درجه‌ده بولنديغنى بويله‌نيوردى . »

ايتاليانك برلينده‌ن اشترا ايتمش اولديغى اون مليون مارقلق مهمات حربيه‌نك آوستريادن چيقارلماسى حكومت طرفندن امر ايدلمشدر . [صحيح ايسه چوق ايى !] .

عربستان سواحلندن آلنان خبرلره نظراً دوبانده بولنان عثمانلى عسكرى قواى جديده ايله و طوپلرله تقويه ايدلمشدر . كذا مخا ، شيخ سعيد ، شيخ احمد ، ابوبكر موقعلرينه‌ده قواى معاونه كوندرلمشدر .

تان غزته‌سى شيخ سعيدك بومباردمانى فرانسه‌نك بو موقع اوزرنده‌كى حقوقى سببيله بين الدول بر مسئلهٔ حقوقيه توليد ايتديكنى درج ايدرك ديوركه : « بحر احمرده كائن شيخ سعيد اراضيسى باب المندب بوغازينك جهت شرقيه‌سنده و پريم آطه‌سنك قارشوسنده كائندر . لوئى فيليپ زماننه عائد فرانسز خريطه‌لرنده شيخ سعيد و مصوع موقعلرى فرانسز اراضيسندن اولمق اوزره كوسترلمكده‌در . بحر احمر ايله عدن كورفزى آره‌سنده‌كى بو موقعده حقوق تاريخيهٔ قديمه‌مز موجوددر .

۱۸٦۸ تاريخنده شيخ سعيد اراضيسى مارسيليا‌ده بولنان « راو بازون » تجارتخانه‌سى طرفندن شيخ على ثابت دوره‌مدن اللى بيك فرانق مقابلنده صاتون آلنمشدى . بر سنه صكره مخابره‌تمامى . شيخ سعيد موقعنى عثمانلى عساكرى طرفندن اشغال ايتديرمش و فقط فرانسه‌نك مطالباتى اوزرينه مسئله حكومتين آره‌سنده تسويه ايدلدكجه شيخ سعيدك استاتوقوسنه مخالف حركت ايدلمه‌مسى ضمننده باب عاليجه يمن واليلكنه امر ويرلمشدر .

اوزماندن برو ۱۸۷۰ محاربه‌سى اثناسنده فرانسه شيخ سعيد موقعنده حركات خصمانه‌نك ختامندن صكره تخليه ايديلن بر كمور دپوسى انشا ايتديرمشدى . عبدالحميد زماننده وسقو -

طرفندن برقچ سنه اول شیخ سعیده عساکر محافظه اعزام ایدلمشدی .

فرانسه حکومتی بوحاله اعتراض ایتمشسه‌ده اراضینک کندیسنه عائد اولدیغنی اثبات ایده‌جك برحرکتده بولنمامش ایدی . بونکله برابر فرانسه حکومتی شیخ سعید اوزرنده ۱۸۹۶ سنه‌سنده فرانسز پارلمنتوسی طرفندن رسماً تصدیق ایدیلن حقوقندن صرف نظر ایتمه‌مشدر . مع مافیه ترکیاده حقوق مذکوره‌یی تصدیقدن هرزمان استنکاف ایتمشدر .

بناءً علیه ایتالیا قرواز ورلرینك آتشی بعض عثمانلی عساکرینی طاغتمق صورتیله اپچه زماندنبرو اونوتلمش اولان براراضی مسئله‌سنك یکیدن تولدینه سببیت ویرمشدر .

ایتالیان دولتی شیخ سعید موقعنی طوپه طوتمق صورتیله برنمایش اجراسنی ویاخود مطالباتده بولنمغی تصور ایتمه‌مشدر . برمنبع موثوقدن استخبارمزه کوره شیخ سعید بومباردمانی عثمانلیلرك اریتره ساحلنده (راهیتا) یه اخراج ایدلمك اوزره موقع مذکوره عسکر جمع ایتملرندن نشأت ایلمشدر »

ایکی بچق آیدنبرو ایتالیا ایله حال حربده بولندیغمز معلومدر . احوال حاضره‌مزك نه درجه‌ده بولندیغنی کوسترمك اوزره معتبر اقدام رفیقمز دیورکه :

« ایتالیالیلر بزه ، بزم ایتالیالیلره یاپه بیله جکمز شیلر حقیقةً تعین ایده‌مدی . ایتمیور، قارشو قارشویه کلدکجه بری برمزه باقوب طوزیورز . ایتالیالیلر شو وبو جهتلره تعرض ایده‌جکلرینی سویلیورلر . بز هر نقطه‌ده تدابیر تدافعیه‌یی اتخاذ ایتمش طوریورز . ایتالیالیلر آطه‌لر دکزنده وچاناق قلعه بوغازنده برمحله تجاوز ایده‌جکلرینی آکلاتیورلر، صکره طرابلس غربده ایلرویه طوغرو حرکت ایچون تجاوزده بولنیورلر . ایتالیا یکی هجوملری احساس ایتدکجه اجنبی غزته‌لرینك کیمی تأثیرات سیاسیادن کیمی بین‌الملل تجارت عمومیه‌دن بحث ایدییورلر » ایتالیانك حرکتنی صواب کورمیورلر .

بوکشمکشلر ایچنده دولت عثمانیه‌نك بریاندن دشمنی اولان ایتالیایه ، دیکر یاندن دوستلری اولان دیکر دولتلره قارشو وضعیتی اپچه مشکلات پیدا ایدییور . عثمانلی دولتی دوست دولتلرك شو حرب طولاییسیله متضرر اولملرینی استه‌میور . بونك ایچون الندن کلنی یاپیور . فقط دولتلرده آرتق بوچکنمه‌لرك ، بوخاطر وکوکل صایمه‌لرك نره‌یه قدر کیده بیلیر اولدیغنی البته نظر مطالعه‌دن کچیرییورلر .

دولت عثمانیه هیچ برکیمسه‌یه اعتماد ایده‌میور ایتمه‌مکده یردن کوکه قدر حقی واردر . حقك حکمی اولمادیغی ظاهر اولنجه شبهه‌لی نظرلرمزی دها موسوسانه عطف ایدییورز . بر وعد اولمسون ، بر مقاوله خفیه بولنمسون دیه بالطبع یالکز نفسمزه اعتماد لزومنی درك ایدوب وار قوتی بازوه ویرییورز .

دولت عثمانیه‌نك کیمسه‌یه متضرر اولمامق اوزره اتخاذ ایتدیکی طور وحرکت حلیمانه‌نك هر حالده بر فائده‌سی اولمق ملحوظ ایسه‌ده دولتلردن بر معاونت معنویه اولسون کوره‌میورز.

« حق سزده‌در ، ایتالیانلر حقسزدر ! » جمله‌لرینك بزم ایچون نه کبی بر منفعت مادیه‌سی اوله‌جغنی بر درلو کسدیره‌میورز .

بز ایتالیانلره کویا بویقوتاژ اعلان ایتدك . کویا کمرك رسومنی تزیید ایتدك . فقط ایشیدیلیورکه ایتالیا امتعه‌سنك موردلری دکشدیره‌رك شهرمزه دخولنه دوام اولونیورمش . ممالك عثمانیه‌دن کیدن خالیلر ایله قهوه‌نك رسوم ادخالیه‌سنی تزیید ایتمش ، دیکر اشیامزه‌ده بشقه تعرفه‌لر تطبیق ایدلمك ایچون امر ویرلمشدر .

شو اقونومی محاربه‌سنده غالبمی ایدییورز . یوقسه قزانیورمی‌یز ؟ بوده برقاعدهٔ نظریه حالنده قالدی . نه کبی حرکت ایدر ایسه فائده مند اوله‌جغنی ایتالیا دخی تعیین ایده‌مز کبی اولیور . هانکی طرفه توجه ایتسه عثمانلیلری اوراده حاضر بولیور . محاربه‌ده اولمك ایله اولدیرمه‌نك بو مملکت خلقی ایچون امورعادیه صره‌سنه کچدیکی آکلاشلیور . فقط هیچ شبهه یوق‌که ایتالیاده داخل اولدیغی حالده تجارت عمومیه حال حربدن فوق‌العاده متضرردر . دولتلر بیطرف قالملرسه‌ده افکار عمومیه هر آدیمی تعقیب ایدرك دولتلر آره‌سنده‌کی حدودی برکون بوزوب اوروپا ملتلرینی امپریالیست پولتیقه‌سندن قورتارمق امنیه‌سنك ممکن الحصول اولمسنی تمنی ایتمکده‌درلر .

الحاصل هر جهتده برقرارسزلق نمایاندر . تعقیب ایدیله‌جك معین بر خط حرکت یوق . ایتالیا طرفندن اتخاذ ایدیله‌جکی خبر ویریلن بر خط حرکت حقنده دولتلرك حسیاتی آکلاشیلانجه بشقه بر تدبیره توسل اولونیور . شو مسئله‌نك باش آغرتدیغی آکلاشیلیور . یا شو کونلرده بر توصیه وقوع بوله‌جق یاخود ایتالیا بر حرکته تشبث ایده‌جکدر .

نهایت عید اضحی‌ده حلول ایتدی . اوچ سنه‌دن برو مشروطیت حیاتنه کیرن وکندیسنه طریق سلامت قپاتیلان بوملت بوکون عید اضحی مناسبتیله واقعا یالکز دعا ایله اکتفا ایده‌مز . بر انسان بتون قوای مادیه ومعنویه‌سنی استحصال خیر امرنده صرف ایتدکدن صکره‌درکه دعا ایدر . بز ایسه اسکیدن برو یاپدیغمز کبی جناب حقك بزه ویرمش اولدیغی ارادهٔ جزئیه‌یی شو وطنك ایلکی ایچون صرف ایتمدك یالکز تمنیات ایله وقت کچیردك . ظن ایدرزکه بوندن طولایی سلفلرمزك ارواح طیبه‌سی ، خلفلرمزك السنهٔ تنقیدی قارشوسنده کندمزی آصلا مسئولیتدن قورتاره‌میز . جناب خالق کائنات بزه‌ده البته عقل وفکر ، بزه‌ده کوز وقولاق احسان ایتدی . کچن عصرلرك اوکمزه قویدیغی وقوعاتدن ، اکا بر انسانیتك نتیجهٔ تدقیقاتی اولان علوم ومعارفدن باخصوص عصر حاضری وجوده کتیرن ترقیات فکریه‌دن بز عبرت آلمیورده دوراساریته مخصوص تدبیرلردن برفائده بکلیه‌جك اولورسه‌ق البته ایتدیکمز دعالرده مستجاب اولماز .

وطنداشلر ، سز البته هیچ بر زمان اسانتدن بر ایلك بکلیه‌مزایدیکز . هیچ برزمان البته جهالتدن بر فائده اومماز ایدیکز . بوکون عقل واذعانه‌سد چکامز . بوکون فکر قرارتلماز .

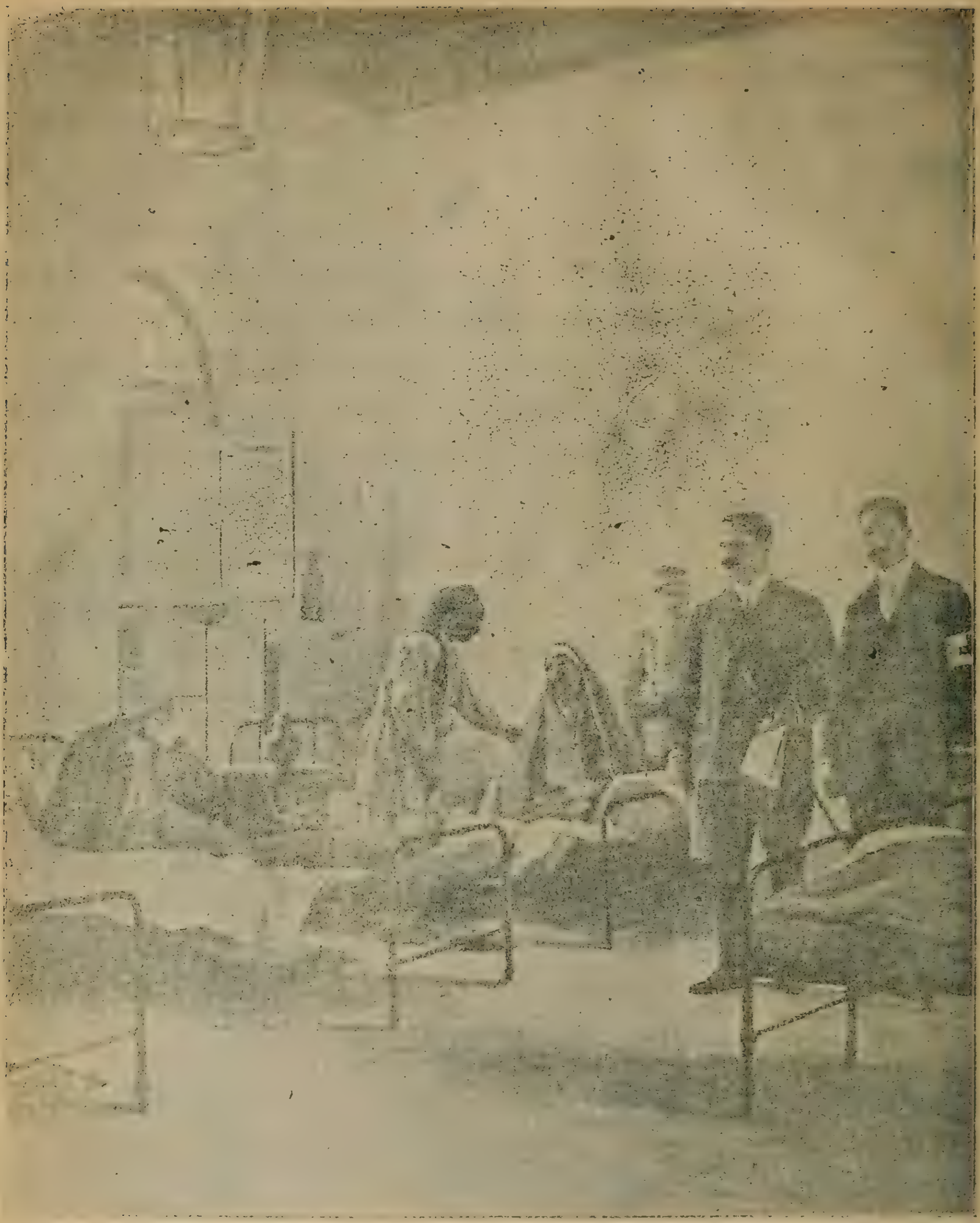

مشهور (تان) نامنده‌کی فرانسز غزته‌سنك طرابلس غرب مخابر مخصوصی (ژان قاره) لك که آخیراً بر شخص مجهول طرفندن بویندن خنجر ایله اورولمش اولدیغی حالده شفایاب اولمشدر .

طرابلسده ایتالیانلر طرفندن تأسیس ایدلمش اولان اوچنجی ویقتور امانوئل خسته‌خانه‌سنده تحت تداویده بولنان عثمانلی مجروحینی زیارتی .

بوكون دكل بر ملتك ، بر فردك بيله حريتی استبدادك اكلنجه‌سی اوله‌ماز . بونی ممكن فرض ايدنلری دست تأديب زمان ديرولر ، طوپلار ، بر دليكه صوقيويرر . اكرسز زماندن بر معاونت بر نجات بكليور ايسه‌كز اوزمانك ، ويروب اوزرندن كچديكی اذمنهٔ قديمه يادكار فكريسی ايله بر مملكتك اداره ايديله بيله‌جكنه احتمال ويرمه‌كز . ايشته او پاصلانمش اسكی فكرلردركه اوچ سنه‌دن برو بو مملكتی برباد ايتدی . آنك هيچ بر طرفنده عمران ومسعوديتك پارلامسنه مساعده ايلمدی . اشته ذكی بك مرحومك محاكمه‌سی ميدانده . بو محاكمه‌نك ميدانه قويديغی حقيقتلره مطلع اولنجه بو ملتك نه‌يه قربان اولديغی آرتق بلا تردد آكلاشيلور . ووت بو مملكت طوغرو دوشونمه‌منك مغدوريدر . بو مملكت ، حريت عقليه ووجدانيه‌يه مخالفت ايدلمنك مغدوريدر . بو مملكت ، طوغروسو بليانلردن نفرت ايدلمنك مغدوريدر . بو مملكت حق وعدله خدمتدن قورقلمنك مغدوريدر .

تاريخ عثمانينك نه معنيدار جلوه‌سی واردر . اسكيدن‌ده اويله ايمش . شو مملكت ايچون حميتكارانه دوشوننلرك . منافع شخصيه‌يه بر حد تعيين ايتمك استيانلرك قيمتی بيلنمه‌مش . او زمان ديه‌لم‌كه بيلنمز ايدی . ملته انتسابی اوليان بر طاقم كيمسه‌لر اولوردی كه بر تملق ايله بيوك مقاماره كچرلر ، اك مهم منصبلره قدر ارتقا ايدرلردی . بونلر رقيبلرينی بر طرف ايتمكدن بشقه بر نتيجه بيلمزلر ايدی . چونكه آثار ايچون بر عنعنه يوقدی . فقط بوكون بر حاكميت مليه اساسی قبول ايدلمش عثمانلی ملتنك موقع سياسيسی هركسه تشميل ايدلدی . آرتق او اسكی دوشونمه‌لرك ، او اسكی تربيه‌لرك اساسی قالميميدی ؟

الحاصل بو ملت برغرب ملتی كبی حقوق قانونيه هركسی رعايت ايتديرمز ايسه ، حريتنه كيمسه‌يی تعرض ايتديرمز ايسه كنديسی ايچون خدمت ايدنلری تجليل ايتمكی بيلمز ايسه فضيلت اجتماعيه‌يی تخريب ايدنلره نفرت ايتمز ايسه چكديكی وچكه‌جكی المردن طولانی فرد آفريده‌يه برقباحت بوله‌ماز .

ملت مجلس مبعوثانه بر نمونهٔ عبرت اولان مجلسه طوته‌جغی يولی كوستره‌بيلدر .

ختم . عالمدار رفيقمزده عين تمنياده بولنديقدن صكره اكر تاريخه مراجعت لازم كليرسه سرنامه‌سيله فقرهٔ آتيه‌يی درج ايديور :

« دونكی «طنين» دشمن فيلوسنك ، استانبول او كنه كلمسی احتمالنی درپيش ايدرك تاريخه مراجعتله ١٢٢١ سنه‌سنده سليم ثالث دورنده استانبوله كلن انكليز دونانمه‌سنك ورودندن ملهم اوله‌رق يازلمش اولان بر مقاله‌يی درج ايديور . دشمن فيلوسنك ، استانبول او كنه كلمسی كبی احتمالاتی موضوع بحث ايتمكدن اول اورته‌ده واقع بر حقيقت واركه ، اوده چناق قلعه بوغازينك دشمن طرفندن سد ايدلمش اولمسيدر . ايشته بزده احوال مماثله‌نه ياپيلمش اولديغنی نظر اعتباره آلمق ايچون تاريخه مراجعت ايتدك . كوردككه دردنجی سلطان محمد دورنده اولجه باشلايان كريد سفرينك دوام ايتمسی سببيله ونديك

دولتی (اوزمانکی ایتالیا) بوغازی سد ایتمش، آطه‌دکی مجاهدینه امداد ایتمك پك مشکل بر شکل آلمش، استانبولده ادارهٔ دولت غیر مسئول و قسماً غیر مرئی اللره انحصار ایتمش، ولایاتده والیلرك اجرا آتنه مداخله ایدن تورید‌یار ظهور ایتمش، الحاصل ایشلر بتون شیرازه‌دن چیقمش، عاقبت ١٠٦٦ سنه‌سی ذی القعده‌سنك ٢٦ نجی جمعه کونی کوپریلی محمد پاشا نامنده‌کی سکسانلك بر وزیر رأس کاره دعوت ایدلمش، بیان ایتدیکی شرائط قبول ایدیله‌رك امور دولت ید حمیتنه تودیع اولنمش. فی الحقیقه تعهداتی وجهله دولتك شانك قانی امن بوغازلرك قانجه چناق قلعه بوغازی آچلمش، امور دولت مجرای طبیعیسنه کیرمش، دور انحطاطدن عد ایدیلن او عصرده کوپریلیلر دوری نامیله پارلاق بر زمان کچمشدر.

ایشته ونیك دولتی ایتالیا دولتی تسمیه ایتدیکمز قیمدن اولدیغی او احوالی زمانمزده‌کی تعبیرات ایله افاده وتصویر ایده‌جك اولورسه‌ق کورورزکه، امور دولتك شیرازه‌دن چیقمش اولمسنك اسبابنی مدرك وایشی مجرای قانونی وطبیعیسیه ارجاع ایتمکی متشکل بر کوپریلی بولوب آکا تودیع امور ایتمزسه‌ك صوکنده بیك درلو اهواله چاره‌سز معروض قالیرز.

بو حقیقتی تاریخ نقل ایدیور، زمان اولدیغی کبی تصدیق ایده‌جکدر، کملك شونی بزده انکار ایتمش اوله‌یم. صکره زیانلی چیقارز.

تاریخی وجغرافی

کونك برنده امتعهٔ اجنبیه ایله مملو ایکی اسپانیول سفینه‌سی کلمش و بتون حموله‌سنی کبرای مملکتدن بر آدم آلیویروب اثمانی درعقب تأدیه ایتدکدنصکره بتون کیجیلره ده بر ضیافت ویرمشدر . طعام احضار اولندقدنصکره خانه صاحبی قیمتدار بر انجو چیقاروب هوانده دوکدیره‌رك توزینی طوز مقامنده قوللانمشدر ! اوصره‌ده قارپوزی کسمك ایچون لزوم کورونن بچاق کیمسه‌ده بولنمدیغندن خدمتجیلر واسطه سیله مطبخدن کتیرلمسی امر ایدلمش . اسپانیوللر دن بری بو حاللری کوره‌رك شعائر مألوفهٔ اسلامیه‌نك خارجنده بویله کیمسه‌نك اوزرنده بچاق وسائره بولنه‌میوبده تا مطبخدن کتیرلمسنه حاصل اولان احتیاجدن منبعث تعجبنی بیان ایله سببنی صاحب خانه‌دن استفسار ایلسنه جواباً : [اهالی ظلم واعتساف دورلرنده سلاح طاشیمغه مجبور ایدیلر ، وقتاکه عدل وآمان مستقر اولدی سلاحه حاجت قالمادی . حتی بینمزده سلاح طاشیمق معیوبدر .] دیمشدر .

اسپانیوللر حیرت واستغراب عظیم ایله مملکتلرینه عزیمت وعودت وکوردکلری احوالی همشهریلرینه نقل وحکایه ایدرلر .

اسپانیوللر طمع وحسدله بو صره‌لرده اسپانیاده بولنان سلطان حفصینك اوغلی احمد حفصیه‌یی درعقب بر قوهٔ جزئیهٔ عسکریه ترفیقیله یوله چیقاردیلر . مومی الیه طرابلسی استیلا ایدرك یرلشدی . فقط تدریجاً تعدیاتی آرتیرمغله اهالی نفرت واستکراهله قیام ایتمش ومملکت اغتشاش واختلاله دوشمشدر . بو حالی خبر آلان وندیکلیلر استفاده املنه دوشمشلر ودرعقب اهالی‌یه برخبر کوندروب کندیلرینه اطاعت ایلدکلری حالده تعدیات واقعه‌دن قورتیله‌جقلرینی نشر واعلان ایله بیچاره‌لری اغفال ایلیه‌رك بو صورتله قلاع وحصونی اله کچیروب کرچه وعدلری موجبنجه برمدت معتدلانه حرکت ایتمشلر ایسه‌ده بالاخره تبدیل طور وحرکتله ظلم واعتسافده اسپانیوللره بیله رحمت اوقوتدیره‌جق صورتده معاملاته باشلادقلرندن طرابلسلیلرك حالی آرتق دائرهٔ صبر وتحملی کچمشدر . چونکه امور شخصیه‌یه قدر مداخلاته قالقشمشلردر.

نهایت بر درجه‌یه کلیرکه اهالی دها زیاده صبر وتحمل ایده‌مز . بونك اوزرینه اعیان مملکت ایله اهالیدن بر طاقمی « تاجوره » ده طوپلانه‌رق طرفین آره‌سنده نائرهٔ جدال

سرنمای ظهور اولور. اوهنگامده ملاذ وملجأ کافهٔ اهل ایمان اولان خلافت جلیله سدهٔ مقدسه‌سنه برهیئت مخصوصه گوندروب بتون مملکتلرینی حوزهٔ عثمانیه‌یه وکندیلرینی شرف تابعیت دولت علیه‌یه قبول ایچون استرحامانده بولنمرله کیفیت بربری لسانه آشنا برحرم آغاسی واسطه‌سیله خاکپای سلطنته عرض اولنور.

طرف سلطنت سنیه‌دن بونلره اول امرده برمقدار عسکر ترفیق اولنرق طرابلس غربه گوندریلور. گیدن مأمورن حال وموقعی بالتحقیق آستانهٔ سعادته برتفصیل عرض وانبا ایتلری اوزرینه سنان پاشا قوماندا سیله سوق اولنان دونمای همایون مملکته مسلط ومستولی اولان اجنبیلری طرد واخراج ایله حضور وآسایشی تقریر وتأمین واوجاقلر ترتیبیله قوهٔ حارسه ومحافظه‌سنی تأسیس وتشکیل ایتش ومحاربه ظهورنده براً وبحراً قوهٔ عثمانیه‌نك جزؤ متممی اولمق اوزره روم ایلی بکلربکی پایه‌سنده برذات معرفتیله ١٢٥١ تاریخنه قدر اداره اولنمقده بولندیغی حالده بونلردن قره‌مانلی اوغلی یوسف پاشادن منافی آداب اطاعت بعض سرکشانه وضع حرکت گورلمسیله تاریخ مذکورده مومی الیه بالتأدیب ولایت مشارالیهاده‌ایالات سائره‌ده اجرا اولنان دائرهٔ اصلاحاته ادخال وارجاع ایدلمشدر.

ادارهٔ ملکیه‌جه طرابلس غرب ولایتی درت لوایه منقسم اولوب مرکز ولایتده آق دکز ساحلنده کوچوك بربرون اوزرنده اوتوز ایکی درجه، اللی اوچ دقیقه عرض شمالی واون درجه اللی بردقیقه طول شرقیده واقعدر.

جهت شرقیه‌سنده طبیعی وواسع برلیمانی وارسه‌ده بیوك گمیلرك دخی بارینه‌بیلملری ایچون تطهیره محتاجدر. بو شهرك گوزل چارشوسی واولدقجه منتظم خانه وسوقاقلری اولدیغی کبی خارجنده‌ده بالاخره بنالر یاپلمغه باشلانمشدر. دکزله قره‌دن مملکتی ایچه مدافعه ایدن استحکامات مجهزهٔ جسیمه وبر سور ایله ده محاطدر.

سورك ایچنده مکمل برحکومت قوناغی وبر قاچ طابور عسکر استیعاب ایدن برقشله وخارج سورده سواری وطوپچی قشله‌لری، خسته‌خانه منتظم باغچه‌لر، موقتخانه، بیوك ساعت قله‌سی خارج وداخل شهرده اون جامع شریف وطقساندن زیاده مسجد واللی‌یی متجاوز تکیه، ایکیسی اتانه عائد اولمق اوزره اللی‌یی متجاوز مکاتب ابتدائیه، آلتمش سکز خان، ١٨٠٠ دکان، یوزقدر قهوه، وآلتی حمام، یکرمی‌یی متجاوز فرون، برچوق مغازه، ایکیسی بخار قصوری حیوان ایله متحرك یوزدن زیاده دکرمان ایکی صابونخانه، بردباغخانه، بش اجزاخانه وایکی خسته خانه واردر.

شهره باب‌الخندك، باب‌المنشیه، باب‌الجدید، باب‌البحر نامیله درت قپودن گیریلور. مملکت حومة‌غریان، حومة‌البلدیه، کوشة‌السعار، باب‌البحر، حارهٔ کبیر وحارهٔ صغیر ناملریله آلتی محله‌یه منقسمدر. ٣٠٠٠ ی اجنبی، ٤٠٠٠ ی یهودی وقصوری کاملاً مسلمان اولمق اوزره ٢٦٠٠٠ دن زیاده نفوسی شاملدر. بواستاتستیق

يك اسكى تنظيم اولنمشدر . اليوم مقادير مذكوره ايكى مثانه بالغدر .

طرابلس غرب ولايتنك منقسم بولنديغى درت سنجاقدن اولكيسى طرابلس غرب سنجاغى اولوب بوده طرابلس ، غريان ، زاويه وعجيلات ناميله درت قضايه آيرلمش وبونلرك مواقع مشهوره‌لرى‌ده زاويه ، وزرات وتاجوره عزيزيه‌در . اشبو طرابلس سنجاغى ولايتك شمال غربيسنى تشكيل ايدر .

ايكنجيسى اولان خمس سنجاغى ولايتك شمال شرقيسنده واقع اولوب خمس ، مصراطه ، سيرت ، خالتين ، مسلاته . اورفله وترهونه [illegible] اشبو لوا طرابلس غرب ولايتنك اك منبت ومحصولدار اراضيسندن متشكلدر . مركز لوا مصراطه ايله تاجوره بيننى آره‌سنده بش آلتى يوز خانه ، بر رشديه ، برجامع شريف ، قشله ، ومتعدد دكرمنلى وجمله‌سى مسلمان اوله‌رق بيك بش يوز قدر سكنه‌يى حاوى ساحل بحر سفيدده كائن خمس قصبه‌سيدر .

قصبه درونده صويى غايت اعلا برقيو بولنوب اربه ، دارى ، بغداى ، بقله ، الما ، آرمود ، زردالى يتشور . بالخاصه تجارتى حلفا اوتى بولنديغندن بونلرى بالتضييق باليه‌لمق ايچون يكرمى‌دن زياده تضييق فابريقه‌سى موجود اولديغندن بونلردن سنوى اللى درت بيك باليه حلفا اخراج ايديلور . بوراده اولياء الله‌دن (شيخ احمد ابن جها) ايله سيد عبد الله جانى حضرتلرينك مدفنى واردر . اشبو خمس [illegible] [illegible] [illegible] ايكى ساعتدر . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] جامع ايله مشهور ومعمور‌در .

خمس ، ليمون وپورتقال باغچه‌لرى [illegible] نارنجلريله مشهوردر . هواسى جوارينه نظراً لطيفدر . شمالاً بحر سفيد ، شرقاً مستقل بنغازى سنجاغى ، جنوباً فزان وغرباً دخى خمس ايله محاطدر . اراضيسى غرب شمالدن [illegible] اولوب ياغمور سنه‌لرنده محصولات چوق اولور . مملحه‌لرى كثير اولديغندن [illegible] وقرهسواحلنه سوق اولنور .

مسلاته ، رأس [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] ، زردالى [illegible] [illegible] [illegible] طولانى [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ايدر . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] بش [illegible] [illegible] . وخمسدن درت ساعتلك مسافه‌ده در . [illegible] [illegible] ايكى ناحيه‌سى واردر .

اورفله قضاسنده آرپه ، بغداى ، زيتون ، انجير ، شفتالى ، الما ، قارپوز وقاون يتشديرر قوه انباتيه‌سيله‌ده مشهوردر .

مصراطه طرابلس غربدن بنغازى‌يه كيدن ساحل يولنده ومركز لوايه اون ايكى ساعتلك

مسافه‌ده‌در . حالیلری وسجاده‌لری مصراطه حالیسی نامیله هریرده مقبول ومرغوبدر .

سیرت ، خمسه طقسان ساعتلك مسافه‌ده‌در.

طرابلس ایله برقه خطه‌سی آره‌سنده نامنه منسوب کورفز ساحلنده پك قدیم برقصبه‌در . محدثیندن پك چوق ذواتك مسقط رأسی ایدی . بوقصبه‌یه نسبتله الیوم طرابلس غرب ولایتك خمس سنجاغنده برقضا تأسیس وتشکیل قلنمشدر .

ظلیتن قضاسی مصراطه برونی ایله خمس آره‌سنده وبحرك وطابیه موقعیله لیدا قضاسنك شرقنده کائن اولوب برملیون قدر خرما آغاجی بولنه‌یغی کبی آرپه‌سی ده غایت مبذولدر . بوراده عبدالسلام حضرتلرینك تربه وتکیه‌سی بولنوب درونده اوچ یوز قدر طلبه علوم دینیه تحصیلیله توغل ایدر . اراضیسی خیلیجه منبت اولان تاهونه‌نك خمسه اولان اوزاقلغی اون ایکی ساعتدن عبارتدر.

اوچنجی لوا اولان جبل غربیه سنجاغی ولایت مذکوره‌نك قسم مرکزیسنده‌کی بلاددن مرکبدر . تونس امارتی ، صحرای کبیر ، طرابلس وفزان لوالریله محاط ومحدوددر . اراضیسی ولایتك جهات سائره‌سی کبی قومسال وبادیه‌دن عبارت ایسه‌ده بعض محللرنده غایت کوزل واحه‌لر بولنور سودان کاروانلرینك ممری وعشایر وقبائل بدویه‌نك آرامکاهیدرلر . سکنهٔ لوانك مقدار صحیحنی تعیین مشکلدر . مع هذا مسکون وغیر مسکون یوز بیکه یقین نفوسی واردر . سکنهٔ مسکونه‌سی غایت مطیع وهرنوع تکالیف میریه‌لرینی اعطاده تردد ایتمزلر . قبائل وعشایر قوافل تجاریه‌نك محافظه وامنیت وسلامتنی اخلال ایتمه‌مکله برابر اوامر حکومتی کمال تهالکله ایفا واجرا ایدرلر .

اهالئ مسکونه یتشدیردکلری آرپه داری ، خرما وقبائل ایسه کثرتلی اولان دواب ومواشیسیله تأمین معیشت ایدرلر . غرب جبل ، غدامس ، نالوت ، فساطو ، حوضه قضالری وککله ومزوه ناحیه‌لرینی مشتملدر . مرکز لوا جبل غربیه دینلن طاغك اتکنده کائن کوچوك برموقعدر .

ذکر اولنان قضالردن غدامس ، جزایر تووارق وسودان واقطار سائرهٔ آفریقیه‌دن کلن چول یوللرینك ملتقاسی اولمسنه مبنی جهت عسکریه‌جه فوق‌الغایه وتجارت نقطهٔ نظرندن دخی پك زیاده اهمیتی حائزدر .

مرکز لوا ٣٢ درجه ٣ دقیقه عرض شمالی و ١٠ درجه ، ١٠ دقیقه طول شرقیده واقع قصیرنفین قصبه‌سیدر . بوقصبه‌نك طرابلس غربه اوتوز ساعت بعدیتی واردر .

مذکور غدامس قضاسی ایسه طرابلس غرب لیماننده بش یوز یکرمی کیلومترو جنوبده اوتوز درجه یدی دقیقه عرض شمالی وآلتی درجه ٤٣ دقیقه طول شرقیده وسطح بحردن تقریباً ٣٥٠ مترو مرتفع برتپه اوزرنده واقع ایکی قسمه منقسمدر . آلتی بیکدن متجاوز اولان سکنه‌سی حبش وبربر جنسنه منسوبدر. جوامع ومکاتبی واوستی قپالی چارشوسی‌ده واردر . قصبه‌خلقی بر منبع فواردن صولانورلر. زراعتی آرالق آرالق چول قوملرینك استیلاسندن

ویاغمورده پك آز ونادر دوشمسندن طولایی غیر کافی ایسه‌ده مارالبیان آفریقانك اکثر یرلری وسودان مرکزی ایله آوروپا آره‌سنده‌کی موارادت تجاریه‌یه مرکز اجتماع برموقع اولمسندن طولایی تجارت نقطهٔ نظرندن وشمال غربی ایله آفریقای وسطی یوللرینك دخی ملتقاسی اولمغله‌ده عسکرلك جهتندن اهمیت فوق‌الغایه‌یی حائزدر . آوروپادن بورایه بیلدیکمز امتعه کتیریله‌رك ایچرودن کیریلن آلتون توزی وفیل دیشی وضمغ وزعفران ایله مبادله ایدیلور .

دردنجی لواء فزان سنجاغیدر که ولایتك قسم جنوبیسنی تشکیل ایدن اراضیدن برخیلیسنی شاملدر . فزان سنجاغی ولایتك صحرایه وداخله امتداد ایدن اراضیسنی محاط اولوب بری قیالق وچول ودیکری غایت منبت یایلالر اولمق اوزره ایکی منطقه‌یه انقسام ایتمشدر .

منبت قسمنك آلتی‌یوز کیلو مترو طولی ودرت یوز کیلو مترو عرضی اولوب بوراده اجناس مختلفه‌دن عبارت وجمله‌سی مسلمان اولمق اوزره سکسان بیکی متجاوز سکنه بولندیغندن نهایت‌واسع اولان مقدار اراضی‌یه کوره سکنه‌نك نسبتی پك آزدر .

فزان سنجاغی سبن وسمنو ، ازقرتووارەق شطی ، سوکه ، حفرهٔ شرقیه وغات نام‌لریله آلتی قضایه منقسمدر .

مرکز لوا اولان مرزوق قصبه‌سی وضعیت کائنه‌سنك غیر مطبوعیتیله برابر ٢٦ درجه عرض شمالی‌یه‌ده مصادف اولدیغندن پك صیجاقدر . میزان‌الحراره اکثر یا تحت‌الظل ٤٥ درجه‌یی کوسترر . مملکتك شمال وجنوبنده محلەلر اولوب شهرده آنفاً ایما اولندیغی وجهله منحط بر محلده تأسیس ایدلمش اولدیغندن هواسی صیجاقلغی قدرده وخیمدر . بوراسی مرکز ولایتدن ٥٣٠ کیلومترو یعنی تقریباً ٢٣٠ ساعت اوزاقدر .

مرزوقك اون‌بیکه قریب سکنه‌سی بولنوب داخلی بر قلعه ، خارجی دخی سور ایله محاط وقشله وفرون ایله جامع شریفی دخی واردر . اهالی کاملاً مسلماندر . قصبه‌یه باب‌الکبیر وباب النجاری وباب‌الغریب نام‌لریله اوچ قپودن کیریلور ، چارشو وپازارلرده اولدقجه کوزلدر . اهالی مساکنك زمین قاتلرنده اوطوررلر . شهرك اطرافی دائماً مادار خرمالق اولدیغندن خرماسی چوق ایسه‌ده تخم وسبزه ایله شکر . قهوه ومیوه‌سی پك مبذول دکلدر .

مرزوق قصبه‌سی مصر وطومبوقطو ، بورنو غات . غدامس ، تونس ، بنغازی ، طرابلس غرب وسودان مرکزی . بوارەق ، حوضه . وادای ، قنم وچاد کولنك اقطار شمالیه‌سنه کیدوب کلن کاروان یوللرینك ملتقاسی اولدیغی کبی تجارةً وروجه محرز سودان مرکزی وصحرا وسودان غربی طرفلرندن نیت حج شریف ایله‌کلن بر چوق مسلمانلرك اجتماعکاهی برمحل اولدیغندن سیاسةً دخی غایت مهمدر .

فزان سنجاغنك منقسم بولندیغی آلتی قضادن اولکیسی سبهه ، مرزوقك شمال شرقیسنده وآلتمش ساعت مسافه بعدنده‌در .

ایکنجیسی ازفرتووارق قضاسنك اهالیسی بتون تووارقلردن عبارت اولوب بوقضا لوانك جهات غربیه‌سنی تشکیل ایدر .

اوچنجیسی شطی مرزوقك تقریباً تمش ساعت بعدنده و ۲۰ درجه ۲۹ دقیقه عرض شمالی و ۱۰ درجه ۲٤ دقیقه طول شرقیده ولوانك شمال غربیسنده واقعدر. مرکز قضا ایسه (ایدری) قصبه‌سیدر . بورادن غات‌قصبه سنه ومرکز ولایته یوللر آیریلور .

دردنجیسی سوکنه قضاسنك مرکزی کندی اسمنده اولان بلده‌در . بوده ۲۹درجه ٤ دقیقه عرض شمالی‌ده و۱۳ درجه ۲۸ دقیقه طول شرقیده‌ومرزوقك۱۱۵ساعت اوزاقلغنده اسکی برسورایله محاط اولوب داخلنه یدی‌قپودن کیریلور . بش‌جامع شریف‌ایله اوچ‌ده‌مدرسه‌سی واردر . بوراسی دخی غات ایله مرزوق قصبه‌سندن کلن یوللرك ملتقاسنده بولندیغندن اهمیتی درکاردر .

بشنجیسی حفره قضاسی لوانك جنوب شرقیسنی تشکیل‌ایلر . مرزوقدن بیلمه واسطه‌سیله بورنو و قانم بلادینه وچاد کولنك حوضهٔ شرقیه،غربیه و جنوبیه‌سنه کیدن یوللر هپ بورادن کچر . قضانك احتوا ایلدیکی غطرون و تجهری مواقعی کذلك کاروانلرك ممری اولدیغندن مهم و غطرون مرکز ولایته ۲۸۰ و مرکز لوایه ٦۰ ساعت بعدومسافه‌ده کائن اولوب بیوك بر خرمالق ایچنده مبنی و سور ایله‌ده محاطدر . اراضیسی بش‌آتی متره حفر ایدیلنجه صو چیقدیغندن قابل زراعت ایسه‌ده خرماسی مبذول اولدیغندن اهالیسی بونکله تعیش ایدر. ایکی بیکی متجاوز بولنان سکنه کاملاً مسلماندر .

تجهری دخی لوانك داخل اداره اعتباریله منتهاسی فرض اولنمق لازم کلن برموقعده و صحرای کبیرك مدخلنده جمله‌سی مسلمان‌اولمق اوزره درت‌بشیوز نفوسی شامل بر محلدر . بوراده ایسه هرشی غایت اندر بولندیغی مثللو خرمابیله ندرتده‌در .

آلتنجیسی غات قضاسی فزانك غربنده و تووارقلرك بولندیغی اقلیم داخلنده‌در . مرکز لوایه ۱۳۰ ساعت اولوب اگرچه ٤۰۰ خانه‌دن عبارت کوچك برقصبه ایسه‌ده جزایرله فاسك جنوبنده توغات و سقوطو و قانو و طومبوقطویه کیدن کاروانلر هپ بورادن کچدکلری کبی اشبو غات قصبه‌سیله غدامسه اوغرامقسزین سودان مرکزی‌و غربیه کیدن کاروانلرك مرزوقدن بشقه کچه‌جکلری بر بولندیغندن پك مهمدر .

غات قصبه‌سی ۲٤ درجه ۵۷ دقیقه عرض شمالی و ۷ درجه ۵۷ دقیقه طول شرقیده بولندیغندن هواسی‌صیجاقدر. صو تداركی پك ده صعوبتلی اولمدیغندن شهر بورتقال لیمون و خرما آغاجلقلریله مزیندر . اهالیسی عموماً مسلماندر . اولدقجه مکمل برده چارشوسی واردر . بیکلرله‌دوه‌دن مرکب کاروانلر ایلولدن تشرین ثانی‌یه قدر مصر و طرابلس غرب و جزائرك جنوبندن‌و فاس و حوضه و توغات و بنغازیدن کلوب بورادن کچدکلری جهتله او زمانلرده مملکتك غلبه‌لکی پك زیاده آرتار .

بنغازى سنجاغى

بنغازى‌يه نقل كلام ايديلنجه ، راسى شرقاً [illegible]

وغرباً طرابلس غرب ولايتى وجنوباً ليبى وصحراى كبيرايله محاط ومستقل لوا اولديغندن مركزى [illegible] متصلات ملكيه‌سندن بولنان برقه قطعه‌سنك ساحل [illegible] بيسنده وسيرت كورفزنده ٣٢ درجه ٨ دقيقه عرض شمالى و ٤٢ درجه ٥٠ دقيقه طول شرقى‌ده واقع بك آزى يهودى [illegible] ازى‌ده اجنبى اولمق اوزره متباقى يكرمى بيكى متجاوز اهاليسى كاملاً مسلمان دن عبارت بنغازى قصبه‌سى اولوب عندالتطهير بيوك سفينه‌لر استيعابنه‌ده كافى اوله‌جق درجه‌ده‌در . الحالة‌هذه كوچوك سفائنك بارينه‌بيله‌جك اولدقلرى كوزل برليمانى مدخلنده برقلعه‌سى واچنده حكومت قوناغى ، قشله ، چارشو وپازارى اولوب من جهة العسكريه اقتضا ايدن تدابير تدافعيه‌سى‌ده جامعدر ...

سودان [illegible] كائن واداى حكومت اسلاميه‌سى حدودينه منتهى اولان طريقك مدخلى اولمقدن ناشى اهميتى متزايددر .

بنغازى سكز قضايه منقسمدر .

١ — مركز لوايه اضافت ملكيه‌ٔ مركزيه‌سى بولنان بنغازى قضاسيدر . بوده قاقور ، [illegible] . طوقره وساولك ناحيه‌لرندن متشكلدر .

٢ — جداييه قضاسى . لوانك اقسام غربيه‌سنى تشكيل ايدن اراضيدن عبارت اولوب بوقضانك مركزى اولان جداييه قصبه‌سى كبريت

كورفزى داخلنده ٣٠ درجه ٥٠ [illegible] عرض شمالى [illegible] طول شرقى [illegible] [illegible] ٨ [illegible] واقعدر .

[illegible] برقه قطعه‌سى [illegible] [illegible] اولوب ازمنهٔ قديمه‌ده سيره‌نايق اسميله معروف اوله‌رق جنوب طرفلرى صحرا [illegible] اولديغندن وسعتيله برابر [illegible] شمالى [illegible] [illegible] [illegible] .

[illegible] وقايت كوزل [illegible] آفريقا قطعه‌سنده بولنديغى حالده بوراسى [illegible] كنديسى ايتاليانك اقاليم جنوبيه‌سنده [illegible] ارض [illegible] [illegible] .

[illegible] معموريتنى [illegible] وقتلرى [illegible] مصرده حكمران اولان بطالسه‌يه وصكره شرقى روما ايمپراطورلغنه وبعده [illegible] هجريه‌سى [illegible] عقبه [illegible] مجاهدين معرفتيله حوزهٔ [illegible] عصرلر اموى وعباسى اداره‌لرنده [illegible] بنى [illegible] وبنى اغلب و [illegible] آره‌لقده تونس توره‌ديارينك [illegible] [illegible] غربك ١٢٥١ تاريخنده‌كى [illegible]

و المانیه‌سی منکامنده اوراسیله راپرطوغرودن طوغرویه دولت علیه‌نك ایالات سائره‌سی عصره سنه کچمش ویوماً فیوماً اعادهٔ معموریت ایتمك استعدادینی کوسترمکده بولنمشدر .

٣ ــ مرج قضاسی . لوانك قسم شمالیسنی تشکیل ایدر . مرکز قضا مرج قصبه‌سیدر . بوراسی ٣٢ درجه ٣٥ دقیقه عرض شمالی و١٨ درجه ٤١ دقیقه طول شرقیده واقع ومرکز لوایه ٢٧ ساعت بعد مسافه‌ده در . اشبو قضا ...نسه ودرسه ناحیه‌لریله طولمیثا لیماننی جامعدر .

٤ ــ اوجله وجالو قضاسیدر . بو قضا بنغازی‌نك ٣٥٠ کیلو متروجنوبنده واقع اوجله وجالو واحه‌سندن عبارت اولوب بوواحه طریقت علیهٔ شاذلیه‌دن منشعب طریقت سنوسیه‌نك مرکز افاضه‌سی اولان سیوه واحه‌سندن طقوز ویبغازیدن سکز ونك برمسافه‌ده واقع اولدیغی کبی مصره وحجازه کیتمك اوزره تووارەقلرك ایچندن دوکیلوب کلن آفریقای غربی مسلمانلرینك عمری دخی بوراسی اولوب بوراده عالمکننه کیدن بتون کاروانلرینده وقفه‌سیدر .

اشبو قضانك مرکز اداره‌سی‌ده ٢٩ درجه ٤ دقیقه عرض شمالی و١٨ درجه ٥٣ دقیقه طول شرقیده وبنغازی‌یه ١١٨ ساعت مسافه‌ده کائن اوجله قصبه‌سیدر . اوجله ناحیه‌سی ده اشبو قضانك مضافاتندندر .

بنغازی داخلنده لوا اولەرق اداره اولنمقده بولنان درنه ، بنغازینك شرق شمالیسنی تشکیل ایدر . مرکز اداره‌سی ساحل بحرده کائن ، برده عین نامده لیمانی بولنان درنه قصبه‌سیدر . بو ... مضافاتی‌ده قضا مرکزی اولان وغایت کنیش برده لیمانی حاوی بولنان بومبا ایله کذلك کوچك بر لیمانی حاوی طوبروق قضالریدر .

اشبو ایکی قضانك هر درلو نقاط مهمهٔ نظریه‌دن اهمیت فوق‌العاده وجدیه خصوصه‌لری واردر . اراضی وزراعت ونباتات وحیوانات ومحصولات واخراجات وصنایع وتجارت خصوصلرنده بنغازینك طرابلس غربدن آصلا فرقی یوق‌کبی ایسه‌ده برقه قطعه‌سنك احوال‌طبیعیه‌سی فرقلی اولەرق آکا دائر معلومات مجملهٔ لازمه‌ده یوقاروده ویرلمش اولدیغی جهتله تکرارینه لزوم یوقدر . بو حوالیده بولنان برچوق یبانی زیتون اورمانلریده واردر .

بنغازی لیمانی قومله طولمش اولدیغندن سفائن کبیره‌نك دخولنه غیر مساعددر . بنغازی نامی بن‌الغازی‌دن محروف اولدیغی وقصبه‌نك اسکی اسمی بنه‌ریس ایدوکی وقصبه برنیقه شهر قدیمنك محلنده مؤسس اولدیغی وجوارنده‌کی خرابه‌لر برنیقه شهرینك بقایاسندن بولندیغی مظنوندر . براعصه وقیمنس‌ده قضالرندن بولنمقده‌در .

بنغازی‌یه بوندن برسنه اول جرائد یومیه‌دن برینه یازلمش اولان مقالهٔ آتیه‌یی‌ده درج ایله‌بو بحثی اکمال ایده‌لم :

آفریقای عثمانینك (برقه) سواحلنده غایت مهم برمرسی حکمنده اولوب ملل قدیمه نزدنده اهمیت مخصوصه‌سی مثل سائر حکمنه کیرمش و الحالةهذه آق دکز تجارتنده علاقه‌دار اولان دول متمدنه‌جه مطمح نظر حکمنی آلمش ، یك

چوق تكملاته مستعد اولديغى حالده بزده‌كى عطالت ولاقيدى سببيله بلاد بعيده‌و غير مهمه‌دن عد اولنه‌رق همان هيچ بر زمان لايق وجهله نظر دقت واعتباره آلنمسنه لزوم كورلمه‌مش بولنان (بنغازى) بلده‌سيله حوالى واتحاسى يقين زمانلرده مصادف نظر عبرت اوله‌جق صو- رتده آلنان خبرلر ، مطبوعات عالمده كوريلن شيلر قلوب عثمانيانى لبريز مسرت ايده‌جك يولده در !

بو بشارت همان ايلك دفعه اوله‌رق واقع اوليور . چونكه شمديه قدر كاه واليلك ، كاه مستقل متصرفلق و اكثريتله بياغى لوا حالنده درلو درلو اشكال اداره‌يه كيره‌رك شويله اوستون كورى اداره ايدلمكده و عقلامزجه مسافه اعتباريله اوزاقلغى براستثنا تشكيل ايدرك رياست امورينه سوق اولنانلر قسماً مستقل عدا اولنمقده وهر حال وكارده اوراسى لايق اولديغى اهميتله نظر دقته آلنمامقده ايدى . قديماً منفا اولديغى متواتر اولديغى كبى دور حميديده بو طرز تلقيسى بدايةً شايان تحسين كوريله‌رك منفالقده ابقا ايدلمش ايسه‌ده‌صكره‌لرى بورايه كوندريلنلرك اكثريتله يلكن كورك مالطه طريقيله فرجه‌ياب فرار اولدقلرى و بونلره طرابلس غرب فدا- كارانك‌ده كاهيجه مشاركت ايلدكلرى كورلنجه بنغازى عادتا آفوروزه اوغرامش و فزانلر فلانلر دها زياده نظر تقديره آلنمش ايدى .

صوك اون اون بش‌سنه ظرفنده بنغازى اوقدر قيمتدن دوشمش ايدى‌كه كوندريله‌جك مأمورين استغنا كوسترلر و مواعيد كوناكون ايله تطييب ايديليرلرايدى . معروض ترقيات‌اولان اومرساى واجب التبجيله ايشله‌ديان اداره‌ٔ مخصوصه واپورلرينك مثلا يوللرده كورسز قاله- رق بحر سفيد حوضه‌سنده دومنسز كميلر كبى چالقانه چالقانه اون‌بش يكرمى كونلر حتى آيلر ظرفنده اكمال سفر ايتملرى و تلغراف وپوسته معاملاتنك بالكليه غير منتظم بولنمسى حميتمندان عثمانى‌يى دوشوندره‌جك احوالدن ايدى . بر حالده‌كه بنغازى آرتق يمن وبصره وامثالى بلاد بعيده مثللو اسكانى بيله تحت تردد ده بولنان محللر يرينه كچه‌رك فرضا برآره‌لق اورايه تحريرات مديرى تعيين ايديلن برذاتك :

« موانع هپ مهيا بنده‌يوقكن برعدد غازى »
«يدى اطفال ايله بنغازى (ا) يه كيتمك نه كلفتدر»

ظريفهٔ نظميه‌سنده ايما اولنديغى اوزره يوركلر اورايه كيتمكه بردرلو ايصنه‌ميور ايدى . يازيق‌كه بويله ايدى‌ده اطراف و جوانبزده بولنان مترصدين سياسيه وتجاريه دخى سيدنك‌مى آولايور ايدى ؛ آصل ! فرانسه حكومتى تونسى تمسه- دكدن صكره شمالى آفريقاده شموللى برمستملكهٔ بر بريه حصوله كتيرمك ايچون طرابلس غربه و بنغازى‌يه كوز ديكمش اولديغى كبى انكليزلر مصر و هندستان طولاييسيله يالكز مالطه‌نك كفايتسزلكنى و آق دكز حوضه‌سنك شو قيمتلى يرلرى ايادئ اغياره كچرايسه ايشلك مشكللشه‌جكنى و بلكه‌ده برآ فرانسزلرك مصرى دها قولاى استيلايه يول بوله بيله- جكلرينى درپيش ايدرك صورت دائمه- ده متيقظ بولنقده ايديلر . حالاده اويله دريا !

فقط ایتالیانلرك نقاط نظری بالکلیه بشقه ایدی . طرابلس غرب ایله بنغازی آنلرك باشلیجه مستملکات پلانلرینی تشکیل ایدوب حتی سبکمغزان اهالیجه ترکیه نك عطالت وحقیقت موجوده سنه کوره بورالری الده برکبی عد ایدلمکده ایدی . ایتالیا حکومتی طرابلس غرب وبنغازی حقنده کی افکار استیلا جویانه سنه هیچ بر مانع اولمیوب یالکز بحر سفید حوضه سی رقیبلرینه قارشی دیکیش طوتدیره مامشدر . معهذا ایتالیا تجارت ومعارفی طرابلس غربدن زیاده بنغازیده بر مقیاس واسع داخلنده ایلریلیه رك مکتبلر ، آژانسلر ، روباغاندالر تأسیسیله خیلیجه تأمین موفقیت ایلمشلردر . آنلرجه ترکیانك حالی معلوم اولوب ذاتاً رجال دور حمیدی هر درلو مطالبه آماده اولدیغندن اکر ایتالیا یالکز باشنه قالسه ایدی ـ معاذاه ـ شمدی ده بعض امثالی مثللو بر آفریقای عثمانی الحاق قوهٔ قریبه یه کلمش ایدی . کوندریلن والی ویا متصرفلر محلنجه قدیماً متواتر اولدیغی اوزره اساساً بعض قبائل محلیه اولاد واحفادندن مترکب اشراف ومعتبران محلیه نك فرمانبرلری اولدیغندن و او اولاد واحفاددن برچوغی ده ایتالیا حکومتندن تخصیصاته نائل بولندیغندن حصول مقصد پك قولای اولور ایدی .

چوق شکر ، حق تعالی اسیرکدی وانشاالله دها اسیرکر . اولا روم ایلی وصکره اناطولی ولایتنك هر کوشه سندن ومزبوتامیا چوللرندن ، نیجه دیار بعیده دن بحث ایتمکی اونوتمامغه یلتنه رك اوقدر یازیلر یازدیغمز حالده بنغازی وانحاسنی حالا همان هیچ ده قاله آلمامش اولمقلغمز حقیقة تأسف ایدیله جك شیلردندر .

اك صوك آوروپا مدونات علمیه سندن بری بنغازیدن بحث ایله دیورکه :

« بنغازی طرابلس قطعه سنك اك مهم بر لیمانی وبرقه سواحلنك عادتا مرکزی اولوب ٣٢ درجه ٦ دقیقه ٥٤ ثانیه عرض شمالی و١٧ درجه ٤٢ دقیقه ٥١ ثانیه طول شرقیده کائندر ، قرون اولی اواخرنده (سیره نائیك) یونانیلری طرفندن بنا ایدیله رك (هسپریس) نامیله یاد اولندیغی حالده صکره دن (بره نیس) عنوانی آلمشدر . اصل اسکی (هسپریس)ك انقاضی شمدیکی بنغازی قربنده کی قومسالار آلتنده مدفوندر .

(بنغازی) نام محدثی غزاة اسلامیاندن (ابن الغازی) یه عطف اولنور که مشارالیهك مرقد مبارکی دخی ساحله یقین بر نقطه ده بولنور . مدخلی بر فنار تنویر ایدن لیمان یاری یاری یه قومسالدر . شهرك شرق جهتنده طوزلی اوفاق برکول بولنوب یازین باتلاق حالنی آلور ایسه ده دکز ملتمنك ریاح مفیده سی سایه سنده دیکر بلاد قریبهٔ ساحلیه نك معروض اولدیغی علل ساریه وحمائیه دن بلده یی مصون براقور . معهذا برتدبیرسزلك نتیجه سی ١٨٥٨ و ١٨٧٤ سنه لرنده وباعلتی بنغازی یی بر آز صارصمامش دکلدر .

« بلده نك نفوسی ١٥،٠٠٠ رادهسنده اولوب بیکی ایتالیان ، مالطیز ویونانلی وبقیه سی بیاض عربلر وزنجی یهودیلردن مرکبدر .

بنغازینك محیطی غایت منبت وادی وصحرالر تشکیل ایدر . اخراجاتی مواشی ، حبوبات یاغی تره‌یاغی ، طوز سونکر اولوب ادخالاتی‌ده یوك وپاموق معمولاتنه ، شکر وشراب وکراسته‌یه منحصر کبیدر. ایتالیان ویونان کمیجیلری سنوی بوساحلدن ایکی ملیون فرانقلق سونکر استحصال ایدرلر . تجارتی پك اهمیتلیدر : نسبت واقعه ۱۸۷۱ سنه‌سنده ایکی ملیون بش یوز بیك فرانق ایکن بیك سکز یوز یتمش طقوزده تمام اون بر ملیون آلتی یوز سکسان بش بیك فرانغه رسیده اولمشدر . ادخالات واخراجات الك زیاده مالطه ، انکلتره ، فرانسه ، جزایر وتونس وایتالیا تجارتنه میدان آچار. فرانسزلرك بنغازیده بر قونسلوس وکیللری اولدیغی کبی (سن ژوزف) راهبه‌لری طرفندن اداره اولونور برده مکمل مکتبلری واردر .

اهالیٔ اصلیهٔ محلیه مدنیتدن او قدر نصیبه‌دار اولمدیغندن قسماً کریده‌در. »

مدونهٔ علمیه‌نك شو تعریفاتی الك صوك منتظم معلومات دیمك اولمغله برابر جغرافیای صناعی وسیاسی اعتباریله بوندن سنه‌لرجه اول التقاط اولنان وثائقه مستند بولندیغندن ویقین زمانلرده بنغازی‌یه دائر انکلیزجه ، آلمانجه ، ایتالیانجه خیلیجه شیلر یازلدیغندن فقرات محرره حال حاضری تماملیه ایضاح ایده‌مز .

هم نفوس کرکی کبی آرتمش ، هم ده صنایع وتجارت ایلری‌یه کیدرك فابریقه‌لر تأسیس ایداش وباخصوص معارف عمومیه — مع التأسف اکثریتله ایتالیانلرك غیرتیله پك چوق ترقی ایتمشدر .

بوده طبیعی دکلیدر . بو خرافات مصریون خرافات تاریخیه‌دن عداولنسه بیله امویه وفاطمیه ملوك اسلامیه‌سی ادوارنده بنغازی‌یه عطف ایدن آثار اهمیتدن اندلس فاتحلری آقنجیلرینك بورالره‌ده باش اورمه‌لرندن محلك قیمت واهمیتی کندیلکندن تظاهر ایتمزمی ؟

مدخل مقاله‌ده ذکر ایلدیککمز بشارت دخی بو اسنه‌مستندر .

اوت! بنغازی نهایت دورهٔ سعادتنه طوغری قدم نهاده اولمغه باشلامشدر .

استبشارات اخیره‌مزه نظراً الك مبارك . الك منورالفکر خاندان ومعتبرانندن اولان منصور کهیا افندی حضرتلری اوتدبیری معتادلری بولنان اعمار بیره مسئله‌سنه بر ضمیمه اوله‌رق نفس بنغازی‌یه بیوادن منبع صولری اسالهسنه دامن دریمیان همت اولدقلری کبی اسقای اراضی ایچون دخی منتهالری اشکز اولان (آرتزیین) قویولری حفرینه تشبث وحتی اجرا آته ابتدار ایلمك صورتیله بیوك بر اثر عمران تهیئه ایتمشلردر .

هرشیئی حکومتدن بکله‌مك بزم ضمارلرمزه ایشله‌مش بر عطالتك نتائج مشومه‌سندن اولوب ایشته بویله ارباب خیرو حمیتك تشبثات فعلیه وذاتیه‌لری ایلری‌یه سوریلور ایسه ارزو اولنان ترقیات پك سرعتله وصول پذیر اولور . بوندن بشقه مملکته اوتوموبیل واومنیبوس وسائره کبی وسائط نقلیهٔ خفیفه‌نك نقلنه‌ده مباشرت قلنمشدر

اصل الك زیاده نظر تقدیر وتحسینی جالب اولان کهیای مشارالیهك مخدومی وبنغازی

مبعوث محترمی عمر منصور پاشا ایله یوسف شتوان بکك دائرۀ انتخابیه‌لری داخلنده کشت وگذار ایله زمین وزمانه موافق ارشاداتده بولنمالری وعربانی هدایای مناسبه ایله تطییب ایتملری قضیه‌سیدر. بونلر اوقدر دقیق نقطه‌لردرکه هریرده بحق تطبیق وتقدیر اولنسه مملکتمز کیم بیلیر نه‌قدر معموره‌لر ایله غبطه بخش بهشت اولورمش قوتلی اوله‌رق امید ایدلنورکه برقاچ سنه دلالتیله‌ادوار استبدادك منسی ومنحوس بنغازیسنی مشروطیتك معمور وآبادان بلدۀ حیرت افزاسی حالنده کوره‌رك مستریح القلب اوله‌جغز .

شمدی صحرای کبیره داخل اولمازدن اول بربریه ویا بربرستان دینلن خطه‌یه عطف نظر ایده‌لم :

آفریقا قطعه‌سنك مصردن ماعدا سمت شمالیسی وجوده کتیرلمش اولان قطعۀ جسیمه‌درکه اقوام ساکنه‌سندن برقبیلۀ مهمه‌یه نسبةً بونام ایله تسمیه ایدلدیکنده شبهه یوقدر. عربلر بوقطعه‌یی مغرب نامیله ذکر ایتمشلردر. همان کاملاً آفریقای شمالیدن عبارت اولان بربریه بحر سفیده ساحل واوروپا ممالك مشهوره سندن اسپانیا ، فرانسه ، ایتالیا ویونانستانه مقابل اوله‌رق غرباً بحرمحیط آطلاسی جنوباً صحرای کبیرك قوم‌سال بادیه‌لریله محاط وشرقاً نیل وادیلرینه دکین ممتد اولمشدر. امتداد اعظمیسی شرقدن غربه قدر ٤٠٠٠ کیلو مترو وعرض وسطیسی ٣٣ درجه‌در .

بوخطۀ وسیعه کرچه فرانسه‌نك دولت مثلی قدر جسامته مالك ایسه‌ده نفوسی اون ملیونی متجاوز دکلدر .

مملکتك شمالنده بحرسفیدك برشعبه‌سی داخله طوغرو نفوذ ودخول ایدرك بیوجك برکرتی حاصل ایتمشدرکه بونك شرق وغرب جهتلرنده متقدمینك سیرت کبیر وسیرت صغیر تسمیه ایتدکلری سیدره وقابس کورفزلری واردر .

اشبو کرتی داخلنده برچوق بانقلرله دوکونیلر موجود اولدیغندن سفائنی خلیجه اشکال ایتمکده‌درلر . قابس کورفزنده کرکنس وجربه آطه‌لری واقعدر . شرقاً راژان غرباً بون یاخود آوار برونلری مارالبیان شعبه‌نك مدخل شرقی وغربیسنی حدوثه کتیرمشلردر . بون برونك غربنده آفریقانك منتهای شمالی وجوده کتیرن بیاض برون بولنورکه مذکور برون ایله سبته بوغازی آره‌سنده بربریه‌نك مهم کرینیلری اولان بون ، ستوار ، بوژی ، جزایر ، آرزو ، اوران کورفزلری بولنمقده‌در .

بوجارون یاخود یدی برون ایله ماتیفو ، قاقسین وسائره بوسواحلك مشهور برونلریدر . سبته بوغازنده آفریقانك ایکی چیقنتیلری که بری شرقده جبل الطارق مقابلی سبته « سوتا » دیکری غربنده اسپارتل برونلریدر . دکزه طوغرو خلیجه نفوذ ودخول ایتمشلردر . بحرمحیط آطلاسی سواحلنده بلانقو یعنی بیاض برون ایله قانتن وآطلاسی سلسله‌سنك اوجی اولان کرنام برونلری واقعدر .

ایتالیانلرك هانی جوارنده گویا عربان طرفندن قتل واتلاف ایدلمش ایتالیان اجسادینی کشف ایتملری

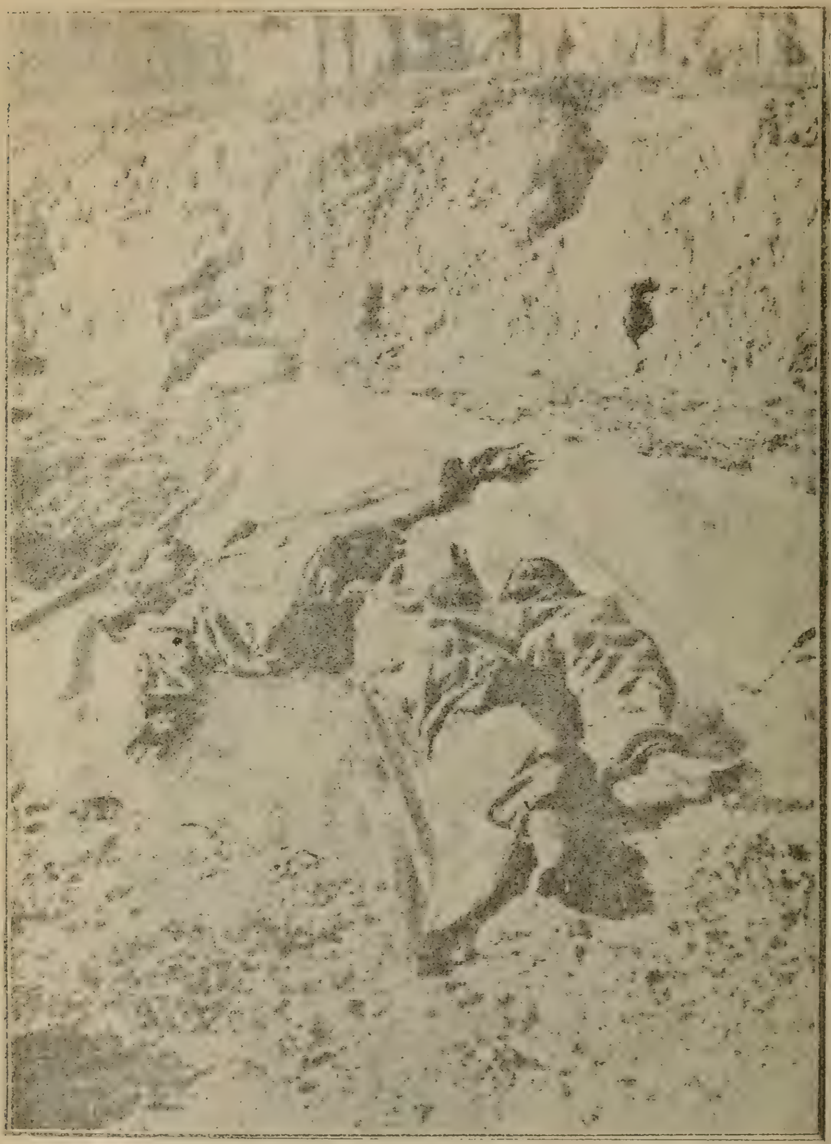

طرابلس خرمالقلرنده كوزلری اویولمش اوله‌رق بولنمش بر ضابط جسدی

اسمنت بحر محیطه تشمیلنه سبب اولان وکز بروننده غابس کورفزی قرب وجوارینه وبون برونه قدر امتداد ایدن آطلس طاغلرینك جهات مختلفه ومتعدده‌یه طوغرو افراز وتشعیب ایتدیکی شعبه‌وپایه‌لری آره‌سنده‌یوکسك یایلالر ومنبت ومحصولدار وادیلر وزمرد آساچایر ومرعالر موجوددر .

سلسله‌نك قسم غربیسی یوکسك واوزری دائمی قارلرله مستورومزین تپه‌لری حاوی‌اولوب اك مرتفع نقطه‌سی ٣٤٧٠ مترو ارتفاعی حائز اولان میلچن طاغیدر .

آطلس سلسله‌سنك شمالی وجنوبی ورسانلردن برچوق صولر تحصل ایدر ایسه‌ده همان جمله‌سی دوقوت اولوب جریانلری ایام شتایه منحصر کبی‌در .. شمالی ورسانده جاری‌صولر قوملر آره‌سنده غائب اولورلر ویاخود صوبی طوزلی اولان شوت کوانه دوکیلور .

بر برستانك منظرۂ عمومیه‌سی هر جهتده مختلفدر . جهت شرقیه‌سنده واقع برقه چولی کرچه غایت وخیم ومدهش برحرارت‌ویبوست عرض ایدر ایسه‌ده اوته‌سنده بروسنده قابل اسکان روضه‌لر نادر دکلدر . جهت جنوبیه‌ده غایت جنیم فزان واحه‌سی صحرا اراضیسنه طوغرو دخول ونفوذ ایتمشدر .

سمت غربیسنده کائن طاغلری بولندیغی مملکتی یکدیکرندن متفرق ایکی قسمه تقسیم ایتمشدرکه شمالنده قالان اراضی قابیل نامیله‌غایت منبت ومحصولداروددرجه‌حرارتیه ممالك‌معتدله‌دن فرقسزدر . بعضاً اول درجه صغوقلر حکمفرما اولورکه عادتا بورنوس دینلن اورتوسز طورمق ممکن اوله‌ماز . یاغمور موسملری تشرین‌ثانیدن نیسانه قدر امتداد ایدر .

طرابلس غربه دائر

قسم

تاریخی وجغرافی

صحرای کبیر

نیل وادیسنده بحر محیط آتلانتیکیه قدر آفریقانك شمالنه امتداد ایدن وشمالاً فاس ، جزایر ، تونس وطرابلس غرب وبنغازی وجنوباً سودان حکومات داخلیه‌سیله محدود اولیان برقطعهٔ واسعه‌در .

صحرا ، احوال طبیعیه‌سی نقطهٔ نظرندن آفریقاقطعه‌سنك منطقهٔ شمالیه‌سنده واقع اولوب موسم یاغمورلرندن محرومیتی جهتیله بر چول منظره‌سی کوسترر .

بونکله برابر جهات اربعه‌دن دائرهٔ محیطه‌سی حدودینه تقرب اولندقجه منظره واحوال طبیعیه‌سی کیتدکجه حس اولناز درجه‌ده تبدل ایتدیکندن طوغروسی صحرا ایچون قطعی اوله‌رق برحدود تعیینی مستحیلدر.

۶,۲۰۰,۰۰۰ کیلو مترو مربعی مساحهٔ سطحیه‌سی اولان اشبو صحرای کبیرك منظرهٔ عمومیه‌سنه دقتلیجه باقیلنجه بوراسنك نه بر نهایتسز قوملی بادیه ونه‌ده هربری قطعه‌یی محیط اولان دکزلرك تسویه‌سندن سطحی آشاغی بر ارض منحط ونه‌ده وقتیله موجود ایکن مرور زمانله قورومش بر بحرك قعری اولمادیغی آکلاشیلور .

صحرا ، متعدد طاغ ، تپه ، وادی وایرماق یتاقلرینی شامل اولوب سطح بحردن وسطی حسابله ارتفاعی‌ده ۳۵۰ مترو اوله‌رق صحرانك ارتفاع اراضی نقطهٔ نظرندن تیبستی وشرقی تاسیسیلی ، وادها ، عفار وآییر یاخود اسبنی وشرقی ادرار وغربی ادرار کتیلهٔ جبلیه‌لری باشلوجه عارضهٔ ارضیه‌لرینی تشکیل ایدر .

صحرانك هرجهتنده صوسز برچوق وادیلر کوریلورکه بووادیلرك اعوجاجلرینه نظراً قورومش نهر یتاقلری اولملری ملحوظدر .

صحراده مستوی تپه‌لرو چاقللی وادیلروقوم تپه‌لرندن متشکل صفوف ممتده صحرانك سطح عمومیسنك آنجق نصفنی اشغال ایدر .

احوال هوائیه‌سی کوندوزلری کولکه‌ده حرارت قرقدن اللی‌یه‌وکیجه‌لری برودت ایکیدن اوچه قدر ترقی وتنزل ایده‌جك درجه‌لرده بیوك بر تفاوت متبدله کوسترر . روزکارلرك هبوبی شدتلیدر. سام دینیلان موسم روزکاری، قوم قاصرغه‌لری قالدیروب حتی صو طولوملرینی بیله قوروته‌رق یولجیلری صوسزلقدن محو اولمق تهلکه‌سنه القا ایدرسه‌ده ظن وروایت اولندیغی وجهله قافله‌لری باصدیروب کومه‌جك وجمله خلقنی اولدیره‌جك درجه‌لرده ایدیلن مبالغه‌لر قدر دکلدر . فقط چوق کره سیاح ویولجیلرك

اوزاقدن کوردکلری سرابلر ، شعشه‌لریله کنده‌
یلرینی یوقلیارق واسع صو بریکنتیلری یاخود
منبت ومسکون واحلر کبی کوستروب بونلری
لداته‌رق یوللرندن بعض کره دونمکه مجبور
ایدرلر .

واحلر ، قوملی صحراده جابجا تشکیل ایتمش
منبت طوپراق آطه‌لری دیمك اولوب بناءًعلیه
صحرا ، متعدد واحلری جامع ایسه‌ده فرانسه
جغرافیونلرنك افاده‌لرینه نظراً باشلوجه‌لری غرب
جهتنده تندروب ، واداں شینقیط ، تشیت
و اوغلانه ، آزادن ویکرمی بیکه قریب
سکنه‌سی بولنان طومبوقتو وصحرای مرکزی‌ده
تووات وانصلاحله برابر تیدلکیت ، تاماسینك ،
وامکید ، ایده‌لی ، تمانو تیلاوست ، اغادس
واحلرینك مجمعی بولنور .

بعده مرزوقدن چاد کولنه منتهی اولان
طریق اوزرنده قاوار ، بیلما ، اغادان واحلرینه
ولیبیا چولنك تا اورته‌سنده قوفرا واحه‌سنه
تصادف اولنور .

صحراده ومدخلنده مؤسسات اولمق اوزره
اوروپالیلرك یالکز بحر محیط آطلاسی ساحلیله
اوساحلده بولنان وویقتوریا نامی ویریلان انکلیز
بندرکاه تجارتنك اصل موقعی شونی برونی نام
محل قربنده‌در . ثانیاً ریووارووده وبوجادور
برونندن بیاض برون حوالیسی قربنه قدر ممتد
اولان یرلرده اسپانیوللرك بعض تجارتخانه لری‌ده
موجوددر . ثالثاً وارکن ایله پورتنکیده وبیاض
برون دخی داخل اولدیغی حالده سنغال نهرینه‌قدر
امتداد ایدن ساحلده فرانسز مستملکاتی واردر .

تجارتی — جوز وخرما ایله دوه قوشی
تویی و آلتون توزندن عبارت کبی اولوب فقط
بوکونکی کونده یالکز قافله‌لرك عبورینه منحصر
اولان نقلیات تجاریه‌نك صحرایه شمندوفر
انشاسی حقنده‌کی تصور موقع فعله چیقارسه‌ بك
بیوك اهمیت کسب ایده‌جکی درکاردر. سکنه‌جه
تووارەق، تیبو وغربلی وعرب جنسندن اوله‌رق
بش یوز بیك قدر اولدیغی اوروپا جغرافیونی
یازمقده ایسه‌لرده بو برتخمین وضعف تقریبدن
عبارت اولوب برجه دهاواضح صورتده اجناس
سکنه حقنده دسترس اولنان معلومات وتفصیلات
حکمنجه ابتدا صحرای کبیری اوچ قسمه آییره‌رق
توضیح احوال طبیعیه‌دها مناسب ودها فائده‌لی
عد اولندی .

صحرای کبیر — برنجیسی صحرای غربی
ایکنجیسی صحرای وسطی یاخود بلاد تووارەق
اوچنجیسی صحرای شرقی یاخود بلاد تیبو نامیله
اوچ قسمه منقسمدر .

صحرای غربی ، مراکش ایله سنغال آره‌سنده
وبحر محیط طاشلقلی وغرب روزکارلرینك
شدتله وچوق وزان ایتدیکی سواحلی آره‌سنده
واقع اولوب صحرانك اشبو جهتی وسطنده‌قوملر
دائما جنوب غربی‌یه طوغرو منتقل اولمسندن
طولایی برشی‌تنبت ایتمز. بوجهته صحرای ساحلی
دخی تسمیه اولنه بیلیر. بوراده برخط اوزرنده
برقاچ واحه وارسه‌ده میاه جاریه مفقود اولمغله
برابر قافله‌لر هپ بو واحه‌لر سمتندن کچه‌رك
اورالرك صولریله وبوله بیلدکاری قدر اوتلریله
کچینورلر .

بوواحلر ویا واحه‌لرده زنقاو توراه‌ق وسائر عرب جنسندن تصادف اولنان سکنه‌نك مدار تعیشی‌ده اشبو قافله‌لردر . بونلر مذکور قافله‌لره کاه قلاغوزلق ایدرك وکاه اوروب یوللرینی کسه‌رك کچینیرلر . صحرای مذکورك سکنهٔ اصلیه سی کاملاً مسلماندر . بونلر هجرت نبویه‌نك آلتنجی عصری اواسطنده اقطار یمانیه‌دن آفریقایه کچمش اولان بنی‌حسن قبائلی ایله اولاد دلیمدر. بو اولاد دلیم ساحلك شمال غربیسنده ساکندر . اوحوالیده تیریس نامنده برقصبه واردر . اورایه فاسدن وسنغالدن وچوبانلقله تعیش ایدن قبائل سائره‌دن بهار موسملرنده نباتاتی چوق اولدیغی جهتله بر طاقم حیوانات کتیریله‌رك رعی اولنور .

اشبو اولاد دلیم غایت شجیع وسلاحشور وجنکاور برخلق اولوب سریع السیر هجینلرله صحرایی امثالنه نظراً آز مدت ظرفنده اجرتله کچمك واکثریا نهب وغارت ایتمك صورتیله کچنیورلر . بونك جنوب جهتلرنده‌ده طومبو قطویه‌قدر صحرانك بوطرف سکنه‌سنك طوزجه اولان احتیاجاتنی تأمین ایدن مملحه‌لر بولندیغی کبی سنغاله اوتوز میل قریب ویا اوزاق اولان یرلرده‌ده یوقاروده اسمی کچن وادرار دینیلان واحلره تصادف اولنور . اورالرده ایسه آرتق متعدد طاغلر وکویلر باشلایوب جنوبه طوغرو براز دها ایلرلدکجه سکنه‌سی اعراب ایله بربر جنسی آره‌سنده بولنان وادان اقلیمنه کیرلدکدن صکره زاغانا قبائلنك ساکن اولدیغی تاغانیت وبعده تیشیت وبرآز دها جنوب غربی‌ده والاتا واحلری موجوددر . دها ایلروسنده وجهت جنوبیه‌سنده‌ده کساابزا ودها صکره سنغال قطعه‌سی قربنده ترارزا وبراکناس وبلادسیدی هاشمه کیریلور .

ایکنجیسی اولان صحرای وسطی فزان متصرفلغندن چاد کولنه‌قدر تواره‌قلرك جولا- نکاهی اولان بروادیدر، جمله‌سی مسلمان وتاماشیق لسانیله متکلم اولان اشبو تواره‌قلر متعدد قبائله منقسم اولوب بونلردن هکار طاغلرنده کیلره (هرر) وغات جبالنده کیلره‌ده (ازقر) وکتان طاغلرنده ساکن اولانلره دخی (موبدیر) وطومبوقطونك حوالئ جنوبیه‌سنده اولانلره فوقاس والفراج واولاد احمد ونالغوی تسمیه اولنوب جمله‌سی اساساً (هکار) (زق) و (کلوی) (والیمندن) ناملریله درت بیوك قسمه آیریله‌رق ایلك ایکیسی ایچه تجارتله مشغول اولوب غایت حوالیسنده ساکن اولمغله برابر بولندقلری یرلرده جابجا بعض واحلرده واردر .

بونلرك رنکی عادتا بیاض ووجودلری متناسب ووجیه وغایت شجیع وجنکاور برخلق اولوب قارغی ، قلنج ، تفنك وپچاقله مسلح اولدقلری حالده دائما هجینلره راکب اولورلر . بیاض یاخود سیاه کوملك کییه‌رك یوزلرینی‌ده بردرجه‌ده اورتوب صارارلرکه یالکز کوزلری کورینور. بینلرنده قبائلك رؤساسیله برابر متحداً حکم ایدر برامیرلری اولوب معاملهٔ داخلیه‌لری‌ده عنف وقهر ایله دکلدر. بونلرده کاملاً مسلماندر. فقط تعدد زوجاته رغبت ایتمیه‌رك برارکك یالکز برقادین ایله ازدواج ایده‌بیلمك عادات قومیه

مالوفه‌لرندندر . خیلیجه کثرت و برکتلی قیونلر -
ینك تویلری قیصه وقیوروقلری غایت بیوکدر.
کچی ، دوه و هجین یتشدیردکلری کبی بونلرده
بعضاً پك کوزل آتلرده بولنور . سیار حالده
ومتفرق صورتده صحراده سائر برطاقم قبیله‌لرده
اولوب فزاندن ۳۳ کونده غات قصبه‌سنه مواصلت
ایده‌بیلن کاروانلره مقنن براجرتله دلالت ایدرلر.
صحرانك بو جهتلرنده نادر اوله‌رق بعض خرما
آغاجلرینه‌ده واردر . یاغمورلری نادر وآز
دوشوب کوز آغریسی کثیرالوقوعدر .

مذکور غات قصبه‌سنده ایلولدن تشرین ثانی
غایه‌سنه قدر اوچ آی ظرفنده برطاقم اشیای
تجاریه‌یی حامل اوله‌رق اوتوز بیکدن زیاده دوه
وپك چوق خلق طوپلانور . هضابك جنوب
غربیسنده هقر سلسله‌سنده اورمانلی وپیکارلی
تپه‌لرده اولوب اوزرلرنده کانون ثانیدن مارته
قدر قارلر اریمز . بورادن جزایر حدودنده کائن
تکرت قصبه‌سنه قدر شماله طوغرو جریان ایدن
ایغرغر نهری نبعان ایدر .

بوحوالیده بولنان تووارقلره محققین اطلاق
اولنوب ائیبوك بلده‌لریده اولیدر. فاسك شمال
غربیسنده متعدد واحلردن متشکل توآت بلده-
سنك طوپراغی غایت منبتدر . بوراده کموردن
غایت اعلا باروت اعماله صالح کروك دینیلان بر
نوع آغاجده کثرتله یتیشور . حیوانات اهلیه‌سی
ده چوقدر . اهالیسی کاملاً مسلماندر . فاسله
وسائر واحلرله وغات قصبه‌سی خلقیله وسودانله
تجارت ایدرلر . کذلك تیمیموم وادرار وتامینتت
شهرلری دخی بلاد مشهوره سندندر . بوندن
بشقه اولف تسمیه اولنان برمحل دها واردرکه
برچوق یوللرك تلاقیکاهی اولدیغندن سوق الجیش
نقطهٔ نظرندن پك زیاده حائز اهمیتدر .

دها ایلروده سودان طریقی اوزرنده بولنان
ایرقصبه‌سنك جنوبنه مصادف چبلاق طاغلرك
تشکیل ایتدیکی وادیلره ایلولده شدتلی یاغمورلر
دوشدیکندن هردرلو نبات وجوده کلیر . بورانك
خلقیده یوقاروده تووارقلرك منقسم اولدیغی
درت بیوك قسمدن بری اولان کلوی‌لردرکه
بونلر تووارق قبائلیله سودانیلر آره‌سنده باشلیجه
برجنس تشکیل ایدرلر . بونلرك اصل غلبه‌لکلی
یرلری اوغادیس قصبه‌سیدر . بوراده برده امیر-
لری واردر . والیمیذن قسمی اولان تووارقلرده
دامر اقلیمنك جنوبنده وغربده وسودان
حدودنده کائن مبروك قصبه‌سی اهالیسنده
منتشردرلر . اشبو « مبروك » ده طومبوقطو ایله
غات قصبه‌سی آره‌سنده واقعدر .

اوچنجیسی اولان صحرای شرقی ، اقطار
مصریه‌نك غربی اعتباریله جنوبه وغربه طوغرو
امتداد ایدر . بوقسم ، صحرانك آقسام سائره‌سنه
یکده بکزه‌میوب طوپراغی کلسلی وطاغلری
صاری وقورشونی رنکده اولوب قوم تپه‌لری
اکثریا غربه وجنوبه طوغرو آقار ؛ سکنه‌سنه
تیبوس اطلاق اولنور . بونلرده بورنو قطعه‌سنه
تابع قانوری جنسندن برنوعدر . الزشاد، قران،
برکو ، باتین وسائر قبائل متعدده‌یه منقسمدر .

فزان متصرفلغنك مرکزی اولان مرزوقدن
کوقامارایه کیدن طریق دخی صحرانك بوقسمنده
واقعدر . اشبو یولك اوزرنده واحلرك تشکیل

ایتدیکی برسلسلهٔ واحات اولوب بونلرك الکبیوکی کووار وتیبستی ومرزوق ایله وادای آره‌سنده برکو و کبابو قصبه‌سنك داخل اولدیغی کوفارا واحلریدر .

اشبو صحرای شرقینك جهات شرقیه‌سی دیمك اولان لیبی چولنده‌دخی برطاقم واحلر واردرکه بونلرك برقسمی ادارهٔ خدیویت مصریهٔ عثمانیه‌یه وبرقسمی‌ده بنغازی متصرفیتنه عائددرلر .

[معلومات تاریخیه] — سنهٔ عمیمة المیمنه وهجرت سنیعة الصمیمه علیه افضل التحیه‌نك ۲۲ نجی سنه‌سی اواخری عمرو ابن العاص حضرتلری اسکندریه فتحندن صکره طرابلسی تشریفلری شرفوقوعیله یارم ساعت مسافه‌سی اولوب الیوم (شیخ شعاب تربه‌سی) دینلن محل عالی‌یه نزول وبرآی قدر محاصره ایدلمشسه‌ده ظفریاب اولنه‌مدیغندن غرب طرفندن (مدلیج) نام ذاتی هجومه مأمور بیورملریله نفس طرابلسه ۲۳ سنه‌سی ابتداسنده دخول وایچرودن تکبیر صدای بشارت اشتمالنی مشارالیه عمروابن العاص وموجود معیتی اولان عساکر جانبندن قضاً مذکور فتح وتسخیر اولنوب بالجمله اهالی‌نك جبال ومحال سائره‌یه فرارلرندن طولایی اکثر بیوتی تخریب ایدلمش وایفای فریضهٔ صلوة ایچون شمدیکی احمدپاشا جامع شریفنك یرینه برمسجد شریف بنا بیورمشلردر . بناءً علیه بلدان مغاربدن ابتدا قهراً فتح اولنان طرابلس قضاسی اولوب بووجهله ظهوره کلن فتوحات سنیه خبرمسرت اثریله ایلرو یعنی دارالملك آفریقیه اولان تونس شهرینه طوغرو کیدیلوب توفیقات ربانیه ایله تسخیری ممکن اولمش وعساکر مسلمینه فوائد کثیره ومنافع وفیره حاصل اولمغله اوزمان مربع نشین خلافت کبرا فاروق منیع الجناب عمر ابن الخطاب حضرتلرینه سردار مشارالیه طرفندن برتحریرات یازلمشدر .

۲۵ سنه‌سی رهبر طریق عرفان عثمان ابن عفان رضی الله عنه حضرتلری رضاعا برادر والا نژادلری (عبدالله بن سعد ابن ابی سرح) ی افریقیه فتحنه مأمور بیوردقلرندن مومی الیه جانب مأموریته عزیمتلرنده طرابلسه اوغرایوب اهالیدن براونی شرف اسلام ایله مشرف ایتمش وبرسنه‌دن زیاده‌جه آفریقیه‌ده آرام وبعدالمصالحه عودتنده اسکندریه‌دن جلب اولنان سفاینه طرابلس اسکله‌سندن راکب اولمشلر ومومی الیه مصرقاهره والیسی اولدیغندن بورالری بتون تحت حمایهٔ عاطفتوایه‌لرنده بولنمش و ۴۶ سنه‌سنده حضرت معاویه طرفندن طرابلس والیلکی صحابهٔ کرام معالی اتسامدن (رویفع ابن ثابت النجاری) حضرتلرینه بالاحاله مومی الیهك زمان عدالت عنوانلرنده آفتاب اسلامیت کرکی کبی شعله‌بخش اولمش وتفتیش احوال فقرا قضیهٔ مطلوبه‌سنه مداومت بیوردقلرندن ینه بوامر مهمك اجراسی ایچون ۵۳ سنه‌سی (درنه) یه عطف نظردقت ایلدکلرندن اوراده ارتحال دار جنان ایلمشلردر .

خلاصه قضاً مذکور ۱۳۲ سنه‌سنه قدر بنی امیه دولتنك زیرجناح مکارم فلاحلرنده قالدیغندن خاتمة الیاری اولان (عبدالرحمن بن حبیب) مقدما تخریب ایدیلن طرابلس قلعه‌سنك قره طرفنی سنهٔ مذکوره‌ده اعمار ایتمش ومتعاقباً مومی الیهك

وقوع وفاتیله یورالری هارون الرشیده بالانتقال طرفندن (هرثمه ابن اعین) والی نصب اولنوب مومیالیه دخی ۱۸۰ سنه‌سی قلعهٔ مذکورک دکز طرفنی یاپدیردیغندن قضاء مذکور ابتدا بونک وقتنده اکتساب معموریت ایتمش و ۲۹۷ سنه‌سنه قدر خلفاء عباسیه یدنده قالمش ایکن تاریخ مذکورده بنی‌عبیده دولتنک ابتداسی اولان (عبدالله المهدی ابن محمد بن قداح) نام شیعینک ظهوریله بلاد مغاربی سحائب ظلمت استیلا ایتمش و بو حوالی کاملاً قبضهٔ تصرفنه کچمشدر .

عبیده دولتی غایت خونخوار و ستمکار آدملر اولوب هله مومی‌الیهک وفاتیله یرینه جالس سریر حکومت اولان اوغلی (قائم بامرالله) ظلم و تعدی ده باباسنه طاش چیقارتمش وسوقاقلرده علناً سب اصحاب ایتدیرمک وبوکاده قناعت ایتمیوب آخرکار الوهیت دعوای باطله‌سنه دخی قیام ایتمشدر .

مورخ ابن خلدون بونلرک سیادت سلاله‌لری حقنده کتب تواریخه قارشو بیوک براعتراضه ابتدار ایلمشسه‌ده کافهٔ مورخین بونی انکار ایدوب مجوسی الاصل اولدقلری کیفیتنده متحد و متفق بولنمشلردر .

قائم بامراللهک وفاتیله یرینه (المنصور اسماعیل) وبونک وفاتنده دخی اوغلی معز بالوراثه استقلال ایتمش وصکره‌لری مصر قطعه‌سنی دخی یداقتدارینه آلمش ومصری مرکز حکومت اتخاذیله بورالرک والی معرفتیله اداره‌سنی بالتأمل یزید ملعنت تزید سلاله‌سندن فوق‌العاده سودیکی (یوسف ابن زیری) نام شخصی تونس وطرابلس والیلکی عنوانیله طرابلسده اقامت ایتدیرمش وبونلرک احفادی انواع بغی وشقاوتله ۵٤۰ سنه‌سنه‌قدر دوام ایتمشدر.

طرابلسده عید اضحی‌ده ذبح ایدیلان قربانیندن هرخانه صاحبی بر قیون باشی صاقلایوب محرمک اونجی کونی هرکس ایکی البسه‌سنی کییوب بری برلرینه ایفای تبریک وحفظ اولنان قیون باشلرینی کمال سرور ایله اکل ایتمک وبردوه‌یی تزیین ایدوب سوقاقلرده کزدیره‌رک وقعهٔ جملی اشارت و یاد ایلمک عادت قبیحه‌لری ظالم مرقومک زماننده قالمه برشی ایکن بالاخره علماء طرفندن اولنان وعظ ونصایح اوزرینه ترک ایدلمشدر .

نهایت سنهٔ مذکوره ظرفنده (معز ابن بادیس) بن منصورده یوسفک سلالهٔ منحوسه‌سی بتون بتون منقرض اولمش وطرابلس برمنوال سابق هرنه‌قدر بنی‌عبید دولتنه منسوب ایسه‌ده ظلم وحقارتلرندن متنفر اولدقلرندن والیلکی پادشاهلغه تحویل واستقلال تامه استحصالنه بین الخلق قرار ویریله‌رک نفس طرابلس وایالات سائره‌ده بولنان قبائل متعدده‌دن هربری حکمدار ایدیله‌جک ذاتک کندی طاقمندن تعیینیله ترویج نفوس ایتمک فکرینه قاپیله‌رق آره‌لرنده اتحاد حاصل اوله‌مامسی حربه نتیجه ویرمش وبرچوق وقت محاربه‌لر ایله خیلی قانلر دوکولمش وبر طرفدن دخی قحط وغلا ظهورندن طولایی سکنهٔ مملکت فوق‌العاده مضایقه وحیرتده قالمش وبو قاریشقلق آره‌سنده مترقب فرصت اولان سیجلیا نصاراسی جورجی میخائل نام آمیرال قوماندا سنده بولنان دونتما ایله ۵٤۱ سنه‌سنده طرابلسه کلوب اوچکون محاربه ومحاصره ودردنجی کونی اهالی تکرار حکمدار نصبی مجادله‌سنه قویلمشدر .

٤ کانون اول محاربه‌سندن اول بر ایتالیان مفرزه‌سی حرب امرینه انتظار ایدرکن

بوهنگامده آمیرال مملکتی قولایجه ضبط وتسخیر ایتمش ، معتبران مشایخدن بعضیلرینی رهن آلمش ، وبرلسان خدعه‌کارانه ایله ابراز عداله قالقشمش ووالی وقاضیلرینه قطعیاً مداخله ایتمیوب اتفاق آرا ایله ارزوی اهالی اوزرینه قاضی نصب ایده‌جکنی اعلان ایتمش وبونك اوزرینه شیخ البلد (یحیی ابن‌مطروح) والی و(اباالحجاج یوسف) قاضی نصب اولنمشدر

برمدت صکره آمیرال آره‌صره کلك وبرمقدار عساکر محافظه براقق اوزره مملکتنه عزیمته لزوم کورمش وطرابلس اون ایکی سنه عدالت اوزره اداره اولنمشدر .

٥٥٣ تاریخنده‌ملك خفاصه‌دن (عبدالمؤمن ابن علی السلیمی) ظهور ایله تونسی وبالاخره طرابلسی ضبط ووالیلکده ینه یحیی مطروحی براقه‌رق کرسیٔ خلافتی اولان فاسه عزیمت

ایلمشدر . یحیی مطروح ، مدبر وعادل برآدم
بنی یحیی ایچون اوزون برمدت طرابلسی حسن
اداره ایلمشدر . بونکله برابر قبائلدن بعضیلری
محاربهٔ داخلیه ایله مشغول اولدقلری ایچون
کونك برنده مصر حکمداری مشهور (صلاح-
الدین ابن ایوب) نامذات ارمنی الاصل (شرف-
الدین قره‌قیش) نام کوله‌سنی قوماندان نصبیله
معیتنه‌خیلی عسکر ویره‌رك مغرب طرفنه کوندر-
مشدر .

اشبو قره‌قیش ، پك زیاده بهادر برآدم
اولدیغی ایچون تصادف ایلدیکی ممالکی یاقوب
ییقه‌رق طرابلسه کلمش وبنی حلال قبیله‌سی
کندیسنه بیعت ایلمکله قوتی آرتمش و ۵۶۸
سنه‌سنده طرابلس وحتی تونس ، جزایر ودها
سائر ممالکی ید تسخیرینه آلمشدر . بالاخره
متبوعی اولان صلاح‌الدین علیهنه قیام ایلمشدر.
بونك‌اوزرینه فاس حکمداری ملوك خفاصه‌دن
(یعقوب بن یوسف) یکرمی بیك کزیده عسکر
حاضرلیه‌رق تونسه کلمش وآلتی‌بیك عسکری
برادرزاده‌سنك امری آلتنه وضع ایدرك مرقوم
قره‌قیشی تأدیبه کوندرمشدر .

قره‌قیش ، آلتی بیك عسکره قارشی هیچ
برحرکتده بولنمامش‌وحیله طریقیله برکون علی-
الغفله معیتیله آلتی‌بیك عسکری کاملاً قلنجدن
کچیرمشلردر .

بونك اوزرینه یعقوب بن یوسف عساکر
متباقیه‌ایله درحال غابس شهرینه کلمش وقره‌قیش
ایله اولاد واقاربنی طوته‌رق فاسه‌اعزام ایتمشدر.
۵۸۶ تاریخندن صکره قره‌قیش تکرار
تدریجاً عونه‌سنی طوپلامش وتونسدن فرارایله
غابس شهرینه هجوم وضبط ایلدکدنصکره طرا-
بلسه کیتمشدر . شهره برساعت مسافه‌ده اسمنه
نسبتله برکارکیر کوشك ایله آلتنده بعض مغاره‌لر
یاپدیرمش واولدقجه برمملکت حالنه وضع وافراغ
ایتمشدر .

بومملکت سنین آخیره ظرفنده دوچارخرابی
اولمشدر . کرك کوشکك وکرك مغاره‌لرك آثار
عتیقه‌سی فی‌زماننا موجوددر. بوراده خیمه‌نشین
اولان عربانه‌محل اقامتلرینه نسبتاً قره‌قیش‌قبیله‌سی
دنیلور . فقط کافهٔ تواریخده مرقومك مخلصی
فرط شجاعتندن کنایه اوله‌رق قره‌قیش ایسه‌ده
طرابلس اهالیسی آره‌سنده (قرق‌قاریش) دیه
شهرت بولمشدر .

نهایت ملوك خفاصه طرفندن جرید قضا-
سنك والیسی بولنان (یحیی بن‌اسحق) کوندر-
یله‌رك مومی‌الیه‌ایله قره‌قیش آره‌سنده وطرابلس
ایله جبل‌میاننده واون سکز ساعت مسافه‌سی
اولان قطیس‌نام چولده خونریز برمصادمه وقوع
بوله‌رق قره‌قیش دوچار انهزام اولمش و ۵۹۹
ده طرابلس ملوك خفاصه‌یه کچمشدر . ۶۰۱ ده
یحیی بن‌اسحق تکرارطرابلسه کله‌رك اهالی تجدید
بیعت ایتمشلردر . قره‌قیش ایسه راحت طور-
میه‌رق بودفعه دخی قیام‌ایله فزان جهتنی محاصره
ایتمشدر . بونك اوزرینه یحیی بن‌اسحق تأدیبنه
کیده‌رك بودفعه مرقومی دردست ایدرك اعدام
ایتدیرمشدر . بالاخره یحیی‌ده عدالتی‌ترك وفرا-
موش ایدرك اهالی‌یه ظلم و اشکنجه‌یه باشلامش
اولدیغندن برچوق کیمسه‌لر انتحار ایتمشلردر .

یحیی بن اسحقك اشبوظلم و تعدیسی متبوعی یعقوبدن صکره مربع نشین خلافت اولان اوغلی ناصر طرفندن متعدد تحریرات کوندریله‌رك نصایح لازمه‌ده بولنلمش ایسه‌ده فائده‌سی کورو- لمدیکندن نهایت ناصر طرابلسه کلمش وموما الیهی مغلوب ایتمشدر .

بونك اوزرینه غایت عادل وفاضل برذات اولان (ابو محمد عبدالواحد بن ابوحفصه) بعض شرطلرله والی تعیین اولنمشدر. آز برمدت ظرفنده طرابلس بشقه بر حال کسب ایتمش ووفاتنده اوغلی نصب اولنه‌رق بوده اثریدره اقتفا ایتمش اولدیغندن اهالی عادتا آلتون ایله اوینامغه باشلامشلردر .

اوصره‌لرده اسپانیا کمیجیلری کله‌رك طرابلسی ضبطه قیام ایتملری اوزرینه اهالی دربار شوکتقراره مراجعت ایتمشلر واندرون همایون اغالرندن مراد اغا نامنده بر آدم تاجورایه والی نصب واعزام قلنمشدر.

مراد آغا آره‌صره درسعادته فریاد نامه‌لر کوندرمکده ایدی. بونك اوزرینه قانونی سلطان سلیمان خان حضرتلری طرفندن طرابلسك ضبطی ارزو وامل ایدینلمشسه‌ده طورغودجه بك کبی امور بحریه‌ده ماهر ومقتدر برذاتك وجودینه احتیاج کورلمکله مشارالیه جزایردن جلب اولنه‌رق ۱۲۰ پاره قدرغه ایله قپودان دریا سنان پاشا ومشارالیه طورغودبك طرابلسی فتح وتسخیر ایلمشلردر. بالاخره والیلك طورغودجه بکه احاله قلنمش واشته ایالت مذکوره زیرجناح مستلزم الفلاح سلطنت سنیه‌یه ابتدا اوزمان کچمشدر.

مشارالیه طورغود پاشا غایت بهادر ومنصف برذات اولوب اعمارات بلدیه‌یه واستحکامات مقتضیه‌یه وقف نفس ایلمش ومملکتده فوق العاده متانت وتقویت ویرمش در . ٥٦٦ ده اسپانیوللر تکرار تجاوز وتعدی‌ده بولنمشلرسه‌ده موفق اوله‌مامشلردر .

۹۷۲ ده سلطنت سنیه طرفندن مالطه‌یه اعلان حرب اولنه‌رق دونمای همایونك روحی مثابه‌سنده اولان مشارالیه طورغود پاشانك دخی مالطه‌یه عزیمتی لازم کلدیکندن نیشی تعبیر اولنور اون ایکی قطعه سفائن صغیره‌یی معیتنه آلوب مالطه‌یه عزیمت ومحاربه‌یه مسارعت اولندیغی صره‌ده مشارالیهك قرننه اصابت ایدن کله‌دن وفات ایدوب نعشی طرابلسه نقل ایله دفین خاك عطرناك قلنمشدر . مشار الیهك خیلی اوقافیله برعدد جامع شریفی وجوارنده برکوچك حمامی واردر . مشار الیهدن صکره دیکر بر والی نصب اولنمش ایسه‌ده برسنه صکره وفاتیله یرینه جعفربك تعیین قلنمش وآنجق طورغودپاشا مرحومك قره‌غول نامیله اجناس مختلفه‌دن برابر کتیردیکی برچوق یکیچری طائفه‌سی اوآره‌لق نظامندن چیقارق ودرون شهرده اوطه‌لر اسمیله کند- یلرینه تخصیص اولنان مکانه‌وحتی دنیایه‌صیغمامغه باشلادقلرندن ماعدا جزئی برماده ایچون معارضه ومقاتله‌یه واهالی‌یی اسیر حکمنه آلوب فوق الحد ظلمه ابتدار ایتمشلر ووالی بولنان ذات دخی تأثیر نفوذ ایتدیره‌مدیکندن ظلملرینی برقات دها آرتیرمشلردر .

اولیأعظام ومظنهٔ کرامدن بولنان ذاته

بورالزجـه مرابط تعبیر اولندیغندن عساکر مذکوره دخی یکیچریلك اسمنی ، مرابطلغه تحویل وکویا تطهیر نام ایدرك وحتی استانبولدن کلان فرمان واوامره دخی مرقومان بو اسم ایله یاد وذکر اولنمش ایسه‌ده بین الاهالی قور اوغلی نام وعنوانیله کسب اشتهار ایلمشلردر .

الحالةهذه طوائف مرقومه‌نك سلاله‌سندن خیلی کسان موجود اولوب ضبطیه واری بعض خدماتده استخدام اولندقلرینه بناءً تکالیف میریه‌دن کلیاً معافیت امتیازینه نائل اولمشلردر .

اشته بونلره قور اوغلی تعبیری قره قول اوغلندن غلطدر. ومقاتلاتی انتاج ایلدیکی صره‌ده (تاجوره) دن (یحیی ابن یحیی سویدی) نامنده بری عساکر مرقومه‌یه قارشو قیام ایتمش وجانندن بزمش اولان اهالی ده یحیی طرفنه التحاق ایلمشدر . یحیی طرفدارلری یکیچریلری مغلوب ایلدیکی صره‌ده محامد قبیله‌سی شیخی (ابن نویر) هرنه اسبابه مبنی ایسه یحیی ایله اویوشه‌مدیغندن برکون مرقوم یحیایی بالاغفال طوتوب یکیچریلره تسلیم ایتمکله همان قتل اولنوب سر مقطوعی درسعادته ارسال اولندیغندن بوکا مکافاةً من بعد اولاد نویر سلاله‌سندن شیخ بولنان آدم طرابلسه کلدکده بر طوپ آتلمی و والی بولنان ذات طرفندن خلعت اکسا اولنمی خصوصنه قرار ویرلمشدر. آرتق بوندن صکره نفوذ واقتدار تماماً عسکر یدینه کچدیکندن ظلم وشقاوتلرینی دها زیاده تشدید باشلامشلر وبینلرنده ویریلن قرار اوزرینه سلیمان دائی نامنده برینی والی نصب ایتمشلردر .

آنجق مومی الیه طورغود پاشادن اعتباراً ۱۱۲۳ سنه‌سنه قدر دولت علیه‌دن بعض دفعه بافرمان عالی والی کلمش واکثر زمانلر حالی اوزرینه قالمش وکلن ولاتی عساکر مرقومه طانیمیوب استدکارینی قبول ایدرك نفوذ کاملاً اللرینه کچمشدر .

سلیمان دائی‌نك ظلم وتعدیسی وحتی تاجوره‌یی تخریب ایلمسی اوزرینه اهالی یکیچریلردن برقسمیله اویوشه‌رق مرقومك احوالی درسعادته بیلدیرلمش وکوندریلن سفائن طرابلسه بالمواصله مرقوم سلیمان دردست اولنه‌رق کمیده صلب اولنمشدر .

مؤخراً ساقزلی مهتدی محمد — که بالاخره پاشالق دخی علاوه‌سیله محمد پاشا اولان ذاتدر — والی اولمشدر . اکتساب قوته مدار اولمق امنیه‌سیله داخلاً وخارجاً اهالی‌یه براز ویرکو توزیع ایلدیکی کبی دخول وخروج ایدن اشیا وارزاق متنوعه‌دن کمرك آلنمسی وخرما وزیتون آغاجلرینك بهردانه‌سندن سنه بسنه بر یوروطه وصکره‌لری یکرمیشر پاره آلنمق اوزره بعض نظاماته تشبث ایتمشدر .

طرابلسده ویرکو وکمرك وآغاج باشنه براز شی ویرمك اصولنی ابتدا مومی الیه اجرا وتطبیق ایتمشدر . بونکله برابر سواری عسکر تحریرینی ونظامات سائره‌یی بالاجرا اولدجه عدالت طرفنی التزام قیدنده بولندیغی حالده کیفسزلنمش ونزدنده اسیر بولنان براجنبی هکیمی طرفندن تسمیم اولنمشدر .

برینه تعلقاتندن ساقزلی عثمان بك والی انتخاب اولندقده سلفنك طرح ایتدیکی ویرکویی کلیاً

رفع ایتدکدن ماعدا قضاتك بلا دفتر قسام بترمه نامیله ترکه‌لردن آلدیغی ربع سدس یعنی بیکده قرق یدی غروش عادتنی قالدیرمش واتفاق اهالی وانتخاب عساکر ایله طرابلس والیلکی عهده ـ سنده تقرب ایلدیکندن استانبولجه دخی ایجابی اجرا قلنمق رجاسیله ۱۰۵۹ تاریخنده یازدیغی تحریراته جواباً اعمار مملکت وتجدید قلاع وتکثیر سفائن ومحاربهٔ اعدا شروطیله والیلك مومی الیهه توجیه قلنمش وفی الحقیقه ۲۴ قطعه سفائن تدارك ایتمش ومحاربهٔ بحریه‌جه خیلی نام آلمش ایسه‌ده مقدمهٔ مأموریتنده عدالتی ترك ایله وادیٔ شقاوته پویان اولمشدر . تجارانی اخذ واعطادن منع ایله خارجدن کلن اشیایی کندیسی مبایعه ایلدیکندن تجاره کرکی کبی فقر مستولی اولمش وبر عقارده بالفرض برحصه صاتلسه مجموعندن یوزده اوچ غروش وغلام وجاریه مبایعه‌سندن یوزده اون غروش کمرك آلمق وقضالر مدیرلکنی فیأت غالیه ایله ویرمك واستانبولدن اقدمجه کتیریلن کیله‌یی ایکی قات دها بویودوب اعشار شرعیه‌یی بوکیله ایله تعشیر ایتمك وکوزی کسدیکی املاکی حیله ایله اخذ وغصب ایتمك کبی انواع مظالم واعتسافه قالقشمشدر . بومیانده یکیچریلره دخی حقارته باشلادیغندن ۱۰۸۳ تاریخنده اهالی قیام ایله عزل وقتلنه تشبث ایتملریله مسموماً انتحار ایتمشدر .

۱۰۸۷ سنه‌سنه قدر مختلف والیلر نصب اولنمشدر .

۱۰۹۴ ده آبازه حسن بك نامنده نصب اولنان والی محبت عمومیه‌یه مظهر اولدیغی حالده برسنه صکره عسکرلر طرفندن عزل ایدلمش و استانبولدن آرناود خلیل پاشا نامنده برذات اعزام قلنمشدر .

یکیچریلر مومی الیهك نفوذینی قیردقدن بشقه سرکشانه تغلبلرنده دوام وایستدکلری آدملری ینه والیلکه تعیین وقلاع واستحکاماتی تخریب ایتدکلری صره‌ده مترقب فرصت اولان اسپانیوللر اون بش سفینه ایله طرابلسه کلمشلردر. وقوع بولان محاربه‌ده اسپانیوللر تبعه‌لرینی استد ـ کلری کبی حرکت ایتمك اوزره کوچوك برمعاهده یی قبول ایتدیرمشلردر.

۱۱۱۴ ده محمد پاشانك دامادی خلیل بك والی نصب اولنمشدر . یکیچریلر طرفندن دوچار تجاوز وحقارت اولان مومی الیه طرابلسده ضربخانه انشاسیله سکه ضرب ایتدیرمکه موفق اولمشدر . منشیه‌ده برجامع شریف یاپدیرمشدر. بش سنه استقلال ایله حرکت ایدن مومی الیه خیلی اعمارات وترقیاته باعث اولمش وبالآخره مصره فراره مجبور قلنمشدر .

قره‌مانلی سلاله‌سنك ابتدای ظهوری

یکیچریلر علماسندن قره‌مانلی احمد بکك متصف اولدیغی فطانت سببیله انتخاب اولنمقله برطاقم اصلاحاته تشبث ایتمشدر . بعض یولسز حرکاتندن طولایی ۱۱۲۵ سنه‌سنده رؤسای عسکریه‌دن ابن حسین مسلاته قضاسنده احمد پاشا علیهنه قیام ایتمشسه‌ده احمد پاشا بالذات قضای مذکوره کیده‌رك مومی الیهی مغلوب ومملکتنی احراق ایتمشدر .

١١٢٨ تاریخنده دخی مهدیلك ادعاسنده بولنان (علی بن عبداه) خیلی شهرت آلمش ایکن مرقومیده مغلوبه موفق اولمشدر. دها صکره‌لری خیلی نفوذ واقتدار قزانمش اولان احمد پاشا فزانه قدر عزیمت وبرچوق یرلری ضبط وتسخیر ایلمشدر. منشیه قپوسی جوارنده یعنی حین فتحده (عمرو بن العاص) حضرتلری جانبندن انشا بیوریلان مسجد شریفك یرینه کوزل بر جامع شریف وجوده کتیره‌رك ابقای نام ایتمش و١١٥٨ تاریخنده وفات ایلمشدر.

یرینه اوغلی محمد پاشا انتخاب عمومی ایله والی انتخاب ایدیلوب توسیع واعمار مملکته حسن غیرتی کورولمش وفقط محاربهٔ بحریه‌یه مجبوریت کامله‌سی ملابسه‌سیله اسکی قورصانلره برقاچ قطعه دها علاوه‌سیله صکره‌لری دکزجه فوق العاده بر نام آلمش ومحاربه‌لرینك اکثریسی چاپولچریه صورتیله وقوع بولوب طرابلس بوصورتله بر مدت اورغوبجیلق حالنده قالمشدر. اوصره‌ده انکلتره دولتی استحصال معارفه‌یه مقدمه اوله‌رق بر معاهده تنظیمنی تکلیف ایتمش و١١٦٤ تاریخنده ٢٨ ماده‌دن عبارت براتفاقنامه قلمه آلنه‌رق تعاطی قلنمشدر.

معلوم اولدیغی اوزره طرابلس ، جزایر وتونس اوجاقلری قدیمی زیرجناح مکارم فلاح سلطنت سنیه‌ده بولندیغندن دولت علیه‌نك دول متحابه ایله اولان معاهداتنك بورالرده دخی شمولی درکار ایسه‌ده طرابلسك اوزاقلغی وطورغود پاشا مرحومدن صکره کسب تفرد ایدن برطاقم فرومایه‌لردخی عهود مستحکم العقود دولتی کوزتمدکلرینه مبنی دول سائره‌نك اشتکاسی آلتنده قالمش وبالآخره مومی الیه محمد پاشا بوکا دخی قناعت ایتمیوب باشلی باشنه عقد معاهده‌یه جسارت ایدیشی طوغروسی بیوك قباحت اولمقدن بشقه اخلاقنه فنا بر اصول براقمشدر. فقط بونك امثالی بعض حادثاته دخی تشبثاتی روش حالندن آکلاشلمقده اولدیغی حالده عمرینك عدم مساعده‌سیله ١١٦٧ سنه‌سنده وفات ایدوب ملاحظات مخصوصه‌سی خیالخانه‌سنده محفوظ قالمشدر...

محمد پاشانك والیلکی

احمد پاشانك وفاتیله یرینه اوغلی محمد پاشا والی انتخاب ایدلمش وتوسیع ملکه مراق ایتمامکله برابر مملکتی حسن اداره‌یه موفق اولمش ویالکز قورصانلغه اهمیت ویرمکدن کیرو طورمامشدر. اودرجه‌ده که طرابلس ایله عقد رشتهٔ اتفاق اولنمانجه سفائن تجاریه تحت امنیتده عد اولنه‌مازدی. او آره‌لق انکلتره استحصال معارفه‌یه مقدمةً ایلك دفعه اوله‌رق یکرمی سکز ماده اوزرینه مبتنی بر معاهده عقد ایتمشدرکه ١١٦٤ تاریخنه مصادفدر.

محمد پاشا ١١٦٧ سنه‌سنده وفات ایدرك یرینه اوغلی علی پاشا والی نصب اولنمشدر.

بوذات درایت وحسن اداره‌سیله کندیسنی اهالی‌یه سودیرمش ایسه‌ده اواخر مأموریتنده بر مقتضای شیخوخت ادارهٔ امور حکومتده فوق‌العاده مسامحه کارلغی و بو میانده عسکره معاش ویرلمدیکندن طاغلمشلر وهرطرفده کیجه وکوندوز نهب وغارت، غصب وسرقت فعللری چوغالمشدر. الحاصل نفوذ حکومت کلیا غائب اولمش وعادتا مدهش حکومتسزلك ظهور ایتمشدر بوحال بر ایکی سنه دوام ایتدکدنصکره بعض امرا وخیرخواهان مملکت طوپلانه‌رق کیفیتی حکومت سنیه جانب عالیسنه عرض واشعار ایتمشلردر.

آنجق علی پاشانك کوچك اوغلی یوسف بك خارجدن بشقه‌سی کلوب پدرینك یرینه والی اوله‌جغنی آکلاینجه مشهور نویر قبیله‌سی شیخی خلیفه بن عون محمودی‌یه دخالت ومومی الیهك موافقتنی استحصال ایله کندیسنه خیلی طرفدار پیدا ایلشسه‌ده بیوك برادری وپدرینك ولیعهدی حسن بکك وجودینی ازاله‌یه لزوم کوردیکندن برکون انتهازفرصتله والده‌سنك ایکی النی کسمش و دها صکره برادرینی ده جرح وقتله متجاسر اولمشدر. نهایت قبائل واهالی بالاتفاق رفع لوای عصیان ایتمشلر وعلی پاشا ترك مأموریته رضاداده اولمامغله برابر کندیسنه خلف اوله‌رق اورتانجه مخدومی احمدبکی یوسفه ترجیح ایده‌جکنی سویلمشدر.

بونك اوزرینه ایکی طرف محاربه‌یه باشلامشلر وبر بچق آی قدر بیهوده نزاع وجدال ایله وآزچوق قان دوکه‌رك مملکتده عظیم برشورش وقوعه کتیرمشلردر.

نهایت جزایرلی علی پاشا والیلك عنوانیله طرابلسه کلوب مأموریتنی اعلان ایلمسی اوزرینه تونس والیسی حموده پاشانك برادری اولان علی پاشا اولاد وتوابعنی آله‌رق تونسه عزیمته قرار ویرمشدر.

جزایرلی علی پاشا حسن اداره صاحبی اولمغله آز زمانده مملکتده اعادهٔ سکونه موفق اولمش و قره‌مانلی سلاله‌سنك نفوذ واعتبارینی تماماً قیرمشدر.

بونکله برابر قره‌مانلی عائله‌سی کرك مشار الیهی وکرك اهالی‌یی کیزلیدن کیزلی‌یه تحریکه باشلامش جربه آطه‌سی‌ده جزئی بر محاربه‌دن صکره استرداده موفقیت الویرمشدر.

دیکر طرفدن تونس والیسی حموده پاشا سابق طرابلس والیسی علی پاشا ایله اوغللری احمد و یوسف بکلری چاغیره‌رق جزایرلی علی پاشانك الندن طرابلسی‌ده تخلیص واسترداد ایتمك نیتنده اولدیغنی وبونك ایچونده قوهٔ کافیه ترتیب ایتدیره جکنی درمیان وعلاوهٔ مقال اوله‌رق : « سزدن بریکز والی اولملیدر . قبائل قبول واطاعت ایتمیه‌جك اولورسه طرفمه یازیکز، دها عسکر کوندریرم مقصدم دولتمه قارشو عصیان ایتمك اولمیوب صرف علی پاشایه حدینی بیلدیرمکدر » دیمسی اوزرینه علی پاشا یالکز اوغللرینك کوندرلمسی شرطنی درمیان ایلمشسه‌ده حموده پاشا قبول ایتمیوب نهایت اوچی بردن قوهٔ کافیه ایله عزیمت وجزیرهٔ مذکوره‌یی تکرار اخذ واسترداد ایلمشلردر.

یوسف بك مبالغه‌لی مکتوبلرله طرابلسده‌کی طرفدارلرینی بووقعه‌دن خبردار ایتمکله برابر طرابلس اوزرینه‌ده کله‌جکنی واطاعت ایتمیانلری تجزیه ایلیه‌جکنی بیلدیرمسی اوزرینه طرفدار- لرندن آلدیغی جواب موافقتی حموده پاشایه اشعار واعلام ایتمشدر . بومیانده اهالی جزایرلی علی پاشانك ظلم واعتسافندن بحث ایله قره‌مانلی سلاله‌سندن برینك والی نصب ایدلمسنی درسعادته اشعار وتونس طرفندن کلن اردویی حسن استقبال ایلمشلردر. علی پاشا ایله برکیجه حاضرلتدیرمش اولدیغی اوچ سفینه خفیاً طرابلسدن چیقوب کیتمشدر .

احمدبك رؤسا ومشایخك قراریله والی و قرداشی یوسف بك اردو قوماندانی وولیعهد اعلان اولنمشدر .

قره‌مانلی سلاله‌سی هرسنه شعبانك اواسطنده زیارت اولیا قصدیله طرابلسه اوچ درت ساعت مسافه‌ده بولنان تاجوره قضاسنه کیدرلر. وقعه‌دن ایکی آی صکره ایدی‌که زیارت مذکوره وسیله‌سیله محل مذکوره کیدلدیکی اثناده یوسف بك طرفدارلری مومی الیهی والی اعلان ایتمشلر ویاپه‌جق هیچ برشی قالمدیغنی کورن برادری احمدبك ایسه معیتیله مصراطه‌یه واور

ادن

مالطه جزیره سنه عزیمت واقامته مجبور اولمشدر . ١٢٠٩ ده قره مانلی یوسف بك والی اعلان اولنمش وبر مدت صکره درسعادتدن فرمانی ده ورود ایتمشدر.

یوسف بك معاهدات قدیمه یی تصدیق وانکلتره ایله خوش کچنمك پولتیقه سنی طوتمش واوصره ده کندیسنه پاشالق عنوانی ده ویرلمشدر.

١٢١٢ تاریخنده یوز بیك فرانق پشین وآیروجه سنوی سکز بیك فرانق ویرمکه موافقت ایلدکجه اسوچ قونسلوسنی طرابلسده اوطور- تمیه جغنی بیان ایتمسی اوزرینه مصرده بولنان اسوچلیلر ناپولیونه التجا ومشارالیه طرفندن تعیین اولنان مأمور مخصوص واسطه سیله سالف الذکر آلنان یدی قطعه سفائن طرابلسده قالمق وبالمقابله یوز یکرمی قدر اسرا دولت مشار الیهایه تسلیم اولنوب سنه ده کافی السابق سکز بیك وپشیناً دخی سکسان بیك فرانق طرابلسه ویرلمك اوزره قرار وطرفین موافقت ایدرك اختلافه نهایت ویرلمشدر .

یوسف پاشا آمریقا قونسلوسنه ده اسوچ قونسلوسی کبی معامله ایتمکه باشلامش وآمریقا کمیلرینك ضبط ومصادره سنی امر ایلمش اولمغله نهایت کونك برنده [١٢١٧ سنه سی] طرابلس اوکنده برخیلی آمریقا سفائنی پیدا اولمشدر .

اوزون مدت دوام ایدن محاربه ده آمریقا- لیلر مغلوب اولمغله مالطه یه فرار ایتمشلر واورادن یوسف پاشانك برادری احمد بکی والی یاپمق اوزره کمیلرینه آله رق درنه یه کلمشلردر. بونلرك ورودندن اول [illegible] بر عصیان چیقارق بعض [illegible] ایدلمشسه ده مصالحه یه موفقیت الویرمشدر.

احمد بك کندیسنه پك چوق طرفدار پیدا ایلدیکندن وآمریقالیلر طرابلسه هجوم ایتمه رك کمیلری لیمانده لنکر انداز اولملرندن طرابلس عادتا آبلوقه آلتنده قالمش وبوحال اوچ سنه قدر دوام ایلمش اولمغله تجارت سکته دار اولمش ونهایت انکلیز قونسلوسی واسطه سیله یوسف پاشا آمریقالیلرله مصالحه یه مجبور اولمشدر.

١٢٣٣ تاریخلرنده یوسف پاشا فزان طرفلرینی فتح واستیلا ایتمش وبعض یرلرده قتل عام اجرا ایتدیرمك صورتیله ناحق یره بر چوق قان دوکمشدر . حتی شرافت سنیه اصحابنه وقوع بولان بوظلم و اعتساف سببیله «خصمك بن ایم» دیو عالم منامنده کندیسنه فرمان مهابت عنوان حضرت رسالتپناهی شرف وقوع بولمش وبر چوق زمان بوندن مومی الیه یوسف پاشا متأثر اوله رق عادتا معلول درجه سنده قالمشدر .

دها صکره لری دیکر دولتلر ایله اختلافات ظهور وبعض وقایع وحادثات مهمه دن صکره مصالحه ومعاهده لر عقد ایدن وخیلی وقایعه سببیت ویرن یوسف پاشا ١٢٤١ سنه سنه قدر والی قالمشدر .

آندن صکره زمانمزه قدر طرابلس سلطنت سنیه جانبندن تعیین واعزام اولنان والیلرله اداره اولنمغه باشلامشدرکه شرح وایضاحی معلومی اعلام اوله جغندن صرف نظر ایدلمشدر .

تاریخ حربمز بوراده ختام بولیور . محاربه نك معلوم اولدیغی اوزره حالا دوام ایدیور. مع هذا محاربه نك طرز وشکلی وصورت جریانی تاریخ حربك تحریر ودوامنه مساعده اولنه جق درجه ده اوله مامقله ایلرود. آله جغی شکله کوره کتابمزه ایلرود. تفصیلات حربیه ایله مصالحه نامه یی ده احتوا ایده جك بر ذیل نشری مصممدر .

3 1761 08160410 0